VH
S.-5
22

MEDDELELSER OM GRØNLAND

148530
Smith. Inst.
5

UDGIVNE AF

KOMMISSIONEN FOR
LEDELSEN AF DE GEOLOGISKE OG GEOGRAFISKE
UNDERSØGELSER I GRØNLAND

BIND LIV

MED ET PORTRÆT OG 6 TAVLER SAMT TEXTILLUSTRATIONER

SMITHSONIAN INSTITUTION
309000
JAN 6 1939
NATIONAL MUSEUM

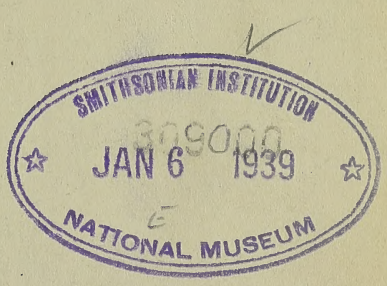

KØBENHAVN
C. A. REITZEL, BOGHANDEL
BIANCO LUNOS BOGTRYKKERI
1925

Printed in Denmark

MEDDELELSER OM GRØNLAND

MEDDELELSER OM GRØNLAND

UDGIVNE AF

KOMMISSIONEN FOR
LEDELSEN AF DE GEOLOGISKE OG GEOGRAFISKE
UNDERSØGELSER I GRØNLAND

Bind LIV

MED ET PORTRÆT OG 6 TAVLER SAMT TEXTILLUSTRATIONER

KØBENHAVN
C. A. REITZEL, BOGHANDEL
1925

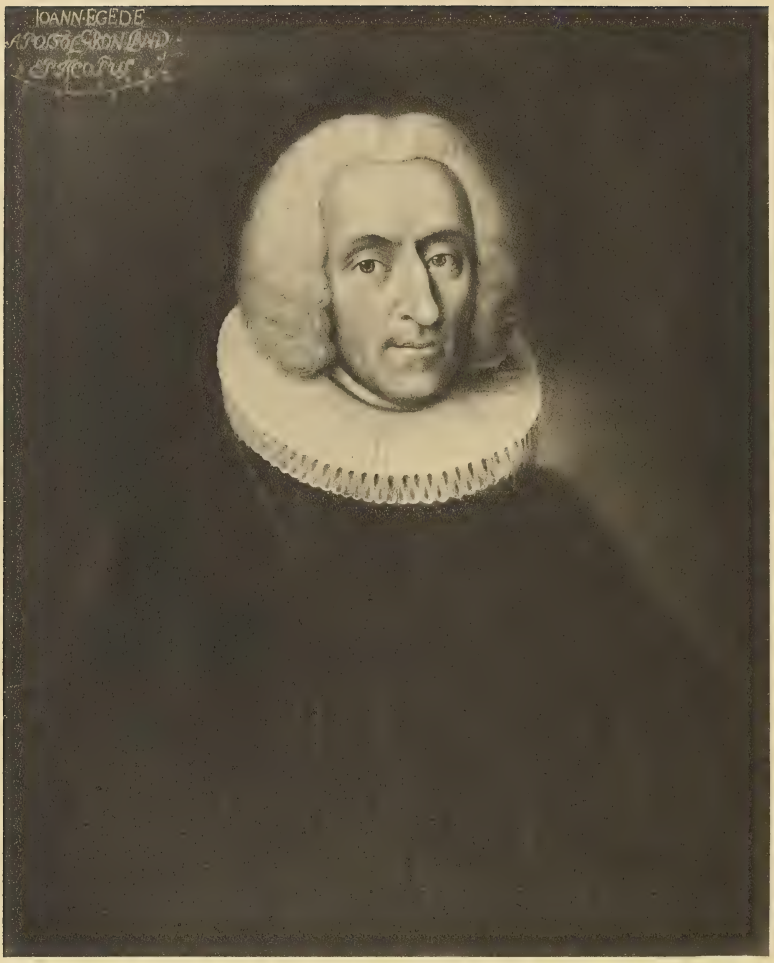

Hans Egede.

Fototypi. Pacht & Crone.

HANS EGEDE

Relationer fra Grønland

1721—36

og

Det gamle Grønlands ny Perlustration

1741

Udgivne af

LOUIS BOBÉ

København
Bianco Lunos Bogtrykkeri
1925

FORORD

Ved den store Ildsvaade, der i Dagene 5.—7. Juni 1795 overgik København, brændte saagodtsom hele Missionskollegiets Arkiv, der opbevaredes i Vajsenhuset. Det store Tab, der herved tilføjedes Hovedkilden til Oplysning om den grønlandske Missions Historie og Hans Egedes Livsgerning i Særdeleshed, vil stedse være at beklage [1]).

I Henhold til den tre Aar før Branden optagne Designation over Missionskollegiets Arkivalier maa følgende Arkivsager fra Missionen i Egedes Tid (1721—59) opføres paa Tabslisten:

1. Efterretning om den Godthaabske Mission. 2. Missionærernes Dagbøger, deriblandt Hans Egedes 1724—36 og Povl Egedes 1734—39. 3. Den grønlandske Missions Kopibøger 1740—93.

Bevaret er: 1. »Protocoll des Missions Collegii vom Jahr 1717, in sich haltend die Original Documente selbigen Jahres«. (I Hefter, et for hvert Aar 1717—22 og 1724 samt nogle Blade af Missionskoll. Prot. for 1720). 2. Extrakt af de Kgl. Reskripter den Grønl. Mission ang. 1721—89. (Fra 1721 kun Extr. af 3 Skrivelser, springer derefter til 1732). 3. »Journal over den Grønlandske Missions indkomne Breve fra 8. Junii 1719—93« (indeh. korte Extrakter). 4. »Missions Collegii Protocoll 1735—74« (indeh. dels Extrakter af de ved Kollegiemøderne forhandlede Sager, dels de herpaa faldne Resolutioner med Bemærkninger). 5. Indkomne Sager den grønlandske Mission vedk. 1727 (H. Egede og J. Geelmuydens Relationer), 1746—50, 1752, 1756—59 o. s. v.; én Pakke.

Herefter er ved Branden gaaet tabt samtlige aarlige Indberetninger »Relationer«, som H. Egede fra 1724—35 har nedsendt til Missionskollegiet [2]) ligesom ogsaa alle indkomne Breve fra ham med Undtagelse af tre.

---

[1] Om det Ansvar, der ved Vajsenhusets Brand falder paa den daværende Inspektør J. Gude, for ikke i rette Tid at have bragt hele Arkivet i Sikkerhed, se hans Livserindringer i Memoirer og Breve XXVII 114. Jfr. A. Exner, Efterretninger om det kgl. Vaisenhus, Kbh. 1861.

[2]) Relationerne var bevaret samlede i 1775. I et Brev af 25. Febr. s. A. skriver S. Borre til Grev J. G. Moltke: »Hermed følger 10 af Egedes Journaler; den 11. haves

Ved et uheldigt Tilfælde øgedes dette Tab yderligere, idet Hans Egedes fra Grønland hjemførte Arkiv, som hans Søn Povl havde foræret til Missionsbiblioteket, der var knyttet til Missionskollegiet, brændte paa samme Tid og Sted, nemlig hans Journal, indbunden af ham selv i Sælskind, hans Kopibog, hans Brevvexling med Brødremissionæren Christian David og hans grønlandske Ministerialbog[1]).

For et enkelt af disse Tab haves Erstatning i Egedes originale Breve til Christian David, der findes i Arkivet i Herrnhut sammen med Genparterne til den sidstnævntes Svar[2]).

Egedes private skriftlige Efterladenskaber synes ligesom hans Sønners Povl og Niels Egedes at være bortkommet i Tidens Løb; i alt Fald har alle Forsøg paa at opspore dem hos hans vidtforgrenede Efterslægt hidtil været forgæves.

Hvad der er levnet af Hans Egedes Breve og Indberetninger til de skiftende Autoriteter, under hvilke Grønland i hans Tid har sorteret, Bergenskompagniet, Generalkommissariatet, Rentekammeret og Kancelliet, vil samlet blive udgivet i Bind LV af »Meddelelser om Grønland« under Titel af: Diplomatarium Groenlandicum 1492—1814, Aktstykker og Breve til Oplysning om Grønlands Besejling, Kolonisering og Missionering.

Den Interesse, hvormed man i Danmark og Norge i vide Kredse var begyndt at omfatte den af Egede grundlagte Koloni og hans Missionsgerning blandt Eskimoerne, som ogsaa den rundt omkring i Evropa opstaaede Lyst til at læse om hidtil ukendte Lande og vilde Folkeslags Levesæt, vakte hos ham tidligt Ønsket om at forelægge Offentligheden en Beretning om Landet og Folket. I Brev af 2. Aug. 1724 nedsendte han i Manuskript til Bergenskompagniet et lille, dette tilegnet Skrift under Titlen »Perlustratio Gronlandica«, der dog først 1729 saa Lyset, »noget forandret af een der paa nogen Tiid har været I Grønland.« De to paa Titelbladet udhævede Bogstaver viser, at Jacob Geelmuyden,

---

allerede; naar de ere giennemgaaede, ønskede Hr. Etats Raad Guldberg nok at have dem, og da faaer Hr. Greven tilbage derimod til Eftersyn 15 Journaler, 1 Sendebrev og 1 Afhandling om Handelen af afg. Kiøbmand Dalager, som er ulige bedre skrevne end Egedes og hist og her ret muntre, men og bidende imod Missionairerne« (Bregentved Arkiv).

[1]) J. J. Lund, Biskop Hans Egedes Levnet, 1778, 99.

[2]) Afskrifter af de mellem begge vexlede Breve i Tiden 1733, 14. Aug.—12. Nov., tagne af H. C. Glahn, Povl Egedes Svigersøn, findes i 2.—3. Hefte af hans »Samling af adskillige Skrifter til den grønlandske Histories Oplysning«. Add. 4to 482 a-b (Univ. Bibl.). Af 3. Hefte kun faa Blade bevaret. — I Arkivet i Herrnhut: »Christian Davids Correspondenz mit dem Herrn Pfarrer Egidij vom Siebenfachen Fall Adams geführet Ney-Herrnhut in Gröenland Anno 1733 à 1734.« — Gaar fra 11. Aug. 1733—22. Febr. 1734 (Egedes sidste Brev). Afskrifter og Uddrag efter dette Manuskript tagne af Hr. Kgl. Konfessionarius, Provst, Dr. theol. H. M. Fenger 1877 i Herrnhut.

der fra 1723 var Assistent ved Kolonien paa Haabets Ø og fra 1724 Bogholder paa den ny nordre Koloni Nipisat, har foranlediget Udgivelsen. Fortalen til anden Udgave af Perlustrationen (1741) begynder med Ordene: »En god Ven, som har været i Grønland for nogle Aar siden, har, mig uafvidende, i Trykken ladet udkomme een liden Piece om Grønland, kaldet det Gamle Grønlands Nye Perlustration, som jeg nogle Velyndere til Tjeneste, sammenskrev.« Denne kun halvvejs rigtige Bemærkning har senere ført til den Opfattelse, at Udgivelsen skulde være sket uretmæssig.

Overfor Bergenskompagniets Direktion havde Egede samtidig med Fremsendelsen af Perlustrationen udtalt Ønsket om, at ogsaa hans Relationer maatte blive trykt, hvilket foranledigede Kongen til under 6. April 1725 at tillægge Kompagniet det Privilegium, »at de Relationer, der aarligen fra Landet indkommer, og som de fik Bevilling paa at lade udgaa i Trykken, ikke maatte af nogen anden eftertrykkes under Exemplarernes Konfiskation og 200 Rdlr. Straf til Grønlands Kirkers og Skolers Opbyggelse.«

Virkeliggørelsen af denne Tanke opnaaede Egede først efter sin Hjemgang fra Landet. I 1737 udgav han, foruden »Kort Beretning om den grønlandske Missions Beskaffenhed«, sit kendte Skrift: »Omstændelig og udførlig Relation Angaaende Den Grønlandske Missions Begyndelse og Fortsættelse, Samt Hvad ellers mere der ved Landets Recognoscering, dets Beskaffenhed, og Indbyggernes Væsen og Leve-Maade vedkommende, er befunden.« Bogen udgør ikke mindre end 408 Kvartsider. Egedes Dedikation til Kongen og Forord er dateret Kbhvn. 23. Aug. 1737.

En tysk Oversættelse udkom tre Aar efter i Hamborg: »Ausführliche und wahrhafte Nachricht vom Anfange und Fortgange der Grönländischen Mission.« Hamburg, bey Christian Wilhelm Brandt. 1740. 288 Sider, samme Format, men større Typebredde. Egedes Tilegnelse og Forord er dateret Copenhagen den 31. Mart. 1740.

Efter en kort Udsigt over Missionens Forhistorie indtil hans Landing i Grønland (1708—21), der i alt væsentlig dækker sig med hans Indledning til den i nærværende Bog efter det originale Manuskript aftrykte ældste Relation, følger Egede sine i Grønland førte Journaler i fortløbende Dagbogsform fra den første til den sidste Dag, han tilbragte i Landet, og som han, samlede til aarlige Relationer, hvert Aar med sidste Skibslejlighed nedsendte til de gejstlige og verdslige Autoriteter, der støttede hans Gerning.

Alene Hensynet til Bogens Omfang nødvendiggjorde en stærk Forkortelse af Relationernes oprindelige Text, hvorved der naturligt blev udskudt meget af de fire tid igste Aargange, 1722—25, de udførligste og værdifuldeste i hele Rækken, der rummer de Dag for Dag nedskrevne

Iagttagelser af stadig friske Indtryk. Efter sine to Opdagelsestogter nordefter og sønderpaa indskrænkede Egede sine Baadrejser til Godthaabsdistriktet, hvor nye Oplevelser og Fænomener maatte blive færre og færre. I senere Aar nøjedes han ofte med korte Dagbogsnotitser eller Udskrifter af de endnu delvis bevarede Journaler, som Raadet i Godthaab under Forsæde af Egede var pligtig til at føre.

Andre Hensyn, som gjorde sig gældende ved Offentliggørelsen, var Fortielsen dels af Regeringens mislykkede Kolonisationsforsøg under Guvernør Paars' uheldige Ledelse, dels af Rivningerne med de ham paatvungne Naboer og Hjælpere i Missionsarbejdet blandt Grønlænderne, de mähriske Brødre i Ny Herrnhut ved Godthaab (fra 1733), af hvilke Christian David er kendt for sin Stridbarhed og Utaalsomhed. Gennem Præses for Missionskollegiet, Grev J. L. Holstein lod den ængstelige Kong Christian VI, under 9. Juli 1737, Egede betyde, at han ikke maatte udgive noget om Christian David. Endelig skulde Bogen ifølge sit overvejende religiøse Indhold passere de theologiske Professorers Censur, hvis Ordlyd dog ikke er bevaret.

Den Omstændighed, at Egede, i alt Fald i de første Aar af sit Ophold i Grønland, har nedsendt sine aarlige Relationer det første Aar til sin daværende nærmeste gejstlige Myndighed, Biskoppen i Bergen, og derefter til Kongen, skyldes det, at Ordlyden til Relationerne 1722—25 i den oprindelige Text er bleven bevaret, den første, tredje og fjerde endog i hans egen Nedskrift. Værdien af disse Egedes originale Optegnelser fra hans første Aar i Grønland har været erkendt af missionshistoriske Forfattere som J. G. Rudelbach, der har gjort Brug af dem i sin Levnetsskildring af Hans Egede (Christelig Biographie I, 1848, 284—360), og H. M. Fenger, der har benyttet dem i sit Skrift Bidrag til Hans Egedes og den grønlandske Missions Historie, 1879). Af Nedskrifter til disse Relationer skal her nævnes:

1. Relation. Titel: »Relation angaaende den Dessein med den Grønlandske Mission ved Hans Povelsøn Egede, allernaadigst beskicket Missionarium i Grønland d. 15. Junij 1722« — udgør 76 Blade, heftet i Omslag af graat Karduspapir. Paa Omslaget: »Hr. Hans Egedis Egen Hændig Relation sent af Hannem til Biskop Mag: Clement Schmit i Bergen.« — Gaar fra 3. Juli 1721—4. Marts 1722. Orig. i Kgl. Bibliotek, Gl. kgl. Saml. Fol. 853 2888 4to — Afskrifter: Gl. kgl. Saml. Fol. 853. Ny kgl. Saml. Fol. 1294. Kallske Saml. Kvart 637. Throndhjem Videnskabernes Selskabs Bibl. Hs. Kvart 15 XVIII o. s. v.

2. Relation. »Continuation af dend Journal Relation angaaende dend nye andfangne Grønlandske Mission fra dend 21. Junij 1722 indtill ultimo Julij 1723 ved Hans Egede Missionarium.« Thottske Saml. 1571 4to. Ny kgl. Saml. Fol. 1293 (alle 4). Gl. kgl. Saml. Fol. 853. Throndhjem Vidensk. Selsk. Bibl.

3. Relation. »Continuation af Journal-Relationen angaaende dend foretagne Mission til de hedenske Grønlænders Omvendelse fra Julio 1723 indtil Julium 1724. Med indbefattet Reysebeskrifvelse og anecterende Land-Cart ofver en to til tre Graders Reyse Sønden og Norden Colonien, aflagt ved Hans Egede, Kongl: Danske Missionarium udi Grønland«. Dedication til »Kong Friderich den fierde.« Skrefvet af dend Bergenske Grønlandske Collonie d. 10. Juny 1724. — Vedheftet: »Carta ofver Grønlands Westersiide, 3de Grader Sønden for Colonien, og 2de Grader Norden for Colonien forfaret ved Hans Egede Missionar: Ao. 1724.« Kortet tegnet med Blæk og egenhændige Navnetilskrifter. Derefter: »I. N. J. Begyndelses Elementer till den christelig Kundskab for de grønlandske Cathecumener« 17 Sider. 82 Blade, heftet i Omslag som 1. Relation. Orig. i Rigsark., fh. Kgl. Bibl. Ny kgl. Saml. Kvart 1962 c. — Afskrifter: Thott Kvart 1572. Vedheftet 2 Kort, det ene Kopi med Farver efter Egedes Kort af 1724, det andet, ligeledes farvelagt med Paaskrift: Udi alle disse Fiorder hafver de Nordske fordum boet, hvilcke de Mange øde Tofter og Pladser nocksom gifver tilkiende [mærkede med rødt]. Kortet omfatter: »Hollandske Handelsplads, Baals Rever, Amaralik Fiord, Pesichfiarbame og Uparach suach« samt Indløbet til Præstefjorden.« — Thott Fol. 986. Univ. Bibl. Add. Fol. 245.

4. Relation. »Dend fierde Continuation udaf Journal-Relationen betreffende det Grønlandske Missions-Verch fra d. 30. Julij 1724 ind til d. 31. May indeværende 1725 ved Hans Egede Missionarium.« Paa 3. Side Dedikation til Kong Frederik IV. Dat. Grønland d. 9. Junij 1725. 122 Sider, heftet i Omslag som forrige. Orig. i Rigsark., fh. Kgl. Bibl. Ny kgl. Saml. Kvart 1962 d. Afskrifter: Thott Fol. 987 o. a. St.

Af Egedes Relationer efter 1725 er der, bortset fra den ovenfornævnte fra 1727 (11. Juni—27. Juli), der kun er en Udskrift af Raadets Journal[1]), bevaret et Par enkelte fra Tidsrummet 1731—34, hvoraf følgende er af samme Oprindelse, nemlig:

»Copie af en Journal over hvad passerit og forrettet er ved Colonien siden Skibenis afgaaende 1731 (31. Juli)—1732 (1. Juli)«, med Hans Egedes Haand. »Copie af Protocollen ved Got-Haab 1732« (14. Juli—1733 (12. Juni), »Copie af den daglig holdende Journal paa Gott-Haabs Colonie 1733« (16. Juni)—1734 (15. Juni), begge Afskrifter med egenhændige Rettelser af Hans Egede[2]).

---

[1]) En Afskrift i Thottske Saml. Fol. 988 I. De heri optagne Beretninger om Hans Egedes og Skipper E. Mitzels Rejse til Nûk (Godthaab) vil sammen med flere Aktstykker fra samme Aar efter de originale Nedskrifter i det Deichmanske Bibliotek i Christiania findes trykt i Medd. LV, 145 ff.

[2]) Jvfr. Afskr. af Relation 1731 (19.5)—1732 (21.6.): Thottske Saml. Fol 988 I, 1732 (19.5—9.7) (ib. II).

Medens disse Stykker ikke frembyder nævneværdigt af Interesse ud over de trykte Optegnelser i Omstændelig Relation, indeholder »Journal betreffende den Grønlandske Missions Fortsættelse fra Junii Maaned 1733 til Augusti Maaned 1734« (Kallske Saml. Kvart 638 56 SS.) adskilligt af Værdi til Oplysning om Egedes Forhold til Chr. David[1]).

Der foreligger efter Udgiverens Mening ikke nogen skellig Grund til at fravige Tanken om at udgive Egedes samtlige Relationer i Tidsrummet 1725—36 efter Texten i Omstændelig Relation, der slutter med hans Omtale af Gertrud Rasks Død og det smukke Eftermæle han har sat hende, og som i denne eneste bevarede Form saa at sige er gaaet over i Literaturen. Baade »Omstændelig Relation« og »Perlustrationen«, men navnlig denne sidste, der næsten aldrig forekommer fuldstændig med samtlige vedføjede Plancher og Korter, hører nu til de største Sjældenheder paa det antikvariske Bogmarked, hvorfor en med Register og Kommentar forsynet Nyudgave af Hensyn til Grønlandsforskernes stadigt voxende Kreds maa siges at være paakrævet.

Af Perlustrationen foreligger følgende Udgaver og Oversættelser:

Titlen paa første Udgave af Perlustrationen er:

Det gamle Grønlands Nye Perlustration; Eller: En kort Beskrivelse om de gamle Nordiske Coloniers Begyndelse og Undergang i Grønland, Grønlands Situation, Luft og Temperament, og dets itsige Indbyggeres Klædedragt, Handtæring, Spise, Sprog, Ægteskab og andre deres saavel i Samqvem som i egne Huuse nu brugelige Sæder, først Anno 1724 forfattet af Hr. Hans Egede, Missionarius ved den der sidst oprettede Colonie, og nu Anno 1729 efterseet, og efter Forfarenhed noget forandret af een der paa nogen Tiid har været I Grønland. Kiøbenhavn, Hos Hieronymus Christian Paulli. Trykt hos Herman Henric Rotmer 1729. — 8vo. 58 SS.

Tysk Oversættelse af denne første Udgave:

Des alten Grönlands Neue Perlustration, Oder Eine kurtze Beschreibung Derer Alten Nordischen Colonien Anfang und Untergang in Grönland etc. Aus der Dähnischen in die Teutsche Sprach übersetzt / An. 1730 — Franckfurt / bey Stocks Erben und Schilling. — 8vo 48 SS.

1. Tysk:

Des alten Grönlandes Neue Perlustration Oder Naturell Historie Und Beschreibung Der Situation, Beschaffenheit, Lufft und des Temperaments dieses Landes; Wie auch Vom Anfange und Untergange derer alten Norwegischen Colonien daselbst; vom Ursprunge, der Sitten, Lebensart und den Gebräuchen derer jtzigen Einwohner, und was dieses Land an Thieren, Fischen, Vögeln etc. heget und mittheilet; Deme beygefüget Eine neue Land-Charte und andere in Kupfer gestochene Figuren und Abbildungen der Naturalien und Handthierungen derer dasigen Einwohner; Verfasset und beschrieben von Hans Egede, Vormaliger Missionair in Grönland. Aus dem Dänischen ins Teutsche übersetzt. Copenhagen gedruckt bey Johann Christoph Grothen 1742.

---

[1]) Bør finde Anvendelse ved en eventuel Udgave af Egedes og Chr. Davids Brevvexling, som allerede H. M. Fenger har paatænkt.

Herrn Hans Egede, Missionärs und Bischofes in Grönland Beschreibung und Natur-Geschichte von Grönland, übersetzet von D. Joh. Ge. Krümitz. Mit Kupfern. Berlin 1763. (Med Indledningskapitlet til Omst. Rel.: Jeg kan etc.) XXVIII + 172 SS.

Med Forbigaaelse af flere populære Bearbejdelser (Læsning for Ungdommen) maa nævnes den nyeste tyske:

Hans Egede: Die Erforschung von Grönland, Bearbeitet von Dr. M. Heydrich, Leipzig 1923. Omfatter en forkortet Oversættelse af Perlustrationen og Udtog af Hans Egedes og hans Sønners Relationer.

Hollandsk:

Beschryving van Oud-Groenland, of eigentlyk van de zoo genaamde Straat Davis etc. In't Nederduitsch overgebragt. Met een nieuwe kaart van dat landschap en aardige printverbeeldingen verciert. To Delft by Reinier Boitet. 1746.

Engelsk:

A Description of Greenland. By Hans Egede. Translated from the Danish. London MDCCXLIV. 222 SS. — Ny Udg. With an Historical introduction and a life of the author. London 1760; 225 SS. — Genoptrykt 1818.

Fransk:

Description et Histoire Naturelle du Groenland, par M. Eggede, Missionnaire et Evêque du Grönland. Traduite en François par Mr. D[es] R[oches] D[e] P]arthenay]. — A Copenhague et à Geneve, Chés les Fréres C. & A. Philibert MDCCLXIII. — XXVIII 172 SS. (Med Indledningskapitlet til Omst. Relation: Jeg kan etc.).

Den første Udgave af Perlustrationen er delt i 16 Kapitler med følgende Overskrifter:

I. Grønlands første Begyndelse af de Norske, samt Betænkning om Aarsagen til de gamle Norske Coloniers Undergang. II. Om Grønlands Situation og Beskaffenhed, samt dessen Gevæxter. III. Hvad Slags Dyr og Fugle der findes udi Landet, saa velsom Diur og Fiske udi Havet. IV. Om Himmelens Constitution og Temperement. V. Om de itzige Indbyggere og deris tilhold i Landet saa vel som Boeliger. VI. De vilde Grønlænders Gestalt og Skikkelse. VII. Grønlændernes Klædedragt. VIII. Grønlændernes Næring, Bruug og Handtæring. IX. Grønlændernes Fortæring og Spises Tilredelse. X. Deres Handel og Beskaffenhed. XI. Grønlændernes Sprog og Tale. XII. Grønlændernes Ægteskab og Børne Optugtelse. XIII. Hvorledes de Døde begraves og besørges. XIV. Deres Læg og Lystighed. XV. Grønlændernes Naturel og Sæder. XVI. Grønlændernes Religion eller rættere Superstition.

I hele sit Tilsnit minder første Udgave om Hollænderen Feykes Haans lille Skrift om Grønland og Grønlænderne, der udkom 1721 med Titlen: Beschryving van de Straat Davis, benevens des zelven Inwooners. Zede, Gestalte, en Gewoonte, misgaders hunne Visvangst, en andere Handelingen«[1]). Iøvrigt kan den i 1. Relation optagne særskilte »Kort Relation om Grønland og detz Indbyggeris Beskaffenhed« (S. 30—40) betragtes som det første Udkast til Perlustrationen.

[1]) Udg. i dansk Oversættelse i Grønl. Selskabs Aarsskrift 1914, 67—88.

Anden udvidede Udgave af Perlustrationen er forsynet med 12 kobberstukne Tavler, der bærer Signaturen J F (Johanne Fosie) og et Kort: Gronlandia antiqva. Bogen modtoges med Interesse og Velvilje af den datidige Læseverden. Holberg udtaler i Nr. 350 af sine Epistler, der indeholder en udførlig Omtale af Perlustrationen, at han har læst den med Fornøjelse. Skriftet burde have mere Afgang, hedder det, »saasom det indeholder rare og hidtil ukendte Ting.« I Fortalen til »Heltindehistorier« (1745) ytrer Holberg, at Hr. Egedes Grønlands Beskrivelse paa Dansk haver haft god Aftræk. Som paavist, har Holberg ogsaa i Niels Klim benyttet grønlandske Forbilleder efter Egede [1]).

Ved Udgivelsen af Relationerne og Perlustrationen er fulgt følgende Regler:

Egedes tre egenhændige Relationer er i Ordlyd og Retskrivning gengivne i nøje Overensstemmelse med Originalerne. Texten til den kun i Afskrifter bevarede er fremstillet efter de ældste og bedste Kopier, og Retskrivningen, saavidt gørligt, bragt i Overensstemmelse med den af Egede i de tre originale Haandskrifter benyttede. I den herefter følgende Text saavel til Relationerne 1725—36 efter Egedes trykte »Omstændelig Relation« som til Perlustrationen er fjernet mange, til Dels meningsforstyrrende eller i alt Fald vanprydende Trykfejl, som Forf. i en Efterskrift til den førstnævnte Bog beder Læseren undskylde, men selv ikke har rettet. Den paa sine Steder tilfældige Anvendelse af store og smaa Begyndelsesbogstaver, f. Ex. de Vilde for de vilde (Udsagnsordet), hyppigst rene Sætterfejl, er fraveget, og en Normalisering efter ældre Brug gennemført. Den skødesløse og ofte forvirrende Tegnsætning i Perlustrationen er forandret til den rigtige. Afvigelser fra Originaludgaven er anført i Textapparatet.

I de medgivne oplysende Anmærkninger af historisk-topografisk og sproglig Indhold er nedlagt Udbyttet af de Rejser, jeg i Aarene 1912—15 har foretaget i Grønland med Understøttelse af »Kommissionen for Ledelsen af de geologiske og geografiske Undersøgelser i Grønland.«

Hr. Sognepræst i Greve, forhen Førstepræst i Jacobshavn, H. Ostermann, hvem Registrene til Bogen skyldes, har ved Ordforklaringen til Egedes grønlandske Texter og den vanskelige Korrekturlæsning paa disse ydet mig sin værdifulde Bistand. De oplysende sproglige Anmærkninger til Egedes grønlandske Katekismus skyldes i det væsentlige d'Hrr. Seminarieforstander i Godthaab F. Balle og Førstepræst P. Rosing i Angmagssalik. Hr. fhv. kgl. Inspektør i Sydgrønland O. Bendixen har velvilligst prøvet Resultaterne af mine Stedsbestemmelser af Hans Egedes Rejseruter.

---

[1]) Epistler, Bruuns Udg., I, 221; IV, 129, 423. Heltinde Historier 1745 I, Fortale 65. J. Paludan, Om Niels Klim, 1878, 270 f.

Bogen ledsages af en i Fototypi udført Gengivelse af det smukke og karakteristiske Portræt af Hans Egede (Oliemaleri) af (J. G. Ziesenis?), vistnok fra o. 1740, tilhørende hans Descendent Hr. Etatsraad Povl Andræ; endvidere af følgende Kort: Det Perlustrationen medgivne Kort »Grønlandia Antiqva«; Hans Egedes egenhændige Kortskizze over Grønlands Vestkyst 61°—66° n. Br. (Originalen vedhæftet Manuskriptet til 3. Relation fra 1724 (se ovfr.); J. B. Duckes Kort over Nipisat 1730 og A. Gerners Siøe Kaart over Indløbet til Baals Revier 1731 (begge i Søkortarkivet) samt et Kort over Godthaabsfjorden, der med Kaptajn Dan. Bruuns Kortskizze (Grønl. Selskabs Aarsskrift 1908) som Grundlag giver de historisk-topografiske Resultater af mine Rejser i Distriktet.

Louis Bobé.

RELATION

angaaende den Dessein med den GrønLandske Mission

ved

Hans Povelsøn Egede

saasom Allernaadigst beskichet Missionarium

GrønLand d. 15. Junij

1722

Hr: Hans Egedis egenhændig
Relation sent af hannem
til Biskop Mag: Clemen
Schmit i Bergen

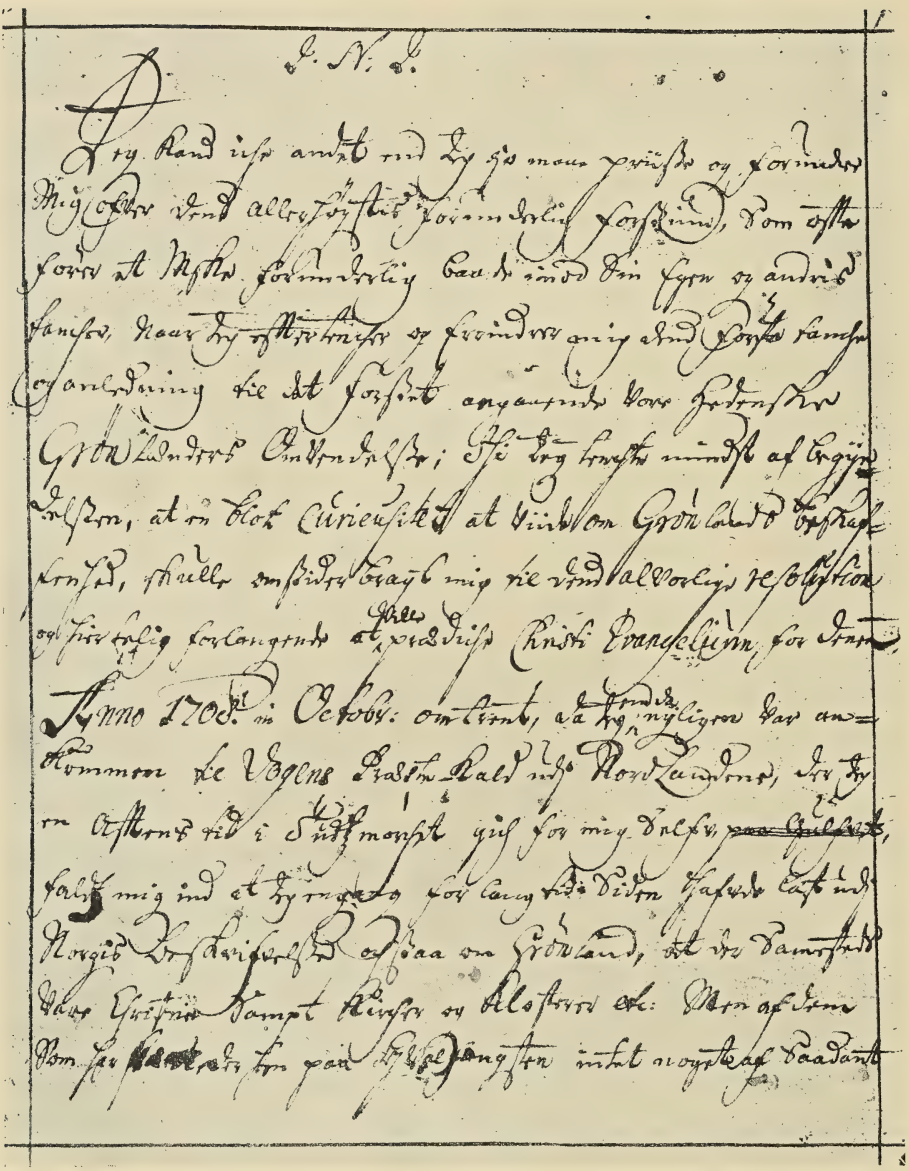

Facsimile af Hans Egedes første, egenhændige Relation fra Grønland.

I. N: I.

Jeg kand iche andet, end ieg jo maae priise og forundre mig ofver dend Allerhøystis forunderlig Forsiun, som offte fører et Menniske forunderlig baade imod sin egen og andris Tancher, naar jeg efftertencher og errindrer mig dend første Tanche og Anledning til det Forset angaaende vore Hedenske Grønlænders Omvendelse; thi ieg tenchte mindst af Begyndelsen, at en blot Curieusitet at viide om Grønlands Beskaffenhed skulle omsider bragt mig til dend alvorlige Resolution og hiertelig Forlangende, at ville prædiche Christi Evangelium for dennem.

Anno 1708 in Octobr: omtrent, da ieg end da nyligen var ankommen til Vogens Præste-Kald udj Nord Landene, der ieg en Afftens Tid i Tudtzmørchet gich for mig selfv, faldt mig ind, at ieg engang for lang Tid siden hafvde læst udj Norgis Beskrifvelse ochsaa om Grønland, at der sammesteds vare Christne sampt Kircher og Klosterer etc., men af dem, som har faret der hen paa Hval Fangsten, intet noget af saadant har kundet erfare, hvorfore ieg fich Begierlighed at viide, hvor dermed nu i denne Tid motte være beskaffet. For dend Aarsage Skyld skrefv ieg neste Foraar 1709 til Bergen til min Svoger Niels Rask, som ochsaa hafvde faret paa Grønland, at hand vilde gifve mig Under-Retning der om, saa vitt hand viiste eller hafvde hørt der om af andre. Og erlangede ochsaa hans Giensvar, som lydde, at det Grønland, som af vore og andre Nations Skibe blifver beseiglet og rettelig kaldis Spidtz-Bergen, beliggende hen under 80 Grader Brede, der er ingen Folch at see eller finde, men Grønland under Syd, som begyndis paa 60 Gr. og er bekiendt til 74 Grader og kaldis Strat David, der er vilde Folch og Menniſker. Dend beste Platz skall omtrent være paa 64 Grader etc. Dend øster Siide af Grønland, som vender mod Island, hvor fordum skall hafve boet Norske Folch, kand nu iche blifve bekiendt formedelst Drifv Is, som har lagt sig der under Landet.

Denne Relation virckede udj mig en hiertelig Commisceration ofver disse arme Menniſkers elendige Tilstand, at de tilforne hafvde været Christne og udj dend Christelig Troe opliuste, men af Mangel paa Lærere og Undervisning vare nu igien faldne udj hedenske Blindhed og Wildhed. Jeg ønskede derfor i mit Hierte, min Tilstand hafvde været saaledis, da vilde ieg holde det for min største Lychsalighed og Glæde, om ieg igien motte prædiche Christum for dennem, og ieg syntis, mand var hertill i Synderlighed forpligtet, i Henseende, at de, som meldt, baade hafvde været Christne, som

ochſaa vare af Norſke Folch og Extraction, og deris Land under Norgis Crone beliggende. Samme Tanche opvachte hos mig en større og større Lyſt og Forlengſell, ſaa ieg altid practicerede paa Veye og Midler, ſaadant Forſet at ſette i Verck. Men i Betragtning af min idtzige Tilſtand, ſaaſom dend, der iche allene var beſkichet til et viſt Kald og Meenighed, men endochſaa der tilmed hafvde Huſtroe og Børn, ſom ſyntis at disputere all Mueligheđ til ſaadant et beſverligt Verck af mig at kunde foretagis, blefv ieg ſaa forſtørret og uroelig udj mit Sind, at ieg iche vidſte, hvortil ieg mig ſkulle resolvere. Dend ſtore Lyſt og Inclination til Guds Ære og diſſe arme Menniſkers Salighed at befordre, paa dend ene Siide holt mig faſt, men paa dend anden Siide blefv jeg af Frygt og Tvilraadighed for dend dermed følgende Beſverlighed affkrechet, ſaa jeg inderlig ſuchede til Gud, at derſom dette ichun var en Friſtelſe og iche Guds alvorlige Villie med mig til ſaadant et Verck at udføre, Gud da naadelig ville tage ſaadanne farlige Forſlag udaf mit Sind. Men i hvor ſom alting var, da blefv ieg dog omſider tildrefvet, for at tilfredtz ſtille mit Sinds Uroelighed, at raadføre mig med Høyærværdig Biſcopperne udj Thrundhiem og Bergen derom, og at indſende en allerunderdanigſt Prosject til Deris Kongl. M: d. 11. Julij 1710 under de gode Mænds ivrige Recomendation. Biſcopperne imodtoeg velvilligen den tilſendte Memorial og forſichrede, dend i beſte Maader at ville recommendere, hvilchet giorde mig igien ſaa vitt roelig udj mit Sind, at jeg ofvergafv all Sagen under Guds naadige Villie og Forſiun, og hvad dend ſamme ville effectuere paa vedkommende Steder, var ieg vel tilfredtz med. Men ſom Biſcop Randulfv udj Bergen ſtrax der effter ved Døden afgich, toeg ieg och Anledning at correspondere med hans Successore, høyærv: Mag. Niels Smed og ochſaa at begiere hans Assistence og Raadførſell til dette Verchis Forfremmelſe, ſom ieg och i underſckiedlige Missiver erlangede, men uden nogen viidere Erfølg og Effect till Verckets virkelig Fortſettelſe, thi ſambtlige Biſcoppernis Relation lydde: at ieg motte hafve Patience med mit Forehafvende indtil denne idtzige vandſkelige Tids og Tilſtands ønſkelig Forbedrelſe, for inden hvilchen Tid intet til Frucht og Nytte ved Hoffe kunde udrettis. Saaledis blefv vell mit gode Forſet iche allene Aar effter Aar forhalet og opſet, men der indfant ſig och her foruden adſkillige Forhindringer og vidrige Tilfelde, nu af Venner, nu af Fiender op vacht, ſom lagde ſig effter at drage mig fra mit Forſet, hvilchet dog ſlet intet kunde formaae at udſlette og tilintet giøre dend Lyſt og Kierlighed, ieg hafvde fattet til Guds Ære og diſſe arme Menniſkers Salighed at forfremme, men blefv langt meere Dag fra Dag ſtørre og ſtørre, ſom ieg och for dend Skyld blefv beveget, udj en Apollogie offentlig at gifve min Intention til kiende og redde dend ſamme fra alle vidrige Concepter, ſom af Uvidende her ofver kunde fattis.

Imidlertid henløb nogle Aar, og ſom ieg iche heller fich nogen Allernaadigſt Resolution paa mine allerunderdanigſte Forſlag, tenchte ieg, at de, ſom ieg hafvde ofverdraget det til god Befordring, iche hafvde hafft dend rette Vigilantce derfore, hvorfore ieg atter igien 1716 opſatte en allerunderdanigſt Memorial til Deris Kongl: M: og ofverſendte dend det velforordnede

Missions Collegio til beſte Befordring ved Velærværdig Hr. Lector von Vesten.

Bemeldte Supplication fich ieg ey heller nogen Gienſvar paa, thi de vanſkelige og beſverlige Krigs Troubler disputerede all Muelighed til mit Forſets Fuldbyrdigelſe. Iche dismindre ſyntes ieg dog, ieg iche endnu hafvde giort noch dertill, men ſkulde noget herved til Gafvns udrettis, var det, iche at liide paa andre, men ieg motte ſelfv ved min egen Indſtillelſe legge en alvorlig Haand paa Vercket, og da begynte førſt min Fornuft at forekaſte mig adſkilligt. Her var 2de haarde Vilchor, enten motte ieg ſaa got ſom lade mit Forſet ligge och hvile, hvilchet dend ſtore Kierlighed og Drifft, ieg hafvde til at ſee dette hellige Verck med ſnariſte befordret, ingenlunde ville tillade, eller ieg motte gandſke fornechte og tilſiide ſette min og minis timelig Velferdt, og at qvittere mit Kald og Meenighed, for perſonlig at drifve paa mit Foretagende, hvilchet foraarſagede hos mig ſtor Friſtelſe og Strid og loed ſig lettere tale om, end practicere. Dog beholt omſider effter megen Strid og Gienſtrid dend Kierlighed og Lyſt til Guds Rigis Befordrelſe Ofverhaand, ſaa ieg i dend Herris Jeſu Nafvn alvorligen ſatte mig fore, mod Deris Høyærværdigheders Biſcopperne i Thrundhiem og Bergen deris Raadførſell og Betenchende, at qvittere mit Kald Vogen; ſom ieg och effter en kierlig Afſkied med mine kiere Tilhørere ſaavelſom kiere Moder og andre gode Venner vircke-ligen fortſatte min Reyſe til Bergen med Huſtroe og Børn in Julio 1718.

Effter Ankomſten til Bergen ſøgte ieg ſtrax Anledning at faae mit Forſet insinuerit hos Kiøb Mændene der ſammeſteds og at encouragere dem til at antage ſig dend Grønlandſke Handel og Beſeigling efterſom och nogle af dem tilforne for faae Aar ſiden har hafft deris Skibe der hen, til hvilchen Ende ieg opſatte et Forſlag for dem og particulaire ofverlefverede.

Men Tidens Vanſkelighed og de mange og ſvare Contributioner foraarſagede, at mit Forſlag fant liden Sted hos dem, dog forſtoed ieg ſaa meget af endeell, at med Tidens Forbedring og Kongens krafftige Assistence ſkulle de vel dertil lade ſig persvadere. Fortſatte derfore min Reyſe til Kiøbenhafvn 1719 om Foraaret for ſelfv at insinuere mig og mit, Gud velmeente Forſet udi Deris Kongl. M. Naade. Men ved Ankomſten var Deris Kongl. M. reyſt op til Norge til ſin Armade. Imidlertid præſenterede ieg mig for Missions Collegio og ofverleverede dem en allerunderdanigſt Prosject til Deris Kongl. M. om ſamme Materie.

De gode Herrer optoeg vel mit Forſlag i beſte Meening, forſichrende mig om Deris Kongl. M. Assistence, derſom iche Krigens Uroelighed det ſkulle forhindre. Jeg motte derfore for det 1ſte patientere till Deris Kongl. M. Hiemkomſt. Effter at Kongen kom hiem, bleſv ſtrax min allerunderdanigſt Memorial af Collegio Deris Mayt. ofverlefveret og i Geheim Conseil foretaget og ſaa vitt approberit, at i hvor vell endeell af de allerunderdanigſte forſlagne Puncter for diſſe idtzige Conjuncturer iche kunde bevilgis, ſaa vilde dog Deris Mayt. ſelfv være betencht paa alle muelige Midler til dette hellige Verckis Befordrelſe. Jeg hafvde och dend Naade, ſelfv at tale med Kongen ofver Taffell, hvor hand Allernaadigſt behagede mundtlig at examinere mig

om Grønlands Beſkaffenhed og loed ſig och naadig der til intentionere. Efter Afreyſen fra Kiøbenhafvn og min Ankomſt igien til Bergen, kom Deris Kongl. M. Allernaadigſte Brefv og Befalning til Stiffts Befalnings Manden og Magistraten udj Bergen, at de den Grønlandſke Handell for Kiøb Mændene ſkulle proponere og dem til det ſamme encouragere. Bemelte Allernaadigſt Befalning blefv ſaa vitt effterlefvet, at de Skippere og Styre Mænd, ſom hafvde ſeiglet paa Grønland eller Strat David, blefve paa Raadſtuen indkallede for at gifve deris Opliusning om Landet, men viidere kom det icke. Imidlertid anvente ieg all min Fliid at faae dend Grønlandſke Handell og Seiglatz hos Kiøb Mændene insinuerit, og i hvor vell det gich heel ſvart og langſomt til, ſaa ofvertalte ieg dog ved Guds Biſtand en og anden, ſom ſig dertil med Kongl. Assistence ville resolvere, hvilche tillige med mig indſente der om en Allerunderdanigſt Suppliqve til Deris Kongl. M. og Missions Collegium.

Imidlertid indløb der en Skrifvelſe fra en bekient Mand udj Hamburg, ſom loed ſig forlyde, at ville interessere med os udj dend Grønlandſke Handell og dertil contribuere en anſeelig Penge Sum. Det ſamme giorde Kiøb Mændene meere moedige, ſaa der effterhaanden for dend Skyld resolverede ſig fleere at indtræde i dette Compagnie. Men dend Glæde varede iche ret lenge, thi bemelte Mand ſkrefv atter igien til os, at hand hafvde forandret ſit Forſet, og ville nu iche hafve dermed at beſtille. Saa kom juſt ved ſamme Tid Brefv fra Missions Collegio, at de allerunderdanigſte forlangende Privilegier endnu iche for det førſte kunde blifve approberede. Der laae altſammen paa en Hob igien, ſaa all Kiøb Mændenis forrige Resolution blefv til Mismoedighed, ſaa det ſyntis for mig, at ieg hafvde anvendt all Møye og Flid forgiefves; hvor nedſlaget og bekymret ieg her ofver blefv udj mit Gemytt, er Gud bekiendt.

Men det var ichun Guds Velbehagelighed, at holde mig udj Sine Prøfvelſer og at lære mig, at ieg iche ſkulle forlade mig paa Menniſker, men paa Gud, ſom ieg og iche heller gandſke loed Moedet falde, men holt mig til Gud, ſom alting formaaer, og forhaabede, at Hand vel ſkulle opvecke Midler til dette hellige Verchis Udførelſe, naar Hans Tid og Time kom.

Imidlertid ſente ieg adſkillige Klage Suppliqver og Brefve til Deris Kongl. M. og Missions Collegio og effterloed iche heller at anholde hos Kiøb Mændene om det ſamme. Men der var end da ſaa liden Apparentzce der til ſom det kunde være, thi Tiden var iche allene i Hænderne, og dend Capital, ſom ieg viſte at faae ſammen dertil, gandſke utilſtrekelig. Icke dismindre, ſaa opvagte dog Gud de gode Mænd, ſom vare villige, for Guds Ære at ſette deris till, at de, uanſeet ſaa ringe Penge Sum, dog lagde Haand paa Vercket og til Reyſens Fortſettelſe kiøbte det Skibrom, Haabet kaldet, ſom ſkulle transportere os til Grønland og der om Vinteren at forblifve. Det ſyntis, ſom bemelte Skibrom var ligeſom fatale til dette Brug, og at dend guddommelig Providentzce ved det Navn Haabet ville ſtyrche os udj Haabet, at det begynte Verck, i hvor ſlet og dubieus det end loed ſig anſee, dog ſkulle gaae fort, og ved Hans Biſtand lycheligen gelinge; ſom och dend Almechtige gode Gud imod allis Formoedende giorde det, at der effter haanden kom fleere og

fleere Interessanter til af respective Mænd, saa vell geistlige som verslige, saa at i dend Sted, der af Forstningen ichun var besluttet ved eet Skib at giøre en Begyndelse til Landetz Beseigling, saa blefv siden Reysen foretaget med 3de Skibe, af hvilche det ene blefv destineret til Hvalfangsten, og det andet at følge med os for at gifve Raport hiem igien om voris lychelig Anlandelse. Saa fich ieg och i samme et ønskelig Missive fra Missions Collegio af d. 15. Martij 1721, at Gud hafvde opvagt Deris Kongl. M. Hierte i at bønhøre og bevilge min paadrefvne Grønlandske Expedition, med Forsichring, med allerførste at bekomme derom en Allernaadigst Vocation, der til med Allernaadigst salarerit mig med 300 Rdr. aarlig og end da 200 Rdr. til min Udrustning.

Gud være lofvet og priset, som hid indtil igiennem saa mange Vider-Vertigheder har hiulpet mig saa vit frem udj dette til Guds Ære hensigtende Forset, at det nu er kommen til saa ønskelig en Ende. Hand endnu fremdelis lychsalig giøre det samme, at det motte udfolde Hans Allerhelligste Nafn til udødelig Lofv, Priis og Ære, og disse arme vildfarende Mennisker til Saligheds Opliusning.

Som nu alting var klar til Reysen, blefv det til Reysen hyrdte Mandskab forsamblet paa Skibet Haabet d. 30. April, hvor de, effter at Articlerne vare dem forelæste, blefv taget i Eed af Stifft Befalnings Manden, i Nærværelse af mange respective Mænd, saavelsom och Compagniets Interessantere. Og som ieg motte i nærværende Tilstand paatage mig at være Præses og Ober Hofvet for denne Svite og det her beskichede Raad, hvor udj vare Lemmer for uden mig: Skipper Berent Hansøn, Bogholder og Kiøb Mand Hartvig Jentofft, Styrmand Selien Dahl, Qvarteer Mester Seehuusen, Bosmanden og Kochen, saa motte och ieg tillige med aflegge min Troeskabs Eed imod Deris Kongl. M. og Compagniet. Forretningen blefv af mig sluttet med en liden Oration sambt Guds Paakaldelse og Lofvsang om dend Allerhøystis Bistand til dette begynte Verckis lychelig Gelingelse. Og saa blefv da i dend Herris Jesu Nafvn Reysen foretaget d. 2. Maij 1721, da vi med Skibet Haabet og ind værende Mandskab in allis 46 Mennisker, foruden dend med os følgende Galioth løste fra Bergen i det faste Haab, lycheligen til Grønland at ankomme.

Fra ofvenmelte Dato blefv vi for contrarie Vind beliggende udi Hafvnerne ved Bergen udj Gelmevogens indtil d. 12. Maij, da vi gich ad Søen til med en favorabel Vind, som continuerede mesten deelen med got Veirlig indtil d. 4. Junij, da vi fich Huchen af Grønland i Sichte, hvilchet Land syntis at være mesten ofverlagt med Sne og ved Hafvsiden store Jis Bierge. Fra dend Dato var vi i langsommelig Tid incommoderit af Storm og Drifv Jis, hvor iblant vi treffede nogle saa store som Øer og høye Bierge, som var forunderlig at see.

St: Hans Aften var vi udj stor Lifvs Fare og indbeklemt af Jisen, saa at och dend med os følgende Galioth fich en liden Skade af en Jis Skotze, dog dend Almægtige gode Gud, som saae til voris gode Forehafvende og sambtlig voris Nød, udfriede os øyensiunligen af denne Fare, saa at Dagen

dereffter, da det ſtormende og tyche Veir ophørte, ſaae os gandſke entlediget fra Iiſen, igiennem hvilchen vi Dagen tilforn, da Veiret var ſtille, ofven af Skibs Maſten iche kunde ſee nogen Aabning eller Apparentzce at komme igiennem, alligevell vi iche vare ofver 8 Miile fra Landet. Lofvet være Gud, ſom ſaaledis loed det ſtormende Veirlig tiene til vor Beſte og Forløsning.

D. 2. Julij møtte os et Hollandsk Skib, ſom kom fra Handlingen. Skipperen ofverloed ſin Baads Mand til os, for at loeſe os til Landet ind udj en god Hafvn, til hvilchen vi och lycheligen arriverede d. 3. Julij omtrent paa 64 Grader Norder Brede, paa dend veſtre Grønlands Siide, sc: Strat David.

Førend vi kom till Landet, ungefer en 2 Miile derfra, kommer endeel wilde Mænds Baader hen ud til os og fulte os ſtedtze indtil ſeent paa Afftenen, vi kom udj Hafvnen. Deris førſte Anblich kom mig meget miserabel for; Gud naadelig forbarme ſig ofver dem. Der de af Skibet fich ſee vore Quind Folch og i Særdelished mine ſmaae Børn, det kom dem, ſom vi kunde fornemme, ret ſynderlig fore, i Særdelished hafvde de ſtor Fornøyelſe af de Smaae, ſom de och hafver deris Qvinder og ſmaae Børn forunderlig kier.

Saa hafver vi da, Gud være lofvet og benedidet for Sin naadige Beſkyttelſe og Ledſagelſe, endt denne beſverlige Reyſe hid till Landet, hvor vi och alle ſammen er anlanget med Sundhed og Helbred, foruden voris Skibs Tømmer Mand, ſom den heele Reiſe var ſvag, og Dagen for Ankomſten hid ved Døden afgich. I Synderlighed har ieg høy Aarſag at tache og priſe Gud, at Hand imod min og allis Forhaabning ſaa vel ſtørchede min kiere Huſtroe og ſmaae Børn, at de fant lidet eller intet til den Beſverlighed og Incommodation, ſom Hafvet medfører, alligevell dend ſtørſte Deel af voris Folch dend heele Reyſe vare ſøekranche og ellers upaſſelige. Hvormed ſkal ieg betale Herren for ſaadan og all anden beviiſte Godhed og Barmhiertighed, ieg ſom dog er meget ringe til all Hans Godhed og Troefaſthed. Min Siæl lofve Herren og hvad i mig er, Hans hellige Nafvn! Gud ſom er almechtig, Hand her effter udføre nu, hvad ſom begynt er, til Sin Ære og diſſe arme vildfarende Menniſkers Opliusning og Salighed, og velſigne alle de Midler og Forſlag, hvor under dette hellige Verck ſkall befordris; Hand giøre och mig arme og uværdige Synder ſkichet og beqvem, at være Hans Naadis og Æris Redſkab till diſſe arme Menniſkers Omvendelſe! Nu Herre! Hielp og lad det vell lychis, Du ſom har begynt det, er och mechtig at udføre det. Thi Magten, Herligheden og Æren er Din i Evighed.

Strax effter Ankomſten var vi bemødet med at opſøge os en beqvem Bygnings-Platz og ſicher Vinter Hafvn for Skibet, men ſom vi ingen ſaadan beqvemmelig ind udj det faſte Land strax kunde antreffe, og vi for dend endnu igienværende korte Sommers Tid, ſaa velſom och for dend med os følgende Galioth, ſom til Hiemreiſen ſkulle expederis, torde iche lenge opholde os dermed, hvorfore vi var foraarſaget for det førſte at tage vor Vinter Leyer her ude i Ud-Øerne, hvor vi dend 9. Julij i Jeſu Nafvn begynte at opbygge os en Boelig af Tørfv og Steen och inden til panelet med Bord, og dend Platz

og Sted kaldet Haabets-Hafvn. Fra dend Dato kom Grønlænderne meſt hver Dag til os, hialp os och iblant at bære Træe og Steen til voris Bygning, men hafvde intet at handle, formedelſt at Hollandſke Skibe har nylig været her paa Hafvnerne.

Den 5. Augustj var vell 100 af de Wilde og deris Qvinder og Børn hos os og oppaa Landet, beſaae voris Bygning, hvor ofver de hos dem ſelfv hafvde en ſær Betenchning, efterſom de loed ſig forlyde, ſaa vitt vi kunde forſtaae, at vi ſkulle betids fare her fra med Skibet førend Iiſen kommer drifvendis ind i Hafvnerne og beſetter os.

Den 8. Augustj kom 16 Konne-Baader til os, hafvende med ſig all deris Pagagie, enten til deris Hiemreyſe eller en andenſteds at henflytte for Frygt for os; de hafvde heller intet at forhandle.

Fra d. 12. til d. 15. Augustj var ieg med Styr Manden reyſt under det faſte Land, for at recognoscere dets Beſkaffenhed ind udj Fiordene, hvor vi vell finder een og anden ſteds ſmuche Platzer at bygge paa, og hvor gode Forder til Qvæg og Chreatur at holde, kunde indrettis, men var for langt af Veien for Skibs Farten og Seiglatzen.

Den 31. Augustj, ſom var den 12. Søndag effter Trinitatis, effter at vor Boelig var forferdiget, blefv holt dend førſte Prædichen her paa Landet udi Haabets-Hafvn, og til en Tachnemmeligheds Erkiendelſe mod Gud for Sin naadige Beſkyttelſe og Ledſagelſe, ſaavelſom til en pligtig Errindring om voris chriſtelig Forehafvende, toeg ieg d. 117 Psalme til Text at forklare. Effter Prædichen blefv oplæſt Artichlerne, og enhver om deris Pligt og Skyldighed paamindt. Prædichen blefv begynt med dend Psalme: I Jesu Nafvn ſkal al vor Gierning etc., og ſluttet med: O, Gud vi lofve Dig etc. Og aller ſidſt: Nu er os Gud miſkundelig.

Ellers er fra Ankomſten hid til Datum intet remarqvabelt forefaldet. Saa offte ſom de wilde Grønlænder ere komne til os, har ieg ſøgt Anledning at komme i nogen meere Erfaring om deris Sprog. Det vil falde temmelig langſom, førend mand kommer der udj til nogen Fuldkommenhed, thi vi har ſlet intet om Sproget af dem, ſom har tilforn faret her paa Landet, uden nogle faae Ord, Handels Vahrende angaaende; ſaa kand mand endnu intet viidere fatte, uden hvad vi med Oynene kand ſee og begribe og ved Tegn gifve tilkiende. Ved Hendelſe kand vi undertiden komme til et og andet ubekiendt Ord, for Reſten beroer det altſammen med Sprogets Lærelſe paa Tiden og dend daglig Omgiengelſe, førend mand til Frucht og Effect kand handle med de Wilde til deris Omvendelſe, hvor til Gud ſelfv maae gifve baade Skicheligheed og Forſtand. Og ſom det er Guds Behagelighed og Maneer, at Hand ſit Verck under ſvare og ſtore Prøfver pleyer at udføre, ſaa har och dend gode Gud og ſaaledis hidindtil ført mig; hvortil och kommer dend Manqvement paa Næring og profiterlig Handling af Land og Vand ſiden Ankomſten her til Landet, thi af Hafvet har vi til denne Tid intet fanget uden nogle faae Qveiter, og anden Fiſk har vi iche fornummet, iche heller af Grønlænderne uden nogen faae ſmaae Lax, ſom de undertiden har bragt os til. Diur og Fugle er her ſaa ſkye, at mand vanſkelig kand komme i Skud

med dennem, og har vi ichun faaet 2de Reens Dyr og faae Fugle. I Handelen har vi heller intet til denne Tid avangeret, hvormed mand doch tenchte, at erſtatte Compagniet for deris her til anvente Bekoſtninger, og ſom ſkulle være et Fundament til dette Verchis beſtandig Udførelſe. Saa ieg her ofver iche allene maae høre daglig Utolmoedighed af Folchet, men maae och vente hos Compagniet Ulyſt til Verchets videre Fortſettelſe, hvis der intet til Vederlag for deris anvente Bekoſtninger igien ſkulle hiemkomme. Men mine Øyne ſee alleeniſte paa Herren, paa hvilchen allis Øyen vogter, og ieg vil haabis til Hans Miſkundhed, thi Herrens høyre Haand kand alting forandre, og er mægtig at udføre det, ſom Hand hafver begynt, i hvor ſlet og ringe dette end i Begyndelſen lader ſig anſee.

D. 3. Septembr: fich vore Fiſkere 2 Qveiter; ſamme Dag ſkiød voris Meſter et Reens Dyr paa en Øe.

D. 4. 5. 6. 7. 8. dito var ieg reiſt hen ind i det faſte Land for at ſee mig om effter en bedre Bygnings Platz i Fremtiden, hvor iblant andre ieg ungefer 2 Miile Nord Oſt fra os finder en ſkiøn Vinter Hafvn, hvor mange Skibe kunde ligge. 3 Miile Sønden for, øſterlig fra os, treffet ieg an ind udj en liden Fiord en ſkiøn Platz at bygge paa, hvor baade Dalene ſtod grønne, og var en god og ſtor Jord, hvor iche allene mange Kiør og andre Chreature kunde fødis og opholdis, men end och være beqvem til Sæd, om dend bleſ dørchet. Der voxte och ſmaae Kratt af Bierch og Wie etc. En temmelig ſtor Lax-Elfv randt ofven af igiennem en lang Dahll, vel en god Miil, af 3de Vand, hvor udj vare, ſom vi kunde fornemme, Fiſk noch, men vi hafvde ey Garn eller Noed at forſøge der effter; nogle Støcher ſtach vi i Elfven med Knifve. Vi ſaae og der ſammeſteds Reens Dyr noch och Harrer, men de ſamme vare ſaa ſkye giort af de Wilde, ſom vi der kunde fornemme, tilforne har hafft deris Væſen og Handtæring med Jacht og Fiſkerie, og hafvde der hafft deris Boelig ved Søen, ſaa vi intet kunde treffe. En af mine Folch qveſte et Reens Dyr, men blefv iche død og kom ham igien af Øye Siun; en Harre ſkiød vi der. Jeg ſelfv var marcerit omtrent 1 Miil op igiennem Dalen for at beſee Landet, hvor hen op til Lands, ſaa vitt vi kunde ſee, ſaae vi alt Sne ligge ofverſt paa de høye Klipper. Denne Fiord gafv vi Nafvn af Præſte Fiord, der var og en god Skibs-Hafvn og reent Indløb for Skibe.

D. 20. Septembr: kom atter igien vore Folch hiem fra Indlandet udaf Præſte Fiorden og førte hiem med ſig en Reen, 2de Harrer og 6 Ryper. De hafvde fanget i Elfven og ſaltet 1 Ancher ſmaae Fiſk, dog ſaae de ſom tilforn Reens Dyr noch, men kunde iche komme dem i Skud, ſaaſom vi ere iche forſynde med gode Skytter-Gevehr.

D. 30. dito kom atter nogle fra Præſte Fiorden, men hafvde intet faaet uden en Harre og nogle Ryper. I denne Maanet har her faldet ret got, mildt Veir og jefvnlig Soelſkin, ja bedre, end ſom i Junio og Julio, da vi førſt ankomme, da vi ſielden hafvde klart Veir, men offtiſt Miſt og Taage, ſom foraarſagede Kiøle. Det, de Gamle har ſkrefvet om Grønland, befinder vi til Dato at være ſandt, sc: at det er et Veir-got Land, ſielden ſtormende Veir, og naar det end ſtormer, varer det iche ofver et Jefvn Døgn. Var iche det

mistlige Veirlig om Sommeren, som ofteſt betager os Soelens klare Skin, da var her et meget got Veir-Land; dend gode Gud gifve os ellers noget til Næring og Biering.

D. 14. Octobris var ieg med Skipperen og Bog-Holderen reyſt hen til dend Øe, hvor vi ſkiød dend førſte Reen, men nu ingen der antreffede. Under Veigs kom vi til en Wild-Mands Boelig, hvor 5 Familier holte till udj Telter af Kobbe-Skind. De vilde i Begyndelſen nødigt hafft os paa Land, men omſider tilſtoed de det; vi beſaae da all deris Værelſer og Boehafve, ſom var heel ringe. Udj deris Telter brandt der Steen-Lamper, ofver hvilche de kogte Fiſk udj ſmaae Kiedle af Meſſing, ſom de hafvde tilforhandlet ſig af de Hollænder. En af dem toeg Fiſk udaf ſin Kiedell og gafv mig og de andre, at vi ſkulle æde. Der laae vel 50 Kobber paa Landet, ſom de hafvde fanget, men de vilde ingenlunde ſelge os noget deraf, men de viiſte paa deris Qvinder og Børn, at det var deris Spiiſe, ſom de ſkulle lefve af.

D. 18. kom atter vore Folch fra Indlandet, hvor de hafver været i 14 Dager, men hafver intet faaet uden nogle faae Ryper.

D. 20. reyſte vi atter igien til neſt forermelte Vild Mands Huuſe med endeel Kiøbmandſkab, i Forhaabning, at faae nogen Handling hos dem, men der vi kommer der hen, vare de alle ſammen bortflyttede, thi de troer os endnu iche vell, fornemmelig ere de heel bange og nidkiere for deres Qvind Folch og frygter, at dem noget ont af os ſkulle vederfaris.

Til denne Tid har faldet jefvnlig got Veir, men nu begynder Vinteren at indſtille ſig. Gud giøre dend ſamme mild og maadelig, nu begyndis det om Morgenen at dagis Klochen 6 og er Dag om Afftenen til Klochen 7—8.

D. 25. Octobr: vare nogle af vore Folch paa Reen-Øyen og faae Spor effter 3 Reens Dyr og fich 5 Ryper.

D. 30. dito vare de atter paa bemelte Øe og fornam ingen Reen, men udj det øde Vild Mands Huus fant de Horn og Fødder effter en ſtor Reen, ſom de Vilde nyligen hafvde ſkudt, de fich ichun 2 Harrer og 2 Ryper.

D. 6. Decembr: kom nogle af vore Folch hiem fra Ind-Landet, hvorhen de vare hen reiſte for faae Dager ſiden, i Tanche at treffe der noget Vildt og Veideſkab, men ved Ankomſten befant de, at en heel Hob af de vilde Folch hafvde indtaget de Huuſe, hvor de tenchte at logere, ſom i Sommer ochſaa ſtod øde. Dog vare vore Folch nødde til at blifve der, formedelſt at Afftenen tilſtundede. Men Grønlænderne vilde i Begyndelſen iche tillade dem det, dog der de ſaae, at de ingen Vey kunde komme om Natten, og at de vare ſaa frosne, toeg de dem dog omſider ind udj deris Huuſe og indlogeret dem udj et lidet Huus, hvor 2de Encher tilholte, hvilche igien gafv ſig ind til de andre Sine. Om Natten gich de Wilde Vacht, thi de bar Frygt for, at vore Folch ſkulle giøre dem noget ont, og derfor ſtrax om Morgenen tiilig vilde igien hafve dem af Landet, men ſom Vinden var ſterck, og vore Folch trøſtede ſig iche at fare tilbage ofver Fiorden, motte de gifve dem Betalning for at de hos dennem motte forblifve indtil Vinden lagde ſig. Siden blefve de vel kiendte og forblefv hos dem i 3de Dage og imidlertid fordrefv Tiden med dem, thi de ere af en venlig og lyſtig Humeur. Allene vore Folch kunde iche

formaae, at de vilde selge dem noget af deris Kobbe-Kiød, alligevell at de der af hafvde en stor Mengde. Paa denne ene Sted vare tilsammen ofver 100 Menniſker med Qvinder og Børn, 20 til 30 i hvert Huus; og i hvor vell de udj deris Huuſe (ſom ere bygde af Tørfv og Steen) hafvde ingen anden Ild end deris Lamper, ſom iidelig brendte Natt og Dag med Thran og Mosſe udj, hvor ofver de udj ſmaae Blich- og Messing Kiedler kaagede deris Mad, var der dog saa varmt inde hos dem, at de sad nøgne og med deris bare Legemer ofven til. Qvind Folchene vare daglig beſkiefvtigede med at ſye og giøre Klæder, da Mændene der imod til Lands og Vandtz er om Næringen. En af dem ved Nafvn Aroch fattede Affection til en af vore Folch, ſom heed Aron, for det fellis Nafvn Skyld; hand talte alt got for dem hos Sine, ja om Natten lagde ſig hos hannem og holt ſig altid til hannem.

D. 22. Decembris, ſom er Soel Hvers Dag, begyndis Dagen $^1/_2$ 8te og er Dag til Klochen $4^1/_2$ om Afftenen. Soelen gaar her iche under, ſom udj Nord-Landene.

D. 25., ſom var 1ſte Juuledag, kom hid til os 2de Grønlænder af de forermelte, ſom vore Folch logerede hos neſtleeden, og blefv her om Natten, og effter at vi hafvde gifvet dem en liden Foræring, reyſte de hiem igien.

D. 29. Kom atter 11 hid til os af de ſamme Grønlænder og blefv hos os om Natten, dem gafv vi och en liden Foræring.

D. 31., ſom var Nye Aars Afften, kom atter en hid til os af dem og forblefv hos os om Natten.

Til denne Stund har her faldet et meget got Vinter Veirlig, bedre end ſom i Nord-Landene paa diſſe Tider, meſt continuerlig klar Veir og maadelig Froſt, og har vi endnu intet ſynderlig fornummet til nogen Drifv Iis. Gud gifve ellers, at Næring og Biæring hafvde faldet saa rigelig, ſom noch Veirliget iche ſkulle hindret os, dend ſamme at ſøge, dog har vore Folch iche forſømmet at forſøge der om. Vore Fiſkere har en og anden Tid været ud paa Hafvet, at ſøge effter Fiſk, men ſlet intet der til fornummet, uden nogle Ulcher omkring ved Skierene her udj Sundet, hvor effter vi iche har lagt os, ſaaſom de ſamme iche er af nogen Fremſlag. Kobber hafver vi dend heele Høſt ſeet noch ud af, men vi ere iche capabel at komme dem i Skud. Dog formoder vi neſt Guds Hielp, at vi til Foraaret vel ſkall komme i Treffning med dennem, naar de effter deris Sædvane kommer paa Iiſen at ligge. Fugler, ſom Ender og Eederfugle, ere her och noch af paa Søen omkring Øerne, men de ere ſaa ſkye, att mand iche kand komme dem nær, at faae dem i Skud; men at de ere ſaa ſkye, foraarſager de wilde Folch, ſom iidelig jager effter dem, thi de consumere en ſtor Mengde af Fugle, efterſom alle deris Under Klæder, ſom de bruger, ere af Fugle-Hammer. Det er ſielden, at de vill ſelge os nogen Fugle, ſom de och i anden Handell med Spech og dislige til denne Tid ochſaa har været heell minagerlige. Det ene lille Skiøtterie, vi kand hafve, ere nogle faae Ryper og Harrer her paa Øen hos os. Hafvde vi faaet voris Værelſe paa det faſte Land, da hafvde der vel uden Tvivl faldet meere Veideſkab til vor Forfriſkelſe. Dog Gud være lofvet for Sundhed og Helbreed til denne Stund! Hand gifve os nu i Jeſu

Nafvn et lychſalig og velſignet Nye-Aar med Sundhed og Helbred, Næring og Biering og i ſin Tid en profiterlig Handling og Fangſt til Compagniets Nytte og Fordeel, og denne foretagne hellige Desseins Forfremmelſe!

Nye Aars Dag 1722 blefv effter Guds Tieniſte Articlerne paa nye oplæſte for Folchet og dem deris Pligt foreholdet, baade imod Gud og deris Principaler.

Hvad ellers voris daglig Guds Tieniſte er angaaende, da holdis der hver Morgen og Afften Chvor, hvor da i vore Bønner indſluttis, neſt Guds Paakaldelſe om vor egen aandelig ſaavelſom timelig Velgaaende, ochſaa Deris Kongl. M. voris Allernaadigſte Arfve Herre og Konge og det gandſke Kongl. Huus og Familie, at Gud i Særdelished ville ſtørcke Deris Kongl. M. udj dend glorieuse Nidkierhed for Guds Rigis Udbredelſe iblant disſe ſaavelſom andre vankundige Hedninger. Dette respective Grønlandſke Compagnie blifver heller iche forgiett, men Gud paakaldet, at han ſaaledis vilde lychſalig giøre deris chriſtelige Idretter, ſaa de aldrig motte fortryde dend gode Gierning, ſom de hafver begynt, men i alle Maader ville velſigne alle de Midler og Forſlag, hvorunder dette hellige Verck ſkall befordris. Derhos læſis et Capitel af Bibelen, ſaavelſom nogle Spørsmaal af Lutheri Catechismo repeteris. Effter Maaltid læſis och et Capitel af Bibelen og ſiungis en Psalme. Til Søndags Afften-Sang næſt effter Bibelens Læsning og et Capitell eller 2 af Joh. Arnds Sande Christendom, repetens Høy Meſſe-Prædichen tillige med oplæſte Capitel af Bibelen og Arndio, catechetice.

Min pligtige Omhue gaar vel ſtedtze der hen, at formaae dennem til en ſand Gudfrygtighed, men disverre! ſom der end och iblant en liden Hiord kand findis et ureent Faar, ſaa gaar det och til med voris liden Forſamling, i det 2de Perſoner har forarget dend ſamme med begangne Synd imod det 6te Bud, ſaaſom en af vore Qvind Folch d. 14. Januarij kom udj Barſel Seng med et dødt Foſter. Barnetz Fader er en af Skibs Folchene, en gifft Mand.

D. 21. Januarij reyſte ieg med nogle af vore Folch hen ind til forermelte Vild-Mands-Huuſe og forblefv der om Natten. Grønlænderne vare ſtrax villige at tage imod os, og logerede os ind udj et lidet Huus for os ſelfv. Ellers visiterede ieg och deris andre Huuſe, hvoriblant ieg udj et ſtort Huus talte 45 Menniſker med Qvinder og Børn. Af de derinde hos dem ſtedtze varende brendende Lamper var der vell meget varmt, men en ſterck Damp og Stanch af Thran; de gich meſt nøgne der inde og hafvde allene Buxer paa, disligeſte og Qvind Folchene, men der ieg bad dem klæde ſig udj, vare de ſtrax ferdige og toege til deris Kiortle og iførde ſig; de hafvde adſkilligt for Hænder at giøre, med Klæder at ſye og dislige. Og effter at ieg hafvde begafvet en hver af dem med nogle Perler og andet ſmaatt Tøyerie, gich ieg igien ud fra fra dem. Et maae jeg her hos melde, ſom der begiegnet mig af en gammel Qvinde, i hvis Huus vi logerede. Hun kommer og ſetter ſig ved Siden af mig og holder førſt det ene Øre til mig, og ſaa det andet, og begierer, at ieg vill blæſe paa hende, hvilchet ieg och, hende til Velgefall, giorde. Om Morgenen der effter kommer hun ind med 2 ſmaae Drenge og beder iligemaade, at ieg ſkulle blæſe paa dem; det giorde ieg og gafv dem hver ſin liden Speill; ſaa løb

de igien ud af Glæde. Om denne gamle Qvinde har hafft nogen sær Tanche eller Susperstition her under, kand ieg iche troe, efftersom vi finder ingen slags Guds Dyrckelse eller Andagt hos dem; dog kand de vel slutte, at ved mit Embede og Person er noget singulair frem for de andre, hvilchen Sluttning de iblant andet vell ochsaa kand giøre sig deraf, naar de har været hos os paa de Tider, vi har holdt voris Gebeth og Gudstieniste, da har de alt seet saadant af mig at forrettis, og hver Mand at være stille og andechtig, naar ieg prædicher for dem eller betiener dem med Nadverens Sacramente. Saa pleyer ieg och, naar de spørger effter mit Nafvn, at viise op til Himmelen og sige, at ieg er Guds Præst og Tiener og hører Gud til, som har skabt Himmelen og Jorden etc. Hender det sig, at vore Folch kand giøre dem noget lidt til moede, eller de mister noget af deris Baader, strax kommer de og klager det for mig. Hvor som helst vore Folch kand treffe dem, spørge de effter Pelleste i. e: Præsten, vill och, at ieg hos dem her i Landet skal forblifve, men Skipperen med sine Folch og Skibet skall ichun reyse tilbage.

Saa begafv ieg mig igien paa Hiemreysen og effterloed hos dem en Person ved Nafvn Aron Augustinisön, med Forsøg, om de vell skulle vilde liide hannem hos sig, da hafver ieg iforsat, at lade hannem der en Tid lang forblifve, i den Forhaabning, at hand iche allene ved dend daglig Omgiengelse disbedre skal lære deris Sprog, hvor paa och all min Dessein mest hviler, men end och, at hand kunde komme i nogen Erfaring om deris Handtæringer med Kobbe Fangst og viidere, hvilchet kunde komme os til stor Fordeel og Nytte, saa vel i det aandelige som legomlige, om Gud samme Forslag naadelig ville velsigne. Jeg maae bekiende, at det har kostet mig mange Tancher, hvorledis ieg skall anfange det med disse arme Menniſker; og førend ieg rettelig faaer fattet deris Sprog, kand ieg lidet handle med dem udj deris Omvendelsis Sager. Men til dette at i Verch sette, er bemelte Person et habil Subjectum og af en god Capacitet til et og andet at udrette; og for at encouragere hannem til dismeere Vindskibelighed her ud inden, har ieg forsichret hannem om en god Discretion og at recommendere hannem hos Vedkommende til Befordring.

D. 1. Februarij kommer der 3de af disse Grønlænder og beretter os, at Aron Augustinisön lefver vell, og at hannem intet ont af dem skall vederfaris, de ville derfor hafve en liden Foræring, som de och sich. Jeg gafv dem och Brefv at føre med sig tilbage til Aron, som de i Forstningen giorde sig Betenchning at imodtage, ey begribende, hvad det motte betyde, dog om sider forvarede det hos sig og lofvede det hannem at lefvere.

D. 12. dito døde en af Lands Folchene ved Nafvn Joen Olsen, som en Tid lang har været sengeliggende; hand var fra Begyndelsen iche ret frisk, hvortil och om sider tilslogis hannem Scourbut, efftersom hand altid, hvor hand kunde, søgte Mageligheb. Ellers hafver och nogle af vore andre Folch været plaget med Scourbut i Tænderne, som dog igien er ofvergaaet, at de nu, Gud skie Lofv! er vell til pas. Hendrich Wilshuusen er nu allene iblant os svag og sengeliggende. Hand hafvde en gammel Skade paa sit Been, som igien er opbrødt, og har Verchen slaget sig for hands Brøst, saa hand er heel upasselig. Hvad Gud vil giøre med ham, staar i Hans faderlig Villie og For-

ſiun. Vi hafver noch fornummet paa de Syge, at de medgifvne Medicamenter, fornemmelig mod Scourbut, iche har villet giøre dend Virchning, ſom mand vel ønſkede og ſkulle vente, desformedelſt Landets Character og Vinterens Strenghed har faldet her større end ordinairie og paa andre Steder, og vore Folch der over ſkulle faldet i Sygdom. Hvad Aarſagen der til monne være, kand ieg iche viide, enten, ſom mand och vell paa andre Steder har erfaret, at Medicamenta under en fremmet Clima iche har ſin rette Virkning, eller mand ſkulle beſkylde og tilſkrifve det Medicamenternis Udøchtighed. Men Gud være lofvet, ſom til denne Tid har forleenet os Sundhed og Helbred og gifvet en mild og maadelig Vinter. Det ſlemmiſte og ſtrengiſte Veirlig, vi hafver hafft i denne heele Vinter, er fra d. 3. Februarij og indtil d. 13. dito, da hand har været heel uſtadig med ſterch Vinde og Snefoch hver Dag, dog iche ſtrengere end ſom i Nord-Landene. Gud her effter forunde os et timelig Veirlig med Sundhed og Helbred, med Næring og Biering.

D. 13. og 14. var Bogholderen Jentofft med nogle af vore Folch reyſt ind til Aron, ſom logerer hos Grønlænderne, at forfare hans Velliidende etc: Ved Ankomſten fornam de, at nogle Partier af dem vare bortdragne, formedelſt, at de haver øfvet adſkillige Pudtzerie imod Aron og taget fra ham endeell Knifver og andet, ſom hannem var medgifvet at forhandle, hvorfore de frygtede at bie vor Ankomſt, ſaaſom hand truede dennem dermed for deris forøvede Skalched imod hannem. I Begyndelſen abede og fixerede de hannem, hvorfor han motte giøre ſig halfv desperat og ſlae fra ſig. Siden blefve de temmelig ſtickelige mod ham, beſynderlig endeel af dem. Mand kand tenche, de hafvde gierne ſeet at være af med ham, effterſom det kommer dem vel suspect fore, at vi ſaalenge lader ham hos dem forblifve; hand har derfor giort dennem viis, at hand iche tør komme hiem til os førend Skipperen er bortreiſt, ſaaſom hand er vred paa hannem.

Dermed er de tilfredtz og paaſtoed nu iche at ville hafve ham hiem med vore Folch tilbage. Hand ſamler dog effter haanden en og anden Opliusning hos dem, ſom med Tiden kand komme os til Nytte. Vore Folch har iche endnu kundet fornemme til nogen Fiſk at komme under Landet (: enddog de paa nogen Tid iche har kundet komme paa Søen at ſøge der effter, ſaa hafver vi och heel ubeqvemmelige Fartøyer til at fare effter Fiſk med :), men Aron forteller, at Grønlænderne undertiden, naar de ere ude paa Søen, kommer i Land med ſmaae Torſk, hvilchen de, ſom de for ham beretter, fanger ind udj Fiordene. De beretter och, at der førſt effter en Par Maaneder kommer Hval, Kobber og Fiſk her under Landet, hvilchet Gud naadelig gifve og velſigne os der med.

D. 15. Februarij, ſom var Faſtelafvens Søndag, blefv Hendrich Iversön publice absolveret for begangne Leyer Maals Synd med Ane Mons Datter. Næſte Søndag der effter er hun iligemaade publice absolverit.

D. 24. og 25. dito vare nogle af vore vore Folch udcommanderit til at forſøge effter Fiſk, til hvilchen Ende de begafv ſig til de Grønlænder, ſom boer paa Øerne Syd Veſt fra os ungefer 1 Miill, hvor ſom helſt vi iche har været tilforne, for dend Skyld, at det kunde være dis beqvemmere for dem at

komme paa Søen, saa ochsaa i Forhaabning at faae nogen Underrettning af dem om Fiskeriet. Grønlænderne toege vell imod dem dend første Afften og saa lenge de hafvde noget at forære dem, men dend anden Afften vilde de iche herbergere dem, af Aarsag, at vore Folch søgte effter noget hos dem, som de hafvde mist, derofver blefve de vrede og kaste deris Tøye ud paa Marchen. Vore Folch vare derfor nødde at true dem med deris Gevehr. Strax blefve de bange og loed sig beqvemme at logere dem. Disse Menniſker, endskiønt de ere meget sterche og føre paa Lemmer, saa ere de dog saa forsagte og frychtagtige, at en vred Mand af voris vell kand jage halfv Hundrede af dem, thi der vare paa dend Sted ofver 300 Menniſker forsamlet, og kunde lettelig hafve ofvervældet vore Folch, som vare ichun 5 Mand, om de ellers hafvde hafft Hierte og Resolution.

De 2de Dage, vore Fiskere foere der omkring paa Hafvet, fornam de slet intet til nogen Fisk, ey heller Grønlænderne, hvilche der alleniste foere ud paa Søen for at skyde Fugell. Deris Fortæring paa disse Tider ere de Kobber, de fanger om Høsten, og nogle smaae Tørfisk, i Norge kaldet Lodder, som de faae i Ofverflødighed af om Foraaret in Maijo. De vilde iche selge vore Folch noget der af, dog fich de hos dem 8te Alcher. Det er mercheligt, som vore Folch nu fornam af disse og Aron og fortalte om dem hos hvilche hand er, nemlig, at de undertiden hafver dend Maneer iblant sig, besynderlig Qvindfolchene, at de falder ned paa deris Ansigter og hen ved en 1/2 Time græder og hyler erbarmeligen; der effter sidder de stille en liden Stund saasom gandske bedrøfvet og sorrigfuld; de andre, som ere nærværende hos dem, ere iligemaade gandske alvorligen og stille, saa lenge disse har forrettet deris Græde Ceremonier. Uden Tvil maae de her ved errindre sig deris afdøde Venner og Slechtninger.

D. 3. Martij kom 10 af disse ofven bemelte Grønlænder hid til os udj et slemt Veir og Snefoch og begierede, at vi ville laane dem Huus om Natten, efftersom de och laante vore Folch Huus; de blefv her om Natten, og om Morgenen reyste deris Vey.

D. 4. 5. og 6. dito var ieg reyst hen ind til Aron, tagende med mig vore Fiskere, i Tanche at lade dennem der forsøge effter Fisk, efftersom Aron os seeniſt fortalte, at Grønlænderne undertiden kom i Land med smaae Torsk. Til den Ende formaadde ieg en af dem for Betalning at skulle viise mine Folch paa dend Platz, hvor de fiskede, men der de kom mod Stedet, sneg hand sig fra dem; vore Fiskere forsøgte siden her og der, men kom iche paa dend rette Pladtz, saa var och Vinden sterch og Fartøyet ubeqvem, at de iche lenge kunde holde det ud. Ellers kom dend ofven bemelte Grønlænder strax tilbage og hafvde faaet 3 Torske. De fiske og der sammesteds skiøn Rød Fisk. Det er iche at tvile paa, naar vi blifver bedre bekiendte og kand hafve beqvemme Fiske-Baader, vi jo faar vor Fornøyelse af Fisk til daglig Bordhold, som vi och hafver i Forset, saa snart vi kand faae vor mindste Baad reparerit, at lade dem drage der hen igien paa Forsøg.

Siden seeniſt vi var hos Aron, da hafver hand været udj en slem Action med de Wilde, hvilche der hafver ilde slaget hannem. Men Aarsagen var som

tilforne hans egen Fordriſtelſe og Haſtighed, at hand ſloeg en af dem paa Munden, ſom kom frem at ville abe og fixere hannem; der ofver anfaldt en heel Hob hannem og ſloege hannem meget ilde. En af dem ſprang ſtrax hen og toeg hans Flint bort, af Frygt, hand der med ſkulle giøre dem Skade, og fich hand dend iche igien, førend ieg end nu kom der ind. Med ſtor Nød ſleed hand ſig fra dem og toeg ſin Tilflucht til et andet Huus, hvor hand hafvde ſin Øxe ſtaaende, tenchende dermed at ville forſvare ſig om paa ſkulle gielde, men de forfulte hannem iche lenger end til Dørren, ſaa forloed de hannem.

Det var Gud høyligen at tache, at det gich ſaa af, og iche større Ulyche ſkiede, efterſom de noch kunde hafve ſlaget hannem ihiell, om de hafvde vildet, men diſſe Menniſker ere iche af nogen ildſk og vredagtig Natur, ſaa de iche letteligen ſkall lade ſig yttre til nogen Ondſkab, med mindre de blifve øverrede. Dog vare de Folch, hos hvilcke hand er i Huus, iche med i denne Action, hvilche, ſiden Slaget var ofver, kommer og troſter ham og toer Bloedet af hannem. Hine vare ſiden heel bange for ſig mod min Ankomſt, befrygtende, at vi igien ſkulle hefvne dend forøvede Vold mod Aron paa dennem. De bad och Aron, at hand iche ſkulle ſige mig der af; og efter hans Underviisning, der ieg ſpurde, hvor hand hafvde faaet de blaae Øyne, ſom de hafvde gifvet hannem, ſagde de, hand hafvde ſtødt ſig med ſin Flint, der han ſkiød efter en Harre. Jeg vilde og iche heller meget lade mig mercke der om, efterſom de vare ſaa frygtagtige. Aron formanede ieg, at hand en anden Tid ſkulle være forſigtigere og heller taale en liden Fixering af dem, end gifve dem Anledning til det, ſom kunde være for ham ſelfv farlig og ſkadelig. De paaſtoed nu at ville hafve hannem hiem fra ſig, foregifvende, at de blefve nu iche lengere paa denne Sted, men vilde reyſe hen ind i Fiorden for at fiſke, dog ofvertalte ieg dem at beholde ham hos ſig endnu en liden Tid, og ſom hand halfv frygtede ſig at være allene, loed ieg en af mine Folch blifve tilbage hos hannem, hvilchet de icke ſynderligen ſyntis om.

Ellers kand Aron icke nochſom fortelle det ſkichelige Forhold imellum dem ſelfv indbyrdis; de omgaais meget kierligen og eendrechteligen, ſaa hand aldrig hafver ſeet dem gifve hin anden en ſuur Miine. Hvad de faae af Fiſk og Fugell, deele de med hin anden, ſaa at dend, ſom førſt faar kogt, byder de andre i Huuſet hos ſig, og hine ſiden dem igien. Mændenis og Qvindernis Omgiengelſe er iligemaade høfviſk og tuchtig, og har hand aldrig ſeet nogen Letferdighed af dem, iche heller af de Unge. Men ſaa fornøyeligt, ſom det er i ſlige Maader at omgaais dem, ſaa uliideligt er det dog i Henſeende til dend Skidenvorenhed og Stanch, der er udj deris Huuſe af Thran og dislige, ſaa at for dend, ſom iche er vant der ved, falder det temmelig beſverlig at leſve hos dem.

Dend førſte Afften, ieg var hos dem, ſom ieg var falden i en liden Slum, og Liuſet inde hos dem var udſlucht, fich ieg høre der nedre udj Huuſet en Sang og Heyen (paa dend ſamme Maade ſom Findlapperne udj Nordlandene pleyer at ſiunge) sc: om deris Jacht og Fiſkerie, hvor hos de och ſloeg paa en Tromme, ſom er et Skind, trechet ofver et Tønde Baand eller dislige. Det varede vell en 1/2 Time, imidlerſtund holt de lidet op, da en begynte at giøe ſom en Hund, og andet ſaadant Aberie meere.

Vi ville nu neſt Guds Hielp formoede, at den ſtrengiſte Vinter er alt forbie, effterſom vi hver Dag ſeer ſtor Forandring paa Lufften og Veirliget. Gud ſkie Lofv, ſom til denne Stund har opholdet os alle. Hendrich Wilshuusen, ſom var ſaa meget ſvag, er nu igien kommen paa Fødderne, disligiſte en Par af de andre, ſom ochſaa har været noget kranche, mueligens af Skorbutj, ſom er foraarſaget af dend alt for megen Roelighed, de har været udj, ochſaa af dend kaalde Værelſe og Boelig, thi af Manqvement paa Bord fich Folchene iche Gulfv udj deris Stue, og de derfor af dend kolde Grund vel har kundet ſamle ſig nogen Sygdom, ſom meſt har ſøgt Roelighed.

De omkring os boende Grønlænder kommer nu meeſt hver Dag til os, men hafver intet at forhandle uden nogle faae Refvſkind iblant, thi Næringen til Land og Vand har til denne Stund ochſaa faldet knap for dennem ſaa velſom for os.

D. 16. Martij, da her vare nogle Grønlænder hos os, passerede dette, ſom ieg maae anføre ſom noget merchværdigt. Voris Styr Mand miſte ud af Kammeret 1 ſtor Glas Flaſke, hvilchen en af diſſe Grønlænder vell hafvde bortſtaalet; og ſom vi ſpurde effter dend iblant dem, negtede de det alle at hafve taget dend, men ſaa kommer her en af dem frem og viiſer paa en anden af ſine Camerater og ſiger, at hand kunde giøre effter, eller viiſe igien, og hafver nylig forſkaffet Aron, ſom logerer inde hos Grønlænderne, et Par Hoeſer igien, ſom en der ſammeſteds hafvde fraſtaalet hannem. Dend ſamme tilbød ſig och at vilde ſige os, hvem Flaſken hafvde bort ſtaalet, vilde vi ichun gifve hannem noget derfor. For nu gierne at maatte ſee, hvad Abeſpill hand vilde tage ſig fore, tilſagde vi hannem en liden Forære ring, derpaa begierte hand et lidet Sold, ſom hand ſaae hengende paa Veggen, ſatte ſig ſaa ned der med paa Gulfvet og bød os alle ſammen, ſom inde vare, iligemaade at ſidde ned og tie ſtille. Straꝛ begynte hand at mumle for ſig ſelfv og at male paa Gulfvet med Soldet og at hafve puſſerlige Geberder med at grine og tage paa ſine Tæer og andre ſine Lemmer, ret ligeſom det ſkulle giøre hannem meget ont; iblant talte hand til ſine Camerader et Ord eller tu; omſider ſtod hand op igien og viisde paa alle dem, ſom vare nærværende, at ingen af dem hafver taget Flaſken, men dend ſom toeg Flaſken, var alt før bort faren, og nefvnte hand hannem och paa Nafvn. Nu i hvor vell at hand lettelig kunde ſlutte, at dend, ſom ſaa haſtig drog bort, hand motte hafve ſtaalet Flaſken, og ieg derfor i dend Henſeende agter hans Konſt og Igien Viisning af ingen Betydende, ſaa ſeer vi dog her ud af, at der maae dog være ſaadanne og andre fleere Superſtitioner iblant dem, hvilchet ieg iche hafvde troet, effterſom ieg endnu aldrig har kundet erfare, at de hafver nogen Kundſkab enten af Gud eller Diefvelen. Hand fortalte ſiden, hvor beſverligt Arbeyde hand hafvde, viiſende op til Himmelen, ligeſom hand der ſkulle være henrycht eller hafve ſin Videnſkab fra, og andet meere. Bad och mig, ieg iligemaade ſkulle tage Soldet og forſøge det ſamme, meenende, effterſom hand har ſeet, ieg omgaais med Bøger og aandelig Sager, og at hafve nogen meere Videnſkab end de andre, ieg och motte kunde denne Konſt.

D. 16. Martij loed ieg Raadets Lemmer ſamle, og effter at Retten var

satt udj Deris Kongl. M.s høye Nafvn, blefv Hendrich Iversøn og Ane Mons Datter fremkaldet, for at aflegge deris forrige giorte Bekiendelse, angaaende deris begangne Leyer-Maals Synd med hin anden og at liide Dom effter Kongl. M. Lofve og Articklernis Befalning.

D. 28. dito kom vore Fiskere hiem udaf Fiorden, hvor hen de for en 14 Dagers Tid siden vare hen reyste for at observere de Platzer, hvor de Wilde fisker paa. De førte hiem med sig en Hanche Rød Fisk og smaae Torsk, som de och fiskede der sammesteds, dog iche med deris egen Fiske Redskab, hvormed de slet intet kunde fange, af Aarsag, Fisken der med ey er vant, men med Grønlændernis Fiskeredskab, hvor af de fich kiøbt et, dog siden igien af dem selfv blefv bortstaalet. Vi kand dog saa vitt fornemme, at dersom vi boede saa nær ved Stedet og hafvde beqvemme Fiske Baader og Redskab, vi jo skulle faae vor Nødtørfft af saadan Fisk, men effterssom det nu er saa langt fra os, er Bekostningen større end Fortieniften, besynderlig saasom vi maae hafve Huus og Tilhold hos de Wilde, hvorfor, foruden at de stieler fra os, mand ey nochsom kand fornøye dem. Aron Augustinisøn kom nu ochsaa hiem fra Grønlænderne, formedelst at hans Huus Verter flotter nu hver Dag bort og begifver sig lengere hen ind i Fiordene, og det effter deris Foregifvende, for at faae større og meere Fiskerie, og med første at jage effter Reensdyr. Hand torde iche understaae sig, at følge dem saa langt ind, saasom der hen en utroelig Mengde af Folch sig begifver.

D. 29. dito, som var Palme Søndag; effter Gudstieniste ere Articklerne igien oplæste og tillige med en hver sin Pligt og Flittighed effter for giorte og aflagde Eed paa det krafftigste foreholdet.

D. 10. og 11. April. Da her falt Regn og sterch Sønden Vind, ere en stor Deel Jis opbrødt og kommer drifvendis ud af Fiorden og her omkring Øerne.

D. 13. April og neste foregaaende Dage ere vel 40 store Konne-Baader med alt deris Pagagie foruden utallige andre smaae Baader reyst os forbie Nord effter; effter deris Foregifvende, som vare her oppe hos os, ville de flotte hen til de Platzer, hvor de fanger Kobber og Hvall, uden Tvil ochsaa, at de kand være imøde for de Hollandske Skibe, som kommer her til Handlingen. Vi giorde strax en Chalupe effter dem, at erfare, hvad Vey de toeg, for en anden Tid at finde dem igien og at fornemme deris Handtæringer.

Eodem vare vore Fiskere her ude paa Hafvet, men fich ichun en gandske liden Torsk. Effter Grønlændernis Beretning kommer her under Øerne ingen Fisk, uden allene Qveter om en Par Maaneder; hvad Fisk, som er, fangis ind udj Fiordene.

D. 16. April vare nogle Grønlænder her, som berettede, at de hafver seet 2de Skibe fare forbie Nord effter till Hvalfangsten. Vi hafver nu ochsaa hver Dag en Chalupe ude paa Hafvet, for at fornemme, om mand enten Hval eller Skibe skulle blifve vahr, og nu i Afften de hiem kom, siger de och, at dem syntis at see Skib, men som Misten sloeg ofver, kom det dem igien ud af Sigte. Dagen der effter vore Folch vare ude, fornam de slet intet.

D. 20. dito fich vi see et Skib komme under Vallen. Vi giorde strax

2de Chaluper ud og erfare, hvo det var, men det var en hollandſke Strat-Davids Farer, ſom var destineret til Hvalfangſten under Nord. Commandeurens eller Skipperens Nafvn var Chlaus Top og var udgaaen fra Amsterdam d. 11. Martij med 5 andre Skibe, foruden en 70 dito, ſom ochſaa vare feyllferdige. Hand hafvde ingen Jis treffet i Søen, dog hafvde ellers et haardt og ſtrengt Veirlig. Af Curieusitet gierne at motte tale med mig, løb hand her op under Landet udj en Hafvn nær ved os; ieg foer ſtrax ud til hannem; men hand kunde ey nochſom forundre ſig der ofver, at vi endnu vare i Lifve og har kundet subsistere Vinteren ofver, ſaaſom det var udbracht i Holland, at vi vare meget ſlet udruſtede og provianterede. Hand kunde neppe troe det, hand fich at høre, at Vinteren har her faldet mild og maadelig, disligiſte, at vi hafve levet i ſaadan god Forſtand og Fortroelighed med de Wilde, ſaa at de har ſofvet hos os, og vi hos dennem, dertil med en eeniſte Perſon opholt ſig hos dem gandſke 3 Maaneder lang. Vi kunde noch fornemme, at de vare indtagne af Invidie og Jalousie ofver voris Foretagende og vilde giøre os viis der paa, at der knap kom nogen Skibe fra Bergen til os med nogen Undſettning. Men til deris ſtore Fortrydelſe motte de erfare, at vi iche alleniſte lefvede alle vell, men hafver och hafft ingen Manqvement paa Lefvnets Midler, hvor til ieg, til dis ydermeere Beviisning og Stadfeſtelſe, bød Commandeuren hiem til mig (ſom hand och var villig at følge og fortøfvede hos os Natten ofver), og tracterede hannem og hans Folch med det allerbeſte ieg hafvde, baade Øll, Viin og Aqvavite etc. Om Morgenen bød hand mig og min Huſtroe igien med ſig om Borde; og imidlerſtund vi der vare, kommer en Wild Mands Konne-Baad og nogle andre ſmaae Baader och om Borde hos hannem, for at handle lidet med hannem, ſom hand och hafvde adſkillige Handels Vharer inde af Bord, Legter, ſtribede og hvide Skiorter og andre ſmaae Jern Kram, og motte vi med Forundring fornemme, at hand udj en Halfvtimis Tid fich meere Handel hos dend eeniſte Konne-Baad, end vi all dend ſtund vi her har været. Men Aarſagen er iche allene, fordi de giſver et ofvermaade bedre Kiøb, end ſom vi kand gifve, men endoch ere forſiunede med Vahrer, ſom vi paa denne Tid iche hafver. Denne Hollænder har effter hans egen Berettelſe faret her paa Landet at handle 13 Reyſer, og ſiger hand, her omtrent ſkall være en af de beſte Handels Platzer, naar ſom mand ellers vare forſiunede med gode og dem anſtendige Vharer. Effter en Timis Forløb gich Hollænderen igien til Seils. Dend glædeligſte nye Tidende, hand bragte os, var, at de 2de med os hid til Landet gaaende Skibe vare igien lycheligen hiemkomne, hvorfor Gud være æret og benedidet, Hand nu ochſaa naadeligen ledſage og føre de Skibe, ſom vi vente, til os, til Hans Nafvns og Æris Udbreedelſe og voris egen Gafvn og Gode! Hollænderen hafvde gierne villet hafft en Extract af voris Journal, men ieg toeg Betenchning, hannem noget deraf at ville communicere, og derfore undſkylte mig med Tidens Knaphed der till. Ellers fich ieg hos hannem en Placaet udgifvend af de Hollandſke Herren Staten angaaende deris Forhold imod de Wilde, ſom farer her paa Hvalfangſten, ſom ieg och hermed igien ville communicere, og er af følgende Indhold:

Placaat.

De Staten Generaal der Vereenighde Nederlanden, allen den geenen, die deesen sullen sien, of hooren leesen, salut: Doen te weeten, alsoo Wy geinformeert werden, dat eenige van het Volck van de Scheepen, vaarende uyt deese Landen op de Straat Davids, en de omleggende Gewesten, haar seedert eenigen tijdt niet hebben ontsien, sonder voorgaande quade ontmoetingh of beledigingh, de Bewoonders en Naturellen van de selve Gewesten, vyandtlijck te bejegenen, aan te vallen, ende van haare Goederen te berooven, ende selfs ongehoorde baldadigheeden en geweldenaryen tegens de selve te pleegen, soo dat daar uyt ten wederzyden vorscheyden gequetst ende eenige doodt gebleeven zijn: Waar door de selve Bewoonders en Naturellen (voor het toekoomende) afkeerigh souden kunnen werden gemaackt van de Nederlandtsche Natie, en bereyts soodanigh verbittert zijn geworden, dat aan de selve, geduurende haare Visscherye en Walvisvanghst alle schaden en beletselen hebben trachten toe te brengen: Al het welck strijdigh zijnde tegens alle recht en reeden, ende meer overeen koomende met het doen van Roovers en Barbaaren, als wel met dat van eenige gepoliceerde Natie, booven dien oock het streckt tot merckelijck verhinder ende nadeel van den handel en Walvisvanghst deeser Landen in de voorschreeve Gewesten, Soo Ist, dat Wy daar in willende voorsien, goedtgevonden hebben te ordonneeren en te statueeren, soo als Wy ordonneeren en statueeren by deesen;

Dat voortaan geen zeevaarende Luyden, het zy Commandeurs, Officieren of Matroosen, vaarende met de Scheepen uyt deese Landen op de Straat Davids, ende de omleggnde Gewesten, haar sullen vervorderen eenigh molest, geweldt of vyandlijckheyt te pleegen tegens de Bewoonders ende Naturellen van de selve Gewesten, het zy met haar te berooven van haare Goederen, ofte met haar in haar Persoonen ofte andersints op eenige wyse te beleedigen, alles op poene van te verbeuren haare verdiende gages, en verder na mate van de swaarte van haar bedreeven misdaadt, als Zeeroovers en publicque Geweldenaars gestraft te werden, volgens de Wetten en Placaten deeser Landen, oock met de straffe des doodts.

Ende op dat de Overtreeders van deesen Onsen Placate, de gestatueerde straffe te minder souden moogen ontgaan, soo gelasten ende beveelen Wy de Commandeurs, Officieren ende Matroosen van het Schip ofte Scheepen, waar toe soodanige Overtreeders sullen behooren, de selve op het fait bevonden werdende, aanstondts of andersints soo dra daar van kennis sullen hebben gekreegen, te stellen en houden in genoeghsaame seekerheyt ende bewaaringh tot haare aankomst binnen deese Landen, ende als dan de selve Overtreeders, neevens de noodige informatien en beëdighde verklaringen, tot der selver belastingh dienende, over te geeven aan het Collegie ter Admiraliteyt, onder welckers resort het vorschreeve Schip of Scheepen sullen behooren, om by het selve Collegie, tegens de voorschreeve Overtreeders, te werden geprocedeert

met alle rigeur, en sonder eenige conniventie tot de straffen, hier voorgemeldt.

En by soo verre yemandt, het zy Commandeur, Officieren of Matroosen onwilligh ofte nalatigh souden moogen werden bevonden, om soodanigen Overtreder te helpen apprehendeeren, bewaaren ofte over te geeven aan het Collegie ter Admiraliteyt, waar onder haar Schip ofte Scheepen sullen behooren, dat de selve sullen verliesen haare verdiende gages, dewelcke geconfisqueert sullen werden, de eene helft ten behoeve van den Officier, die de calange sal doen, en de andere helft ten behoeve van den Aanbrenger.

En op dat Onse goede meyninge in deesen te beter mooge werden achtervolght, soo willen en begeeren Wy, dat alle die geene, dewelcke een Overtreeder van deesen sal koomen aan te brengen aan het Collegie ter Admiraliteyt, onder welcke het Schip, waar op de voorschreeve Overtreeder gevaaren heeft, ressorteert, soo dat die geapprehendeert; ende van het fait sal werden overtuyght, daar voor genieten sal, uyt handen van het voorschreeve Collegie ter Admiraliteyt, booven de helfte van de geconfisqueerde gages van den Overtreeder, noch een somme van drie hondert guldens, welcke somme door de Gecommitteerdens van de Geinteresseerden, in den selven handel, egalijck sal werden gevonden, over alle de Scheepen, welcke in het selve jaar uyt deese Landen op de voorschreeve Gewesten sullen hebben gevaaren: Ende sullen alle Commandeurs, op de voorschreeve Gewesten vaarende, voor haar vertreck uyt deese Landen, gehouden zijn cautie te stellen voor de Collegien ter Admiraliteyt, waar onder de selve sullen behooren, yeder voor de somme van drie hondert guldens, om daar aan de voorschreeve penningen te kunnen verhaalen.

Ende op dat al het Scheepsvolck hier van de noodige kennisse mooge hebben, sullen de Commandeurs gehouden zijn sorge te dragen, dat op haar vertreck uyt deese Landen, dit Ons Placaat ergens binnen haar Scheepsboort ter behoorlijcker plaatse sal wesen aangeplackt.

Ende op dat niemandt hier van eenige ignorantie koome te pretendeeren, ontbieden en versoecken Wy, de Heeren Staaten, Gecommitteerde Raaden ende Gedeputeerde Staaten van de respective Provincien, en allen anderen Justicieren ende Officieren van de selve Landen, dat sy deesen Onsen Placate van stonden aan alomme doen verkondigen, publiceeren ende affigeeren in alle Plaatsen daar sulcks noodigh weesen sal, en men gewoon is soodanige publicatie en affixie te doen.

Lasten ende beveelen verders de Raden ter Admiraliteyt, de Advocaten Fiscaal en Commisen Generaal, mitsgaders allen Admiralen, Viceadmiralen, Capiteynen, Offiicieren en Bevelhebberen, deese Onsen Placate te aghtervolgen en te doen aghtervolgen, procederende en doende procederen tegen de Contraventeurs van dien, sonder eenige gratie, ooghluyckinge, dissimulatie ofte verdragh, want Wy sulcks ten dienste van den Lande, ende ten beste van de goede Ingezeetenen van dien, bevonden

hebben alsoo te behooren. Aldus gedaan en gearresteert ter Vergaderinge van de hooghgemelde Heeren Staaten Generaal, in den Hage den 18. November 1720.

D. 22. April løb os 8te Skibe forbie Nord effter, og som Skipperen med en af Chaluperne, i Forset at villet prayet dem, fich hand see 2de Hvalfiske, vente derfor strax om igien for at klar giøre Hval Redskabet. Dend Almechtige gode Gud Hand gifve her effter Leylighed, noget at forhverfve til dette begynte Verckis Udførelse.

D. 2. Maij mod Afftenen kom en gandske fremmet Grønlænder, som iche har været her tilforne, til os udj et slemt Veir og forblefv hos os om Natten.

D. 6. Reyste Styr Manden med en Chalupe Nord effter at forfare de Grønlændernis Handtæringer, og at forblifve der nogle Dage, om de och midlertid skulle see Tegn till Hvalfangst, effterson nest forleeden Dag en Par Grønlænder kom til os, hafvende ved sig nogle smaae Stycher Hval-Speck ud af de smaae Springer-Hvale.

D. 9. Om Morgen tiilig kom Styr-Manden igien tilbage, thi hand treffede et slemt Veir og kom iche ret langt Nord, dog fant han nogle Wild Mands Telter og talte med de Wilde, men saae intet hos dem uden nogle Kobber, som de nyligen hafvde fanget; hand kunde slet intet faae hos dem der af. Effter de Wildis Beretning er der en slet Forhaabning, vi her skall komme til at faae nogen Hval, thi de sige, her kommer ingen stor Hvall, men allene langt under Nord. Nu ere vi disverre iche i dend Stand, at vi kand lade Skibet gaae Nord til de Platzer, hvor Hvalfangsten er, førend Gud sender os Skibe hid, som Gud og Naadelig ledsage og bevare i dette stormende Veirlig, som nylig hafver været. Med Handelen synis det och at være slet Forhaabning, noget til Fremslag at avangere, med mindre vi med det hid ventendis Skibs Ankomst faae tienligere Handels Wharer. Derforuden saa vill og vell de Hollænder betage os Fordeelen, saa det for menneskelig Øyne seer vel slet ud, men dend Allmechtige gode Gud kand alting forandre og lafve til det beste, og paa Hannem seer og mine Øyne allene i dette betydelige Forehafvende. Gud hielpe mig!

Eodem. Effter Middag fick vi see en Seiglere her uden for Wallen. Skipperen med 2de Chaluper foer strax ud til ham, som var en Hollandske Handlere og var gaaen fra Holland d. 24. Martij. Hand vilde i Begyndelsen iche tilstede dem at komme sig om Borde, af Frycht, vi motte hafve nogen Ordre at antaste hannem. Hand hafvde været inde udj en Hafvn strax ved Huchen paa 61 Grader og nogle Minuter, hvor som helst hand motte støde ind formedelst at hand fich Skade paa en Plancke af sit Skib i det stormende Veir, og har der sammesteds faaet en god Handel hos de Wilde, fornemmelig af Skind Wharer. Hand viste iche heller at gifve os nogen vis Relation fra Bergen, uden allene, at dend Hollænder ved Nafvn Gellis, som i forleeden Aar loeset os her ind i Landet og fulte hiem med Galioten, var sagt at skulle være reist ofver til Bergen og skulle komme hid med Skibe til os; skulle det foreholde sig saa i Sandhed, da Gud ledsage dennem.

D. 11. Reyſte Skipperen med 2de Chaluper Nord effter, hvor Grønlænderne nu tilholder, i Forſet, at forblifve der nogen Stund, for at varte, om de der nogen Hvall ſkulle blifve var.

D. 16. om Afftenen kommer endeel Grønlænder til os, hvor iblant vare en Par Fremmede; de ſamme forlanget at ſee de Billeder og Hiſtorier, ſom ieg hafvde afridtzet og før viiſt de andre (angaaende Menniſkenes Skabelſe, Synde Faldet og deris Opreysning og Frelſe ved Christum Guds Søn). Jeg viiſte dem det altſammen og omſtendeligen foreſtillet dem dets Betydning, ſaa vitt ieg kunde, hvilchet befalt dennem meget vell, men der ieg ſagde og viisde dem, hvorledis Guds Søn opvagte de Døde, giorde de Syge helbreede, alleniſte ved det, at hand rørte ved dem og blæſte paa dem, bad de och mig, ieg ville blæſe paa dem. Hvilchet ſamme de och en og anden Gang før hafver begiert, ſærlig, der ieg engang hafvde holt Prædichen, og en Grønlænder ſamme Tid var hos os, kommer hand og tager ſin Kapitech eller Skind-Kiole op og beder, ieg ſkulle blæſe paa hans bare Lifv, hvor hand hafvde ont, ſaa fich hand got igien og ſagde: Ibli Pelleste Angekau i. c.: Du Præſt, er en ſtor Mand. For at holde hannem i dend gode Tanche om mig, føyet ieg ham udj hans Begiering. Saa vitt ieg endnu har fornummet, bær de alle ſammen Affection og Godhed for mig, og naar ſom helſt de kommer hid, ſpørger de ſtrax effter mig etc. Jeg kand iche andet, end ieg jo maae hafve dend beſte Forhaabning om diſſe goedzlige Menniſker; gifve ellers Gud, at ieg hafvde en grundig Erfaring om deris Sprog, da ville ieg med Glæde og Fornøyelſe omgaais dem, og neſt Guds Hielp iche uden Frucht og Effect.

D. 17. om Søndags Morgen kommer atter 7 Konne Baader hid, thi de er nu igien udj Motion at begifve ſig ind udj Fiordene, for at fiſke og at jage effter Reensdyr; de blefve med Kiedſomhed her ſaa lenge til vi hafvde holt vor Guds Tieniſte. Vi hafvde vel faaet endeel Handel hos dennem, baade af Hvalfiſk Barder og Refvſkind, hafvde vi hafft Skiorter og andet meere, ſom de forlangede, men vi fich ichun lidet Speck og nogle faae Refvſkind, ſampt nogen Fiſk af Rogn-Kaller; Reſten droeg de deris Vei med igien, foregifvende, der kommer nu andre Handlere, hvor de kand faae af alle Slag og bedre, end ſom vi hafver etc.

Sneen tager nu daglig brafv af og formindſkis, dog har vi ſtundom, ſynderlig ſidſt in Aprili og førſt in Maijo hafvt ruſket Veir med Sneſlud og ſtormende Veirlig af Sønden.

D. 20. fick vi atter ſee et Skib komme under Landet; Styr-Manden foer ſtrax ud imod det, i dend Forhaabning, det motte være voris, ſom vi med Smerte venter effter, men disverre! det gich og feil denne Gang, thi det var en Hollænder; Skipperens Nafvn var Tønnes Gest von Nye Damen. Hand løb ind udj en Hafvn en Par Miil Sønden for os udj Oerne. Var udgaaen af Holland d. 16. Martij, hand har och været inde udj Landet imellum 62 og 63 Grader og ligget der i 3de Dager at handle, og har imidlertid faaet 12 Cordeeler Speck, foruden en ſtor Deel Skind Vharer. Saa ſnart hand kom her udj Hafvnen, kom en ſtoer Deel Wilde til hannem for at handle, thi det

resonable Kiøb, de gifver, og de tienlige Vharer de fører, drager de Wilde til Handlingen.

Eodem mod Afftenen kom Skipperen tilbage Norden fra omtrent 10 à 12 Miile, hvor hand beretter, de saae nock Hvale og var och ude effter dem, men var iche af det rette Slag, thi det var Finde-Fisker, saa de torde iche gifve sig i Fær med dennem. All Forhaabning disverre! til Hvalfangsten paa disse Platzer er alt ude. De treffede mange Grønlænder der nord, tilholdende udj Telter. Vogholderen Jentofft, som och var i Følge med Skipperen og hafde nogen smaae Kram med sig, fick der lidet Handell og hafvde vel saaet meere, men Klagemaalet er endnu som tilforne: vi hafver ingen tienlige Vharer.

D. 21. Reyste ieg hen til denne Hollandske Skipper og talte med hannem; hand var en høfflig og skichelig Mand og hafvde gierne giort mig Assistence, om hand hafvde formaaedt. Hand fortalte mig, at paa 62 Grader, hvor hand var inde at handle, viste de Wilde at tale om os, og at Pelleste, det er Præsten, taler saa meget om Himmelen etc: som de iche forstaar sig paa.

D. 22. kom Hollænderen igien til mig at besee voris Værelse. Hand hafvde her faaet en temmelig Handell, dersom de fleeste af de Wilde iche hafvde været fløt ind udj Fiordene, for der sammesteds nu her effter deris Næring at søge med Jacht og Fiskerie. Hand hafvde en Handell inde, effter hans egen Beretning, af 3000 Gyldens Capital, dog kunde han iche forhandle dend samme paa en Reyse, men paa 2 à 3 Reyser.

D. 23. gich Hollænderen igien til Seils her fra og lofvede, ved hands Tilbagekomst her under Landet at ville lade sin Flagge vaye, om vi da ville tale med hannem.

D. 26. Maij, som var 3die Pintze Dag, effter Gudstieniste, loed ieg Raadets Lemmer tillige med alle Folchene sammenkalde, for at raadføre os med hinanden, hvad effter dags skulle foretagis, effterson det med det hidtil os ventende Skibs Ankomst saa lenge forhalis, og vi iche kand viide, hvor dermed maae være beskaffet, og hvad dend Allerhøyste vill giøre. I Betragtning der fore paa dend ene Siide, hvad som kunde tiene til allis voris Ophold og Frelse, og paa dend anden Siide dette vigtige Forehafvende, ieg er begrebet udj, og hvor til ieg af Deris Kongl. M. er udsendt, sc: et Verch, som hensigter til Guds Ære, disse arme Hedningers Omvendelse, sambt Kongens og Landets Beste og Renomee, foresloeg ieg at deele, hvad Proviant vi hafvde til ofvers, og saa vilde ieg, om imod Forhaabning Skib iche skulle komme til os, blifve her i Landet med faae Folch, som sig godvilligen dertil ville resolvere effterson vi nest Herrens Hielp intet fiendtlig har os af de Wilde at formoede, men alle de andre at lade passere hiem igien med Skibet. Og da befantis dend endnu i Behold hafvende Proviant iche at ville blifve tilstrechelig, baade for hiemgaaende og tilbage blifvende, med mindre enhver ville være betencht paa en minagerligere Spiise-Maade end til Datum, hvor udj de och mod Løffte og Tilsafvn om Vederlag at nyde for hvad de i saa betydelig en Tilfelde af deris Kost maae ombære, samtychte.

Saa blefv der da til os i Landet blifvende, in allis 14 Mennisker med

min Huſtroe og ſmaae Børn, af Proviant til ofvers ichun 4 Tønder Gryn, 14. Tønder Meel, 1 Tønde Smør, 1/2 Tønde Sirup, 7 Tønder Malt, 1 Tønde fiine Rug-Kafvringer, 1 Ancher Brende-Viin. De Perſoner, ſom ſig god villigen resolverede, hos mig i Landet at forblifve, motte ieg i Deris Kongl. M. høye Nafvn og Veigne, til hvis Ære og Tieniſte, neſt Gud, alt dette allerunderdanigſt velment foretagis, lofve en vis Pension til deris Løns Forbedring. Derpaa blefv da ſluttet, ſtraxen at klargiøre Skibet til Hiemreyſen.

Gud veed, hvor bekymret og hierte-klemt ieg nu er, at ieg maae ſee mig ſaa forladt af menniſkelig Hielp og Assistence. Skulle ieg nu nødis til at bryde op og reyſe her fra, da ieg førſt hafvde dend beſte Forhaabning, og befinder iche allene, at mand meget vell kand lefve og opholde ſig her i Landet, men endoch de Wilde at være af en god Naturel og mig affectionerlig. Og viidere, om udj, for det 1ſte, kunde forefalde nogen Difficultet vel med Tiden at kunde rettis, da ſynis det, ſom alt, hvad ieg i ſaa mange Aar og til denne Stund har bemøyet mig med til Guds Ære at fremme iblant diſſe arme Menniſker, er gandſke forgiefvis. Ach min Gud! Hvi ſetter Du mig i ſaa ſtor en Prøfve! Hvi liider dette til Din Ære og diſſe arme Menniſkers Opliusning henſigtende Foretagende ſaa ſvare Anſtød og Forhindringer? Behager det Dig da ikke, eller er Din Time endnu iche kommen? Ach, hvad ſkall ieg giøre, hvad ſkall ieg anfange! Gud raadføre mig!

D. 28. droge nogle af vore Folch ind i Fiordene, at opſøge de Wilde, ſom ſig nu der ſammeſteds opholde, for at fiſke dend ſmaae Lodde og at jage efter Reens Dyr, i Forhaabning, vi och ſkulle faae noget af dend ſmaae Fiſk og et Dyr eller meere.

D. 3. Junij, da nogle af vore Folch vare henne paa Oerne at ſøge effter Brende-Veed, fant de hos nogle Wild-Mands-Huuſe 3 à 4 døde Menniſker, ſom i denne Vinter ere frafaldne, hvilche ſamme, beſynderlig 2, ſom laae ved Siden af hverandre indlagt udj et lidet Huus, var ſømmelig henlagt og med Klæder af ſmuche beredde Reenſkind ofverdechet og velforvaret. Om deris Døde kand vi fornemme, de dog maae hafve en ſærdelis Betenchning, effterſom de ingenlunde vil befatte ſig med dend Afdødis Godtz og Eyendeeler, men lader det ligge hos hannem; dog kand ieg iche her af præsumere, at de maae holde noget om Siælens Udødelighed, effterſom, naar ieg ſiger dem om ſaadant, da kommer det dennem fremmet og forunderligt fore.

D. 4. dito kom vore Folch hiem af Fiorden igen, førende med ſig 2de Reens-Dyr, ſom Aron Augustinisøn der ſkiød. De Wilde kunde de ſlet intet fornemme til, men ſlutter, at de maae være langt hen ind i Fiorden, hvilchen, ſaa langt ſom de kunde ſee høyſt af Klipperne, ſtrachte ſig langt hen i Nordoſt, hvort hen de for Tidens Knaphed og foreſtaaende Hiemreyſe iche kunde fare. De fant der mange friſke Hofvet-Pander, Fødder og Lefvninger af Reens Dyr, ſom Grønlænderne for kort der ſammeſteds hafver dræbt. Dend ſmaae Fiſk, ſom kaldis Lodder, ſom de Wilde paa denne Tid faae mangfoldig af, ſaae de och noch, men med deris Fiſke-Ruuſer eller Haafver kunde intet faae, formedelſt at Kobben, ſom de der ſaae i mange Tuſinde Tall, jagede effter denne ſmaae Fiſk og adſpridde dend, at dend iche ſtoed ſtille, ſaa de kunde faae øſe dend.

Her har nu i disse Dage faldet deylig Sønden Vind, men Gud bedre! ingen Skib see vi komme.

Formelte Resolution angaaende min Tilbageblifvelse her udj Landet seer ieg mig disverre! alt for meget nødsaget til at forandre, effterſom ieg neſt Bøn og Guds Paakaldelse, sambt nøye Ofverveyelse befinder der udj saa megen Vanskelighed og Usicherhed, fornemmelig, om Compagniet af Forsett iche har vildet sende Skibe til os, er det Tegn noch till, de iche vill være dette Verch meere assisterlig; saa kand ieg og iche heller forsichre mig, hvorledis Deris Kongl. M. Allernaadigst kand anſee dette Verch om som muelig eller umuelig at fortsette; og derfor iche viide, om saadan hazarderlig Foretagende kand blifve ilde eller vell optaget. At ieg derfor iche skall paaføre Vedkommende nogen nye Bekostning til forgiefvis, eller stryte mig og mine udj nogen videre Uleylighed, synis ieg, det nu være raadeligst og sicherst for mig, i Jesu Navn ochsaa at bryde op og hiemgaae.

Men som ieg dog, neſt Gud, lefver i det Haab, om mueligt er, Deris Kongl. M. vell selfv Allernaadigst skal tage sig dette an og være betencht paa saadanne Midler, hvor ved dette Verck til Bestandighed kand udføris, saa finder ieg det tienligt, og Deris Kongl. Mayst. til stor Velgefall, at tage med mig her fra Landet nogle unge Personer af de Wilde, som ieg agter at føre til Deris Kongl. M., i Forhaabning, hvis Verchet igien i sin Tid med Gud skall foretagis, mand imidlertid ved den daglig Omgiengelse med dem, til Fuldkommenhed kand avangere udj det Grønlandske Sprog, som i Fremtiden kunde tiene til Missionens desto bedre Befordring. Og i hvor vel dette samme her effter som til Dato iche kand skie uden min og miinis største Uroe og Møye (thi hvor beſverligt det falder og vil falde for min stachels Hustroe og smaae Børn, at lefve i saadan stedtze varende Uroe og saa offte at forsøge en lang og farlig Seiglatz à 500 Miile, veed Gud, og ieg selfv og, de maae befinde), iche dismindre agter ieg det dog for min største Glæde og Fornøyelse, om ieg mig til saa hellig en Forretnings Forfremmelse maae opoffre, men tvert imod for min største Sorrig og Hierte Gremmelse, om saadant maae staae tilbage. Ach min Gud hielpe mig! Hvor gierne ville ieg befordre Din Ære blant disse arme vankundige Menniſker, men uden Dig kand ieg intet giøre. O! Gud hielpe mig!

D. 6. Junij loed ieg atter Raadet samle for at conferere med hinanden, hvor lenge mueligt var, vi endnu effter Skibers Ankomst kunde varte, hvor da, effter afregnet hiemgaaendis Proviant for 10 Uger, befantis for got, vi endnu ichun her kunde fortøve udj 14 Dage fra Dato, og da effter Guds Villie at begifve os alle sammen paa Hiemreysen, hvis imidlertid iche Skibe skulle ankomme. Ach, Almechtige gode Gud! er der dog Skibe udsent til os (som ieg endnu ey heller andet vill troe), o! ledsage dennem da naadeligen til os baade snart og vell, det rammer jo Din Ære og voris Velferdt. Herre Jesu hielp mig!

D. 8. blefv mig igien til en glad Budskabs Dag, i det Gud om Morgenen tiilig naadeligen behagede, igien at opreyse mit nedslagne og bedrøfvede Sind ved Jens Falchs uformodentlig Ankomst hid til os Norden fra med en

Chalup, hvor hand tillige med et andet Skib, henstyrt til os af Compagniet, omtrent en Par Miile Norden for os var forfalden, og har ligget der i 8 Dage i uroeligt Veir. Af Tvilsmaal, de endnu motte være kommen paa dend destinerede Høyde, hafvde de vel i Forset, Dagen effter at begifve sig lenger Nord, men som det ene Skib ved Indfarten udj Hafvnen toeg paa Grunden og der ofver fich Skade paa sin Kiøll og begynte at leche, saa torde Skipperen iche saa hastig begifve sig ud af Hafvnen igien, men vilde først forfare sin Skade. Imidlertid klarede Veyret op, saa at Styr Manden Jens Falch, som och i forleden Aar fulte med os hid till Landet, fick som Halfvparten Kiending af 2de høye Klipper her ved Landet, og der for sluttede at motte ungefer være nær voris Colonie, begafv sig saa med Skibs Baaden at recognoscere Søer effter Øerne, og som melt, lycheligen antreffede os, saa ieg nu ochsaa her udj øyensiunligen kand fornemme dend Gudommelige Providentce for mig.

Hafvde iche bemelte Skade hindret dennem, da hafvde de seiglet lenger Nord og neppe kommet hid tilbage før voris Afreyse, thi her hafver nu siden Skibenis Ankomst i nogle Dage mest faldet continuerlig Sønden Vind og tyck Lufft, saa de ingen ret Høyde hafvde kunde faaet, men alt nordeligere forfaldet.

Lofvet være derfor dend gode og Almechtige Gud, som saaledis veed at vende alting, end och det, som skadeligt synis, til beste Maal og Ende. Ja, lofvet være Hans hellige og velsignede Nafvn ævindelig, som har hørt de inderlige Suche og Bønner, ieg for Gud i min Nød udøste, og hiulpet saa naadelig i denne Puncht. Dend Allerhøyste velsigne och Compagniet, som har baaret dend Christelig Omsorg for os. Og endog disverre! vi lidet eller intet igien har at hiemsende til Compagniet til Recompance for anvente Bekostninger, saa lefver jeg dog i det faste Haab til Gud, som hidindtil har sørget for dette Verch, Hand endnu fremdelis naadeligen og faderligen vil sørge derfor, og i behagelig Tid glæde dem med en øfverflødig Høst, som hidindtil har saaet i Haabet.

Blandt andet glædeligt Nyt blefv mig og dette af Høyærværdig Hr. Biscop Schmidt refereret, sc: at effter Deris Kongl. M. allernaadigste Befalning giøris der alle Prædiche-Dage Bøn af Prædiche Stoelene for de wilde Folckis Omvendelse her udj Grønland. Fra Missions Collegio erholte ieg effterfølgende Opmuntrings Missive.

Ærværdig Hr. Missionaire.

Meget elskende Ven.

Vi hafve med stor Glæde og hiertelig Fornøyelse seet og igiennem læst Eders Velærværd. Skrifvelse, dat: Grønland d. 15. Julij 1721, som rigtig er kommen os til Hænde under Hr. Biscop Smidts Couvert, i det vi baade der af fornemmer Eders og det hos værende Folchis lycheligt Ankomst till Grønland, saa och de wilde Folchis Tienistagtighed imod Eder, sampt Attraae til dend sande Guds Dyrkelse og hans hellige Evangelij Kundskabs Erholdelse, ey tvilende, at jo dend barmhiertige Gud, som har begynt paa nye at aabne Veyen for de Vildfarende, og bestichet Eder til at være deris Lærere og Vey Viisere, jo

vill effter sin Forgiettelse selfv ledsage baade Eder og dem paa Sandheds og Saligheds Veye, forsvare og beskierme Eder, hielpe og staae Eder bj i Eders tunge og besverlige Embede, saa skall Hand og gifve Eder Krafft og Styrcke. Hand omgiorder de Skrøbelige med Styrche og opfylder sine Lærere med Forstand. Farer nu fort i Herrens Nafvn, i Hans Aands Krafft og Hans Styrckis Magt! Vi forsichrer Eders Verv: at vi vill bære all muelig og vedbørlig Omsorg fremdelis for Eders Underholdning, saa Eders Allernaadigste tillagde 300 Rdr. aarlig Løn i rette Tide skal vorde ofversendt. Med Retour Skibene fra Grønland ville vi forvente Eders Verværd. Raport om Tilstanden. J det øfvrige befalle vi Eder og Eders sampt alle Omvente tillige med de, som her effter kand vorde omvente, i Guds trygge og troesaste Beskiermelse baade til Siæll og Lifv og forblifver stedze

Eders Verværdigheds tienistvillige

J. G. Holsten.

I. W. Schrøder. I. Steenbuck.

Kiøbenhafvn d. 21. Februarij 1722.

S. Mahling.

Kort Relation om Grønland og dets Indbyggeris Beskaffenhed saa vitt vi endnu til Datum kand have Opliusning om.

1. Capitel.

Om Landets Beliggende og Climater.

Grønland er utvilagtig et Stycke ud af America, som det och holdis for af alle Søe-Befarne, som har beseiglet Strat-Davids, det er det Fretum imellum America og Grønland, efterſom de endoch paa 78 Gder Poli Høyde, hvortil det er bekiendt, har fundet nogen Ende der paa, men jo lengere mand kommer under Nord, jo engere blifver Strædet, og Landet lafvere, hvilchet er et Tegn til, at det maae være landfaſt ved America. Dets ſønderſte og yderſte Odde begyndis paa 60 Gder og beſtaar af 2de ſtore Øer eller Lande, ſom er adſkilt fra det landfaſte Grønland ved 2de ſmaae Freta. Dend Østre Grønlands Siide, beliggende tvert ofver fra Jisland, ungefer 40 à 50 Miile, og er af de Norſke fordum beſatt og bebygget, kand nu iche blifve bekiendt og beſøgt for dend Drifv Jis, ſom har lagt ſig der under Landet, men dend Veſtre Grønlands Siide, ſom vender mod America, beſeigles nu og er bekiendt, ſom melt, til 78 Gder.

Thormoder udj hans Grønlandſke Beſkrifvelſe deeler det gamle Grønland udi 2de Districter, ſom er Øſter-Bygd og Veſter-Bygd. Øſter-Bygd, beliggende tvert ofver fra Jisland, grendtzer under Syd til det nordiſke Fretum, ſom kaldis Forbissers Straet og adſkiller det landfaſte Grønland fra de der uden for liggende 2de ſtore Eylande under 62 Gder Polj Høyde. Udj dette District ſkall efter de Gamles Berettning hafve været et Biſcops-Dom, 3de Muncke Kloſterer, 12 Kircke Sogner, 190 Landsbyer eller Gaarder. Fra Øſter-Bygd til Veſter-Bygd beretter hand, ſkall hafve været 12 Vegs-Søes, og adſkillis ved høye og bratte Fielde ret ind udj Forbissers Strat, ſaa at hand ſetter Veſter-Bygd paa Grønlands Veſter Siide, imellum 62 og 63 Gder Polj Høyde, hvor der ſkall hafve været 4re Kirche-Sogner og 110 Gaarder. Paa denne Høyde har vell Skibe været inde udj Landet for at handle, men iche treffet nogen Vestigia af ſaadant og dislige; endog de vel iche kand hafve været ſaa langt ind udj Landet og Fiordene, at de till noget ſaadant har kundet erfare. Denne Pladtz ſkall da efter hans Land Carts Anviisning ichun ligge en Grad ſydligere for os, thi vi boer her paa 64 Gder, ſtrax ſønden for det lange Baals Revier.

Sparer Gud Hilsen og Lifvet, og dend Almechtige gode Gud ville gifve Lyche til dette begynte Verchis bestandig Udførelse, agter ieg och dend District at besøge og Landets Beskaffenhed der sammesteds ochsaa at recognoscere, i Forhaabning, hvis der skulle være dend gamle Vester Bygdiske District, mand och vell der skulle antreffe nogle Indicia af dend gamle, forfaldne Christendom, Klosterer og Kircker etc., hvortil vell vil anvendis en heel Sommers Tid.

2.

Om Himmelens Constitution og Temperament her udj Grønland.

I Almindelighed at melde, befinder mand det at være sandt, som de Gamle har skrefvet om Grønland, nemlig, at det er et Veir got Land, sielden stormende Veir, og naar det end stormer, varer det iche lenge. Siden Ankomsten hid til Landet, som var d. 3. Julij 1721, indtil Augusti Maanet, hafvde vi vel mest continuerlig mistlig og taagefuld Veirlig, og vel foraarsagis af dend Mengde af Jis, som ligger og drifver i Søen, og Soelen opdrager (som betager os Soelens klare Skin og derfor foraarsagede Kiøle), men naar Soelen iblant brød frem, skinnede hun her saa varmt som paa nogen anden Sted. Men i Augusto og særdelis in Septembr. var her saa got Veirlig som paa nogen steds i de Nordiske Lande kand være. Sielden Mist eller Regn, men deylig Soelskin. Vinteren har her faldet mild og maadelig, bedre end som i Nord-Landene, mest continuerlig klar og stille Veir og maadelig Frost. Før Juell hafvde vi dend strengiste Kuld, men efter Kyndelmisse er Lufften forandret Dag fra Dag og blefven mildere, hvilchet altsammen af min her hos følgende Journal ofver Veirliget kand eragtis. Men at her under Landet drifver saa megen Jis udi Søen og giør de hidgaaende Skibe stor Incommodation, foraarsagis deraf, at fra dend Tid Vinteren, som er in Octobri, sig indstiller, falder her ingen vesterlig Vind eller Storm som udj Norge, men continuerlig klar Frost og Stille, saa at Jisen, som legger sig her imellum Oerne og ind udj Fiordene og Bayene, blifver stedtze liggende indtil Foraaret, da dend først tøer op og udbryder etc. Saa forøger og dend her i Søen omdrifvende Jis de ofvenbemelte 2de Freta imellum det landfaste Grønland og de 2de store Oe Lande, hvor igiennem Jisen kommer drifvendis fra America Nord Custer. Men siden Ankomsten og i dend gandske Høst har vi iche fornummet til nogen sønderlig Drifv Jis her under Landet.

3.

Om Grønlands Frugtbarhed til Land og Vand.

Jeg har vell intet at melde om de vel bebygde Agre, lystige Enge og Skofve, hine frugtbare Hafver og Urtegaarde, dog anseer ieg Jorden bequem til saadant at indrette |: lige saa vel som paa dend Østre Grønlands Siide, hvor de Gamle skrifver baade om skiønne og frugtbare Hafver og Agre :| hvis det ellers her skulle lade sig giøre for det mistig Veir, her falder om Sommeren. I ringiste kand her indrettis skiønne Jorder og Enge, hvor Qvæg

noch kand holdis, efterſom paa de Platzer, hvor Grønlænderne har hafft deris Værelſe, og Jorden er blefven jødmet, der voxer Gresſet høyt og ſtort.

Udj Fiordene til Lands, ſaa vitt vi hafver været, befinde vi Dalene ſtaae grønne om Sommeren og ſkiønne og ſlette Marcher og Jorder, hvor de beſte Enge til Qveg og Chreatur at holde kunde indrettis. Dend ſkiønne Urt Qvanne eller Angelica voxer der noch af, ſaavelſom andre adſkillige wilde Blomſter, ſom udj Norge; her voxer och en ſlags Urt, er ſterch af Smag og Lugt ſom Terpentin. I Særdelished bær Priſen det ſkiønne Cochleare, ſom her voxer mangfoldig af ved de Wildis Huuſer, og er en bedre Præsarvativ mod Schorbut, end alle Apotecher udj Europa. Det var Skade, at vi iche hafvde forſiunet os med en liden Distilleer-Kiedell, efterſom mand paa anden Maade iche veed at giøre ſig dend nøttig om Vinteren. Vi hafver endnu iche treffet der nogen ſtor Skofv eller Træer; dog voxer der ſmaat Kratt af Bierch og Wie etc. ſaa velſom Enebær-Træer. Mand finder vel en ſtor Deel Stocher og Træer her omkring ved Strandſiden, ſom mand almindelig holder for, ſkall komme drifvendis blant Iiſen fra America Cuſter, men det ſamme kommer mig uriimeligt fore, efterſom vi dend heele Høſt og i gandſke Vinter iche har ſeet nogen Is komme drifvende udaf Hafvet her ind til Landet, ſaa ieg holder langt mere rimeligt, at ſaadan Strande-Veed kommer ud drifvendis af de ſtore og lange Fiorder, ſom ſtrecher ſig vitt hen ind i Landet, og vi endnu iche har recognosceret, hvor udentvill maae være Skofve, ſaaſom de Gamle ſkrifver, at och paa dend Øſter-Grønlands Siide, hvor de boede, vare och Skofve etc. Multeber har vi och ſeet her, men kom iche till Fuldkommenhed, og det uden Tvill for det miſtig Veir, her falder paa dend Tid, de vil knoppis; de meſte Bær her voxer, er Blochebær.

Langt op till Lands ſeer vi de høye Klipper være betecht med Sne, ligeſom udj Nord-Landene; der ere ſkiønne og ſtore Elfve og ferſke Vande, hvor udj vi och har fornummet Fiſk noch, og vill være iche en liden Herlighed og Plagier for os, om vi kommer ind i det faſte Land at boe. Reensdyr, Harrer og Ryper ere der noch af, alligevell de ſamme ere ſaa meget ſkye at komme i Skud med, formedelſt at de Wilde ſaa iideligen jager efter dem, dog kunde vi offte hafve faaet et Stycke Vildt, om vi hafvde været forſiunede med dygtige Flinter og Skiøtter Gevehr.

Metal-Bierge fornemmis och her at være, hvor af ieg har ſeet en Prøfve eller to hos de Wilde; Veich-Steen, ſom ellers kaldis Talgſteen, er her og noch af, der af giøre Grønlænderne ſig ſelfv Lamper og Kiedle at kaage udj etc. Jeg troer och uden Tvill, her ſkall vel och paa diſſe Platzer findis Steen Kull, ligeſaa vel ſom under Nord ved Disco Reede, ſom ieg och der af engang fich et lidet Støche hos en Grønlænder, ſom kom her til os, om hand ellers iche hafvde fundet det hos os ſelfv, dog ſagde hand, det findis paa Indlandet, men nu ligger Sne derofver, hvor om vi med Tid og Leylighed vell nærmere ſkal lade os erkyndige.

Hafvet er heller iche mindre riigt af lefvende Dyr og Fiſke af adſkillig Slags, ſaaſom Hvall, Enhiørninger, Hvalros, beſynderlig paa 68 og 69 til 72 Grader, hvor mange Skibe aarligen gaaer nu hen at fiſke Hval med ſtor

Fordeel. Her paa dend Platz, vi boer, er och vel Hval, men Kobber i Mangfoldighed, end og vi ere iche capable at fange dennem, saasom her er iche saadan Is, hvorpaa de kand ligge. Her er intet Middel for os at fange Kobben med, uden vi hafvde Kobbe-Garn, som och brugis paa endeel Steder i Norge, hvor Kobber ere, og troer ieg iche, det her skulle slae feill, saa mangfoldig, som de her ere.

Fisk har vi vel til Datum iche synderlig fornummet til, men her maae dog utvilagtig være de Platzer, hvor Fisken hafver sine Støer, endog der her, som vi boer, iche er saadan Grund, at paa dend nogen Hafv Fisk kand staae, uden allene smaae Qveter om Sommeren; dog beretter Grønlænderne, at med dend smaae Lodde, som kommer her in Maijo, ochsaa kommer Torsk og anden Fisk. Ind udj Fiordene har de i denne Vinter fisket smaae Torsk og Rødfisk. Naar vi blifver bedre bekiendt, faar vi vell her om en ydermeere Opliusning, hvor til vi motte nødvendig hafve saadanne beqvemme Baader, hvor med vi kunde søge langs Landet og komme et Støche Vei fort. At Laxen har her sin Gang ind udj Fiorden og der søger Elfven, fornemmer vi och; disligiste er der oppe i Landet ferske Vande, hvorudj der och er Fisk noch. Fugle ere her i Mengde adskillig Slags, besynderlig her omkring ved Øerne; Ender og Eeder Fugle en utroelig Mengde; men saa skye giorde af de Wilde, at vi sielden kand komme dem nær med vore Flinter og Bøesser.

4.

Om Indbyggernis Tilhold udj Landet.

Vi kand iche erfare, saa vitt vi endnu hafver været, at nogen Folch har sit Tilhold langt op i det faste Land, men allene ved Søekanten og paa Øerne, og det for Nærings Beqvemmelighed Skyld, hvilchen de allermest hafver af Søen, dog forandrer de deris Værelser ligesom Næringen falder til og flytter langt hen ind udj Fiorden paa visse Tider om Sommeren og Foraaret, for der at jage effter Reensdyr og at fiske etc. Iche dismindre, saa maae her dog være et temmelig folcheriigt Land, hvilchet kand sluttis der af, at i dend Circumferentzce af en Par Miile, som vi boer, opholder sig vel nogle Hundrede Menniske; det samme stadfester og alle de, som under Nord og Søer her og der har været inde udj Landet paa Handlingen, hvor de antreffer Folch noch alle Veigne. Deris Vinter Huuse ere bygde af Torfv og Steen med store Vinduer (:dog iche af Glas, men sammen syede af Tarmer og Fiske Mager:), men med lafve Dørre eller Indgange, som gaar nedre i Forden, igiennem hvilche mand maae krybe paa Hænder og Fødder, naar mand vill ind i Huuset, hvilchet skier for disbedre at conservere sig for Vinden og Kulden. Deris Sommer Boeliger ere Telter af Kobbeskind.

5.

Om Indbyggernis Væsen og Handtæringer.

Grønlændernis Væsen og Handtæringer er snart beskrefvet, effterssom det strecher sig iche videre, end som til dend bare Lifvs Næring at søge, og der

udj ere de saa duelige og klychtige, som nogen Nations Folch, ja i visse Stycher langt ofver treffer os. Saa uanseelig og ubeqvem, vi synis deris Nærings Redskab at være frem for voris, saa gesticheligе ere de dermed at forhverfve, hvad vi maae see paa og lade blifve. Med deris smaae Baader, giorde af Kobbeskind, hvor udj et Menniske sidder tildechet og vel tilsnøret, saa at intet Vand kand komme ind til hannem, kand de udj en utroelig Hastighed komme et langt Stychе Vey og frygter hverchen Storm eller Veir, da mand dog skulle tenche, dend mindste Vind Gust letteligen skulle kaste dem omkuld, efftersom, naar en af voris har villet forsøge at sette sig der udj, da gaar hand strax omkuld dermed. Men derimod er deris Konne-Baader, store aabne Baader, ogsaa giorde af Kobbeskind og med Træe inden til udspiilet, dermed kommer de til Handlingen og ellers fører all deris Pagagie udj, naar de nogensteds reyser og henflytter. Till disse Baader bruger de ochsaa Seill, syede af Tarmer, og kand iligemaade med dem komme hastig fort. Angaaende deris Nærings-Redskab i Særdelished, da ere de samme efterfølgende: Til Hvalfangst (som dog ichun ere smaae Hvale) og til Kobbe-Fangst hafver de Harponer eller Haandpiiler, med Been eller Jern paa Enden, som de et langt Stychе Vei fra skyder udi Kobben, hvor ved med en Linie henger en Blaase eller heel Kobbe-Hud, som er blæst fuld af Vind, at Kobben iche skall gaa under der med. Nesten ligesaadanne Haandpiiler skyder de og Fugell med, og kand de kaste dermed saa vist, saa vi iche nettere kand treffe med en Bøesse, og det paa en temmelig Lengde.

Med deris smaae Baader kand de komme stælenis paa Kobber og Fugle og letteligen treffe dennem, da vi derimod, førend vi kand komme dem saa nær med vore store Baader, ere de alt i Fluchten for os. Till Lands bruger de Buer og Piiler og jage efter Reens Dyr med, og kand der med vist treffe paa en utroelig Lengde, ja gifver voris beste Flinter intet efter. Deris Fiskeredskab ere lange Remmer af Kobbeskind eller Strimler af Hvalfisk-Barder med Angell paa af Been eller Jern, som de forhandler af voris. I Almindelighed at melde, er deris Redskab, Baader og andre Sager meget nett og hendigt giordt, i hvor vell det gaar noget seent for dem, og det af Manqvement paa beqvemme Verch Redskab; Qvind-Folchene kand efter deris Maade ret net sye og giøre Klæder og dislige.

6.

Deris Handling angaaende.

Da bestaar dend samme udj Spech, Hvalfisk Barder, Enhiørnings-Horn, Reensdyr Skind, Refvskind og Kobbeskind, hvorimod de forlanger hos de Hollænder og voris, striibede og blommede Skiorter af gemeent Tøye, Hoeser, Vanter, Kiedle af Messing og Blich, Knifver, Stich Sager, Synaaler og andet meere smot Tøyerie. Disligeste ochsaa Træbacher sambt Lægter og Bord og Kister, smaae og store. I Begyndelsen har Handlingen været profiterligere end nu, thi siden de Hollænder og andre begynte saa hyppig at fare her paa, har dend ene søgt at forekomme dend anden udj Handelen og at

gifve bedre Kiøb og saaledis forringet Handlingen, hvilchet vi vell kand fornemme, i det de Grønlænder foregifver, at de for saa og saa ringe kand faae det og det, at de har sig forbeholden baade Refvskind og andet, som de vill forhandle hos Hollænderne, effterson de hos os iche kand faae de Ting, som de meſt forlanger, hvormed vi, saaſom endnu ukyndige, til endeels iche heller ere forſiunede.

Motte fremmede Nationer ichun holde sig her fra Landet, da var det utvilagtigt at formoede, vi skulle faae en profiterlig Handling, saa vit vi kunde ofvertage; hvor til var meget fornøden, at mand hafvde en liden Jacht, for dermed paa beleyligſte Tider at fare paa Handelen enten Norden eller Sønden for os. Men saa lenge de Hollænder her maae fare og handle, kand vi slet intet udj Handlingen avangere. Dette skulle sandeligen iche være uden Nøtte og Fordeel, dersom Compagniet med Tiden vilde fatte dend Resolution, ogsaa at sette endeel Folch under Nord ved Disko-Reede, iche allene for Handelen Skyld, som under Nord fornemmis at være dend beſte, men och for Hvalfangſtens nære Beleyligheð. Thi at opholde sig der sammesteds om Vinteren, agter ieg nu iche at være umuelig, saaſom dend Platz er ichun 4 Gᵈᵉʳ norden for os. Paa Brendefang har mand der ingen Manqvement, thi der findis gode Steen-Kull. Det kunde och vell lade sig giøre med beqvemme Fartøyer allene at fare her fra did hen om Foraaret, saa betidelig som mand vilde for at fiske og at handle, og siden for Vinterens Ankomſt sig hid igien at forføye, thi mand hverchen tiilig om Foraaret eller seent paa Høsten af Drifv Jis skal blifve incommoderit.

7.

Deris Fortæring og Spiise.

Deris Spiise er allene Kiød og Fisk. Reensdyr Kiød, Kaabbe Kiød og Spech, Harrer og Ryper, saavelsom och andre Fugell æder de stundom raadt, stundum kogt, men Fisk kaager de alletider. Deris Vinter Kost er gemeenlig de smaae Lodder, som de om Foraaret in Maijo faaer i Mangfoldighed af, dem tørre de og forvare til Vinteren og æder dem med Spech af Kobber, som de fange om Høsten og nedgrafver dem udj Sneen og forbruger effter haanden, naar lidt andet forefalder. Af Kobbe-Spech consumere de en stor Deell, iche allene til Spiise, men de koger och dermed all deris Mad og hafver deris Lamper Dag og Natt tendte, for at holde Varme udj deris Huuse. De maae slet intet fortære af voris Spise, Brød eller Øll etc; men Kiød, Spech og det klare Vand der til smager dem bedre end Sucher og Viin.

8.

Deris Klædedragt.

Deris Klæder ere giorde af Reensdyrs Huuder og Kobbeskind, med Haar og uden Haar, saavelsom ochsaa Kiortler af Fugle Hammer eller Fiedre. Deris Hetter eller Hufver ere skaaren udj et med Kiortelen, som recher indtil

Knæene. Deris Buxer ere gandske smaae og recher iche ofven ofver Lænderne, for Bequemmelighed Skyld, at komme udj deris smaae Baader. Hoeser og Skoe ere och udj et; de inderste Hoeser ere giorde af Reens-Dyr-Skind, eller Uld-Hoeser, som de forhandler hos voris, de yderste ere som Støfvler af Skind og tycht Kobbe Leeder til Soeler, meget net giorde og arbeydede. Qvindernis Dragt differerer iche meget fra Mændenis, uden allene, at Qvindernis Kiortle ere viide og høye paa Skuldrene, for Bequemhed at hafve deris smaae Børn paa Ryggen, hvor de gaar eller reyser; de hafver och Buxer, men recher ichun mit paa Laaret; paa dend anden halfve Deel, et Stycke ofven og neden for Knæene, ere de blotte. Deris Haar hafver de opbundet i en Dusk op i Hofvedet. Perler, en og fleere, hafver de hengendis udj deris Orne, ogsaa iblant til Zirath paa deris Klæder og Skoe etc. Her foruden forhandler de och Klæder af de Hollænder og voris, men de maae være giorde effter deris egen Model, og en Kiortle af striibet og blommet Lerrit etc.

9.

Deris Gestalt og Skickelse.

De Grønlænder ere velskabte Menniſker, feede, føer og fyldige paa Lemmer, ere iblant store og høye, iblant korte og underſetzige, dog alle sterche, og gifver iche dend største og sterchiſte Mand iblant os noget effter, enten i at løffte eller bære. Iblant Qvinde Kiønnet findis der iblant saa deylige Menniſke-Billeder, at om de var toet og pyntet effter voris Lands Maade, skulle mand vell kunde sette dem i Paralel med dend smuchiſte Damme udj Europa, men det, som giør dem saa meget uheldige, er dend Smutzighed af Spech, som de altid omgaais med, saa velsom dend iidelig Damp og Røg af deris stedze brendende Thran Lamper udj deris Huuſe, hvoraf de blifver bruun i Anſigtet og paa Legemet, dog iche alle ligemeget. Vi hafver endnu iche fornummet til nogen Syge og Vanføre iblant dem, en Deel er och gamle Folch og af en temmelig Alder.

10.

Deris Sprog og Tale.

Deris Tungemaall er os vel gandske ubekiendt og synis iche at hafve nogen Affinitet med Europæiſke eller andris Sprog. Dog findis der iblant et og andet Ord, som synis at være laant af Latinen og gammel Norske, saasom: Ilden kalder de Ignach, Aſker heeder Aksa, Draabe Gute; et Qvinde Menniſke kalde de Konna, et Barn Pannien, Mad heeder Mamad. Qvanne, som er Angelica, kaldes Qvaun. Der er och Nafvne iblant dem, som kommer ofver et med Norske, saasom: Aroéh, Arona, Agnetau, Metteona etc. Hvor af mand udentvil kunde giøre sig den Sluttning, at disse Folch maae være en Extraction af de gamle Norske, saasom det er iche utroeligt, at de Norske, som boede paa hin Siide, er beblandet og naturaliserede med de Folch,

ſom paa dend Tid ochſaa boede her udj Landet og kaltis Sckrellinger, ſom er at ſee af hine grønlandſke Antiqviteter og Annalibus.

11.

Grønlændernis Naturel og Sæder.

Det ſkal vel falde utroeligt for Enhver, at der nogenſinde ſkulle findis en Nation eller Folch, ſom ey ſkulle hafve Lofv, ey Øfvrighed, ey Orden, ey Disciplin, uden hvilchet det menniſkelig Societet iche vell kand beſtaae, thi hvor ringe Hedninger mand til Datum har antreffet, ſaa har mand dog fundet hos dem et lidet Regiment, var det end ichun ofver en Familie, ſaaſom de Hottentoter og Nord Americaner; allene, det mod ſtriidige befinde vi her udj Grønland, hvor vi ſlet intet kand fornemme til nogen Orden eller Regiment, eller dend Ene at hafve nogen Prærogativ for dend anden, men alting iblant dem at regiæris og føris af en god og vel disponeret Naturel, hvor udj de ſaa høyt ofvergaar andre, at de end och i dette Fald beſkiemmer alle vel politiserede og civiliserede Nationer, ja disverre! Chriſtne. Her er ingen Lofv, ſom lærer og foreſkrifver, intet Sverd, ſom truer Misdædere, intet Riis, ſom tuchter de ulydige, og dog har Volds Mænd, Røfvere, onde og ſkalchagtige Menniſker iche Sted i dette Land, men Kierlighed og Ærlighed, Kyſkhed og Erbarhed, ja alle udvortis Dyder er her i fuldkommen Øfvelſe, ſaa vitt det bedrøfvelige Adams Fald har efterlat Guds Billede i den udødelige Siæll, ſaa vi med all Rette kand kalde dem uſkyldige Hedninger. Det er at forundre, med hvad ſtor Kierlighed og Endrechtighed diſſe Menniſker omgaais hinanden, ſaa mand aldrig har ſeet nogen af dem at fortørne dend anden med det ringiſte Ord eller Miine, men langt meere gaae hinanden til Haande med al optenckelig og ſelfv villig Tienſtagtighed. Og ihvor vel at enhver er Herre for ſit, ſaa er dog alting til Deelagtighed for dend, ſom trenger. Ja ingen faar en Fiſk eller Fugell eller andet, at de jo deeler det med hinanden, ſaa mange ſom boer paa en Sted og ere udj et Huus tilſammen, hvor iblant vel kand være 6, 7 og meere Familier.

De Grønlænder hafver iche behofv at forvare deris Sager inden Laas og Luchelſer, men lader det ligge aabet for enhver, uden Frygt, at nogen ſkal røre eller borttage det ringiſte, dend anden tilhører, endog de vel giør ſig ingen Betenchning at ſnappe fra os alt, hvad de kand ofverkomme, ſom de och der udj ere meſterlig udlærde, og rimeligens de har før ſeet ſaadant af de Hollænder og voris, ſom har beſøgt dem i Handlingen og vell offte har giort dennem Vold og Uret. De ere och her hos meget begierlige, ſaa mand aldrig ſkulle gifve dem ſaa meget, de jo vil hafve meere og uden Ophør beder nu om et, nu om et andet, naar de enten kommer til os, eller vi til dem. Det er och dend eniſte Laſt, vi finder hos dem, dog øfver de ſaadant, ſom meldt, iche mod ſine egne, men allene mod os. Forældrene ſeer mand her iche heller at optuchte deris Børn med ſkarpe Ord eller Riis, men dend naturlig Kierlighed føyer deris Sind til Hobe uden Beſvær. Mand ſeer dem aldrig inclinere til nogen Skalchachtighed, men at hafve adſkillige ſmaae

Spil, Exercitier med Slyngen og dislige, hvormed de store ochsaa iblant diverterer Tiden.

Dend skiendelig Polygamie, som grasserer iblant alle Hedninger, veed Grønlænderne intet af. Men en Mand har ichun en Hustroe, som hand beholder til sin Død; naar hun er død, giffter hand sig igien, men om en Enche gifftis igien, har vi endnu iche erfaret. Alligevel at Mand Folch og Qvind Folch omgaais saa frit med hinanden, at de ligger tilsammen, Forældre og Børn, Drenge og Piger udj et Rum eller Seng (dog hver Familie for sig, Sønnerne paa Faderens Siide og Døttrene ved Moderens Siide), saa kand dog Aron fortelle, at hand i all dend Tid, hand har ligget der inde hos dennem, aldrig har seet dem røre hinanden til nogen Utucht eller Letferdighed, men deris Omgiengelse at være gandske kaaldsindet. Hand slutter vist, at naar de ville giffte sig, maae de søge til andre Steder. Korteligen, mand kand med største Plagier betragte deris skichelig Væsen og Omgiengelse.

12.

Om Grønlænderne hafver nogen Religion eller Guds Kundskab.

Mand kand iche andet fornemme, end at de Grønlænder ere rette *ἄθεοι* og veed slet intet af Gud at sige, men lefver ligesom ufornufftigt Fæe, thi naar ieg har spurdt dem, hvem som hafver skabt og giort Himmelen og Jorden, Soel og Maane etc., saa veed de intet at svare derpaa; vel forstaar de Soelen at være en Aarsag til Gressets Oprindelse af Jorden og viidere, men dog alligevel see dem iche paa nogen Maade at ære eller at dyrcke enten Soelen eller Maanen, eller at hafve nogen Slags Guds Dyrckelse. De hafver ellers dobbelte Nafvne paa Soelen eller Maanen; Soelen kalder de almindelig Sakanaèk, undertiden Màla, ogsaa Ajune; Maanen heeder Aningan, dend kalder de och Kaumet; om disse adskilte Nafvne skall betyde noget hos dem, kand ieg iche forstaae. Naar de har seet Bøger hos mig med dend Herris Christi Billede, eller andre Billeder med Straaler omkring, har de spurdt, om det er Sakanaèk, Soelen. Men nu siden ieg baade ved Tegn og Billeder, saasom Skabelsens Historie og fleere, som ieg hafver afridtzet for dem, har søgt at forestille dem, at der er en Gud i Himmelen, som hafver skabt og opholder alleting, og at der er et andet Lifv effter dette Lifv etc., da veed de at svare noget derpaa, naar ieg spørger dem der om; men de andre, som iche hafver hørt saadant af mig, veed slet intet Svar at gifve.

Jeg veed iche, om ieg skall optage det for anførte Exempell af Superstition med at viise igien, som hin Grønlænder abede sig med, som et Vidnisbyrd og Tegn paa, at de maae hafve med nogen Diefvelens Koglerie at bestille, og derfor ochsaa maae viide, at der maae være en Gud til, som har skabt alleting. Af dend sømmelig Maade, som de hafver med at begrafve deris Døde og at legge endeel deris Reedskab, Aarer, Piil og Bue etc. hos dennem, og det vel med Steen og Jord overhyller, agter ieg ey heller noch tilstrechelig saadant at beviise, thi mand skulle vist tenche, viste de noget af Gud at sige, da skulle det samme vel yttre sig i nogen Slags Andagt eller

Guds Dyrchelſe, hvor til vi iche hafver fornummet det allerringiſte, thi naar de har været hos os paa de Tider, vi har holdt vor Guds Tieniſte eller Bøn, har de mellum dem ſelfv leed der ad, og ichun anſeet det ſom en beſynderlig Skich og Ceremonie (ſom vi och finder hos dem en ſlags Siungen om Diur og Fugle). Jeg har ſaa meget, ieg kunde, og de kunde fatte, ved Ord og Tegn forklaret dem, at der er en Gud i Himmelen, ſom vi lofver og tilbeder, der har ſkabt alleting, derfor ſkulle de och giøre ligeſaa, være ſmuch ſtille og priiſe deris Skaber, hvorudj de och ere lydige med at folde Hænderne tilſammen og at holde ſig gandſke ſtille og alvorligen, ſaa lenge Bønnen og Gudstieniſte varer. Jeg har dend Forhaabning, at var ieg deris Sprog mechtig og kunde fuldkomelig exprimere min Meening for dem og foreſtille dem Forløsningens Hemmelighed, diſſe arme Menniſker, neſt Guds naadige Hielp og Biſtand, lettelig ſkulle lade ſig vinde, efterſom mand iche finder de Forhindringer hos dem, ſom hos mange andre Hedninger, thi de hverken af vrang viis Philosophie, ey heller hine herſkende Begierligheder ere indtagne. Alt mit Verch ligger derfor for det førſte paa Sprogets Lærelſe.

Det var Skade, at mand iche hafvde meere lagt ſig effter det Grønlandſke Sprog dend Tid, de 3de Qvind Folch udi Høyloflig Ihukommelſe Frederici 3tii Tid vare førte herfra og til Kiøbenhafvn bragte, efterſom ieg fornemmer af de faae Vocabulis, ſom ieg endeel excerperit ex Adamo Oleario, og endeel blefv mig communicerit af vel edle Professore Arndio Magno og var af Sl: Casparo Bartholino insererit udj hans Actis Medicis, kommer meſten Deelen ofver et med dette idtzige Grønlandſke Sprog, da hafvde det ſamme været os en god Manuduction til en ydermeere Erfarenhed der udj. Jeg hafver hafft adſkillige Speculationer og Forſlag hos mig angaaende det ſamme, men i alt forefinder ieg ſaa megen Vanſkelighed og Langſomhed, thi alting beroer paa Tiden og den daglig Omgiengelſe, men nu at formaae nogen af dem ſtedtze hos os at forblifve, har til denne Dags faldet umueligt; her er ichun det eeniſte Middell forhænde, om nogen af voris hos dem kand forblifve, og ſaaledis effterhaanden komme til Sprogets Fattelſe, til hvilchen Ende ieg hafver ſatt Aron Augustinisøn hos dem, og ſaa lenge de blifver ſtadig paa det Sted, er det Forſlag iche uden Nytte, men naar de om Sommeren ſtripper og omfarer, maae hand vel ſkillis fra dem. Fornemmelig ſkall vi finde det iche for dend mindſte Forhændring og Instans, om vi end kand komme til den brugelig Erfaring udj deris Sprog, sc: fordj der hos dem er ingen Slags Guds Dørchelſe eller Devotion, og det derfore vel udj deris Sprog ſkall være Manqvement paa Ord at explicere en ſtor Deel af Troens Hemmelighed med. Derfor var det beſte, at nogle unge Perſoner kunde med Skibe blifve bortførte herfra Landet og iblant Chriſtne opdragis, og ſaaledis faae en fundamental Impresssion i Hiertet af dend ſande Guds Kundſkab, og ſiden her igien til Landet at forſendis, for igien at gifve deris Lands Mænd ſamme Opliusning.

Dog var det iche raadeligt, at diſſe Menniſker ſkulle tagis noget nær ved dend Platz, vi boer paa, at vi iche ſkulle der ved giøre dem flychtige for os eller opreyſe dem til Fiendſkab imod os. Men ſkulle nogle tagis herfra

til for ermelte Ende og Henseende, da holt ieg det for tienligt, de samme motte lære voris Sprog, og vi iche deris, paa det mand ret i vort eget Sprog grundelig kunde opliuse dem i Saligheds Sager. Men at de dissnarere kunde fatte vort Sprog, motte mand først lære dem at læse i Bog og lade dem memoriter lære alle vore Vocabula, hvilche de siden af dend daglig Omgiengelse vel lærte at sammensette og saaledis dissnarere lære at tale med os. Vilde Gud, ieg kunde formaae nogen at blifve hos mig, da haabede ieg ved saadant et Middel snarere at kunde komme i dend Stand, tydelig at prædiche Christum for dennem, end ellers; ieg vil dog iche dismindre ved Guds Naade giøre, hvad ieg kand, saasom det er all min Lyst og Hiertens Forlengsell, at anvende herpaa all optenchelig Flid og Vindskibelighed, som Gud selv maae velsigne. Saa snart de Wilde kommer igien udj roelig Stand, agter ieg selv, om Gud vill, at begifve mig til dem og, saa lenge mueligt er, opholde mig hos dem for at komme i nogen nermere Erfaring om deris Sprog. Gud lade alle Forslag lychis til hans Allerhelligste Navns Ære og disse arme Menniskers Opliusning.

Journal over Veirliget siden Ankomsten hid.

Aº 1721. Julius.

D. 3. Julij, paa hvilchen vi kom her udi Hafvnen, var got klart Veir og Norden Vind.
4. og 5. Mistig og Nord Vest.
6. Mist og Soelskin iblant.
7. 8. 9. 10. 11. Mist og Norden Vind.
12. Klart Veir og Norden Vind.
13. og 14. lige saa.
15. got varmt Veir og Soelskin. Østen Vind.
16. Regn og Sønden Vind.
17. Sønden Vind.
18. Sterch Syd Ost Vind.
19. Sterch Sønden Vind og Regn.
20. og 21. Syd Vest Vind og kiølelig.
22. Nord Vest Vind og Soelskin.
23. Norden Vind og klar Soelskin.
24. Got varmt Veir og Soelskin.
25. og 26. dito stille Nord Vest og Soelskin.
27. Soelskin og kiølelig Norden Vind.
28. 29. 30. Got Veir og Soelskin.
31. Soelskin og mistig iblant.

Augustus.

D. 1. Got stille Veir, men mistig.
2. og 3. Got Veir og Soelskin.
4. Stille og meget varmt Soelskin.
5. 6. 7. 8. Mistig Lufft.
9. og 10. Got Veir og Soelskin.
11. Got Veir, men kiølelig.
12. og 13. lige saa.
14. Regn og Sønden Vind.
15. og 16. dito lige saa.
17. Regn og en Storm af Sønden.
18. Got stille Veir og Norden Vind.
19. Soelskin og Norden Vind.
20. Got Veir, Soelskin og Sønden Vind.
21. Soelskin og stille Norden Vind.
22. Mistig og kiølelig.
D. 23. og 24. lige saa.
25. Sønden Vind med Regn.
26. Norden Vind og kiølelig.
27. Got Veir og Vesten Vind.
28. lige saa Soelskin og Vesten Vind.
29. Stormende Sønden Vind og Regn.
30. Stille, men kiølelig Norden Vind.
31. Soelskin og kiølelig Norden Vind.

Septembr.

D. 1. Got Veir og Soelskin, men kiølelig.
2. Got Veir og Soelskin, Nord Ost Vind; begyndte at falde sterch Riimfrost om Natten.
3. Skiønt got Veir og Soelskin.
4. Sneeslud om Morgenen og Nord Vest.
5. og 6. Skiønt got Veir og Soelskin.
7. Got Veir, men vindig.
8. Regn og sterch Syd Ost Vind.
9. Regn og Sønden Vind.
10. Smaae Regn med stille mildt Veir.
11. og 12. Got Veir og mild Lufft.
13. Got stille Veir og Regn iblant.
14. Vesterlig Vind og Soelskin.
15. og 16. Vesterlig Vind og smaae Regn.
17. Got stille Veir og varmt Soelskin.
18. 19. 20. 21. dito lige saa.
22. og 23. Got Veir og Soelskin og Nord Vest.
24. Got Veir og Soelskin.
25. Tych Lufft og Norden Vind, men mod Afften Sne og stille S. V.
27. og 28. Synden Vind med Sne.
29. Sne og Norden Vind.
30. ligesaa, got Veir mod Afften.

October.

D. 1. Got Veir, men noget kiølig.
2. Norden Vind og Snelufft.

D. 3. Got ſtille Veir og mild Lufft.
4. Regn og Sønden Vind.
5. Got Veir med ſmaae Regn.
6. Got Veir og Norden Vind.
7. Sneeſlud og Sønden Vind.
8. og 9. Regn og ſterck Sønden Vind.
10. Got Veir og Sønden Vind.
11. 12. 13. Deiligt Soelſkin.
14. Miſtig Veir men ſtille.
15. Got Veir, men tyck Lufft.
16. Sneeſlud og Sønden Vind.
17. 18. 19. dito got Veir og Soelſkin.
20. og 21. Got Veir, men Snee Lufft.
22. og 23. Got Veir og dunchel Lufft.
24. Veſten Vind, iblant Sne Foch.
25. Øſten Vind og Froſt.
26. Øſten Vind og Sne Foch.
27. Sterck Sønden Vind med Sneeſlud.
28. Nord Veſt Vind med Sne Foch.
29. Øſten Vind med got klart Vinter Veir.
30. Snelufft.
31. Got klart Veir.

November.

D. 1. og 2. Got klart Veir.
3. og 4. Klar og temmelig Froſt.
5. Sterck Øſten Vind og tyck Lufft.
6. Storm af Sønden med Sneeſlud.
7. Got Veir, men Snetyck.
8. Syd Oſt Vind med Sne Foch.
9. Nordveſt Vind og ſneſkyet.
10. og 11. Klar og Norden Vind.
12. Dunchel Lufft og øſterlig Vind.
13. 14. 15. Klar Veir og Froſt.
16. Sne Foch.
17. og 18. ligeſaa, men ſterck Nord Vind.
19. Got Veir og maadelig Froſt.
20. og 21. Klar Veir og ſkarp Froſt.
22. Got Veir og mildere Lufft.
23. 24. 25. og 26. Klar og Froſt.
27. Synden Vind med Snedrefv.
28. Got mildt Veir og tyck Lufft.
29. Klar Veir og Froſt.
30. Iche ſaa kold, men ſkyet, til Datum har vi endnu iche fornummet til nogen ſynderlig Drifv-Is.

December.

D. 1. og 2. Got mildt Vinter Veir.
3. og 4. Klar og Froſt.
5. 6. 7. Klar og ſkarp Froſt.
8. Mildere Lufft.
9. Klar og Froſt.
D. 10. Dunchel Lufft.
11. 12. Klar og Froſt.
13. Snelufft og Nord Veſt Vind.
14. Sne og tyck.
15. Klar og Froſt.
16. Dunchel Lufft og Nord Oſt Vind.
17. Klar og Froſt.
18. og 19. Tyck Lufft med Sne.
20. Mildt Vinter Veir og tyck.
21. Sne og Veſterlig Vind.
22. ligeſaa.
23. Meget mildt Vinter Veir.
24. 25. 26. ligeſaa.
27. Klar og Froſt.
28. ligeſaa.
29. Tyck Lufft med Sne.
30. ligeſaa.
31. ligeſaa og Sne.

Januarius 1721.

D. 1. Got klart Veir.
2. Øſterlig Vind, iblant Sne.
3. Got klart Veir.
4. Got mildt Veir.
5. Temmelig kold.
6. Sne og Nord Veſt Vind.
7. Klar og ſkarp Froſt.
8. Sterck Vind og Snefoch.
9. 10. 11. Snetyck.
12. Snelufft og mildt Veir.
13. Snefoch og Nord Oſt Vind.
14. Got mildt Vinter Veir.
15. 16. 17. og 18. ligeſaa.
19. Snetyck og got Veir.
20. Klar Veir og Froſt.
21. Got mildt Vinter Veir.
22. Klar Veir og maadelig Froſt.
23. og 24. Klar og Froſt.
25. 26. 27. Klar og ſkarp Froſt.
28. Tyck og mildere Lufft.
29. Got mildt Vinter Veir.
30. Tyck med ſmaae Sne.
31. Norden Vind og Sne.

Februarius.

D. 1. Got mildt Vinter Veir.
2. ligeſaa; mod Afften Regn.
3. Sterck Sønden Vind og Sne.
4. Veſterlig Vind og Snefoch.
5. 6. 7. Snefoch og kold.
8. og 9. Klar og iblant Sne.
10. og 11. Øſterlig Vind og Snefoch.
12. Norden Vind og Snefoch.

D.13. ligesaa.
14. Bedre Veirlig.
15. Klar og Frost.
16. Got mildt Vinter Veir.
17. Klar og Frost.
18. Snefoch.
19. Klar og got Veir.
20. Snetyck og Norden Vind.
21. og 22. ligesaa.
23. Got Veir og Soelskin.
24. Snetych og Norden Vind.
25. Got Vinter Veir.
29. Tyck Lufft og got Veir.
27. Got mildt Vinter Veir.
28. Et meget deiligt got Veir og varmt Soelskin.

Martius.

D. 1. Sydost og Tøe Veir.
2. Snetyck og østerlig Vind.
3. Sterck Sønden og Snefoch.
4. Meget got Veir og Soelskin.
5. Dunchel Lufft og got Veir.
6. Meget got Veir og Soelskin.
7. Got Veir og dunchel Lufft.
8. Om Morgenen Sne, men paa Dagen got Veir og Soelskin.
9. Snetyck Lufft og vesterlig Vind.
10. Deilig got Veir og Soelskin.
11. Snetych Lufft.
12. og 13. Klar og got Veir og Soelskin.
14. og 15. ligesaa, men kaalder.
16. 17. og 18. Snelufft og got Veir.
19. Snefoch.
20. Tych Lufft og got Veir.
21. Snefock og østerlig Vind.
22. Slemt Veir og Snefoch.
23. Tyck Lufft og got Veir.
24. 25. 26. Sneslud og Sønden Vind.
27. Nord Ost Vind og kaald.
28. 29. Snelufft og got Veir.
30. og 31. Tyck og iblant Snefoch.

Aprilis.

D. 1. og 2. Nord Ost Vind og kaald.
3. Klar og Soelskin.
4. Soelskin; mod Aften tych.
5. og 6. Soelskin og got Veir.
7. og 8. Got mildt Veir og Soelskin.
9. Tych og smaae Sneslud.
10. Regn og Sønden Vind.
11. Sterck Sønden Vind og skyet.
12. 13. 14. 15. Meget deilig Soelskin.
D.16. Tyck Lufft og got Veir.
17. Smucht Veir og Soelskin.
18. Soelskin og Nord Ost Vind.
19. Skyet og kaald Norden Vind.
20. Klar og kaald Nord Ost Vind.
21. og 22. Tyck Lufft og stille.
23. Smaae Sne.
24. Kold vesterlig Vind og Sne.
25. Klar Soelskin, men kaald Vesten Vind.
26. Snefoch.
27. Sterch Syd Ost Vind og Tøe.
28. Sterck Sønden Vind og Snefoch.
29. Meget bedre Veir.
30. Slem Snefoch.

Maijus.

D. 1. Sterck Sønden Vind og Regn.
2. Sterck Sønden Vind og mistig.
3. Tych Lufft og Nordelig.
4. Snetych med Sne.
5. Klar og kold Nord Ost Vind.
6. Smucht Soelskin.
7. Sønden Vind og Snefoch.
8. Snetych Lufft, iblant Soelskin.
9. ligesaa.
10. Smucht Veir og Soelskin.
11. Soelskin, men kold Nord Vest.
12. Syd Ost Vind og tych Lufft.
13. Syd Vest Vind og Soelskin.
14. og 15. Deylig got Veir og varmt Soelskin.
16. Dunchel og mild Lufft, iblant Soelskin.
17. Klar Soelskin og Nord Ost Vind.
18. Snetych Lufft og stille.
19. ligesaa.
20. og 21. Deylig smuch Soelskin.
22. Deylig Sommer Veir.
23. og 24. ligesaa.
25. Mild og dunchel Lufft.
26. Tych og kold Nord Vest Vind.
27. ligesaa.
28. Norden Vind med smaa Sne.
29. Soelskin og sterch Nord Ost Vind.
30. Soelskin, men sneskyet.
31. Sterch Synden Vind og Soelskin.

Junius.

D. 1. Sterch Sønden Vind og smuch Soelskin.
2. ligesaa.
3. Synden Vind med tych Lufft, mod Afftenen Regn.

D. 4. Storm af Vesten med Sneslud og Regn.
5. ligesaa.
6. Sagte Sønden Vind med iidelig Regn.
7. Got Veir og tych Lufft.
8. og 9. og 10. Got Veir og iblant mistig.
11. Soelskin og Sønden Vind.
12. Sterch Sønden Vind og Regn.
D. 13. Syd Vest Vind og tych Lufft.
14. Sterch Syd Ost Vind og got mild Veir.
15. ligesaa.
16. Sønden Vind og Regn.
17. Smucht Veir og Soelskin.
18. Sønden Vind og Regn.
19. Got mildt Veir og dunchel Luft.
20. Dunchel Lufft og Sønden Vind.

CONTINUATION

af dend

Journal Relation

angaaende dend nye anfangne

GrønLandske Mission

fra dend 21. Junij 1722 indtil
Ultimo Julij 1723

ved

Hans Egede Missionarium.

I. N. I.

Anno 1722, dend 21. Junij, gick Skipper Berent Hansen herfra til Seigls med Skibet Haabet, som har ligget her hos os denne afvigte Vinter ofver, og var hannem medgifvet Ordre at gaae ind udj Landet et Par Grader Sønden for os, for derfra hiem med sig at tage 4re unge Grønlænder, og at bringe dem til Deris Kongl. Maijt. Gud gifve hannem een lockalig og velbeholden Reise. De her igien i Landet tilbage blifvende Folch ere 18 Mands Personer og 2de Qvind Folch, foruden ieg selfv med min Hustrue og Børn. Gud saa naadeligen opholde os alle i tilkommende Aar, som Hand faderligen har opholdet os i det forbigangne Aar, og for Jesu Skyld gifve Løche og Velsignelse till ald vorris Foretagende.

Dend 29. og 30. Junij var ieg med de endnu her værende Skippere Claus Hartzen og Ebbe Mitzel reist ind til Præste Fiorden, for at viise og lade dennem erfahre Beskaffenheden, saa vell till Indseiglingen med Skibe, som Hafvner, om Gud skulle behage, vi i Fremtiden der skulle plante os need og oprette os der een bestandig Colonie, hvor de da befinder Steden beleylig baade for Skibenis Indseigling og Hafvnernis Sicherhed. Vi fandt der for os een deel Wilde, som nu der sammesteds tilholde, for at jage effter Reensdyr og at fiske i Elfverne smaae Lax. Iblant disse forekom os nogle Patienter, med hvilche mig begeigned dette, som var noget merckværdigt. Een Grønlænders Koene sad med sit Barn, ungefær af Alder 2 à 4re Aar, paa Skiødet, og det samme moderlig fafvnede og dysede, effterfom Barnet var meget svagt. Faderen saa vell som Moderen bad mig, ieg skulde blæse paa det og stryge det med Hænderne, saa forhaabede de, at det skulle blive bedre dermed. Og som ieg gierne ville hafve betiendt mig denne Leylighed til videre Hensende, bad ieg Faderen og Moderen gifve mig deris Barn, saa ville ieg tage det hiem med mig og giøre mit Beste og bede dend stoere Gud i Himmelen for det, som hafver skabt alleting, at det skulle blive helbred og iche døe. De forstoed i Førstningen iche min Meening, men optoeg det, som at ieg vilde hafve Betalning for at ieg skulle helbrede Barnet, hvorfore Faderen kom fremb med et Stycke Kobbespeck og et lidet Stycke Enhiørnings-Horn og vilde give mig. Jeg svarede, ieg vilde iche hafve af dem, de skulle alleene lade Barnet følge mig hiem, eller føre det til mig, saa ville ieg giøre mit Beste dermed. Faderen og Moderen raadførte sig herom med hinanden, og talede de lenge med dem selfv derom, og saa vit ieg kunde forstaae, baade vilde og iche vilde, og gafv Moderen her sit moderlig Hiertelav moed sit Barn til kiende med

Taareflydende Øyne. Omsider slap det ud med denne Undskyldning, de ville først sofve, saa skulde de komme till mig med Barnet; bad mig dog, ieg nu for det første ville ickun legge Haand paa Barnet og blæse paa det. Jeg giorde deris Begiering Fyldest og ønsket dem Guds Naade og Hielp.

Der dette var skeed, bad samme Mand, ieg skulle følge hannem till een anden Mands Telt, som stoed lengere hen paa Marcken, og der ieg kommer derhen, ligger et armt Menniske paa Gresset og saa meget elendig ud paa sit heele Legome af Saar og Skab, og hafvde Udseende ligesom Spedalskhed. Den samme beder og, ieg ville giøre hannem Hielp. Jeg siger til ham og forklarer ham, saa godt som ieg kunde, at dend stoere Gud i Himmelen, som hafver skabt hannem og alleting, har lagt hannem denne Sygdom paa, derfore skulle hand opløffte sine Hender till dend samme Gud i Himmelen, bede Ham om Hielp og Helbred, thi Hand er almeegtig og kand helbrede de Syge og opvecke de Døde etc. Hand var strax villig effter min Anvisning og opløfftet sine Hænder, og saae op til Himmelen, hvorpaa ieg maatte føye hans Begiering i at legge Haand paa hands Hofvet og blæse paa hans Saar og befahle ham Guds Barmhiertighed. Gud hielpe disse arme Mennisker baade til Legom og Siæl.

Det meeste, som mig smerter, er, at ieg icke har dend Erfahrenhed udj deris Sprog, saa ieg tydelig og forstandelig kand talle med dennem og forestille dem det, som kand tienne til deris timelig og ævig Velgaaende. Imidlertid maa ieg saa sagteligen stamme med dem, og ved Tegn søge at gifve dem nogen Impression i Hiertet af Gud; Gud alleene, som kiender Sin Naades Ords forborgne Virchninger, veed allerbest, om disse arme Mennisker kand tage sig heraf nogen Nytte till bedre Opliusning.

Den 10. Julij kom nogle af vore Folck hiemb af Præste Fiorden, hvor de har været i otte Dager, og førde med sig derfra 4re smaa Reensdyr, 3 Harrer og nogle Edderfugle, saa vel som Egg; nok hafvde de fanget med Noeden og Garn 1/2 Tønde smaa Lax. Dagen tilforn fich og voris Fiskere 2de Qveiter; vi hafver ichun faaet toe tilforne, dog faar vi vell hereffter med Guds Hielp fleere. Vore hiemkommende Folch af Fiorden fortalte, at een deel af de Wilde vare nu samme Tiid der inde i Fiorden. De samme lod sig forlyde, at vore Folch maatte nu hereffter iche komme derind, effterdom Kalale, saa kalde de sig selfv, ville nu der søge sin Næring med Skiøtterie og Fiskerie, eller om vore Folch endelig ville komme der ind igien, skulle de iche giøre dennem noget Ondt eller hindre dem i deris Næring.

Dend 11. Julij gich Skipper Claus Hartzen herfra till Seigls for at begifve sig paa Hiem Reysen.

Dend 18. dito løste først Ebbe Midtzel herfra, saa som hand til Dato var hindret af contrarie Vind. Gud dennem ledsage!

Dend 23. kom een af Grønlænderne till os ved Nafvn Kocke, som boede her hos udj Nærværelsen udj afvigte Vinter, men fra Paaske Tiider iche har været her hos os; hand fortæller, at hand med flere andre har været langt Nord, hvor somhelst Hollænderne fiske Hvall og næfvner og eet Par ved Nafvn, af hvilche dend eene har faaet een Hval, og dend anden 2de Hvalfiske.

Dend Hollænder Skipper, som seeniſt var her, har hand och talt med der henne og med hannem Kiøb ſlaget.

Dend 24. kommer et par Konne Baader till os af bekiendte Folch og drog Søer effter; i hvor vell de samme hafde Speck noch i deris Baade, vilde de dog intet ſelge deraf, thi de ſagde, de forlanget intet hos os, ſaa ſom de nyeligen var kommen fra de Hollandſke Handlere og har faaet hvad de behøfvede, ſom vi och ſaae hos dennem adſkillig Kram Vahrer af nye Stich Sager, lange Sagbord og Knifve etc., ſom de har tilhandlet ſig af Hollænderne.

Dend 31. Kom fire gandſke fremmede Grønlænder till os og berettet, de vare komne Norden fra, hvor de Hollandſke Skibe har fiſket Hval, de hafde intet at forhandle, men vill alleneſte ſee ſig om. Dog ſagde de, at de her een Tid lang vilde boe, og ſkulle deris Konne Baader med førſte komme till os, at handle med os. Det er mercheligt, at alle de Fremmede, ſom kommer hid till os, begiere, at ieg ſkal blæſe paa dennem, fornemmelig de, ſom ere incommoderede af Høſte.

Dend 1te Augustij. Kom vore Folch atter af Præſte Fiorden, og hafde fanget der 1½ Td. Lax. Eodem fich vore Fiſkere 2 Queiter, og hafver de faaet 6 Queiter tilforn, umeldet mange, ſom har ſluppet for dennem. Gud være lofvet for ſin Velſignelſe og fremdelis forunde os nogen Næring af Land og Vand.

Dend 3. dito tilnefnte ieg 3de Mænd af de ſkicheligſte og forſtandigſte af voris Folch, ſom tillige med mig og Bogholderen effter Artichlernis Befalning udgiør et Raad, udj hiemgangne Skipper Berenth Hansøn og de andre af hans dend Tid værende Raads Lemmers Stæd, og blefv da ſamme Tiid Artichlerne for dennem alle oplæſte.

Dend 5. dito kom 3de Konne Baader till os af ubekiendte Folch Norden fra og hafver handlet med Hollænderne, ſom vi kunde ſee af deris medhafvende Pagagie; iblant diſſe vare nogle Siuge, sc: eet Barn, een Qvinde, ſom hafde ont i ſit Brøſt, og 2de andre Patienter, hvilche alleſammen intet andet forlangede, end at ieg ſkulle blæſe paa dennem og ſtryge dem med Hænderne, ſaa blefv det bedre med dennem. Hvad deris Tancher her under maae være, kand ieg endnu iche rett forſtaae mig paa, hvad endten det er een giengſom Superſtition, eller Maneer iblant dem ſelfv, eller de anſeer mig for meere end de andre, efterſom de forlanger alt ſaadant af mig og ſielden af nogen anden. Jeg lader och iche heller denne Leylighed gaae forbi, at ieg jo her af tager Anledning at viiſe dem hen till dend Almechtige Gud, ſom giør alle Siuge helbreede, hvis Tienner ieg er, og derfor af Gud hidſendt, at ieg ſkall fortælle dem om dend Almechtige Guds Gierninger etc.

Dend 7. kom vore Folch hiem af Fiorden med 2½ Td. Lax.

Dend 8. var Bogholderen med Meſteren reyſt ud paa Skiøtterie, hvor de da med ſamme beſøgte de Grønlænder, ſom nu i nogle Ugers Tid har boet her nær hos os. Een af dem klager, at hans Kone var død, eller vilde døe. Bogholderen ſpurte, hvor hun var, og ville gaae derhen og ſee hende; det ville hand iche tilſtede, men ſiger, Pelleste i. e. Præſten, ſkulle komme did og blæſe paa hende. Bogholderen ſaa vell ſom Meſteren ſvarede, de ville blæſe

paa hende. Ney, sagde hand, de vare Mickekou og formaaede intet, men Pelleste skulle det giøre etc., hvilchen god Slutning om mig de vell giøre sig deraf, at de seer, ieg læser og prædicher for Folchet og videre.

Dend 9., som var een Søndag effter Afftensangs Gebet, reyste ieg med min Hustrue og Børn, saa vell som Bogholderen og Mesteren til forermelte vore Naboer, hvilche der och offte før har bedet os hiem til sig. Saa snart vi kom derhen, kommer denne Mand, hvis Kone var døds siug, og beder mig komme op i sit Telt. Jeg fulte hannem ind, og hand bad mig sidde ned; strax derpaa klagede hand, at hans Kone laae for Døden. Jeg skulde hielpe hende, saa vilde hand betale mig derfore. Jeg spurde hannem, hvor hands Kone var, hvorpaa han fulte mig hen til et gandske lidet Telt; der laae hun for sig selfv alleene og var meget dødelig siug; hand holt endnu paa sit samme og bad, ieg skulle giøre hans Kone helbred. Jeg svarede saa vitt ieg kunde udføre, og hand af mig forstaae, at dend Gud, som hafver skabt hende og alle Ting, Hand ville iche, at hun lenger skulle lefve her paa Jorden; men dersom hand, saa vel som hun og de andre ville bede Gud, saa vilde Hand gifve hende et andet Lifv og tage hende till sig udj Himmelen, hvor hun aldrig meere skulle døe, og der skulle hand, Manden, ogsaa effter Døden komme till hende etc.; hertil taugde han stille og gich bedrøfvet fra hende med mig. Det er sønderligt, at dette arme Menniske, hvor elendig hun var, og fornam vell, hun motte døe, tigget og bad dog effter deris Sædvane effter Syenaaler og andet saadant meere.

Dend 10de dito. Reyste ieg ind til Præste Fiorden, hvor vore Folch atter hafvde faaet 3de Tønder Lax; de fortalte mig, at Dagen tilforne kom een stoer Hval løbendis ind udj Fiorden hos dem, effter dend smaa Lodde. Hand laae ved toe Timmer nær op til Landet og skubbede sig paa Steenene; hafvde de hafft noget at giøre ham til goede med, kunde de vell hafvde fanget hannem. Fra Præste Fiorden begafv ieg mig paa Reysen lengere Søer effter for at recognoscere de nermeste Fiorder der sammesteds, om ieg der kunde finde een beleyligere og bedre Bygnings Platz, end udj Præste Fiorden, hvor ieg da antreffer een Fiord ungefehr 4re Miile Synden for Præste Fiorden, till hvilchen der vell er et kort og beleyligt Indløb af Søen for Skibe, og der sammesteds ogsaa er een goed Hafn, men i andre Maader ubeqvemme, og iche dend Herlighed med Fiskerie udj Elfven og Vandet, som udj Præste Fiorden; dertil med saa fornemmer ieg och, Grønlænderne iche har hafft der noget Tilhold, som de dog ellers paa alle de Platzer, hvor nogen Næring falder, gierne lader sig finde, saa beretter och Grønlænderne, som ieg under Veigs talede med, at ingen Folch er at finde, før end mand kommer langt Søer.

For derfor iche at komme for langt hen fra de Wilde, som boe i denne Circumferentce, faae vi i Jesu Nafn blifve ved Præste Fiorden, saa som der sammesteds er een smuck og bequem nærsom Platz at boe paa, saa vel som ogsaa, effter Skippernis Gotbefindende seenist, iche heller er ubeleyligt for Skibe at indkomme. Jeg besøgte och dend samme Reyse een Fiord 3de Miile Østen for Præste Fiorden, og der ochsaa finder sammesteds een god Laxe Elfv, og har de Wilde der om Sommeren ochsaa deris Tilhold, med Reensdyr Jacht og

Fiſkerie udj Elfven. Der var och ſmaa Skofv og Kratt og meget høyt Greſs paa dend Sted. Fra denne Fiord kunde vi ſee langt hen i N. O. ſtrecke ſig mange Fiorder ind, og icke ſaa høye Klipper, ſom her uden fore, icke heller med Snee betecht, men gandſke bart, og maae der ſammeſteds om Sommeren være rett ſtoer Varme og ſmucke Platzer, hvilchet och Grønlænderne beretter, ſom hen udj diſſe Fiorder tiilig om Foraaret ſig begifver for at fiſke ſmaae Torſk og Lodder og jage effter Reensdyr etc. Jeg kand icke andet indbilde mig, end at denne lange Fiord, ſom ſtrecker i Nord Oſt, hvis Ende vi endnu icke har hafft Leylighed at recognoscere, jo maae være dend ſtore Baals Revier, ſom ommeldis udj Cartet, hvis vi ellers ſkulle være paa dend Poli Høyde, ſom vi tencher, sc. 64 Gᵈᵉʳ og nogle Minuter. Thi Norden for os kand denne Revier icke være, ſaa ſom Skipper Berenth Hansøn med ſine Folch, der de i Foraaret afvigt var reyſt een 10 à 12 Miile Norden for at ſøge effter Hvall, kunde intet fornemme till ſaadant ſtort Revier. Sønden for kand den heller icke være, ſaa vitt vi har erfaret.

Det var meeget ſynderligt, der ieg denne Gang kom ind udj Præſte Fiorden, viiſer mine Folch, hvorledis der var voxet paa een øde Toffte, hvor et Wild Mands Huus hafde ſtaaet, et Ruug Ax af 5 Stengler, dog var der endnu icke kommen Mad derudj. Hvor af dette Ruug Ax ſkall hafve ſin Oprindelſe, kand ieg icke begribe, thi hverchen omgaais de Wilde med ſaadant, ey heller hafver vi nogen Ruug eller Korn. At Jorden der af ſig ſelfv opſkiød denne Ruug Stengell, kand ieg icke heller troe, thi dend er gandſke anderledis, end dend gemeene Strand Ruug eller Hafvre, ſom ſaa kaldis i Nordlandene, og ellers voxer der inde i Fiorden noch af. Dette ſamme Ruug Ax tog ieg hiem med mig og har plantet det ned, for at ſee, om det ville komme till ſin rette Fuldkommenhed.

Dend 19. var nogle Grønlænder hos os; da iblant andet ieg talte med dennem om Gud, alle Tings Skabere, ſiger een ved Nafn Amáke till mig, at dend, ſom ieg ſiger, har ſkabt Himmelen og Jorden etc: hand er Mickekau i. e. formaaer lidet, men Kallach, ſaa kalte hand det, er Angekau i. e. ſtoer, og har ſkabt alle Ting. Jeg bad hannem viiſe og male dend ſamme paa Bordet for mig med Kride; det giorde hand og malede paa Bordet 2ᵈᵉ Menniſker, af hvilche hand ſagde, dend eene var een Mand og dend anden een Qvinde, og diſſe var Fader og Moder till alle Kalalerne i. e. Grønlænderne, og hafver ochſaa giort Himmelen og Jorden etc. Jeg ſpurde ſamme, hvor de vare; hand ſagde, de vare døde; ieg ſvarede hannem, diſſe tvende Menniſker vare vell Fader og Moder till alle Kalalerne og ochſaa till alle Menniſker, og derhos viiſer ham Adams og Evæ Billeder, ſom ieg af Skabelſens Historie før hafver teignet for dem, at det var de ſamme 2ᵈᵉ, ſom hand malede paa Bordet for mig, men diſſe 2ᵈᵉ Menniſker var igien ſkabte af een anden, ſom er ſtørre, end de, ſom er Gud (hvilchen ieg, for at føye mig effter deris Forſtand, kallede Mále Angekau i. e. den ſtoere Soel, effterſom de iblant nefvner Soelen paa Himmelen ved det Nafvn Mále). Denne Forklaring loed han og de andre ſig vell befalle; ieg kand dog icke troe og indbilde mig, at dette er een bekiendt Ting og i nogen Vished hos

dennem om disse 2de Menniſker, som ellers siunis, skulde være ligesom een gammel Tradition af Skabelsens Historie om voris første Forældre, saa som ieg hafver aldrig hørt eller fornummet saadant af nogen af dem, men alle i Almindelighed svarer, naar ieg spørger dem, hvem som hafver skabt Menniskene etc., at de veed det iche. Men ieg holder for, at denne bemelte Person har hafft det af dend Underviisning, ieg før hafver gifvet baade hannem og de andre om samme Materie.

Dog gifver een Deel particulaire Superstitioner iblant dem noch tilkiende, at de maa hafve een Meening om noget ofvernaturligt, hvor iblant ochsaa passerede dette. Her var med de andre Grønlænder een ung Person, hvis Fader og Moder var død, hannem søgte ieg at ofvertale, at hand ville blifve her hos mig nogle Dage, i Tanche, om mueligt var, at beholde ham lengere, men der de var ferdig at reyse deris Vey, toeg een af dem, som altid er næseviis frem for de andre sine Landsmænd, denne unge Person og sneeg hannem ud af Dørren, at hand kom bort med sin Baad, hvorfore ieg toeg denne samme Grønlænder og lod hannem føre ind i Huuset og truede hannem, at hand skulle blifve her indtill dend anden kom hid igien. Derofver blefv hand heell bange og stræbede imod af ald Magt, begynte at giøre heelt pusserlige Geberder med at puste og klappe Hænderne tilsammen og at raabe op til Himmelen og nefnede adskillige ved Nafn, hvoriblant och var Kaumet i. e. Maanen, lige som hand vilde bede disse om Hielp, iblant lydde hand til, ligesom hand skulde høre nogen, bad och, vi skulle høre til, og der som ieg iche loed hannem fare, da skulde os ont af dem vederfaris.

Jeg sagde dem, hand kalte paa vore Mickekou, i. e. formaaede intet og kand intet skade os, men ieg hørde dend store Gud til, som er Angekou; hand svarede: Pelleste i. e. Præsten, er Mickekou, thi ieg kunde iche giøre dend gamle Qvinde helbreed, som ieg nestleden var hos og nu igaar Dags døde, men deris Koner, sagde hand, vare Angekou og har, som vi kunde forstaae, hans Meening var, giort een, som var affindig, helbreed etc. Men der hand nu omsider saae, at alt hans Koglerie kunde iche bevege os till at lade hannem fare, sagde hand, at hans Qvinde og smaae Børn græder for hannem, om hand iche kommer hiem til dem, thi de hafver ingen Mad, og hand maa skaffe dem Næring og Føde etc. Derpaa loed vi hannem komme af sin Arrest, dog blefv hand selfv villig een lang Stund hos os der effter, reyste saa med de andre hiem igien. Her hos maa ieg melde, som tilforne er forgiætt, sc., at een af disse her hos os boende Grønlænder har 2de Koner, hvilchet vi aldeelis iche fornemmer hos nogen anden; for hvad Aarsag eller ved hvad Tilfald hand er kommen til disse 2de Qvinder, kand vi iche erfahre; mueligens har hand besofvet dend sidste i sit Echteskab og maae derfore beholde hende.

Den 21. Augusti commanderte ieg 8te Mænd af vore Folch hen till Præste Fiorden, for der sammesteds at bryde Steen till voris Bygning for tilkommende, effterson ieg i Jesu Nafn har besluttet, der at oprette os een bestandig Boeplatz.

Dend 22. dito kom de udj Præste Fiorden værende paa Laxe Fiskeriet hiem

med 2de Tønder Lax. Der er mangfoldig Fisk i dette Vand, som af Søen er opgangen; vi kunde noch paa een kort Tid hafve taget voris Nødtørfft, dersom Noeden var lengere, der til med er det een lang Vey at bære til Søes, saa de derfore iche kunde tage meere paa Land deraf, end de kunde bierge. Vi hafver nu, Gud være æret for sin Velsignelse, denne Sommer faaet 16 smaae Qveiter og 9 Tdr. Lax, foruden hvad daglig er fortæret. Paa Reens Jacht har vore Folch till dette iche hafft nogen Tiid at emplojere, dog har vore Folch, naar de har gaaet op ad Vandet for at fiske, iblant seet Reensdyr noch. Grønlænderne er offte der paa Reens Jacht, saa vell som at fange Fisk i Elfven.

Dend 8de og 9de September var ieg reyst ind till Præste Fiorden for at see, hvad de der inde værende Folch siden seeniste har udrettet med Steen at bryde og tilveye bringe. Under Veigs forfarede ieg een Deell smaa Viger og Bayer paa dend østre Side af Indløbet, om Skibe skulle der passere, og finder 2de gode og beleylige Hafvner, saa vell for Indløbet som Udløbet, disligeste er der och paa dend vestre og søndre Side gode Hafvner udj Oerne, saa Skibene ingenlunde kand blifve der forleegen, umeldet, at der fra Hafvet eller Ud Oerne indtil Præste Fiorden er iche ofver 2 Miile.

Dend 16. dito kom nogle af vore Folch hiem af Præste Fiorden og førde hiem med sig 2de Reensdyr, som de der sammesteds hafde skudt.

Dend 21. dito fulte ieg og Bogholderen Jentofft een Konne Baad, som var her oppe hos os, et Støche Søer effter, for at ville besøge de Grønlænder, som nu med fleere andre har fløttet her paa Oen hos os, ungefehr een Fierdingveigs Sønden for, og tencher, i Vinter der sammesteds at ville boe i deris Huuse, som de forleeden Aar af Frygt for voris Nærværelse forloede. Qvindfolchene holt paa at reparere deris Huuse, sigende, de ville der boe i tilstundende Vinter, vi skulle derfor intet ont giøre dem; vi forsichrede dem derom og opmuntrede dennem, at boe tryggeligen, og gafv dem ochsaa een liden Foræring af Syenaaler og dislige. Imidlertid vi der vare, kommer Mændene hiem af Søen fra Kobbe Fangsten, een hver af dem med een à 2 Kobber, foruden mange, som laae paa Landet hos dem. De samler nu her effter tilsammen, hvad de i Vinter til Spise og Brende skall forbruge. Skulle de ret ville anvende Flid paa at fange Kobber, da anseer vi dennem capable, at kunde bringe een utrolig Mengde deraf til Veye, saa at hafvde vi dem anstendige Vahre, og de ellers vare saadanne Folch, at deris Lefvemaade udfordrede noget af Vigtighed hos os, da kunde allene Handelen inden een kort Tiid riigeligen recompensere dend anvente Bekostning, men fordi de til eendeel vare forsiunede af Hollænderne, og vi derimod har ingen Vahre af Consideration, eendeel ochsaa af dem lidet behøfver af os til deris Huusholdning og Handterings Fortsettelse, derfor er Handelen saa ringe, dog i Comparaison af forleden Aars Handel har det i denne Sommer effter ringe Leylighed været skiels, thi imod det, at vi fra Ankomsten hid forleden Aar, indtil Skibenis Ankomst til os i Sommer hafvde ichun faaet 9 Cordeler Speck, hafver vi dog nu i denne Sommer til dessens faaet 25 Cordeler. Gud gifve

det maa voxe og iche formindskis. Men skall Compagniet med denne begynte Handel i Fremtiden noget prosperere, maae nødvendig, som ieg och før hafver melt, dend Hollandske Handel gandske afskaffis.

Der Bogholderen og ieg vilde gaaet hiemad igien fra Grønlænderne, befant vi, at Søen med et lidet Revier adskilte det Land, vi boer paa, og hvor disse Wilde boer, hvorfore vi motte vende tilbage til Grønlænderne og bede dem føre os hiem med Baad; de var strax ferdige der till og toeg een af deris Konne Baader ud af Landet og førte os till vort Huus igien, hvorfore vi begafvede dennem med een liden Foræring, saa reyste de deris Vey hiem.

I denne heele Sommer har her faldet et deyligt Sommer Veir, sielden Mist eller Regn, fornemmelig inde udj Fiorderne paa Indlandet, hvor der er jefvnlig meget varmt og sielden Mist eller Taage, naar som ellers offtist her ud paa Øerne er mistig og tych Lufft, dog hafver der fra sidst in Augusto og iblant in Septembr. været temmelig ustadig Veir med Regn og Slud, og begynder nu Vinteren allereede at ville anmelde sig med sneeskyet Lufft og iblant med Snee Ilinger, end ocg den till denne Stund iche har bedechet Jorden, men er igien optøet af Soelens Skin.

D. 26. kom vore Folch hiem af Præste Fiorden og hafvde intet hiem med sig af Veideskaff uden 5 Harrer och 3 Refver.

Dend 29de som var Ste Micheli Dag, kom mod Afftenen een Grønlænder till mig af dennem, som boer her paa Øen hos os, og indstendig begierte, ieg dog ville komme hen till dem og hielpe een af hans Paarørende, som var meget svag, og blæse paa hannem; ieg undskylte mig vell der med, at det var seent paa Afftenen, at ieg iche kunde komme hiem igien, men hand svarede, hand noch skulle herberge mig og mine Folch og gifve os Mad; der till med, saa ville hand vell betalle mig for min Umage, saa som hand och hafvde med sig et Styche Speck at forære mig; ieg skulle derfor endeligen fare der hen med hannem. Effter som denne Stachel holt saa indstendig an derom, og hand ochsaa Dagen tilforn hafvde sendt Bud till mig med 3 af vore Folch, som vare der henne ved deris Huuse at samle Cochleare Gress, at ieg vilde komme till dend Siuge, motte ieg omsider fare der hen, end och ieg viste liden Hielp at giøre ham. Der ieg nu kommer der hen, ledsaget de mig strax ind till den Siuge, som sad paa Gulvet og gafv sig meget ilde og saae ret dødelig ud. Jeg forsogte, at ville gifve hannem lidt Brendeviin ind at driche, som ieg hafvde taget med mig, men hand vilde lidet eller intet tage till sig der af, saasom man ellers sielden kand faae dem till at prøfve noget af voris Dranch. De bad, ieg skulle blæse paa hannem, ieg sagde, ieg ville bede dend store Gud i Himmelen for hannem, om det kunde naadelig behage Ham, at giøre hannem helbreed og lade den Siuge lefve, men de skulle och selfv bede till Gud, thi derfor var ieg kommen her till dem, at ieg skulle lære dem at paakalde Gud, og at kiende Hannem. Her till svarede de vell ja, som de noch gierne gifver Biefald alt, hvad mand foreskiller dem, og disputerer intet derimod, men bekiender deris Vanvittighed, at de intet veed om saadant; dog kand de af dend Formaning og Underviisning, mand gifver dem, endnu saa lit føre

sig till Nøtte, og ieg formedelst Sprogets Ukyndighed formaaer iche heller at gifve dem saa fuldkommen Underrettning, som ieg gierne vilde. Gud forbarme sig dog i Naade ofver dem og gifve dem Anledning, at maae fatte ydermeere Tillid og Affection till mig, som alt motte komme till Hans Ære og deris Saligheds Befordring!

D. 30. September Formiddag kommer atter een af forbemelte Grønlænder til os og beretter, at dend Siuge allerede var død. Effter Middag reyste ieg med Bogholderen og Mesteren der hen, for at ville fornemme, hvad Process de hafver med deris Døde at begrafve, men førend vi kom der hen, hafvde de allereede baaret ham bort. Hos dend Dødis Paarørende finder vi een stor Deel af Naboerne forsamlet, hvilche nyeligen var kommen tilbage fra Liigfæren, og sade de derinde, muelig for at trøste dend Affdødis Venner. Jeg gich och ind til dennem, og de bad mig sidde ned hos sig. Jeg hafvde vist tencht, at de ville hafve forekastet mig, at min Forbøn udrettet intet till dend Siuges Lifsfrist og Helbreede, men de talede intet derom; ieg trøstet dennem, saa got som ieg kunde, at deris døde Ven skall iche altid blifve død, men dend store Gud i Himmelen skall omsider baade giøre hannem og alle andre Døde lefvende, og da skal een hver see og finde sine Venner igien, som de her i Verden ved Døden hafver mist. Ville de lære at kunne paakalde Gud, da hafver Gud lofvet og tilsagt, at Hand vil giøre dem alle lefvende og tage dem til sig udj sin herlige Himmel, hvor de aldrig meere skal døe eller viide af nogen Siugdom og Elendighed. Denne Underviisning gafv de alle Biefald, og siuntis noch som at være dennem trøsteligt. Jeg begierede derfore, at de ville vise mig, hvor dend Døde laae; dette ville de i Førstningen iche, men der ieg sagde, ieg ville bede Gud, at Hand ville tage ham til sig udj Himmelen, gich de der hen med mig, hvor de hafver giort een smuch Grafv af Torfv og Steen og lagt hannem under; ved Siden af Grafven hafver de lagt dend Dødis Fiske Redskab, som var i Støcher skaaren.

Dend 1te October droeg vore Folch igien ind til Præste Fiorden til deris Arbeyde med Steen at bryde.

Dend 10. dito kom de hiem igien derfra, saa som de nu intet videre der kunde udrette, formedelst at Jorden er frossen; til Veideskaff saae de och denne Gang liden Apparentzce, thi de hafvde ichun faaet 15 Ryper og 3 Harrer.

Dend 14 dito kom nogle af vore Folch hiem fra dend stoere Reens Øe, som ligger her strax Norden for os, hvort hen de for 3de Dager siden vare henfarne, for at forsøge, om de der nogen Reensdyr skulle antreffe, effter som vi nyeligen hafvde erfaret, at de Grønlænder, som boer her i denne Circumferentce, har i Sommer hafft deris Tilhold, for at skyde Reensdyr, og at fiske smaa Lax udj Elfven, som de siger der och skal være. Vore Folch fich dog iche see uden et Reensdyr, som de iche kunde komme udj Skud med, men een Deell Ryper og 3 Harrer skiød de der sammesteds.

Dend 18. October kom nogle fremmede Grønlænder hid till os, som vi iche har seet før, eller har været her tilforne.

Dennd 20. dito fich ieg Bud fra een af vore Naboe Grønlænder, at ieg ville komme til hans Søn, som var blefven hefftig siug. For nu at beholde

deris Affection, saa vel som at ieg kunde erfahre, hvad Siugdom han hafvde, om hand ved noget Middel kunde hielpis, reyste ieg och der hen og finder hannem liggendis paa Sengen og var incommoderit af en sterch Hofvet Pine, saa vel som Brøst Svaghed; der ieg nu ville aplicere hannem Medicamenter og smøre hans Hofvet og Pande med lidet Terpentin Olie, som ieg hafvde taget med mig, vilde Faderen det iche tillade, førend ieg først hafvde taget Betalning af ham, og derfor presenterede mig et Reenskind. Jeg svarede, at Gud i Himmelen ville iche, at ieg skall tage Betalning af ham derfor, det tyckte hand var got, og som ieg gafv hannem nogle Draaber Terpentin Olie ind i Viin at dricke, hvoreffter hand begynte at bryde sig og kaste op, hvorfore Faderen bad mig, ieg skulle alleneste blæse paa hannem, sigende, han formaaede iche at dricke saa sterk Dranch. Jeg sagde, ieg ville bede Gud for ham, de skal ochsaa bede Gud med mig. Og som ieg af Medynch ofver deris timelig og aandelig Elendighed blefv bevæget at giøre min Andagt for dennem til Gud, giorde de ligesaa, holt Hænderne for Ansigtet, der de saae, ieg tog Huen af og holt den for Oyene. Faderen mindte mig och een og anden Gang paa, at ieg skulle blifve ved at bede for hans Søn; ieg sagde, ieg vil fremdeelis bede for hannem, naar ieg kommer hiem.

D. 22. dito kommer een af dem hid og forteller, den Syge var igien blefven vel til pass.

Dend 24., da her kom 5 unge Grønlænder til os af vore Naboer, og for slemt Veir motte blive her om Natten; iblant anden Discours med os kom de frem med dette, at omtrent 4 Dages Reyse Osten for os skall findis et stort Huus af Steen opmuuret, som for langsommelig Tid effter deris Fædris Beretning skal vere opbygt af Kablunach |: saa kalder de os andre Fremmede, som kommer hid till Landet :| men de som det hafver bygt, ere for lenge hendøde, thi ingen af dem, som nu her lefver, har seet de Folch; skulle det forholde sig saa i Sandhed, da er det uden Tvill een gammel forfalden Bolig eller Kircke i den Vesterbygdiske District, hvor de Norske ochsaa paa de Tider har boet, men er nu øde, hvilchet var værd ydermeere at erfare, og mueligens, mand skulle antreffe der fleere Vestigia af Antiqviteter. Denne Relation er och siden blefven stadfæst af andre gamle Folch, og end med dette Tilleg, at der sammesteds er een Slet Eng omkring og meget Gress og smaa Skofv etc. Der staaer och fleere andre Huuser af Jord, som och skal vere bygt af de Norske. De beretter och, at paa samme Sted er et stort rundt Kar af Veichsteen, hvor omkring er smaa Tuer eller Sæder, hvorpaa de skal hafve siddet, naar de hafve ædet eller holt Giestebud. Sparer Gud Helsen og Lifvet, da skal ieg nest Guds Hielp det erfare.

D. 27. droeg ieg med mine smaa Sønner hen til vore Naboer Grønlænderne med det Forsett hos dem at forblifve, saa lenge mueligt er, effterssom ieg ved ingen anden Vey eller Middel seer at komme til een rett Erfaring udj deris Sprog, uden ved een idelig og stedze varende Omgiengelse med dem, i hvorvel det samme vil blifve mig hart og besverligt noch formedelst deris Skidenvurrenhed, men gifve Gud, det omsider kunde tiene til Hands Æris Befordrelse, da vilde ieg med Lyst og Glæde lide hvad forekomme kunde. Der

ieg nu kom der hen og foreslog min Forlangende, at ville blifve der hos dem nogle Dager for det første, derhos gifvende dennem een liden Foræring, bevilgede de det gandske gierne. Men der ieg dend 30. igien, som var Fredagen, motte reyse hiem for Gudstienniste om Søndagen at holde, derhos sigende om 2 Dager at ville komme der hen til dem igien, undskylte de sig, at vi vare dennem noget i Veyen, der til med saa drøeb deris Huuse Tag saa slemt udaf Regnen, at vi hafvde slet Vilchor hos dem, vi skulle nu, om vi ville, ochsaa fare til de andre Naboer og sofve hos dem. Jeg sagde, ieg holt meest af dem, derfor vilde ieg helst være der, saa skulle ieg och gifve dem en Foræring og fortelle dem Historien om voris Lands Beskaffenhed, som de gierne maae høre. Her med loed de sig sige og lofvede, at tage imod min Komme.

Een Afftens Tiid medens ieg denne Gang var hos de Wilde, kommer 2de andre Grønlænder af dem, som boer paa det faste Land, til disse i Besøg. Saa snart de kommer der ind udj Huuset, begynte de deris Græde Ceremonie med hver andre. Seent ud paa Afftenen, effter at ieg var gaaen hen til mit Logomente og nyelig hafde lagt mig need, disligeste oschaa de andre udj Huuset, kommer der een fra forermelte og skriger udenfore, at nogle af dem skulle strax komme der hen til dem, raaber ochsaa til mig, at ieg skulle komme med, ieg blev half bange for mine Børn, som der laae henne, ey betenchende, hvad det skulle betyde, hvorfore ieg stoed strax op og gich der hen. Der ieg nu kommer ind, sidder de og hafver et Abespill for sig, hvilchet en af dem, som nu kommer til dem, og de roesede for een konstig og forfaren Mand, skulle udrette; ieg motte med de andre sidde need og see paa, hvad denne Hexen Mester ville tage sig fore. Derpaa blefv Liuset udslucht, hvor da bemelte Person hafde satt sig paa Gulfvet, og tilligemed alle de andre og Qvinderne begyndte at siunge een pusserlig Sang, hvilchen ieg iche kunde forstaae, dereffter sloeg hand paa een Tingest som een Tromme, skreeg og rumlet blant de tørre Kobbeskind, som de hafvde lagt paa Gulfvet; iblant talte hand til de andre og spurte, ieg veed iche hvor effter, de hafvde och bestilt een anden uden for Huuset, som skulle svare hannem paa hvad hand spurte om inde; ieg loed, som ieg iche forstoed det og spurte dem, som sadde nest ved mig, hvad det var og skulle betyde. Hand sagde, det var een Død, af hvilchen de udspurte adskilligt dennem var angaaende, spurte mig och, om ieg var bange, ieg siger, ieg var iche bange for deris Giecherie, thi det var Løgn, de foere med, hvortill de sagde ney. Omsider gich ieg bort fra dennem, men mine Børn siger, de hafde dette Aberie for sig meest dend heele Natt igiennem; mand kand heraf dog see, at dend samme Superstition med at udspørge de Døde, som mand antreffer hos alle andre Hedninger, ochsaa findis hos disse. Ellers skulle ieg ansee dette Aberie meere som et Spil og Leeg iblant dem, end som et rett Diefvels Koglerie, hvilchet ieg dog troer disse Folch intet af veed.

Der blefv mig denne Gang af de Wilde fortalt, at een sex Dagers Reyse Norden for os er een Sted, hvor de Folch, som der boe, om en 3 eller 4 Maaneder her effter fange store Torsk, disligeste er der sammesteds store Elfver, hvor de om Sommeren och faae skion Lax, større end dend her fangis. Ellers har ieg denne Gang intet kunde udrette hos de Wilde, uden at ieg iblant med

mine Børn har observeret nogle faae Vocabula af deris Discurser, som ieg har annoteret, det er besverligt at fatte noget af dem, thi deris Udtale falder iche allene heel utydelig og uforstaaelig, men de ere och selfv inexplicabel i de Ting, mand gierne vilde udfritte fra dem.

D. 2. November reyste ieg med mine Sønner atter till de Wilde, hvilche, effter at ieg hafvde begafvet dem med een liden Discretion, vare igien villige at annamme os. Om Afftenen blefv ieg saa upasselig af den slemme Stanch der inde hos dem, saa ieg motte kaste op og strax gaae til Sengs og tildeche mig gandske med Klæder, thi det raadne Speck og anden Smutzighed, som de bær ind i deris Huuse, gifver saadan Stanch fra sig, at det er ulidelig for een kleinlig Natuur at taale og udstaae; derhos er mand och ilde incommoderet af Luus, som de Wilde befænger een med; i andre Maader ere de stachels Menniſker gode at omgaais med; Gud gifve mig ellers Krafft og Størche, at overbære dette.

Naar ieg pleyer at siunge, og de Wilde har spurt mig, hvad det skulle betyde, svaret ieg, at ieg beder Gud for dennem, at Hand skall være dem god og gifve dem Mad og Næring. Og som det har hendet sig, at een Par af dennem dereffter nogle Gange har faait Kobber, hvilchet er rart og usædvanligt paa denne Tid, beder de mig ofte at siunge, og hafver derudj deris Plasier. Naar ieg, saavitt ieg endnu kand udføre, forteller dem om Gud og himmelske Ting, finder ieg hos dennem saamegen Attention, som ventelig kand være, ja iblant besporger de sig och derom. For alting er det dem angenehmt, at ieg siger dem om de Dødis Opstandelse, hvor imod de iche giør ringeste Instantz, men biefalder alt hvad man forestiller dem, i hvor vell det samme vell meere skeer af Kaaldsindighed, end Hiertets og Samvittighedens Overbeviisning, hvilchet och vell skulle paafølge, om ieg formaaede at fremføre Guds Ord fuldkommeligen, og grundeligen forestille dem voris Trois Hemmelighed og dend Herris Christi Forløsnings Verck, men det samme er mig endnu umueligt, iche alleene for deris Sprogs Ukyndigheds Skyld, men endog, at der fattis Ord udj deris Sprog |: saa som fremmet fra all Guds Dyrchelse at exprimere een Deel Troens Hemmelighed med. Det smerter mig derfore af inderste Hierte, at ieg iche er i dend Stand |: hvortill ieg och langsom vill komme :| at ieg saa fuldkommelig kand discurere med dem herom, som fornøden giordis. Dog skal ieg iche aflade, af alle Kræfter at arbeyde derpaa, og at suche till Gud for deris Opliusning, vist forhaabende, at denne langsomme Forbereedelse skall af Gud vorde velsignet med dis overflødigere Frugt og Fremgang.

Der ieg dend 6. November droeg igien fra de Wilde, fulte een ung Person ved Navn Kojuch mig hiem, belofvende, at hand och vill blifve her hos mig denne Vinter ofver, imod at ieg derfor skulle gifve hannem een Discretion; om hand nu vill holde sit Løffte saaer Tiden lære. Skulle hand dertill lade sig persvadere, da forskaanis ieg for dend Besverlighed, continuerlig at maae holde till hos de Wilde, och gifves mig da herved een ønskelig Anledning till nermere Opliusning om deris Sprog og fortroeligere Omgiengelse med os, hvor till Gud gifve Bistand, Lyche og Velsignelse.

Paa Hiemreyſen blefv os fortalt, at igaar Dags blefv een ung Grønlænder forraſket og ombragt af en Kobbe, ſom hand var i fær med, hvilchet Faderen og det gandſke Naboelag høylig beſørger.

Dend 8. dito mod Afftenen kom 5 fremmede Grønlænder till os af dem, ſom boe paa Indlandet, og blefv her om Natten. De kommer nu ofte og tage Natte Herberge hos os, vill och gierne, at vi ſkall ſofve hos dem, ſaa vi fornemmer een merchelig Forſkiel paa deris Omgiengelſe med os, ſiden Skibet gich her fra, og frem for det førſte, vi kom her till Landet.

Dend 10de drog Kojuch hiem igien for at omflye ſin Baad, ſom var uferdig, og lovede hand at komme tilbage, ſaa ſnart hans Baad var blefven ferdig giort.

Dend 15. loed vor nye Tienner ſig igien udj ſin antagne Tienniſte indfinde. Ellers urgerer de, ieg var i Huus hos, ideligen paa, at ieg ſkall komme der hen till dem igien, disligiſte andre forlanger det ſamme, at ieg och hos dem een Tid lang ſkall ſofve.

Dend 23. November droeg voris Kojuch bort igien under dend Prætext, hand vilde ud paa Kobbe og Fugle Jacht, men hand kom iche tilbage førend dend 26. dito. Dagen effter foer hand atter ud og har nu været borte udj 4re Dage og er endnu iche kommen tilbage, ſaa ieg allerede fornemmer hand vill blifve heel uſtadig udj ſin Tienniſte.

Dend 29., da her var nogle af de Wilde hos os, fich ieg een anden ung Perſon ofvertalt, at blifve her hos mig udj 4re Maaneder, og ieg ſkall gifve hannem derfor 2 Skiorter, een Kiſte og andre ſmaae Sager; om hand vill blifve meere beſtandig end hin, vill Tiden lære.

Dend 1. December kom Kojuch till os igien og gaf Undſkyldning for hans lange Bortevœrelſe med det, at hans Baad ſkulle være uferdig, lofver her effter med den anden Nyekomne een beſtandig Blifven.

Dend 7. dito kom hid till os med nogle andre Grønlænder een ung Perſon ved Nafvn Kusack, med hvilchen ieg accorderede, at hand ſkulle blifve hos mig, iche allene denne Vinter, men endog tilkommende Sommer, hvilchet hand och tilſagde, derfore hand ſkall hafve 5 Skiorter og andre ſmaae Sager, thi dend førſte faar ieg igien at caſſere for hans Uſtadighed Skyld. Mit Oye Mercke med dennem er fornemmeligen, at ſaa ſom disſe Menniſker ere fremmet fra all Guds Tienniſte, og ieg derfor, ſom melt, iche kand faae Andledning af dem ſelfv eller finde Ord udj deris Sprog, hvor med ieg de betydeligſte Ting udj voris Trois Hemmelighed kand udføre og for dennem forklare, da faar mand for det førſte laane ſaadanne Ord der till af voris Sprog, ſom med Tegn og Billeder ydermeere maa forklaris, indtill de kand fatte Meeningen deraf, thi hafver ieg taget mig fore, at lære dennem udj Bog, paa det de ved dette Middel dis bedre kand beholde og efftertenche, hvad dennem foreſtilles, ſaa och, at de med Tiden kunde habiliteris till een ſtørre Tienniſte, om Gud ellers naadeligen der till ville gifve Lyche og Velſignelſe og ſtyrche dem med Beſtandighed, og hafver ieg allerede her udj giort een Begyndelſe med dennem, endog de her till endnu hafver een ſlet Inclination, foregifvende, de iche veed, hvor till ſaadant nøtter, men at fare

ud paa Søen, at jage effter Kobber og Fugle er større Plasier, og dermed kand de och nære sig. Jeg kand och iche heller herudj betage dem deris Frihed, om de skall giøre got, og endda tache Gud, at ieg imellem stund kand discurere med dem og da faaer lochet dem till at kiende een Bogstaf eller toe.

Dend 9. gaf ieg Kojuch Forlof at reyse hiem igien, effterssom ieg dog fornemmer liden Stadighed hos hannem, saa har ieg och de andre 2de igien, Gud gifve mig ellers Lyche, noget got ved dem at kunde udrette!

Eodem saa velsom Dagen tilforne var nogle af vore Folch Nord paa Reensøen, hvor de fich Spor af Reenen, saa och een Reen, men kom ham iche nær, een Harre og nogle faae Ryper, sampt et par Refve skiød de der sammesteds.

Det er endnu i Minde iblant disse Folch om de 3 Qvinde Menniſker, som udj Høyloflig Ihukommelse Frederici 3tii Tiid blefv ført her fra Landet, thi een Afftens Tid, som var dend 13de December, fortalte de 2de Grønlænder, som ere her hos os, mig derom, og viste och at næfne dem ved Nafn, at de samme hedte |: som och sandt er :| Guneling, Kabelau, Sigiokou, af hvilche dend eene var een gammell Kone og de 2de andre unge Piger, hvis Venner og Paarørende endnu een deel skall være i Lifve. Dend Skipper, eller Kaluse, som de kalder, der toeg dem herfra, beskrifver de saaledis, at hand formaaede iche at gaae, men sad paa een Stoell etc.

Till Datum, som er dend 30. Dcbr., ere mine 2de Grønlænder Disciple saa vit avangeret udj deris Læsning, at de har lært at kiende alle Bogstafverne; derforuden har ieg och nogenleedis imprimerit dem een enfoldig og historiske Kundskab om Gud og Skabelsen, om Syndefaldet, om Menniskens Forløsning, om Dommen og det ævige Lif, paa hvilche Støcker de och ordentlig veed at svare, naar ieg dem derom tilspørger; alleene hvad Menniskens Fald og Opreysning ved Christum er angaaende, da maa ieg meest med Billeder dennem derom underviise, som for Exempell till at imaginere dem, hvorledis Diefvelen forførte vore første Forældre till at ofvertræde Guds Bud, betienner ieg mig af et Trolds Billede og Effterlignelse, forklarende, at det er dend samme, som de kalder Tongarsuck i. e. een Dødning eller Giengangere effter voris Talemaade, for hvilche de sige, de ere bange, naar de ere for dem selfv og gaae i Mørchet, mens deris konstige Hexen Mestere, sige de, holder Samtale med denne Tongarsuck, som gifver dem adskilligt at vide, om hvilchen slem Superstition tilforne melt er.

Der nu Gud var blefven vred paa Menniskene, fordi de adlydde Diefvelen og giorde mod hans Villie, da ofvergafv hand dem denne Tongarsuck, hvilchen giør Menniſken alt Ont, dræber dem og tager dem till sig udj sit Ildhuus i. e. Helfvede, hvor de altid maa pinis och brendis, men Jesus Christus, Guds Søn, Hand elskede Menniſken og sagde till Gud, sin Fader, at Hand vilde blifve Menniske og døe for dennem, det skiede etc., og effter at Hand paa tredie Dag har veret død, stoed hand igien op fra Døde, nedfoer till Helfvede og toeg saa Menniſken fra Diefvelen og førte dem till Gud. Saa mange derfor, som nu elske og paakalde Gud og Jesum, dem vill Hand effter Døden oppveche og tage dem till sig udj sin herlige Himmel, hvor de

aldrig meere skall døe eller vide af noget ont at sige. Men de andre, som iche kiende Gud og paakalder Ham, skall henkastis till Diefvelen udj Helfvedis Jld etc., hvilchet altsammen ieg baade med Ord og Billeder omstendelig forklarer dem. Dog er denne af dennem allerede fattede Kundskab iche saa tilstrechelig, at dend endnu har kundet virke nogen Devotion og Andagt i deris Hierter, iche heller er ieg mechtig, fuldkommen at forrestille dem dend dybe Forderfvelse, som de ved Syndefaldet ere geraaden udj, saa vel som dend salige Tilstand, som de Troende ved Christi Død og Fortiennister ere satte udj. Dend gode Guds Aand opliuse deris forblindede Hierter, at de saa vell af dend Underviisning som ieg kand gifve dem, som och af dend Andagt og Allvorlighed, de see vi bruger udj voris Bønner og Guds Tienniste, dog ochsaa omsider kunde samle sig een andechtig Efftertanche. Gifver Gud mig Naade først at vinde disse 2de Menniſker |: hvorom ieg har god Forhaabning, efftersom de gifver sig i temmelig Roelighed hos os og lader sig och forlyde stedze at ville blifve her :| da mueligens de i Fremtiden kunde brugis som bequemme Midler till deris Landsmænds Opliusning.

Denne Deel af Vinteren fra October Maaneds Begyndelse har været ustadig med Veirliget, vell offtere Slud og Sneefock, end som forleden Aar ved disse Tider, men langt fra saa kaald, besønderlig de første 14ten Dager in December, da her falt saa got og mildt Veirlig, at endskiønt Lufften var gandske klar, saa var her dog ingen Frost, iche heller om Natten; siden har det været Sneefock meest hver Dag, vi har och iche heller fornummet till nogen Drifviis dend heele Høst igiennem. Vore Folch har, Gud være lofvet, till denne Stund været allesammen ved god Helbreed og Sundhed, foruden dend eene Mand, som udj forleden Vinter og i Sommer ved Skibenis Bortgang var sengeliggende, hvilchen endnu iblant har holdet ved Sengen. Dend gode Gud fremdeelis forunde Helsen og Helbreed og viise os Leylighed, noget at kunde forhverfve till Compagniets Nytte og Fordeel. Med Handelen vill det her efter vorde slet bevendt, thi all vor Cargeson er nu for Ende, saa vi har intet at forhandle, uden nogle faae Sage Bord, hvoraf giøres smaae Kister og Skriin till de Wilde.

Nye Aarsdag 1723.

Vi begynde nu atter igien i Jesu Nafvn et nyt Aar. Dend Allerhøyeste være lofvet for all sin Naade og Beskyttelse i det forbigangne, og i dette nye Aar lychsalig giøre alle voris Forretagende, fornemmelig de som hensigter till hans Æris och Nafvns Befordrelse. Gud byde nye Velsignelse i dette nye Aar at blifve hos os og ofver alle dem, som dette begynte Verck nest Gud skall underholde, i Særdelished Deris Kongel. Mayt. med det gandske Kongel. Arfve Huus og Familie, hvilchen Gud krone med et langt Lefvnet og et lychsaligt Regimente og fremdelis beholde i dend anfangne glorieuse Nidkierhed for Guds Ære og Christi Rigis Udbredelse iblant disse sine i lang Tiid forglemte og forvildede Grønlænder, saa vel som andre hedenske Nationer. Nidkierheds Aand opfylde ochsaa de Allernaadigst beskichede Høy-

Velbaarne Herrer udj Collegio de Cursu Evangelii promovendo, at de saaledis motte vigilere for dette Verck og till dessens Befordrelse saadanne Forslag paafinde, som kunde udfalde Gud til Ære, Kongen till Velbehag og dem selfv og alle sande Christne till Glæde og Fornøyelse. Det respective Grønlandsche Compagnie, som effter een og anden Tiid forgiefvis anvent Bekostning iche dismindre har continuerit med at være dette begynte Verck assisterlig, vederlegge Gud med tusindfold Velsignelser af Land og Vand og saaledis hereffter lychsalig giøre deris Idretter, saa de jo meere og meere maae faae Lyst og Anledning, at blifve bestandig udj deris Forset. Ja Gud af Naade velsigne alle de Midler og Forslag, hvor under dette hellige Verck skall udføris, og giøre mig, sin uværdigste Tienner, skichet og bequem till at være Hands Naadis og Æris Redskab og at bære Hands Nafn for disse vankundige Menniskер! Gifve Gud! ieg inden Aarets Udgang motte komme i dend Stand, at ieg tydelig kunde prædiche Troen og Poenitentze for dennem, saa at ieg iche lengere uden Frugt og Nytte skulle henslide min Tiid iblant dem. Herre Jesu, hielp! Herre, lad dette vell lychis, det gielder jo Din Ære og disse arme Menniskers Salighed.

Dend 17. Januarii besøgte os toe fremmede Grønlænder, som hafvde hiemme langt hen indtill Fiordene, de vare her kun som snareste, og der effter toeg Logomente hos vore Naboer her paa Øen.

Den 18. dito, der vore 2 Grønlænder Kusach og Navia kommer hiem af Søen og hafde været ude paa Fugle Skiotterie, fortalte de, at de andre Wilde ofverskiente dennem og sagde, de hafde iche Vid, fordi de gifver sig saa i Roelighed her hos os og iche ville reyse hiem igien till deris, for at hielpe dem at være om Næringen, de spotter dem og kalder dem Kablunach |: thi saa nefner de os :| og sagde, de skulle iche bruge Piiler som de, men Bøsser at skyde Fugell med og andet saadant meere, som de talte till dem, saa vi fornemmer, at de ere heel afvindsiuge og misundelig ofver dem, at de hafver saa gode Dager hos os, thi vi lader dem iche fare ud paa Søen, naar Veiret er slemt, hvilchet ellers Nøden drifver de andre till, for Lifvet at opholde. Dertill med saa faaer de Mad og Klæder for intet og tør iche ved at slide ont derfore, som de hine, ofver hvilchet altsammen de bær stor Fortrydelse.

Dend 21. var ieg gaaen hen at besøge vore Naboer her paa Øen, hvor da udj et af Grønlændernis Huuse nyeligen var død en gammel Qvinde, som de allerede hafde baaret ud og lagt udj een Huule og svøbt hende udj nogle Kobbe Skind; een gammel Mand laae och dødelig siug |: som och Dagen effter døde :| derforuden och een anden i samme Huus, som och var upasselig. Jeg trøstede de Siuge, som bad om Hielp i deris Siugdom, saa got som ieg kunde, og sagde dem, at de skulle søge Hielp hos Gud, som alleene er een Herre ofver Døden og Lifvet. Det er Hiertens Ynch at see paa disse arme Menniskер, som udj deris Døds Stund og Kamp har største Afskye for Døden og ville gierne lefve, fordi de hafver intet got at haabis eller trøstis till effter Døden. O! hvad har vi Christne derfore høyligen Aarsag at tache Gud, som har giort os dygtige till de Helliges Arfve Deel i Liuset og reddet os af Mørchhedens Ofrigheds Magt og ofversat os udj Hans elskelige Søns Riige

etc. men disverre! de faaeſte betragter ſaadan Velgierning alvorlig og tacher Gud derfor af Hiertet. Der har nu allerede i denne Vinter faldet 4re Menniſker af paa det Sted alleene, og fleere andre fornemmer vi och at være ved Døden afgaaen paa andre Steder. Dend ſtinkende og raae Spiiſe, ſom disſe Menniſker bruger, forkorter uden Tvill mange af dem deris Lifvis Dage, thi det er rart, at vi her ſeer nogen ret gammel og høy bedagede Folch.

Dend 26. kommer der nogle Grønlænder till os og forteller, at een af deris Konſt Erfahrne var kommen till vore Naboer og ſkulle i Afften ochſaa der ſammeſteds bruge ſit Konſt Spill. Vi ſkulle derfor endelig komme der hen og ſee paa ham. Jeg ſagde, at ieg hafvde ſeet det tilforne, og at deris Konſt er Løgn og af ingen Verdi, hvorpaa een af dem ſvarede, at ieg var Mickeckau og kunde iche ſaadant, thi der dend forermelte forleden Dag i ſin Konſt var henrycht, ſom han ſagde, till Himmelen, ſaae hand ſlet ingen Spor eller Tegn der till mig; men hand ſaae der een Hund aad paa een gammel Kierling, og een Tøes at bære et Kablunach Hofvet i ſin Haand, og andet ſaadant Fabel meere, ſom hand fortalte. Der ieg nu ſvarede, ſaadant var idel Løgn og Opdigt, bad de, ieg ſkulle ichun komme der hen i Afften, ſaa ſkulle ieg fornemme det. For Plasier gich ieg med Bogholderen og Meſteren der hen, hvor hand da, effter at Liuſet var udſlucht, anfangede med ſit Abe Spill paa ſamme Maade ſom tilforne er om formeldet. Der det nu omſider hafvde Ende, ſiger vi, det var Løgn og Giecherie alt, hvad de foer med, thi vi forſtoed og viſte vell, hvordant de bar ſig ad, hvilchet de vell negtede, men kunde intet ſige derimod, effterſom vi i alle Ting ofverbeviſte dem deris giechelige Adfærd. De fortalte os iblant adſkillige Fabel og Giecherie, hvilchet de med Alvorlighed vill formaintenere og binde os paa Ermene, hvor iblant och er dette: Naar Maanen er borte for dennem og iche ſkinner, ſiger de, at hand er neder i Hafvet eller paa Jorden og tager Kobber og andre Diur med ſig op till Himmelen for at æde etc.

Jeg kand vell iche fornemme, at de hafver nogen Kundſkab om Planeternis Gang og Virkning, dog hafver de adſkillige Nafvne paa een Deel kiendelige Stierner, ſaa ſom Vognen kalder de Tugtu i. e. et Reens Dyr, Siuf Stiernen Suillilik, og andre Stierner gifver de andre Diurs Nafvne, beſønderlig de, ſom gifver dem Kiending af Dagens Opkomſt. Om Veir-Liuſet, ſom altid udj klart Veir lader ſig ſee paa Himmelen, hafver de dend Indbildning, at de ere de afdøde Kalaler |: sc: døde Menniſker :| ſom løber af og till paa Himmelen, ſaa det lader ſig anſee, ſom de ſkulle hafve een Meening om Udødelighed og at der er et andet Lifv effter dette, endog dend ſamme er kiødelig og fuld af Fabel. Det er at beklage, at ſaa klychtige de ere til at optenche adſkillig Middel till deris Næring og Lifvs Ophold at ſøge, ſaa ſtor Dumhed og Kaaldſindighed udviiſer de alvorligen at ville efftertenche dend guddommelige og himmelſke Sandhed, ſom ieg ved all Leylighed ſøger at foreſtille dem, hvilchet kommer altſammen deraf, fordi de anſeer vor Guds Tienniſte iche af meere Betydenhed end deris eget Giecherie, men holder den for een blot Ceremonie.

Kortelig, alt hvad ſom er, giør de ſig ingen anden Tanche om end at

det er saaledis af sig selfv og kiender ingen anden Hofvet Aarsag og Oprindelse, saa de i dette Støche udviiser een ret fæisk Dumhed. See! saa aldeelis intet forstaar det naturlige Menniske sig paa de Ting, som hører Guds Aand till, det er hannem en Daarlighed, saa hand iche alleene iche kand, men endog iche vill begribe det. Det blifver derfor Guds egen Gierning og Hands blotte Barmhiertighed og Almechtighed, at opliuse hine forblindede Hierter og fordrifve Vanvittigheds Mørche, som derudj ligger begrafven, hvor till vor menniskelig Kreffter aldelis intet kand contribuere, thi ingen kand komme till Christum eller troe paa Hannem, uden Liusens Fader selfv drager hannem ved sin Naadis Kraft. Selfv Guds Apostell maae bekiende, at dend er intet, som planter, ey heller som vander, men Gud alleene som gifver Fremvext.

Dend 10. Februarij kommer et Partie af de Folch, hos hvilche ieg seeniste hafde Logomente, og begierede, at de motte faae Huus hos os, saa ville de stedze blifve her, og naar Sommeren kommer, ville de viise os hen till een smuch Platz; der sammesteds kunde vi sette vor Boepæl og hafve god Næring om Sommeren med Lax og Kobbe Fangst og om Vinteren med Torsk og Rød Fisk Fangst. Till saadant Forslag ere de uden Tvill blefven beveeget af dend slette Næring, som nu paa disse Tiider falder for dem, thi de giøre sig liden Tanche om at forsiune dem med nogen tilstrechelig Lefvnets Midler till Vinteren, naar der om Sommeren falder noch af alle Slags, hvorfore deris Formodende er vell, at de iblant skulle faae Mad hos os |: hvilchen de iblant nu lære at æde :| naar de selfv intet kunde forhverfve, i hvor vell vi nu hafver liden Vilchor till at tage saa mange, nemligen 6 Menniſker, som er dend Mands heele Familie, ind till os, foruden de 2de vi hafver før; dog for at vi kunde ved saadan Leylighed faae nogen ydermere Opliusning og Kundskab om Landets Beskaffenhed, som kunde blifve os i Fremtiden till Nytte, saa och for at vinde deris Hiertelafv, vilde ieg noch annamme dem, hvis de meere skulle eske derpaa. Vi hafver ellers dagligen Grønlændernis Besøg, og vell offtere end som vi forlanger, thi de fører saa megen Uroe med sig og slet ingen Fordeel og Gevinst, vill altiid hafve, men intet gifve, dog gifver deris idelige Besøg mig dend Fordeel, at ieg kand iblant discurere med dem om guddommelige Sager, og saaledis effterhaanden effter Mueligheb betage dem deris grofve Vanvittighed.

Dend 12. dito kommer ofvenbemelte till os igien med all deris Pagagie og vill giøre Alvor af at blifve hos os, vi rømmet dem een liden Platz ind ofven paa Lofftet ofver Folchenis Stue og faae nu see, hvor det vill skiche sig med dem; men vore 2de Karle, som vi hafver tilforne, siuntis iche synderlig om disses Tilkomst, tenchende de herofver skulle forliise noget af de Caresser, vi dennem ellers beviiste.

Dend 17. kommer 2de fremmede Grønlænder till os, som sagde sig at hafve hiemme ind udj een Fiord, een Dags Reyse eller toe herfra, hvorsomhelst de och beretter, vore Norske fordum skall hafve boet, og endnu være øde Tompter og forfaldne Huuser af deris Boeliger. Dend samme Sted roeser de alle for een deylig Platz med Skofv og Gress, hvor der er Reensdyr, Refve og Harrer og Ryper mangfoldelig; Kobbe og Lax manqverer der

iche heller, skall och om Vinteren iche falde nogen Snee der inde. Ellers beretter de Wilde, at der Osten for os er 3de store Fiorder, hvor de Norske fordum har boet, blant hvilche paa det ene Sted skall findes det store Steen muuret Huus, om hvilchet tilforn er melt, men der sammesteds er megen Jis, ochsaa om Sommeren store Jisbierge, som Soelen ey kand optøe, og der opholder sig mange Kobber. Nest ved denne Fiord skall være en Platz, hvor de siger om Foraaret in Maijo faais store Torsk. Paa de andre 2de Platzer skall være store skiønne og slette Enger med Gress og smaae Skofv etc.

Om de Norske og deris Colonies Undergang her paa denne vestre Side af Grønland kand ieg af dennem ingen viss Beretning hafve. Somme af dem siger, at de skall være døde af Hunger, hvor om de och hafver en Viise eller Digt iblant dem, som forklarer, at de derofver saasom forladt af Skibenis Besøg og Tilførsell skall hafve sørget og gredt. Andre sige, at de ere ihielslagne af de Wilde, hvilchet vell kommer ofver et med det, som de Grønlandske Antiqviteter omformelder. Men ieg holder for, at i hvor vell dend Grønlandske Vester Bygd er infesterit af de wilde Schrellinger, der dog nogle maa være blefven till ofvers, som siden ere naturaliserede og forblandede med de andre, hvilchet en Deel Norske Ord, som endnu er i Brug iblant disse Folch, saa vell af lige Benefvnelse som Bemerchelse, som udj Norge brugeligt er, nochsom gifver tilkiende. De Wilde selfv negter dette aldeelis iche, naar som vi hafver sagt, at de ere de afdøde Norskes Børn etc., men hvad dend gamle Grønlandske Oster Bygd er angaaende, da troer ieg uden Tvill, dend endnu er ved Magt og besatt med puure Norske Folchis Extraction, hvilche och nest Guds Hielp og med Tiden og Leyligheden opdagis.

For kort Tid siden er en Grønlænders Kone her paa Den |: hvis Mands Broder nu er till Huus hos os :| kommen udj Barselseng med et Pigebarn; Faderen og Moderen loed da, som de vilde gifve mig Barnet, men var da iche deris Alvor.

Dend 23. Februarij kommer Moderen med Barnet hid till os og siger saa, efftersom hun hafde ingen Mad at gifve Barnet, da skulle vi ichun tage det till os og fremdelis beholde det, om vi vilde fare vell dermed og gifve det Mad og Klæder. Denne hendis Begiering kunde ieg iche med god Samvittighed afslaae, saa som dend samme gafv mig en bequem Leylighed for Haanden, dette arme Barns ævige Salighed at befordre ved det, at det allerede strax i dets spæde Alder ved dend hellige Daab kunde komme till Christum og fremdelis, om Gud skulde unde det Lifvs Frist, udj christelig Tugt og Underviisning blifve opdraget. Min Hustrue toeg derfore imod Barnet, og Moderen gich sin Vey hiem igien.

Dend 24. dito tiilig om Morgenen før Dag kommer Moderen igien med tvende andre af sit Slechtskab og ville forfare, hvorledis det stoed till med hendis Barn; hun var vell glad, der hun saa, at Barnet lefvede vell, men forlanget dog, at hun denne Gang motte tage det hiem med sig, belofvende, at hun anden Dagen ville komme hid dermed igien, hvilchet ieg samme iche heller kunde veirge hende, thi ieg kand tenche, at hendis moderlig Hiertelafv vilde iche tillade, at hun saa letsindeligen skulle forlade sit Barn.

Eodem droeg de Folch, som hafde taget Logomente hos os neſtleden, hiem igien, efterſom de fich at høre, at i diſſe Dager tilforne har Naboerne faaet Kobber, hvorfore de och ville giøre ſin Fliid om det ſamme, hvorudj de her var forhindret af Iiſen ſom ligger i Bayerne her ved vorris Boelig, ſaa de med deris Baader beſveerlig kand komme af og paa Land. Men denne Mands mindſte Søn, en Dreng af omtrent 12 Aar, fich Lyſt at blifve her igien; efterſom Faderen ſamtyckte her udj, loed ieg hannem blifve, thi Drengen udviiſer at være af en god Naturel, er och Forhaabning, at i ſaadanne Unges Hierter kunde med Tiden allerbeſt indplantes noget got; hand har och allerede i denne korte Tid hand her har været, lært og fattet de Christelig Hofvet Støcher og Spørsmaall, ſom tilforne melt er, mine andre 2 Grønlænder viſte at ſvare till. Gud forfremme hannem ſaavelſom alle de andre udj all ſalig Opliusning og Kundſkab.

Dend 28 kom ofvenmelte Mand med ſin Familie hid till os igien.

Dend 1te Martij toeg ieg mig en Reyſe paa at beſøge de Folch, ſom boe langt hen ind i Fiorderne |: hvor endeell af de Norſke fordum ſkall hafve boet :| hvilche endnu till endeels iche har været hos os. Om Afftenen motte vi for contrarie Vind tage Logomente hos vore Naboer, ſom boe ichun en knap Miill fra os; anden Dagen fich ieg føyelig Veir og kom till en Sted omtrent 4re Miile her fra, hvor der boede nogle Wilde; de ſamme toeg vell imod os, og ſom der ſammeſteds paa diſſe Tider fangis ſkion Rødfiſk og ſmaae Torſk, loed ieg en Joulle med 3 Mand blifve der, for at fiſke. Om Morgenen der efter reyſte ieg videre fort og ſaae under Veigs nogle Wild-Mands-Boeliger, men for at benytte Dagen og Veirliget kom ieg iche paa Land hos dem, uden paa en Sted, ſom ſnareſte; de ſamme vare meget fornøyet ofver voris Ankomſt, bad os ind og bød os Mad af det, ſom de hafde; ieg gaf dem en liden Discretion af Perler og Angler og foer ſaa fra Landet igien, hvor da Qvinderne, for at gifve deris Fornøyelſe tilkiende ofver voris Beſøg, begynte at ſiunge en Sang, ligeſom et Discant Styche os till Ære. Om Afftenen kom vi till at logere hos endeel Wilde, hvilche ere de ſidſte Folch og Huuſe, ſom vi treffede paa denne Reyſe, thi lenger hen ind i Fiorden boer ingen Folch om Vinteren af Aarſag der er megen Iis. Om Afftenen der det var blefven mørcht, kom en Konne Baad fra neſt bemelte Sted og der til Lands. Saa ſnart de vare komne der till Landet, begynder de atter igien en Sang uden for Huuſet; efterſom mig tilforne var blefven fortalt af de Wilde, at der ind i Fiorderne om Vinteren ſkall ligge Kobber paa Iiſen, vilde ieg och gierne det erfare, hvorfore ieg dend 4de Martij droeg en Par Miile lenger ind udj en Fiord, hvor de ſagde laae Iis, hvort hen vi blefve ledſaget af en af de Wilde, men der vi komme der hen, ſaae vi ingen Kobber paa Iiſen, 3de Reensdyr var gaaen ud paa Iiſen; ſaa ſnart de blefve os vaer, ſatte de deris Kaas hen ofver paa Landet. Men allerlengſt Oſter hen ind i Fiorden, hvorſom helſt ſkall findes det gamle Steen muuret Huus af de Norſke opbygt, hvor och de Wilde beretter, fornemmelig ſkall ligge Kobber paa Iiſen, kunde ieg denne Gang iche komme, af Aarſag, dend ſamme Platz efter vort Oyeſiun og de Wildes Beretning laae vel en god Dags Reyſe endda hen fra os,

men ingen Folch eller Huuſe er der at treffe, hvor mand om Natten kunde conservere ſig for Kulden eller paakommende ont Veirlig. Der till med var vorris Chalupe blefven ſaa leck, at vi beſveerlig kunde komme fort med dend, hvorfore ieg var foraarſaget at vende hiem igien indtill det lider noget bedre frem, og Soelen faaer Magt at ſkinne varmt, thi in Maijo, naar Iiſen løsner, begynder de Wilde førſt at reyſe der ind paa Kobbe- og Reensdyrs Jacht, forinden hvilchen Tid de ſiger ſig intet at kunde udrette med Kobber, efftersom hand paa dend ſlette Iis ſkall hafve Huller, hvor hand gaaer op og ned, og om hand blifver Folch vaer, ſtraxen udj ſamme Huller ſig salverer.

Dend 5te begaf ieg mig paa Hiem Reyſen og kom om Afftenen till dend Sted, hvor ieg hafde efterladt de 3de Mænd med Jollen for at fiſke; de hafde endda iche giort nogen ſynderlig Fangſt, kand och iche heller med ſaadan Fiſke Redſkab, ſom hos os brugis, her nogen ſynderlig Fiſk fange, og af de Wilde kunde ieg ingen Fiſke Redſkab faae, efterſom paa dette Sted er Mangel paa Hvalfiſk Barder, hvoraf deris Fiſke Redſkab er giorde. Jeg loed dog de 3de Mænd blifve der at forſøge endnu en Stund. I hvor helſt ieg kom til de Wilde hen ind i Fiorden, ſaae ieg alle Veigne Rødfiſk noch, og lefver de Folch, ſom der boer, langt bedre end diſſe her ude, thi dem fattis hverchen Fiſk eller Kobber om Vinteren, alleene den Forſkiell er der paa, at her ude ved Oerne faaes Fugel noch, hvis Hammer eller Felle de nødvendig behøfver till deris Underklæder; hafde vi været forſiunet med Skiorter og Hoeſer, da hafde vi vell faaet nogen Handel af Refſkind hos de Wilde; nogle faae Støcher malede Kiſter og Fugle Iern, ſom vi hafde taget med os, kiøbte de, thi anden behørlig Cargeson er nu iche i vort Eye.

Dend 7. kom ieg hiem till Huus igien; paa denne Reyſe erfarede ieg, at det Land her ſtrax Norden for os, ſom vi hid indtill har holdet for en ſtor Øe, grendtzer gandſke till det faſte Land og er en Odde eller Spidtz af dette faſte Land og giør en lang Indviig eller Bay og er utviſlagtig dend ſelfv ſamme Revier, ſom udj Cartet kaldis Baals Revier, thi baade Landets Situation, Strechning og Beſkaffenhed kommer dermed ofver eens sc: dets Situation er paa 64 Grader, Lands Strechningen udj Nord Nord Oſt, og af Beſkaffenhed er ſamme Lands Odde et lafvt Land; uden for Gabet eller Rifvet ligger mange ſmaae Oer og Holmer, alt ſom Cartet teigner, allene det differerer meget paa Lengden, thi efſter Cartets Anviisning ſkall denne Reviers Lengde være ofver 2 Grader, da dog denne Revier eller Bay ſtrecher ſig iche lenger end till 10 à 12 Miile ungefær i Nord Oſt, hvilchet vi kiendelig ſaae og erfarede, efſter ſom vi vare der gandſke under Landet, mens hen i Oſter, langt inden for de ſtore Oer, ſom ligger mellem dend lafve Lands Odde og det faſte Land, ſtrecher ſig vell mange andre Fiorder ſom vi kunde fornemme, men nu iche erfarede; og udj en af diſſe Fiorder ſkall det foromrørte Steen Huus ſtaae, hvorom vell med førſte faais nermere Opliusning.

Ellers i particulair at melde noget om mine Discurser og Samtaler med Grønlænderne angaaende guddommelige Sager, da fant ieg hos dem ſtor Begierlighed der udj at lade ſig underviiſe, beſønderligen vare de fornøyelige derofver, at ieg ved Figurer og Billeder ſaa omſtendelig ſom mueligt dennem

derom kunde underviise; de erklærede sig at troe fuldkommeligen alt hvad ieg fortalte dem om Gud og glædede sig at høre, hvorledis Guds Søn skulle komme igien og opveche alle Døde og tage dem till sig udj Himmelen, som elske og frygte Gud, hvor de aldrig meere skall døe eller vide af noget ont at sige etc. Paa en Sted i Særdelished, hvor ieg paa Hiem Reysen logerede, gaf de Wilde en Prøve og Bevis fra sig hvor vit de reflecterede paa min Tale og Underviisning till dem: thi som der kom en liden Dreng frem till mig og hafde om Halsen hengende et lidet Støche gammelt Træe, og ieg spurte, hvor till det skulde og hvorfore hand hafde det hengende om Halsen, svarede Faderen, at hand bar det for at hand skulde hafve god Lyche till Kobbefangst etc.

Jeg sagde, saadant var idel Daarlighed og kunde slett intet giøre der till eller forskaffe ham nogen Lyche, men dend store Gud allene, som hafver skabt og eyer alle Ting, gifver dem Lyche till Kobbefangst, og viidere, de skulle derfor kaste saadant fra sig og iche sette nogen Troe derpaa. Disligeste en gammel Kierling hafde och hengendis om Halsen et Kiæffte Been af en død Ref og en Rafne Kloe, hvilchen ieg iligemaade spurte, hvor till hun det brugte, sagde: hun giorde det, for hun skulle lenge lefve; ieg sagde, hun hafde iche vist, at hun indbilte sig saadant, thi hvad kunde det hielpe till hendis Lifs Forlengelse; dend store Gud alleene, som hafver skabt hende og gifvet hende Lifvet, raader och for, hvor lenge hun skal lefve, hun motte dog en Gang døe, men dersom hun vilde frygte og elske Gud, da skal hand omsider opveche hende og gifve hende et ævigt Lif, hvor hun iche af nogen Alderdom eller Svaghed skulle besveris, hun skulle derfor kaste det vech fra sig og iche meere bruge saadant. Dette samme loed hun og alle de andre, som till lige Superstition vare hengifne, sig vell befalde, skar det af Halsen og kastet det bort fra sig, ja samptlige Qvind Folchene, som hafvde Perler i Ørene og om Halsen hengendis, spurte, om Gud och iche vill, de skall bruge dem. Jeg sagde jo, det vill noch Gud, thi de bruger dem ichun till Prydelse og iche i nogen anden Betydning.

Det passerede och paa bemelte Sted, at en af dem hafde staalet noget fra os. Jeg vilde iche haardeligen tale dennem till derfore, men sagde, at Gud blefv meget vreed paa dem, som stal det, andre tilhørte, og at de kommer till Diefvelen udi Helvede; de skulle derfore lefvere det tilbage, som de hafde staalet. De raadførte sig herom med hinanden, og omsider kom og lefverte det Staalne igien. Det er iche at tvifle paa, at disse stachels Menniſker, neſt Guds Biestand og Hans krafftig virchende Ord med Tiden lettelig skall lade sig vinde, naar som mand ichun ellers først kand komme i dend Stand, saa mand tydelig og fuldkommelig kand forestille dem alle Ting, hvortill och maae komme, at de kunde holdis till skichelig Orden og under nogen Disciplin, hvor till de och vell skulle lade sig bequemme, efftersom de af Naturel er heel flexibel og føyelig.

Dend 9. Martij kommer nogle af voris neste Naboer hid till os, hafvende med sig adskillige Sager dennem tilhørende, her at ville ferdig giøre. Vi spurte, hvorfore de giorde iche saadant hiemme hos dem selfv, de svarede og

gafve Aarſag fore, at efftersom der nyeligen vare døde nogle Folch hos dem hiemme, motte de iche giøre ſaadant hiemme hos dem ſelfv, at dem iche nogen Vanlycke udj deris Næring ſkulle treffe. Mand kand vell heraf ſee, at endſkiønt disſe Folch hafver ingen Tancher og Meening om noget guddommeligt, ſaa ere de dog hengifvne till mange Superstitioner.

Dend 12. kom de 3 Mænd, ſom ieg lod blifve effter mig for at fiſke, hiem igien, thi der var ingen Leylighed for dem, der lenger at forblifve, efftersom en gammell Qvinde der i Huuſet ved Døden afgich, hvorfore de motte flytte derfra og begifve ſig andenſteds hen till de Wilde, hvor de vare en Par Dager og fich nogle Fiſke, men ſom dend Maleur tilſlogis Manden der i Huuſet, imens de der var, at hans Søn, ſom och var ude at fiſke, kulledis omkring paa Søen med ſin Baad og døde, motte de och, for iche at ſee og høre dend ſtore Utolmoedighed og Graad paa dend Afdødis Fader og Moder, begifve ſig derfra og reyſe hiem. Men ved denne ſørgelig Hendelſe passerede och dette, ſom i Henſeende till disſe arme Folch var ret glædelig for mig at fornemme, thi vore Folch fortalte, at der dend Afdødis Fader og Moder ſkichede ſig ſaa utolmoedig ofver deris Søns Død, kommer een af de Wilde frem |: hvilchen tilforne hafver været nærværende udj et af de Huuſe, hvor ieg paa neſt forermelte min Reyſe om Natten logerede, og hafde ochſaa hørt paa dend Discours, ieg hafde der med de Wilde om Gud i Himmelen :| denne ſamme taler dend ſørgende Fader og Moder till, trøſter dem og ſiger, de ſkulle iche ſaa meget græde og klage ſig, thi hand hafver hørt Pelleste i. e. Præſten fortelle, hvorledis alle Døde ſkulle igien omſider af dend ſtore Gud i Himmelen opvechis og udj Himmelen optagis, og der ſkulle enhver finde ſine, ſom de her ved Døden hafver miſt, og aldrig meere døe, eller være ſyg og elendig, derhos viiſende dem, krybende paa Hænder og Fødder, at de, ſom her vare ſaa ſkrøbelige og gamle, at de kunde iche gaae, ſkulle igien udj Himmelen blifve unge og raſke og friſke etc. Der ſammeſteds ſkulle de ochſaa finde deris døde Søn igien, ſpurte och her paa en af vore Folch, ſom beſt forſtoed hans Tale, om iche alt dette var ſaa i Sandhed, hvortill hand ſvarede ja etc. Denne Trøſte Tale virchet ochſaa meget hos de Sørgende, at de ſiden och nogenledis gaf ſig tilfredtz.

Lofvet være Gud, ſom dog iche lader min eenfoldige Underviisning, i hvor vell dend ſamme endnu er ufuldkommen, være gandſke fruchteſløs iblant disſe arme Folch, men och her ved Leylighed beviiſer, hvad hand om ſit Ords Frugt og Fremgang hos Esai. 55 forjettet hafver: ligeſom Regn og Snee falder fra Himmelen og kommer iche did igien, men vedſker Jorden og giør hende frugtſommelig etc: ſaa ſkall och det Ord være, ſom gaaer af min Mund, det ſkall iche komme tomt igien till mig, men giøre det, ſom mig behager, og det ſkall Hannem lyches, till hvilchen ieg ſender dette.

Dend 16. Martij, ſom ieg var gaaen hen ofver Øen till vore Naboer og kom udj dend Mands Huus, hvis Barn neſtleden var hos os, fornam ieg, at Barnet Dagen tilforne var bortdød. Jeg ſtraffede vell Moderen, ſom da ſad og ſørgede for ſit Barn, hvorfor hun iche kom hid till mig igien med Barnet, ſom hun lofvede; da hafde hendis Barn mueligens endda været i Lifve, thi det

forkom uden Tvill af Uacht, men hun svarede intet dertill. De andre af hendis Slechtskab sagde, hun hafde icke Vitt, fordi hun tog Barnet fra os. Hafde ieg kunde tencht, det arme Barns Lifs Dage hafde været saa kortt, hun skulde icke hafve faaet det igien. O! Gud derfore af Naade forbarme sig ofver det paa all Kiøds Opstandelsis Dag.

Jeg hafver tilforne melt, at deraf et og andet Kiendetegn iblant disse Folch er at slutte, at de dog maae hafve en Mening om Udødelighed; derudj har de hos os værende siden bedre expliceret sig for os, foregifvende, at saa snart Menniskét døer, farer Siælen, som de kalder Tanget, ud af Menniskét op til Himmels, men Legomet blifver liggende i Jorden og forderfvis, men der ofven i Himmelen skall de Afdødes Siæle hafve Reensdyr, Kobber og anden Spiise ofverflødig noch. Endog disse Wildes Opinion, fordi dem fattis det guddommelige Ords Opliusning, er fabelagtig og kiødelig, saa beskiemmer de dog i dette Fald hine Atheister iblant Christne, som beflitte sig paa at bestride Siælens Udødelighed, hvilchen dog ved dend Almechtige Guds Finger er saa fast indprentet udj alle Menniskers Hierter, saa dend icke kand udslettis. Alleene disse arme Menniskér, hvor vell de kiender intet guddommeligt Væsen eller hafver nogen Slags Guds Dyrchelse, saa siunis det dog, som de ville giøre hine Afdødes Siæle till Afguder, i det deris daarlige Phantasie er dem tilgedan med saa megen Superstition. Der er i Særdelished nogle af dem, som giøre ligesom Profession heraf og indbilde sig selfv og andre, at de kand holde Samtale med de Døde, som tilforne melt er; og endoch deris giechelig Adfærd icke allene er saa kiendelig og aabenbar, saa alle og enhver baade veed og kand forstaae, hvor dermed tilgaaer, men endog er et fruchtesløs Abespill, hvor ved dennem hverchen nogen Giensvar værdigis eller nogen anden indbildet Frucht eller Nytte hafves kand, saa ere de dog alvorligen hengifvne der till, og øfves samme Superstition iblant dem alle Veigne.

Det passerede och dend 5. April, der Mesteren var gaaen hen over till et af vore Naboe-Huuser, hvor da imidlertid och kom en af de Wilde, en anden steds fra med sin Broder, som hafde en slem Svuld og Bylde paa sit Kindbeen, med Begiering till en Hexen Mester der sammesteds, at hand vilde giøre hannem helbreed; hand fordrede strax Betalning af hannem derfore, hvilchen han och erlangede, hvoreffter hand omsider, der det var blefven Afften, og hand hafvde slucht Liuset ud |: thi all saadan deris Giecherie forrettis udj Mørchet:| toeg Patienten for sig og effter sædvanlig Maade lenge mumlet ofver hannem, iblant spøttede paa hannem og bespurde sig med de Døde, till hvilche hand dog selfv baade giorde Spørsmaal og gaf Giensvar, men med sit Maals Forandring; foreskrefv och Patienten visse Spiise, som hand icke motte æde etc: hvilchet de och ellers pleyer at giøre, naar vi iblant kand hielpe dem med noget Middell i en eller anden Tilfelde. Strax spørger de hvad de maae æde og icke æde. Men alligevell, at de ved saadan deris Cuur ofver saa megen Ofvertroe, saa betienner de sig dog andre fornufftige og eenfoldige naturlige Midler i at curere, og hielper hinanden, hvorudj vi nestleden Sommer saae et Exempel paa en Mand, som af en anden uforvarendis var blefven skudt med en Kobbe-Lentzer igiennem Armen og var slemmelig

blesserit og hafde iche Udseende paa lang Tiid ved vore Medicamenter at kunde blefven helbreed, end sige med deris, men med Forundring fornam vi kort Tid effter, at hand af en gammel Qvinde var blefven curerit.

Saa lint og mildt Vinter Veyrlig vi hafde udj Januario og Februario, saa skarp med Kuld og iblant Snefock har det igien været udj heele Martio bis Datum, men nu, Gud skie Lofv, begynder Lufften at forandre sig till en smuch Foraars Lufft og mildt Veyrlig igien.

Dend 14de April kom nogle af de Wilde till os og fortalte os, at de Dagen tilforne hafde seet 2 Skibe seigle Nord effter, hvilche vell ere Hollandske Hvalfangere. Vi ville och formode, at vore Skibe ere nu nest Herrens Hielp paa Hidreysen till os. Gud dennem ledsage! Grønlænderne flytter nu alle af deris Huuse till at boe udj Telter; dend Mand, som forleden kom till Huus hos os, har och taget sit Telt her hid og vill boe hos os, lader sig och forlyde, stedtze her effter at ville boe. I hvor vell hans Hensende er, i dend knappe Tiid at faae nogen Hielp till Lifs Ophold hos os, saa er ieg dog vell tilfredtz ofver dette hans Foretagende, iche alleene derfore, at mine Børn ved dend daglig Omgiengelse med hans Børn allerbest kand være bequem, ferdig at lære Sproget, men endoch for dend Skyld, at samme Mand hafver 3de unge Sønner, om hvilche vi hafver god Forhaabning frem for de andre 2de forrige, som iche ere saa bequemme og lærvillige, med Tiden at kunde faae nogen Nøtte og Tienniste, besønderlig dend eldste og yngste, som udviiser at være af en rett god Naturel. Disse samme hafver och ladet sig bequemme till at lære at læse og at kunde Bogstafverne.

Mine tvende første Grønlænderis Profection angaaende, da ere de nu først kommen saa vitt, at de begynder at læse; naar de saavelsom hine er kommen derudj till Fuldkommenhed, agter ieg at lade dem lære at læse de enfoldigste Bønner og Psalmer udj voris Sprog, hvilche ieg for dennem vill forklare, indtill de kand fatte Meeningen deraf. Thi som ieg endnu iche er saa drefven i deris Sprog, at ieg derudj effter en grammatical Orden og Connexion kand forfatte nogle Bønner till at lære dem, foruden och, at mig fattis mange Ord, min Meening for dennem fuldkommen udj deris Sprog at exprimere, hvorfore ieg maae søge Assistence af begge Sprog og opliuse det ene ved det andet, thi idet ieg ved Tegn og Billeder forklarer voris Ord for dem, kand de igien, naar de Meeningen deraf forstaae, forklare mig samme Ords Meening udj deris Sprog. Hernest hielper det och till deris Andagt at opveche, naar de i voris Bedestund kand høre de samme Bønner og Psalmer iblant af os at læsis og siungis, som ieg for dennem pleyer at forklare. Jeg vilde gierne giøre min Fliid ved all optenchelig Middel og Forsøeg, at komme fort med dennem, og haaber och, nest Guds Hielp, med Tiden og Leyligheden bedre at avangere.

Ellers har ieg till denne Tid intet videre kundet udrette med dem, uden allene, at ieg har lært dem at svare till nogle faae Spørsmaal af dend Christelig Lærdoms Hofvet Stoche, som ieg i deris Sprog for dem har forfattet og lydder som effter følger.

Grønlændernis Sprog.	Dansk Sprog.
Q. Killach, sakanach, aninganek, nuna imaklo, innuihlo, tomait, kia senoa?	Q. Hvem hafver giort Himmelen, Soel, Maane, Jord, Haf, Menniſker og alting?
R. Gud.	R. Gud.
Qv. 2. Gud sume?	Qv. Hvor er Gud?
R. Killachme.	R. Udj Himmelen.
Qv. 3. Gud suna?	Qv. 3. Hvad er Gud?
R. Gud kessima igmenick angekou, tomait ajungila rare tokosock nami ipsaliock tokongilack.	R. Gud er allene af ſig ſelfv, ſtor, almechtig, altings Skabere, hellig og udødelig.
Qv. 4. Innuit, kapsick Gud pialorloa, senoa?	Qv. 4. Hvor mange Menniſker ſkabte Gud i Begyndelſen?
Qv. 5. Marluch, angutit attause, kona attause, angutit acka Adam, kona Eva, ubbalu anguta agpalo innuit tomait.	Qv. 5. Een Mand og een Qvinde. Mandens Nafvn var Adam, Qvindens Eva. Og de ere Fader og Moder till alle Menniſker.
Gud uvia Adam sumit senoa?	Hvoraf ſkabte Gud Manden Adam?
R. Ipsomit.	R. Af Jord.
Qv. 6. Nullia Eva sumit senoa?	Qv. 6. Hvoraf ſkabte Gud Qvinden Eva?
R. Adam tullimaumit	R. Af Adams Riſvbeen.
Qv. 7. Kiame sorloæ senoa Adam Evalo?	Qv. 7. Hvem giorde Gud Menniſket lig?
R. Gud sorloæ, rare, immapock nami, tokosock nami.	R. Gud lig, hellig, uden Død og Skrøbelighed.
Qv. 8. Innuit tomait manna immapock tokosocklo saaog?	Qv. 8. Nu døer io alle Menniſker, hvor kommer det till?
R. Innuit anguta angnalo Adam Eva norria opick mamad tongarsuck pia, Gud pekongila okarpock, tamaile pissengila ibli tokosock, tongarsuck okarpock: ke norria tokosangilak. kona Eva opopok norria, tynialo uvia Adam ubbatok norria Gud ningapock innuch tongarsuchmut egippa ubla innuit toguchpa ignaeme ipsaliock petleka.	R. Menniſkens Fader og Moder Adam og Eva aad Mad af det Træ, ſom hørde Diefvelen til, hvilchen Gud forbød dem og ſagde, rører det iche og æder iche deraf thi ellers ſkall I døe. Men Diefvelen ſagde: Æder ichun deraf, I ſkall iche døe. Det troede Qvinden, toeg deraf og aad og gaf Manden, og hand ochſaa aad; derover blef Gud vred paa dem og kaſted dem hen til Diefvelen; hand døder Menniſker og dereffter plager dem i Helfvede.

For at føye deris Begreb, tillegger ieg det forbudne Træes Frucht — Diefvelen og det for dend forderfvelig Effect Skyld, hvortill Diefvelen var Aarſag og Stifftere.

Qv. 9. Gud peckoa, tongarsuck innuit, taima pitleka innuit umasaringila?	Qv. 9. Vilde da Gud, at Diefvelen ſkulle ſaa plage Menniſken, og ynchedis hand iche derofver?
R. Nagga, innuit umasarpock okarpock uma nianga innuit killoomapoa tongarsouk innuit appacissoa.	R. Jo, Gud ynchedis ofver Menniſken og ſagde, at Hans Søn ſkulle komme og hielpe dem og tage dem fra Diefvelen.
Qv. 10. Kiame innuit neglipa tongarsuck innuit appa?	Qv. 10. Hvem elſkede da Menniſken og har taget dem fra Diefvelen?

R. Gudi nianga Jesus Christ innuit neglipa, pegongila tongarsuck, innuit pisiah, okarpock uanga innuchpok innuit inna tokojomapoa tongarsuck innuit pisingila.

Qv. 11. Jesus Christi agna kia acka?

R. Maria niviackseisia uviakangisock.

Qv. 12. Maria uviakangisock nianga sumit?

R. Gud sulluak anernera Maria.

Qv. 13. Gudi nianga Jesus Christi innuipok su senoa?

R. Innuit tekarapock innuit immapock senoa tokosangilack, tokosock etissacipa.

Qv. 14. Gudi nianga Jesus Christ innuit neglipa (tongarsuck appa) kannock.

R. Innuch inna tokosock.

Qv. 15. Jesus Christ innuit inna tokosock, manna Gud innuit ningapock.

R. Ningangilack, somiooch.

Qv. 16. Jesus Christ ulla capsick tokosock?

R. Pingusenich.

Qv. 17. Umapock?

R. Ap, umapock tokosongilack.

Qv. 18. Jesus Christ umapock sumuth?

R. Killachmut.

Qv. 19. Nuna mave tekissingilacka?

R. Okarpok, mave tekissiomapoa.

Qv. 20. Tekissiomapoa, su seneissoa.

R. Killack nunalo perloomapoa, athlemich rare seneissoa, innuihtlo tokosoch tomait etissamapei.

Qv. 21. Innuit tomait umapock sumuth?

R. Illei killachmut, illei tongarsuchmut.

Qv. 22. Su innuit killachmut?

R. Innuit tomait, Gud illiseera, Gudj niangatog Jesus Christ neglipa killackme piomopoa, tave ipsaliock, tappetoch imapock, nami tokosoch, nami.

Qv. 23. Su innuit tongarsuchmuth?

R. Guds Søn Jesus Christus, Hand elſkede Menniſken og vilde iche, at de ſkulle høre Diefvelen til, men ſagde, Hand ville blive Menniſke og døe for dem.

Qv. 11. Hvem var Jesu Christi Moder?

R. Maria, en kyſk Jomfrue, ſom hafvde ingen Mand.

Qv. 12. Hafvde Maria ingen Mand, hvor fich hun da en Søn?

R. Gud blæſte eller aandet paa hende.

Qv. 13. Der Guds Søn var blefven Menniſke, hvad giorde Hand da?

R. Hand beſøgte Menniſken, giorde de Siuge helbreed og opvagte de Døde.

Qv. 14. Hvorledis har Guds Søn da elſket Menniſken?

R. Hand er død i Menniſkens Stæd.

Qv. 15. Efterſom Jesus Christus er død i Menniſkens Sted, er Gud endda vreed paa Menniſker?

R. Ney, Hand er iche vreed, men mild og naadig.

Qv. 16. Hvorlenge var Christus død?

R. Paa tredie Dag.

Qv. 17. Er Hand blefven lefvende igien?

R. Ja, Hand er blefven levende igien.

Qv. 18. Hvor blefv Hand af, der Hand var blefven lefvende?

R. Hand opfoer til Himmels.

Qv. 19. Skall Hand iche komme igien?

R. Jo, Hand har ſagt, at ville komme igien.

Qv. 20. Naar Hand kommer igien, hvad ſkall Hand da udrette?

R. Hand ſkall nedbryde Himmel og Jord og giøre en anden herligere igien og opvecke alle Døde.

Qv. 21. Naar alle Menniſker ere blefvne lefvende, hvor kommer de da hen?

R. Een Part til Himmelen og een Part til Diefvelen i Helſvede.

Qv. 22. Hvilche Menniſker kommer til Himmelen?

R. Alle de, ſom kiende Gud og elſke Hans Søn Jesum Christum, vill Hand optage til ſig udj Himmelen, hvor de altid ſkall være glade og iche meere døe eller være ſkrøbelig.

Qv. 23. Hvilche ſkall høre Diefvelen til?

R. Innuit tomait Gud nelloa opepengila Gudj niangatog Jesus Christ neglirgila, tongarsuck ignackmuth samve egippa, tave ipsaliock, ovoch kiavocklo etc.

R. Alle de, som iche vil troe og kiende Gud, eller elske Hans Søn Jesum Christum, skal Hand henkaste til Diefvelen udj Helfvede, hvor de altid skal pinis og brende etc.

Disse faae og eenfoldig Spørsmaal veed de her hos mig værende alle at svare till, ydermeere formaaer ieg endnu iche at forrestille dem Guds Raad till Salighed, thi hvad Guds Billedes Herlighed, Helligheds og Fuldkommenhed, som Menniskene ved det bedrøfvelige Syndefald hafver mist, og den aandelig Elendighed og Uformuenhed till det Gode og Tilbøyelighed till det Onde, disligiste alt det os af Christo igien forhverfvede Gode og Guds Billedes Opreysning paa de Troende er angaaende, da, paa dend ene Side fattis mig Ord og Expressioner af deris Sprog, saadant for dem fuldkommen at exprimere, og paa dend anden Side ere de endnu alt for dumme og ubequemme, saadant at begribe, men haaber nest Guds Hielp allerbest ved vort eget Sprogs Fortolchelse med Tiden dem at imprimere. Dog tvifler ieg iche paa, hvis der till denne eenfoldige Kundskab kommer Guds Aands indvortis Opliusning, jo samme kand være dem till Salighed forhielpelig, efterdom af dem, som ichun lidet er gifvet, skall och lidet kræfvis; ieg hafver vell till denne Stund ingen sønderlig Andagt eller Beveegelse hos dem fornummet. Dog, Gud skie Lofv, begynder Naadens og Sandheds Lius efterhaanden i dem at fremskinne, saa som de ved vorris Bønner og Guds Tienniste saa vell som den idelig Paamindelse af os udviise meere Alvorlighed, end tilforne, veed och selfv, mindt med Jesu Nafns Paakaldelse, at legge sig till at sofve og igien at opstaae. Gud af Naade gifve, at dend liden Gnist, som findis hos dem, motte omsider vorde till en brendendis Glød.

Hvad de andre her omkring os boende Grønlænder er angaaende, efterlader ieg iche heller at gifve dem dend Underviisning, som muelig er, hvad enten de kommer her till mig, eller ieg ved Leylighed kand komme till dem, men som mand iche idelig kand være hos dem for at igientage samme Underviisning, forgietter de igien alt saadant letteligen. Vell kunde ieg hereffter reyse om iblant dem, for at imprimere dem alt, hvad ieg til dessen har kundet forrestille dem, men som ieg agter meget fornøden, først at legge en fast Grundvold till Guds Kundskab hos disse, som ere her hos mig, og selfv ogsaa med samme at blive fuldkommen perfect udj Sproget, faaer det at beroe indtill mig enten en Medhielp og Collegam blifver tilsent, som ieg nu och hereffter høyeligen behøfver, eller disse ofvenmelte saa vell som mine egne Sønner ved Guds Biestand kunde habiliteris till samme Tieniste, hvor till ieg och agter dennem at employere.

Dend 15. April var en fremmed Wild Mand hos os, som iblant andet berettet, at hvor hand er kommen fra, sc: en 2 til 3 Dags Reyse her Sønden fore, ere ochsaa gamle forfaldne Huuser, hvorudj de Norske fordum skal hafve boet; der sammesteds, siger hand och, er nogen Skofv og Gress, og fanges stor Torsk baade Vinter og Sommer. Det passerede for kort siden, at en Mand her i Nærværelsen forskiød sin Hustrue fra sig af Aarsag, hun var saa ond

og arrig og i andre Maader hannem uanstændig, og har igien taget en anden i Steden. De foregifver, at der er saa mange hos dem, at naar deris Qvinder iche er effter deris Sind, da skiller de sig af med dem og tager andre i Steden igien.

Dend 16. April reyste ieg hiemme fra |: ledsaget af dend Mand, som er her till Huuse hos os:| hen ind till en Fiord, som ligger Osten for os en god Dags Reyse og kaldis Amaralich, for at erfare, om ieg der sammesteds effter Grønlændernis Beretning kunde treffe nogle Vestigia eller Kiendetegn effter vore gamle Norske Christne, som her i Landet hafver boet. For paakommende ont Veirlig kom vi iche lengere end till nogle Wilde, som boede i Telter $1^1/_2$ Miil omtrent herfra os. Om Natten blefv der en sterch Storm med Sneefock af Syd Ost, hvilchen nedsloeg dend Mands Telt, som ieg logerede udj, saa vi alle med hinanden motte indqvartere os udj de andre 2de Telter, hvor vi med hinanden dend Dag ofver lidde baade Kuld og Trengsel.

Dend 18., der det loed af at blæse, begafv ieg mig paa Reysen igien og kom om Afftenen till et øde Wild Mands Huus, hvor vi motte tage Natherberge till om Morgenen, da ieg drog lenger ind i Fiorden og treffede der nogle Wilde, boende udj Telter; de samme viste mig hen till nogle øde Tompter og Platzer, hvor de sagde, de afdøde Kablunacher i. e. Norske, hafver i fordum Tid boet. Jeg besaae Platzerne og saae der sammesteds kiendelig Tegn og Vestigia af de Norske, thi der var iche alleene mange smuche Forde Platzer og Sletter med Gress her og der paa begge Sider af Fiorden beliggende, hvilche i hvorvell de i saa langsommelig Tid hafver været øde og ubebygget og derfor mangesteds med smaae Buskatzer og Veed overgroed, dog var de saa kiendelige, at mand noch kunde see, at der hafver boet Christne, eller Folch, som hafver dørchet Jorden, disligiste de gamle forfaldne Huuse, endoch de samme for Mangel af Træe Fangst ichun ere af Torfv og Steen, vare bygde effter de Norskes Maneer, langt anderledis end som de Wilde her bygger deris Huuser. Paa en Platz i Særdelished, som har været en stor Jord, var mangfoldige forfaldne Huuser. Lengst ind paa Fiord Botnen kunde vi iche komme for Jis; hvor de och iligemaade sagde vare mange Huuser, der till med en stor Steenbroe ofver en stor Laxelv. Videre beretter de Wilde, at i denne Fiord udj Majo med den smaae Lodde kommer och Torsk, som staaer der gandske Sommeren ofver indtill Høsten, da dend igien gaaer bort med Lodden; Kobber er der och i Lodde Tiden mangfoldeligen. Udj denne |Fiord saavelsom den paa hin Side nest beliggende Nord-Mands Fiord, som kaldes Pesicksiarbame, opholder sig mangfoldige Menniske for at fiske Torsk, Lax og Lodder og at skyde Kobber og Reensdyr, af hvilche, nemlig Reensdyr, vi paa Hiemreysen paa en Sted oppe i Klippen saae 18 Stk. at gaae.

Med Forundring fornumme vi, der vi komme der ind i Fiorden, hvorledis der var saa gandske liden Snee frem for her ude paa Oerne, thi Jorden var der nesten bar, besønderlig paa dend Side, som ligger mod Soelen, men Aarsagen, at der falder saa liden Snee om Vinteren, er, at Fiordene, som altid om Vinteren falder ud, holder Sneen af, at dend iche kand falde ind ofver Fieldene. Om Sommeren er der och jefnlig klar Veir og meget varmt

Soelskin. Grønlænderne, som der boe, forlangede gierne, at vi skulle komme der ind hos dennem at boe, foregifvende, at som der om Sommeren er mange Folch, kunde vi faae Spech noch af dennem at kiøbe etc. Og i Sandhed staaer mig och denne Platz frem for alle andre, som ieg her hafver seet, meget vell an at boe paa, og det for disse følgende Aarsager Skyld:

I. fordi at der sammesteds fordum hafver boet vore gamle Norske, hvis øde Tompter igien at motte besidde, iche alleene var fornøyelig, men tiente och meget till at confirmere og formaintenere dend Rettighed, vor Allernaadigste Arfve Konge har till dette Land og dets Indbyggere, frem for andre Nations Folch, som her alle Veigne søger sin Fordeell. Derneſt er denne Platz tienlig for os at boe paa for dend gode Næring, som der skall falde, saa vell Oplandet med Skiøtterie saasom Reensdyr, Harrer og Ryper, og af Vandet om Sommeren med Lax og Torske Fangst, og om Vinteren med Rødfisk og anden smaae Torsk, umeldet de skiønne Jorde Platzer der findis, hvor paa mand i Fremtiden kunde holde og føde meget Qvæg og Bæster, saasom i fordum Tid. Dend smaae Skofv og Kratt, der er, kand och være en Medhielp till Brende Fang, som her i dette Land alle Veigne er stor Mangell paa. Udj Loddetiden er der och Apparentze, at vi med Kobbegarn |: som ieg och till dend Ende hafver ladet en af vore Folch, som det forstoed, en Par deraf forferdige till Forsøg for det første :| noget skulle kunde udrette. For det 3die skulle det och være Handelen beforderlig, efterſom i denne Fiord og de neſt beliggende Fiorder gandske Sommeren igiennem, da dend beste Kobbefangst er, opholder sig dend største Deel af Folch, endoch de, som ellers boe her ude paa Oerne om Vinteren. Og i hvor vell mand nogle af disse Stocher i Særdelished vell nermere kunde antreffe, saa er dog ingen Platz, hvor disse opreignede Herligheder i Almindelighed er samlet som her, hvor mand iche hafde Behof at skiffte de faae Folch vi hafver her og der at være om Næring, som om vi ellers skulde boe paa en anden, iche saa bequemmelig Platz, da vi fich at deele Folchene, om vi noget till Vinteren ville forhverfve, en Part til Laxe Fangst, andre paa andre Steder till Torske Fangst og andre till Kobbe Fangst og atter andre till Handelen, om hereffter fleere, end de her boe, af os skulle besøgis, foruden de, som nødvendig daglig motte blifve paa Steden, hvor vi hafvde voris Boelig og Værelse, hvilchet altsammen baade udkræfvede fleere Folch og var ochsaa meere Tids og Omkostnings Spilde.

Dend eeniste Difficultet her ved falder, er med Skibene, som os der skulle besøge, fordi dend Platz ligger end engang saa langt hen i Landet, som Præste Fiorden, hvor ieg ellers tenchte till at boe, men blefv dog vell om Vinteren af Jisen, som vi fornemmer, der ligger i Bayen, hindret, at vi iche altid kunde komme ud paa Søen naar vi ville, dog achter ieg, at i denne Fiord iche heller skall falde saa ubeleyligt med Skibe at indkomme, efterſom dend strecher sig Vesten fra Hafvet lige reent Oster ind omtrent 5 à 6 Miile, saa mand med en eeniste Vind kand løbe der ind af Hafvet. Neſt uden for Fiorden er adskillige gode Hafvner, og mit udj Fiorden 2de Viger, hvor der er god Ancher Grund; ellers er Fiorden alle Veigne dyb, har ingen Skier eller Grund, er och iche heller meget breed. Hvad Tiden till Skibenis Ankomst er

angaaende, ſom af os nøye maae observeris, i hvor vi ere og boe, da kand mand mod den Tid, effterdi da intet andet er at udrette, hafve Folch ude paa Øerne at holde Vagt, hvilche och med ſamme kunde ſøge effter Qveiten, ſom fra denne Tid og hereffter iblant her ude ved Øerne fangis og fiſkis.

Dend 22. Om Morgenen tiilig droeg ieg igien ud af Fiorden og kom och ſamme Dag vell og lyckeligen hiem om Afftenen.

Imedens vi var borte, blefv her ſeet 4 Hollandſke Skibe under Vallen; nogle af de Wilde talte med dennem og ſagde, at de vilde gaae Nord paa Hval Fangſten. Min ene Grønlænder Discipel ved Nafvn Navia reyſte och i min Borteværelſe hen till ſine Slechtninger her Norden fore, af Aarſag, hand fich at høre, at en af dem var nyeligen ved Døden afgangen, hvorfore hand endelig vilde Nord at tale med de andre, lofvede dog inden kort Tid at komme igien tilbage, hvilchet ſamme ieg gierne ſaae og ønſkede, at iche dend Flid, ieg allerede hafvde anvent paa ham, ſkulle være till forgiefvis, og hand igien falde i ſin forrige Vanvittighed, af hvilchen hand dog ellers ved Guds Bieſtand effter haanden kunde blefven reddet.

Dend 28. April reyſte ieg atter hen till en anden af diſſe for ermelte Fiorder ved Nafn Ujarachsuame, for at ville betragte det gamle Steen muuret Huus, ſom af de Norſke der ſammeſteds fordum ſkall være bygd. Og ſom Veirligt var ſmucht og ſtille, reyſte vi Natten igiennem og kom Dagen effter førſt till Peſſicksiarbame, ſom och er en Fiord, hvor de Norſke hafver boet og grendtzer nær till dend neſte for ermelte Fiord Amaralick med ſmall Hals eller Streege Land, ſaa der imellum diſſe tvende Fiorder er ichun en liden Spatzeer Gang. Her fant vi en ſtor Hob Wilde boende udj Telter, hvilche vare meget velvillige till at laane os Herberge om Natten. Lengere ind i Fiorden, hvor ieg denne Gang iche hafde Leylighed at komme, berettet de, tilholte endda fleere Grønlænder.

Dend 30. April droeg vi derfra, ledſaget af en Wild Mand, ſom ieg leyet, at viiſe os Veyen, og kom om Afftenen indtill Iiſen ved Ujarachsuame, thi effterſom det var mørcht, og vi iche blefve Grønlændernes Telter vaer, ſom der boe, foere vi dem forbi og motte ligge paa Marchen till dett blefv Dag. Om Morgenen forſøgte ieg med nogle af vore Folch at gaae ofver Iiſen till dend Platz, hvor Steen Huuſet var, omtrent en heell Miil Veygs, men Iiſen var meget ſkrøbelig og farlig at gaae paa, ſaa vi mange Steds ſlap ned igiennem med Foden, og inderſt paa Botnen var dend gandſke optøet, hvorfore vi motte ſtøde till Lands ved en ſteil Klippe, over hvilchen vi i dend ſterche Hede og Soelſkin med Beſvæerlighed og Fare motte klavre baade paa Hænder og Fødder indtill vi kom der forbi og hen till Steden hvort hen vi forlangede. Der vi nu var fremkomne, befant vi det, ligeſom Grønlænderne for os hafver berettet. Førſt en forfalden fiirkant Bygning af Steen, omtrent 6 Alen høy, og 9 Alen breed eller lang, i hvert Hiørne med en Dør paa. Stenene udj Bygningen var meget vell proportioneret og tillafvet, dog var der hverchen Kalch eller Leer at ſee der imellum, thi ſom det vell er troeligt, at de for Manqvement af Kalch har alleene motte bruge Leer till Bygningen, har det iche i ſaa langſommelig Tid kundet hafft Beſtand for Regn og Vind;

dog er det iche siunlig, at dette Steen Huus har været en Kircke eller Forsamlings Huus, saa som det iche allene af Viide og Begreb var alt for lidet der till, men endog af Skichelse og Bygning till saadan Brug ubeqvem. Men af dend store Hob Steen, som baade laae nedfalden uden om, og som var opfyldt inden till, er at slutte, at det har været en høy og smal Bygning som et Taarn; till hvilchen Brug kand mand iche betenche: men nogle Skridt lengere hen paa Marchen treffet vi en anden nedfalden stor Steen Hob, som ochsaa har været et Huus eller Bygning, af hvilchen ichun stoed oppe over Jorden 1 Alen omtrent, som var med Steen paa Steen ordentlig lagt og vell sammenføyet, men uden og inden till laae mange Steene, store og smaae, det samme har uden Tvill været en Kircke, thi det var en stor Grundvold, 48 Alen lang og 36 Alen breed, det er iche at tvifle paa, at dette er jo vore gamle Norske Christnis Arbeyde. Foruden disse Steen Muure saais och mange andre forfaldne Jordhuuser.

Jeg har siden spurt de Wilde, om de har saaledis forderfvet denne Steen Bygning, men de svarede, de Norske har selfv giort det, der de droge her fra Landet; videre veed de iche at berette os her om. Om der kunde findis nogle Rudera og Monumenta af Antiqviteter under denne Steen Hob hafde ieg denne Gang iche Leylighed at erfare. Ellers er denne Sted en deylig flet Plan og af en smuch Prospect med skiønne Gressliier. Paa denne Sted findis mangfoldig skion Veichsteen, endeel gandske hvid som Kriid og durchskinnende, endeel plættet af adskillige Coleurer; fra denne Fiord var endnu videre at see andre Fiorder, besønderlig een, som strachte sig saa langt, som vi kunde see, langt hen i Søer, i hvilche allesammen de Norske skall hafve boet, og effter dem være øde Tompter og Platzer. De samme Fiorder laae endnu belagt med Jis. Udj en af disse Fiorder, iche langt fra, saae vi et stort høyt og langt Jisbierg, om hvilchet Grønlænderne berettet, at det om Sommeren aldrig optøer, uden at der iblant falder store Stycher deraf, som med dend anden Bay Jis drifver ud af Fiorden, og er det samme ret sønderligt og betencheligt, at der alleene og ingen andensteds i alle disse Fiorder er at treffe saadant Jisbierg, thi der rundt omkring bemelte Jisbierg, baade ofven og neden og alle Veigne, var at see gandske liden Snee, og om Sommeren flet ingen. Hvad hemmelig Aarsag derfore der motte være til dette Jisbierg, maae Physici best viide at raisonere om, effter som der om Vinteren iche kand være meere kaaldt, end paa de andre Steder, og om Sommeren skall der inde alle Veigne være en mæchtig Heede og stedze varende Soelskin frem for her ude ved Hafvsiden. Paa Jisen derinde saae vi Kobber noch, men saa snart de blefve os vaer, slap de ned igiennem deris Huller, som de hafver paa Jisen, thi Grønlænderne, som om Foraaret der tilholde, jager idelig effter dem, saavelsom effter Reens Dyrene. Imens ieg der var, gafve vi os iche Leylighed at gaae effter Reenen, dog skiød mine Folch der een Harre og nogle Ryper, mens Kobben igien angaaende, da forsøgte vi vell at sette de 2de Kobbegarn, som vi hafde taget med os, uden for Iiskanten. Kobben gich runt omkring Garnet, men skydde at gaae derudj, effterdom Steden var for vitløfftig af Begreb; iche dis mindre loed ieg dog en Chalupe med 5 Mand blifve tilbage effter mig

i Forsett ochsaa at lade forsøge paa en anden Sted, hvor de Wilde sagde, skulle være bedre Leylighed og iche saa vittløfftig.

Dend 3. Maij droeg ieg igien udaf Fiorden og kom dend fierde lyckeligen till Huus om Afftenen. Fra denne Sted vi boer paa og indtill bemelte Ujarachsuame er vel 12 gode Norske Miile, eller 2 Dags Reyse med føyelig Veyr; dend ligger omtrent Syd Øst fra os, dog iche reent og gerad ind, thi Indløbet er nu i N. O., nu i Søer, atter igien udi Øster, dog er Fiorden viid, dyb og stor. Nest forskinnet første Maij kom et Hollandsk Skib ind udj en Hafvn en Par Miile Sønden for og laae der dend Dag ofver, men blefv iche seet af vore Folch; nogle af de Vilde der ved Steden boende talte med hannem, de berettet os iche gode Tidender effter hans Mund, thi hand skulle hafve sagt for dem, at det Skib, som forleden Vinter laae her hos os, iche var kommen til Huus igien. Gud forbiude, det skulle være sandt, hvilchet och nest Guds Hielp vell er at tvile paa, thi det er noch troeligt, at Hollænderen af Jalousie har sagt saadant for at bedrøfve os. Gud ledsage vore nu ventende Skibe og føre dem lyckeligen og vell beholden till os for Jesu Skyld.

Dend Mand, som var till Huus hos os, er i denne min Borteværelse dragen herfra med sin Kone og Børn hen till sine andre Lands Mænd, som nu i stor Mængde holder till her strax Norden for os udj det smale Sund, som er imellum det faste Lands Odde og Oerne, vi boer paa, hvor de paa denne Tid hafver god Næring med Nepiset Fangst; det er et Slags Fisk, som udj Norge kaldis Rogn-Kaller. For och at faae noget af denne Fiske Fangst, begafv hand sig och der hen, efftersom det ellers falt for langt og besveerligt for ham, hver Dag at fare herfra did at fiske, dog lofvet hand med første at ville komme hid till os igien.

Dend ene Grønlænder ved Nafn Kusach er endnu hos mig, lader sig och vell forlyde fremdeelis at ville her forblifve, men hand vill dog hafve sin Frihed, jefnlig at besøge sine Lands Mænd, saa at mens Sommeren varer, er der liden Forhaabning at kunde beholde dem i nogen Stadighed, efftersom de ere saa hengifne till deris egen Plasier og dend idelig Omstripning med hinanden, fra hvilchen disse vell iche og lenge kand absentere sig.

Dend 10. Maij fich vi see en Seigler uden for Vallen, vi giorde strax en Chalupe ud effter hannem, og som Vinden stillede af, kom de hannem och omborde og fich tale med ham. Det var en Hamborger, og var destineret at gaae Nord effter paa Hval Fangsten. Om vore Skibe viste hand intet at berette; der skulle ellers være 2de andre Skibe i Følgeskab med hannem, men dennem fich vi iche at see. Commandeuren beviiste sin Høflighed mod mig, i det hand tillsente mig med mine Folch en Bottellie Spansk Sæk, en Hollandsk Øst og nogle Tvebacker, og ellers høfligen tracterede vore Folch.

Dend 12. kom de Folch hiem igien udaf Fiorden, som ieg loed blifve der effter mig for at forsøge effter Kobben paa en anden Sted, men fornam der dog sammesteds intet till ham, thi Grønlænderne berettet for dem, at det var endnu for tiilig at søge der effter Kobber. Af Veidskaff førte de hiem med sig 15 Harrer og nogle Ryper. Dend smaae Kosich, som er dend Mand, som

hafde Logomente hos os, hans mindste Søn har ieg igien ofvertalt at blifve her hos mig, dog med dend Vilchor, at hand iblant maae fare hiem till sine Folch og sofve hos dem; de andre twende, hans Brødre, kommer och iblant hid, hvilchet samme nytter dog saa meget, at ieg derved faaer Leylighed at igientage med dem, hvad got de tilforne hafver lært, saa de aldeelis iche forglemmer dette.

Her er i disse Dage ankommen 2de Konne Kajater i. e. store Baader langt Sønden fra, som achter sig i denne Sommer at fare Nord, hvor Hval Fangsten er, og der sammesteds Vinteren ofver at forblifve for at fiske Hval; de berettet och, at med første kommer der fleere Sønden fra og achter sig och did hen. Denne lange Reyse maae de tage sig paa alleene for Hvalfisk Bardernes Skyld |: saasom her omkring og Sønden fore er ingen Hval at faae :| hvilche de nødvendig behøfver, saa vell till endeel deris Fiske Redskaber, som ochsaa dermed at sammenbinde Trævercket udj deris Baader etc.

Ellers er den største Deel af de her i Nepiset Sundet tilholdende Grønlænder nu i Motion at begifve sig derfra igien, enhver til sine Platzer, endeel indtill Fiordene for at fiske Lodder og der effter, mens Sommeren varer, paa Reen Jacht, andre igien Nord effter; hafde vi været saa lychelig, at vore Skibe, imedens saa mange Vilde sig her opholte, vare ankomne, da hafde vi vell faaet en stor Deel Skind Vare hos dem, men vi hafver nu intet at gifve dem derfor. Gud naadeligen forandre dend till dato continuerlig faldende Kulde, nordelig Vind og Sneelufft, som forhindrer vore Skibenis betimelig Ankomst till os og ellers giør os Tiden iblant lang og kiedsommelig.

Dend 24. Maij reyste ieg her hiemmen fra Nord effter med en Chalupe for at ville erfare Landets Beskaffenhed her Norden fore et Stoche Vey; om Aftenen kom vi till endeel Vilde, tilholdende i Telter, hvor iblant och vare nogle af dem, som i denne Vinter boede her i Nærværelsen hos os, vi toeg der Logomente om Natten, men om Morgenen blefv der et stormende Veir med Sneefock af Sønden, hvorfore vi och dend Dag motte blifve paa Steden, og som vi der af de Vilde blefv fortalt, at endda en Dags Reyse Norden for skulle være en Platz, hvor der fanges baade Torsk, Qveiter og Rødfisk, vilde ieg och det erfare, hvorfore ieg Dagen effter, som var dend 26., der Veiret loed af at storme, leedsaget af en Par Grønlænder, reyste och did. Under Veigs treffede ieg Folch noch alle Veigne, men de samme var gandske fremmet for os, og vi for dem, thi de hafver endda iche siden Ankomsten hid været hos os, dog hafver de hørt om os, fornemmelig var dennem af de andre Grønlænder berettet, at ieg viste at fortelle dem saa meget om Himmelens og Jordens Skabere etc. Jeg skulle nu derfore ochsaa fortelle dem om saadant; enhver af dem ville hafve mig udj sit Telt, og hvor ieg gich ind, kom der andre og samlet sig uden for Dørren for at ville høre hvad ieg kunde sige dem om Gud og Himmeriige; de bad och, at ieg skulle skaffe det saa, at dette langvarige Vinter Veir motte aflade, hvilchet hindret dem deris Næring at søge. Jeg svarede, Gud alleene formaaede saadant og alt andet, men ieg er ichun sent till dem af Gud, at ieg skall forkynde dem om Gud og Hands Gierninger, hvoraf de intet vide, men Aarsagen till dette onde og langvarige Vinter Veir,

saavelsom all anden Besverlighed, som de lider, er deris store Vanvittighed og Utachnemmelighed, at alligevell Gud giver dem altid saa megen Næring af Reensdyr, Kobber og anden Føde, saa erkiender de dog iche, hvorfra alt saadant kommer, og iche heller tacher Gud derfore, hvorfore Gud er vreed paa dem og straffer dem med saa ont Veirlig og anden Plage; men ville de troe og efftertenche, hvad ieg siger dem om Gud, og elske og paakalde Hannem, da vill Hand borttage det onde Veir og give dem Næring noch og ellers giøre dem alt got. De svarede, de troede dette altsammen, men ieg skulde bede Gud om got Veir, thi de kunde og forstoed det iche. Jeg sagde, ieg vilde noch giøre det, men Gud vill, at de och selv skall bede Hannem om hvad de behøver etc.

Angaaende dend Fiske Platz, hvorom Grønlænderne fortalte mig, da besaae ieg och den samme, og var en stor Dam eller Vog, som hafde et gandske smalt Indløb eller Svelg; udj denne Dam, sagde de, at de om Sommeren fiskede megen Torsk, baade smaae og stor, men endnu gandske bedecht med Jis; uden fore paa Fiorden her og der viiste de mig Platzer, hvor de fiskede Rødfisk og Qveiter. Indtill denne Fiord var vell et gandske kort og aabent Indløb af Søen for Skibe, saasom mig och blefv viist adskillige gode Hafner, hvor Hollænderne pleyer at ligge paa Handlingen, men ieg saae der iche en eeniste slet Plan, hvor mand kunde opsette sig Huus og Boelig. Denne Fiord saavelsom dend heele Lands Custe hid till er meget kiendelig baade formedelst dette lange Nes som strecher sig lige Vest udj Hafvet, forbie hvilchet Skibene maae passere, som vill Norden fore, saavelsom af det lafve Land med mange Oer og Holmer, som ligger uden fore de høye Klipper till Lands Osten for os, hvor imellum strecher sig det for ommelte Baals Revier og de Fiorder, hvor de Norske fordum hafver boet; ellers er denne heele Lands Custe her og der imellum paa 7 à 8te Miile gandske farlig, ja useiglbar formedelst de mangfoldige Klipper og Skier der ligger uden for dette lafve Land, foruden dend eene Sted, hvor vore Skibe forleden Aar kom ind, og er omtrent 2 Miile Norden for os. Men her fra denne Sted vi boer og till bemelte Fiord skall omtrent være 10 à 11 Miile. Om Vinteren ligger all denne Lands Side Norden fore gandske belagt med Jis alt till de yderste Hafvskier.

Dend 20. kom ieg hiem igien Norden fra og hafde dend heele Reyse rusket og slemt Veir.

D. 3. Junij ankom her 2de Hollandske Chaluper med 10 Mand Sønden fra, hvilche hafver forlist deris Skib udj Jisen i et stormende Veir under Staten Huch d. 12. Maij forskinnet, fra hvilchen Tid de siden udj et slemt Veir og Snefoch omtrent 90 Miile har mottet travalliere hid till; og effter at vi hafde forsiunet dem med nogen liden Lifs og Opholds Midler, som de och høyligen behøfvede, fortsette de deris Reyse Nord effter dend 5. Junij till Sydbaye, som ligger ungefer 50 Miile her Norden fore, i Forhaabning der at antreffe de Hollandske Skibe, hvilche effter Hvalfangsten pleyer der at forsamlis till Retour Reysen.

Give Gud vore Skibe naadeligen motte være bevaret og opholdet i

dette forbigangne stormende Veir, saa forhaabis vi dog nest Guds Hielp, at i hvor vell de kand være kommet noget af Veyen, de dog ved det smuche og ønskelig Veir, som hafver været siden dend 30 Maij hid indtill, omsider for os skall vorde opdaget.

Dend 7. dito reyste ieg atter ind till Fiorden Amaralick for ydermeere at betragte endeel Platzers Beskaffenhed der inde, hvort hen, da ieg seeniste var der, iche kunne komme for Isen, som endda laae der langt ind paa Botnen; disligiste ochsaa for at erfare om det alt befantes i Sandhed, hvad Grønlænderne berettet om dend Næring og Fiskefangst, som der om Sommeren skall falde. Jeg var der inde udj 3 Dager og imidlertid loed forsøge paa endeel Platzer, hvor de sagde Fisken skulde staae, særdelis en Dam eller Vog, hvorhelst skulle staae Fisk baade Vinter og Sommer. Vi forsøgte der baade med Voeden og Garnet, saavelsom Fiskesnøret, men fornam slet intet till nogen Fisk, uden alleene nogle gandske smaae Sild, som kaldis Brislinger, saavelsom Lodder, hvilche der fulte op med Voeden, men angaaende Torsken, som de sagde skulle komme med dend smaa Lodde, hvilchen alle Veigne i stor Mangfoldighed stoed tæt ved Landet, saa at Grønlænderne toeg deraf paa Land saa meget de forlangede, da fant vi noch, at det var sandt, men dend samme Torsk var gandske smaae, som stoed iblant Lodden ved Landet, dog sagde de Wilde, at dend større stoed ud paa Dybet; ieg fich en af dem at viise os Steden, men vi kunde intet faae med voris Fiske Redskab. Grønlænderne, som fulte med os, droeg der 6 smaae Torsker, af hvilche dend største var dog lidt ofver 1/2 Alen lang, ieg skall end en Gang med første Leylighed lade ydermeere herom forfare. Ellers saae nu der inde i Fiorden alle Veigne meget smucht ud, baade med Gress paa Jorden, saa velsom Løfv paa dend smaa Weed og Buskatzier; dend Sted her ud ved Hafvsiden i disse Dage har været ret continuerlig mistig og kold Lufft, saa var derimod derinde et deyligt varmt Veir og Soelskin. Jeg achter derfore mueligt, at de mange og smuche og slette Jorde-Platzer paa hvilche vore Norske och fordum hafver boet, endnu kunde giøres bequem till Korn og Grøde at bære, efftersom der jefnlig falder saa smucht Sommer Veir, og dend gamle Grønlandske Beskrifvelse ochsaa formelder, at vore Norske paa de Tider ochsaa det samme her i Landet hafver forsøgt, og paa mange Steder skall hafve faaet smucht Korn. Reensdyr saae vi och denne Gang noch af, en af mine Folch skiød effter en, men fich ingen, thi de er iche gode at komme i fær med, formedelst at de Wilde har giort dem saa flychtig med deris Jagen, iche heller hafde ieg Leylighed denne Gang at anvende lang Tid derpaa, men 3de Harrer og nogle Ryper og Ender skiød vi der.

Dend 15de reyste ieg och Nord effter paa dend øster Side af denne lafve Lands Odde, hvor ieg da vell befant adskillige gode Hafvner, hvor Skibe kunde ligge, men ellers Landet slet conditionerit, mest idell tørre Sten-Heyer og smaae Bierge Hompler; omtrent 3de Miile herfra sammesteds var och at see en temmelig stor Lax Elfv, hvor helst vi och kunde fornemme, de Wilde om Sommeren hafver deris Laxe-Fiskerie; men der var iche en Sted ved Elfven, som mand kunde kaste med Voeden, formedelst at der laae store Steene

paa Grunden og var ellers ſterck Strøm, med Garn ſiuntis at mand kunde ſkaffe beſte Nytte.

Saa hafver ieg nu beſeet og ofverfaret alle de Platzer baade Sønden og Norden, Øſten og Veſten fore, hvor muligen kunde være vi kunde henfløtte og oprette os en beſtandig Boeplatz, men ingen Sted finder ieg ſaa bequem, at iche enten et eller andet af betydende Ting fattis, thi hvor der er ſmuche Boe Platzer og god Næring af Land og Vand, der er det igien enten af Veyen for Skibs Farten, eller for langt af Side fra de Wildes Beſøg og Handlingen, og ſkall vi her boe eller ſtrax her ved, effterſom her i denne Circumferentze opholder ſig dog de meſte Folch baade Vinter og Sommer, da maae vi nødvendig ombære en ſmuch og bequem Nærings Platz. Gud lafve der for alting dermed till det beſte for os.

Der ieg dend 16de foer tilbage igien og kom till Nepiset Sundet her ſtrax ved os, finder ieg Grønlænderne, ſom der nu boe, at giøre ſig heelt lyſtig med hinanden med Siungen, Dantzen og Springen, thi der var nyelig kommen en ſtor Deel fremmed Folch till dem, ſom hafver hiemme langt Sønden fra og agter ſig Nord effter till Hval Fangſten, med diſſe ſamme holt de ſaadan Spill og Leeg, hvilchet continuerer i nogle Nætter og Dager, ſaa lenge de Fremmede er hos dem.

Her blefv mig af de Wilde dend gode ny Tidende berettet, at nogle af dem, der de igaar Dags om Morgenen tiilig var ude paa Søen, hafver ſeet og talt med et af vore Skibe, ſom ſagde ville her till os og ſkulle iche været langt fra Vallen, men ſom Miſten igien ſloeg ofver, torde de iche holde ſig nermere till Landet; af vore blefv det iche ſeet, thi alle diſſe Dage hafver her været en ſlem miſtig og tych Lufft, ſaa vi iche hafver kundet ſeet ret langt fra os.

Gud naadelig opklare Himmelen for dem og fremdeelis ledſage dennem vell og beholden till os, thi Tiden ſkrider nu flux hen, ſaa vi med Smerte og ſtor Forlengſell daglig hafver forvartet dem. Dend gode Gud derfor hielpe baade dennem og os!

Dend 18. og 19. kommer en ſtor Deell af forermelte fremmede Grønlænder hid at beſøge os, og loed ſig fornøye at høre om Gud og Himmerig og at ſee de Billeder og Figurer, med hvilche ieg altid pleyer min Tale og Underviisning till dem ydermeere at forklare og deris Enfoldighed opliuſe.

Eodem klarede Miſten ſaa meget op, ſaa vi fich at ſee det till os forlangende Skib en Miil omtrent fra Landet; ieg giorde ſtrax en Chalupe ud till det, men ſom Bogholderen med nogle Folch for en Dag eller to ſiden var udfaren effter Grønlændernis Beretning at recognoscere effter Skibet og var tilforne kommen dem om Borde, vente de af mig udſkichede Folch ſtrax hiem igien og berettet, at det var Gud ſkie Lof voris Skib, dog var det denne Gang iche heller ſaa lychelig, at det kunde komme i Hafvn, thi ſom Miſten med ſterck Sønden Vind fich igien ofverhaand, motte det holde ad Søen; dend gode Gud, ſom hid indtill hafver ledſaget dem vell, Hand frembelis ledſage dennem og føye Veirligt, at de maae naae en god Hafn. Om Afftenen kom dog Bogholderen tilbage igien fra Skibet med en ung Perſon, ſom er af Compagniet

hidsent at være Bogholderens Assistent, hafvende med sig Compagniets Brefve, hvoraf ieg da med Fornøyelse fornam, alting stoed vell till, og at Compagniet var nu satt i dend Stand og ellers med saadanne skiønne Privilegier af Deris Kongl. Mayt. benaadet, saa det begynte Verck nest Guds Hielp hafver Bistand og faaer Fremgang, hvor i alt ieg fornemmelig hafver at priise og tache dend guddommelig Providentzce, som alle Veigne sørger for mig og mit, Gud velmeente Foretagende, derhos og at berømme Compagniets store Iver og Nidkierhed i at befordre det samme. Den Allerhøyeste størche dem i det gode Forsett og velsigne dem med Velsignelse af Land og Vand; iche mindre Naade, Gunst og Bevaagenhed forstendiges mig fra det Høyrespective Missions Collegio udj deris Missive af dend 20. Febr. 1723 af følgende Indhold.

Velærverdige Hr. Missionaire.

Eders Velærverdigheds

tvende angenehme Skrifvelser, daterit Grønland dend 18. Junij og 4. Julij sidst forgangen, tillige med dend medfulte Journal ere os vell kommen till Hænde, og see vi deraf, baade at E. V. har faaet vorris Bref af forrige Aar, dat. 21. Febr. 1722, saa och at Gud hafver været saa naadig till dend Tiid at opholde Eder med Hustrue og Børn, og alle de hos Eder værende ved god Sundhed og Helbreed. Hvad sig Grønlændernis foretagende Omvendelse er angaaende, saa ere vi fornøyede med Eders begynte Arbeyde, indtill E. V. faaer Erfaring udj Folchets Sprog og tydelig der udj kand foreställe demnem Guds saliggiørende Kundskab og Forløsningens Hemmelighed, da vi ey paatvifler, at E. V: jo anvender all optenchelig Flid og muelig Aarvaagenhed, for at veylede de vankundige Menniſker fra Mørchets Elendighed till Lysets Herlighed i Christo. Vi vill derimod paa vor Side ey efterlade at tee vorris tilbørlig Omhue, saa vell for E. V: Tarf, som for hvad kand tiene de usle Menniſker till deris ævig Saligheds Erlangelse ved Christum, som er Troens Begynder og Fuldkommere. Till dend Ende har vi formaait Hans Kongl. Mayt. for Allernaadigst at opmuntre Interessenterne at fortsette dend anfangne Handell og Beseigling, at bevilge Compagniet saa vel dend forlangede Octroye, som det begierte Lotterie. Vi vill derfor tilforladelig formoede, at Compagniet vedblifver dend begynte Fart, mens omendskiønt, imod all Forhaabning, oft bemelte Compagnie skulle vorde till Sinds, ey videre at ville continuere Handlingen og Beseylingen paa Grønland, saa hafve vi dog den Tilforladelse till E. V., saa fremt hand ville resolvere med Hustru og Børn fremdelis at forblifve der i Landet, at hand efter dend hafde gudelig Drifft med Nidkierhed besøger de vankundige Grønlænder i deris Saligheds Sag og lader os vide, hvorledis hand agter at foretage sig de behørige Sager, saavel hvad det begynte Omvendelses Verck betreffer, som og hvorledis hand formeener sig best at kunde omgaais iblant Indvaanerne, item paa hvad Maade og ved hvem hand meener, at vi bequemmeligst aarlig kunde forskaffe hannem dend Allernaadigst tillagde 300 Rdr. Løn, da vi vill bære all muelig Omsorg for at tilsende Eder dend paa samme Maade som hand os foreställer. Vi see och gierne at E. V., iblant andre Ting Missions Vercket angaaende, vill lade os vide med Retour Skibene noget nermere om Grønlændernis Guds Tieniste siden E. V. Ankomst till Landet, og om der ey endnu maatte findes nogle Vestigia af dend Christelige, i forrige Tider brugte Guds Dyrckelse, saa og maatte noye efterforske, om nogle Kiendetegn kunde udviisis, enten i Sproget eller Indbyggernis Lefvemaade, at der i Landet før hafver boet danske Folch; endelig om der endnu iche, saa vit E. V. er kommen i Landet, seis nogle Rudera af de Kircker som een og anden Auctor skrifver, der i fordum Dage at hafve været.

Dend naadige Gud, som har begynt denne gode Gierning i Eder, Hand fuldkommelig berede og styrcke Eder i all god Tale og Gierning till Sit Nafns udødelig Ære og mange blinde Siælis Opliusning i Herren! Jøfrigt hilse vi Eder med Kiereste og Børn hiertelig og forønsker Guds Naadis Riigdom, forblifvende stedze,

E. V. tienstvillige

I. G. Holstein. I. W. Schrøder. I. Steenbuch. S. Mahling.

Tvende Skibe fra voris Compagnie er endnu med første hid forventendis, som er destinerit at ligge her Vinter Leye, og det ene till Foraaret igien at gaae Nord paa Hvalfangsten. Gud ochsaa ledsage dem!

Dend 22. om Morgenen tiilig, der Veyret bedarede, kom Skipper Jens Falch med bemelte sit førende Skib Cron Printz Christian kaldet, vell og lyckeligen udj Hafvn till os, hvorfor Herrens Nafn være storligen lofvet og benedidet.

Dend 25. kom de Folch hiem igien ud af Fiorden Amaralick, hvort hen ieg for 8te Dager siden loed dem henfare, for at giøre nermere Forsøg effter Torsken, som Grønlænderne berettet der skulle være, men de fornam endnu ichе till anden Fisk end dend nest forermelte smaae Torsk, hvilchen stoed nu ferdig igien med Lodden at vende fra Landet. En Reen førte de hiem med sig, som en af dem der sammesteds skiød. I disse Dage er Kusach |: som er dend anden af de 2de første Grønlænder, som kom til mig og hafver været hos os mest hidtill :| ochsaa faren sin Vey bort, hvor till hans hefftige Gifte Griller var Aarsag, thi som hand blef forliebt udj en af de Qvind Folch, som nestleden kom Sønden fra, har hand taget dend samme till Kone og med hende og hendis Selskab reyst Nord effter. Saa ieg disverre heraf noch seer, at med de Store og Voxne er det endnu forgiefves at bemøye sig, effterson de ere alt for meget indtagne af verdslige Tings Begierligheder, men kunde ieg formaae dend Mand, som med sin Familie ochsaa logerede hos os i Vinter, for tilkommende ochsaa at blifve hos os |: mens Sommeren varer, er det ichе at begiere :| da haaber ieg dog nest Guds Hielp med hans Børn at kunde udrette noget got, foruden det at ieg, og fornemmelig mine Børn, kunde blive udj Talen og Sproget perfectionerit. Det samme har hand och vell lofvet, men ieg frychter for, at naar Gud sender vore Skibe hid, de da igien skall flychte herfra, som de giorde det første Aar, thi de lader sig allerede forlyde, at de ere bange for deris Tilkomst. I vidrig Fald faaer ieg da at søge dem og tage der Logomente i hvor vell det vill blifve heel haardt og besveerligt continuerlig at udstaae.

Dend 1. Julij kom de af vore Folch tilbage igien af Nepiset Sundet her strax ved, hvor de hafver været faae Dage at forsøge med Kobbegarnet effter Kobben, som der iblant en stor Hob lader sig see og finde, disligiste effter de smaae Lax, som Grønlænderne undertiden derfra hidfører at selge os; Kobben angaaende, saae de denne Gang gandske faae udaf, var och ichе heller Leylighed at faae hannem fat med Garnet, thi Grønlænderne, som der nu boe, jager idelig effter dem. Smaae Lax saae de och noch udaf, men for

Steene Skyld, som laae paa Grunden, kunde de iche drage der i Land med Voeden. De fich ichun nogle faae Støcher Lax.

Dend 3. Julij kom endeell Grønlænder her till os for at handle lit med os, hafvende med sig nogle Støcher Hvalspeck, hvilchet de berettet at hafve skaaret af en død Hval, som nyeligen var kommen drifvendis der till Landet, hvor de boe; vi loed strax nogle af vore Folch drage derhen, derom at forfare, men fornam, at de alt hafde deelt samme Hval iblant sig. Det var vell en stor Hval, som kunde seis af dens Barder og Ribber, men det meste Speck med Barderne sagde de, var till forne afskaaret; mueligens har dend været under Hvalfangernis Hænder og siden drefven hid, dog hafde de ochsaa funden en liden Deel Speck derpaa med Kiødet og nogle faae Støcher smaae Barder. Af Frycht vi skulde bemechtige os noget deraf, har de Skalche holt dette dult for os over 14 Dage, de vare och meget fortørnet paa dem, som sagde os deraf.

Dend 9. og 10. Julij reyste ieg med Skipper Jens Falch hen ind till Præste Fiorden, for ochsaa at lade hannem besee og forfare Beleyligheden der sammesteds, efftersom om Colonien forløttes skall, som och høylig fornøden er, ieg ingen nær beleyligere Sted kand finde end dend samme, men vi treffede saadant slemt mistig Veyr, at hand iche till Gafns fich forfare Leyligheden paa endeel Steder, og som vi hafde taget Lax Voeden med os, kaste vi en Gang der inde ved Søe Bredden og fich endeel smaae Lax, hvoraf vi dog nest Guds Hielp med første, saa snart vi faae bedre Tid og Leylighed, vell faae voris Fornøyelse og Nødtørfft. Udj disse Dage komme nogle af Grønlænderne Norden fra Buchten, hvor ieg nyelig før Skibets Ankomst hafde været, og forteller, at de siden min Hiemreyse, effter at Isen af forermelte Fiskedam, som de der sammesteds viste mig, var optøet, hafde fisket megen Torsk, men vi hafver endnu iche Leylighed at sende nogen Folch der hen, Visheden her om at forfare, førend Skibet fra os er expederit. I bemelte Dage har och nogle af vore Folch været ude med Kobbegarnet, men intet fanget.

Dend 18. og 19. og effterfølgende Dage vare endeel fremmede Grønlænder hos os, hafvende med sig endeel Refskind at forhandle; de sagde sig at hafve hiemme nogle Dagers Reyse Sønden fore, og var mest kommen hid for at besøge os, efftersom de hafde hørt fortelle af de andre Grønlænder om os, og at Pelleste, i. e. Præsten, var Agnakocksuach |: hvilchet er saa meget som konstig og viis :| og viste saa meget at fortelle og sige om himmelske Ting, hvorudj ieg och ved denne Leylighed effter Mueligheed underviiste dem. Iblant andet ieg da talte med dem og spurte dem om, blef mig och igien berettet, at der Søer, hvor de boer, findis mange forfaldne, Steen murede Huuse, som Kablunacherne i. e. de Norske, fordum hafver beboet, men er nu øde, saa at Kalalerne, saa kalder de sig, boe nu igien i mange af samme forfaldne Boeliger; de fortalte och her hos, at sammesteds er stor Bierche Skofv, hvoriblant nogle Træer skall være saa store, at de klyfver op i dem og skiuler sig for Reens Dyrene, for disbedre at komme paa Skud med dem og at stiæle Lifvet af dem, i hvor vell ieg noch iblant har befundet, at de Wildes Beret-

ninger ere iche i alt fuldkommen at forlade ſig till, effterſom de ofte giør meere af Sagen end den er i ſig ſelf, dog holder ieg det iche aldeelis utroeligt, effterſom det ſamme och er mig engang tilforne af en anden Grønlænder Sønden fore fortalt. Dertill med ſaa ſtrider det og iche heller imod dend gamle Grønlandſke Beſkrifvelſe, ſom formelder om Skofve paa dend Øſter Side af Grønland; det var gandſke mueligt inden kort Tid at faae herom fuldkommen Opliusning, derſom vi vare forſiunede med ſaadanne beqvemme Baader, ſom mand kunde fare langs Landet med for at recognoscere alle Fiorder og Platzer; og ſom vi her viſt hafver treffit de nordiſte Fiorder af Grønlands Vester Bygd, ſaa ſkall det og iche være ſaa meget langt till dend Øster Bygd, da imellum Vester-Bygd og Øster-Bygd, hvor de grendtzer ſammen, effter bemelte Grønlands Beſkrifvelſe ſkall ichun være 12 norſke Miile. Till Lands at recognoscere effter diſſe gamle Colonier vill falde alt for beſveerlig og vitløfftig, formedelſt de høye Klipper, uførede Gange, ſamt Snee og Isbierge, ſom viſt ſkulle forbiude een at komme ſin Vey foert.

Dend 21. kom nogle af de Folch hiem igien ud af Præſte Fiorden, ſom den 19. dito vare reyſte did, for at kaſte med Voeden oppe i Vandet effter Laxr, og førte hiem med ſig derfra en Tønde temmelig ſtor Laxr. Grønlænderne beretter ellers, at der udj en af de Fiorder, hvor vore Norſke fordum hafver boet, ſom er vell 8 till 10 Miile her fra, ſkall være en meget ſtor Laxr Elf, hvor de rette Slags ſtore Laxr faais; hafde man gode Laxegarn, da kunde mand vell ved Leylighed lade derom forfare, thi med Noeden er der iche alleſteds beleyligt at drage.

Den 29. kom atter vore Folch hiem ud af Fiorden med fem Tønder Laxr.

Den 30. Julij formedelſt disverre, at det ſaa lenge forhalis med Skipper Berenth Hanſøn till deſſens ventelig Ankomſt, hvilchen Skipper Jens Falch nu iche lenger kand oppebie, motte ieg ſammenkalde Raadet med ſamtlige Folchet for at giøre en endelig Slutning, hvorledis det ſkulle forholdis med de Folch, ſom forleden Aar opſagde ſin Tienniſte og endnu paaſtoed at ville hiemgaae; hvor det da blef ſluttet, at effterſom mand iche till visſe kunde forſichre ſig om Berenth Hansøns Arrivement, med hvilchen er ventendis andre Folch, ſom diſſe ſkulle afløſe, de ſamme da, ſom ſin Tienniſte opſagt hafver, endnu ochſaa for dette Aar her i Landet motte forblifve, undtaget 5 Perſoner, ſom for ſin Alderdom og ſin Upaſſelighed in particulair befant ſig ubeqvem till Compagniets Tienniſte, hvilche blef forlofvet at gaae hiem, hvis Platz dog med lige ſaa mange i Aar med Skipper Jens Falch ankomne Perſoner er vorden supplerit.

Juſt i ſamme Moment, ſom dette var ſluttet, fich vi ſee Skipper Berenth Hanſøn med ſit førende Skib Fridericus 4tus kaldet, at komme opſeiglendis ud af Hafvet till vor Glædis Fornøyelſe, og kom, Gud være Ære, ſamme Dag lyckelig udj Hafn. Gud lade Compagniets Intention ved dend bekoſtelige Skibs Udreedning udfalde till en profiterlig og anſeelig Fordeell. Skipper Selgen Dahl, ſom fører det ſmaae Skib Printz Friderich og var och i Følgeſkab med dem, var det ſaa ulyckeligt med, at hand kom dem af Sigte ved Staten Huch

udj et ſtormende Veir. Gud naadeligen ochſaa opholde hannem med Skib, Folch og Godtz.

Med Skipper Berenth Hansøn ankom nu ochſaa en Præſt ved Nafn Hr. Albert Top, ſom effter de Kongl. Allernaadigſte forundte Privilegier af Compagniet er vocerit at være min Assistent udj disſe hedenſke Grønlænders Omvendelſe. Gud iføre hannem ſaavelſom mig med Krafft ud af det Høye og giøre os till beqvemme Middeler og Redſkab, Hans hellige Nafn og Ære iblant de Vankundige at udbrede. Amen.

CONTINUATION

AF

JOURNAL-RELATIONEN

Angaaende dend foretagne Mission till de Hedenſke Grønlænders Omvendelſe fra Julio 1723 indtill Julium 1724.

Med indbefattet Reyſebeſkrifvelſe og anecterende Land-Cart ofver en to til tre Graders Reyse Sønden og Norden Colonien, aflagt

ved

Hans Egede
Kongl. Danſke Missionarium udj Grønland.

DEDICATION

Stormæchtigste Monarch Kong: Friderich dend Fierde, Danmarchs og Norgis Arfve Konge.

Allernaadigste Arfve Herre og Konge.

Denne 3die Continuation af Journal-Relationen betreffende dend Grønlandske Mission og Dessein tilstillis Deres Kongl: Maijestet i allerunderdanigste Submission, hvoraf Deris Kongl. M. Allernaadigst kand fornemme, hvad siden forgangen Aar 1723 til Datum ved denne Dessein er passerit. Dend alviidende Gud veed, at ieg saa vell i det aandelige som legomlige noch har giort mit beste, i hvor vell ieg i begge til denne Stund iche har kundet avangere till fuldkommen Fornøyelse. Men Aarsagen staar blot og bart i Mangell af gode Foranstaltninger, hvor ved dette heele Verck snarligen kunde komme i ønskelig Stand. Jeg hafver, saasom ieg nu ved mine nylig aflagde Reyser Norden og Sønden Colonien nogenledis har erfaret all Beskaffenheden, sent mine Forslag til Compagniet, som Allernaadigst er betroed Omsorgen for dette Lands og Indbyggeris Velferdt, hvad de till Missionens og Handelens Befordring maae være betencht paa at i Verch sette, nemlig 1ste Maae her i Landet stifftis 3de Hofvet Colonier, nogenleedis vell forsiunet med Folch, paa det mand kand være i Stand, saa vell at holde de fremmede Handlere her fra Landet, som och at besøge og besørge alle Platzer med Handell. Derneſt, at effterſom disse arme Menniſker lefver uden all Orden og Disciplin, hvilchet giør stor Hinder i Christendommens grundig Forplantelse iblant dem, da giøris det høylig fornøden, gandske at kaste dem under Contribution, for at bringe en skichelig Poletie iblant dem og at venne dem til Stadighed og et menneskelig Væsen, thi mand skall ellers i Sandhed fornemme, at saa lenge de maae hafve deris Frihed i at lefve effter deris forrige wilde Maneer, da er all Arbeyde forgiefvis, som mand anvender paa dem till deris Opliusning. Men naar de først vare bragte til Lydighed og et civil og ordentlig Lefvnet, da maae der siden alle Veigne beskiches Lærere iblant dem, og da er det neſt Guds Hielp visseligen at formoede, at Guds Ord skulle vircke i deris Hierter till grundig og bestandig Omvendelse.

Men som til saadanne Foranstaltninger udfordris en temmelig Forskud, og disse gode Mænd, som hidindtill har vigilerit for Verckets Forfremmelse og der till employerit deris Middell og Efvne, ofver mange forgiefvis anvent Bekostninger, saasom till dets uvidende om Landets og Leylighedens Beskaffenhed, ere blefvne saa got som krafftisløse, hvor skall da Midlerne komme fra, hvor

ved Verchet skall udføris! Det er at beklage, at saa faae til denne Stund har villet contribuere till dette Gud velmeente Foretagende, som noch er at achte udaf det Allernaadigste priviligerede Lotteriets slette Fortgang, her ofver det er at befrychte, at Vercket maae liide Nød og igien gaae til Grunde, som och Compagniets Directeurer i dette Aar har ladet mig absolut forstendige, at hvis dend gode Gud iche paa en eller anden Maade naadeligen beskicher dem Middell till Verckets Udførelse, da nødis de ad Aaret igien at kalde os her fra Landet og at ophæfve Vercket.

Allernaadigste Arfve Herre og Konge! Jeg hafver nu da derfore till ingen anden nest Gud, allerunderdanigst at tage min Tilflucht uden till Deris Kongl. Maijestet, som er Landsens Fader og Guds Kirchis Foester Fader. Jeg fremstiller derfore allerunderdanigst disse arme Menniskер saasom gandske forvildede Faar og Undersaatter, hvis Nød og Elendighed timelig og ævig skriger till Gud og Christen Menniskер om Hielp og Redning. Ydermeere agter ieg iche fornøden, dette vichtige Verck Deris Kongl. Maijestet allerunderdanigst at foreстille, saasom ieg er forsichret paa, at Deris Kongl. Maijestet, af Deris egen Kongelige Dyd og Guds Frycht, sampt for all Verden kundbar glorieuse Nidkierhed for Christi Rigis Udbredelse beveeget, vell Allernaadigst sørger for Verchets ønskelige Fortgang, saa at det omsider maae komme der hen, at det gamle Grønland, som nu udj meere end 300 Aars Tid har ligget i Mørche og Forglemmelse, motte nu igien komme for Liuset til Deris Kongl. Maijestets Thronis og Landers Formeerelse og Guds Rigis Udbreedelse iblant disse vankundige og hedenske Undersaattere. Gud legge Hæder og Ære paa Deris Kongl. Maijestet, saa velsom gandske Kongl. Arfve Huus, saa De effter all jordiske Lychsalighed maae kronis med ævig Salighed i Himmelen! Som hierteligen ønskis af Deris Kongl. Maijestets

Skrefvet af dend Bergenske
Grønlandske Collonie
Den 10. Junij 1724.

Allerunderdanigste
Tienere og Missionarius
Hans Egede

I. N. I.

Effter at Skipper og Commandeur Berenth Hansön med Skibet Fridericus 4^{tus} kaldet, som er destinerit at ligge her Vinterleye, for igien dis betimeligere at begifve sig Nord paa Hvalfangsten, vill Gud, udj tilstundende Foraar, lycheligen var hid arriverit d. 30. Julij 1723, gich Skipper Jens Falch herfra igien til Seils d. 1. Augustj. Gud naadeligen hannem ledsage og vell og beholden hiemføre.

Efftersom mig fra det Høyrespective Missions Collegio saavelsom fra de Velædle og Velagtbhare Compagniets Directeurer var tilmeldet, at de gierne gunstigst forlangede Notitie om Grønlands Øster-Bygd og de forfaldne Coloniers Beskaffenhed der sammesteds, og derfore beordret at ud commandere

noget Mandskab, der effter at recognoscere, saa velsom effter Skofv med viidere, hvorfore jeg selfv, for at see dette dis bedre forrettet, og ochsaa med samme nogenledis at giøre Gud og Skaberen bekiendt blant de Vankundige, hvort hen ieg kunde komme, paatoeg mig dend Reyse med Styr Mand Erich Larsön og 2de Chaluper Folch, og reyste saa i Jesu Nafvn her hiemmen fra d. 9. Augustj Søer effter med stille, dog mistig Veir og kom dend Dag omtrent 3 à 4 Miile, hvor vi opsloeg vort Telt og toeg Natte Leye paa en Oe. Der vi kom der ind udj en Bucht eller Viig, saae vi der mangfoldige Kobber, af hvilche Petter Harponerer ochsaa skiød en.

D. 10. dito blefv om Morgenen spag Norden Vind, reyste derfra, men mod Middag blefv Vinden af Syd Vest med Mist, hvorfore vi motte effter 3 Miilers Reyse ungefer legge till Land og blifve der om Natten. Her under-Vegs kom ichun 2de Wildmænd till os, og fornam och ellers ichun et Wild Mands Huus, thi en 8te à 10 Miile Sønden for voris Colonie er ichun gandske faae Folch at finde.

D. 11. om Morgenen tiilig begaf vi os igien paa Reysen med Norden Vind og klar Soelskin og foer imellum nogle smaae Oer og Holmer og tenchte at komme Ostvert ind, men fornam, at det lafve Land var landfast med de høye Klipper Osten fore. Vi kom der ind udj en smuch Sand Viig, hvor der var smucht grønt, ochsaa en god Skibs Hafvn, der saae vi toe Reens Dyr, men kunde iche komme dem i Skud. En Miil Sønden fore paa en Holm var 2de store Wild Mands Boeliger, noch lit Sønden fore et Wild Mands Huus. Her fich vi Høyden mod Soelen (thi fra Soelen kunde det iche skie, formedelst Landet var i Veyen), og fich 63 Gder og 24 Minuter, hvilchet var lige uden for bemelte høye Klipper. Noget Sønden fore paa en Oe fich vi see 6 Telter, der lagde vi till Land, men Grønlænderne ville ingenlunde tilstede os det, af Frycht, vi skulle giøre dem ont og vilde taget imod os med deris Buer og Piiler, men der vi sagde, det var Pelleste i. e.: Præsten, som ville besøge dem, da vare de vel tilfredtz med voris Tilkomst og bad os komme i Land, thi en stor Deel af dem kiente mig og hafver for kort været her Nord hos os. Her blefv mig sagt, at samme Dag for min Ankomst gich en Handlere der ud af Hafvnen til Søes. Der sammesteds ere gode Hafvner og et got Indløb af Søen. Fra denne Sted begafv vi os strax en anden Steds hen iche langt derfra, hvor der var 8te Wild Mands Telter, der motte vi tage Natteleye, effterfom Vinden blefv for sterch, og hafvde reyst dend Dag 6 à 7 Miile omtrent. Her nest ved er en Fiord, som de kaldte Kiatachsuack, hvor der skall være smaae Skofv, ja ochsaa gamle forfaldne Huuse effter de Norske; her solte Grønlænderne os smaae Torsk, som de der fiskede noch udaf, sagde och, at om Foraaret in Martio omtrent, faae de och stor Hafv-Torsk.

D. 12. begafv vi os paa Reysen igien og fich en af de Wilde leyet, at følge os og viise os Veyen Søer effter, hvilchen i denne Sommer med fleere der Sønden fra var her Nord hos os og hafde hiemme nær ved de Platzer, hvor vore Norske fordum hafver boet, og sagde var Skofv og Steen murede Huuse effter de Norske. Kort effter at vi vare reyste derfra, kom der och 4 Konne-Baader af forbemelte, som nu ochsaa vilde reyse hiem Søer effter; de

var i Følgeſkab med os en Stund, men omſider lagde op til nogle andre Wilde under Veigs. Dend Dag treffet vi Folch noch alle Veigne og mange Huuſe; der er gode Skibs Hafvner og Handelsplatzer. Vi ſaae dend Dag nogle ſtore Isſkotzer; der blæſte temmelig ſterch Norden Vind med Miſt, der det leed paa Dagen, dog avangerede vi och dend Dag til 6 Miile og kom om Afftenen ſeent till et Wild Mands Telt.

D. 13. droeg vi derfra, var om Morgenen gandſke ſtille og miſtig Lufft, men mod Middag begynte Norden Vinden igien at blæſe, ſaa vi dend Dag ſeiglede 7 Miile. Paa 2 à 3 Miile var der et ſlemt Sand Land og aabet for Hafvet, dertil med gandſke grundt og oprørt af Sanden, men effter 4re Miilers Seiglatz fich vi igien Oer, hvor der var gode Skibs Hafvner, og ſiden continuerit med ſtore og ſmuche grønne Oer. Dend Grønlænder, ſom os fulte, fortalte, at her ved dette Sted var ochſaa en Dam, hvor de fiſkede ſtor Torſk. Et Par ſtore Isſkotzer ſaae vi och dend Dag. Om Afftenen kom vi til 6 Wild Mands Telter, de vare i Førſtningen meget bange for ſig, men der vi forſichrede dem, at vi ville intet ont giøre dem, blefve de igien frimoedige. Diſſe fortalte vell, at her nær hos ere och nogle Huuſe, men de ſamme høre dend Veſterbygdiſke District till. Paa dette Sted fiſkede de mangfoldig ſmaae Torſk, hvorpaa de och gafve os et meget got Kiøb.

D. 14. Der vi om Morgenen ſkulle igien begifve os paa Hiemreyſen, var voris Loes-Mand faren hen at beſøge nogle andre Grønlænder, en Par Miiler Oſt ind udj en Fiord, hvorfore vi motte reyſe der hen effter hannem; og fortſette ſiden vor Reyſe igien, men ſom Dagen var meſt forløben, avangerede vi iche meere end 2 Miiler Søer effter ret Cours. Dend Dag ſaae vi mange ſtore Isſkotzer uden for og imellum Skierrene beliggende. Her fant vi en ſtor Forſamling af Folch, hvilche, der vi komme til Lands, iche vare bange, thi endeel af dem hafde for kort været her Nord hos os. Hos diſſe kiøbte vi endeel Refſkind.

Den 15., ſom var en Søndags Morgen, effterat vi hafde holdet Choer og læſt Evangelium etc: begafv vi os paa Reyſen igien. Vinden var ſpag af Norden og got Veir; os fulte vell 40 Baader fra dend Sted vi laae, med Siungen og Skrigen hen till nogle andre Wilde neſt hos, hvor der och var en ſtor Forſamling. Der vi komme nær mod Landet, begynte Qvinderne at ſiunge, diſligeſte der vi foere igien derfra. Her var Kusach, ſom var hos mig neſtforgangen Vinter, men der hand fich at høre, at ieg var kommen i Nærværelſen, foer hand om Natten ſin Vey bort, af Frygt, at ieg ſkulle giøre ham noget ont, fordj hand uden Forlofv og Minde droeg bort fra mig udj Sommer. Norden Vinden begynte at blæſe temmelig hart, ſaa vi ſeiglede et got Støche foert omtrent til 6 Miile, hvor vi alleſteds under Vegs treffede Folch noch, men omſider fich at ſee, hvorledis det gandſke Hafv, hvor vi ſkulle frem, var opfyldt med Drifv Is, ſom laae gandſke tet tilſammen ſkruet imellum Oerne og lengſt ind udj Fiorden, ſaa och ſaa langt ſom vi kunde ſee udj Hafvet. Hvorfore vi dend Dag var nød til at ofvergifve voris Reyſe indtill vi kunde igien faae Obning og komme Iſen forbie. Her treffede jeg Kusach igien, hvilchen, der ieg ſtraffede og talte hannem till, for hand droeg ſaa hem-

melig bort og der ofver nu glemmer Gud og alt det gode, hand før hafvde lært, sagde sig iche at skulle glemme det, men langt meere fortelle de andre Kalaler der om; hvortill Gud hielpe hannem for Jesu Skyld. Her giorde jeg mig i Førstningen dend Tanche, at det forlangede Strat, hvor igiennum skulle være Farten till Østerbygd, iche motte være langt borte, for dend mangfoldig Jis, som der laae, men Grønlænderne viste iche at gifve mig nogen tilstrechelig Underviisning herom, alligevell at jeg med Kriide afridtzede samme Strat for dennem, ligesom det er tegnet udj Cartet.

D. 16. forsøgte vi, efftersom Vinden blefv stille, og det var smucht got Veir, og Strømmen satte Jisen noget fra hinanden, om vi kunde finde nogen Obning igiennem Jisen ved Oerne. Det gich os och an, men med stor Møye og Farlighed, thi vi motte stage os imellum Jisskotzerne, og det continuerit $1^1/_2$ Miile, hvor vi, der vi komme til Nesset, som vi meente, skulle være Cap: Consort: efftersom det er et høyt Forbierg og strecher sig S. S. V. ud fra dend Sted, hvor vi om Natten laae og komme fra, fich Obning og blefv Gud skie Lofv qvitt fra Jisen. Derneſt hos boede en stor Forsamling Folch, nemlig 18 Telter, hvilche toeg vell imod os, og som dend Grønlænder, som fulte os, fortalte dennem straxt, at jeg var Agnakochsuach i. e. saa meget som konstig og forstandig paa himmelske Ting, kom de straxen og begierte, ieg skulle blæse paa dennem og fortelle dem om Gud og Himmerige. Effter at ieg da hafde saa kortelig sagt dem om Gud, reyste vi vor Vey foert igien. Der vi nu vare komne om Nesset, begynte Norden Vinden igien at blæse, hvilchen, om den før hafde kommet os paa, da hafvde vi iche søgt vell der ud af. Dend gode Vind befordrede samme Dag vor Reyse til 5 Miile, da vi komme Ostvert ind udj et smalt Sund, imellum nogle høye Klipper og Oer, som vi meente ville blifve Indløbet af Strat, der toeg vi Natteleye hos endeel Wilde, som vi der fant fore os, hvilche i Førstningen vare heel bange, saa vi hørte deris Skrig og Skraall lenge før vi komme til Landet, og saae mange springe op effter Klipperne, men som nogle af deris Mandfolch komme os imøde for at fornemme hvad voris Ærinde var, og vi forsichrede intet ont at ville giøre dem, da blefve de vel tilfredtz med voris Tilkomst.

D. 17. begafv vi os paa Reysen igien og effter voris Leedsageris Anviisning sette vor Cours S. til V. hen ind imellum nogle store [Oer] og Klipper, som vi hafde paa dend høyre Haand, og det faste Land paa dend venstre Haand, og saae endda iche at ville teigne sig till noget Strat, thi disse store Oer og Forbierge continueret iche lenger end til 6 Miiler, da voris Loes-Mand atter førte os ind udj et smalt Sund, hvor vi fant 3 Wild Mands Telter og toeg der Natteleye. Dend Dag blæste temmelig sterch Norden Vind, var och iblant mistig, og seiglede vi skarpe Støcher forbie, hvor Vinden og Strømmen var imod hin anden og giorde en svar hull Søe, dog skall nærmere under Landet oppe i Buchten imellum Oerne være bedre at fare, men vell lengere. Dend Dag saae vi mange store Jisskotzer og Bierge. De Wilde der boede, vare iche bange for voris Tilkomst, men teede sig usædvanlig lystige og meget talende. Her forandrer sig nogenledis Folchenis Udtale saavelsom Sprog, og vare uforstaaeligere end de her boe og vi daglig omgaais med.

D. 18. fortsette vi Reysen igiennum forbenefvnte Sund S. O. til S. ochsaa imellum nogle store og smaae Øer og Udklipper, som siden effter 4 Miile skar sig Vest ud igien till Hafvet. Vinden var stille nordelig og got Veir, og kom dend Dag till 5 Miile till en stor Forsamling af Folch, hos hvilche vi fich endeell Refvskind. Her under Veigs saae vi ochsaa endeel store Fisskotzer.

D. 19. var och got Veir og spag Nord Vest Vind, fortsette Reysen S. O. hen imellum nogle Øer; os fulte mange Wilde fra dend Sted vi laae, og under Vegs treffede vi och Folch noch alle Veigne; der blefv mig viist 2de Fiorder Øst vert ind, hvor der skall være gamle Steen muurede Huuse effter de Norske, der sammesteds saae de och Lax og Torsk. Vi saae och dend Dag mangfoldige store Fisskotzer udj Søen, saavelsom oppe ved Landet liggende, og kom om Afftenen til 3de Wild Mands Telter og hafde dend Dag reyst 4 Miile.

D. 20. droeg vi derfra, og som vi hafde roet et lidet Støche, komme ofver Hundrede Grønlænder til os og fulte os lenge og hafde Fornøyelse af voris Nærværelse og at høre mig fortelle dem om guddommelige Ting, som de sagde sig intet at hafve hørt eller viide ud af. Vi loed staae Øst ind ad en Fiord, som kaltis Aggelusuach, hvor voris Leedsagere berettet skulle være Skofv og Huuse, men som Vinden blefv contrarie, kom vi iche lenger om Afftenen end 3 Miile til en Sand Viig uden for Fiorden, hvor sammesteds ochsaa var en deylig Platz med skiønne Gresliier og Enge og hafde ochsaa i fordum Dage været beboet af de Norske, som af mange Kiendetegn kunde eragtis; udj denne Viig var en god Skibs Hafvn, der saae de och megen smaae Torsk, og solte Grønlænderne os der vell en Snees Støcher for 1 Synaall, ja Knappe Naall. Disse Folch der boe, ere temmelig smuche og hvide og af Humeur sær from og lystige.

D. 21. foer vi lengst ind i Fiorden à 2 Miile, hvor vi under Veigs saae adskillige smuche Platzer, hvor de Norske hafver boet. Men angaaende dend Skofv og Huuse, som Grønlænderne berettet, i samme Fiord skulle være, da befantis det och vell udj Sandhed, men saaledis, at disse Bygninger var gandske til Grunde nedfaldne, og saais allene øde Tompter og Jord Huuse. Men Skofven var iche af synderlig Consideration og at giøre sig Umage for, thi ieg saae der vell en heel Hob stor Kratt af Bierch og Veir og iblant temmelig store, noget tychere som en Arm eller Been, dog kraagede, og iche ofver 1 Par Fafvner høye. Var denne Skofv nær ved voris Colonie, da kunde dend vell være en stor Hielp til Brænde Fang. Dog berettet de, at lengere op til Fiels, hvort hen mand med Baad motte først fare ofver et stort Vand, skulle endda findis større og meere Skofv, men ochsaa kraaget. Men der hen gafvis mig iche Leylighed for min Reysis Sinchelse Skyld at fare. Ellers var denne Platz meget smuch med skiønt høyt Gress og adskillige smuche Blomster. Vi treffede och i denne Fiord en stor Deel Folch, hvilche der och toege vell imod os. Deris Qvinder og Børn komme og forærede mig Bloche-Bær og bad, at jeg skulle sige dem noget om Gud etc. Her var en, som hafde et stort og skrecheligt Ochell eller Vext paa sit høyre Kind Been, som skiulte hans halfve Gesicht, hvilchen, der ieg sagde hannem og de andre, at naar Guds Søn paa hin Dag skall komme igien at oppveche hannem og alle Døde, da

skall hand blifve qvitt fra dend Skade og Brech etc., var det samme hannem trøstelig at fornemme.

D. 22. En Søndag, efter Bøn og Gudstieniste, reyste vi igien udaf Fiorden i Følgeskab med mange Wilde, som hafde deris Plasier at følge os dend heele Dag til Afften. Nogle af dem hafde och fult os paa 3die Dag, hvilche med forblefv hos os om Natten, hvor vi opsloeg vort Telt og toeg Natteleye. Som alt hvad ieg til detz hafde erfaret, hørte til dend Vesterbygdiske District, og end da iche seet Tegn til noget Strat, agtet ieg fremdelis at ville fortsatt Reysen nogle Dage Søer efter, om iche det forlangede Strat engang skulle findis, hvorfore ieg

D. 23. begafv mig igien paa Reysen Søer efter og med Grønlændernis Ledsagelse sette vor Cours S. til O. og S. til V. inden for nogle store Udøer og høye Forbierge, som de kalte Sarmisiach. Om Morgenen var Vinden stille med Regn, men mod Middag klaret op med Nord Vest Vind. Forbemelte Wilde giorde en efter anden deris Exercitier under Veigs med at kulle sig omkring paa Søen, som var forunderlig at see, og en fast utroelig Gesvindighed, som de der ved forøfvede, thi uanseet, at det var baade Vind og Bølger, var det dem dog saa let at kulle sig rundt om med deris smaae Baader, som at vende en Haand omkring. Vi treffede och dend Dag mangfoldige Folch, hvor iblant var 2de, som mig kiente og hafde været her Nord hos os forgangen Aar, der de komme Norden fra Hvalfangsten. Fisskotzer saae vi och dend Dag nogle. Om Afftenen kom vi med et stort Følgeskab af Wilde, ofver 50 Baader, till 6 Wild Mands Telter og hafde reyst dend Dag 4 Miill.

D. 24. Om Morgenen, der vi hafde reyst til 1 Miill Vey omtrent, viiste Grønlænderne os dend Sted, hvor Hollænderens Skib, som kalte sig Agnapasia, og hand satte till udj Isen ved Staaten-Huch d. 10. Maij, var inddrefven og laae der nedsiunchen ved Landet. De Wilde hafde det gandske spolerit, afbrudt Dechet og borttaget alt hvad der var udj, thi at Skibet nogenledis heel og holden var der ind kommen, kunde vi noch fornemme af de Wilde, enddog de undskylte sig at hafve giort det, men gaf Skylden paa dem, som boede Sønden fore, og sagde, at de samme hafde taget af Skibet Skiorter, Kiedler, Bord og Lechter etc:, hvor af vi ochsaa saae endeel hos disse. Et stort Skibs Ancher hafvde de berget der op paa Land, hvilchet vi iche kunde tage med udj vore Chaluper, fordj det falt for stort. Mens vi nu vare her, paakom os et stormende Veir af Sønden med Regn, saa vi dend Dag motte ofvergifve voris Reyse. Grønlænderne, som fulte os hid, villde end da iche forlade os i det slemme Regn Veir, men hvellede deris Konne-Baader ofver dem at krybe i Skiull under for Regnen. Om Natten blefv et forfrechelig stormende Veir med Regn, saa vi vare udj stor Frycht og Fare for vore Chaluper.

D. 25. efftersom det endda continuerit med Regn og sterch Vesten-Vind, vare vi och nødde till at ligge stille, ja gandske at forandre mit Forset med at reyse lengere Søer efter, af Aarsag, ieg ingen Opliusning kunde faae hos de Wilde om dette Strat og Indløb til Øster Bygd, ihvor flittig ieg end spurte og forskede der efter. Vell sagde de af et stort Sund, som skulle være imellum

et Land, ſom de kalte Atactét, men did hen at fare, foreſtillet de mig, var iche mueligt, formedelſt at det var ſaa langt paa Høſten, og der hen var end da mange Dagers Reyſe, ſaa ieg af Jis og ſtormende Vinde vell ſkulle blifve opholdet, at ieg ingenlunde kunde komme til Huus igien for Vinteren, men der ieg ſagde, at hvis ieg iche kunde komme hiem igien for Vinteren, vilde jeg holde Huus hos dem, ſvarede de, at de Kalaler, ſom boede Sønden fore, vare ſaa wilde og galne, at de ſlaer andre Folch ihiell og æder dem op, hvilchet de ſagde for at affkreche mig fra Reyſen, men der ieg ydermeere ſagde, at ieg var iche bange for de galne Kalaler, thi ieg hørte Gud til, ſom er ſtor etc., gaf de til Undſkyldning, ſig iche at kunde herbergere os om Vinteren, fordi de hafde ichun ſmaae Huus Værelſer, med videre. Dette uanſeet befant ieg dog ſelfv iche dismindre de Obstacula og Forhindringer, ſom nødde mig til igien at begifve mig paa Hiemreyſen, anſeende vi ved god og føyelig Vind var avangerit et temmelig Støche Søer effter, og alligevell vi dend heele Søer Reyſe iche kunde faae Høyden af Soelen for miſtig og tych Lufft, at vi deraf nogenledis kunde ſlutte, hvor vitt vi vare komne, ſaa var vi dog effter voris Giesning allereede reyſt ofver 60 Miile, hvilchet Støche Vey paa ſaa ſilde Aarſens Tid ſkulle hafve faldet os beſverlig noch, hvis contrarie og ſtormende Veir, ſom ved diſſe Tider var at befrychte og vente, hafde os paakommet, der til ſaa begynte vi och at liide Mangell paa endeel Proviant, thi udj vore Chaluper kunde ved Udreyſen iche meere rømmis og indtagis. For derfore at forekomme dend Uleylighed, ſom mig formedelſt de med mig hafvende Folchis Misfornøyelſe udj nogen bethydelig Mangell og Møye kunde tilføyis |: uanſeet ieg for min egen Perſon var noch bereed at udſtaae hvad forekomme kunde :| motte ieg igien vende tilbage.

D. 26. begafv vi os derfor igien paa Hiem Reyſen, os fulte atter mange Grønlænder der fra Stedet, men ſom Norden Vinden ved Middag begynte lit at blæſe, kom vi dend Dag ichun til 3 Miile, hvor vi toeg Natteleye paa en ſmuch og ſlet grøn Øe, hvor der var 19 Wild Mands Telter og en ſtor Forſamling af Folch.

D. 27. blefv got og ſtille Veir og Soelſkin, droeg der fra atter i Følgeſkab med mange Wilde, hvilche, der vi lagde til en liden Øe, hvor der laae en Død begrafvet, bad de mig at ieg ſkulle blæſe paa hannem, at hand kunde blifve lefvende igien. Jeg ſvarede dennem, at ſaadant var allene Guds Gierning, ſom hafver ſkabt Himmell og Jord, men paa hin Dag ſkall Guds Søn komme igien og opveche alle Døde og tage dem til ſig udj Himmelen, ſom kiende og frychte Gud, med hvilchen Tale og Forklaring de och loed ſig nøye, allene de forlangede dog, at ieg ſkulle blæſe paa dennem, ſom hafde nogen Skade og Brech etc. Her fich vi Høyden mod Soelen af 60 Gder og 20 Min. hvilchet endſkiønt det iche er correct og at forlade ſig paa, dog iche kand differere ofver 1/2 Grad, og var derfor at ſlutte, vi lenge ſiden effter voris Reyſe ſkulle være det formeente Strat forbie. Dend Dag kom vi til 4 Miile, hvor neſt ved var mange Wild Mands Telter.

D. 28. var och got ſtille Veir og Soelſkin, droeg derfra, hvor da med ſamme en ſtor Deel Wilde komme till os, førende med ſig en ſtachels blind

Mand, med Begiering, at ieg vilde blæse paa hannem; ieg toede hans Øyen med Fransk Brende-Viin og underviiste hannem, hvorledis Guds Søn, der Hand gich her i Verden, opvagte nogle Døde og giorde Blinde seende, og der Hand opfoer til Himmels, sagde Hand, at Hand vilde komme igien og opveche alle Døde, hvor da alle Blinde og Skrøbelige skulle blifve karsk baade paa Øyne og andre Lemmer. Der ieg nu spurte hannem, om hand troede alt saadant, svarede hand ja, hand troede det altsammen. Hvorpaa vi droeg voris Vey, os fulte der fra vell 100 Menniſker dend gandske Dag. Vi foere inden for nogle smuche grønne og slette Oer og effter 3 Miilers Reyse mod Afftenen kom till en Sted Øst ind udj en liden Fiord, hvor de Norske fordum hafver boet, som de kalte Kakoetut, hvilchen var en smuch Platz og deylig Gres Eng; der sammesteds var besynderlig 2de muurede Huuse, af hvilche det ene har været en Kircke og er 8te Fafvner lang og vell 3½ Fafvn breed inden till, og Muuren mest en Fafvn tych; udj Høyden er dend 2 à 3 Fafvner, dend hafver 2 Dørre paa dend søndre Siide og 1 stor Dør paa dend Vester Ende. Paa dend norder Siide har været ichun 1 Vindue, men paa dend sønder Siide 4re Vinduer, viide inden till og snefvre uden till; noch derforuden et stort Vindue udj hvert Røst. Muuren er endnu heel og vel ved Macht og med Kalch forseet imellum Steenene, uden allene paa det søndre Hiorne var dend refvnet og nogle Steene saavel som noget af Røstet affalden. Stenene udj Bygningen var endeel meget store, slette og jefvne, ligesom de vare hugne, og dend heele Bygning vell og konstig med buntede Steene sort og hvid sammensatt. Kircken er med en stor Kirckegaards Muur omkring gifvet. Det 2det muurede Huus er 6 Fafvner lang og till 3 Fafvner breed, inden till med en Dør, var meere forfalden, dog endnu ofver en Mands Høyde, men det samme har været et Boe-Huus. Her inde i denne Fiord faae de smaae Torsk, Lax og Rødfisk. Endeel af Grønlænderne, som fulte os, forblefv der hos os om Natten.

D. 29. Søndag, effter Bøn og Gudstieniste, da Grønlænderne och vare nærværende, hvilche ieg och underviiste om detz Betydende, loed ieg mod Afftenen forsøge at grafve udj Grunden inde udj Huuset, i Tanche at finde nogle Monumenta af Antiqviteten, men vi fant intet uden nogle Kull og smaae Been, thi vi hafde ingen Instrumenter at grafve, og derfor kunde iche komme ret dybt udj Jorden. Grønlænderne ville af Førstningen iche tilstede os at grafve der, for dend Frycht og Afskye, de har til de Døde, og det som de Døde tilhøre. De sagde, at de Døde, som der laae, skulle giøre dem ont, naar vi vare bortreyste, fordj vi giorde dennem Uroe med voris Grafven etc. Jeg svarede dennem, at vi ville iche giøre de Døde nogen Uroe, men det var noget andet, som vi søgte effter, saa hafde de og iche heller noget ont at befrychte sig at vederfaris for dend Skyld, thi de vare Kublunacher ligesom vj, og de selfv Kala[le]rne, ere deris Børn og Affødninger. Her med loed de sig sige og hialp os och at kaste nogen Steene af Veyen, hvor vi ville grafve. De forlanget gierne, at vi skulle komme der Søer hos dennem at boe. Udj en Fiord nest Østen fore, som de kalte Iggalick (hvilchet er saa meget som en Huus Bye), berettet de, ere endda fleere og større muurede Huuser end disse, disligeste en

deyligere og slettere Plan end her, og smaae Skofv. Men som vi vare farne samme Fiord forbie, var iche Leylighed at reyse did hen igien, det at besee.

D. 30. droeg vi igien derfra; Grønlænderne, som laae der hos os, fulte med os, og under Veigs kom og fleere til og førte os till deris Telter, hvor vi fich endeel Refvskind forhandlet; dend samme Dag kom vi til 3 Miile til en Sted hvor der vare 4re Wild Mands Telter.

D. 31. fortsette Reysen Nord effter med smucht Veir og Soelskin og seiglede forbie Obningen af en Fiord, som kaldis Tunulliabich, hvor Grønlænderne, som fulte os, berettet, at der var iligemaade steenmurede Huuser, saa velsom ochsaa Skofv, dog iche større end dend som findis udj forhen melte Fiord Aggelusuack; der sammesteds skal findis en Slags bruun roth Farve, disligeste røde Stene med hvide Pletter udj; de sagde, at endeel af Huusene udj bemelte Fiord ere bygde af saadanne plettede Stene. Derinde fangis och stor Lax og smaae Torsk. Her bragte de Wilde mig en sønderlig Fisk, saadan som hvercken jeg selfv eller nogen af de andre mine Folch hafde seet, og var af denne Skichelse: Hofvedet og dends fremmer Deel lignet mest en Rødfisk, hafde Skubber og Skiell med hvadtze Piger og Tagger alle Veigne ofver og dens Hals og Sporr var gandske smalt; samme Fisk hafde de taget ud af en Kobbe, som dend hafde sluget udj sig, dog sagde de, at der i Søen saae de undertiden saadanne Fiske, og ere endeel meget store. Her inden fore, oppe til Fields, saae vi et langt stort Isbierg, hvilchet continuerit alt Nord effter og var at see saa snart nogen Fiord obnedis, har och uden Tvill Correspondentzce med det store Isbierg her Osten fore udj Fiorden Ujarachsuack. Dend Dag kom vi ichun 3 à 4 Miile.

D. 1. Septembr. var om Morgenen mistig og tych og blæste Syd Ost Vind, begafv vi os derfra, men der Vinden med Regn begynte sterck at blæse, droeg de Wilde fra os, som da fulte os, og vi toeg vor Cours paa vor egen Haand Nord Vest hen imellum Oerne igiennum det smale Sund, hvort igiennum vi passerede Søer effter d. 18. Augustj og kom igien til Hafobningen, men som Vinden med Regn toeg hefftig till, motte vi gifve os der i Roelighed, saasom os stoed et skarpt Støche fore, og kom dend Dag 4 Miile.

D. 2. Septembr. continuerit med Regn og en Storm af Syd Ost, og om Natten til d. 3. September sprang Vinden om til Vesten, et forskrechelig Veir, som sloeg voris Telt ned, det beste var at vi fich salverit vore Chaluper udj en liden Viig nest hos udj dette slemme Veyr, dog om Morgenen bedarede Veyret igien, men vi kunde iche reyse, fordi Nord Vest Vinden blæste endda sterch og var os imod.

D. 4. dito blefv Norden Vinden lit spagere, hvorfore vi begaf os paa Reysen, men som det begynte strax igien at blæse, motte vi legge til en Oe en Miilk omtrent fra Stedet vi laae. Her fich vi atter igien Høyden mod Soelen af 61 Gder 4 Min. Østvert fra os saae vi en stor lang Obning eller Fiord, hvis Fielde og Klipper var gandske bedecht med Jis og Sne, det hafde halfv Udseende, som der skulle være en lang Obning eller Strat ind, efftersom Landet paa begge Sider falt af, men Grønlænderne, som siden kom til os,

berettet, at der var ichun en Fiord ind. Her skiød Petter Harponerer 2 Kobber, men fich intet af dem, thi de sanch til Baands.

D. 5. dito. En Søndags Morgen, efftersom Vinden stilledis af, droeg vi derfra effter holdet Bøn og Choer og sette vor Cours Nord Ost hen inden for de 3de store Oer og Forbierge, forbie hvilche vi och passerede Søer effter d. 17. Augustj. Under Veigs alle Veigne kom Grønlænderne til os, af hvilche endeel fulte os dend gandske Dag. Der er och en Fiord, hvor der skal være gamle Huuse effter de Norske og smaae Skofv. Dend Dag var deilig got Veir og Soelskin, og kullet undertiden Osten af Landet, undertiden Vesten af Hafvet, dog var mest stille, og kom dend Dag til 6 Miile til en Sted, som kaldis Tongarsuck, og skal hafve sit Nafvn af de mange Spøgelser, som de sagde, der skulle høris og seis effter de gamle afdøde Norske, hvilcke i fordum Tid der strax ved hafver boet. Der sammesteds var en meget god Skibs Hafvn og kort Indløb af Søen. De mange store Isskotzer, som vi saae paa Søer-Reysen, fornam vi nu intet till, thi det fornylig værende stormende Veir af Syd Ost hafde drefvet dem ad Søen till.

D. 6. Iligemaade smucht stille Veir og Soelskin, droeg fra Tongarsuit, men mod Middag begynte Norden Vinden igien hart at blæse, hvorfore vi motte støde op udj en Bucht under Landet, effter at vi hafde reyst til 2 Miiler, hvor der var 6 Wild Mands Telter, her fich vi atter Høyden af 61 G^der^ 42 Min. Ret som vi komme der til Landet, ankom och tillige en Konne Baad fuld af Folch Norden fra, som sagde, at de siden min Bortreyse hiemmen fra hafde været der oppe hos os og vare kommen Norden fra Hvalfangsten, hvor de hafde været fra forleeden Aar, og reyste nu till deris Hiem igien.

D. 7. stilledis Vinden af og blefv smucht Veir og Soelskin, fortsette Reysen Nord effter forbie det høye Forbierg, som vi tenchte, skulle været Cap: Consort: hvorfra der kom 5 Grønlænder ud til os. Ved Nesset var Holmer og gode Viiger, hvor mand i paakommende Veir kunde bierge sine Chaluper, ellers var det et slemt Forland med mange Grunder og Skier. Derfra satte vi ofver til det 2^det^ Land N. N. O., hvor imellum var en stor Bucht eller Is-Vog med nogle store og smaae Oer og Holmer, hvilchen saa vell nu, som da vi reyste Søer effter, laae fuld af Is, uden at Stormen, som nylig hafde været, har sat dend noget fra hinanden og drefvet endeel af dend til Søes. I hvor vell at det var gandske stille, saa var dog Søen saa oprørt af dend stercke Strøm og Storm, som nylig hafde været, saa det var half farlig at roe forbie og imellum de store Isskotzer, hvilche af Dyningen løfftedis op og ned, som foraarsagede en skrechelig Suusen og Bruusen.

Vi loed staae uden for alle Oerne og kom omsider til en stor Oe, paa hvis øster Siide vi toeg Natteleye, og var en god Hafvn for Skib, der var och 2 Vild Mands Huuser, men ingen Folch; dend Dag hafde reyst till 5 Miile; her falder Landet af og blifver igien lafvere.

D. 8. iligemaade smucht stille Veyr og Soelskin, droeg derfra og sette vor Cours N. O. hen ind imellum Oerne; under Veigs komme de Wilde til os og talte med os. Her Osten fore er och en Fiord, hvor de Norske hafver

boet; vi kom dend Dag til 4 Miile til en ſtor Forſamling af Wilde, med hvilche vi och talte paa Søer Reyſen. Disſe ſamme, ſaa vel der vi komme der til Landet, ſom och ſeent paa Afftenen, giorde ſig heel lyſtige for os med Siungen og Springen etc:

D. 9. Continuerit med ſmucht ſtille Veir og Soelſkin. Os fulte endeel Wilde 1 Par Miiler hen til nogle andre, hvor de hafvde fundet en liden død Hvall, hvilchen de der boende hafde deelt imellum ſig, og disſe med os følgende ochſaa komme at ville være Gieſter paa. Om Afftenen kom vi til Sand-Landet til en Oe, og hafde reyſt dend Dag til 5 Miile. Det heele Land paa 3 à 4 Miile er gandſke lafvt og flet, og det ſom er forunderligt, betecht med Jis og Sne; uden fore imellum Holmerne og langt ud paa Hafvet er det gandſke grunt, og Søen tych og oprørt af Sand og Leer.

D. 10. og ſmucht Veir, reyſte Sanden forbie, der uden fore fich vi Høyden mod Soelen af 62 Gᵇᵉʳ 32 M. og fra Soelen henved 63 Gᵇᵉʳ. Ved Middags Tid begynte Norden Vinden at blæſe med miſtig Lufft, hvorfor vi kom iche lengere dend Dag end til 3 Miiler Sand-Landet forbie, hvor vi fant fore os 2 Wild Mands Telter.

D. 11. Klaret op igien med ſmucht ſtille Veir og Soelſkin, ſette vor Cours af Forſtningen Nord Oſt hen imellum Oerne, men ſom Miſten ved Middag os igien paakom, motte vi holde uden fore og kom om Afftenen 4 Miile til 3ᵈᵉ Wild Mands Telter. Dend ſtørſte Deel af de Folch, ſom vi her treffede paa Søer Reyſen, var nu inde i Fiordene paa Reenjacht. Her fangis Torſk, ſmaae og ſtor, udj en Dam eller Vog. Høyden mod Soelen fich vi her atter 62 Gᵇᵉʳ 49 M. Her er alle Veigne gode Skibs Hafvner.

D. 12. En Søndag effter Bøn og Guds Tieniſte droeg derfra i Følgeſkab med mange Wilde, hvilche vi treffede dend heele Dag alle Veigne. Kom dog ichun 2 à 3 Miile. Siden vi ſlap Jisvogen, har vi ingen Jisſkotzer ſeet, hverken ved Landet eller udj Søen. Her blifver igien høye Klipper.

D. 13. Var got ſtille Veir, men ſkyet Lufft, fortſette Reyſen; under Veigs komme der omkring boende Grønlænder til os; her er de høye Klipper, uden fore hvilche vi paa Søer Reyſen fich Høyden mod Soelen af 63 Gᵇᵉʳ og 24 M. Der uden fore er en Odde laft Land og ſynis at være landfaſt med de høye Klipper. Noget Norden og Sønden fore ere gode Skibs Hafvner. Vi kom dend Dag til 6 Miiler, omtrent 7 Miiler fra vort Huus og Hiem, og toeg Natte Leye paa en Oe, hvor vi fant en Slags brangull Farve eller brun roth.

D. 14. Seent paa Afftenen kom vi, Gud være lofvet, vell og lycheligen hiem till Huus igien. Siden Hiem Komſten vare vi en Dag med klart Veir og Soelſkin faren her uden for Oerne for at tage Høyden mod Soelen og at conferere dend med dend Høyde, ſom vi hafde faaet her lengſt Sønden fore d. 27. Augustj, og befinder, at imellum dend Høyde med og mod Soelen differerer iche meget, thi vi fich her til 64 Grader, ſom och vor Colonie ichun er 6 à 7 M. nordeligere. Hvoraf er at ſlutte, vi dog hafver været ofver 61 Gᵇᵉʳ ſydlig, ſaaſom vi ofvenmelte Dato hafde Høyden mod Soelen af 60 Gᵇᵉʳ og 20 M: uanſeet vi dog allerreede igien hafde aflagt en Dags Reyſe paa Hiem Veyen; hvilchet och nogenledis kommer ofver et med voris Giettning

og Reyſen. Og ſaaledis har vi da iche alleniſte været det Nordiſte Strat forbie, ſom ſkall ſtreche ſig hen til Øster-Bygd, men endoch det andet, ſom kaldis Forbissers-Strat, hvilchet de nye Carter ſetter paa 62 Gᵈᵉʳ, men endeel af de gamle, hvilchet och Tormoder udj hans Land-Cart og Historia Grönlandica følger, ſetter det imellum 60 og 61 Grader, ſaa Carterne i denne Puncht merchelig differerer. Af diſſe Omſtændigheder giør ieg mig derfor dend Slutning, at de udj Cartet teignede og beſkrefvne Strat og Freta er aldrig till eller findis, thi iche allene kunde ieg ſelfv ey ſee nogen Ligning der till, ey heller faa nogen Underretning her om af de Wilde. Udj de gamle Historier og Landets Beſkrifvelſe findis och iche en eeniſte Bogſtaf eller Beretning om diſſe 2ᵇᵉ Freta og ſtore Øe-Lander, thi der meldis allene, at der vore gamle Norſke hafde bygget paa dend Øster-Siide af Grønland lige tvert ofver, fra Island, da har de ſiden continuerit med at bygge rundt omkring og langs Landet og inde udj Fiordene, alt hid til dend Veſtre Siide. Setter och dette hos, at der var ichun 12 Vech-Søes, i. e. 12 Miile imellum Øster-Bygd og Vester-Bygd. Og fordi ieg nu finder diſſe Steen muurede Huuſe ſaa langt om Syd, ſlutter ieg, at det Land iche er nogen ſtor Øe, men grendtzer med det faſte Land Grønland, thi ellers ſkulde mand vel tenche, at effterdi der ſaa omſtendelig beſkrifvis alle Fiorders ſaavelſom andre bebygde Smaae Oers Beſkaffenhed, der ochſaa vell ſkulle være blefven melt om diſſe 2 ſtore Øe-Lande og de Bygninger, ſom derpaa fantis. Og hvad i particulair det Strat, ſom nefvnis effter Martin Forbisser, er angaaende, da er det iche beviisligt, om det ſamme er at finde paa Grønland, ſaaſom velbemelte Tormodus Torfæus udj hans Historia Grönlandica formelder, at hand udj Forbissers Relation iche finder anteignet, under hvilchen Polj Høyde det Land monne ligge, hvis Beſkaffenhed, Folch og deris Sæder hand der ydermeere beſkrifver, men af ſamme Lands Folch og Sæders Beſkaffenhed langt meere ſlutter, at det hører ſlet iche til det gamle Grønland, men hafver uden Tvil været ved de Americaniſke Custer.

Dend forlengſt hid forventendis ſmaae Snau, Printz Friderich kaldet, ſom Sellien Dahl førte, dens lenge og uforhaabentlig Udeblifvelſe, vill disverre intet andet betyde, end hans Undergang og gandſke Borteblifvelſe i det ſtormende Veir ved Staten Huch, hvor hand kom Skipper Berenth Hansøn af Sigte og ey meere af dem blefv ſeet. Imod ſaadanne og andre fleere ſvare paakommende Prøfvelſer og Anſtød dend Almechtige gode Gud dend foretagne Dessein naadeligen ophielpe! og ſtørche dem med Haab og Beſtandighed, ſom det ſkall udføre, at de udj alle paakommende Vider-Vertigheder maae dog hafve deris Øyen henvendt til dend Almechtige Gud, till hvis Ære alt dette henſichter, og kand giøre ofver alt det vi kand bede og forſtaae, og imod all menneſkelig Fornufft udfinde Veye og Middell till Sit Nafvns og Æris Udbreedelſe.

D. 16. Septembr. kom nogle af vore Folch hiem med 4ʳᵉ Reensdyr, hvilche de hafde ſkudt her Norden fore paa Odden af det faſte Land ſom ligger til Baals Revier. Udj Sommer tilforne har de udj Præſte Fiorden ſkudt 5 Reen. Med voris Laxfiſkende har det ſiden min Bortreyſe Søer effter iche

vildet lychedis, thi vi ofver alt fich ichun 6 Tønder. Men Aarſagen var, at ſom der i denne Sommer falt ſielden Regn, blefv Elfven for tør, ſaa Laxen iche kunde komme op i Vandet.

D. 27. dito kom Bogholderen med Skipper Berenth Hansøn hiem ud af Baals Revier fra Fiorden Ujaracksuack og Amaralick, hvort hen de med 2de Chaluper for 3de Uger tilforne vare henfarne, fornemmelig i dend Tanche, at inqvirere effter Skofv, men de ſaae gandſke lidet der udaf, thi der fantis iche andet end ſmaae Kratt af Bierch, hvilchet vill være gandſke utilſtrecheligen, en widløfftig Colonie med Brende-Fang at forſiune, ſaa ſaadan Mangell paa Brende-Fang vill visſelig blifve iche dend ringiſte Beſverlighed. Till denne Stund har vi hafft ſtor Hielp af dend Reche og Drifve Veed, ſom vi har fundet her omkring ved Stranden og Oerne, og kunde en Tid lang af ſamme blefven forſiunet, hvis iche Colonien i denne Sommer ved det her til os kommende Skib med ſine Folch, ſom till Foraaret er destinerit at gaae paa Hvalfangſten, var blefven amplificerit, thi jo fleere Folch, jo meere Veed der till dend iidelig Kogning, Bagning og Brygning behøfvis. Her ofver er all dend Strand Veed, ſom nermiſt var at finde, nu gandſke opſøgt, ja moed Ordre og Forbud er och endeel af Grønlændernis Huuſe blefvne ned refvne og borttagne, hvilchet, i hvor vell nochſom flittig er effterforſket, af hvem, kand mand dog iche faae Sandhed herom at viide, ſaaſom Lands Folchene gifver Skibs Folchene Skyld derfore, og diſſe de hine igien. Dog er de igien med Betalning blefven fornøyede, ſom Huuſene hafde miſt.

Ellers hafde velbemelte paa denne Reyſe intet meere remarqvabelt erfaret, end ſom tilforne ved mig om ſamme Steds Leylighed er notificerit, uden allene, at udj Fiorden Amaralick, lengſt ind, hvor de Norſke hafver boet, er ochſaa at ſee en gammel forfalden Steenmuur, ligeſom dend der findis udj Ujarachsuack. Paa Reens Dyrs Jacht employerit de ochſaa der inde nogle Dage, men ſaaſom de Wilde i denne gandſke Sommer har jaget der effter Reenen, hvilchen de och ſøger langt op til Fields, var der nu faae at ſee, men ingen at komme i Skud med. En ſtor Hob Harrer ſkiød de der. De af Folchene, ſom var marcherit et got Stoche Vey op till Fields effter Reenen, berettet och, at det Isfield, ſom udi afvigte Aar blefv ſeet der inde udj Fiorden, hvorom tilforne refererit er, ſtrecher ſig Søer og Nord ofver Field Ryggen, ſaa langt ſom de kunde ſee, og har uden Tvil Correspondentz med de Isblinche og Fielde, ſom ieg ſaae her lengſt Sønden fore. De ſaae och ofven paa Fieldet mechtige ſtore Vande under Isbierget, hvor udj dref ſtore Isſkotzer, ſom vare udfaldne af Isbierget; dend heele Fiord udj bemelte Ujarachsuach laae fuld af dislige Isſkotzer, ſom och vare udfaldne af ſamme Isfielde ved Søe Kanten.

D. 28. kom Koeke |: ſom er dend Wild Mand, ſom med ſin Familie hafde Huus hos os neſt afvigte Vinter :| nu ochſaa hid til os igien med ſin gandſke Familie, foruden hans Qvinde, ſom i Sommer ved Døden er afgangen. Disligiſte hans Broder med ſin Qvinde og 2 Børn, tilſammen 12 Menniſker, i det Forſet at blifve hos os denne Vinter ofver, effterſom iblant Huuſene ſom vare nedrefvne, deris var det ene, hvorfore vi her paa Platzen hos os

opbygde dem en liden Hytte at holde til udj. Jeg haaber neſt Guds Hielp, at denne deris iidelig Nærværelſe og Omgiengelſe ſkall vorde baade mig og dem til Fordeel.

Dend ſidſte Deel af denne Sommer har været meget god med ſmucht Veir og Soelſkin, men nu begynder det at ſee Vinter achtig ud med ſneeſkyet Lufft og iblant ruſket Veir.

D. 5. Octobr. Var vi foraarſaget at lade ſlachte en af de 2de Oxen, ſom med 2 Kiør og nogle andre ſmaae Chreatur i denne Sommer med Skibene vare os tilſente for i Fremtiden at faae videre Afvoll der udaf, ſaaſom vi ere iche forſiunede med ſaa meget Høe og Foeder, at de alle uden Fare kunde opholdis. Skulle mand være i Sinde, Colonien med Qvæg og Chreatur at ville forſiune, da maae dend nødvendig til ſaadan en Sted forflyttis, hvor Qvæg og Chreatur kand fødis og opholdis, men her er ichun en tør og ufrugtbar Sted.

D. 6. og 7. dito vare atter nogle af vore Folch her Norden for paa Reen-Oen, men fich denne Gang ingen Reen at ſee, 40 Ryper og 1 Harre ſkiød de dog der.

D. 21. kom hid en liden Dreng omtrent af Alder 10 à 12 Aar, hvis Fader og Moder er død, og forlangede, at hand motte blifve her nogen Stund. Jeg ſvarede hannem, at derſom hand vilde blifve hos mig alle Tider og iche om Sommeren igien fare bort med de andre, ſaa vilde ieg annamme hannem og alletider forſiune hannem med Mad og Klæder; det tilſagde hand og var vell tilfredtz med. Hvorfore ieg och i Jesu Nafvn toeg hannem an i dend Forhaabning, at ſom hand har ingen nære Venner og Beſlechtninger, ſom ſtort ſkiøtter hannem, hand da vell ſkall gifve ſig her til Roelighed og blifve beſtandig; hvilchet noch var at ønſke, at iche det gode, ſom de om Vinteren hafde fattet og lært, om Sommeren igien, da de ſig fra os absenterer, formedelſt deris uſtadige og wilde Væſen, ſkulle forkaſtis og forglemmis.

D. 29. kom atter nogle af vore Folch fra Reen-Oen, hvor de har været nogle Dage, og førte hiem med ſig en Reen og nogle Harrer og Ryper.

D. 2. Novembr. blefv en Par Chaluper Folch udcommanderit at fare et Støche Vey her Norden fore, ungefer til 6 à 7 Miile, i Tanche at fornemme Tilſtanden om dend ſmaae Hvalfangſt, ſom de imellum farende Grønlænder berettet, at de der boende nylig hafde faaet nogle udaf, for hvis Skyld och dend ſtørſte Deell af de her omkring forgangen Vinter tilholdende Wilde ſig did hen hafver begifvet, udj denne Vinter at ville tilholde, men

d. 5. dito kom de igien tilbage og ſagde ſig intet der at kunde udrette, men ſom i ſaa kort en Tid vell ingen beſynderlig Kundſkab herom kunde erlangis, da reyſte ieg ſelfv derhen igien med 2de Chaluper Folch og 2 af Harponerene d. 8. dito for nøye at erfare Beſkaffenheden, og med ſamme, om mueligt var, formedelſt Grønlændernis Anviisning ochſaa at lade giøre Forſøg her paa.

D. 10. komme vi derhen, hvor da ſamme Dag Grønlænderne, ſom hafde været ude paa Søen effter Kobben, fortalte, at de hafde ſeet Hvall noch, baade ſmaae og ſtore, dog alle af dend Sort ſom kaldis Finne-Fiſker, af hvilchet

Slags dend ochſaa var, ſom de ſeeniſt hafde fanget, men hafde dog været en meget ſtor Fiſk, ſom af dens Been og viidere nochſom kunde eragtis, hafde och hafft braf Spech, men ichun gandſke ſmaae Barder. Dagen effter fich ieg en af de Wilde at følge vore Folch ud paa Søen for at fornemme om Hvalen, men ſom Sneekafve med ſterch Vind paakom, motte de med uforrettet Sag vende till Land igien. Vi fortofvede der indtil dend 16. dito, men ſom imidlertid iche var Veirligt at komme ud, dertil med Vinteren tiltager og Dagene kortis, motte ieg denne Gang lade det beroe og begifve os hiem igien.

Det kunde maae ſkie vell komme nogen underligt fore, at ieg ſaa i particulair tager mig det an, ſom iche eegentlig er mig vedkommende, men vill mand betenche, hvad Omſorg og Bekymring mig for andre ligger paa Halſen, ſaa vell i Henſeende til dend Plicht, ſom mig ſom Compagniets Tiener og af dem beſkichet Ober Hofvet ofver deris Etat til dett her udj Landet tilkommer, ſom ochſaa Allernaadigſt beſkichet Missionarius og førſte Hofvet Mand og Aarſag til denne Mission og henſichtende Verck til diſſe arme Menniſkers Omvendelſe, da kand ingen forarge ſig derofver, om ieg anvender all optenchelig Fliid til de Veye og Middeler at udſøge, ſom kand tiene til dette heele Verckis Befordrelſe, helſt ſaaſom disverre! Handelen er af ringe og faſt ingen Consideration. Hvad ellers forbemelte Hvalfangſt kand være at reflectere paa, da ihvor vell her iche ſaadanne Hvale gifvis, ſom vore Hvalfangere gemeenligſt vill befatte ſig med, effterſom ſamme Fiſke ere heel uſtyrlige at gifve ſig i fær med, og er der hos iche af dend Importantzce, at dend kand ſtoppe og erſtatte dend Hazard og Bekoſtning, ſom deris Linier og Hvall Redſkab her ofver løber udj. Iche dis mindre, effterſom vi dog ſee de Wilde ere capable at fange Hvall med ſaa ringe Bekoſtning og Møye, thi de bruger ingen Linier og Harpuner dertil, men ichun de blotte Lentzer, ſom de ſtinger i Lifvet paa hannem, og naar hand har faaet Saaer, beretter de, at hand ſøger Landet. Hvad nu ſaaledis de Wilde ved en enfoldig Maade er mueligt at udrette, kand iche heller være os umueligt, og i dette Fald at lære noget af de Wilde, var hvercken Skam eller Skade. Iche heller ere ſamme Hvaler af ſaa ringe Importantzce, det var jo Umagen værd at legge ſig der effter, naar Tiden og Leyligheden det vilde tillade, ja Grønlænderne ſkulle gierne betale baade Kiød og Been paa hannem med got Kobbeſpech, effterſom ſaadan Hval Kiød er for dem en ſønderlig Lecher Bidſken og langt angenemmere end Kobbe Kiød.

Ellers blefv mig denne Gang af de Wilde, beſynderlig af en, ſom var fød der Nord udj Strat, hvor dend rette Hvalfangſt er, gifvet en ret nyttig Underretning og Opliusning, nemlig, at under Nord, hvor Skibene aarlig henkomme til Hvalfangſten, der er dend gandſke Søe om Vinteren tildechet med Iis, ſaa at ingen Hvall der da kand opholde ſig, hvor til de gifver denne Aarſag, at ſaaſom Søen da ligger til frosſen, kand Hvallen iche komme op at blæſe, men maae derfor ſøge udj aaben Søe og ſkall derfor i Sønderlighed holde ſig ved en Sted, ſom de kalde Nepisene, hvor Grønlænderne der ſammeſteds fange dennem, dend Sted ſkall ichun være 6 à 8te Dagers Reyſe her Norden fore, uden Tvil paa denne Side af Syd-Baye. Men om Vaaren igien, naar Iiſen optøer |: ſom ſkier i April :| ſøger dend under Nord. Effter denne Beſkaffenhed

torde det iche være uden Fordeel, om en Colonie der kunde oprettis. De berettet ochſaa her hos, at der nær hos er en ſmuch Platz med Greſs og ſmaae Skofv, disligeſte Lax, Qveter og Rødfiſk Fangſt, ja iche langt derfra ſkall och findis forfaldne Huuſe effter Kablunackerne, i. e. vore Norſke.

Imidlertid ieg var her Nord hos de Wilde, ſom var en temmelig ſtor Forſamling, ſaae ieg min Forundring paa deris Væſen og Lefvnet, thi efterſom de vare ſaa rigeligen forſiunede med Mad, ſaa vell Hvall ſom Kobber, da lefde de hver Dag effter deris Maade herligen og udj Glæde; de gich af det ene Huus i det 2^det^ for at beſøge hinanden, og effter at de hafde vel ædt og frosſet, ſtoed de op at leege; hvilchen Leeg beſtoed der udj, at de hafver en liden Tromme, ſom er en Ring af Been, ofvertrechet med Skind, dend ſlaer de paa med en liden Kiep, brugende der hos puſſerlige Geberder med at ryſte paa Hofvedet og at bøye Ryg og Lemmer hid og did; de ſiunger och tillige med nogle iblant dem brugelige Viiſer, ſom meſt gaar ud paa en Melodie og handler om deris Handtæringer. Till at forøge ſaadan deris Lyſtighed, har de vell de Fraværende for Nar og aber enten effter deris Tale eller andre Sæder. Saadant Giecherie drefv de en gandſke Natt udj det Huus, ſom ieg var til Logomente udj; der ſammeſteds passerede och dette: Der var en Mand, ſom iche var vell tilpaſs, hvilchen en anden effter deris Indbildning og Superſtition ſkulle curere eller ſnarere forfare, hvad Udgang hans Sygdom ſkulle faae. Den ſamme Hexen Meſter lagde ſig paa Ryggen paa dend Siugis Seng, ligeſom død og henrycht, hvor da hans Hofvet af Patientens Qvinde med en liden Stoch bleſv opløfft; iblant loed hand Hofvedet lettelig opløffte, iblant giorde hand det tuncht og ſtifft, ſaa hun iche kunde roche det, og med hvert at hun ſaaledis løfftet paa hans Hofvet, ſpurde hun hannem om adſkilligt med ſtor Alvorlighed, ligeſom ſiddende udj dybe Tancher, hvilchet jeg iche kunde forſtaae, men paa ſaadan Tiltale ſvarede hand hende undertiden et Ord eller to og undertiden iche; paa Slutningen begynte hand at mumle og ſiunge og iblant høyt at ſkraale og ſkrige; dette Aberie varede ſnart en heel Timis Tid, imidlertid ſad den Siuge for ſig ſelfv hen paa Benchen, og alle hans Klæder og Tøye laae der mit paa Gulfvet. Effter at nu alle denne Ceremonie hafvde Ende, ſpurde ieg dem, hvad det var og ſkulle betyde; de ſvarede, at ſaadan Ceremoniel ſkulle tiene til dend Siugis Helbreedelſe. Jeg ſtraffede dem derfore og underviiſte dem effter Mueligheed, hvor daarlig og gandſke fruchtis-løs ſaadant Giecherie var, der imod formanende dennem at paakalde dend Almechtige Gud om Hielp i deris Nød og Sygdom. Men disverre, de toeg ſig ſamme Underviiſning og Correction iche nærmere til Hiertet, end at de næſte Afften der effter øfvede det ſamme igien. Saaledis ere de arme Vanvittige hengifvne till allerſtørſte Superſtitioner og daarlige Indbildninger, hvorfra Gud naadeligen redde dennem! Ellers motte de gierne høre, at ieg kunde fortelle dem om guddommelige Ting, og vilde alle og Enhver af dem hafve mig udj deris Huus at ligge, og ſaa ſnart ieg kom ind at beſøge dem, bad de ſtrax at ieg ſkulle ſige dem noget om Gud etc. Dend naadige Gud oplyſe deris blinde Fornufft, omſider at maae fatte dend guddommelig Sandhed, ieg baade nu og her effter kand dennem foreholde.

D. 23., der nogle af vore Folch vare henfarne her strax Norden fore udj Nepiset Sundet paa Skiøtterie, passerede, at en af dem, som hafde nogle Ref-Felder der henne omkring staaendis, blefv over sædvanlig Tid ude og iche kom igien til Baaden, hvorfore de andre giorde sig dend faste Tanche, at hand visseligen var kommen til Ulyche og faren igiennum Jisen, ofver hvilchen hand skulde gaae, saasom det och Dagen tilforne var ham og en anden vederfaret, men blefv dog biergede, og som Afftenen tilstundede og der blefv et slemt Veir med Vind og Snefoch, var de foraarsaget at begifve sig hiem til Huus, men strax effter at de vare bortfarne, kom dend Stachell og motte holde ude der om Natten. Om Morgenen tiilig, der de igien foere der hen, for at søge effter hannem, om de kunde finde hannem død eller lefvendis, da saae de Spor effter hannem, at hand allerreede var gaaen derfra og vilde søge til nogle Wild Mands Huuser et got Stoche Vey der fra paa samme Land, saasom hand tvilede paa, at de dend Dag skulle kommet der hen til hannem igien, tilmed hafde hand ingen Mad hos sig, hvormed hand kunde størche sig og opholde Lifvet. Till hans gode Lyche mod Afftenen fich hand see nogle Wilde roende strax ved Landet, hvor hand gich, hvilche hand raabte till, og de samme vare saa skichelige, at de toeg hannem paa 2 af deris smaae Baader, som de lagde tet tilsammen, effterson en alleene iche kunde bære hannem, og førte ham hiem med sig til deris Huus, iførte hannem tørre Klæder og gafv hannem Mad af dend fattig Deel de hafde. Dagen effter komme 2 fra dem og berettet os, at hand var kommen til dem, vi skulle derfore komme og hente hannem hiem. Men for deris Ankomst var alt nogle Folch udskichet der sammesteds at søge effter hannem og kom den 26. Gud skie Lofv beholden hiem til Huus med hannem igien.

D. 12. Decembr., som var en Søndag, blefv effter Afftensangs Tieniste voris Smed, som er en ung Person, troelofvet med det Qvinde Menniske, som med Skibene i dette Aar hidkom, effterson hand hafde været hende for nær og ochsaa før vilde ægtet hende; for derfore at remedere dend ulofvlig Samqvem og Tilhold dennem indbyrdis, som ey kunde hindris, loed mand dem heller komme i Echteskab tilsammen.

D. 22. dito afgich ved Døden en af Lands Folchene ved Nafvn Jacob Joensen Snedker, som vel paa nogen Tid hafver været svag, dog iche sengeliggendis førend for faae Dager siden. De andre af vore Folch har Gud skie Lofv till denne Tid været vel tilpass, uden nogle faae, som iblant iche har været vell, dog ere igien komne tilrette. Dend gode Gud fremdelis faderligen opholde Enhver af os med Sundhed og Helbreed.

D. 27., som var 3die Juele Dag, blefv ofvenmelte Par Folch ægteviet.

Eodem kom atter en ung Person af de Wilde her til os ved Nafvn Poelch, hvilchen, effterson hand tilforne tillige med dend ældste af dend Mands Sønner, som før var till Huus hos os, hafver resolverit og tilsagt, at ville følge hiem med Skibet til førstkommende Foraar, for at besee voris Lands Beskaffenhed. I Tancke og Forhaabning, at hand skall holde Parol, blefv hand antaget, og er ochsaa med hannem anfanget at underviise udj Læsen etc.

Med 3de unge Drenge af de forrige andre, som ieg i particulair giør mig Umage for, er ieg udj Læsningen saa vitt avangerit, at de nu legger Stafvelserne sammen og med første vell kommer i Stand at læse, foruden dend daglig Examen og Underviisning, ieg holder med dennem alle udaf Guds Ord og dend Christelig Lærdoms Hofvet Stycker, tilligemed nogle enfoldige Bønner og Sange |: forstaae i deris eget Sprog :| som ieg saavelsom min Collega hver Morgen og Afften dem forelæser og siunger, hvorved de udviiser saa megen Andagt og Achtpaagifvelse, som endnu venteligt kand være. Dend Almechtige gode Gud gifve jo meere og meere til vor ringe og endnu i mange Stycher ufuldkomne Underviisning sin Aands Opliusning, saa de effterhaanden maae udleedis af Vanvittigheds Mørck til at skue Evangelij klare Lius. Nu løber det gamle Aar til Ende og et nyt igien antrædis, Herren være storligen lofvet for sin naadige og faderlige Forsiun ofver os alle i det forbigangne. Hand endnu fremdelis lade sin faderlig Forsiun være ofver os og alle vore Idretter udj dette nu tiltrædende Nye-Aar 1724.

Efftersom velbemelte min elskelig Collega Hr. Alberth Top till Datum mest har employerit sin Tid til at fatte og forstaae de faae Vocabula og Talemaader, som ieg fra Ankomsten hidtill har colligerit af Grønlændernis Sprog, altsaa har vi i Jesu Nafvn ved dette Nye-Aars Indtrædelse taget os fore, ochsaa ved Leylighed iblant at ville besøge andre fleere, end de, som boe her paa Platzen hos os, for at forsøge, hvorledis de vill lade sig bequemme till at lære og imodtage dend Christelig Underviisning, som ieg udj forfattede enfoldige Spørsmaall og Bønner dem agter at foreholde og ved Guds Aands Bistand og Opliusning i Hiertet at imprimere, hvilchet Forsett Gud naadeligen velsigne og lychsaliggiøre.

D. 10. Januarij giorde vi derfor hermed en Begyndelse og gich begge hen till 3de vore Naboe Huuser her paa Øen, omtrent en halfv Fierdings Vey fra vort Huus. Mens som bemelte 3de Wild Mands-Huuse |: udj hvilche ere ofver 70 Menniſker med smaae og store tilsammen :| staaer et lidet Støche Vey fra hinanden, toeg vi voris Logomente, for at blifve om Natten udj det mellumste, at vi saaledis om Dagen ochsaa kunde besøge de andre 2. Bemelte loed sig nu vell for det første forstaae, at de gierne saae, vi fremdelis ville forblifve hos dem og underviise dem i Guds Ord, fornemmelig deris Børn, hvilche ere nochsom flexibel og føyelige, men hvorledis de her effter vill forholde sig herudj, vill Tiden lære. Der vi d. 12. achtet at gaae till det 3die Huus, paakom os et slemt Sne Foch, som stoed os i Ansichtet, saa vi denne Gang iche kunde komme der hen, men motte begifve os hiem. Sparer Gud Hilsen og Lifvet, agter vi fremdelis at continuere med begynte Huus Visite, dog saaledis, at vi her effter alternere med hinanden der udj, thi det vilde ellers falde alt for besverligt for En stedtze og paa en lang Tid udi de Wildes Huuser at forblifve for dend Stanch og Damp Skyld af deris stedtze brændende Thran Lamper og anden Smutzighed som de omgaais med. Saa er det och fornoden at En af os stedtze maae blifve her hiemme for at læse for dem, som ieg fornemmelig har antaget mig til nærmere Undervisning, og om mueligt er, i

Tanche ochſaa at bruge dem ſom Middell i Fremtiden til deris Lands Mænds Opliusning.

D. 18. Gich Hr. Alberth Top atter hen til forermelte Wilde Mands Huuſer og forblefv der hos dem indtill d. 21. dito og har imidlertid læſt og ſiunget med dem, og fornam ochſaa denne Gang hos dennem temmelig Andagt og Agtpaagifvelſe.

D. 24. Gich ieg igien hen til vore nye Catechumenes, udj voris ſædvanlige Logoment-Huus. Men d. 25. om Morgenen tiilig kom der Bud till mig fra en Mand udj det næſte Huus der ved, at ieg vilde ſtraxen komme till ham, thi hans mindſte Barn var meget ſvagt. Jeg gich og ſtrax der hen, men ſom ſamme Mand er en af dem, ſom de holder for konſtige, og har ochſaa nyeligen øfvet et Abeſpil og Hexenſtøche, ſtraffede jeg hannem derfore og ſagde, at Gud var vreed paa hannem for ſaadant, og derfor var hans Barn ſaa ſvagt, men han ſvarede, hand vilde iche giøre det meere, ieg ſkulle derfore bede til Guds Søn for hans Barn, at det kunde blifve helbreed. Jeg ſagde, at ieg gierne ville giøre det, men han ſkulde ochſaa ſelfv elſke og paakalde Gud af Hiertet, lærte hannem och der hos, hvad hand ſkulde ſige, hvilchet hand och ſagde effter mig, med viidere. Men ſom Barnet var gandſke døds ſiug, ſiger ieg til ham, at Guds Søn ingenlunde vill, at det ſkulde lefve. Vilde hand nu iche, at hans Barn effter Døden ſkulle komme til Diefvelen udj Helvede, ſaa maae hand lade mig døbe det i Guds og Jesu Nafvn, thi Guds Søn hafver ſelfv befallet at døbe alle dem, ſom vill blifve ſalig, og at ingen kand komme till Guds Rige uden de blifver døbte etc. Da bad hand mig, at jeg vilde døbe det, hvilchet ieg och korteligen forrettet i den Hellig Trefoldigheds Nafvn, der hos befallende det Guds Naade og Forbarmelſe udi andechtig Bøn og Forbedelſe.

Jeg var af Førſtningen udj tvilraadige Tancher, om ieg ſkulle døbe det eller ey, betrachtende, om Barnet imod Forhaabning ſkulle blefven tilpaſs igien, kunde det ſkied, at der kunde kommet en eller anden Forhindring i Veyen, ſaa det iche kunde blifve oplært udj Guds Veye, og ſaaledis dette hellige Sacramente vorde vanhelliget og fruchtisløs paa det. Men der imod om Daaben ſkulle effterladis, og Barnet ſiden bort døde, ſom och ſtraxen der effter ſkiede, da hafvde jeg hafft ſtor Samvittighed der ofver, at ieg ſaaledis ſkulle forſømme denne gifvne Leylighed til Barnetz Frelſe og Salighed. Hvorfor ieg i Jesu Nafvn udvalte det ſidſte og døbte det og dermed opoffrede det Gud ſom dend førſte Grøde af diſſe hedenſke Grønlænder, hvilche alle dend Almechtige gode Gud dog omſider indſamle udj ſit Naadis Rige, till en glædelig og ofverflødig Høſt.

Effter at nu Barnet var dødt, begynte Forældrene og de andre Børn en jammerlig Skrigen og Klagen ofver Barnet, ſaavelſom och de gamle af Naboerne udj Huuſet, hvilchen Begrædelſe varit vell udj 2de Timer. Der effter ſvøbte de det ind udj et Reenſkind og et Kobbeſkind, og ſom ieg omſider ville gaaet min Vey der fra, bad Faderen, at ieg endelig motte blifve tilſtede og hielpe dem at begrafve det, men der ieg ſagde, at de vare nochſaa mange foruden mig, at de kunde begrafve det og behøfvede iche min Hielp, gaf hand

til Gienſvar, at det er ſaa Maneer hos dem, at ingen maae røre ved dend Døde uden neſte Slechtninger. Men ſom ieg hafde døbt hans Barn, ſaa var det nu ochſaa ligeſom mit, og var derfor pligtig at begrafve det med dem. Jeg føyede hannem och i hans Begiering, og der det nu ſkulle bæris ud af Huuſet, effter at de hafde holdet dend ſidſte Græderie, gich Moderen ud, hvor ieg da motte ſende Barnet ud igiennem Vinduet til hende, og der ieg kom ud, motte ieg ochſaa bære det hen udj et lidet Huus derneſt ved, hvor det blefv henſatt og velforvaret, uden til med Steen og ofverdechet med gamle Kobbeſkind, til hvilchen Forretning ja end iche hans egne Sønner motte røre en Haand, uden ſom melt, ieg og Barnetz Fader og Moder; det var och ret merckeligt, at der ieg hafde døbt Barnet og forklaret dem, hvad Nytte og Salighed der følger med Daaben etc., da bad de alle ſammen, ſom vare der i Huuſet, at ieg ochſaa vilde døbe dem, hvor paa ieg gafv dem til Gienſvar, at ſom ieg endnu iche var forſichret paa, om de elſket Gud af Hiertet, da kunde ieg endnu iche fordriſte mig till at døbe dennem, thi om de ſiden foere nogen ſteds bort her fra og derofver igien forglemte Gud, da blefv Gud vreed paa mig, fordi ieg døbte dem. Her til ſvarede de, at ieg motte iche tvile derpaa, at de jo troede alt, hvad ieg ſiger dem om Gud, der til med elſker de Guds Søn af Hiertet. Jeg ſagde fremdelis til dem, at naar ieg fornam, de vilde fare foert udj en ret Andacht og Villighed til at lære Guds Ord og adlyde hannem, da ſkulle de ochſaa vel med Tiden blifve døbte, med viidere ſom ieg kunde foreholde dennem. I hvor vel nu det er langt fra, at diſſe ſtachels Menniſker endnu har dend Begreeb om Gud eller Andacht til Guds Ord, ſom fornøden giøris, ſom vi och ſelfv, der Ordet for dem ſkall forkynde, ochſaa endnu er langt fra dend Dygtighed, ſaa vi fuldkommeligen kand udlegge dem Saligheds Vey, ſaa kand ieg dog i Sandhed ſige, at ieg finder ſtørre Alvorlighed og Agtpaagifvelſe hos dem, ſaa vel Unge ſom Gamle, end ſom i ſlig Ufuldkommenhed |: paa begge voris Siider betreffende :| af dem kunde ventis. Den Allermechtigſte fremdelis forhielpe dem til en ret Saligheds Kundſkab og at faae en krafftig Impression af Hiertet af Guds ſande Frycht, ſom alt motte komme baade dennem ſelfv til ævig Saligheds Beſte, ſom och os, der arbeide der paa, til ſtørſte Glæde og Hiertens Fornøyelſe.

D. 28. kom ieg hiem igien derfra.

Udj diſſe Dage var och min Collega hen faren at beſøge endeel andre Grønlænder, ſom boe en Miill omtrent her Sønden fore paa Derne, hos hvilche hand och fant ligeſaa ſtor Attention og Alvorlighed, ſom hos diſſe, det er och her hos at roeſe hos dennem alle i Almindelighed, at om end nogen undertiden, ſom endnu vel tencheligt kand være, udviiſer nogen Skiødisløshed og Kaaldſindighed ved Guds Ords Forelæsning, ſaa dog, naar mand med Alvorlighed taler dennem til og ſtraffer dem derfore, lader de ſig ſtrax rette og til Skicheligheb bequemme.

D. 7. Februarij foer nogle af vore Folch hen ind til Fiorden udj Baals-Revier paa Rødfiſk-Fangſt, ſom nu og her effter en Par Maaneders Tid der ſammeſteds falder. Med dennem reyſte och Bogholderens Assistent Jacob

Gelmeeden, hafvende med ſig nogen ſmaae Cargeson i Tanche der at faae forhandlet til de Wilde.

Eodem gich ieg atter hen til vore Naboer |: ſaaſom min Collega udj nogle Dage iche har været vell tilpaſs :| og fant endnu til deels ſamme Andagt hos dem, ſom tilforne, allene om Morgenen tiilig, naar Mandfolchene haſtede at fare ud paa Søen deris Næring at ſøge, og ieg da vilde forholde dem at blifve tilſtede, til ieg hafde læſt for dem alle, da var Andagten ſaa got ſom liden og ingen. Her foruden begiegnet mig en ſønderlig Fortræd d. 9. Febr. udj det ſøerſte Wildmands Huus, hvor vi och læſer, i det med nogle andre Fremmede, ſom paa ſamme Tid vare komne at beſøge diſſe, kom och En, ſom er en ret Skalch og Skarn blant alle og ved ſin Skalchhed og Aberie udj Ord og Gierninger førte de andre fra dend ſædvanlige Skicheligheed og Agtpaagifvelſe, der ieg læſte for dem, ſaa mange af dem bluedis ved i diſſis Nærværelſe at ville høre og ſvare till hvad ieg talede til dem om Gud. Jeg blefv meget fortrøden paa dend Skalch og de ſom loed ſig forføre af ham. Og for at ſkrechе dem fra deris Uſkicheligheed og Modvilligheed, truede ieg dem, at her til Landet kommer med førſte mange Folch fra voris Land og ſkall ihielſlae alle dem, ſom teer ſig ſaa uſkichelige og beſpotter Gud. Jeg toeg der for allene de Unge til mig og læſte for dem, men bemelte Trudtzell jagede doch en Skrech i dem, ſaa de ſiden komme og undſkylte deris Forſeelſe, bedende, ieg iche vilde giøre dem noget ont, thi de vare bange og loſvede her effter at være ſkicheligere. Men det var iche giort her med, thi om Morgenen der effter (efterſom ieg blefv der ochſaa om Natten) kom en af de enfoldige Giecke, ſom boe der i Huuſet og bad denne ſamme Giøglere, ſom ellers er och en af deris ſaa kallede Konſtige, at hand ved ſin Konſt vilde forhielpe ham til nogen Lyche udj Kobbefangſt, der hos forærende hannem 3de Fugle-Feller for ſin Umage. Hand var ſtrax ferdig og begynte at mumle og brumle effter deris Maneer. Jeg ſtraffede dem paa begge Sider og ſagde, hand var en Løgnere og kunde intet udrette med ſit Hexerie, thi det var Diefvelens Verck, og hand giør Menniſken ont og iche got, men Gud ſkulle hand paakalde der om, ſom har ſkabt alle Ting og eyer alleting etc., hand ſvarede mig, at han meente Gud der med. Men der ieg ſagde atter til hannem, at hand viſte intet af Gud, og det hand giorde, var Giøglerie og hørte Diefvelen till, med videre, agtet hand dog iche min Underviisning og vilde faret fort med ſit Giøgell Verch, hvorfore ieg anſtillede mig meget grum, fich fatt paa en Kiep og loed ſom ieg dermed vilde ſlaget hannem; der ofver blefv hand iche allene heel bange og loed fare ſit Forehafvende, men endoch alle de andre, ſom vare i Huuſet, blefve her ofver beſtyrtzede og giorde ſig Umage for at ſtille mig igien tilfredtz, ſigende, de troede alt, hvad ieg ſiger dem om Gud. Jeg ſkulle derfor forſkaffe det ſaa, at de kunde faae Kobber og Næring noch. Jeg underviiſte dem ſaa vitt ieg kunde udføre, at ville de hafve Næring, da maae de iche allene bede Gud derom og elſke hannem af Hiertet, men de maae och findis hannem tachnemmelig for ſine Gafver, foreſtillende dem, at ſom de aldrig tacher Gud for Næring og Føde eller giør ſig Tancher om hvorfra det kommer, derfor har de lidet etc.

Saaledis ere disse arme vanvittige Menniskers Troe og Tanche blot til dette Liv og at faae Legemet forsiunet og ernæret, men til at forsiune deris arme Siæle, og at være betencht paa, hvorledis de kand erlange ævig Salighed hos Gud i Himmelen, derom ere de gandske ubekymret, og til saadan Underviisning har de endnu ingen retskaffen Følelsis Ørne. Gud hielpe dem, og for Jesu Skyld føre dem til bedre Efftertanche.

Effter formelte Action gich jeg igien tilbage til mit forrige Logomente, hvor om Afftenen ochsaa komme endeel Fremmede af Naboerne fra de nærmiste Øer, hvilche blefve der om Natten og giorde sig lystige med hinanden med Siungen og Trommen dend heele Natt igiennum, dog førend de begynte deris Lystighed, læste jeg for dennem, hvor ved de alle sammen holt sig smuch attent og skichelige. Effter at ieg om Morgenen igien hafde læst for dem, gich ieg hiem og besøgte under Veigs det nest ved os værende Huus, og læste ochsaa der en liden Stund.

D. 13. dito, som var en Søndags Morgen Klochen 10, afgich ved Døden en gammel Qvinde, som med sin Mand fulte hid til Landet med mig 1721. Hun har ellers siden Ankomsten været temmelig tilpass, men kort for Juell er hun blefven jo meere og meere svag, af Scorbut angrebet og paa Sidstningen Sengeliggendis. En stor Deel af Lands Folchene hafver och siden Jueletider været temmelig incommoderit af Scorbut og til deels endnu ere. Jeg veed iche, hvad ieg saadan Svaghed skall tilskrifve, hvad enten Landetz Clima, eller at Folchet om Vinteren her paa Stedet ingen Forfriskning kand faae, men maae alt gaae paa dend gamle Kost, eller mueligens begge, hvortil ochsaa kommer, at endeel elsker for megen Mageligheed og skaaner sig gierne for Arbeide og idelig Motion, thi om Vinteren falder her intet at udrette. Dog hvad mig og mine er angaaende, da kand ieg iche nochsom tache Gud, som siden Ankomsten til denne Stund har opholdet mig, min Hustroe og Børn ved god Hilsen og Helbreed. Jeg hafver Gud være lofvet iche befundet mig anderledis her, end som udj mit eget Fødeland. Dend Almechtige gode Gud fremdelis forleene os Helbreed og Sundhed paa alle Sider.

Dend liden Wildmands Dreng Pápa ved Navn, som jeg seenist toeg her i Huuset till mig, er och ilde plaget af Schorbut udi sine Fødder, hvilchet uden Tvill kommer der af, at hand tilforne hafde sliid meget Ont og kom nu her til Roelighed, hvorfor det har yttret sig med Verch og Ophofvnelse.

Den 16. kom vore Fiskere igien tilbage af Fiorden og berettet, Fiskeriet gich endda iche for Alvorre till der inde, thi de Wilde hafde gandske lidet fanget, men vore Folch slet intet.

Den 17. Februarij loed ieg Raadetz Lemmer sammenkalde for at conferere med dem om en Reyse, som ieg agtet at foretage mig et Støche Nord effter, i Anledning af dend Beretning, som Grønlænderne, som boe her Norden fore ved Pesubbigme, gafve mig om Landetz Beskaffenhed Norden fore, da ieg seenist var der Nord hos dem. Særdelis om en Sted, som de kalde Nepiset og skall være en 6 à 8 Dagers Reyse her Norden fore, hvor de berettet, om Vinteren skall opholde sig Hvalfiske af dend rette Sort, som ved Martj Maanetz Udgang skall søge lengere om Nord, hvor om Sommeren Skibene henkomme

at fiſke, med viidere, hvorom tilforne er formeldet. Og ſom voris Compagnie agter ochſaa at ville oprette en Colonie her Norden fore og for dend Skyld en og anden Gang forlanget at faae Notitie om Landetz Beſkaffenhed, thi blefv beſluttet, ſamme Reyſe at foretage, at mand, vill Gud, till Sommeren ved de her till os ventende Skibe kunde gifve Raport hiem igien, ſom alt motte komme til Verchets Befordrelſe.

Den 22. Februarij reyſte jeg derfor i Jesu Nafvn hiemmen fra med Styrmand Seehuusen og en af Harponerene og øfvrige 2de Chaluper Folch, tilſammen 20 Mand ſterck. Var dend Dag ſmucht Veir og Soelſkin og ſpag øſterlig Vind, og kom om Afftenen till Pesubbigme, ſom er omtrent 5 à 6 Miile Norden for Colonien. Her ſtrax ofven for i Buchten ere gode Hafvner, hvor Skibe pleyer at ligge paa Handlingen.

D. 23. Iligemaade ſmucht got Veir og ſpag øſterlig Vind, fortſatte Reyſen Nord effter; os fulte nogle Wilde fra Stedet vi laae, under Veigs komme och fleere til os og talte med os, vi reyſte nogle Wildmands Boeliger forbie. Dend Dag avangerede vi ochſaa til 6 Miile og kom om Afftenen til et Wildmands Huus, hvor Folchene i Begyndelſen vare bange for os (thi [de] hafde end iche været her Søer hos os). Men ſom de med os følgende Grønlænder [ſagde dem], at det var Pelleste, ſom ville beſøge dem, annammet de os gierne til Herberge.

D. 24. motte vi blifve paa Stedet effterſom om Natten en ſterck Storm af Sønden begynte at blæſe med Snefoch.

D. 25. og 26. blefve vi ochſaa forhindret i at reyſe af ſterck Nord Oſt Vind og contrarie Veir; Folchene udj Huuſet vare meget ſkichelige og tienſtagtige mod os; ieg fordrefv Tiden med dem ved det at ieg fortalte dennem om Gud, hvilchet de ſom noget nytt gierne motte høre, i ſærdelis en eld-gammel Mand, ſom laae til Sengs, hvilchen — der ieg minte hannem paa, at hand ſnart motte døe, hand ſkulle derfor troe og elſke Guds Søn, ſom paa hin Dag ſkall opveche hannem og alle andre af Døde etc., der hos lærende hannem, hvad hand ſkulde ſige og bede, ſaa ſkulle hand komme til Guds Rige, hvor hand aldrig meere ſkulle døe etc. — ſvarede, at hand iche vilde glemme den Underviisning, men tachede mig for at ieg vilde komme til dem og ſige dem ſaadant; hid komme ochſaa imidlerſtund nogle andre af de omkring boende at ville ſee og høre mig. Og ſom en iblant de Ankomne hafde en gammel, ſvag, Sengeliggende Fader hiemme, da beder mig en gammel Qvinde der i Huuſet, at ieg ochſaa vilde ſige Sønnen der om, at han kunde igien fortelle ſin Fader det, ſom och vell ſnart motte døe, paa det hand och kunde komme til Guds Rige etc. Her ſaa velſom langt Norden fore viſte de at ſige om Navia |: ſom var den 2den af de 2 Grønlænder, ſom forleeden Vinter var hos mig :| at hand hafde før fortalt dem om det, ſom ieg nu underviiſte dem udj om Gud. Mens vi her vare, fich vi Høyden af Soelen med en Qvadrant 64 Grader 50 Minuter.

D. 27. blefv igien ſmucht got Veir, øſterlig S.O. Vind, begafv os paa Reyſen og fich en af Grønlænderne at viiſe os Veyen, og toeg vor Cours Nord Oſt hen, foer undertiden ind imellum nogle ſmaae og ſtore Øer, hvor

der er gode Skibs Hafvner og got Indløb af Søen, og som Grønlænderne berettet, en Sted, hvor Skibe sædvanlig til Handlingen ankomme. Ved Middagstid kom vi till dend Sted, hvor Navia var, men hand var faren ud paa Søen. Vi fortsatte Reysen lengere Nord, og var iblant meget Bryd af Jis, som alle Bayer og Hull laae fuld udaf, kom dog omsider om Afftenen til en Sted, hvor der var 3de Wild Mands Boeliger og ellers nær hos fleere andre; dend Dag hafde vi reyst till 5 Miile.

D. 28. blefv sterck Norden Vind og skarp Frost, motte blifve paa Stedet, de Vilde vare ochsaa her begierlige at høre Guds Ord, og ellers teede sig meget tieniſtagtige imod os.

D. 29. blæste Syd Ost Vind, og vilde gifvet os paa Reysen, men for ofvermaade skarp Kuld motte igien aflade. Dend næst forgangen Dag og Natt frøs Sundet till, hvor vore Chaluper laae, saa vi med stor Nød fich bragt dem udaf Jisen paa Land. Her fich vi atter Høyden af Soelen 65 Grader 12 M. Her Osten fore udj en Fiord er en stor Lax Elfv, hvor effter Beretning fangis stor Lax. Der sammesteds findis ochsaa et Slags Bierg eller Klippe, som af Naturel er baade steenagtig og træagtig, lader sig klyfve udj smaae Støcher som Træe, men er tungt og siuncher som Steen; om mand legger det udj Ilden, saa kand det iche brende, men naar man klyfver og gnicher det, saa blifver det ligesom Liim og kand brende i lys Lue, naar der kommer Thran eller anden Fedme der till. Om dislige træagtig Steene eller Steen Flachs hafver ieg och før læst skall findis i endeel andre Landskaber. Af bemelte Steen-Træe fich ieg et Støche eller 2 hos de Wilde till Fæderne Landet at hiemsende for en Curieusitet.

D. 1. Martij formildet noget med Frostet; begafv os fra Stedet vi laae og effter voris Ledsageris Anviisning tenchte at sette voris Cours N. O. ind imellum nogle store Klipper og Oer og det faste Land, thi uden fore var for skarpt og langt, og under Veigs ingen Folch og Huuse at treffe. Men som Frosten i disse Dage hafde været saa meget streng, laae mest dend heele Søe, hvor vi skulle frem ofver, med Jis, og enddog vi med stor Møye sleed os frem till een Miill Vey eller halfv 2den, saa kunde vi dog iche komme viidere fort, thi Jisen blefv jo sterckere og sterckere, men motte vende om igien till de næste Wildmands Huuser, som vi hafde faret forbie, og motte der fortøfve till at Jisen kunde igien opslae.

D. 2. og 3. Martij. Sterck Osten Vind og skarp Kuld, blefv paa Stedet.

D. 4. dito sprang Vinden om til Vesten med Storm og Snefoch, men mod Afftenen klaret op og blefv igien østerlig. Den 5. ligesaa en Storm af Osten, motte ligge stille.

I disse Dage har de Wilde her udj Huuset, af mine gudelige Discurser med dem, saa meget fattet, at de temmelig viste at svare till de fornemste Troens Støcher, hvor i ieg dem underviiste og igien tilspurte. Den Underviisning om Christi Tilkommelse till Dommen og Verdens Undergang indtrycher dem særdelis Spor i deris Samvittighed, saa de forskrechis der ofver som Felix (Act: 24) og spørge altid effter, naar saadanne skreckelige Ting skall skie.

D. 6. J hvor vel der endda blæste en sterck Osten Vind, begafv vi os dog paa Reysen, saasom vi fornam, at Jisen var alt borte af Sundet, og sleed os en knap Miils Vey frem til et Wild Mands Huus, hvor der var fattige Folch og hafde lidet at biide og brende, og motte blifve der om Natten.

D. 7. Martij blefv det stille og got Veir, reyste derfra og sette vor Cours ind imellum fornefvnte store, høye Klipper og Oelande og det faste Land, som er høye og spidtze Fielde, først N: O: og omsider Nord Vest ud till Hafvsiden igien, dereffter Norden. Vi foere dend Dag nogle Wild Mands Boeliger forbie, hvorfra Folckene komme ud og talte med os og bød os komme till sig og tage Nat Herberge paa Hiemreysen. Mod Afftenen kom vi till en Sted, hvor der vare 2 Wild Mands Huuser og en temmelig Forsamling af Folch; der vi komme der till Landet, stode Qvindfolchene paa Bachen og undfangede os med en Sang og glædede sig ved min Tilkomst og at høre om Gud, bød os Mad og beviiste os megen Venlighed. Dend Dag reyste vi 5 à 6 Miile. Her ere gode Hafvner og Platzer, hvor Skibene pleyer at ligge paa Handlingen, som der och i denne Circumferentzce ere mange Wild Mands Boeliger og en temmelig stor Forsamling af Folch.

D. 8. blefv om Natten Storm Veir af Sønden med Snefoch; motte blifve paa Stedet. Her paa Stedet var en ung Qvinde, som med sine Forældre græd og klagede sig, at for 3 Aar siden kom her et Skib under Landet, som toeg hendis Mand bort med sig, spurte, om ieg iche viste der om, bad mig och, at ieg vilde lade spørge effter hannem, at hand kunde komme till hende igien. Jeg svarede hende, at i voris Land hafde vi iche hørt der om, trøstede hende dog og lofvede at giøre mit Beste.

D. 9. iligemaade Syd Vest Vind med Snekafve, droeg dog der fra, for at komme till dend Sted, hvor de sidste Huuse vare, som vi kunde komme till at logere udj paa 2 à 3 Dagers Reyse, førend vi kunde komme til Nepisene, hvort hen vi forlangede; fra Stedet vi laae did hen var 2 à 3 Miile. Folchene der boede, som de forrige, undfangede os meget vell. Effter Ankomsten talte ieg med dem om en, som kunde leedsage os till fornefvnte Sted, men de undskylte sig og sagde, at ingen af dem der i Huuset hafde været der, der tilmed var det umuelig for mig endnu did hen at komme, formedelst at der paa 2 Dagers Reyse er et slemt Land med Jis, som laae langt uden for Hafskierrene; men som ieg iche vilde lade mig sige, gafv de mig Anslag paa en Mand, som for faae Dager siden var faren her fra og holte till udj sit Telt en god Miill Norden fore, dend samme hafde og satt sig fore at reyse Nord effter till Nepisene, og till samme Mand vilde de ledsage os.

D. 10. klarede op og blæste om Morgenen spag Syd Ost Vind, gafv os paa Reysen igien og kom til fornefvnte Mands Telt. Jeg vilde formaad hannem at viise os Nord effter, men hand svarede som de forrige, at endnu om en Maanetzs Tid var iche mueligt at komme der hen for Jisen Skyld. Men som ieg svarede hannem, at ieg vilde dog forsøge der paa, og dersom det iche var mueligt at komme frem, vilde ieg vende tillbage igien, hand skulde derfor følge mig, saa vilde ieg vel betale hannem, loed hand sig omsider ofvertale at gaae i Chalupen med os, men vi vare iche farne en halfv Miill Vey førend Nord-Ost Vinden begynte kaald og skarp at blæse |: hvilchen Vind og conti-

nuerlig paa disse Tider blæser :| og end dog vi giorde all Fliid at komme videre frem, blefv vi dog af Vind og Jis, som kom ofven af Bayen, tvungen till at vende tilbage igien. Og som det saae ud til continuerlig Blæst, og der var slet Leylighed ved Wild Mandens Telt lenge at blifve, droeg vi heller tilbage till Huuset vi komme ifra, og der forblefv till Vinden og Veirliget kunde forandre sig.

D. 11. Som der och blæste sterck Nord Ost Vind, og vi iche heller kunde reyse, foer vi bort at besee det Skibs Vrag, som der straxen ved ligger paa Grunden og i Sommer kom der inddrifvendis af Søen. Udj udfaldet Vand stoed det nesten tørt. Det hafde været en smuch nye Galioth Skib, men var nu ilde spolerit af de Wilde, hvilche hafde bort taget all dets Redskab, Seigll og Tauverck, afbrødt meget ofven for Dechet, Masterne og dislige, hvoraf vi saae en stor Deel hos de omkring boende Folchis Huuse, saasom Liner og Harpuner, hvoraf ieg och sich endeel kiøbt af de Wilde for en Baccatel. Skibet hafde den meste Skade under Flachet, hvor der var Hull paa, at Vandet løb ud og ind, dog dersom vi hafde hafft fornødne Ting for Haanden, kunde det noch endnu staaet til Reparation. Grønlænderne berettet, at det kom heelt og ubeskad under Landet inddrifvendis, uden allene at Roeret var slaget derfra, men ingen Folch var der paa; siden er det drefvet omkring ved Stranden fra en Platz till dend anden og stoed nu paa Grunden. Der laae endnu en stor Hob forderfvet Proviant udj Skibet, nogle Cordeeler med Jern Baand paa og andre sønderslagne Cordeeler, 1 Ancher Tau, 2de store Anchere, og laae och nær hos, faldet af Skibet; det øfvrige var, som melt, bort taget. Hafde vore Folch, som i Sommer strax effter min Bortreyse Søer effter blefv udskichet at søge der effter |: thi det blefv mig sagt om bemelte Skib nys for min Afreyse :| faret fort flitteligen at spørge der effter, mueligens mand hafde fundet det i dend Stand, at det meste og beste kunde blefven bierget og till Nytte bragt, men som de Udskichede iche viste at udfritte af Grønlænderne Steden, hvor Skibet laae, kom de med uforrettet Ærinde igien tilbage. Grønlænderne berettet ellers, at foruden dette, satte och et andet Skib til udj Jisen der strax Norden fore, hvor vi hafde at reyse. Jeg sagde till de Wilde, at hvis det en anden Tid hente sig, at forulychede Skibe komme der nogen steds under Land, da motte de iche fordriste sig at røfve noget deraf, men skulle strax lade mig det viide, saa skulle de faae Betalning derfore, forklarende dennem, at saadanne inddrifvende Skibe hørte mig till. De svarede, at de vilde efterlefve det, men hid indtill hafde de iche vist der om.

Her toeg ieg atter Høyden af Soelen med Qvadranten og sich 65 Grader og 56 M., hvilchet falder temmelig vel ud med de nye Carters Teigning, som setter disse store og kiendelige Klipper og Forlande paa 66 Grader, og Sadel Bierget Sønden fore, som i lige Maade er kiendeligt noch, fordi det ligger udenfor de andre høye Klipper paa 65 Grader 15 M., hvor nest ved ieg d. 29. Februarij hafde 65 Grader 12 M.

Udj denne Circumferentzce er en stor Deel Wild Mands Boeliger, hvorfra och mange komme fra Stedet vi laae, at de ville see og høre mig, hvilche alle ieg effter Mueligheed underviiste. Her er och Hafvner, hvor Ski-

bene sædvanlig komme til Handlingen, hvorfore disse saa velsom alle de andre ere ochsaa heel tredske at handle med, endog de hafve noch Baade af Reenskind og Refskind. Her inden fore er en Fiord, hvor vore gamle Norske och fordum hafver boet, som deris forfaldne Huuse og øde Tompter udviiser, disligiste 1 Grad Norden fore, imellum Nepiset og Tulluckene, som er Sydbaye.

D. 12. syntis Vinden, hvor vi laae, at være stille, droeg atter derfra og tenchte till at komme Nord effter, men der vi komme til forhen melte Wild Mands Telt, hvor vi skulle tage vor Loes, var Vinden som tilforne contrarie, blefv dog der dend Dag og paafølgende Natt ofver ved Wild Mandens Telt, i Forhaabning, Vinden om Morgenen skulle stillis, men som dend continuerit skarp og kaald som tilforne, og mand for dend skarpe Kuld iche lengere kunde udstaae der at fortøfve, foer vi atter tilbage og toeg Logomente udj et andet Wild Mands Huus, nær hos det forrige, som och velvilligen annammede os og laante os Herberge.

Jeg maae och herhos anføre dend Bedragerie og Skalched, som hine Angekut |: det er saakalte og indbilte Konstige og Vittige paa skiulte og forborgne Ting :| fixere og abe sig selfv og de andre Vanvittige med. Nemlig fornefvnte Mand, i hvis Telt vi logerede, spørger mig ad, at effterfom ieg viste at sige saa meget om Gud og himmelske Ting, om ieg da och viste, at hand skulde døe udj tilstundende Sommer. Jeg svarede, ieg viste iche, naar hand skulde døe, thi det veed Gud alleene og intet Menniske; ja sagde hand, en af deris Angekoch og Konstige har i Vinter, der hand hexede, sagt, at hand skulle døe i Sommer. Jeg spurde ham, om hand troede det, hand svarede ja, og derfor sørger og græder hand og hans Qvinde og Børn. Jeg siger till hannem, at hand skulle iche troe det, thi alt hvad saadanne Angekut de sige dem, er idell Løgn og Bedragerie, saasom de veed og kand slet intet meere end de andre, men dersom hand vilde elske og troe Gud og Guds Søn Jesum Christum, saa skulle ham intet Ont vederfaris. Her ofver blefve de Stachle meget glade og sagde, at effterfom disse Hexen-Mestere ere saadanne store Løgnere, saa ville de her effter aldrig meere troe dem, bad mig och, at naar ieg kom der hen, hvor hand var, da skulle ieg straffe hannem for sin Løgn. Denne samme Mand var meget indtaget af min Undervisning og kunde iche nochsom forundre sig der ofver, der ieg forestillet hannem Guds ubegribelig Almacht og Mayestet ved det at ieg forklarede hannem Himmelens Storhed og Vidhed, og hvorledis Soelen var saa mange Gange større end dend gandske Jord, og at dend minste Stierne ochsaa var saa stor og større end Jorden etc. Hvor meget større, herligere og ubegribeligere motte da Gud, alletings Skabere være etc. Og paa det, som hand sagde, hand iche skulle glemme dette, men ochsaa fortelle det for de andre Kalaler, til hvilche hand agtet at reyse, Norden fore, bad han mig, at ieg vilde teigne og rible dette paa et Støche Brett, hvilchet ieg och giorde. Det var at ønske, at disse arme Menniſker motte fare fort i slig Begierlighed og Lyst at ville høre Guds Ord, som de i Begyndelsen nogenledis udviise. Men disverre! af dem, som jefvnligen høre Guds Ord af os, for-

nemmer vi, at saadan Lyst og Begierlighed, mest hos de Gamle, aftager og formindskis. Saa stor er deris Forderfvelse, af hvilchen Gud allene ved Sin Naadis Krafft kand udføre og frelse dennem.

D. 14. Efftersom der endda iche var Leylighed at komme fort, toeg ieg mig for at besøge fleere der i Circumferentzcen boende Folch, og foer Ostvert ind udj en Fiord, i Følgeskab med en stor Deel Wilde; under Veigs besøgte vi och et Par Huuser, hvor dend Angekoch var, som hafde spaaet dend forommelte Wild Mand, at hand skulle døe i Sommer. Jeg talte hannem till i de andris Nærværelse og straffede hannem for sin Løgn og Aberie, hvortill hand intet kunde svare, men bekiente sin Vanvittighed etc. Mod Afftenen kom vi lengst ind paa Fiord Botnen, ungefer 3 Miile fra Stedet vi laae; disse saae och gierne vor Tilkomst; her i denne Fiord fange de Rødfisk og smaae Torsk. Paa Fiord Botnen saae vi et stort Jisbierg, hvor ud af falt store Jisskotzer og drefv ud af Fiorden, saa at, der vi d. 15. skulle reyse ud af Fiorden igien, kunde besverlig komme frem for dislige Jisskotzer. Vi saae ellers dend heele Reyse ingen saadanne store Jisskotzer udj Søen. Vi besøgte och fleere andre under Veigs, som ieg iche før hafde talt med. Om Afftenen kom vi tilbage til Stedet igien, hvor vi hafde satt endeel af voris Pagagie effter os.

D. 16. blæste temmelig sterck Norden Vind og var sneefkyet Lufft, hvorfore, som ieg iche saae Apparentzce denne Gang at komme lengere Nord, efftersom Tiden løb flux hen, og mand for de medhafvende Folch og Chaluper, som skall følge Skibet Nord til Hvalfangsten, iche lengere torde udeblifve, at det iche skulle foraarsage nogen Sinchelse udj Nord Reysen, resolveret ieg mig til at begifve mig paa Hiemreysen igien. Droeg derfra og kom om Afftenen til en Sted, hvor vi iche tilforne hafde logeret; der vare 5 Huuser; udj en af disse Huuser var en Mand, som hafde en vatterfottig Søn, hvilchen ieg trøstede med Guds Ord, saa got som ieg kunde, hvilchet hand och de andre andechtig paahørde. Reyste dend Dag til 4 Miile.

D. 17. Continuerit med Norden Vind, sneefkyet Lufft og skarp Kuld, droeg derfra og sette vor Cours igiennum Sundet, hvor igiennum vi reyste d. 7. Martij, men effter 4 til 5 Miilers Reyse kom vi till Stedet, hvor vi paa Nordreysen udj nogle Dage motte ligge i Beslag for Jisen, som nu igien paa nye hafvde lagt sig og os incommoderte og forhindret, lengere at komme, hvorfore vi motte vende en god Miill tilbage til nest forbifarne Wild Mands Huuser. Her fange Grønlænderne skiøn Rødfisk og smaae Torsk, og er ellers et nærigt Land med Reens Dyrs Jacht, Kobber og smaae Hvaler.

D. 18. Efftersom det var umueligt at komme igiennum Sundet for Jisen, og paa Stedet at fortøfve til Opslaeg vilde blifve alt for lenge, resolverit vi os til at sette ud til Hafvs, uden for de store, høye Klipper og Forlande. Og endog Grønlænderne sagde, at det gich os knap an for Jisen, som ochsaa der uden fore laae, vilde vi dog giøre Forsøg derpaa, men som vi kom noget udj det vestre Hafgab, laae der och fult med Jiskrab og anden tynd Jis. Vi arbeidede os dog igiennum med all Magt og kom omsider under fornefvnte Sadel Bierg, paa hvis Oster Siide var en Skibs Hafvn og stod Vharder. Saa langt, som vi kunde see, laae Jis ofver det heele Hafv, og endog vi søgte

Aabning hvor vi kunde, var det dog heel farligt, at vi skulle blifve bestaaende udj Jisen; det beste var, at Veirliget dend Dag var saa god og stille. Korteligen, vi sleed os møysommeligen frem igiennum Jisen og effter 5 à 6 Miilers Travallie Reyse, seent om Afftenen, der det var gandske mørcht, kom til dend Sted, hvor nest foromtalte Navia var, der var en stor Forsamling af Folch, som venligen annammede os. Navia viste endnu nogenledis at giøre mig Regenskab for, hvad got hand forgangen Vinter hafde lært hos mig. Sagde sig och iche at skulle glemme det, hand vilde och gierne komme her till mig igien, dersom det iche var for hans afdøde Slechtis Kone og Børn, hvilche hand maae forsørge med Næring og Føde.

D. 19. Var got Veir og spag Syd Ost Vind, droeg først her fra, der det leed paa Dagen, saasom Folchene vare trette af forgangen Dags møysommelig Arbeyde. Vi vare och dend Dag lige saa ilde farne af Jisen |: som var løsnet ofven fra Bayene :| som dend forrige Dag, kom dog igiennum og toeg Natte Herberge paa en Sted, hvor der var 2 Wild Mands Boeliger, hvilche vi ochsaa tilforne iche hafde besøgt, og hafde reyst 3 Miile.

D. 20. Droeg derfra om Morgenen tiilig, var snetych Lufft og temmelig sterck Norden Vind, som befordrede Reysen till 7 Miile, saa vi betimelig paa Dagen komme till Pesubbigme, som ere de neste Wild Mands Boeliger Norden voris Colonie.

D. 21. blæste spag Osten Vind, reyste derfra og kom Gud skie Lofv! vell og lycheligen hiem till Huus igien, effter at vi hafde anvent 4 Ugers Tid paa denne møysommelig Reyse, og vare dog iche saa lychelige, at vi kunde komme til Stedet, som vi forlangede. Men som det iche var mueligt at komme der hen, udfrittede ieg dog all Leyligheden baade med Hvalfangsten ved Nepisene, som och ellers Landetz Beskaffenhed af dem, som før hafve boet der Nord. Fra Stedet vi laae, som er hen ved 66 Grader omtrent, og til samme Nepiset hafde vi, som melt, endda 2 Dagers Reyse forbie et slemt og Jisbelagt Land. Fra Nepiset til Tullukune, som af alle Omstendigheder kand eragtis at være Sydbaye, er en knap Dags Reyse. Saa dend ommelte Hvalfangst er imellum disse 2 Platzer, dog nermist Nepiset og i dens Circumferentzce, som heeder Ekectomiut, Nepiset, Amarlomiut og Kippingarsumiut; ved alle disse Platzer beretter de, at Hvale af dend rette Sort, som hafver store Barder, sig opholde udj Januario, Febr. og endeel af Martj, men ved Martj Maanetz Udgang søger dend lengere under Nord, hvor dend sædvanlig Hvalfangst er om Sommeren, og Skibene ansøge. Men ved Junij Maanetz Udgang søger Hvalen endda lengere om Nord. Udi nest forgangen Vinter skulle de ved Nepisene og ofvenmelte Platzer tilholdende Wilde hafve faait 4 Hvale, af hvilche de miste dend ene. Men hvor der har staaet til med Hvalfangsten nu i nest afvigte Maaneder, der om kunde de endnu ingen Kundskab hafve. Grønlænderne berettet och, at endeel Skibe først om Foraaret pleyer at søge ind paa Nepisene for at handle der af de Wilde Hvalfisk Barder og andre Skind Vharer, og der effter begifver sig Nord paa Fangsten. Og naar Hvalfiskeriet er ude, søger en stor Hob af Skibe ind paa Tulluckune og endeel til Nepiset, allene for at handle, effterdom did hen, foruden de der sammesteds om Vinter og Sommer tilholdende Folch ochsaa andre fleere Wilde

langt Norden fra ankomme till Handlingen. Tullukune, som maae være Sydbaye, beskrifver de af en smuck Platz, hvor der ochsaa fiskis Qvæter og Lax etc. Nepiset ere Udøer, og skall ligge noget ud fra det faste Land. Imellum Nepisene og Tullukune findis udj en Fiord, som kaldis Nechsutoch, Huuser effter vore gamle Norske. Hvad de Platzer er angaaendis, hvor om Sommeren Skibene henkomme til Hvalfangsten, da ligger Søen der gandske ofver med Jis, som iche opslaer, førend in Aprili. De Folch, som der boe, søger der deris Næring om Vinteren ved det, at de begifver sig ud paa Jisen og der fanger Kobber, Enhiørninger og Roshvaler, som hafver deris Huller paa Jisen, i hvilche de ligger; der sammesteds passe de Wilde dennem op og dræber dem. Saa langt som kand spørgis under Nord, og Skibe aldrig har været, sige de, boer Folch alle Veigne, saasom der er Hvaler, Kobber og Enhiørninger i Mangfoldighed, thi endskiønt samme Platzer ere belagde med Jis om Vinteren og ochsaa en Stund ud paa Sommeren, saa blifver dog paa sidste Søen oben for en Maanetz Tid og lidt meere, dereffter vintris det igien og Jisen legger. Her boer en Mand i Nærværelsen hos os, hvis Qvinde er fød saa langt under Nord, at der om Vinteren til 2de Maaneder er ingen Dag.

Effter all denne Beskaffenhed er det høylig fornøden, at en sterck Colonie enten ved Tullukune eller Nepisene kunde vorde etabilerit, hvor om ieg udførligere paa et andet Sted sc: Perlustr: Grønland: skall om formelde.

D. 27. kom Bogholderens Assistent, Jacob Geelmeeden, igien udaf Fiorden med de 4 Mand, som vare der inde med ham for at fiske, de hafde selfv intet Fiskerie giort, hafde dog faaet endeel Rødfisk og smaae Torsk kiøbt hos de Wilde. Nogle Harrer og Ryper skiød de der. De kunde ey nochsom fortelle de Folchis Fortrædelighed og Uforskammenhed imod sig, hos hvilche de hafde Huus, saa at de vare nødde till at gifve sig i Klammerie med dem og gifve Hug paa endeel af dem for at bringe dem til Raison, derefter bleve de skichelige og fordragelige.

D. 31. dito gich ieg med min Collega Hr. Alberth Top hen till vore Naboer her paa Øen (hvilche dog bemelte min Collega udj min Borteværelse havde besøgt) for at repetere med dem dend sædvanlig Underviisning. En stor Deel af Mandfolchene vare ude paa Søen effter deris Næring, dog holt vi Examen med de hiemme værende, hvilche alle temmelig viste at svare til de Christelige Hofvet Stycker, som vi pleyer at forelæse og forklare for dem. Der var och ankomne endeel andre Fremmede, hvilche holte till udj deris Telter og er nu i Motion at begifve sig et Stycke Vey Norden fore, hvor her effter først faais Kobber og Rogn Fisk. De her paa Landet tilholdende agter och med første at bryde op her fra og ochsaa begifve sig der Nord effter paa nogen Tid. Effter at vi hafde underviist dem alle, disligiste ochsaa de Fremmede, da ginge vi hiem igien.

D. 3. April komme hid nogle fremmede Grønlænder, boende en 8 à 10 Miile Sønden fore, og agter sig Nord effter. De samme berettet, at nogle af dem, som Dagen for deris Afreyse vare ude paa Søen effter Kobber, hafde seet et Skib seigle Nord effter.

D. 6. dito kom først voris her liggende Skib, som var destineret til Hval-

fangsten her ud af Bayen, at ligge lengere udj Sundet, for ydermeere at klargiøre sig til Nordreysen; for detzens hafde mand iidelig arbeydet paa at faae Jisen bort, som laae i Veyen og til Hinder.

D. 16. droeg de 2 Brødre, som i denne Vinter har hafft deris Huus og Værelse her hos os paa Platzen, ochsaa herfra med deris Familier, effterſom alle de andre her omkring boende Grønlænder ochsaa nylig hafde brudt op, og hver begifvet sig til sine sædvanlige Steder, hvor de om Foraaret først faae Næring af Kobber og Rogn Fisk Fangst. Dend yngste af forermelte eldste Broders Sønner, ved Nafvn Kosech, loed sig ofvertale at blifve her tilbage, i hvor vell det var meget mod Faderens Villie, men som ieg finder meget got hos samme unge Dreng frem for de andre, og haaber ochsaa at udrette noget ved hannem til hans egen og andris Opliusning, vilde ieg iche heller lade hannem fare. Hans elste Broder Aroch, som med dend anden ochsaa her værende unge Person, Poelch ved Nafvn |: hvilchen endnu er i got Forset :| lofvede at ville reyse med ankomne Skibe till voris Land, er nu blefven anderledis till Sinds, saasom hans Fader det iche vill tilstede. Ellers hvad i particulair er at melde om ofvenmelte deris Forfremmelse udj dend Christelig Kundskab, som vi stedtze hafve arbeydet paa dennem at imprimere, da kand og veed de noch vell, saa vel de Gamle som Unge, at svare till alle de Stycher, vi har kundet forklare for dem, men om der nogen sand Omvendelse og Forandring er foregaaet i deris Hierter, kand ieg iche till visse forsichre mig om, effterſom ieg hos dem saa velsom alle de andre till denne Stund iche andet har fornummet end dend sædvanlig Kaaldsindighed. Dog har de altid ved Bøn og Læsningen holt sig sædelige og lærvillige. Deris ustadige Lefve Maade og Omstrippen om Sommeren vill i Sandhed iche giøre en liden Sinchelse i deris grundig Omvendelse, hvor imod der ved gode og tilstrechelige Foranstaltninger, som paa sin Sted skall errindris, maae nødvendig raadis Boed.

D. 17. April om Afftenen fich vi see 3de Hvalfanger Skibe passere forbie Nord effter; d. 18. dito saae vi ligeledis 5 Skibe.

D. 19. dito 2de Skibe, hvilche, effterſom Vinden var dem contrarie og af Norden, loverede fra og til Landet; vi loed nogle Gange forsøge at komme dem om Borde, men som Vinden blæste for sterck, kunde det iche skie.

D. 21., 22. og 23. saae vi och Skibe forbie passere.

D. 24. om Morgenen tiilig fich Commendeur Berenth Hansøn føyelig Veir at komme her ud af Hafvnen til Søes. Gud hannem med Skib og Folch vel bevare og fremdelis lychsaliggiøre deris Idretter med dend foresatte Hvalfangst til Verckets Opkomst og Befoedrelse.

Eodem og effterfølgende 25. og 26. saae ochsaa Skibe uden for Wallen, men kunde med ingen komme om Borde.

D. 26. komme her till os en stor Deel Fremmede og har hiemme en 2 à 3 Dagers Reyse her Sønden fore, som er dend Sted, om hvilchen tilforne er ommeldet, at der om Vinteren udj Februario og Martio fiskis stor Torsk, hvilchet disse stadfester, og ydermere berettet, at ochsaa om Sommeren in Junio med dend smaae Lodde kommer anden Slags stor Haf Torsk der under Landet,

hvilchen och gaaer igien bort med Lodden. Bemelte agtet sig en 4 à 5 Miile her Norden fore, allene for at besøge de der boende Grønlænder og at giøre sig lystige med dem. Jeg underviiste dennem korteligen om Gud, hvor om de sagde sig och tilforne at hafve hørt af de andre Kalaler, som ieg nest afvigte Sommer paa forhen melte Søer Reyse hafvde talt og discurerit med.

D. 30. April kom min Collega med Bogholderen hiem udaf Fiorden Amaralick, hvorthen de d. 24. dito vare reyste ind for at besøge de der boende Grønlænder. Deris medhafvende Folch hafde skudt der inde i bemelte Dage endeel Harrer og Ryper. Reensdyr saae de vel och, men kunde iche komme i Skud med dem.

D. 4., 5. og 6. Maij var ieg hos de her strax Norden for til en knap Miill omtrent, udj Nepiset-Sundet tilholdende Grønlænder, hvilche endeel inde fra Fiordene, og nogle af dem her omkring i Vinter boende, der sammesteds sig nylig hafde forsamlet, for at fiske dend saa kallede Rognfisk, som nu til en Par Maaneders Tid der i Sundet fangis. Der var en stor Forsamling af Folch, som holte till udj Telter, strøe viis, her nogle, og der nogle, og vare til sammen ofver 70 Telter |: hvilchen Forsamling er dog iche at ligne imod dend endda lengere Norden fore, omtrent til 4re Miile, hvor der paa disse Tider ochsaa pleyer at opholde sig en stor Hob Folch :|. Jeg besøgte dennem alle og gich fra Telt til Telt og underviiste dennem om Gud, hvilchet mange vell med temmelig Attention paahørte, men endeel holte for Giecherie, og loe der ad, besønderlig, hvor mange paa en Sted vare forsamlede, og dend ene hafvde Dristighed af dend anden, hvor iblant och en, der ieg engang læste for dennem og talte om Christj Tilkommelse till Dommen, falt mig ind i Talen og sagde, det var iche sant, hvad ieg sagde, at Himmelen skulle falde ned, thi en af deris Angekut, der hand i Vinter hexede, hafde talt med Maanen, og siger, at Himmelen skall iche falde ned, men Pelleste lyfver etc. Og som samme Hexen Mester var och der i Nærværelsen, loed ieg hannem kalde og talte hannem til og straffede ham for sit Giøglerie og Abespill, hvorved hand bedrager andre. Men hand vilde iche tilstaae, at hand hafde sagt saadant, sagde, sig og intet at viide eller kunde, af Frygt, at ieg skulle giøre hannem Ont derfore, saasom vi tilforne hafver truet dem, som udgifver sig for Angekut, at vi skulle slae dem ihiell, om de iche holt op med deris Giøglerie og sædvanlige Superstitioner. Jeg seer vell noch, at det er mueligt, effter Haanden at kunde imprimere disse arme Elendige en historiske Kundskab om Gud, men skall Guds Ord vircke nogen grundig Omvendelse i deris Hierter, da maae de absolut kastis under Contribution og Disciplin, at deris vilde og uskichelige Væsen og skadelige Superstitioner dem kunde betagis, som visseligen hindrer Christendommens sande Forplantelse iblant dem.

Dend nest forommelte Wild Mands Dreng Koseck, som mod sin Faders Villie blefv her tilbage hos mig, har daglig stor Anfechtning saa vell af sine egne, som Fremmede, hvilche, saa ofte de komme her, søger at ofvertale hannem at følge dem hiem til deris, men hand har til dets været saa bestandig, at hand iche har vildet samtyche der udj, men lader sig forlyde, hand heller her vill forblifve og lade sig ydermeere underviise udj Guds Veye, end igien

begifve ſig til Sine, hvor ofver hand igien kunde glemme, hvad Got hand før hafde lært.

D. 8. Maij fich vi atter ſee 2de Skibe uden for Wallen. Bogholderens Assistent med en Chalupe Folch foer ſtrax ud till dem, og ſom Vinden ſtilledis af, kom och med en af dem om Borde, og vare Hollandſke Hvalfangere. De vare gangne hiemmen fra d. 16. Martj, men formedelſt contrarie Vind ſiden de komme till Staaten Huch, har de iche viidere kundet avangere. Hafde dog ellers haft got Veir og ingen Jis treffet uden nogle enchele ſtore Jisbierge.

D. 12. og 13. dito ſaae vi och 2 Skibe, blæſte ſterch Sønden Vind, og passerte Nord effter.

D. 16. Reyſte ieg hen ind til Fiorden Amaralich for at lade ſaae noget Korn paa en af de Fordeplatzer, hvor de gamle Norſke fordum har boet, til Forſøg, hvorledis Sæden her vill arte ſig. Jorden var nu vell der inde alle Veigne bar for Snee, dog var dend froſſen og endnu iche til Mulden optoed, hvilchet kommer deraf, at Greſſet, ſom aarlig opvoxer og visner af ſig ſelfv, er blefven til tych Torfv med Moſſe, hvor ofver Soelens Varme endnu iche har kundet virche igiennum ind til Mulden. Jeg loed derfor ſætte Ild paa det gamle visnede Greſs og brendte det af, og dereffter ſaaede lidt Korn og Neppe Frøe. Jeg troer uden Tvill, at det ſkall komme for ſig og groe, hvis det iche, naar det rinder op, ſkulle lide Skade af dend ſtedtze varende Soelſkin, ſom der inde falder (frem for her ude i Hafſkierrene, hvor Miſten grasserer), hvorimod der dog ſielden kommer Regn. Der er mange ſmuche Forde Platzer der inde, ogſaa en ſtor Hob ſmaae Skofv og Kratt, hvor ved en liden Colonie der inde noch kunde hielpis med Brende Fang, men hid til Colonien at føre dend, uklechelig, ſaaſom Veeden iche allene er ſmaae, men endoch dertill med Veyen lang, nemlig til 8te Miile omtrent, ſaa vi med vore ſmaae Baader derfra iche kunde bringe ſaa meget till Veye, ſom Colonien kunde være hiulpen med. Der mine Folch en Dag var gaaet et Støche Vey op i Marcken paa Skiøtterie, antreffer de en Miill Vei omtrent fra Søen ochſaa en ſmuch Fordeplatz ved et ſtort Vand; der ſammeſteds ſtoed endeel nedfaldne Jord Huuſer, hvoriblant och var et lidet Steen-Huus. Uden Tvil har de Norſke der inde i fordum Tid hafvt god Næring, ſom der ochſaa til Deels endnu er, af Reensdyr, Harrer og Ryper, disligiſte Kobber, Lax og anden Fiſkerie, ſaaſom ſmaae Torſk, Rødfiſk og Lodder i Mangfoldighed udj Junij Maanet om Sommeren. Grønlænderne endeel ſamlis nu allerreede der inde, foruden de, ſom der iideligen boe Vinter og Sommer, til at fiſke dend nu ventendis ſmaae Lodde og der effter at jage effter Reenen indtill Høſten. Mine Folch ſkiød der denne Gang 1 Reen og nogle Ryper.

D. 20. droeg ieg igien ud af Fiorden og foer der fra indtill Præſte Fiorden, ſom er 4 till 5 Miile uden fore, ochſaa i Tanche at ville lade kaſte Korn der i Jorden, men vi fant der endnu ſaa megen Sne (thi i dend Fiord er ſtor Snefald), ſaa vi denne Gang iche kunde faae at ſaae; der til med laae endnu endeel Jis udj Bayen, ſom iche var uddrefven. Vi foere derfor d. 21. hiem igien derfra.

Udj min Borteværeſe passerte Gud ſkie Lofv et af Compagniets Skibe, Cron Printz Christian kaldet, ſom føris af Skipper Jens Falch, forbie Nord effter til Handlingen. Hand giorde Skibs Baaden i Land, at berette os Tilſtanden. Med hannem var och i Følgeſkab Skipper Chlaus Hartz, ſom er destinerit hid til Colonien, men ſkilte Selſkab med hannem ved Staten Huch, da hand ſøgte nermere under Landet, men Jens Falch ſøgte ad Søen.

D. 23. fich vi och ſee Skipper Chlaus Hartz nerme ſig her under Landet, og kom och ſamme Dag lycheligen og velbeholden her i Hafvnen. Herrens Nafvn være derfor lofvet og benedidet.

Af medbragte Cartecher og Brefve hafvis noget, ſom er glædeligt, men et andet, ſom er beklageligt. Kiert og glædeligt er det at fornemme, at dog nogle faae Guds Børn af adſkillige Stænder og Caracteerer er dette Herrens Verck chriſtelig devoverit og har der till effter mueligſte Efvne contribuerit, iblant hvilche i Synderlighed de Vel Edle og Achtbhare Compagniets Directeurer for deris ſtore Møye og Hazard, ifvrige og Chriſtelige Omhue, ſom de till Verckets Befoedrelſe anvender, er høyligen at berømme. Dend Almechtige rige Gud vill visſeligen belønne baade dem og andre Chriſtelige Velyndere, ſom her till med Raad og Daad godhierteligen contribuere, for ſaadan deris Nidkierhed og Iver for Gud, med all aandelig og legomlig Velſignelſe. Men herimod er det ret beklageligt, at der dog ere ſaa gandſke faae, ſom hidindtill har vildet associere ſig Velbemelte Chriſtelige Velyndere og med dem befoedre Guds Ære, ſaa det for menniſkelig Øyen ſynis, at Verchet maae crepere for Mangell af Subsistence, thi for 1721 og 1722 har ſamptlige Compagniets Interessantere anvent paa denne Dessein 16,000 Rdr., og for 1723 Aars Udruſtning de 4re Directeurer allene paa deris egen Hatzard og Bekoſtning 12,000 Rdrs. Capital, umeldet dette Aars Udredning, hvorimod dog iche igien er indkommen till 2,000 Rdr. Capital, alt af Aarſag, at der iche er Kræffter, Verchet ſaaledis paa engang at foretage og iverchſette, ſaa der kand være Nytte og Fordeel ved. Det eniſte Middell, ſom mand hafde at holde ſig till, og hvoraf mand haabede at ſkulle faae nogen Assistence til Verckets Udførelſe, var det Allernaadigſte priviligerede Lotterie, men mand maae mod all Forhaabning befinde, at der af 100,000 Lodder eller Rixdaler, hvor af Lotteriet beſtaar, dog till Datum endnu iche mere er indkommen, end 7930 Rdr. af hele Danmarchis og Norgis Rige, af hvilche Compagniet dog iche meere nyder end 10 p. Cento. Er det iche Prøfve og Bevisning noch paa mangis uchriſtelig Hiertelafv, i det de giør ſig Betenchning at anvende 1 Rdr. paa ſaadan et Verck, ſom henſichter till Guds Ære og de Vankundigis Opliusning. Mand veed og hafver hørt mange Lotterier iche at være indrettet i bedre og fordeel hafftigere Form og Terminis end dette, og har dog fundet Liebhabere noch, alligevell at de der udj intet har hafft, uden ſin egen privat Henſeende, men at dette, ſom henſichter till Guds Rigis Opbyggelſe og Sathans Rigis Forſtyrrelſe, finder ſaa liden Fremgang, er viſt at tilſkrifve Sathan og hans Rigis Lemmer. Skulle nu mod Forhaabning dette Gudelige begynte, ſom hidindtill i Skrøbelighed er ført |: og dog for tilkommende er ſtørre Apparentzce til Frucht og Fremgang at kunde udføris ſaa vell i aandelige ſom timelige Ting, om mand

ellers vilde jungere pias og socias dextras og effter Efvne og Vilchor komme Vercket til Hielp :| af Mangell paa menneſkelig Middell og Assistence vorde ophæfvet, det vilde viſt komme dend heele Nation til Spot og Blamee. Mueligens har mange af Begyndelſen iche kundet begribe Verchet at være af dend Betydende, at det udkræfvede allis Assistence og plichtige Forſorg, men nu ſkulle mand vel tenche, at Enhver her om er bedre informerit, ſom ieg och kand forſichre, det dend Allerhøyſte, ſom er Hierternis Randſagere, ſkall være mit Vidne till, at om ieg hafde viſt at vinde dend gandſke Verden, vilde ieg dog iche hafve taget mig dend Møye og Travallie paa, og ſom vitterligt er, ſatt baade min og minis Lifv og timelig Velferdt i Vofve og her till employerit baade Midler og Kræffter, ja endnu till en Medhielp till Verchets Befordrelſe anvender det, Deris Kongl. M: Allernaadigſt har forundt mig til min og minis nødtørfftig Subsistence, umeldet, hvad ieg daglig har at liide og udſtaae, derſom iche Guds Nafvns Helliggiørelſe blant de Vankundige og disſe arme Menniſkers ſtore Elendighed mig dertil hafde beveeget. Jeg gifver derfor Enhver at betenche, ſom har noget ofverſkydende af ſin nødtørfftig Underholdning, om hand iche ochſaa udj ſin Samvittighed for Gud finder ſig plichtig og forbunden at anvende noget deraf till Guds Ære og Næſtens Velferdt? Men er der vell noget Foretagende, hvor under Guds Ære høyere verserer, end de Vankundigis Omvendelſe till Gud, og kand et Menniſke være i ſtørre Nød og Elendighed end lefve uden Gud og døe uden Salighed, hvorledis kand mand da med ſaa ſtor Letſindighed ſee og høre, at andre Guds Børn lader ſig dette Herrens Verck ſaa alvorligen være angelægen, endoch till deris egen Skade, og de dog ſlet intet giøre der till? Visſelig, visſelig vill all Kiøds Dommere paa hin Dag foedre Regenſkab af dem, hvorledis de har anvent deris Godtz og Formue, ja de maae vente, at de Uomvente vill anklage dem for Gud, at da de har kundet hiulpet dennem udaf deris hedenſke Blindhed, de dog iche har vildet det ringeſte dertil contribuere. Dog ſkrifver ieg iche dette ſom af Tvilsmaall om Guds Almacht og Godhed, at fordi Menniſkens Hænder ere forkortede, Guds Haand da ochſaa at være forkortet, men allene at ofverbeviiſe og beſkiemme mange Chriſtnis uchriſtelige Hierter. Thi ieg visſeligen troer min Gud dertill, hvis Verck og Gierning dette allene er, at omendſkiønt alle Menniſkers Hierter og Hænder ere tilluchte, Hand dog ſkall udfinde Veye og Middell til Sit Nafvns og Æris Udbreedelſe iblant de Vankundige. Men dend allene viiſe Gud vill hermed lære baade mig og andre, at vi iche ſkall ſette vor Liid paa Menniſker og menniſkelig Midler, men paa Gud, ſom vill og bør hafve Ære for alting, og derfor effter Sin Viisdoms Raad Sine mæchtige Gierninger udj ſtørſte Skrøbelighed herligen pleyer at udføre, ſaa hver kand ſige: det har Herren giort.

D. 30. Maij blefv 3 Mand atter ſkichet ind til Præſte Fiorden for nu at ſaae der lidt Korn og Urterfrøe til Forſøg, effterſom mand ſeeniſt, da ieg var der, iche kunde komme till for Sneen, hvormed Jorden endda meſt laae ofver betacht. Dend var endnu iche gandſke borte, dog ſaaede de hvor afbart var, lidt af bemelte Korn og Urterfrøe. D. 3. Junij kom de hiem igien og førte med ſig 2 Reensdyr og 1 Harre, ſom de her hafde ſkudt.

D. 4. Junij fortalte os nogle Grønlænder, som komme hid Sønden fra, 1 Grad omtrent, og agtet sig et Støche Nord effter, at der allerreede har været 2de Skibe derinde i Landet hos dem og handlet.

D. 6. dito gich Skipper Chlaus Hartz herfra till Seigls og effter Directeurernis Ordre skall søge hen ofver til America Siide paa 6 til 67 Gdr i Forhaabning at finde der Skofv og at hente Tømmer til fleere Coloniers Oprettelse her paa Landet. Og som effter velbemelte Directeurers Ordre dend beste Platz till en Colonies Oprettelse her Norden fore skulle ham her anviisis, hvor hand effter lychelig Tilbagekomst fra America sin Ladning kunde losse og begynde at bygge, da blefv for tienstligst eragtet at sette Colonien paa for hen ommelte Sted Nepisene, beliggende under 66 og 1/2 Grad omtrent, hvor om Vinteren skall fangis store Hvalfiske og ellers være dend bedste Handell. Og paa det hand ved Ankomsten der sammesteds kand finde fore sig en god Vinter Hafvn for Skibet, saa velsom en beleylig Platz at bygge paa, agter ieg selfv, nest Guds Hielp, i tilstundende Augusti Maanet at reyse derhen, for at udsee dend beste Platz og ellers omstendeligen at udforske Beleyligheden, efftersom ieg i Vinter iche kunde komme derhen for Isen.

D. 9. Junij besøgte os nogle fremmede Grønlænder, hvilche har hiemme lengst Synden fra paa 61 Gdr omtrent, hvor ieg nest forgangen Sommer var reyst, hafvende med sig endeel Skind Vharer at forhandle. Nogle af dem agtet at begifve sig Nord efter till oftmelte Nepisene og der at ofvervintre, for at fange Hvall og at faae Hvalfisk-Barder, som de endelig behøfver til deris Baader og Nærings Redskab etc.

D. 13. dito reyste min Collega Hr. Alberth Top atter hen till de i Nepiset Sundet tilholdende Grønlænder, af hvilche dend største Deell dog nu ere inde i Fiorden paa Lodde Fangst. Effter at hand nogle Gange hafde læst og underviist de till stæde værende, kom hand dend 14. hiem igien.

D. 14. og 15. dito blefve 6 Mand udcommanderit med dend store Baad for at recognoscere efter nye Fiske Grunde langt ud paa Hafvet, hvor mand tilforne iche har forsøgt; de fant och en 4 à 5 Miile fra Landet god Grund noch, fornam och till Fisk, men fich intet uden en liden Qvete.

D. 21 kom Commandeur Berenth Hansøn igien tilbage Norden fra Hvalfangsten. Hafde disverre! giort slet Fiskerie, thi hand hafvde ichun faaet 1 Hvall paa 50 Cordeeler Spech, som gandske lidet vill forslae mod dend derpaa anvente store Bekostning. De forliiste dog 2de Hvaler, som de och hafde fast udj. Dend største Deel af Hvalfanger Skibene har och i dette Aar giort der slet Fiskerie, og somme slet intet fanget. Aarsagen var denne: At i dette Aar var der brødt en skrechelig Hob Is op Norden fra og hafde indtaget dend heele Hvalfisk Platz, at Skibene iche uden stor Farlighed torde holde sig imellum Isen effter Hvalen. Saa dend Forhaabning mand och hafde, ved dette Middell at forhverfve noget tilstrecheligt till Desseinetz Understøttelse, vilde iche heller saa lyckelig udfalde, som mand gierne ønsket, hvilchet maae befallis dend Almechtige Gud, som ved andre Veye og Midler kand vederlegge dend Skade. Commendeur Berenth Hansøn kunde icke nochsom udsige de andre Nationers Skibe deris store Høfflighed imod sig formedelst den ringe Tieniste och Acco-

modation, ſom de i neſt forgangen Aar forulychede Hollandſke Skibsfolch nød her hos os, for hvilchen Godheds Beviisning de ſagde ſig altid at være mig till forbunden. Ja iche allene de Chriſtne, men end ochſaa Hedningene ſelfv sc: Grønlænderne, der de fich at høre, at det var Pelleste kajat i. e: Skib fra Præſten, holt de ſig venligen till dem frem for de andre Skibe, hvilche de bare ſtor Frygt for.

D. 22. kom atter vore Fiſkere hiem udaf Søen, hvor de hafde været ude og forſøgte en heel Uge, fich och denne Gang intet uden en liden Qvete. Det er ſønderligt, at de baade nu og dend forrige Gang fornam noch till Fiſk, men vilde iche holde paa Angelen for dem. Aarſagen kand mand iche begrunde, ſaaſom det feyler iche derpaa, at jo deris Fiſke Redſkab er vell tillafvet effter dend Maade, ſom i voris Land er brugeligt.

D. 23. Iblant andre fremmede Grønlænder Sønden fra, ſom komme her til os, var och En, hvilchen och nylig var kommen Norden fra Nepisene, hvor hand hafde holdet till denne neſt afvigte Vinter. Hand berettet, at i denne Vinter hafver de paa bemelte Sted og i dens Circumferentzce tilholdende Folch vell ſkudt mange Hvalfiſke, men af de ſamme fich ichun en bragt till Lands, de andre, ſagde hand, ſanch ned til Baands for dem, effter at de dog førſt hafde flentzet endeell Speck af dem, men Bardene fich de intet af, Aarſagen, de vare iche mechtige at bringe dem till Landet. Næſten det ſamme hafde och Commendeur Berenth Hansøn hørt fortelle af nogle Wilde, der hand paa Nordreyſen ſeiglede forbie Nepisene, hvorfra endeel Wilde komme ud till dem og bad, at de vilde komme der op for at handle Hvalfiſk Barder af dem, ſom de ſagde ſig at hafve noch udaf. Saa dette viſt bekræfter dend forrige Relation om Hvalfangſten der ſammeſteds, hvilchet ieg neſt Guds Hielp formoeder, i ſin Tid ſkall blifve os till Nytte og Fordeell.

Eodem kom Bogholderen udaf Fiorden Amaralich, hvort hen han var reyſt d. 19. dito for at lade ſette en Miine ud i det Metal-Bierg der findis; der var iche ſtort at giøre ved, thi Materien er ichun en Svoffel-Kiis, dog de kunde iche komme dybt noch ned, formedelſt at deris Instrumenter blefve forderfvede. Angaaende Kornet, ſom ieg, da ieg ſeeniſt var der inde, loed kaſte i Jorden, da var det alt en god Finger høyt af Jorden oprunden, dog ichun till en 3die Deell, thi Reſten af Kornet har været forderfvet og ufrøed. Hafde mand Korn her, ſom var voxet i Nordlandene, det ſkulde uden Tvil komme ſnarere fort, ſaaſom dend Nordlandſke Clima med denne nogenledis kommer ofver et, thi ieg hafver før erfarit, at Korn, ſom var voxet ved Thrundhiem og blefv ſaaet i Nordland, kom iche till dend Moenhed og Fuldkommenhed, ſom det, der var groed paa Stedet. Paa Jorden der inde, hvor det gamle Greſs forleeden blefv afbrent, var det nye Greſs deylig oprunden. Bogholderen loed och 1 Par Mand gaae op paa Skiøtterie, hvor de fich 2de Reensdyr og 1 Par Harrer og nogle Fugell.

D. 30. gich Skipper Berenth Hansøn her fra igien at begifve ſig paa Hiemreyſen. Gud hannem velbeholden leedſage!

D. 2. Julij kom Skipper Chlaus Hartz gandſke uformodentlig her tilbage till Colonien igien, ſaaſom hand iche ſaae Mueligheed at komme hen ofver till

America, iche heller saa nær, at hand engang kunde see Landet, formedelst at dend gandske Lands Custe laae belagt med fast Jis langt udj Søen. Hand loed derfore staae ofver til Nepisene, hvor der laae 5 Hollandske Skibe og handlet. Hand blefv der nogle Dage for at faae Underretning om Hvalfangsten, og hvor hand kunde finde en god Hafvn for Skibet, om hand skulle komme der at ligge Vinterleye. Og som ham der saa vell af de Wilde blefv viist Stedet, hvor Hvalfiskene hafve deris Løb om Vinteren, som och fant Hafvn og Platz for Skibet, da blefv atter besluttet at fortsette Reysen did hen, helst saasom och En af Harponererne med behøfvende Chaluper og Hval Redskab blefv holt her tilbage effter Berenth Hansøn. De Folch, som med Skipper Chlaus Hartz til Nepisene forflytter, er in allis 20 Mand, og som om Vinteren ingen Correspondentzce imellum begge Colonierne hafvis kand, og dend ved Nepisene besluttede Colonie vill bestaae af lige saa mange Siæle, som her ved Colonien tilbage blifver, saa vedtoeg min Collega Hr. Alberth Top ochsaa at reyse did hen, for at gaae de der blifvende christne Mennisker til Haande med Trøst og Underviisning af Guds Ord og ochsaa ved Leylighed at giøre Skaberen bekient blant Stedetz vanvittige Indbyggere. Dend Allerhøyste velsigne dog dette Foretagende med et lychelig Udfald, saasom til intet Andet, saa vell det Legomlige, som Aandelige betreffende, er at forlade sig uden dend blotte Guds Hielp og Forbarmelse.

D. 4. Julij tilsloegis mig en ret synderlig Maleur ved det, at dend ene her hos mig værende Wild Mands Dreng Kosech ved Nafvn, der hand med sin Cammerad vare med deris smaae Baader oppe i dend Dam næst ved voris Huus at fordrifve Tiden, kulledis af sin Baad, saasom der kom Vand i dend, og førend nogen kunde komme at redde ham, var hand alt sunchen till Bonds og blefv disverre! død optagen. Hvilchen ulychelig Hendelse mig ret hiertelig smerter og bedrøfver, baade fordi at der fantis meget got hos hannem, saa ieg derfor hafde god Forhaabning ved hannem at udrette noget saa vell til hans egen som andris bedre Opliusning, som ieg och allerreede hafde god Tieniste af ham ved det, at hand temmelig viste at finde sig i voris Discurser og Meeninger og tillige at gifve mig nogenledis tilstrechelig Opliusning, af deris Sprog og Talemaader, men end och fordi at dette Ulychis Fald vill drage adskillige slemme Conseqventzcer effter sig, baade med Uvillie og Affskye for hans Fader og Slechtninger, mod hvis Villie Drengen resolverte at blifve her, som och at støreche dem i deris superstitieuse Griller i at tillegge voris Nærværelse og Underviisning saa megen Onde og Ulempe, saasom och nogle i denne næst afvigte Vinter, der de fich ingen Alcher, som de dog gemeenligst om Vinteren pleyer at faae noch udaf, loed sig forlyde, at førend vi kom her till Landet fich de Fugell og Kobber noch, men siden voris Ankomst har det formindskis. Det eneste, som mig trøster og glæder, er, at endskiønt Drengens Død var alt for hastig og sørgelig, saa haaber ieg dog vist, at hand døde salig, saasom ieg hos ham udj Læsningen og gudelig Underviisning fant ret Andagt og indvortis Beveegelse, ihvor vell ieg i samme iche saae dend Fuldkommenhed, saa ieg ham udj det Høyværdige Saligheds Middell, Daabens Sacramente, endnu torde deelagtig giøre.

Gud glæde hans fattige Siæll blant de Udvaldis Samfund og hielpe mig ochsaa naadigen at ofvervinde de mange svære Anstød og Prøfvelser, som mig udj min Gud velmeente Intention saa offte møder og giør nedslaget.

D. 5. dito, effter at jeg hafde ladet giøre en Liig Kiste til ham og loed bære hannem hen til Stedet, hvor vi vore Døde pleyer at begrafve, hannem ochsaa der sammesteds at begrafve, da kom just i samme der till en stor Deel af Grønlænderne, som boe her i Nærværelsen, saasom de hafde faait Kundskab om hans Død, iblant hvilche och vare 2 af Drengens Farbrødre |: men hans Fader var nylig faren ind udj Fiorden paa Reen Jacht :| de samme vare meget bestyrtzede og bedrøfvede ofver dend Ulyche og ligesom fortørnet siger till mig, hafde jeg ladet Drengen fare med sin Fader, da hafde hand været dend Ulyche for uden, men der de fich at see og fornemme, at vi ochsaa vare sorrigfulde ofver hans Død, og at vi hafde saa vell giort hannem till Jorden, gafve de sig tilfredtz, hiulpe och til med at begrafve ham og legge Steen paa hans Grafv. Der dette var bestillet, satte de sig med de næste Slechtninge ved Grafven, græd og hylede en liden Stund effter deris Viis, der effter kom de hiem till os og loed sig trøste. Dend verste Tocht staar tilbage at vente af hans Fader, som uden Tvill vill skiche sig heel utolmoedig.

D. 10. kom Ole Smeds Kone i Barsell Seng med et Pige Barn, som Dagen effter blefv døbt i dend hellig Trefoldigheds Nafvn udj Fadderis og Vidners Ofværværelse effter Christelig Skich og Ceremonie.

Den 16., som var en Søndag effter Aftensangs Tieneste, var jeg tillige med de andre mig i Raadet associerede om Skibs-Borde hos Skipper Chlaus Hartz, effterson hand var nu blefven gandske klar till dend foresatte Nordreyse; og loed læse Articklerne for Folchet, der hos foreholdende dem deris Plicht effter deris forhen aflagde Troeskabs Eed, hvilchet de alle lofvede hørsommeligst at effterlefve. Forretningen blefv sluttet med en gudelig Psalme og Lychønskning.

D. 20. om Afftenen fich Skipper Chlaus Hartz føyelig Veir at komme her fra. Dend Allerhøyste være med dennem alle og velsigne denne Dessein med et lychelig Udfald.

De Folch, som d. 10. Julij forskinnet blefv udskichet Nord effter till Delfs-Havn eller Pissubbigme, for at giøre Forsøg i dend der nær ved værende store Fiske Dam, hvor tillforne er om formeldet, at effter Grønlændernis Beretning skall faais megen Torsk, kom d. 21. dito hiem igien og befant det ligesom de Vilde hafde berettet. Thi udj bemelte Dam var en stor Velsignelse af smaae og iblant temmelig stor Torsk, disligiste Lax, af hvilche begge de och hafde Prøfve hiem med sig. Saae ochsaa Leylighed noch, at faae af samme sin daglig og rigelig Underholdning, om mand var saa nær ved Stedet og ellers var forsiunet med tilstrechelig Fiske Redskaber, saasom Treche Noed, Garn og deslige. De treffet och om nær ved Stedet en smuch Bucht og Gresviig, hvilchen jeg dog iche kunde see noget till, der ieg forgangen Vaar 1723 var der Nord, saasom der endda laae alle Veigne ofver med Snee.

Den 22. kom Skipper Jens Falch her tilbage till Colonien, Norden fra Handlingen. Og formedelst at hand iche har kundet komme ind uden paa 2de Hafvner for Jis og contrarie Veirs Skyld, har Handlingen mod Reysens

Bekostning iche heller været af sønderlig Consideration. Saa heraf noch seis, at skall noget tilstrecheligt her effter ved Handelen udrettis, da maae fra Colonierne Folch med bequemme store Baader der til udskichis paa beste og beleyligste Tider og Steder.

Eodem kom vore Folch hiem af Præste Fiorden, hvor de har været nogle Dager at forsøge effter Laxen, men de fornam denne Gang iche till nogen Lax. Det er at slutte, at Laxen motte staae ude paa Dybet, hvor de iche kunde reche hen med Noeden.

Kornet, som der inde blefv saaed, vill iche sønderlig komme fort, formedelst at det blefv kast udj en tør og sandig Grund, men Kaalfrøet var temmelig vell kommen for sig till smuche og høye Planters Storhed, det andet Urter Frøe iche, thi det har uden Tvill været gammel og uduelig.

Fra d. 24. till d. 28. var jeg med Bogholder Hartvig Jentofft og Skipper Jens Falch reyst Nord effter till forbenefvnte Bucht eller Delfs Hafvn, for nærmere at effterse dend ommelte Leylighed med Torskefangsten, og om der kunde være en bequem Plan, hvor en Colonie kunde settis og i Fremtiden videre extenderis, saavelsom Hafvner til Skibs Fartens Beleylighed og Sicherhed. Hvor da, hvad Fiskeriet er angaaende, befindis, at baade dend fornefvnte Fiske Vog staar fuld af Fisk saa vell Vinter som Sommer, saa och uden Fare paa Fiorden og ved Oerne fangis Qveter, og om Vinteren skiøn Rødfisk. Men dend anviiste Gresviig er alt for liden og ringe, at en vidløfftig Colonie der kunde anrettis og Qvæg og Chreatur holdis, dog var nest inden for en anden Platz, som der til syntes meget bedre og bequemmere. Stedet er och ved det faste Land, at mand der af kand faae en Forfriskelse med Reenjacht og andet Weideskaf naar mand vill, hvilchet kommer och till all dend anden Herlighed, som der findes, och opregnet er. Gode Skibshafvne er der alle Veigne at faae, der til med et kort og temmelig reent Indlob af Søen, hvorfor och de Hollandske Handlere paa denne Platz sædvanlig lader sig finde. Vi treffede under Veigs og paa Stedet denne Gang iche mange Wilde, thi de vare nu lengst inde i Fiordene paa Reenjacht.

Med nu hiemgaaende Bogholder Hartvig Jentofft har dend unge Grønlænder ved Nafvn Poech, som i denne Vinter har været her hos os, godvilligen resolverit sig till at følge hiem, for at see voris Lands Beskaffenhed, dog med dend Vilchor og Forsichring af os, at hand endelig maae komme hid till Aaret igien. Dend anden smaae Wild Mands Dreng loed jeg reyse Nord til Nepisene med min Collega Hr. Alberth Top paa det hand af hannem kunde hafve nogen Hielp og Manuduction udj Sproget.

Men som ofvenbemelte Poech nu mod Reysen begynte at blifve noget traurig, var ieg foraarsaget, paa det hand iche skulde falde i Melancholie, at faae ham en Cammerad, hvilchen, ihvor vell hand af Førstningen iche ville lade sig der til bequemme, dog omsider gaf sig tilfredtz med dend Fortrøstning at komme hid igien et andet Aar.

Saa sluttis nu dette Aars Relation med Skipper Jens Falchis Hiemgaaende, hvilchen Gud ledsage!

I. N. I.

Begyndelses-Elementer

till

den Christelig Kundskab

for

de Grønlandske Cathecumener.

1.

Spørsmaal ofver den Christelig Lærdoms fornemste Hofvet-Stycker.

Qv. 1. Hvem hafver giort Himmelen, Jorden, Soell, Maane og Stierner, Menniskene og alleting?
R. Gud.
Qv. 2. Hvor er Gud?
R. Udi Himmelen.
Qv. 3. Hvad er Gud?
R. Gud er allene af sig self, ævig stor, almechtig, altings Skabere, alviidende, herlig, hellig og udødelig.

Qv. 4. Hvor mange Guder er der?
R. Jchun En, men 3 Personer, Fader, Søn og Hellig Aand, og disse tre ere Et. Faderen er af sig selfv. Sønnen er af Faderen, den Hellig Aand er baade af Faderen og Sønnen. Faderen er Skaberen, Sønnen er Igienløseren, (i. e. har taget os fra Diefvelen). Den Hellig Aand er vor Helliggiører og de Bedrøfvedis Trøstere.
Qv. 5. Hvor mange Menniſker skabte Gud i Begyndelsen?
R. 2re. En Mand og en Qvinde. Mandens Nafvn var Adam og Qvindens Nafvn Eva. Og de ere Fader og Moder till alle Menniſker.
Qv. 6. Hvoraf skabte Gud Manden Adam?

Qv. 1. Killac nunalo, sackanach kaumet ullueritlo, innuith atlemiclo tomarmic, kia senei?
R. Gud.
Qv. 2. Gud sumé?
R. Killacmeepoch.
Qv. 3. Gud suna?
R. Gud kíssima igmenic, itsalicsorsuach, senatosorsuach, nellongitórsuach, helligsórsuach, ipsalioc tokosaríngilach.
Qv. 4. Gud kápsic?
R. Attause kissiet, una pingasuopoc, anguta, nianga, anarsáh helligsorsuachtog. Ocko attausioput, anguta igmenepoch, nianga angutamit, anarsáh angutamit, niangamittog, anguta senarsoch, Nianga sarnianguach ɔ: Tongarsumit appatigut, anarsáh helligsorsiatigut ɔ: aliusatut tappakoeí (sc: Tappakuseroch).
Qv. 5. Innuith kápsic Gud aitseit senei?

R. Marluch. Angut attause, agnàch attause, angutit acka Adam, kona acka Eva. Tauéo innuith tomarmic angejokait.
Qv. 6. Gud angut Adam sumit sená?

R. Af Jord, og blæſte en lefvende Siœll udj hannem, ſom iche døer, naar Menniſket ellers døer.

Qv. 7. Hooraf ſkabte hand Qvinden Eva?

R. Af Adams Rifvbeen der hand ſofv.

Qv. 8. Hvorledis ſkabte Gud Menniſken i Begyndelſen, hvem vare de liige?

R. De vare Gud liige, viis, herlige, uden Synd, Siugdom, Elendighed og Døden.

Qv. 9. Er Menniſken endnu Gud liige etc.?

R. Ney, vi ere nu alleſammen gandſke forderfvede, vanvittige, elendige, ſyndefulde og dødelige.

Qv. 10. Hvorfor er vi nu ſaa elendige, ſkrøbelige, ſyndefulde og dødelige?

R. Fordi vore førſte Forœldre, Adam og Eva, aad af det forderfvelige Træe udi Paradiis, af hvilchet Gud iche vilde, de motte æde, og ſagde: Rører det iche og æder iche deraf, ellers ſkall J døe. Men Diefvelen ſagde: Æder ichun, J ſkall iche døe, men blifve Gud liig. Det troede Qvinden Eva og aad og gafv ochſaa Manden Adam, at hand ochſaa aad. Dermed blefv Gud vreed paa dem, og ſaaledis blefve Adam og Eva og alle deris Børn, alle Menniſker, gandſke forderfvede, elendige, ſyndefulde, og naar de ere døde, vil Diefvelen tage dem til ſig i Helvedis Ild.

Qv. 11. Wilde da Gud, at alle Menniſker ſkulle høre Diefvelen till og kommne udj Helfvedis Ild, ynchedis hand iche ofver dem?

R. Jo hand ynchedis ofver dem og ſagde: Hand vilde gifve dem ſin Søn, hand ſkulle blifve Menniſke og døe for dennem. Og fordi hand ſaaledis er død, vilde hand igien være alle Menniſker naadig, ſom troer og elſker hans Søn og adlyder hannem.

Qv. 12. Hvem er da voris Frelſere, eller hvem har da elſket os og taget os fra Diefvelen?

R. Guds Søn Jesus Christ, ſom er Gud og Menniſke, har Fader i Him=

R. Ipsomit, Adamut tarnicsamé, innuch tokogamé, tagnach tókon ajopoc.

Qv. 7. Kona Eva sumit senà?

R. Adam tullimamit, siniparamé.

Qv. 8. Kanoëtut, Gud aitséit senei Adam Evalo, kiamé sorloët.

R. Gud sorloët (taimaput) sillackactut pingakaut, piaringisut, syndpekangisut, tokosoc kangisut.

Qv. 9. Sullé innuith Gud sorloët taimapet, sillackapèt, piaringilèt, syndpekangilet, tokosoc kangilet?

R. Nagga, tamauta sullé asseroctorsungapout, sillackangilaut, piaragut, syndpekarpout, késa tokyssoagut.

Qv. 10. Saaog asserotorsungapout piarágut, syndpekarpout, tokosoragutog?

R. Uagut angejokait Adam Evalo opingajotoch nórringmanic, Gud pekongisa, okarpigeí tamersá: tamaile norrinatic, tokokennoatic. Tongarsuc tamérsa: kæ norrisitic tokosangilatic Gud arsiggiamapactic., Tongarsub okaluetá nullia Eva opectoch, opingmamad nórria, uviatog nórria táve Gud niangacpei. Taima Adam Evalo ockoto kittongei, tomarmic, ipsaliome asseroctorsungaput, piarei, Syndpekarputlo, tokyssaputtog. Tokoppetá Tongarsuc, tagniit ignamut, piomapoeí.

Qv. 11. Tongarsuc innuith tomarmic ignamut piomapoeí, Gud angechpá, innuihmut umasaringilei?

R. Umasarepeí. Okarpoc taukonut: niangaog ockonut tynissoei. Una innuekuné ockonut tokyssooch, ima tokongmet Gud innuihmut samivoc, tomarmic opectut, niangatog neglitut, ineretareít, killacmut piomapoeí.

Qv. 12. Uagut sarnianguach kína? v: kiá neglipatigut Tongarsumitlo appátigut?

R. Gudi nianga Jesus Christ tauna Gud angutamit, innuctog agnamit,

melen og Moder paa Jorden. Er Gud af Faderen og Menniſke af Moderen.

Qv. 13. Hvorledis er Guds Søn bleſven et Menniſke?

R. Hand er fød af Jomfrue Maria uden Mand.

Qv. 14. Hafde Maria ingen Mand, hvor fich hun da en Søn?

R. Gud dend Hellig Aand ofverſkyggede hende (Gud blæſte paa hende) og dermed blefv hun fruchtſommelig.

Qv. 15. Der nu Guds Søn var bleſven Menniſke, hvad giorde hand da?

R. Hand beſøgte Menniſken udj 33 Aar, giorde de Siuge helbreed, Blinde ſeende, uddrefv Diefvelen af Menniſken, opvagte Døde. Paa Sidſtningen blefv Hand ihielſlaget af nogle onde Menniſker og døde paa Træet.

Qv. 16. Wilde Guds Søn da døe for os?

R. Ja, Hand elſkede os inderligen og vilde iche, at vi ſkulle høre Diefvelen till, men der Gud var blefven vreed paa dem, fordi de vare hannem ulydige og hafde henkaſt dem til Diefvelen udj Helfvede; da ynchedis Guds Søn ofver dem og ſagde: Jeg vill døe for dem, paa det Diefvelen ſkall intet ont giøre dem.

Qv. 17. Derſom Guds Søn iche hafde bleſven Menniſke og død for os, hafde vi da altid mott hørt Diefvelen till og kunde vi da iche komme til Gud i Himmelen?

R. Ja Diefvelen hafde da taget os alle ſammen, thi Gud var vreed paa os, fordi vi vare bleſvne ſaa forderfvede og ſyndefulde.

Qv. 18. Efterſom Guds Søn er nu død for Menniſken, er da Gud end da vreed paa dem?

R. Ney, hand er nu iche vreed paa dem, men er dem naadig, ſom troer og elſker Hans Søn Jesum Christum. Diefvelen ſkall nu intet ont giøre os fordi Guds Søn er død for os.

Qv. 19. Er Guds Søn endnu død?

R. Ney, hand opſtoed igien 3die Dag og blefv lefvendis.

Qv. 20. Hvor blefv han af, der han var bleſven lefvende?

killacme kissiet anguta karpoc, nuname kissiet agnakarpoc.

Qv. 13. Gudi nianga kannoch iunungupoch?

R. Maria pingakau niviachseisia ernoisoch.

Qv. 14. Maria uvia kangisoch nianga kimit pyá?

R. Gudib arnarsáh helligsorsuamit (v: Gud Mariamut sullueepá) tave narctongapoc.

Qv. 15. Gudi niangá innungumèt sulliá?

R. Innuihmut sammané tickerápòc, okiut ugnamic arkangèt pingasut, nepacsimarut kaitsarsopei. Tokongarsutlo illéi umareticpei, tacpeisorsuit uisipeí, Tongarsuit innuihmit sillackangisut Gudi nianga tokopait, kesucmé tokovòc.

Qv. 16. Gudi nianga uagtinut tokojomoa?

R. Ap. Gudi nianga neglipátigut Tongarsucmut pekongimatigut. Gudi innuihmut ningamèt inerctigsaugmeta; ockotog Tongarsucmut egingmet. Gudib nianga umasarepeí. Okarpoc uanga ockonut tokongá, Tongarsuc innuith pissingiléi.

Qv. 17. Gudi niangá innuingipet, uagtinut tokongip ettóg, Tongarsucmut pissoalloapout, killacmut ajysoalloapout?

R. Ap. Tongarsuc ipsalioc pissoalloápogut, Gud ningacpátigut, asseroctorsougutá syndpekárautatog?

Qv. 18. Gudi nianga Jesus Christ uagtinut tokongmèt, sullé Gud ningacpei?

R. Nágga, niningilac. Gudi nianga tokongmèt, tave Gud innuihmut tomarmic opectut, niangatog Jesum Christ neglitut, samioock, kinangnaringileitóg Tongarsuc pissingilátigut.

Qv. 19. Gudib nianga súlle tokovòch?

R. Nagga, ullu pingajuvá umapoch.

Qv. 20. Umamèt sumut pyoch?

R. Hand foer op til Himmels.

Qv. 21. Men førend hand opfoer till Himmels, hvad befallede han ſine Apostle?

R. Hand befallede dem: Gaar hen i all Verden og lærer alle Folch og døber dem i Nafvn Gud Faders, Søns og dend Hellig Aands.

Qv. 22. Hvorfor ſkulle de lære alle Folch og fortelle dem om Guddommelige Ting?

R. Fordi de ere alle vanvittige og kiender iche Gud. Men nu vill Hand, at de ſkall troe, kiende, elſke og adlyde Gud og fortryde deris Synder, ſaa ſkall de blifve ſalig.

Qv. 23. Hvorfore ſkall de døbe alle Menniſker?

R. Fordi Sicælene ved Syndſens Smitte er forderfvet. Men naar Præſterne døber Menniſken, ſom troer, da renſer Guds Søn deris Sicæle indvortis ved ſit Bloed (Krafft), at de blifver ſmuck og reene og Gud behagelige, og ſaa tør Diefvelen iche røre ved dem.

Qv. 24. Skall Guds Søn komme hid igien?

R. Ja, Hand har ſagt, at Hand vill komme igien.

Qv. 25. Naar Hand kommer igien, hvad ſkall Hand da udrette?

R. Hand ſkall nedbryde Himmelen og Jorden og opbrende dend, Hand ſkall och opvecke alle Døde.

Qv. 26. Naar alle Menniſker nu ere bleſne lefvende, hvor kommer de da hen?

R. En Part til Himmelen og en Part til Diefvelen udj Helfvede.

Qv. 27. Hvilche Menniſker kommer till Himmelen?

R. Alle de, ſom kiende Gud, troer, elſker og adlyder hans Søn Jesum Christum, vill Hand optage till ſig udi Himmelen, hvor de altid ſkall glæde ſig og iche meere døe eller være elendig og ſkrøbelig, men være ligeſom Guds Engle og ſkinne ſom Soelen.

Qv. 28. Hvilche ſkall høre Diefvelen till?

R. Alle de, ſom iche troer og kiender

R. Killacmut pyoch.

Qv. 21. Killacmut pingimèt, Appolestemut su inneppei?

R. Inneppeí tamérsa: Kæ nunamut tomait aularítse, Gudib pienic innuihmut okaluctuarítse, ockotóg koysiich, Gudibme acka Gudib niangametog acka. Gudib anarsahmeto acka.

Qv. 22. Pelléste innuihmut Gudi pienic okalyssaput saaog?

R. Sillackangemetta, Gud miseraingimetta, Gudi niangatog neglisaringimettá. Manna opeckoeí, illisarakoecttog, syndpekarmeta, aliusokoeí neglisoalloocposiugóg, inerctissoalloapissiugtóg. Tave Tongarsuc pissingileí.

Qv. 23. Saaog Pelleste innuih koyssoei?

R. Ocko tangnit syndippecmit asseroctorsúngomettá. Pelleste innuih koypagit, Gudib nianga kamane, augmenic tagnet eroctopeí, tave ajungisyssaput, Gud piomessoei. Tongarsuc pissingileí.

Qv. 24. Gudib nianga mave tekissiomachpá?

R. Ap, máveog tekisioòch.

Qv. 25. Gudib nianga tikkepèt, suhssoá?

R. Killac nunalo ignamit asseryssoeí, innuith tomarmic tokosimarut umatissioei.

Qv. 26. Innuih tomarmic umarnic sumut pissapet?

R. Illei killacmut, illei Tongarsuchmut.

Qv. 27. Su innuith kililiamapèt?

R. Innuith tomarmic Gud illiseratatùt, opectutlo, Gudi niangatog neglitut, Gudibme acka koyactutlo, killacmut piomapoeí. Killacmut pinguné ipsalioc tappeisaput, tokosangilet, piaringilettog. Gudib Engelit taimasaput sackanac kiblisaput taima.

Qv. 28. Kickud Tongarsucmut?

R. Innuit tomarmic oppingisut, Gud

Gud og iche elſke Hans Søn Jesum Christ, dennem ſkall Hand henkaſte till Diefvelen udi Helfvedis Ild, hvor de altid ſkall pinis og brende og kand iche døe, men maae ſtedze hyle og græde etc.

illiseraingisut, Gudi niangatog neglisaringisut, egissoeí Tongarsub igloemut, tessamá ipsaliomé; Tongarsub iglomessaput, ignamé oyssaput, tokón ajoput, ipsalioc kiissaput.

1°

Gud vill, at alle Menniſker ſkall blifve ſalig og komme til Sandheds Bekiendelſe. Amen.

1°

Gud innuith tomarmic killacmut pekusaraeí, Guditog píenic nellongockoei. Amen.

2do

De ti Guds Bud

eller

Gud har befallet os ti Ting.

1.

En Gud allene ſkall du kiende, elſke og loſve.

2,

Naar du nefvner Guds Nafvn, maae du iche ſkiemte, Gud blifver ellers vreed og ſtraffer dig.

3.

Paa dend ſyfvende Dag ſkall du intet giøre, men Gud ſkall du loſve.

4.

Ær og elſk dine Forœldre, ſaa ſkall du lefve lenge paa Jorden.

5.

Du ſkall intet Menniſke ſlae ihiell du ſkall iche heller vredis paa ham.

6.

En Huſtroe allene ſkall du hafve og elſke.

7.

Du maa iche ſtiœle det anden tilhøre.

8.

Du ſkall iche lyfve paa en anden.

9.

Du ſkall iche begiere det en anden tilhører og hand ey vill miſte.

2do

Gud kollinich innepta pátigut.

1.

Gud kessiet attause illiserayssoet, neglíssoet osourryssoëttog.

2.

Gudi acka taisarangèt, mittariaúneè, Gud ningekénnooch pekennoàtit.

3.

Ullu arbonet marlunoopetá senosaurnec Gud osureauniareit.

4.

Angejokáit nalligavít neglikittog, táve iglissootit numamé.

5.

Innuit tokutsaugnogo ningingiarnectog.

6.

Nullia kissiet, attause pissoit, neglissoittog.

7.

Atle pienic tigliliaugnugó.

8.

Atlemut seiglosaunec.

9.

Atle pienic erliganic piomesournugó.

10.

En andens Huſtroe, Tiener, Oxe og andet meere ſkall du iche begiere eller røre til det onde.

For det ſidſte ſiger Gud ſaa: Jeg er allene Gud, Himmelens og Jordens Skabere, en ſtor og forfærdelig Herre. Er dennem vred og hadſk, ſom ere ulydige, og ſkal ſtraffe dem og kaſte dem til Diefvelen udi Helfvede. Men de lydige elſker jeg og ſkall tage dem til Himmelen.

10.

Atleb nullia, kibveí, oxelò, atlemiclo piomesournugó, pissaugnugó.

Kesa Gud tamersa okarpoc: Uanga kissima Gud killac nunalo senarsoc, nallegarsuach eiksinakau. Innuihmut tomamic inercticsounisut kingagnakau, pekennoéi egissoeitog Tongarsumut, innuit inerctisoriatut neglipei killacmut piomapoeí.

Qvæſtiones.

Q. 1. Har du altid adlyd Gud?
R. Endeel har jeg adlyd, Endeel iche.
Qv. 2. Hvorfor er du ulydig?
R. Fordi ieg er uduelig og fuld af Synd.
Qv. 3. Hvor blefve vi faa ſyndefulde, og af hvem har vi faaet Synden?
R. Af Adam og Eva, der de aad af det forbudne og ſkadelige Træe; der ofver blefv Adam og Eva og alle deris Børn gandſke forderfvede og ſyndefulde; for dend Skyld maae de alle døe og ſkulle høre Diefvelen til.
Qv. 4. Saaledis ſkall da Diefvelen ogſaa hafve dig og du kand iche komme til Himmelen, efterſom Gud ingenlunde vill hafve dem, ſom ere ulydigd og ſyndefulde,
R. Af mig ſelfv kand ieg iche komme til Himmelen, men fordi Guds Søn er blefven Menniſke og er død for os, derfor er Gud Menniſken naadig og vill hafve dem til Himmelen.
Qv. 5. Skall alle Menniſker komme til Himmelen?
R. Ney, allene de, ſom troer og elſker Guds Søn og ſørger for deris Synder, og ſom ere døbte i Guds Nafvn, ſkall komme till Himmelen, men de ſom iche troer og ere ulydige, ſkall henkaſtis til Diefvelen udj Helfvede.
Qv. 6. Troer du och og vill du være døbt i Jesu Nafvn og ſørger du for dine Synder?
R. Jeg troer og vill være døbt i Jesu Nafvn, ieg elſker och Guds Søn hiertelig og ſørger for at ieg er ſaa ſyndefuld.

Qv. 1. Gud ipsalioc inerctópiuc?
R. Illáne inerctoppará, illáne inerctungilará.
Qv. 2. Saaog inerctíngiliuc?
R. Ajoramé syndpekaramé.
Qv. 3. Saaog syndpekarpout kimit syndpygagut?
R. Adamit Evamitlo opingajotoch mamatormanic, tave Adam Evalo ockotog kittongei tomarmic ipsalioc asseroctorsungaput, syndpekarputlo tave tomamic tokyssaput Tongarsucmutlo pissaput.

Qv. 4. Ima Tongarsuc pissoátit killacmut ajopotit. Usima Gud innuih inerctissaunisut syndpekarputlo piomangileí?
R. Igmenich killacmut ajopongá. Gudi nianga Jesus Christ innungumèt innuihmut tokovoch, ima tokongmèt tave Gud innuihmut samivoch ockotog killacmut piomapoéi.

Qv. 5. Innuit tomarmic killacmut pissapèt?
R. Nagga, innuit kessiet opectut, Guditog nianga neglitut, syndpekarmetá alliusoctut, Gudibme acka, koyactutlo killiliamaput, atlet oppingisut inerctissaunisuttog egissoéi Tongarsumut.
Qv. 6. Iblitog oppecpiuc Jesumé acka koeckuit, syndpekarogit aliusocpit?

R. Opecpongá, Jesume koeckongá Guditog nianga angesiomic neglipará, syndpekame aliusocpongá.

Qv. 8. Naar du nu saaledis troer og er døbt, troer du da, at naar du er død, du igien skal blifve lefvendis og komme til Himmels?

R. Ja ieg troer, at naar ieg er død, ieg igien skall blifve lefvende og kommer til Himmels, fordi Guds Søn har sagt: Alle de, som troer og er døbt i Guds Nafvn, skall komme til Himmels. Men de Vantroe skall komme til Diefvelen udi Helfvede.

Qv. 8. Ibli ima opectoch koisoctog, opécpiuc tokogoít, umaromacpit killacmut pissoit?

R. Ap: oppecpongà tokoóma umaromapongá killacmutlo piomapongá. Gudib nianga okarmèt. Opectut tomarmic Gudime acká koyactutlo killacmut pissaput, opingisut Tongarsub igloméssuet.

3tio Bønner etc.

En Bøn til deris egen Vanvittigheds Kiendelse.

O! Gud du er stor, du hafver giort Himmell og Jord og alleting meget herligen. Vi Menniſker, som boe i dette Land, hvorfor ere vi saa vanvittige, at vi iche kiender Gud, Himmelens og Jordens Skabere? Du gifver os Mad, vi viide iche, hvorfra dend kommer, vi tacher iche Gud derfore. Saaledis ere vi liige de ufornuftige Diur. Vi tencher iche paa Gud, som er Skaberen. Naar vi døe, viide vi iche hvor vi komme hen. Fordi vi ere syndefulde og kiende iche Gud, iche heller elske Guds Søn Jesus Christ, som er død for os, skall vi henkastis till Diefvelen udi Helvedis Ild.

O! store Gud, fordi du yndkedis ofver alle Menniſker og vill iche, at vi skulle komme til Diefvelen, hafver du befallet dine Præster at komme hid, at de skall fortelle os om det som hør till Gud. Hielp os og bevar os fra Diefvelens List, vi troer og elsker Guds Søn hierteligen. Naar vi ere døde, giør os igien lefvende og lad os komme till Himmelen Amen!

Gudná! Angekoutit, killac nunalo tomarcsuitlo pinneroc tomic senoèt. Uagut innuit máne nunamëetut, saaog, silleropout, Gud igmenic killac nunalo senarsoc angesorsuach illiseraingilaut. Mamanic tynissaratigut, kimit nellöaut, Gudimut kyanarsaringilaut. Ima nersutit sillackangisut taimopout. Gudibmut senarsoc ekarsaringilaut tokogúta sumut nelloaut. Syndpekarautá, Gud illisaringineptago, neglisaringaneptago Gudib nianga Jesus Christ uagtinut tokovoc Tongarsucmut egissoátigut.

Gudná! Innuihmut tomarmic umasarágmait Tongarsucmutlo pekongingimátigut, pellestit inneppaít máve pissaput, kalalemut Gudi pienic okalyssaput. Kæ killuactigut Tongarsucmitlo pienic sarniutigut, opecpout, Gudi niangatog tullimasorlöo neglipout, tokogúta umatitigut killacmut pillatá.

Amen!

En anden.

O! Gud Jesu Christi Fader, Himmelens og Jordens Skabere! Tach, tach, at Du har gifvet os Din Eniſte Søn Jesum Christ. Hand er død for Menniſkens Skyld, saaledis skall alle de, som troer og elsker ham, iche henkastis til Diefvelen udj Helfvede, men komme till Himmelen. Tach, tach Guds

Gudná! Jesu Christi attata! Killac nunalo senarsoc angesorsuac. Kyan, kyan, tynissarangátigut ernikit attause Jesus Christ, una innuihnut tokovoch, ima tomarmic opectut ubbatog neglitut, ignamut Tongarsucme egissangilet, killacmut pissaput. Kyan, kyan, Jesus Christ, Gudi nianga

Søn Jesu Christ! fordi Du er død for os og med dit Blod har afvoet vore Synders Smitte. Tack, tack, Gud Hellig Aand, fordi ieg i Hiertet troer, at Jesus Christ, Guds Søn, har taget os fra Diefvelen og vill annamme os til sig udj Himmelen, om vi troer og elsker ham af Hiertet. Tack, tack, skie Dig allentid. O! store Gud!

uagtinut tokongmagit aukmekittog innuih syndippec eroctongmagit ockotog egingmagit. Kyan, Gudi anarsáh helligsorsuach, umattamit operramé. Jesus Christ, Gudi nianga Tongarsucmit oppaeisoátigut, killacmutlo pissoátigut, opperócho, taunatog neglikóko. Kyan, kyan ipsalioc piomapoit. Gudná angesórsuach!

Om Morgenen naar vi opstaar skall vi saaledis sige:

I Jesu Navn staar ieg op.

O! Gud, Himmelens og Jordens Skabere, barmhiertige Fader! Tack, Tack, at Du har bevaret mig for Diefvelen, mens ieg sofv. Bevar mig ochsaa i Dag fra det som er Diefvelens. Lad Dine Engle vogte mig at Diefvelen giør mig intet ont. Gif mig min Føde. Og naar ieg er død, giør mig igien lefvende og lad mig komme til Himmelen.

Amen!

Kaupet macketerrougtá, taima okalyssougut.

Jesume acka maketicpongá.

Gudná killac nunalo senarsoc angesórsuach! Attataná umasarsuach. Kyan, Kyan, siniparamé Tongarsumit pienic sarniagmá. Ullumetog kæ sarniunga Tongarsumit pienic. Engeliotit amarlakaut sarniolinga, Tongarsuc pissingilanga. Mamanic tyninga tokoóma umartingá, killacmut pillangá.

Amen!

Naar det blifver Aften og vi legger os ned, skall vi och saaledis sige:

I Jesu Navn vil ieg nu sofve.

O! Gud, Himmelens og Jordens Skabere, barmhiertige Fader! Tack, tack, at Du har i Dag bevaret mig fra Diefvelen og gifvet mig Mad. Vær iche vreed paa mig, fordi ieg har syndet imod Dig, ieg fortryder det. Lad Dine Engle ochsaa i Nat bevare mig, at Diefvelen iche skall giøre mig ont. Naar ieg igien i Morgen karsk opvogner, skall ieg tache og lofve Dig. Amen!

Unnuánget innarangotá taimalé okalyssougut.

Jesume acka sinipasáuga.

Gudná! Killac nunalo senarsoc angesórsuach! Attaná amasórsuach. Kyan, kyan ullume Tongarsuc pienic sarniagmá mamanictog tyniagmá, niningiarnec illignut inerctigsougomá, pekecsimiungá. Engeliotit unnuachmetog sarniolínga, Tongarsuc pissingilanga. Ockagó ullukut tokkonané eterromá. Kyan piomapoit usouromápoittog. Amen!

Herrens Bøn eller Guds Søn, forend Hand opfoer til Himmels, lærte Hand sine Apostler saaledis at bede til Gud:

Vor Fader i Himmelen, Dit Navn være lofvet af Menniſken; det Gud tilhør (v: Guds Kundskab) lad komme til os og lad os komme i Dit Rige v: Sted. Hvad Du vill i Himmelen, lad det och saaledis skie paa Jorden. Gifv os i Dag voris Føde. Vær iche vreed, fordi vi ere syndefulde og Dig ulydige, vi skall iche heller være dem vreed, som

Gudib niangá okaluctáh. Gudi nianga killacmut pingimet Apollessit ajokarsopéa, taima Gudimut ipsipsokoeí.

Attáta ut killacmetoc, ackèt ossourroglé innuihmit. Gudi pienic v: illiseraracsanic, máve pillit v: innanettog pulletà. Killacme pekusarángovit, nunamé taimatog pílle. Ullumé mamanic tynissiut! Niningiarnec syndpekarautá v: illignut inerctisauguta, uagtinut inerctissaunisut ningisingilácka. Tongarsuc pienic sarniágta. Ajoctor-

os fortørne! Bevar os fra Diefvelens Ting. Lad det, fom ont er, iche røre os. Himmelen og alle andre Ting høre Dig til, Du er ftor og roesværdig i allen Tid.

Amen!

soanic uaptinut pissaunatic. Killac atlemiclo tomarmic pisib angesórsuetit. Ojournakautitlo ipsaliamé.

Amen!

Naar vi vill faae Mad, fkall vi faaledis fige:

O! Gud Vor Fader i Himmelen, Himmelens og Jordens Skabere. Du gifver alt det, fom lefver, deris Føde, gifv os ochfaa Dine Børn vor Spiife. Velfigne denne Mad. Lad os blifve karfk og fund deraf, faa faar vi Mad i Jesu Nafvn.

Amen!

Mama-tyssouguta okalyssogut taima.

Gudna! attáta ut killacmêêtoc, killac nunalo senarsoc, tomarmic umarsutnic mamanic perjuareí, tynissiutóg kittongeikit nekicsánic, maman úna velsigniuk! kaitsolersá táve Jesume acka mamatyssogut.

Amen!

O! Gud Jesu Christi Fader, vi ære Dig! Guds Søn, Jesus Christ, vi ære Dig. Gud Hellig Aand! vi ære Dig. Du har altid været af Dig felfv, faaledis er Du endnu, og fkall faa altid blifve.

Amen!

Gudná! Jesu Christi attáta nalligaráutigit. Gudi niangatog Jesus Christ nalligaráutigit. Guditog anarsáh helligsórsuac nalligaráutigit. Igmenic itsalioit. Sulle tamaipotit, ipsalissoitog.

Amen!

Naar vi har faaet Mad fkall vi och faaledis bede:

O! Gud Vor Fader i Himmelen, og Din Søn Jesus Christ, være Tach, at Du har gifvet os Mad. Vi ere nu mette, lad det os och vel bekomme. Naar vi ere døde, giør os igen lefvende og tag os udj Himmelen.

Amen!

Mama torrougtá okalyssogut taimallé.

Gudná attáta ut killacmeetoc, ernatittog Jesu Christ, kyanacsiut, nekicsánic tynissaranátigut, kassilacpogut, kaitsolersá, tokoguta umatitígut killacmut pillatá.

Amen!

O! Gud, Jesu Christi Fader, vi ære Dig etc.

Gudná. Jesu Christi attáta! nalligaráutigit etc.

At forfkrefvne iche faa fuldkommelig, fom vel burde, er udført og foreftillet, eller at de ofverfatte Bønner med Originalene iche Ord for Ord qvadrerer, foraarfager, at ieg endnu iche veed, eller kand finde udj Sproget faa bequemmelige Ord, fom til de fornemfte Støcher at udføre og forklare, fornøden giøris.

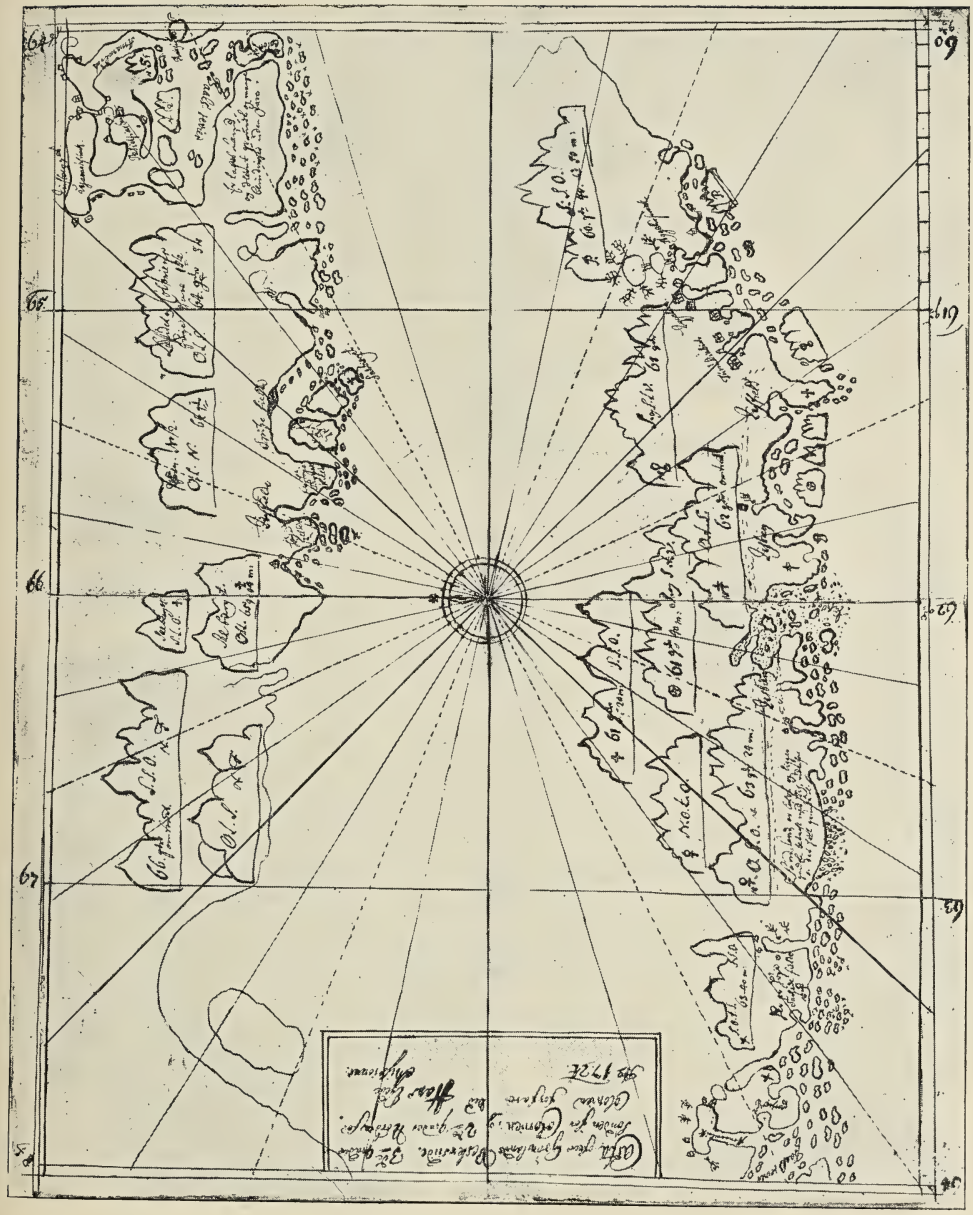

Hans Egedes Kort over Grønlands Vestkyst 61°—66° n. Br. 1724.

DEND FIERDE CONTINUATION

udaf

JOURNAL-RELATIONEN

Betreffende

det Grønlandske-Missions-Verck fra d. 30. Julij 1724 indtil d. 31. Maij Indeværende 1725

ved

Hans Egede,
Missionarium.

Den Stormæchtigste Monarch
Konning FRIDERICH dend Fierde
Danmarchis og Norgis Arfve-Konge.

Min Allernaadigste Arfve Herre og KONGE.

Dend Glorieuse Nidkierhed og Omhue, Deris Kongl. Majestet bær for Christi Rigis Udbreedelse, kand nochsom allerunderdanigst fornemmis, som iblant andet, saa och i Særdelished udaf de Allernaadigst Foranstaltninger, hvor ved Deris Kongl. M. har Allernaadigst behaget at gribe Compagniet under Armene, till Missionens Befoedrelse, hvorfor dend Allerhøyste være lofvet og priset, og Deris Kongl. Majestet med gandske Kongl. Arfve-Huus og Familie till timelig og ævig Lychsalighed velsignet! Det fattis nu intet, neſt Guds Naadige Hielp og Biſtand, till Verchets ønskelige Fremgang, uden at denne anseelige Capital saaledis blifver anvent, som det allerbeſt nøttig kand eragtis, hvilchet ieg och Compagniets Directeurer har demonstrerit og giort Forslag om, nemlig: Landet maae alle Veigne paa de Folche rigiſte Platzer med Colonier bedechis, fornødne Missionarier beſkichis, de Wilde under Tucht og Disciplin holdis, hvilche Anſtalter neſten udkræfver dend heele Capital paa engang. Men som det er iche at giøre for et Aar eller faae, thi Dye Mercket er Verchets Vedligeholdelſe, ſtedtze varende Floer og Fremgang, da maae mand nødvendig være betencht paa noget viſt og uformindſkeligt, hvoraf disſe fornødne Anſtalter aarlig kand udreedis, saaſom det er dog langt fra, at Handelen ved en Colonie |: naar Colonierne ellers ſkall komme saa nær hin anden at ſtaae, ſom Fornødenhed udkræfver till Missionens Forfremmelſe :| kand saa meget importere, at dends Bekoſtning kand dermed ſtoppis. Det er derfore baade billigt og vell practicabel, at Grønlænderne ſelfv maae her till noget liideligt contribuere. Hvilchet naar kommer tilſammen med hvad Handelen kand indbringe, da er mand, neſt Guds Hielp, noch i Stand, det Begynte ſtedtze at vedligeholde. I vidrig Fald vill det visſelig ſkie, at denne Gudelige Dessein paa Sidſtningen igien vill komme till at crepere, thi naar mand altid ſkall gifve ud, og intet tilſtreckeligt saae ind, da kand och dend allerſtørſte Capital consumeris.

Dette har ieg Compagniets Directeurer tieniſtlig foreſtillet, ſom ieg och hermed i allerunderdanigſte Ydmyghed for Deris Kongl. Majestet giør errindret, allerunderdanigſt bedende og formoedende, Compagniet och i denne Post maae nyde Allernaadigſt Frihed og Assistence. For dette tilkommende Aar ſeeis ingen Mueligheed, formedelſt forſkrefvne Foranſtaltningers Mangell, noget videre at kunde udrettis udj Missionens Verck, end ſom ſkied er udj afvigte Aar, hvorofver nærværende min Journal-Relations 4de Continuation

atter allerunderdanigſt offereris. Med hierteligſt og allerunderdanigſt Ønſke, Gud endnu motte legge mange Aar till Deris Kongl. Maijestets Alder, ſom med ſaa Høypriiſelig Nidkierhed ſørger for Christj Rigis Befordrelſe. Forblifvende Deris Kongl. Maijestets

allerunderdanigſte Tienere
og Arfve-Underſaatt
ſampt troe Forbedere

Grønland d. 9. Junij 1725. Hans Egede
Missionarius.

à X ω

Effter Skipper Jens Falchs Hiemgaaende her fra d. 3de Augustj beſtaar nu voris Colonie ickun af 23 Menniſker, ieg ſelfv med min Familie indbereignet, thi de fleſte i Aar ankomne motte være Skipper Chlaus Hartz følgagtig till Nepisene, hvor dend nye Colonie ſkulle oprettis.

D. 4. Augustj kom nogle Grønlænder hid till os og forhandlede her nogle faae Hvalfiſk Barder, thi de vare komne Norden fra Nepisene, hvor de hafde ofver vintret fra neſt forgangen Sommer, men ville nu reyſe Søer effter igien till deris eget Land og Hiemſted. De ſamme berettet, at Skibs Vraget, ſom ieg neſt forgangen Vinter treffede der Nord ved 66 Gder omtrent, var nu alt bort drefvet igien. At dette ſkiønne Skib med dend paa dend Tid indeværende og beholdne Ladning gich os ſaa ſkammelig fra Haande, maae vi tache de udſkickede Folch fore, ſom der effter, forrige Sommer, effter min Bortreyſe Søer effter, ſkulle recognoscerit, men effter faae Miilers Reyſe vente om igien med uforrettet Sag.

D. 5. Augustj, der nogle af vore Folch, ſom i nogle Dage hafde været 2 till 3 Miiler her Sønden fore udj Oerne for at ſanche Brende tilſammen, reyſte hid hiem igien, fant de uden for Oerne en død Hvalfiſk drifvendis, hvilchen, i hvorvell de en temmelig Stund (ſom de berettet) ſlæbedis med dend, dog omſider motte forlade dend, efterſom Strømmen var dem imod. De ſatte en høye Stang paa Hvalen til et Kiendetegn for dis ſnarere at finde dend op igien, naar de fich Assistence af fleere Folck. Strax derpaa foer Bogholder Bernhard hen med 2de Chaluper Folch at opſøge dend, tagende med ſig Linier og anden Redſkab at bierge dend till Lands med, om Gud ville gifve Lycke, at dend igien kunde antreffis.

Eodem kom de Folch, ſom for faae Dage ſiden reyſte ind til Præſte Fiorden paa Laxfiſkerie, hiem igien og hafde faaet 1½ Tdr Lax.

D. 7. dito kom en af de Wilde till os og berettet, at de her lidt Sønden fore udj Oerne tilholdende Grønlænder, der de neſt forgangen Dag vare ude paa Søen for at fiſke Qvæter, treffede de iligemaade en halfvdød Hvalfiſk, ſom hafde 3 Saaer eller Hull, ſom hannem var ſtunget; de ſkiød och deris Kobbe-Harpun til hannem, men hand ſkiøttede der intet om, men laae gandſke ſtille. De beklagede ſig, at hafde de hafft Lentzer, da kunde de fuld-

kommeligen hafve taget Lifvet af hannem. Samme Hvallfisk skulle effter deris Beretning være en Casselott, hvilchen hafver det saa kallede Sperma Cetj. Og endog vi hafde heller intet at giøre ham till gode med, saa vare och alle vore Folch tilforne reyste hen at opsøge dend forrige, hvilchen de dog endda for Misten Skyld iche igien hafde kundet ophitte. Jche dismindre saa resolverte ieg till at lade Bogholderens Assistent med en Mand, som nu allene var hiemme ved Huuset, fare hen i Oerne til de Wilde, tillige med min Søn Povel, saasom Tolck for dennem, at fornemme, om iche nogen af bemelte Grønlænder vilde følge dem ud paa Søen at effterspge denne halfdøde Hvall. Og som de beklagede sig, at dem fattedis Lentzer at dræbe hannem med, toege de och med sig 1 Par Støcher breede Kaare Klinger, effter dend forermelte Grønlænders Forslag, at bruge i Steden for Lentzer, om dend skulle antreffis og endda være Lifv i hannem. Men de komme dend 8de tilbage igien, saasom de Skalche iche hafde Lyst at fare ud.

Den 9. kom Bernhard med de øfvrige Folch hiem igien og hafde intet fundet, i hvor flittig og møysommelig de end alle Veigne søgte omkring, thi Misten har i disse Dage været saa tyck, at de icke har kundet seet ret langt fra sig. Men vore Folck var ey saa snart hiem komne, at der kom atter en af de Wilde til os og berettet, at Hvalen nest forgangen Dag var funden af dem, som boe her strax Sønden fore; vi foere och strax der hen, men til vor Forundring fornam, at de Wilde allerreede hafde trancheret dend Leed for Leed og hver fprt sit hiem. Og som vi paastoed, at Hvalen kom os till, formedelst at dend først blefv vundet af vore Folck, og satt en Stang paa dend till et Tegn, da loed de sig godvilligen bequemme, at gifve os Kobbe Speck for vor Andeell, hvilcket vi och gierne vedtoeg, effterssom der fantis iche meget tienlig Speck paa Hvalen, thi det var ickun en Finde Fisk, som mesten bestaar af bare Kiød, Seener og Been.

D. 11. Besøgte os først den forhen ommelte drugnede Wild Mands Drengs Fader, sampt Fader-Brødre og Brødre. Førend hand vilde gaae ind til os, var hand henne ved Sønnens Grafv og satte sig der med sine andre 2 Sønner og Brødre at begræde hannem, dereffter bare de fleere Steene paa Grafven og komme saa her hiem. Hand teede sig vell sorrigfuld, men iche dismindre loed hand sig dog trøste med en liden Foræring af mig, og ochsaa, effter bekommet Tractament af dend nye fundne døde Hvalfisk, droeg sin Vey bort.

D. 13., som var en Søndag effter Afftensangs Guds Tieniste, reyste ieg med min Hustroe og 2 smaae Piger indtill Fiorden Amaralick, hvilchen de forlangede at see og sig der nogle Dage forlyste, saasom dend samme holdis for at være en af de techeligste Platzer, her findis i Landet. Vi fick føyelig Veir og kom der ind tiilig om Morgenen. Og som voris fornemste Oyemercke med denne Reyse var at faae noget Høe slaget til de faae Bæster, som blefv hidfickede nest forgangen Aar, loed ieg och slae saa meget Gress der paa Jorden, som vi kunde føre hiem med os i dend store Baad. Kornet, som ieg d. 18. Maij, da ieg seenist var der inde, loed kaste i Jorden till

Forsøg, stoed vell deylig af Vext, men begynte nu først at skyde op, thi det kolde og vaade Veyrlig, som nu paa nogen Tid været hafver, hafde forhindret, at det endda icke var kommen til større Fuldkommenhed. Nepe-Frøet var och temmelig kommet for sig, dog endnu smaae.

Saa smuck Stedet er, og saa got Veyrliget er, som der falder, frem for her ude ved Hafsiden, saa stor Plage og Incommodation har mand der imod af dend slemme Myg, som alle Veigne indtil Fiordene, hvor Varmen er, grasserer, thi mand har noch at bestille i at veirge sig for dem, besynderlig naar det er stille og ingen Vind blæser.

Jeg treffede denne Gang iche fleere af Grønlænderne der inde, end 2de Telter, som stod der paa Platzen, hvor vi vare; de andre vare lengere op till Fields efter Reenen. Med disse gich ieg og Jacob Gelmeiden en Dag op paa Fieldet paa Reenjacht. Vi saae en Par Reens Dyr og nogle Harrer, men fick intet af dem. Dagen efter gich atter Gelmeeden med 2 andre af mine Folch op paa Fieldet, saae och dend Dag Reensdyr noch, men fich heller intet uden 2 Harrer og nogle Ryper. Grønlænderne har ellers før voris Ankomst skudt der nogle Reensdyr. Ofverst oppaa Fieldet kunde vi see langt ind ofver Landet, og saae det forommelte skreckelig Isfield, som strecher sig ofver det heele Land Nord og Søer ligesom et stort Haf. Udj Fiorden Ujarachsuach, hvor bemelte Isfield har sin Strechning ned til Søen, saae vi drifve mangfoldige store Is Skotzer, som vare faldne ud af Isfieldet og hafde opfyldt der gandske Søen.

Grønlænderne berettet mig denne Gang, at och her udj Fiorden Amaralich skall findis Veichsteen af adskillig Coleurer, men saasom Stedet, hvor dend er, var noget af vor Vey, og voris Baad var fuld af Høe, kunde ieg iche komme der hen at erfare det.

D. 18. droeg vi igien ud af Fiorden Amaralick og foer ind till Præste Fiorden, hvor de Folch, som der ligger paa Laxfiskerie, denne Uge hafde faaet $2^1/_2$ Tde Lax. Jeg udsaae der en Platz i Elfven, hvor mand kunde sette en Ruuse, for at fange Laxen i Nedgangen.

Det Korn og Urterfrøe, som blefv saaet i Præste Fiorden, var gandske bortkommen, saasom Jorden der er altfor sandig, allene Kaalen var dog temmelig, thi til dend var udsøgt dend beste Jord.

D. 19. foere vi her fra og komme hiem.

De Wilde, som ieg paa denne Reyse antreffede, examinerede ieg, hvad de viste at svare till de Christelige Stycher, ieg tilforne hafde undervist dem udj. Endeel gafve smuck Beskied fra sig, og saa at sige, giorde mig fornøyet med deris Giensvar. Ellers vill min Visit her efter iblant de Wilde, mens Sommeren varer, iche skie saa offte, som ieg ellers vell ønskede, formedelst at mig fattis Folch at komme frem og tilbage med, thi de faae ved Stedet værende maae iidelig være ude till Compagnies og Coloniens Udretninger.

D. 5. Septembr. reyste Jacob Gelmeiden og 4re Mand Nord efter med dend store Baad, for at forføye sig hen till dend nye Colonie ved Nepisene, der sammesteds efter seeniste Slutning udj Raadet som Bogholder og Kiøbmand Compagniets Interesse at beobagte.

Effter Aftale skulle en Par Chaluper derfra sendis dem i Møde til Narsamiut paa 66 Gᵇᵉʳ, hvor Skibs Vraget laae, og mand tenchte at faae noget bierget udaf, men fornemmis nu af Grønlænderne at være bort drefven. Der fra hafde de 4ʳᵉ Mand igien at begifve sig hid tilbage til Colonien, dog imidlertid under Veigs, hvor de Wilde kunde antreffis, at giøre sit beste at faae nogen Handling.

D. 11. Om Natten skiede den Ulyche, at Ole Smeds Kone laae sit Barn ihiell, som hun hafde taget til sig udj Sengen, og effter hun var falden udj en tung Søfvn, blefv qvalt under hendes Siide.

D. 13. droeg Bogholder og Mester Bernhard med en Chalups Folch ind i Fiorden Amaralich for at afhente det lidet Korn, som der inde blefv saaed, disligiste och med samme at inqvirere effter dend diverse Coleur Weichsteen, som der skall findis. Eodem foer ieg bort til Grønlænderne, som i disse Dage ere hidfløttede paa Øen, for at reparere deris Huuse, hvorudj de till Vinteren agter at boe. De vare tilsammen 12 Telter. De tilstæde værende loed ieg samle paa Marchen og underviiste dem lidet af Guds Ord. Disse saavelsom andre fleere ere ellers hver Dag i denne Sommer komne at besøge os, hvor ieg da altid har taget Anledning at discurere med dem af Guds Ord, hvilchet har erstattet dend Mangell, at ieg til detz iche har kundet komme till dem, saa ieg ved denne Leylighed har udrettet nesten det samme, som ved min Besøg iblant dem kunde udrettis.

D. 21. kom ofvenmelte hiem igien udaf Fiorden Amaralich, førende hiem med sig Kornet, som endda iche hafde faaet stor Forbedring siden ieg var der inde, thi det var gandske grønt og liden Kierne udj; saa mand fornemmer noch, at Kornet her i Landet neppe vil komme til Fuldkommenhed, og det formedelst Natte Kulden, som tiilig indstiller sig. Dend ommelte Weichsteen besaae de och, og var noch udaf dend gemeene Sort. Dend skiønniste Weichsteen skall findis udj Fiorden Ujarachsuack. Af Weideskaf vilde det denne Reyse intet vancke, thi Dyrene vare saa skye af de Wildis iidelig Jagen effter dem, saa de iche engang kunde komme dem saa nær, at de kunde faae skyde till dem; dertilmed saa hafver vi iblant voris Folch dette Aar ichun slette Skiøttere, thi vore gamle og bedste Skiøttere reyste i Sommer her fra hiem igien til Fæderne Landet.

D. 24. som var Dom: 15 p: Trinit. effter dend ordinarie Gudstieniste, blefve forhenmelte Par Folch publice absolverit for Forseelse og ulyckelig Hendelse med deris Barns ihiell liggende.

D. 28. og 29. falt her dend første Snee i dette Aar. Sommeren har til Datum, Gud skie Lofv, været temmelig god, iche heller har Misten været saa megen som de forrige Sommere.

D. 6. Octobr. foer ieg hen till vore Naboere, Grønlænderne her paa Øen, som er tilsammen 30 Familier, som agter her at boe till Vinteren og har deelt sig udj 5 Partier eller Huuse, hvilche de holde nu paa at reparere. Iblant disse er och nylig ankomne fra Reenjachten de, som nest forgangen Vinter hafde deris Tilhold her paa Øen. Jeg examinerede og underviiste et hvert Partie i Særdelished, men befant, at de som nest forgangen

Vinter iidelig hafde Guds Ord og Underviisning af os, hafde nu igien dis-verre! glemt ſtørſte Deelen deraf. Saa mand ſeer noch her udaf, at ſkall noget til Beſtand udrettis med dem, maae, effter forrige giorte Forſlag, nødvendig Missionarij være ſaa mange, at och nogle kunde være dem følgagtig hen till de Platzer, hvor de om Sommeren ſig opholde og deris Næring ſøge. All Umage vill ellers være gandſke forgiefvis og ſpildt med dennem, umeldet, at de detz foruden, endoch ved dend iidelig Underviisning ere i høyſte Maader følisløſe og dumme i at tage ſig dend Guddommelig Sandhed alvorligen till Hiertet. Herimod ſmertelig befindis, at de till deris gamle giechelige Superſtitioner ere ſaa gandſke hengifvne, at de end och med ſtørſte Omhyggelighed efterlefve deris ſaa kallede Angekut og Viiſe, deris Foreſigende, ja egne Griller, fra hvilchet de iche uden ved kiendelig Tvang og Straff kand føris. Till dette at melde, andleedigis ieg ved en af de her paa Øen boende Wilde, ſom altid tilforn har boet i Huus hos ſin Broder om Vinteren, men formedelſt at hannem af en Angekut var ſagt, at hans mindſte Søn ſkulle til Vinteren døe i det Huus, om hand der vilde tilholde, da har hand nu abſondret ſig fra ſin Broder og vill boe en anden Steds i Nærværelſen. Jeg ſtraffede dennem vell alvorligen derfore, at de, uagtet de nu ſaa lenge har hørt om Gud, ſom er en Herre ofver Lifvet og Døden, og derfor iche ſkulle agte eller lade ſig forferde af hvad diſſe Angekut og Løgnere ſige og ville indbilde dem, men holde ſig till Gud, ſaa dog iche dismindre blifve de beſtaaende udj deris Vantroe og legger iche paa Hiertet, hvad ieg lærer dem. Till denne Correction ſvarede de iche ret meget, men optoeg det med dend ſædvanlig Koldſindighed.

D. 8. droeg Bogholder Bernhard med Assistenten Mathis Ferslew og 2 Mand ind till Præſte Fiorden paa Reenſkiøtterie og komme d. 12. dito hiem igien og hafde faaet en Reen.

D. 13de kom vore Nord til Colonien Nepisene henſkichede Folch her tilbage igien og refererit os ſamptlige Compagniets Folchets Velliidende der ſammeſteds, ſom och medbragte Brefve, ſaavell fra min Collega Hr. Albert Top, ſom Skipper Chlaus Hartz, med viidere confirmerit. Effter ringe Leylighed hafde de och oprettet ſig et Huus og Vinter Værelſe, hvor i de for Kuldens Strenghed formeener ſig noch at blifve conserverit. Ellers hvad Stedetz Beleylighed er betreffende, meldis, at dend er ſaa vitt techelig, med Greſs begroed, og til at føde endeel Qvæg bequem, og haabis och med Tiden, formedelſt Hvalfangſten at blifve fordeelhafftig. En 7 à 8 Miile fra Colonien ind udj en Fiord har de ved de Wildis Anviisning treffet en meget ſkiøn og ſtor Lax Elfv, hvor der fangis deylig og ſtor Lax, ſaa ſkiøn ſom dend nogenſteds ſkall være at faae i Norge. Foruden denne er och en anden mindre Lax Elfv omtrent $2^1/_2$ Miill fra Colonien, ſaa de i denne Puncht blifver noch vell forſiunede. Grønlændernis Beſøg melder min Collega, at de hafver daglig, og ere de ſamme i Naturel og Sæder diſſe herboende gandſke liige, og ſom hand ſkrifver, auribus promptj, animo putridj; ſaa at och med dennem endnu for det førſte og i denne Tilſtand er lidet at udrette. Effter forrige Aftale var alt Skipper Chlaus Hartz kommen til Stedet Narsamiut, hvor Skibs

Vraget laae, førend vore udſkichede Folch der ankomme, og var ſom melt, Skibs Vraget igien derfra bortdrefven, dog befantis endnu endeel tienlige Tauverck tillige med et Skibs-Ancker liggende under Vandet, hvilchet de endeel førte i dend ſtore Baad Nord till Colonien Nepisene, og Reſten med Anckeret hid hiem. Det 2det Ancker var effter de Wildis Beretning borttagen af et Hollandſke Skib, ſom i Sommer laae der paa Handlingen. Af Handell, ſaaſom Spech, Reenſkind og Reffskind etc. har och de udſkichede Folch faaet noget lidet, og vell meere været at bekomme, hvis iche Rummet tilforne hafde været betaget af det ofvenmelte biergede Tauverck.

Dend forlangede Correspondentzce imellum begge Colonierne om Vinteren befindis iche vill blifve muelig, formedelſt det forhen ommelte en Steds ſlemme og ureene Land og om Vinteren [er] med Jis belagt, hvorfore under Veigs (paa en Par Dagers Reyſe) ochſaa ingen Folch eller Huuſe ere at treffe.

D. 17. Octbr., effterſom i diſſe Dage af de imellum farende Grønlænder blefv fornummet, at de ved Pissubbigme (omtrent 6 Miile Norden for Colonien) tilholdende Wilde hafde nylig fanget Hvale, hvorfore och nogle af vore Naboer reyſte der hen til Gieſte Bud, da foer og Bernhard med 2de Chaluper Folch did Nord, tagende med ſig nogle Hval Lentzer, i Tanche, at blifve der nogle Dage, for at forſøge, om iche ochſaa de, formedelſt de Wildis Hielp og Underviisning, kunde komme i fær med Hvalen og dræbe hannem effter de Wildis Maneer.

Dend Snee, ſom falt d. 28. og 29. passato, gich ſtrax der effter bort med Regn og Sønden Vind, ſaa at fra den Dato og indtill nu, ſom er d. 23. Octbr., har været et meget got Veir, dog variabel med Regn og Soelſkin, men nu begynder Vinteren for ret Alvorre at indſtille ſig.

D. 25. kom Bogholder Bernhard og medfarende Folch til Pissubbigme, tilbage igien og har der intet kundet udrette effter Forſatt og Forlangende, formedelſt at Veirliget imidlertid har været ſaa ſlemt og uſtadigt, at de iche har kundet driſte ſig ud paa Søen effter Hvalen. Icke heller kunde de formaae nogen af de Wilde at følge ſig ud, hvorfore de med uforrettet Sag motte vende hiem igien.

D. 2. Novembr: var ieg henne hos vore Naboer her paa Øen boende, og repeterte dend ſædvanlig Underviisning med de tilſtede værende. Effterſom min Beſøg ſkier ſielden till dem (hvorimod ieg dog ſnart hver Dag har deris Beſøg), da udviſer de nogenledis Agtpaagifvelſe ved Læsningen, hvilchen ieg ellers, ved offtere Beſøg, har disverre! fornummet at være alt for koldſindig. I det ene Huus var en gammell Mand, ſom laae dødelig ſiug, hvilchen ieg ſøgte i mueligſte Maader at føre till ſin nærværende Døds og det tillſtundende ævige Lifves Betrachtning. Han loed ſig vell forlyde, at hand gierne ſaae, hand endnu lengere motte leſve, men ſkulde hand nu endelig døe, ſom hand vell viſte dog engang motte ſkie, var hand och fornøyet, ſaa troſtet hand ſig dog dermed, at hand hafver hørt af mig, at Guds Søn ſkall oppveche hannem igien og gifvet hannem et andet og bedre Lifv end dette. Spurte och, om hand der ſkulle ſee og finde ſin Kone og 2 Børn, ſom forhen ere døde. Gud føre dog diſſe arme vanvittige Menniſker paa rette Vey, ſaa Naadens og

Guds Kundskabs Lius motte fremskinne i dem, till at fordrifve af deris Hierter Vanvittigheds Mørck, hvorudj de saa dybt ligger begrafvne.

D. 6. dito foer ieg hen till Grønlænderne, som hafve deris Tilhold hen i de saa kalte Koech-Øer, omtrent 1 god Miil Syd Vest fra os, for ochsaa at underviise dennem. Paa samme Sted ere 7 Wild Mands Boeliger og staae et lidet Støche fra hverandre; i samme Huuse tilholde over 40 Familier, hvilche alle ieg i particulair underviiste, saaledis, at ieg 2 Gange om Dagen repeterte med dennem. Effter udvortis Ansеende teede [de] sig nochsom skichelige og lærvillige, særdelis behagede dennem at høre om Verdens Skabelse og Synd Floeden, hvilche Støcher eller Capitler ieg nyligen af Bibelen har ofversatt udj deris Sprog ved min elste Søns Hielp og Veyleedelse, som langt bedre har Grønlændernis Sprog inde end ieg. Dog er samme Ofversettelse iche saa net og correct, at mand der udj allesteds har kundet følge Ordene og den hebraiske Talemaade, men har mott være fornøyet med, nogenledis forstaaelig at befatte Meeningen deraf, effterſom det, saa vel formedelst Ufuldkommenhed udj Grønlændernis Sprog og Fattelse paa Ord, som ochsaa Sprogets Egenskab i sig selfv, endnu iche anderledis er mueligt at udføre. Jeg agter och med Herrens Hielp at begynde paa en af de Evangeliske Historier at vertere, og hvad viidere som til deris Opbyggelse kand tiene, i deris Sprog at befatte, saa vitt Leyligheden mig vill tillade.

Om Natten skiede i Huuset, hvor ieg laae, en stor Allarm og Forskrechelse iblant dem, formedelst at Taget falt ind mit i Huuset og hafde nær giort stor Skade paa de indeværende, men gich dog saa lychelig af, at ingen videre Ulyche skiede. Herofver hafde vi slet Vilchor om Natten, thi som der blefv slem Snefoch, blæste Sneen igiennem Hullet ind i Huuset. Om Morgenen, saa snart det dagedis, motte Qvind Folchene ud at reparere Taget igien, saasom det er deris Pligt og Arbeyde at bygge og forbedre Huusene, hvorfore de och ere slet conditionerede og meget skrøbelige, dog hielper de Stachle sig der med, og hafve ochsaa meget varmt inde hos dem, saa lenge deris Thran Lamper brende og ere tendte. Effter at ieg en 2 till 3 Gange hafde igiennemløbet dend sædvanlig Underviisning med dennem, foer ieg d. 8. fra dem hid hiem igien.

D. 14. Var ieg atter henne hos Grønlænderne her paa Øen boende og læste for dennem. Udj et af Huusene, der ieg hafde læst for dem, passeerte dette, at der ieg fich at see, hvorledis en liden Dreng bar det saa kallede Angoach om Halsen |: hvilchet de bær og bruger af en giechelig Ofvertroe, at det skall bevare dem for Ulycke og Sygdom og gifve dem Lyche i deris Næring etc., og er dog intet andet end et Støche gammel Træe, Steen eller Been, ligesom deris Phantasie kand falde paa og udvelge :| da straffede ieg dennem derfore, sigende, at endskiønt de vill indbilde mig, at de troer, saa seer ieg dog tvert imod, at de meere ere deris giechelige Superstitioner tilgedan, og iche vill afstaae dem, end de vil effterlefve min christelig Underviisning. Hvorpaa ieg sleed bemelte Angoach af Halsen paa hannem og kastet det ud ad Dørren. Drengens Farbroder |: thi Faderen var iche tilstede :| vilde tage det igien og forvare det, hvilchet, der ieg icke vilde tilstede ham, og sagde, at

nu fornemmer først, at det er iche hans Alvorre, at hand hidindtill har sagt for mig, at hand troer og elsker Gud, og fordi hand er saadan En, der iche meere tager min Underviisning til Hierte, da vill og Gud iche heller viide af ham, men skall kaste hannem hen till Diefvelen etc. Hand svarede trodtzeligen, der var ingen Diefvell eller Tongarsuch, som de kalde; ieg skulle lade hannem see ham, om hand var till. Jeg svarede, naar hand døer og kommer til Helvedis, saa faar hand vell at see hannem. Ney, sagde hand, nu vilde hand see ham, ellers troer hand mig iche. Jeg spurte ham, om hand iche heller troede, at der er en Gud og Skabere till, da svarede hand, der var iche heller nogen Gud till, thi hand hafde iche seet nogen. Hvor paa, da ieg atter tilspurde ham, hvorfra Himmelen og Jorden da ere, svarede hand, de ere saa af sig selfv. Og som ieg iche hafde ventet dette vantroende og haardnachede Svar af hannem, saasom dend, der med fleere andre hidindtill har hafft dend meste Underviisning af mig, og ochsaa hidindtill udvortis har anstillet sig skichelig og lærvillig noch, da fortrød det mig saa hiertelig, saa ieg med denne Trudtzell gich igien min Vey fra dem: sc: at dersom de blifve saa fremturende udj deris Ulydighed og Guds Foragt, da skulle vi omsider slae dem ihiell alle sammen, hvor til de intet andet svarede, end at det var saa tilpass, vi kunde det giøre, vel viidende og af voris Omgiengelse fornemmende, at vi vell intet Ont tencher at giøre dem. Det hafde vell været fornøden, med Efftertryck og forstandige Ord at igien drifve saadan deris Vildfarelse, men som Ufuldkommenhed udj Sproget mig det endnu forbyder, og ieg iche heller saa hastig kunde explicere mig for dem, nødis ieg at lade betemme der med, indtill Gud ved Leylighed gifver mig at komme til nærmere Erfaring der udj.

I det vi roede her omkring Øen, saae vi mangfoldige store Jisskotzer, hvilche nylig vare komne uddrifvendis af Baals Revier, inden fra Fiorden Ujarachsuack, hvor det skrechelige store Jisbierg strecher ned till Søen og har iche kundet uddrifve førend nu, efftersom Fiorden krummer sig i mange Buchter og Viiger. Dend Drifv Jis derfore, som paa sine Tider her og der ved Landet og nogle Miile fra Landet seeis, kommer iche, som vi hidindtill har holdet det fore, drifvendis ind udaf Søen fra Nord America, men allene fra de store Jisfielde til Lands, hvoraf store Stycker og Bierge udfalde, og hvor nogen stor Fiord eller Obning findis, til Søen uddrifver. Ellers hvor saadanne Fiorder og Jisfielde iche ere, der antreffis iche heller nogen Drifv Jis uden for Landet, hvilchet ieg og nochsom observerte paa min nest forgangen Sommers Søer Reyse. Saa at dend, som hafde ret Kundskab af Landet, og hvor saadanne Fiorder og Jis Samlinger ere, hand torde iche ved at befrychte sig at søge Landet med Skibe, thi mand kand allesteds komme till Lands, saa vell Norden som Sønden fore, naar mand viste at skye dislige Jisplatzer, og ichun ansøge der, hvor Landet alletider er frie for Jis. Som och er mangesteds, og dertill med gode Hafvner og Indløbe.

D. 23. Foer ieg atter hen til næst ofven melte vore Naboer, for at repetere dend sædvanlig Underviisning med dem, og som af endeel Huuse nogle af Mandfolchene vare udfarne paa Søen effter deris Næring, af hvilche

dog nogle saae straxt ved Landet og fiskede Ulcher, hafde ieg Møye før ieg fich de samme paa Land at anhøre min Underviisning. Udj et af Huusene i Særdelished (hvilche og alletider frem for alle pleyer at udviise deris Modvillighed) giorde de mig megen Fortræd med deris Aberie og Uandechtighed. Og endog ieg hafde 2 af mine Folch ved hver Ende af Huuset siddende, saasom Huuset var stort, og ieg iche vell kunde ofverssee dem alle, for at holde dem i Skich og at gifve Agt paa min Tale, saa dog udrettet ieg lidet der med, førend ieg motte true dem, at naar der kommer fleere Folch her till Landet till mig, da skall ieg haardeligen straffe dem for deris Modvilligheds og Ondskab. De svarede, at dersom her kommer flere Kablunacher till Landet, da vill de drage deris Vey her fra. Jeg svarede dem, at vi skall komme effter dem, hvor de faer hen, thi vi skall bygge mange Huuse baade Sønden og Norden fore, saa de ingenstedz skall kunde flychte fra vor Haand og Tvang. Denne samme Trudzell jagede dem saa megen Frycht ind, saa de bad, ieg vilde ichun fare fort i at underviise dennem, de skulle noch gifve Agt paa, alleene ieg motte iche lade fleere Kablunacker komme her till Landet, end som nu ere, thi de ere bange, at dem skall skie Ofvervold af os.

Jeg seer derfore noch, som ieg och tillforne har ommeldet, at med disse Menniſker er intet at udrette, saa lenge de maae lefve i deris Vildhed og Selfvraadighed uden menniskelig Regler og Poletie, thi dend fæiske Dumhed og Vanvittighed forhindrer, at Guds Ord kand giøre Frucht hos dem till sand Omvendelse, hvorfore det er gandske nødvendig, at de først maa giøris till Menniſker, førend de kand blifve christne Menniſker. Ja det maae her heede effter Frelserens egne Ord Luc. 14:· Nød dem till at komme ind. Angaaende nest foregaaende Passage med dend Mand som nechtet Diefvelen at være, da indloed ieg mig och denne Gang udj en lang Dispyt med dem derom. De paastoed, at dend ommelte Tongarsuch er iche andet end de afdøde Menniſkers Siæle, thi naar deris Angekut eller Konstige mumler, da seer de ingen, men hører dem ichun tale under Jorden og svare dem, som dennem tilspørge, og de samme giør ingen Ont, men gifver dem ichun tilkiende, hvad som skie skall, og saa viidere etc. Her paa forklarede ieg dem |: effterſom ieg siden sidste Gang hafde conciperit noget effter Mueligheds, hvor med ieg kunde igien drifve deris Vildfarelse :| at Diefvelen er en Aand og har iche Legom og kand derfor iche seis af os, uden hand paatager sig en eller anden udvortis Skichelse, til at forskreche eller at forføre Menniſken, hvilchet hand dog iche maae giøre uden Guds Tilladelse. Viisende dennem och her hos, at Diefvelen i Begyndelsen med flere vare herlige Guds Engler, men formedelst deris Opsetzighed imod Gud blefve nedstøtte fra Himmelen till Helvedis Ild og ere blefvne till stygge Diefvle og ere Guds og Menniſkens Fiender, till hvilche och alle Ugudelige og Guds Foragtere skal henhøre etc. Effter denne Underviisning skiltis ieg med dem og foer hen till de andre, hos hvilche syntis at være nogenledis meere Andagt.

D. 1. December kom Bogholder Bernhard tilbage inden fra Baals Revier, hvorthen hand med 3de Mand var indfaren d. 21. Novembr. forskinnet, at forsøge, om de kunde faae noget af dend smaae Rødfisk, som var berettet, de der

inde boende Grønlænder nu begynte at fiske; men det var intet om, thi de finge end da ingen sønderlig Fisk. Formedelst at och Veirliget imidlertid var saa meget ustadigt og slemt, kunde de iche heller faae forhverfvet noget med Skiøtterie og Weideskaff paa Landet.

D. 4. dito, da her komme nogle af vore Naboer til os, berettet de, at dend nest for ommelte gamle og svage, Sengeliggende Mand i disse Dage var ved Døden afgangen, disligeste udj de andre Huuse døde 2de Børn og en gammel Tøes. Det er at beklage, at disse arme Menniske af dend Underviisning, ieg gifver dem, dog iche endnu har samlet sig saa megen Andagt og Efftertanche, saa de kand gifve ringiste Tegn fra sig til nogen alvorlig Begierlighed effter det ævige Gode og Salighed, hvorfore ieg och iche heller tør fordriste mig till at giøre dem deelagtig udj dend hellige Daab, befrychtende, at om de blefve til passe igien, det Høyværdige Sacramente, formedelst deris sædvanlig Uskichelighed og hedenske Vederstyggeligheder, skulle blifve vanhelliget, hvilchet og visselig vilde paafølge i saadan Stand og Tilstand, de endnu befindes udj, og iche saadanne Midler og Anstalter er forhaanden, hvor ved de kand holdis under alvorlig Tucht og Disciplin.

D. 5. Decembr. reyste ieg atter hen till Grønlænderne udj Koech Øerne boende, at underviise dennem. Udj et af Huusene var en stor Sorrig, formedelst en nylig ulychelig Hendelse med en af dem, som uforvarendis var kullet omkring med sin Baad, der hand sad strax ved Landet og fiskede, og blev død optaget. Paa en anden Sted var och 1 anden nylig ved Døden afgangen. Der ieg den 7de toeg derfra hiem igien, var et saa extraordinarie skarp Frost, saa vi knap kunde berge os, thi som Vinden og Strømmen arbeydede mod hinanden, sloeg megen Søe i Baaden till os, hvilchen strax blev till Is og opfylte Baaden, ja vi vare alle sammen ligesom gandske ofvergydte med Is. Kom dog Gud skie Lof! vel og beholden till Lands og hiem om Afftenen.

Der har till denne Tid været en Tale og Spargement iblant de Wilde, hvorledis 3de Skibe for kort siden skulle hafve været under Landet ved dend Norder Colonie Nepisene, i Tanche at ville forstørre samme voris Colonie, hvilche de andre Kablunacher, som de siger, iche gierne seer der sammesteds skall være, men de skulle igien strax være draget fra Landet uden at giøre dem noget Ont. Saasom denne Berettning er gandske uriimelig og utroelig, saa har ieg iche villet reflectere der paa. Men denne Snach skall dog hafve sin Oprindelse der af, som mig af en anden troeværdigere denne Gang blev fortalt, nemlig: 3de hollandske Skibe, som i denne nest forgangen Sommer laae der inde udj Nepisene og handlet med de Wilde, af hvilche Skipperne dend ene lader sig kalde Kinacke, den anden Táve, men dend 3dies Navn kunde hand iche errindre sig, disse samme loed sig for dennem forlyde, at effterson vi bygger og setter os ned paa de Platzer, hvor de hidindtill har hafft dend beste Handell af Hvalfiskbarder, Reenskind og Revskind, saa vi der ofver tager Fordeelen fra dem, da skulle de slae os ihiell, forbød dem ochsaa, at de iche skulle handle med os. Det er iche saa meget utroeligt, at de jo af Afvind og Misundelse ofver os hafver ladet sig saaledis forstaae. Men ieg har herimod la-

det Grønlænderne, som dette berettede, forstaae, at vi iche frygte for bemelte Kablunacher, thi deris Land og Folch er ringe imod voris Land og Folch, dertil med har voris Folch for lang Tid boet her i Landet alle Veigne, hvis Børn og Efterkommere de selfv nu ere, saa vi hafver Ret og Frihed at handle med dem fremfor andre. Her foruden loed ieg dem och viide, at vi iche just for Handelen Skyld er kommen her til Landet till dem, men for at underviise dem om Gud, paa det de motte med os komme til Guds Rige etc. Men det giør iche de andre Kablunacher, thi de kommer her till Landet allene for at handle med dem, for Resten kier de sig iche der om at fortabis eller kommer till Diefvelen udj Helfvede. Der af kand de jo see, at vi elsker dem frem for de andre Kablunacher. Ja, det er sant, svarede dend ofvenmelte Mand, thi de andre Kablunacher, som hidindtill ere komne her till Landet till dem, har giort adskillige af dem Ont, som och dend nest melte Skipper Kinacke for faae Aar siden och skiød 2 af dem ihiell, men vi har iche giort nogen af dem noget ont og Urett, siden vi komme her till Landet.

For at udfritte og fornemme, hvad Inclination og Tilbøyelighed hos dem skulle være till at contribuere noget till deris eget Beste, hafver ieg baade nu for disse, i Anledning af bemelte Discurs med dem, og ellers tilforne for adskillige andre berettet, hvorledis at nogle Kablunacher vilde kommet her till Landet og slae dem alle sammen ihiell, men der er en stor Kablunach, som hos os kaldis Konge, og er Herre ofver voris og dette Land, af hvilchen ieg och er hidsent, fich det at viide, da udskichede hand Folch og loed slae dem ihiell. Og dersom ieg iche var her i Landet, og samme store Konge iche toeg dem i Forsvar, da kom end da fleere galne og grumme Kablunacher her i Landet og forderfvede dennem alle. For saadan Godhed, sagde ieg och till dem, at de i Fremtiden maae være tiltencht, at gifve os noget igien, saasom det koster meget, at holde saa mange Folch her i Landet; de spurde her paa, hvad ieg da vilde hafve hos dem, ieg svarede, at hver af dem skulle gifve mig 1 Kobbe eller 1 Refskind. Ja, sagde de, det vilde de noch giøre, dersom vi ville forsvare dem og iche lade disse galne Folch komme her till Landet. Heraf kand mand noch see, at det iche skulde falde saa meget besverligt, at formaae dem till at skatte og contribuere noget til deris egen timelig og ævig Velferds Befordrelse, effter mine forrige Forslag, hvilchet vell skulle beløbe sig till en ansеelig Capital, thi endskiønt dette Land i Comparation mod andre Land, iche er saa synderlig folcheriigt, saa dog alligevell seer ieg, at af de Folch, som allene boe i denne Circumferentce, nemlig 1 Miil eller 2 Sønden for os og Osten for os og inde udj Baals Revier |: thi paa en 5 à 6 Miile Sønden fore og til 6 à 7 Miile Norden for Colonien er ingen Folch :| hvor omtrent noch opholder sig till 200 Familier, kunde till Veye bringis et 1000 Rdr. Capital, naar hver Familie ellers motte contribuere 1 Tde Spech eller 6 Rdrs. Værdj; hvilchet at udgifve, de om Sommeren, da de hafve Næring noch, iche stort skulle finde till eller paa anche.

D. 9. afgich ved Døden atter en noget gammel Mand af voris Naboer her paa Oen; ieg tiltalte dem, som berettet dette, hvorfor de iche loed mig viide, at hand var saa dødelig siug, at ieg kundet kommet der hen og yder-

meere troſtet og underviiſt ham af Guds Ord. Men de ſvarede, at hand hafde iche tencht, at hand ſaa haſtig ſkulle død, dog alligevell ſagde de, talede hand altid om Gud og Himmerig og ſagde ſig der, effter min Underviisning, at ſkulle finde Sine ſom forhen vare døde. Jeg kand og ſige, at ſamme iblant dem alle udviſte nogen ſærdelis Andagt og Agtpaagifvelſe, naar ieg læſte for dennem, thi hand ſatte ſig altid ved Siden af mig og hørte flittig effter. Gud i Naade forbarme ſig ofver hannem og dem alle! Sidſte Gang ieg var der henne hos dem, klagede hand ſig, at hand iche var vell tilpaſs, ſom hand och ſaae ud till at være meget befengt med Schorbut. Hvoraf och mange af dem ere ilde plagede, og er iche meget at undre ofver blant diſſe Menniſker, ſom iidelig fortære dend frodtzne og iblant raadne Spiiſe med det bare og iiskolde Vand.

D. 10., ſom var dend 2den Advents Søndag, blefv effter dend ordinarie Gudstieniſte Christopher Christophersen, ſom er en Perſon, kommen fra fra Nordlandene og neſt forgangen Aar 1723 kom her udj Compagniets Tieniſte, trolofvet med et Qvinde Menniſke, ſom i denne neſt afvigte Sommer ochſaa kom her till Landet, og endog ieg i Førſtningen toeg i Betenchning her udi at være dennem føyelig, anſeende mand ingen virchelig Tilladelſe har der till af Compagniets Directeurer, dog effterſom deris Tilbud med at ville blifve her i Landet og at ſette ſig ned paa en af de gamle Forde Platzer for at rygte Qvæget og dyrche Jorden, om Compagniet ſkulle her effter ville beſette Landet der med, og de deris Tieniſte till ſaadant forlangede, ſynis at være Compagniet till nogen Nytte og Tieniſte, resolverte ieg effter ſaadan deris indſtendig Anmoedning, at hielpe dem till deris Forlangende og dennem copulere, dog mod Caution og Forſichring af andre, at intet i Fraværelſen er ſamme Echteſkab til Hinder. Saaſom der paa lang Tid har været et meget uſtadigt Veir med Storm og Snefoch, har mand iche kundet komme ud om en Dør, hvorfore ieg og iche heller effter mit Embedis Plicht har kundet beſøge Grønlænderne, vore Naboer her paa Øen, ſiden d. 23. forſkinnet, førend nu d. 17. indeværende, da ieg effter forrettet Gudstieniſte her hiemme gich der hen med nogle af vore Folch og blefv i det ſøerſte Huus om Natten og læſte for dennem; diſſe ſamme, effter udvortis Anſeende, udviiſte baade Andagt og Alvorlighed ved Læsningen. Her fra gich ieg igien tiilig om Morgenen, effter at ieg atter hafde underviiſt dem, till det næſte Huus der ved, hvor fra en ſtor Deel Dagen tilforne vare farne hen till Koech-Øerne paa Beſøg. Jeg læſte for de til ſtæde værende, ſom och alle denne Gang udviiſte ſig lærvillige, uden at en af dem, ſom hafde det ſaa offt ommelte Angoach om Halſen hengendis, hvilchen, endſkiønt ieg formanede og ſkarpeligen tiltalte ham at kaſte det vech, dog iche vilde levere det fra ſig, førend ieg motte gifve ham et Par Stryg ofver Ryggen |: thi intet kand bringe dem till Raison uden Hug og Straff, ſom ieg och iblant maae practicere, og hafver och befundet at hafve giort Frucht :|. Men hand blefv fortørnet og ſagde: at der i lang Tid har været ſaa ſlemt og uſtadigt Veir, ſaa de iche har kundet komme ud paa Søen effter deris Næring, kommer der af, at ieg iidelig plager dem med min Læsning og Underviisning, hvoraf, hand ſagde, intet got ſtaar. Jeg ſvarede

ham, at iche ieg, men de ſelfv er Aarſag der till, i det de iche flitteligere vill gifve Agt paa min Underviisning og lefve der effter, derfore er Gud meget vred paa dem og ſtraffer dem med ſaa ont Veir etc. De andre bifaldt min Tale og ſagde, at ſomme af dem ere galne, i det de iche vill gifve Acht paa min Tale, men ſig, ſagde de at troe, hvad ieg ſiger dem. Jeg ſkulde derfor paakalde Gud om got Veir og at de motte faae noget till Næring og Lifvs Ophold. Jeg ſvarede dem, at ville de hafve noget Got af Gud, da maae de och ſelfv alvorlig elſke og paakalde Gud der om, ellers faae de intet af Gud. Mand ſeer af ofvenmelte, at diſſe Hedninger ere disverre indtagne af ſamme Indbildninger, ſom Hedningerne i fordum Tid, hvilche och paa de Tider gafve de Chriſtne og deris Gudstieniſte Skylden till all dend Ulyche og Ulempe ſom ſkiede.

Fra diſſe begafv ieg mig till det 3die og 4de Partie, ſom boer os nærmiſt, af hvilche ieg fant ingen hiemme uden Qvinderne og Børnene, thi alle Mandfolchene vare farne ud paa Søen effter Næringen. De tilſtede værende læſte ieg for og gich hiem.

D. 28. foer ieg atter hen till ofvenmelte og blefv om Natten i de Huuſe, hvorfra en ſtor Deel af Folchene, da ieg ſeeniſt var der, vare udfarne. Denne Gang vare de och alle i Almindelighed meget ſkichelige, de ſyntis ligeſom at være rørt af dend ſeeniſte Foreſtillelſe, betreffende det onde Veir og ellers Mangell paa Næring for dem, hvor til ieg ofverbeviiſte dem, deris egen Modvillighed og Ugudelighed var Aarſag; hvilchet ſaa meget dismeere foraarſagede en alvorlig Efftertanche hos dem, der ieg paa deris Spørsmaall, hvor af det monne komme ſig, at der paa langſommelig Tid iche har været nogen Torſk at faae her under Landet, ſom dog udi deris Barndomstid, udj Lodde Tiden var ſaa mangfoldig, at dend løb tør op i Fieren og til Landet, ſaa de paa de Tider hafde riigelig Næring af alle Slag, gafv dem forrige Gienſvar og Resolutie. Og at de nu meere end ordinarie var rørt og beveget af min Underviisning, er at agte af deris Forſpørſell, om de her effter ſkulle faſte og entholde ſig fra ſærdelis Spiiſe, og Arbeide, ſom de effter deris giechelig Superſtitioner ſædvanlig pleyer at giøre, naar enten deris Slechtninge eller andre i Huuſet og Naboeſkabet ere døde (ſom och hos diſſe nylig var passerit) paa det dem iche nogen Vanlyche i deris Næring eller Sygdom ſkulle tilſlais, ſom deris Angekut eller Konſtige har indbildt dem. Og der ieg gaf dem til Gienſvar, at de frit maae æde af alt, hvad de hafver, og udrette i Huuſet hvad Arbeyde, ſom giøris fornøden, og ichun holde ſig til Gud, ſaa ſkulde dem intet ont vederfaris etc. ſagde de, at de vill effterlefve min Underviisning og iche agte, hvad hine Angekut og Løgnere her effter ville indbilde dem.

Till denne Tid har Vinteren iche været ſaa meget ſtreng af Kuld og Froſt, ſom af Storm og uſtadig Veir med Snefoch, ſnart hver Dag, for uden en 8te Dage for Juell og udj Jueledagene, da meget ſmucht Veir har været.

Hermed løber nu det gamle Aar til Ende; den Allerhøyſte være lofvet for Sundhed og Helbreed paa alle Siider, ſaa vel ſom all anden faderlig

beviſt Godhed og Naade, Hand forleene nu och i Jesu Nafvn Sundhed, Lyche og Velſignelſe till alle vore Udretninger i dette foreſtaaende

Nye-Aar 1725.

Nye-Aars Dag blefv, effter dend ordinarie Guds Tieniſtis Forretning, neſt foromrørte Par Folch ægteviet og copulerit, hvor ved och vare nærværende nogle af Grønlændernis Qvindfolch her paa Oen og ſaae paa dend chriſtelig Ægteſkabs Skich og Ceremonie, ſom de och ſyntis meget vell om.

D. 3. Januarij komme en ſtor Deel fra Naboe Huuſene her till os, hvor iblant var en Angekoch eller Hexen Meſter, ſom och boer udj et af Huuſene her paa Oen. Dend ſamme, endog ieg ſaa offte ſom ieg har været hos dem at underviiſe dem om Gud, hafver truet og formanet hannem, at hand ingenlunde her effter motte øfve ſit ſædvanlige Abeſpill; iche dismindre har hand dog nylig hexet for nogle andre, ſom vare komne der at beſøge hannem, hvorfore, ſom hand iche kunde nechte det, prylte ieg hannem lyſtig af, ſom de andre ſaae paa, og ſaaledis gafv baade hans og de andris deris Haardhed og Følisløshed dermed en kiendelig Paamindelſe, at de viſt ſkulle kiende, det iche at være Giecherie, men af Betydende og Alvorre, ſom ieg foreſtiller dem. Effter at ieg hafde underviiſt dem noget af Guds Ord, gich de hiem igien. Jeg beholte fra dem en Fader- og Moderløs Dreng, af Alder omtrent til 13 à 14 Aar, med dend Condition, at hand effter faae Dage ſkulle komme hiem igien till dem, men min Tanche var at beholde hannem lengere, om det kunde ladet ſig giøre. Og ſom Tiden vell ville faldet hannem langſom, om hand ſkulde blefvet ene, hvorfore ieg d. 4. dito gich hen till det nermiſte Huus og fich ochſaa der ſammeſteds lochet en liden Fader- og Moderløs Dreng hiem med mig, omtrent 8 till 9 Aar gammel. Og ihvor vel de, ſom hafde ham i Forſvar, nødigt ville miſt hannem, ſaa motte de dog denne Gang lade ſig nøye med det Løfte, at hand ſkulle komme hiem igien, thi ieg vilde ichun underviiſe dem om Gud, dereffter ville ieg och tage andre till mig og ligeledis underviiſe dennem, og ſaa fremdelis. Denne mindſte Dreng teigner ſig af en god Art, thi naar ieg har været hos dem for at underviiſe dem, har hand altid holt ſig till mig og effter ſin Skiønſomhed gifvet vell Agt paa min Underviisning.

D. 5. kom ofvenmelte lille Drengs Foeſter Fader med ſin Broder hid og ville absolut hafve Drengen igien, ieg ſtillede ham tilfredtz med en liden Forære ring, foreſtillende ham, at hand endnu ingen Nøtte kunde hafve af ham. Men for at ſlippe af med ham ochſaa denne Gang, motte ieg dog lofve, at hand till Sommeren ſkulle faae hannem igien, till hvilchen Tid ieg atter maae være betencht paa en nye Undſkyldning.

Men ſom dend førſte og eldſte Dreng, ſom ieg toeg, hafde ſlet Løſt at blifve her, var og iche heller ſtort at giøre ved ham, motte ieg igien lade hannem passere og gich d. 6. Januarij hiem med ham igien till Huuſet, hvorfra hand var, dog fich ieg en anden i Steden, ſom ochſaa er Fader- og Moderløs, dog med Vilchor, at hand och effter faa Dage ſkulle komme hiem till

dem igien. Denne sammis Alder kand være 12 Aar. Enhver var bange for Sine og bad, ieg iche vilde tage dennem bort. Dend Angekoch og Hexen Mester, som forgangen sich Hug for sit Hexerie, var nu meget bange og ydmyg og lofvede aldrig meere at giøre saadant, disligiste alle de andre i Huusset vare synderlige attent, der ieg denne Gang læste for dem, sigende, de kand nu forstaae, at det er Sandhed, som ieg har sagt dem om Gud, thi de hafve effter min Undervisning, siden ieg var hos dem, bedet Gud om Næring, hvorfor de och i denne afvigte Uge mest alle der i Huuset har faaet Kobber. Jeg svarede dem, og saa got som ieg kunde, forklarede for dem, at de vell skall bede till Gud om timelig Næring og Lifvs Ophold, men fornemmelig skall de bede Gud om Himmerig og den ævige Salighed, thi dersom de hafver større Attraae effter det timelige end det himmelske, saa tager och Gud det timelige fra dem etc.

D. 12. Jan. loed ieg min eldste Søn Povel med 2 Mand gaae hen till Grønlænderne her paa Øen for at repetere med dem de sædvanlige christelige Spørsmaall og Bønner. De vare vell fornøyede med ham og loed sig forlyde, at de bedre kand fatte og forstaae det, hand forelæser dem, end ieg, effterdom hand har en fuldkommeligere Begreeb udaf deris Sprog, og ochsaa temmelig vell kand deris Expressioner og Udsigende, hvorimod, endskiønt mand noch saa vell veed og har Ordene rigtig befattede i Pennen eller Hukommelsen, saa dog er det dennem gandske uforstaaelig, dersom mand iche der hos har deris egentlig Pronunciation, hvortill mand iche kand komme uden ved lang og daglig Øvelse. Og som bemelte min Søn her effter med Guds Bistand kand være mig til stor Hielp og Lettelse, iche allene udi Sprogets Fortolchelse og Ofversettelse, men endoch till Grønlændernis Undervisning, agter ieg och i Jesu Nafvn, at bruge hannem der till og lade hannem for det første undervise Grønlænderne her i Nærværelsen, paa det ieg selfv ved Leylighed kand reyse om iblant de andre, som boe i Fraværelsen. Hand blefv der om Natten, og effter at hand hafde besøgt dem i alle Huusene og læst for dem, kom hiem igien Dagen effter.

D. 16. var her nogle af det søerste Huus her paa Øen, hvorfra dend elste Dreng er, som ieg hafver taget till mig. De loed sig forstaae, at dersom ieg vill lade de andre deris Børn blifve, da maae hand blifve her Vinteren ofver. Jeg tilsagde dem det, og haaber fremdelis at beholde begge disse smaae Drenge, dog er dend yngste af en bedre Art og Naturel. Denne Gang blefv mig fortalt af en Grønlænders Kone her paa Øen, som er fød langt Norden for, hvor Skibene om Sommeren henkomme paa Hval Fangsten, at foruden de gamle forfaldne Nordske Huuse, som findis udj en Fiord imellum Sydbaye og vor Norder Colonie Nepisene, findis ochsaa gamle forfaldne Huuse effter Kablunacherne, i. e. de Norske, iche langt fra Hvalfiske Platzene ind till Lands, hvilchet ieg iche tilforne hafver hørt, at saa langt under Nord skulle findis Huuse effter vore gamle Norske, som har boet her i Landet, iblant hvilche Huuse ochsaa skall være en stor Steen Bygning, og imellum Steenene mangesteds endnu være at see Jern Støcher, som uden Tvill maae være Dørre, Jern eller dislige. Ydermeere berettet bemelte Qvinde, at der Nord, hvor

hun er kommen fra, fange Grønlænderne om Vinteren mangfoldige Enhiørninger paa Iisen, og skall de hafve saadan Mengde af samme Sort, at de i Steden for Stenger og Træfang, som de har Mangel paa, till deris Telter bruger store Enhiørnings Horn, og til Bielcher og Træfang i deris Huuse Hvalfisk Ribber, hvilche de om Sommeren och faae mange udaf, og er der i større Mengde end ved dend ordinarie Hvalfiske Platz, som af vore Nations Skibe blifver besøgt.

D. 22. Vilde ieg reyst ind till Fiorden Amaralich for ochsaa at underviise de der boende Grønlænder, men saasom iche allene Vinden var os imod, men endoch dertill med et meget skarpt Frost |: som och siden Nye-Aar har været temmelig streng :| motte vi effter lidet meere end en halfv Miils Reyse vende om igien, og som Iisen der hafde lagt sig uden for voris Hiemsted, forbød os at komme tilbage till vort eget Huus, motte vi stige op ved det første Huus her paa Øen og saa gaae hiem; dog besøgte ieg de under Veigs betreffende Grønlænders Huuse og læste for dem.

D. 26. fich dend Grønlænder, hvis Søn udj nest afvigte Sommer her paa Stedet kom till Ulyche, og er tilforne om formeldet, igien en ny Sorrig, formedelst en af hans andre 2 igienværende Sønners hastige og dødelig Frafald, nemlig paa 1 Dag karsk og død, hvorofver hand, som tencheligt kand være, er meget sorrigfuld.

D. 30. og 31. Var ieg atter henne hos Naboerne her paa Øen og underviiste dem, de udviiste sig och alle sammen denne Gang meget skichelige. Saa det lader sig ansee, at disse arme Menniſker nest Guds Hielp vell skall lade sig vinde, naar som ichun først Veyen for Guds Ord og Aand ved Tucht og christelige Foranstaltninger blifver banet.

D. 5. Febr. vilde ieg atter med Bogholder Bernhard reyst ind till Fiorden Amaralich, men som Osten Vinden end da blæste, og ingen Huuse under Veigs, hvor mand kunde tage Natte Herberge, var at treffe paa 5 à 6 Miile nær, førend mand kom ind i Fiorden, hvilchen mand dog iche paa en Dag kunde naae, uden føyelig Vind, da søgte vi til et Wild Mands Huus ungefer 3 Miile her Sønden for os, og var iche meget af Veyen fra vor foretagne Reyse, i Forhaabning Vinden skulle lagt sig, og vi derfra kunde komme viidere fort. Men som d. 6. dito endda continuerit med contrarie Vind, fich vi en af Grønlænderne fra nest benevnte Sted at viise os Veyen lengere Søer effter till nogle andre Folch, som de sagde der boede, till hvilche vi och komme effter en god Miills Reyse, og blefv hos dem om Natten. Jeg underviiste dem om Gud, hvorom endeel tilforne noget hafver hørt af mig, men endeel iche, og de alle med Andagt paahørde. Disse berettet och, at fleere Folch boede noget Sønden for dem, hvilchet ieg dog iche hafde tencht, effterſom ieg nest forgangen Sommer paa Reysen Søer effter iche fornam nogen Huuse paa de Platzer. Jeg hafde noch gierne ogsaa besøgt dennem, men formedelst at voris Chalupe var gammel og lech, torde vi iche vofve os lengere hen med dend, i saa skarp og extraordinaire Frost, da hver Draabe Søe, som indkom, strax blefv till Is, hvorfor vi om Morgenen der effter begafv os hiem effter

igien till Stedet, vi kom fra, og forblefv der endda en Dag, og imidlertid underviiſte dem i Saligheds Kundſkab.

D. 9. continuerit endda med ſkarp Kuld og Øſten Vind, og forbød os Reyſen till Amaralich Fiorden, hvorfore ieg resolverte at fare hiem igien; under Veigs var ieg och oppe ved et andet i Veyen værende Wild Mands Boelig og læſte for de til ſtede værende, og der effter kom om Afftenen hiem igien.

D. 15. afgich ved Døden dend gamle Tømmer Mand, ſom i denne neſt afvigte Sommer kom her til Landet. Hand hafver paa nogentid været noget ſvag vnuren, men dog iche Sengeliggendis, førend 14 Dager her for. Schorbut var och vell hans meſte Svaghed, hvilchen gamle og incommode Folch i dette Land ingenlunde kand undgaae.

D. 20. foer ieg hen til Koech-Øerne, og for Afftenen læſte udj de næſt ved hinanden værende Grønlænders Huuſe, og om Natten logerede udj det ſidſte af bemelte. Effter at ieg om Afftenen hafde læſt for diſſe, droeg en ſtor Deell af dem hen till et af de andre Huuſe, hvorhelſt nogle Fremmede vare ankomne, at de om Natten der ſkulle giøre ſig lyſtige med hinanden. Om Morgenen tiilig foer ieg och hen ofver til bemelte, hvor da ochſaa de andre omkring boende vare forſamlede og hafde dend heele Natt ſkraalet og ſiunget. Jeg gich ind i Leeg-Huueſet till dem, og der ſagde, at ieg ville læſe for dem, loed de ſtrax deris Lyſtighed blifve og flitteligen hørte paa min Underviisning. Derfra begafv ieg mig hen till et andet Huus, ſom ſtoed et got Støche Vey fra de andre, og iligemaade underviiſte dem. Jeg hafde gierne blefvet i ſamme Huus om Natten, effterſom der blefv et ſlemt Veir med Vind og Snefoch, og vi hafde 1 god Miill hiem, dog formedelſt at der hos diſſe Folch var ſaa meget ſviinvnuren og en ilde liidende Stanch, nøddis vi till at tage ud i det onde Veir og ſtrefvede os ochſaa hiem om Afftenen.

D. 6. Martij loed ieg min Søn Povel atter gaae hen till Naboerne her paa Øen at læſe for dem, hvor hand da, ſaa vell paa Henveyen ſom paa Hiemveyen, d. 7. dito beſøgte alle Huuſene. De vare nu alle tillſtede, effterſom Iiſen hafde belagt dem, ſaa de i nogle Dage iche har kundet komme ud paa Søen.

Vi hafver och i lang Tid [været], og endnu er, indelucht af ſamme inddrefvne Baye Iis, ſaa det er umueligt for os at komme nogenſteds hen med vore Baader og Fartøyer, i hvor gierne vi end vilde, och og høyligen hafde det fornøden, baade at ſkiære Tarre til Bæſterne, ſom liider ſtor Nød for Foer, ſom ochſaa at ſøge effter Brende, hvor paa vi och begynder at liide Mangell, ihvor vell det paa diſſe Tider iche ſkall være meget at finde, formedelſt at alting ligger ofvertecht med Iis og Sne. Der hafde vell neſt afvigte Høſt været ſaa meget Brende at finde i Øerne, ſaa vi nu iche torde ved at liide Nød derfor, men formedelſt at vi ere ichun faae Folch, og adſkillige andre Tochter og Udreyſer forefalt, fich vi iche bedre forſiunet os mod Vinteren.

D. 9. blefv vi, Gud ſkie Lofv, igien af med Iiſen og fich oben Vand, ſaaſom dend gode Gud, effter langvarende Froſt gafv os igien, bemelte og neſt forrige Dato, Tøe Veir med ſyddelig Vind og ſmaae Regn, ſom brøed Iiſen op og drefv dend løſe Baye Iis ud fra Landet.

D. 19. reyste Bogholderen med dend store Baad selfv 5te Søer effter, i Tanche at komme 1 Snees Miill hen for at faae nogen Handling hos de der boende Grønlændere før de fremmede Handleris Ankomst.

D. 26. var ieg selfv henne hos Naboerne her paa Øen og læste for dem. Jeg hafvde gierne villet besøgt de inde udj Baals Revier boende Grønlænder, for ochsaa at underviise dem, men som Endeel af vore Folch, som melt, er reyst Søer effter paa Handlingen, og de andre hiemmeværende daglig maae være ude at søge effter Brende, som vi liider Mangell paa, da motte dend Reyse denne Gang opsettis. Dog ere dend største Deell af de der boende Folch med aller første her ud forventendis, thi udj tilstundende April Maanet forføyer de sig her ud med fleere, og for 1 Maanets Tid og meere hafver deris Tilhold udj dette nær ved værende, saa kaldede Nepiset Sund, for at fiske Rogn Fisk, som allerførst fangis, og er Grønlændernis største Lecker-Bidsken.

D. 30. Martij, som var Langfredag, blefv Anders Johansens Qvinde |: som och staar her udj Compagniets Tieniste :| under Guds Tienistis Forretning forløst med en Datter, og som Barnet var svagt og endnu iche ret fuldbaaren, blefv det og straxen døbt i dend Hellig Trefoldigheds Nafvn. Afgich igien ved Døden Paaske Dags Natt.

Endeel af Naboerne her paa Øen, saavelsom och de af Koech Øerne, begynde nu at bryde op af deris Vinter Værelser og begifver sig et Støche Nord effter, hvorfra de ved de mellum farende hafde faaet Beretning, at de der skall hafve fundet 2de store døde Hvalfiske, som de slutte maae være ihielstungne enten af Grønlænderne, som boe der Norden for ved Nepisene, eller af vore Folch. Efftersom her nu paa nogen Tid har faldet slet Næring for dem, da foere de med dis større Begierlighed hen til dette Giestebud.

D. 3. April var jeg atter henne hos de endnu her paa Øen tilbageværende Grønlænder og underviiste dem.

D. 8. kom Bogholder Bernhard igien tilbage af Søer Reysen og hafde faaet af Handling saasom: Spech og Skind-Wharer, saa meget som Baaden kunde bære.

Saasom vi paa lang Tid |: sc. fra d. 13. Octbr. nest afvigte 1724 :| iche hafver kundet hafft nogen Kundskab fra vor Norder Colonie ved Nepisene, og ieg dog gierne forlangede at fornemme Tilstanden der, og hvorledis de udj dend meget strenge Vinter har kundet subsistere, resolverte ieg selfv at reyse der Nord effter, her om at forfare, og hvad ellers om noget af Vigtighed, som ved min Nærværelse burde foranstaltis, kunde forefalde, blefv reysferdig d. 16. April og vartet paa føyelig Veir at komme fort.

D. 18. fich vi de første Skibe at see i dette Aar her under Landet, og vare der 3de i Følgeskab som passerede forbie; mand loed strax en Chalupe Folch fare ud for at komme dem i Tale, men de naaedde dennem iche, thi som Vinden blæste sterch af Norden, satte de ud ad Søen.

D. 19. Saae vi atter 2 Skibe under Vallen lavere mod Vinden, men det kullede for hart, saa vi iche kunde lade nogen fare ud til dem.

D. 20. fick ieg føyelig Veir till min foretagne Reyſe og med Syd Veſt Vind ſeiglet hiemmen fra og kom om Afftenen till Pissubbigme, ſom er 6 til 7 Miile Norden for denne Colonie; der ſammeſteds var en meget ſtor Forſamling af Folch, af hvilche dend ſtørſte Deel vare komne langt Norden fra, allene for at beſøge diſſe her boende, og ſom de ſagde, at giøre ſig lyſtige med dem og at trecke Krog eller prøfve Størcke med hinanden.

D. 21. motte vi blifve paa Stedet for contrarie Veir og ſterck Blæſt af Nord-Oſt, hvor da imidlertid gafvis Leylighed at handle lidt med dem, ſom mand och ſamlede vor ſtore Baad fuld af Speck |: ſom blefv oplagt ved Norder Colonien Nepisene, for ochſaa igien at handle paa Hiem Reyſen :| diſligiſte endeel Skind Vharer og Hvalfiſk Barder. Dog vare de Skalche heel tredſke at handle noget af, efterſom de tenchte at profitere bedre der med hos andre Handlere. Jeg underviiſte dem om Gud, ſaa meget ſom Tiden ville tillade. Endeel viſte endnu noget at ſvare til dend Underviisning, ieg forgangen Vinter, da ieg var der Nord, dennem hafde gifvet.

D. 22. blæſte om Morgenen ſterck af Norden, men ved Middag ſtilledis af, begafve os paa Reyſen igien og roede till 2 Miile.

D. 23. diſligiſte ſtille og got Veir, fortſette Reyſen og kom omtrent 3 Miile, hvor der var et Vild Mands Huus og nogle Telter, treffed ellers endeel Grønlændere under Veigs.

D. 24. blæſte om Morgenen S. O. Vind, men ved Middag blefv ſtille, reyſte nogle Wilde forbie, var och oppe hos endeel, ſom dog hafde lidet og intet at forhandle, kom och dend Dag omtrent 3 til 4re Miile.

D. 25. continuerit med ſtille og got Veir, reyſte 2 à 3 Miile.

D. 26. ligeſaa, kom effter 2 à 3 Miilers Reyſe til Narsamiut, hvor det forhen ommelte Skibs Vrag hafde ligget. Der ſammeſteds forefant ieg Jacob Gelmeiden, Bogholderen for Colonien Nepisene, ſom der ville finde mig, hvis Leylighed iche hafde gifvet, ieg til Colonien ſelfv kundet komme. Her var och nylig en Hollandſk Handlere indkommen, med hvilchen ieg og talte; Skipperens Søn, ſom och var med paa Skibet, fortalte mig, at hand i denne Vinter hafde været udj Kiøbenhafvn, hvor hand ſaae de 2 her fra Landet neſt forgangen Sommer hengaaende Grønlænder, af hvilche dend Ene ſkulle været heel upaſſelig.

D. 27. vilde gifvet os paa Reyſen, men motte vende om igien for paakommende contrarie Vind og motte d. 28. ochſaa ligge paa Stedet.

D. 29. Stilledis Norden Vinden, hvorfor vi igien begaf os paa Reyſen og kom til 3 Miile till 2de øde Vild Mands Boeliger.

D. 30. diſligiſte ſtille og got Veir, roede det grunde og om Vinteren iisbelagde Udhuck forbie, ſom endda laae fuld med løſe Iisſkotzer og var beſværlig at komme igiennum. Kom dog til 4re Miile omtrent, hvor der atter vare nogle Wild Mands Huuſer, men Folchene vare paa dend Tid en anden Steds henflyttede.

D. 1. Maij blæſte ſpag Oſterlig Vind, ankom effter 4re Miilers Reyſe till Colonien, hvor ieg vell, Gud ſkie Ære! befant ſamptlige Compagniets Folch

nu udj god Helbreed Stand |: endtskiønt de iblant, besønderlig mod Foraaret har været noget upasselig og af Schorbut angrebne :|, men disverre, intet ellers till dend forhaabende Hvalfisk Fangst har kundet udrette, og det formedelst Kuldens usædvanlig Haardhed og Strenghed. Ja end ikke Grønlænderne selfv har faaet nogen Hvale, endog de vare i Arbeyde med adskillige, men løb for dem hen under Isen, som i denne Vinter har lagt sig lengere ud paa Hafvet end sædvanligt. Efftersom Omstendighederne ved Hvalfangsten befant sig saa slet for dette Aar, loed ieg Raadet der paa Stedet samle, for, i Særdelished Skipperen og Harponereren, at gifve deris Opliusning og Betenchende om Hvalfangsten der paa Stedet for tilkommende, og hvad Anstalter dertil behøfvedis, som maae komme vedkommende hiemme til Notitie, om hermed videre skulle forsøgis og continueris.

Hvad min Collegæ Hr. Alberth Toppis Foretagende er betreffende, da har hand saa offte, som Grønlænderne ere komne dertill dem, effter Mueligheed dennem underviist, efftersom hand af Mangell paa Folch og andre Forhindringer icke har kundet besøge dem i deris Huuse. Men med dend lille Vild Mands Dreng, som ieg her fra Stedet loed være hannem følgagtig, har hand i Særdelished employerit sin Tid, og formedelst hans Manuduction icke allene temmelig avangerit udj Sproget, men endoch kommet saa vitt med hannem selfv, at hand formedelst sømmelig Omgiengelse og dend Christelig Underviisning, ham daglig blefv gifvet, har faaet saadan Begreb om Gud og sin Salighed, saa hannem dend hellige Daab er blefven meddeelet. Hvilchen hand och med stor Andagt, ja taareflydende Øyne annammede, till alle hosværendis største Glæde og Fornøyelse. Hand blefv døbt Nye-Aars Dag og gifvet det Nafvn Fridrich Christian. Herren være lofvet, som ved sit Ord og Aand har optendt saadant Lys i denne Drengs Hierte, og derved udrefvet hannem fra sine andre vantroende Lands-Mænds og Fædris grofve Vanvittighed, at hand med os er blefven en virckelig Besiddere till Troen og dend af Christo forhverfvede Himmelske Arfvedeell. Dette Exempell lærer os, hvad Guds Ord og Aand kand og vill vircke hos disse arme Menniſker, naar som ichun 1ſt deris uordentlig Lefvnet og slemme Sæder ved Christelig Tucht og gode Foranstaltninger blifver removerit, for inden hvilchen Tid slet intet till deris grundig Omvendelse kand udrettis, som och paa sin Tid og Sted for Vedkommende skall errindris.

Ved Colonien Nepisene forblefv ieg indtill d. 7. Maij, imidlertid passerte forbie Nord effter en stor Deel Skibe, af hvilche och 2de Hollandske Handlere kom under Land og laae alleene der i Hafvn en Nattis Tid ofver. En af dem refererte, at nest forommelte svage Grønlænder skulle siden Ankomsten fra Kiøbenhafvn till Bergen være ved Døden afgangen. Berettet och ellers, at Deris Kongl. M. til dette Verckis Befoedrelse Allernaadigst har forordnet en Collect ofver sit heele Rige, og at et af Compagniets Skibe alt var seiglferdig, sig hid till Landet at begifve. Gud naadeligen dennem ledsage og lade voris Foretagende, som hidindtill har hafft saa skrøbelig og slet Fremgang, nu her effter lyckeligere og med større Fordeel udfalde, allene till hans Gud-

dommelig Aeris Udbreedelse og disse vankundige Menniskers Opliusning og Saligheb.

D. 7. Maij begaf ieg mig igien paa Hiem Reysen, og som der blæste en god Norden Vind, kom vi dend Dag omtrent 10 Miile Veigs fort.

D. 8. blæste spag Norden Vind, reyste 3 Miile, under Veigs antreffet vi atter en Hollandsk Handler, hvilchen hafde ligget der i Hafvnen nogle Dage, men dog faaet gandske liden og saa got som ingen Handell. Hvor imod hand fortalte, at for nogle Aar siden, da kunde mand nesten paa en Hafvn i faae Dage faae Skibet fuld for en ringe Baccatel, saa aldelis er nu Handelen forderfvet frem for de første Tider, hvilcket Handlerne self har været Aarsag till, thi i det de har søgt at forekomme hinanden udj Handlingen, har de solt deris Wharer alt for ringe og liiderlig, og derved foraarsaget, at de Wilde setter ringe Priis derpaa og icke gidder giort sig Umage, noget extraordinarie |: for uden hvad till deris Lifvs Ophold endeligen fornøden giøris :| at forhverfve, helst effter di de vell kand være voris Wharer foruden, faae Ting undtagne, saa at det de kiøbslager, skier meere af Lyst end af Nød. Skall Handelen derfor igien komme udj sin forrige Floer, da, naar Landet alle Veigne paa de solcherigiste Platzer med Colonier er vorden besatt |: hvilchet er det beste Middell at holde de fremmede Handlere her fra Landet :| var det raadeligt, at mand paa en Par Aars Tid enten aldelis intet solte til dem, eller dog gandske dyre satte Wharene og de Ting, som de mest behøfvede. Der ofver skulle de, som ellers af sig self ere gandske lade, lære at giøre sig meere Umage for at bringe noget till Veye, helst naar de ingen andensteds hafde Udflucht, hvor de, som hid indtill, alt hvad dem lyster for lidet og intet kunde bekomme.

D. 9. var stille og snetych Lufft, fortsatte Reysen og kom om Afftenen till nogle Wild Mands Telter 4 Miile.

D. 10. blæste S. O. Vind, effter Middagen stilledis af og kom $1^1/_2$ Miill omtrent till en stor Deell Wild Mands Telter, hvor vi fich nogen Handling af Speck.

D. 11. stille og got Veir, droeg derfra ved Middag |: effter at ieg hafde undervisst dem noget om Gud :| og kom til 2 Miile.

D. 12. Ligeledis stille Veir, kom dog 5 à 6 Miile till Pissubbigme, hvor ieg paa Nordreysen treffede dend store Folcke Forsamling, men vare nu endeel igien dragne derfra. Her fich vi endnu endeel Handell og hafde end været meere at bekomme, dersom iche voris store Baad allereede hafde faaet sin Ladning, hvorfor mand lofvede at besøge dem igien, saa snart vi komme hiem og fich opskibet hvad vi hafde inde.

D. 13. blæste sagte Norden Vind, aflagde 6 à 7 Miile og kom, Gud skie Lofv, vell hiem om Afftenen.

Bogholderens Assistent, som d. 15., effter min Hiemkomst, reyste atter med dend store Baad Nord till nest ofvenmelte Pissubbigme, for at tilforhandle sig det øvrige Speck og andet, som endnu hos de der boende Wilde var at bekomme, kom igien tilbage d. 20. og hafde Baaden vell tillad.

D. 24. var ieg henne hos Grønlænderne, som nu paa denne Tid sig opholde her strax Norden for Colonien udj det saa kaldede Nepiset Sund, og læste for dem. Der stoed nu ichun till 20 Telter, thi dend største Deel, som til detz har ligget der paa Rogn-Fisk-Fangst, vare nu allerreede flot ind till Fiordene paa Lodde-Fangst og der effter, mens Sommeren varer, paa Reenjacht.

Udj forbigangne Dage har ellers en stor Deell af fremede og andre besøgt os, med lidet Handell, hvilche ieg och, og saa offte nogen er kommen her til os, har benøttet Leyligheden at underviise dem.

De 2de Grønlænder, fra hvilche ieg i Vinter toeg de førommelte 2 smaae Drenge, som endnu ere her hos mig, hafver igien giort Fordring at ville hafve dem tilbage. Men ieg gaf till Undskyldning, at effterssom de endnu vare ufuldkomne i deris Læsning, da kunde de iche faae dem igien, førend de hafde lært saa meget, at de och kunde være bequemme, ochsaa at lære de andre smaae Drenge, hvad de selfv hafve lært. Endog samme Gienssvar stoed dem iche saa synderlig an, saa loed de sig dog noye, saasom de vel forstoed, at det var nu iche mueligt, at de kunde faae dem igien. De smaae Drenge self skiøtter heller iche om, at komme til dennem, men er vell fornøyet med stedtze at forblifve hos os. Udj Læsningen ere de saa vitt komne, at de nu stafver og legger Stafvelserne til sammen og ellers veed smucht at svare till de Christelige Spørsmaall og Lærdoms Stycher, som ieg pleyer at forelæse dem. Jeg hafver till denne Tid ladet dem hafve sin Frihed, paa det de iche af for megen Tvang i Førstningen skulle giøris kiedsommelige ved voris Omgiengelse.

D. 29. arriverit, Gud være lofvet, vore 2 fra Compagniet til os udsente Skibe lyckeligen her til Colonien, effter at de hafver været till 6 Uger underveigs, førende med sig tilbage dend Ene af de to nestforgangen Aar ofvergaaende Grønlænder, af hvilche dend Ene er udj Bergen effter Ankomsten fra Kiøbenhafvn ved Døden afgangen. Var dog lyckeligt, at denne karsk og sund ankom, thi ellers hafde disse Folck, som til Datum har dog lefvet i stor Frycht for dem, iche kundet andet tenckt eller troet, end at de jo af vore vare blefvne forraskede. Men nu, da de saa vel af denne tilbage kommende har fornummet dend andens dødelig Frafald paa sin Sotte Seng, som och de store Caresser og Velgierninger, dennem i voris Land er blefven beviist, kand de sig ey nochsom der ofver forundre, men maae berømme voris Lands Folchs store Forstand og Godhed med viidere, som de med stor Forundring maae høre denne deris Lands Mand fortelle dem.

Her hos fornemmer ieg med Hiertens Glæde og Fornøyelse, hvor meget got disse to Grønlænders Ankomst og Nærværelse har virchet hos Gudfrychtige Hierter der henne, i Særdelished hos Deris Kongl. M. som af sær Kongl. Naade og Omhue for dette begynte hellige Verckis Befoedrelse Allernaadigst har forordnet en Capital af 50,000 Rdlr. af Danmarch og Norge, som af Alle og Enhver, Bondestanden allene undtagen, skall contribueris og Compagniet som en Bisteur till at fortsette Vercket med, skienchis og gifvis. Herren være lofvet, som har opvagt sin Salvedis Hierte till saadan Høypriselig Kongl. Omhue og Naade, hvorfor dend Allerhøyste velsigne Kongen

og gandske Kongl. Arfve Huus og Familie til timelig og ævig Lychsalighed. Hand ochsaa tusindfold formeere det igien, de Christelige Guds Børn, som af deris, til saa lofvligt et Verck, godvilligen contribuere.

D. 31. Gick Skipper Jens Falch igien her fra for at begifve sig till dend Norder Colonie, hvort hen hand och var destinerit.

Hermed ender sig dette Aars Relation.

RELATIONER

angaaende

Den Grønlandske Missions Fortsættelse

1725—31

af

Hans Egede.

Anno 1725.

Junii. Udi disse Dage ankom en stor Deel Grønlænder længst Sønden fra, med sig havende nogle Skind-Vahrer til at forhandle. Iblant disse fornam vi, efter andres Beretning, at der fandtes nogle slemme Skielmer og Mordere, for hvilke de andre frygtede, saavel de Sønden fra komne, som de her boende; de bad os ogsaa, at vi skulde tage os vare for dem. De som berettede os dette, loed jeg forstaae, at vi vare ikke bange for dem, og dersom det befandtes, at de her giorde nogen ondt, da skulle vi tage fat paa dem, og straffe dem derfore vedbørligen. Dette blev strax bragt for dem igien, hvorfore de Dagen derefter drog deres Vey Sønder efter igien, og komme ikke til os.

Den 18. Junii om Natten kom en græsselig Hob Jis drivendes ind af Søen til Landet, og belagde det hele Land langs Kusterne, Nord og Sønder, saa langt som vi kunde see.

Den 20de kom tilbage Norden fra, tillige med Skibet som gik sidst Nord efter, ogsaa det forhen overvintrende Skib, med alle de Folk, som vare der paa Colonien, hvilken de for Mangel af tilstrekkelig Proviant, at komme ud med for et Aar, var foraarsaged at forlade, og at begive sig til os. For Mængde af Jis kunde Skibene besværligen komme ind til Colonien, dog paa Sidstningen fik saa megen Aabning imellem Jis-Skotserne, at de stagede sig igiennem, thi det var gandske stille og godt Væjr, og kom den 21de lykkeligen og vel beholden ind paa Havnen.

Efter at den fra Fædernelandet tilbage komne Grønlænder Poek, siden Tilbagekomsten, idelig havde conversered sine Landsmænd, loed det sig ansee, som han igien fik Lyst til sin forige Levemaade; thi iblant de ankomne Qvindfolk, Sønden fra, havde han seet en Pige, som han vilde have til Kone. Pigen havde ogsaa tilsagd ham det, med den Condition, at han vilde følge hende og hendes Venner, Sønder efter. Dette slog han mig fore, og begiærdte mit Forlov dertil, lovende, næstkommende Aar at ville komme tilbage igien; Men som sligt uden Tvivl vilde geraade til hans Siæles Fordervelse, syntes jeg det være Samvittighed, at tillade ham sin Frihed; Hvorfore jeg foreholdt ham, hvor skadeligt det var ham i Hensende til hans evige Salighed, om han igien kom til at være iblant de andre vanvittige Folk, saasom han da nødvendig maatte miste den Underviisning han hos os kunde have. Men min Forestillelse hialp intet; thi Gifte-Grillerne havde taget ham for stærk fat, saa han endelig vilde afstæd. Og som jeg saae, han ikke var

at vende derfra, foreslog jeg ham, at jeg vilde tage ham en Hustrue i Nærværelsen, hvilken han syntes bæst om, og saa beholde dem begge paa Colonien hos os. Dette syntes han vel om, og gav Anslag paa en Mands Daatter af Naboerne, hvilken han bad vi ville hente til ham. For nu at stille ham tilfreds, foer man hen, og fik samme Pige overtaled til at følge hiem med os, dog ikke aabenbarede hende, at Poek vilde have hende til Kone, men at hun skulde blive nogle Dage hos os, for at sye noget. Efter at hun nu var kommen til os, sagde vi det først til hende, men hun bluedes, og sagde nej, at hun ikke vilde have ham. Men Frieren giorde selv sit bæste at overtale hende dertil, visende hende alle de Rariteter som han havde faaet til Forære ring udi vores Land, hvilke han præsenterede hende. Af sligt blev hun da omsider persvadered, at give sit Samtykke dertil.

Efterson vores Loge stod paa et meget ubehageligt og ubeqvem Stæd, hvilket vi, det første Aar vi kom der til Landet, for Tiden at vinde, var foraarsaged at antage, da havde jeg hist og her vildet udseet mig en bedre Plads at bygge paa, men ingen bedre fundet end et Stæd, 8 à 10 Mile Norden for Colonien, hvor ikke alleene mange Grønlænder opholdte sig, men fandtes ogsaa een og anden Herlighed, som tiente til en Colonies Underholdning og Nytte, saasom Torsk- Lax- Helleflynder- og Rødfiske-Fangst, hvilken man der saa godt som uden for Stue-Døren kunde have, umeldet Skytterie og Veideskaf i Abundance, resolverede derfor den 3. Julii, at sende 6 Mand med en Flaade Bord og Biælker derhen, for at begynde at bygge.

Den 5. Julii reisede jeg og selv Nord til forbenævnde Stæd, for nærmere at efterse Leiligheden, og at ordinere de fornødne Ting til den foresatte Bygning. Jeg forblev der ikkun en par Dages Tid, og imidlertid loed fiske i den Fiske-Vog nær ved Pladsen, hvor vi tænkte at bygge, og fik der baade skion Torsk og Lax, desligeste vare der Lodder i Overflødighed. Men som Tømmer-Flaaden endda ej var ankommen, maatte jeg reise tilbage, for at søge efter den, og forfare, hvor langt de udsendte Folk vare komne med den; men jeg fandt den, imod Forhaabning, ikkun at være kommen 2 Mile hiemmen fra, thi contrarie Vind og Strøm havde hindred dem at komme videre dermed, saaes ikke heller Apparence, at kunde komme der med til det forlangede Stæd, hvorfore jeg var nødt til, at lade dem vende tilbage igien, efterson Aarsens Tid, og anden Forhindring, tilloed ikke, at spendere mere Tid derpaa.

Paa Hiem-Reisen kom jeg uformodentlig i Fortræd med een af Grønlænderne, som jeg træffede undervejs, og var den selvsamme Skalk, med hvilken jeg tilforne havde den Disput om Diævelen, som han nægtede at være til; Aarsagen var denne: Efterdi jeg af hans Søn fornam, at han havde seet, hvor mine Folk med Tømmer-Flaaden var liggende, accorderede jeg med ham, at han for Betalning vilde vise mig Stædet; men den Gamle vilde ingenlunde, men gav en unyttig Mund, og visede os af Landet. Dette fortrød mig saa meget, saasom han med sin Familie altid havde nydt meget godt hos os, saa at jeg slog ham paa Munden; Han forsømmede sig ikke, og vilde slaae igien (hvilket dog ingen tilforn, naar jeg har været foraarsaged, at

straffe een og anden af dem for deres Uskikkelighed, har fordristed sig til at giøre). Jeg vilde vel ikke ydermere have lagd mig ud med ham, men som den gamle Skalk blev saa forbittred og galne, at man ikke kunde styre ham, men jo absolut vilde hævne sig selv paa mig, prakkede han sig ikkuns mere Hug til, dog ikke saa meget, som hans Raserie vel havde forskyldt. Og som jeg med mine Folk gik til Baads, og vilde ikke mere agte paa ham, løb han efter os, og bad, at vi ville skyde ham ihiel; saa forbittred og malitieux var han.

Den 10de begav de endnu ved Colonien liggende tvende Skibe sig paa Hiem-Reisen igien, efterdi nu intet mere i Landet for dem var at udrette, og de ingenlunde var at persvadere til at indtage det Tømmer og Bord, som jeg til Bygningen Norden fore havde destinered, og føre det derhen, foregivende, de havde dertil ingen Ordre fra Directeurerne udi Bergen.

Den 17. Julii sendte jeg atter 5 Mand Nord til Bugten, hvor jeg tænkte at bygge, for at bryde Steen, og føre dem paa Stædet, til en anden Sommer, da man forhaabendlig fik bedre Leilighed at fortsætte Bygningen.

Udi denne Maaned har været saa extraordinair skiønt Vejr og varm Soelskin, saa der ved Stranden allevegne blev fundet hvidt smaat Salt, som Solen havde coagulered af den paa Klipperne opslagne Søe, som blev tilbage staaendes udi Bierge-Hullene.

Den 24de var min Collega Hr. Albert Top hos de faa i Nærværelsen endnu tilholdende Grønlænder, og læste for dem. De fleste af dem opholdt sig nu inde til Fiordene paa Rinsdyr-Jagd.

Den 2. og 3. Augusti var jeg ogsaa hen hos ovenmeldte Folk, og læste for dem.

Den 5. dito giorde atter een af Matrosernes Kone Barsel, og fik en Søn, som Dagen efter blev døbt i den Hellige Trefoldigheds Navn.

Den 6te reisede jeg atter Nord til Bugten, for at see, hvad de der værende Arbeids-Folk havde udretted med Steen at bryde, og deslige. Vejrliget var godt, da jeg reisede hiemme fra, men undervejs paakom os en Storm af Sønden, med overmaade Regn, saa vi var nødt til at tage ind udi et øde Vildmands-Huus, hvor vi kunde have Skiul og Lye for Regnen og Vinden, men vi havde ikke været der over en Time eller to, førend Taget, som ellers var meget læk og skrøbelig, uformodentlig faldt ned over os, men, Gud være loved! fik dog ingen Skade, saasom vi sad ved den ene Side af Væggen, hvorpaa de yderste Ender af Stokkene hvilede, og blev liggende. Vi maatte dog ikke dismindre blive paa Stædet, i hvor slette Vilkor vi der havde, indtil den anden Dag, da Stormen noget efterloed, saa vi begav os paa Reisen igien, og kom til Stædet, hvor mine Folk vare; men Vilkorene bleve der ikke meget bedre, thi deres Telt var ej alleneste meget slet, og slog igiennem, og kunde ikke conservere os for Regnen og Vinden, men vi sad og laae der paa hinanden, efterdi Teltet var lidet, og kunde ikke romme saa mange Mennesker, enddog vare vi nødt til at holde ud i slig Tilstand udi trende Dage, indtil den 11. hujus, da Vinden og Vejrliget igien lagde sig, og vi begav os paa Hiem-Reisen.

Den 16de foer Kiøbmandens Assistent med nogle Mand ind til Fiorden Amaralik, for der sammestæds at slaae Høe til de paa Colonien værende Creature, saasom ude ved Hav-Siden var ikkuns lidet Græs at bekomme.

Den 20de reisede jeg med min Collega, og Kiøbmanden, hen indtil en Lax-Elv udi Baals-Revier, hvor der, efter Grønlændernes Beretning, fangedes stor Lax; men der vi kom der, fornam vi, at Laxen allereede var gaaen op i Vandet, og med første Vandfald var ventendes at gaae ned igien, hvorfore jeg loed sætte en Ruse i Elven, at fange Laxen udi, ved Nedgangen, og til den Ende loed to Mand blive der, for at passe der paa. Paa dette Stæd saae vi Grønlænderne at have havd deres Tilhold, for at jage efter Dyr, og fiske Lax, saasom vi ogsaa saae Spoer nok af Dyr, der vi vare gangne et Stykke op i Marken, for at søge efter dem, men blev da ingen vaer, hvorfore vi igien foer hiem til Colonien. Undervejs hist og her træffede vi Grønlænderne, og underviiste dem noget om Gud.

Den 25de kom de til Fiorden Amaralik udskikkede Folk hiem igien. Jorden stod nu der inde dejlig med Græs, besynderlig paa de Stæder, hvor det næst-forgangne Aar var afslaged. Skulde man nogen Tid blive til Sinds, at besætte Landet igien med Qvæg og Creature, da er der, blant mange andre Stæder, skiøn Leilighed dertil.

Den 6. September besøgte jeg de Grønlænder, som havde deres Tilhold udi Nepiset-Sundet; De udviiste sig alle, efter udvortes Ansеende, smuk attent og skikkelige, da jeg læste for dem af Guds Ord.

Udi forige Uge foer Kiøbmandens Assistent ud med den store Baad, paa Handels-Tougten, Sønden efter.

Den 10de kom de Nord ved Fiske-Vogen arbeidende 6 Mand hiem igien, efterson de meente, saa megen Steen at have tilveje bragt, som til Bygningen der sammestæds for tilkommende behøvedes.

Den 12. dito kom Assistenten hiem igien fra Handels-Tougten Sønden fra, og havde giort god Handel, og fyldt Baaden.

Fra de ved Lax-Elven udi Baals-Revier værende to Mand, fik vi den 15de tvende Rinsdyr hiem, og havde ellers blessered flere, som de fik intet af.

Den 18de reisede Kiøbmanden atter Sønder efter paa Handels-Tougt.

Den 19de blev atter et Rinsdyr hiembragt fra de ved Lax-Elven værende 2 Mand.

Af Grønlænderne, som den 27de kom Norden fra til os, blev os beretted, at det ved Nepisene forladte Huus var opbrændt af nogle Skibs-Folk, som, efter at vore Folk droge derfra, kom der ind paa Havnen. De nævnde ogsaa de Skippere ved Navn, som de sædvanlig loed sig kalde med af Grønlænderne, som forsikrede, at det forholdt sig aldeles saa i Sandhed. Een af samme Skippere skal ogsaa, efter Grønlændernes Sigelse, have røved tvende Hvalfiske fra Grønlænderne der Norden fore. Hvilken Vold og Uret de arme Grønlænder paa samme Stæd af de fremmede Skibe ofte maa lide.

Den 28de afgik ved Døden den ældste af de to smaa Vildmands-Drenge, som jeg den forige Vinter havde taget til mig, efter at han havde været

Senge-liggende udi trende Uger. Han blev dog tilforne giort deelagtig udi det højværdige Igienfødelses Sacramente, hvilket han med sømmelig Andagt annammede, efterſom han af den Underviisning, jeg har kundet meddeele ham, havde ſamled ſig ſaa megen Kundſkab om Gud og ſin Salighed, at han vidſte og troede, at hans evige Salighed der udi beſtod. Saa ſnart han var døbt, opgav han Aanden, og henſov.

Hvad de øvrige 4 igien-værende Grønlænder var angaaende, da arbeidede jeg ogſaa dagligen paa deres Forbedrelſe, ſaavel i deres Guds Kundſkab, ſom Læſen og Skriven, beſynderlig de to mindſte, nemlig Friderich Christian (ſom kom tilbage Norden fra med min Collega, Hr. Albert Top), og den lille Aminguak, ſom var et Barn af en god Art, af hvilke begge jeg vist haabede at faae Glæde og Nytte.

Den 29de fik vi atter et Rinsdyr hiem fra de i Fiorden værende to Mand.

Den 2. October reiſede jeg hen til Koek-Øerne, 2 Mile fra Colonien, for at repetere med de nylig af Fiordene udkomne Grønlænder, den ſædvanlige Underviisning. Der ſammeſtæds var nu en temmelig Forſamling af Folk. Paa Hiem-Reiſen beſøgte jeg ogſaa vore Naboer paa Øen, ſom ligeledes nyeligen vare fløttede i deres Vinter-Boeliger. Derefter kom jeg den 4. dito hiem igien.

Den 6. October kom Kiøbmanden hiem igien af Handels-Reiſen, Sønden fra, og havde iligemaade giort en god Handling. Ved Hiemkomſten fortaldte han, hvorledes han nær havde kommet til Ulykke, og bleven forraſket af en Grønlænder, ſom var en Angekok; thi ſom den ſamme havde ſanked en Hob af ſine Landsmænd ſammen, og ſtode hen paa Marken, og hexede, af Forſæt og Indbildning, at ville forgiøre vore Folk, hvis Beſøg de ikke meget ſkiøttede om paa ſamme Stæd, thi de vare fremmede, og man havde tilforne ikke været ſaa langt om Syd, for at handle. Kiøbmanden, ſom forſtod, hvorhen dette Abeſpill ſigtede, overilede ſig, gik hen, og ſlog Angekoken paa Munden; ſom ei heller var ſeent, men ſprang efter ſin Bue og Pile, med Forſæt, at ſkyde Kiøbmanden ihiel. Men ſom Kiøbmanden ſligt formærkede, loed han een af ſine Folk bringe ſig en Flinte, for dermed at ſkrekke Angekoken, dog ſom den ej var ladt, kunde han intet udrette med den, uden pro forma at ſigte og holde an paa Grønlænderen, ſom nærmede ſig til ham med ſin Bue og Piil. Der de andre Grønlænder det ſaae, og befrygtede, at Flinten var ladt, og han dermed kunde døde den anden, førend han kunde kommet Kiøbmanden ſaa nær, at han kunde udſkyde Pilen til hannem, tilſkyndede de ham, at han ſkulde tage Flugten; hvilket han og giorde: Saa Kiøbmanden derover ogſaa ved Guds Naade blev frelſt fra den Friſtelſe og Ulykke han var udi.

Den 8. October fik vi paa eengang trende Rinsdyr fra de ved Lax-Elven værende Folk, men Laxen fornam de ikke endnu ville komme ned.

Den 9de reiſede Bogholderen eller Kiøbmanden atter hiemme fra med den ſtore Baad, for at handle Norden fore. Samme Dag kom en ung Grønlænder til os, og begiærede, at han maatte blive hos os, til Skibene kom, og gik igien fra Landet, da han nok havde Lyſt at følge med, og ſee vores

Land, hvorom den tilbage komne Grønlænder Poek vidſte ſaa mange herlige Ting at tale og fortælle. I Forhaabning, at giøre Desseinets Patroner dermed en Fornøjelſe, tog jeg ham an.

Den 12. October faldt den første Snee i dette Aar, og til denne Tid havde vi havd en meget ſkiøn Sommer, ſaa ſkiøn ſom nogen Stæds i disſe Nordiſke Lande kunde være.

Kiøbmandens Assistent, ſom den 2. October med en Chaloups Folk reiſede ind til Fiorden Ujaraksuak (ſom er 10 Mile ind udi Baals-Revier), for til Deels at forſøge, om der var noget Vildt at bekomme, til Deels og, at efter ſee, hvad Leilighed der var til at bringe de adſkillige og diverſe Couleurer Veik-Steen (ſom er et ſlags blød Marmor), og der i Mængde findes, tilveje. Han kom den 14. tilbage igien, og havde faaet endeel Harer og Ryper. Stædet, hvor Grønlænderne plejede at tage forermeldte Veik-Steen, kom de ligeledes til, hvoraf de og førdte ſaa meget hiem med ſig, ſom Chaloupen kunde bære. Men den hvide med de ſorte Spætter udi, findes langt op til Fiælds, og kand ikke bekommes uden ſtor Umage. Grønlænderne, ſom boe i denne Egn, arbeide ſmaa Kiedle og Lamper af Veikſteen, og ſælge dem til dem, ſom boer længere under Nord, hvor ingen ſaadan Veikſteen findes.

Den 16de beſøgte Hr. Albert Top Naboerne paa Øen, paa Embedes vegne.

Den 20. October kom de to Mand, ſom paa nogen Tid havde været inde ved Lax-Elven, hiem igien, og havde til dets forgiæves ventet efter Laxens Nedkomſt af Vandet igien, og efterdi Elven, ſaavel ſom Vogen uden fore, nu begyndte at lægge til med Is, vare de nødt til at forføje ſig hiem igien.

Den 24de var jeg hen hos Naboerne paa Øen, og underviiſte dem. Jeg havde denne gang ſtor Fornøjelſe af dem, ſaaſom de med ſømmelig Andagt og Begiærlighed hørdte paa mig.

Den 26de kom Kiøbmanden hiem igien af Nord-Reiſen, havende Baaden fuld af Spek og Skindvahrer.

Den 5. November reiſede min Collega hen over til Koek-Øerne, for atter at underviſe de der boende Grønlænder. Han kom hiem igien den 7. dito, og befandt dem iligemaade alle denne gang meget ſkikkelige og lærvillige.

Den 8de reiſede jeg Nord efter til nogle Grønlænder, omtrent 2 à 3 Mile Norden for Colonien. Nogle af de ſamme havde det forrige Aar boed paa Øen hos os. Jeg forblev hos dem indtil den 10de, da jeg reiſede hiem igien.

Den 20de beſøgte jeg paa Embedes vegne Grønlænderne udi Koek-Øerne. Der ſammeſtæds vare nu 40 Familier omtrent. Udi et af Huſene, hvor jeg om Natten logerede, bragte de adſkillige Discourser frem, og iblant andet ſpurde mig, hvad Beſkaffenhed det havde ſig med den ſtore Herre udi vores Land, om hvilken de havde hørdt Poek fortælle, at alle de andre Kablunaker, ogſaa ſtore Herrer, ærede og respecterede ham? om han da var ſaa ſtor ſom Gud, efterdi alle giorde ham ſaa ſtor Ære, og han havde ſaa

ſtor Herlighed? Jeg forklarede dem: At han var lige ſaavel et Menneſke ſom alle andre; men han var i Gluds Stæd, og var af GUD indſadt, at være en Herre og Regentere over andre, ſaaledes, at alle ſkulle være ham lydig, og giøre, hvad han befalede, ligeſom Glud ſelv havde befaled det; og de ſom vare ulydige, ſkulle han ſtraffe, men forſvare de Gode og Fromme for de onde og arrige Menneſker. De ſpurdte fremdeles: Efterdi han var ſaa ſtor, og havde ſaa meget at ſige, om han da frygtede for Glud? Jeg ſagde, ja, at han frygtede og ærede Glud, ligeſom hans Underſaatter; thi han haver Glud til HErre over ſig, og han er Gluds Tiener. De ſpurdte ydermere: Efterdi jeg havde før underviiſt dem, og ſagd, at Præſterne ogſaa vare Guds Tienere, og at Glud vilde, at alle ſkulde adlyde deres Ord, om da Kongen havde mere at betyde end Præſterne? Jeg ſvarede ja, at Kongen er og en Herre over Præſterne, og de bør adlyde ham ligeſom Glud; Men Præſternes AEmbede er, at underviſe Folk af Gluds Ord, hvorledes de ſkal troe, og forholde ſig, at de kand blive ſalige; Og efterdi de ogſaa ere Gluds Tienere, og have Gluds Ord at forkynde, da bør alle at elſke og adlyde dem. Det giør og Kongen ſelv, ſaa at, naar Præſten prædiker, og taler Gluds Ord, ſaa ſidder Kongen ſelv, og hører derpaa, paa det han ligeledes kand lære at frygte og elſke Glud, og blive ſalig. Glud maa da være meget ſtor, ſagde nogle af dem, efterdi ſaa ſtor en Herre, og alle andre Folk, frygte og ærer ham. Ja viſſelig, ſvarede jeg dem, er Glud meget ſtor og herlig, ja ſaa ſtor og herlig, at jeg ikke formaaer at fortælle det, hosføjende, at de og iligemaade ſkulle frygte og elſke Glud, ligeſom vi andre; thi hver den ſom ikke af Hiertet frygter og elſker Glud, ſkal henkaſtes til Diævelen i Helvedes Ild. De ſvarede, de havde før ikke tænkt, at Glud var ſaa herlig og forfærdelig, herefter vilde de bedre give Agt paa min Underviisning; thi de havde ikke Lyſt at komme til Diævelen i Helvede. De ſpurdte endnu et om Kongen, nemlig, at efterſom jeg ſagde, at Kongen forſvarer de Fromme for de Ondes Overvold, om han da og vilde forſvare dem, og forhindre, at ikke de galne Kablunakker ſkulde komme der til Landet til dem, og giøre dem ondt. Jeg ſvarede ja, at Kongen elſker dem meget, thi derfor havde han ſendt mig til dem, at jeg ſkulde underviſe dem om Glud, at de kunde blive ſalige. Og ſaa længe de vilde give Agt paa min Underviisning, frygte og elſke Glud, da ſkulde heller ingen galne eller ſlemme Folk komme til deres Land, at giøre dem ondt. Men efterdi Kongen havde ſaa ſtor Naade og Godhed for dem, ſaa burde de ogſaa udviſe, at de elſker Kongen igien, og forære ham noget, fordi han med ſaa ſtor Bekoſtning holdte mig og andre Folk der i Landet, alleene for deres ſkyld. De ſvarede, de vare fattige, og havde intet uden Spek og Skind, vilde han have noget deraf, da vilde de give ham det etc. Efter at jeg havde været ved et hvert Huus i ſær, og underviiſt dem alle, tog jeg den 22de hiem til Colonien igien.

Den 24de loed jeg min Søn gaae hen til Naboerne paa vor Oe, for at læſe for Grønlændernes Børn.

Den 27de reiſede Hr. Albert Top til Grønlænderne Norden fore, og fandt dem, ſom tilforne, meget ſtikkeligen og lærvillige, og kom tilbage den 29. dito.

Saaſom vi for kort ſiden havde ſtikked nogle af vore Folk et Stykke Vejs ind udi Baals-Revier, for at opholde ſig der hos Grønlænderne, og gaae paa Skytterie, tilſloges dem den Malheur, at deres Baad af ſtormende Vær blev ſlagen i ſtykker, ſaa de ikke kunde komme hiem, hvorfore de ſtikkede tvende Grønlænder fra ſig til Colonien, for at lade os det vide, at vi kunde hente dem. Loed derfore den 5. December een Chaloups Folk fare derhen, og jeg fuldte med, for ved ſamme Leilighed at underviſe de derinde boende Grønlænder. For paakommende Sneefog og contrarie Vind kom vi ikke længere end een Miil omtrent, til nogle Grønlænder, og forblev der om Natten. Folkene i Huſet tog vel imod mig, og loed ſig gierne underviſe af Gluds Ord. Om Morgenen reiſede vi derfra igien, og kom til Grønlænderne, hvor vore Folk logerede. Efter at jeg havde underviiſt dem noget om Glud, fortſatte jeg Reiſen længere ind i Fiorden, og kom om Aftenen til et Grønlænder-Huus, hvor der var en temmelig Forſamling af Folk. Diſſe vare vel ikke blevne beſøgt af mig i deres Huſe ſiden Aaret 1723, da jeg om Vinteren ogſaa var der inde hos dem; dog, ſom de med flere ſædvanlig først om Foraaret plejede at forſamle ſig i det ſaa kaldede Nepiset-Sund, paa Rognfiſke- eller Steenbider-Fangſt, hvor ſomhelſt man da jævnligſt paa de Tider beſøgte dem, vidſte de endnu noget af forige Underviisning at erindre ſig.

Den 8. dito, da jeg reiſede derfra igien, og vilde begivet mig hen over til en Ø, lige tvært over beliggende, hvor ogſaa boede Folk, begyndte det ſtærk at blæſe, at vi ikke kunde komme did, og ſom Vinden løb ſydligere, kunde vi ikke, uden Livs-Fare, vende om igien til Huſet vi kom fra, ſaaſom Vinden og Strømmen tillige foraarſagede en ſkrekkelig Søe og ſtore Bølger, ſom fyldte Chaloupen for os, ſom ellers var fuld af Folk, enddog ſtræbede vi med ſtor Nød ind under Landet, hvor vi bag nogle ſmaa Øer fik Lye for Vejret og Vinden, og lagde der til Land. Aftenen ſtundede til, men at blive der den lange Nat i ſaa ſlemt Vær og Snee-Slud, vilde falde os alt for haardt, hvorfore jeg resolverede, med et par af mine Folk at gaae over Land til nærmeſte Vildmands-Huus, hvorhen dog var mere end en Miil at gaae, og det i dyb Snee, over Bierge og Dale; ikke dismindre begav vi os paa Vejen, men befandt det ſlemmer end vi havde vented, thi foruden at Sneen var dyb, og Vinden med Snee og Slud ſtod os lige i Anſigtet, ſaa var det ogſaa farligt, i den mørke Nat at komme ubeſkadt derfra paa Liv og Lemmer, naar vi ſkulde ned for nogen Klippe, ſom alleſtæds var overſvullen med Is, thi vi maatte glide os ned af Klippen, uden at kunde ſee eller vide, hvor vi kom hen; men Glud var os dog ſaa god, at ingen af os fik Skade, ſkiønt een af mine Folk af Møde og Mattighed havde nær bleven liggende paa Vejen, og crepered, hvilken jeg dog fik vedergvæged med lidt Brændeviin og et Stykke Brød, ſom jeg havde taget med mig, at vedergvæge mig paa. Kortelig, vi ſtræbede os endelig med ſtor Møye og Farlighed hen til Vildmands-Huſet, vi ſtundede til, langt ud paa Natten. Grønlænderne forundrede ſig over vores møiſommelige og farlige Gang, ſtod op, og giorde Huſet vel varmt, at vi kunde vedergvæge os igien, og tørre vore Klæder. Mod Morgenen

lagde Vejret sig noget, da ogsaa de 6 Mand, som blev ved Fartøjet, kom op til Huset jeg var udi.

Den 9de, som det endda continuerede med Storm og Snee-Slud, maatte vi blive paa Stædet, indtil mod Aftenen, da Vinden sprang om til Norden, hvorfore vi begav os paa Reisen igien, thi vi havde ikkun inden Skiærs at fare, og kom om Aftenen silde hiem igien.

Den 17de gik Hr. Albert Top hen til Naboerne, og læste for dem.

Fra October-Maaneds Begyndelse indtil dato havde Vejrliget været gandske ustadige, med Stormen, Regn og Snee idelig omvexled, da tvært imod i de forige Aaringer alle Bugter og Viger paa disse Tider laae tilfrosne.

Til Slutning paa dette Aar, maa jeg melde noget om min og min Collegæ vores daglige Forretninger, hvilke bestod der udi, at vi, foruden den Huus-Visite, som stundum af os skeede blant Grønlænderne, ogsaa dagligen havde at skaffe med Grønlændernes meget vanskelige Sprog at eruere, hvilket gav os saa meget at bestille, saa det syntes næsten umueligt for os, at komme der udi til nogen ret Perfection og Fuldkommenhed; thi hvad vi i een Uge eller Maaned havde med stor Møje samled og concipered, det befandt vi den anden, at være urigtig, og derfor igien blev cassered. Saaledes gik det længe, indtil vi endeligen, efter lang og idelig Øvelse, med mine Børns Hielp, (som formedelst den daglige Omgiængelse med Grønlændernes Børn, som var paa Colonien hos os, var mest avancerede udi Sproget), kom der udi saa vidt, at vi ej alleene samlede en heel Hob Ord og Talemaader, men og bragte samme til visse Regler og Flectioner. Allersidst begyndtes med at oversætte de aarlige Søndags-Evangelier, med hosføjede korte Spørsmaal og Forklaring, som vi til de 4 Grønlænder, der vare i Huset hos os, deres Opbyggelse brugte og anvendte.

Vore egne Folk paa Colonien bleve ikke heller forsømmede; men foruden den sædvanlige Morgen- og Aften-Andagt, læstes for dem et Capitel eller to af Bibelen; Og hver Søndag til Aften-Sang blev Formiddags-Prædiken Spørsmaals-viis repetered, og dernæst læst nogle Stykker af Johan Arends sande Christendom, desligeste af Lutheri Catechismo, hvortil enhver maatte svare og giøre Regnskab.

Anno 1726.

Den 2. Januarii gik jeg hen til Naboerne her paa Øen, og forblev om Natten udi et af Husene. De af Grønlænderne, som var udfarne paa Søen efter Næringen, kom hiem om Aftenen, og havde da saavel som de forige Dage intet faaet, saa Tilstanden var allereede slet iblant dem, for Næring og Livs Ophold. Ved denne Leilighed førdte jeg dem til Gemytte deres store Utaknemmelighed og Guds-Foragt, i det de hverken takkede Gud for Næringen, ej heller paakaldte ham derom, men levede endnu som før, ligesom ufornuftige Bester, hvilket foraarsagede, at Gud tager sin Velsignelse fra dem, og lader

dem lide Nød. De svarede, at de nok tænkte paa Gud, men hvorledes de skulde kalde paa ham, vidste de ikke; havde de nogen, som kunde undervise dem, hvad de skulde sige, saa vilde de nok kalde paa ham, med videre. Jeg forestillede dem, at som de selv bæst vidste deres Nød, saa kunde de ogsaa vel fremføre den for GUd i Bønnen; thi som Gud veed deres Hierters Forlængsel og Begiæring, saa hører han dem og alleſtæds og alle Tider, naar de ikkun alvorligen paakalde ham. Underviiste dem ogsaa derhos (som jeg og ofte før havde giort), baade hvorledes de skulle bede Gud om det Timelige som ogsaa det Evige, som de allermest burde have Tanker og Forlængsel efter, og naar de sligt giorde, gav GUd dem og vel deres nødtørftige Underholdning. De tilstod alle, at det var Sandhed jeg sagde dem; thi næstforgangen Vinter, der jeg underviiste dem, hvorledes de skulle paakalde Gud, og de bad til Gud, da gav Gud dem ogsaa noget iblant, hvorfore de ogsaa endnu troede min Tale, og vilde den efterleve. Efter at jeg om Morgenen tilig igien havde underviist dem lidt, fore alle Mandfolkene ud paa Søen, thi Vejret var godt, i det Haab, som de sagde, Gud skulle i Dag give dem noget, siden de havde hørdt paa min Underviisning, og paakaldet GUd. Jeg foer derfra hen over til en Øe, strax ved Landet liggende, hvor jeg fandt Mandfolkene alle udfarne, hvorfore jeg læste for Qvinderne og Børnene, og drog derefter hiem igien. Her i Huſet laae een Mands Qvinde dødelig syg; Jeg beflittede mig paa, efter Mueligheed, at føre hende til hendes foreſtaaende Døds Betragtelse, og at hun skulle bede GUd om Naade, at han for Christi Skyld vilde give hende Himmerig. Og der jeg spurdte hende, om hun troede, hvad jeg havde sagd hende og andre om Gud? svarede hun, at hun troede det, og vilde gierne komme til Guds Rige; læste og efter mig, hvad jeg forelæste hende, bedende, at Gud vilde annamme hendes Siæl, naar den foer af Legemet; hvorefter jeg skildtes fra hende, og befalede hende Guds Naade og Barmhiertighed.

Den 12. dito afgik ved Døden een af Coloniens Folk, som fra Ankomſten her til Landet næſtafvigde Sommer, havde været svag, og af liden Helbred.

Den 13de kom en Vildmand, som var beslægtiged med Poek, meget sorrigfulde og bedrøved til Colonien til os, begiærende, at vi ville tage ham med hans Kone og Daatter paa nogen Tid i Huſet til os, efterſom han for Mangel af Næring og Føde, som var iblant dem alle der Nord, hvor han boede, dertil var højligen foraarsaged. Han havde endnu nogle Lodder og Sælhunde tilovers, hvilke han gierne vilde conservere til sin og sines Ophold, men dersom han blev der, maatte han deele det med de andre, og da paa det sidſte med dem lide Nød. Efter hans saa indstændige Begiæring, maatte jeg accordere ham det. Og som det denne gang faldt min Collega til, paa Embedes vegne at besøge Grønlænderne, resolverede han, at reise did, for ogsaa, efter Grønlændernes Begiæring, at føre hans Kone og Daatter med sig tilbage. Han reiſede derfore den 14de med godt Vejr Nord efter, havende med sig Kiøbmandens Assistent og forermeldte Poeks Kone. Dagen efter de vare komne der, og Hr. Albert Top havde læst for dem alle i Huſet,

gave de sig igien paa Hiem-Reisen, tagende med sig Vildmandens Kone og lille Daatter. Men ret som de vare farne derfra, paakom dem et stormende Vejr af Sønden, med Sneefog, saa de vare nødde til at lægge til Lands under en Øe, efterdi Vejret var saa haardt, at de torde ikke sejle tilbage til Grønlændernes Huus de kom fra. Og som de fandt en Bugt eller Vig ved Øen, hvor Chaloupen kunde ligge i Beskytt for Vejret, maatte de holde ud om Natten paa Øen, indtil om Morgenen, da Vejret begynte at stilles af, saa de igien vilde givet sig paa Reisen, og gik alle i Chaloupen, at fare afstæd; men Vinden og Bølgerne, som stod lige paa Landet, drev dem tilbage, og kastede Chaloupen mod Landet og Bierget, saa det var dem ingenlunde mueligt, at holde den derfra, eller at komme tilbage i Sundet de laae udi om Natten. Herover kom de alle i stor Livs-Fare, dog alligevel kom nogle af dem, ved den første Tørning og Stød Chaloupen giorde mod Bierget, vel paa Land, hvor iblant var Kiøbmandens Assistent, som giorde sin Fliid, og saa at biærge de andre, tillige med Præsten og Poeks Kone, som og kom vel paa Land, dog var endnu een af Folkene, og Vildmandens Kone og Daatter, som de tog med sig Norden fra, i Chaloupen, hvilke de ogsaa gierne havde seet hiulpet; Men som det blev jo farligere og farligere, og snart umuelig, at komme paa Is-Kanten, formedelst at Søen faldt, og det var et slemt For-Land, og Bølgérne slog dem fra og til Landet. Imidlertid holdt de sig dog fast ved Chaloupen, som var næsten sønder slagen; Men i det Bølgerne slog Chaloupen mod Landet, vilde Kiøbmandens Assistent rædde Vildmandens lille Daatter, og fik fat paa hendes Haand af Is-Kanten, men derover faldt med hende udi Søen, og kom under Chaloupen. Den lille Pige døde strax, da hun kom i Søen, og da Moderen saae dette, skiøttede hun ej heller om at blive biærged, men faldt i Søen, og døde. Kiøbmandens Assistent, som midlertid laae i Søen, og var nogle gange under Chaloupen, naar Bølgerne drev den hen over ham, blev dog, GUd skee Lov! biærged, ved det at Præsten rakte ham Enden af Chaloups-Masten, som lykkeligen var slagen paa Landet (thi de havde ellers intet at naae til dem med), hvilken han holdt sig ved, og snart halv død blev dragen paa Land. Den sidste Mand, som endnu sad i Chaloupen i Vand indtil Halsen, blev ogsaa biærged ved samme Middel. Men endskiønt de alle (foruden Vildmandens Kone og Daatter), saaledes ved GUds Naade vare biærgede, saa maatte de dog ikke dismindre have crepered, saavel af Hunger som af Frost og Kulde, thi de vare gandske vaade, men den gode GUD beviiste dem ogsaa sin Barmhiertighed i dette Stykke; thi Præstens lille Madskriin blev af Bølgerne slaget paa Land, hvoraf de alle paa en Dags Tid kunde have bleven vedergvægede; Saa var og Luften samme Tid ikke heller meget kolde, skiønt det var midt paa Vinteren, dog var det slemt Vejr nok med Vind og Sneefog. Og som iblant andet ogsaa et par Rinsdyr-Skind, Grønlænderens Kone tilhørende, kom drivendes i Land, bleve de Stakle, som af Søen vare optagne, dermed bedækkede, og saaledes for Kulden conserverede, de havde ellers umueligt kunde beholde Livet. Manden, hvis Kone og Daatter var bleven døde, som var tilbage hos os paa Colonien, og ventede paa deres Tilbagekomst, levede med os andre i stor

Frygt, efterſom de ikke kom tilbage paa den Tid vi havde vented dem, hvorfore han med Poek (ſom og havde ladet ſin Kone reiſe med Nord efter), reiſede derhen, for at fornemme, hvorledes tilſtod, og om de vare endda hos Grønlænderne. Men der de af Grønlænderne der paa Stædet fik at høre, at de Dagen tilforne vare reiſte derfra, kom de tilbage igien om Aftenen, med Graad og Klage, og bedrøvelige Tidender, ſom giorde os alle tillige med dem ſelv bange og bedrøvede.

Den 17de tilig om Morgenen blev en Chaloupe ud-commandered, at ſøge efter dem, i det Haab, at finde dem enten døde eller levende. GUD føjede det og ſaa vel, at deres Vej faldt lige frem ved Øen, hvor de Stakle vare, og udi tvende Dage og Nætter i ſtor Banghed og Livs-Fare havde lidt meget ondt. De toge dem ſtive og forfrosne, ja næſten fordærvede, i Chaloupen med ſig, og førdte dem hiem til Colonien. Men den arme Grønlænder, hvis Kone og Daatter var druknede, der han fik at høre den Ulykke, ſkikkede han ſig meget utaalmodig, med Hylen, Graad og Klagen, og vilde ikke lade ſig trøſte. Det bæſte var, at Poeks Kone, ſom var med i Faren, kunde berette, at de havde nok giort deres yderſte Fliid med at ville biærged dem.

Den 18de, der Naboerne paa Øen fik at høre den Ulykke ſom var passered, komme de, at græde med den Sørgende, hvor iblant og var hans Søſter. Den ſamme giorde ſin Fliid, at trøſte ſin Broder, og foreſtillede ham, at og andre flere har maatt drukket den ſamme Skaal, og maatte dog give ſig tilfreds; han ſkulde derfor giøre ligeſaa, og betænke, at vi dog alleſammen omſider engang maatte døe etc. Men ſom han var ſaa højligen bedrøved, bad hun ham, at han vilde komme derhen til dem, hvilket han da ogſaa giorde.

Fra den 23. til den 25de var jeg hen over i Koek-Oerne, og læſte for Grønlænderne der ſammeſtæds.

Den 28de maatte vor Meſter eller Chirurgus ſætte to Tæer af paa een af næſt-ommeldte Perſoner, ſom havde været i Fare, for at conservere hans Liv og andre Lemmer; thi begge Tæer vare blevne kull-ſorte af Froſt. De andre af Folkene, ſom havde været med, vare ogſaa meget ilde farne, og fordærvede baade paa Hænder og Fødder, men havde dog Haab, at beholde deres Lemmer ubeſkadde.

Den 7. Februarii reiſede jeg tillige med min Collega hen til nogle Grønlænder, ſom boede halvanden Mile Øſten fore, hvilke vi endda i denne Vinter ikke havde beſøgt. De ſamme vare meget fornøjed over vores Tilkomſt, og ſagde, at de længe havde vented os, og forlangede, at vi ogſaa ville underviſe dem noget om GUD. Der boede ogſaa nogle Grønlænder Øſten for diſſe, hvilken vi den anden Morgen derefter ligeledes vilde have beſøgt, men kunde ikke komme derhen, thi en ſtor Hob Jis var dreven udaf Baals-Revier, og havde lagd ſig der imellem Oerne, hvorfore vi med ſtor Møje maatte arbeide os der igiennem, for at komme derfra hiem igien. Underviiſte dog med ſamme Leilighed Naboerne paa Øen. Og ſom udi et af Huſene, da jeg ſeneſt var der, og læſte for dem, nogle Fremmede vare ankomme, ſom ikke havde

hørt noget om GUD, bad jeg to Drenge, som var een Mands Sønner, og længe havde boed paa Øen hos os, og vidste temmelig at giøre rede for hvad de havde hørt af os, at de ville lære de andre fremmede Grønlænders Børn, hvad de selv vidste, saa skulle jeg give dem en Foræring derfore, naar jeg en anden gang kom til dem igien, og fornam, at de Fremmede havde lærdt noget hos dem. Dette havde de nu giordt, saa bemeldte Fremmede ogsaa nu havde lærdt noget lidt.

Den 13. og 14de reisede Hr. Albert Top hen over til Koek-Øerne, for atter at læse for dem, og havde paa deres Andagt og Skikkelighed ej heller denne gang at klage.

Den 15de reisede Kiøbmanden ind udi Baals-Revier, for at handle lidt med de der inde boende Grønlænder.

Den 19de maatte Mesteren atter hugge en Taae af forommeldte Person, men de andre vare nu næsten restituerede, og kommen til deres Helbred igien.

Den 27de kom Kiøbmanden igien udaf Baals-Revier, og havde næsten været rundt omkring hos dem alle. Han førdte hiem med sig en stor Deel Rødfiske, som ved disse Tider fanges der sammesteds.

Den 28de loed jeg min Søn gaae hen til Naboerne paa Øen, for at repetere med deres Ungdom den sædvanlige Underviisning. Jeg havde og vel sat mig fore, at vilde reist Nord efter til Grønlænderne, men maatte for Isen, som i næst-afvigte Dage havde lagd sig uden for og imellem Øerne, denne gang overgive mit Forsæt.

Samme Dag kom den Grønlænder-Dreng, som jeg forige Vinter først havde taget til mig, og tænkte at beholde, men den Tid ikke havde Lyst at blive hos os, nu atter til mig igien, og begiærede, at han maatte blive hos os; Og som han saa selv-villig forlangede det, tog jeg hannem an igien paa Forsøg, hvad der var ved ham at udrette.

Den 6. Martii foer jeg atter hen over til Grønlænderne udi Koek-Øerne, paa Embedets vegne, og efter at jeg havde underviist dem alle, kom hiem igien den 7. dito om Aftenen.

Den 8de blev tvende Grønlænder af Naboerne borte til Søes, udi et meget slemt og stormende Væjr. Tvende andre vare ogsaa samme Tid udi stor Livs Fare, og maatte holde ud om Natten paa Søen, og imidlertid mistede deres Aarer, saavel som deres smaae Baader ilde tilreedt af Is-Skotserne, som de dreve iblant, men kom dog den anden Dag silde om Aftenen til Lands; thi Vinden satte dem til Landet, ellers maatte de ogsaa havde omkommet, og bleven borte. Der disse siden komme til os, og fortaldte os den store Farlighed de havde været udi, spurdte jeg dem, om de ikke da tænkte paa GUd, og bad ham hielpe sig? De svarede, de tænkte nok paa GUd, og paakaldte ham om Hielp, og nu kunde de see, at han var mægtig og stor, efterdom han frelsede dem fra saa øjensynlig en Fare. Jeg formanede dem, at de skulle takke GUd derfore, og herefter elske og forlade sig paa hannem.

Den 18de reisede Bogholderens Assistent med den store Baad Sønder efter, for at handle, saasom det tegnede sig til et godt Foraars-Væjr

saasom der og allereede i sidste forbigangne Dage havde været et meget skiønt Vejr.

Den 19de gik min Collega hen til Naboerne paa Øen, og forblev hos dem om Natten.

Den 26de begav Kiøbmanden sig med tvende Chalouper Nord efter til Pisubigme, for at handle med Grønlænderne.

Den 28de gik jeg tillige med min Collega atter hen til vore Naboer, og læste for dem. Udi et af Husene var i næst-afvigde Dage forøved et u-menneskeligt og u-miskundeligt Stykke imod et stakkels nyfødt Moder-løs Barn, nemlig: Efter at Moderen var dødt fra det, som skeede trende Dage efter hendes Barsel-færd, da var der ingen af alle Naboe-Qvinder, som gave die, der vilde tage det arme Barn til sig at opfostre, undskyldende sig dermed, at de havde da intet til deres egne Børn, som ligeledes alleene havde deres Ophold endnu af Moders Bryste, hvorfore den stakkels Mand, som Fader til Barnet, da han saae, at ingen vilde forbarme sig over hans Moder-løse Barn, og han ikke heller havde nogen saadan Spise, hvormed det kunde underholdes i saa spæde en Alder, var foraarsaged, at bære det ud, og lægge det hos sin døde Moder i Graven, hvor det da saaledes elændeligen maatte crepere. Jeg skiældte paa dem for slig u-menneskelig Gierning, og sagde, Gud ville visseligen straffe dem derfore. Og som i samme Dage ogsaa var døed et lidet Barn for een af de andre Qvinder, som var anmoded om forommeldte Moder-løse Barns Opfostrelse, da førdte jeg dem til Gemytte, at de maatte optage sligt som en retfærdig Straf af GUd, for deres Ubarmhiertighed. De søgte i alle Maader at undskylde deres Forseelse, hvilken de gierne havde seet maatte have bleven dølgt for os, thi de i deres Samvittighed vare overbeviiste, at have giort ilde, og derfore frygtede sig, bedende, at vi ikke ville giøre dem ondt.

Den 4. April kom Kiøbmanden tilbage, Norden fra, men havde ikke faaet meget hos Grønlænderne.

Da jeg sidste gang var hen hos Naboerne paa Øen, blev næst forhen ommeldte Grønlænder-Dreng, som paa ny havde resolvered sig, hos os at forblive, og nu følgede med mig derhen, for at besøge sine Camerader, tilbage efter mig udi et af Husene. Og som de havde overtaldt ham, at han ikke skulde blive hos os, kom han anden Dagen, og tog sit Tøj, og stael sig hemmelig bort. Jeg loed hannem derfore ved de Mellemgaaende vide, at hvis han ikke kom tilbage igien, da skulde han faae Hug; hvorfore han ogsaa strax indfandt sig, med den Undskyldning, at de andre havde kommet ham dertil. Han fortaldte ogsaa, at de om Aftenen, efter at vi vare gaaen derfra, talede meget spotteligen om vores Læsen og Underviisning, og giækkede hannem, der de fik Mad, at han skulde komme, og læse for dem; og efter at de havde ædt, sagde Spotte-viis: Ja, vi glemte at læse etc. Og ikke det alleneste, men de skulde ogsaa, efter Drengens Sigende, have havd en Discours imellem sig, angaaende et Spargement Sønden fra, at de der boende Grønlænder skulle have ladet sig forlyde, at saasnart vore Folk kom der at handle, vilde de slaae dem ihiel, troede derfore, at Assistenten og hans medhavende Folk, efterdom

de bleve saa længe ude, allereede vare ihiel slagne. De lagde iligemaade dette dertil, at som Kiøbmanden med tvende Chaloups Folk ogsaa var borte fra Colonien, da vare vi hiemmeværende, som vare ikkuns faa, og de fleeste syge, læt at overrumple, og ihiel slaae, og de Fraværende kunde ogsaa nok overvindes. Denne Tale førdte en gammel Skalk paa Banen, som tilforne havde været en Angekok og Hexen-Mester, men siden at han var bleven straffed for sin Løgn og Bedragerie, havde ikke turdet øve det mere. Til denne Snak skulde nogle have svared: Det var tilpas; og saa kunde de deele imellem sig, alt hvad der fandtes paa Colonien. Men andre sagde, det var ikke godt, at de lagde sig ud med Kablunakkerne; thi der vilde følge andet paa; med videre som de handlede imellem sig. Eftersom nu var at befrygte, at denne Snak kunde drage noget slemmere efter sig, befandt jeg, at det var raadeligt, at forekomme dem, og at jage dem en Skrek ind, resolverede derfore den 5. April, efter at Kiøbmanden var kommen tilbage Norden fra, at fare derhen til dem, for at tage Hoved-Manden fangen, og føre ham til Colonien. Jeg foer da derhen med 7 à 8 Mand, og der jeg kom der, loed jeg den før ommeldte gamle Skalk trække i Baaden, efterladende de andre den Beskeed, hvorfore det skeede. Der blev en stor Forstyrrelse iblant dem, men ingen turde giøre Modstand, uden allene hans Broder, som tog en Sælhunde-Læntse i Haanden, og tænkte dermed at forsvare sin Broder. De øvrige undskyldte sig alle, hverken at have taldt, ej heller hørdt saadant tale af andre, men var dem løgnagtig paasagd; Men den gode Karl maatte ikke dismindre følge hiem med os. Hans Qvinde og Børn, som saae dette, kom grædende og bedende, at vi ikke vilde slaae ham ihiel; thi I have tilforn, sagde de, været saa meget skikkelige, og havde derfor ikke formoded, at vi vilde giøre sligt imod dem. Jeg svarede dem, at saa længe de havde holdt sig skikkeligen, havde vi ej heller villet giordt dem ont, men siden vi fornam slig Ondskab og Skalkagtighed hos dem, maatte de ikke andet vente, end derfor vedbørligen at blive straffed; dog vilde jeg ikke lade ham ihiel slaae, men alleene holde ham fangen. Og altsaa forloed jeg dem i denne Forstyrrelse. Saasnart vi vare komne hiem til Colonien med ham, fik han Bolten om Benene, og nogle Hug dertil, hvilket han tog til Takke, og var glad, at han dog kunde beholde Livet. Jeg spurdte ham, hvorledes han turde understaae sig til at tænke og tale sligt, da han dog vel vidste, og havde hørdt, at udi vores Land vare mange Folk, saa de maatte vente, om de giorde os noget ondt, de da ville komme at hævne sligt paa dem igien, og ødelægge dem allesammen. Han svarede, og undskyldte sig, at han hverken havde tænkt eller sagd sligt; thi efterdi vi altid havde været skikkelige imod dem, saa havde de ingen Aarsag, at giøre sligt imod os. Og som han bad, at hans Kone og Børn maatte fløtte hen til os med deres Telt, loed jeg ham blive udi sit eget Telt, dog forvared i Jern, indtil den tredie Dag, da han, efter idelig Bøn og Anmodning, blev ladet løs af sin Arrest, med den Trudsel og Paamindelse, at, hvis man efterdags af hannem eller nogen anden fornam slig Skalkhed, da skulle de uden al Miskundhed døe; men hvis de holdte sig skikkeligen, da skulde dem slet intet ondt vederfares, men maatte sikkerligen boe hos os tilstundende Vinter, ligesom

tilforne. Dette lovede han at holde, og drog meget glad bort til sine Naboer, som alle da vare fløtted ud i deres Telter, og vilde nu forføje sig til de sædvanlige Pladser, hvor de søgte deres Næring.

Den 7. April kom Kiøbmandens Assistent hiem igien fra Sønder-Reisen, og havde slet intet fornummet til nogen Fiendlighed af Grønlænderne der i Egnen; hørdte dog af dem der nu vare hos, at Grønlænderne, som boede Sønden fore, havde trued at ville komme at slaaes med os; hvilket man dog holdt ikkuns for deres egen Snak og Opdigt. Men vore Folk loed dem dog vide, at hvis de havde Lyst dertil, da skulle de ikkun komme, vi skulle nok saaledes tage imod dem, at de skulde fortryde det.

Den 11. dito gik jeg tillige med min Collega atter hen til vore Naboer, efter at den sidste Attaqve var forbi. De vare nu meget ydmyge og bange, og erklærede sig, at de alle vare uskyldige i den Snak, som den førnævnte Angekok havde førdt paa Banen om os, men han alleene, sagde de, er en Storkiæft, og taler saa meget hen i Væjret. Vi trøstede dem, og bad dem, ikke at være bange, eller fløtte fra os, som de ellers af Forskrekkelse havde i Sinde, men saa længe de holdt sig skikkeligen, skulle vi ikke bevise dem andet end som godt var.

Den 15de reisede Bogholderen eller Kiøbmanden med den store Baad saavel som en Chaloupe, med 10 Mand stærk, Nord efter til den forladte Colonie Nepisene, for at fornemme Visheden om vores afbrændte Huus, efter Grønlændernes Beretning, saavel som og med det samme at handle med Grønlænderne.

Den 19de saae vi to Skibe passere forbi Nord efter. Der vare ellers i forige Uge, efter Grønlændernes Sigelse, mange flere farne forbi.

Den 24de reisede Hr. Albert Top hen til de udi Nepiset-Sundet til Rognfangsten nyelig ankomne Grønlænder, at læse for dem. De udviiste sig alle synderlig skikkelige og ydmyge, saavel Naboerne som de Fremmede; Thi den Ave, som man næst forhen var foraarsaged at give de paa Den hos os boende, var allevegne spargered, og havde indjaged dem en stor Frygt, saa de bade nu alle om Fred og Naade.

Den 25de anstillede ovenmeldte Grønlænder en Leeg og Lystighed iblant dem med Syngen og Dantsen, hvor da min Collega med flere andre foer derhen, for at see paa den. Saadan Leeg bestaaer der udi, at to staaer lige for hinanden med en liden Tromme udi Haanden, paa hvilken de spiller een om den anden, og synger imod hinanden, og hvad da den ene kand have at forekaste den anden, det fremfører han i saadan en Vise. Kand Contra-Parten ikke svare ham derpaa, eller igiendrive ham, da maa han med Skamme vige af, og bliver beleet af alle dem som høre derpaa. Den ene af dem som her certerede med hinanden, var meget kiæftig, saa hans Contra-Part maatte give tabt, hvorfore der opstod en anden, at forsøge sin Konst paa ham, men han maatte ligeledes gaae bort med Skamme. Derefter loed vores Poek høre sine Viser, som han havde giort om sin Reise, og hvad synderligt han havde seet i vort Land; Hvilket de allesammen admirerede og roste. Eftersom

Grønlænderne fra disse Tider ere vel forsynede med Mad, saa giør de snart intet andet end synger og dantser hver Dag.

Den 3. May foer jeg hen til Grønlænderne udi Sundet, at læse for dem. Der var nu en stor Forsamling af Folk, hen ved 80 Telter, som stode strøe-viis her og der omkring. Jeg kaldte dem af nogle Telter tilsammen, og deelte dem i visse Hobe ude paa Marken, og underviiste dem om Gud. Eftersom de fleste af dem vare fremmede, saa hørdte de med Fornøjelse paa det jeg havde at fortælle dem.

Den 8de, da vi saae trende Skibe uden for Vallen, sendte man en Chaloupe ud til dem, for at fornemme, om de vidste noget af vort Fædernelands Skibe; De kom dem og om Borde, men havde ikke vidst at sige om vores.

Den 10de kom Kiøbmanden igien tilbage Norden fra, og havde befundet det alt for vist med det efterladte Huses Afbrændelse ved Nepisene, som, efter Grønlændernes Sigelse, af Folkene fra 4 Skibe, som kom der ind paa Havnen, efter at vore Folk vare bort reiste derfra, var bleven antændt. Grønlænderne gav Kiøbmanden deres Navne tilkiende (som de plejede at nævne sig med for Grønlænderne), som den canalieuse Gierning havde giordt. Hermed gave de noksom deres Avindsyghed og Ondskab imod os tilkiende, som var værd at revangeres.

Den 14. og 15de saae man atter Skibe passere forbi, Nord efter, hos hvilke ogsaa nogle af vore Folk vare om Borde, og af dem megen Høflighed blev beviist.

Den 23de besøgte Hr. Albert Top Grønlænderne i Nepiset-Sundet, paa Embedets vegne; Men den største Deel af dem vare da alt farne derfra igien, og begivet sig længere ind i Fiorden paa Lodde-Fangsten. Resten stod ogsaa færdig, at fløtte derfra.

Saa milde som den næst-forbigangne Vinter havde været, saa kold og skarp var nu Foraaret eller Vaaren, med Kulde og continuerlig Blæst af Norden, og iblant faldende Snee-Bøjer.

Den 2. Junii kom af Søen inddrivendes til os en maled Skibs-Bielke af Skibs-Vrag, desligeste Dagen efter en Vand-Spand af en Norsk Modell og Maksel, hvilket satte os i stor Frygt og Banghed for vore Skibe, som endda vare forventende. De udi Øerne boende havde ligeledes i næst-afvigde Dage fundet en Deel Skibs-Vrag drivende i Søen med nogle Cordeler, hvoraf var at slutte, at samme Skib maatte være sat til ikke meget langt derfra, saasom der og laae uden fore en forfærdelig Hob Driv-Jis.

Den 3. dito kom Assistenten hiem af Handels-Tougten Sønden fra, hvorhen han begav sig den 14. May, men havde ikkun lidt bekommet, saasom de Hollandske Handlere havde nyeligen været der inde; dog var han saa lykkeligen, at Grønlænderne just i samme Dage havde faaet en Hvalfisk, som var en Casselot, hvoraf han fik noget, og det uden Betalning, alleeneste, at han gav dem en liden Foræring, for han af Fiskens Cranio maatte benytte sig hvad han kunde, hvoraf beredes det saa kaldede Sperma Ceti. Paa Fisken i sig selv var ellers ikke meget Spek af Betydende, uden hvad Grønlænderne

kunde benytte sig af til at æde. Vore Folk havde ogsaa forefundet en skrekkelig Hob Is der Sønden fore, hvilket alt giorde os bange og bedrøvede for vore Skibe, som vi med Længsel ventede efter.

Den 11. Junii forsamlede jeg Raadet, for at overlægge med dem, hvorledes vi i denne frygtagtige og farlig udseende Tilstand vi nu vare bestædde udi, skulle anstille vor Sag? thi som der i lang Tid havde blæst god Vind, og vore Skibe endda blev ude, kunde vi ikke andet, end frygte for, at dem noget ulykkeligt maatte være tilslaget, allerhelst siden man saae det Skibs-Vrag kom drivendes ind til os. Det giorde vores Frygt og Banghed endnu saa meget dis større, at vores Proviant var næsten til Ende, saa at, dersom det blev saa ulykkeligen for os, at ingen Skibe skulde ankomme, da maatte vi nødvendig crepered; hvorfore samtlig Raadet med mig befandt det fornøden, at vi, til vores Conservation, maatte betimelig søge Assistence hos de Hol landske Hvalfanger-Skibe, som aarligen, efter at Hvalfiskeriet er til Ende, søge ind udi en Bay, kaldet Syd-Bay, ohngefehr 50 Mile Norden for vores Colonie, for at sætte sig i Stand til Retour-Reisen, i Forhaabning, for Betalning at faae hos dem nogen Proviant, hvormed vi kunde opholde Livet, hvis Skibene, efter Guds Behag, skulde udeblive. Og for at see dette dis bedre udretted, resolverede jeg selv at reise der Nord med vor største Baad og een Chaloupe. Og for at giøre Colonien saa liden af Mandskab som mest mueligt var, blev tillige resolvered, at Kiøbmanden med 9 Mand af de andre Folk skulle ogsaa følge med, for at sættes paa de Hollandske Skibe, og saa at komme til Fædernelandet.

Jeg begav mig altsaa den 13. Junii paa Reisen, Nord efter, og som Væirliget var godt, fortsatte vi Reisen baade Nat og Dag, og kom paa femte Dag til Stædet vi forlangede. Udi Syd-Bay forefandt vi 12 Hollandske Skibe liggende, de fleste vare Dagen tilforne alt bortgangne. De Hollandske Commandeurer og Skippere toge alle vel imod mig, og accommoderede mig paa det høfligste, alleene den forlangede Assistence af Proviant var ikke tilstrækkelig nok at bekomme, thi de fleeste undskyldte sig med deres endnu forhavende Reise under Vest-Isen, for at krydse efter Hvalfiske, saasom de udi Straet havde ingen Fangst giordt, hvorfore de kunde ikke vide, hvor længe de endnu kunde blive ude, og hvad Proviant de altsaa for dem selv kunde behøve. Ikke dismindre, dersom alle havde været af den Velvillighed og Christelig Hiertelav, som een eller to af dem vare, da havde vi nok bleven hiulpne. Alt hvad jeg fik hos dem, var halvtredie Tønder Aerter, 2 Tønder Gryn, og 1700 Brød; dog vare de villige at imodtage Kiøbmanden og de 9 Mand som jeg bragte med mig, for at sætte om Borde til dem. Jeg accorderede ogsaa med tvende Amsterdamer Commandeurer, at, naar de gik fra Vest-Isen, skulle de løbe ind paa Colonien til os, og assistere os med hvad Proviant de kunde miste, samt ogsaa for Fragt og Betalning at indtage det Spek og andet Cargesons Gods vi havde indsamled, hvis vore Skibe imidlertid ikke skulle være ankomne. Og paa det slig Aftale skulde være dis sikkrere og tilforladeligere, gik Kiøbmanden om Borde til een af dem. Med denne lille Trøst og ringe Hielp maatte jeg være fornøjed; og som ingen flere Skibe der

var forventendes, resolverede jeg, at vende tilbage igien, og begav mig altsaa den 21de paa Hiem-Reisen, som med godt Væjr og føjelig Vind blev snart aflagd, og kom den 30de lykkeligen til Colonien igien.

Ved Hiemkomsten befandt jeg Colonien i samme slette Tilstand som jeg forloed den udi, nemlig uden Skib fra Fædernelandet, hvilket satte ikke alleene mig, som ankom, men endog dem jeg forefandt, udi en ny Bekymring, efterdi jeg saa godt som Hielpe-løs var igien kommen tilbage.

Den 1. Julii, efter at jeg var hiemkommen, overlagde vi med hinanden, hvad vi udi denne vor slette Tilstand skulde anfange, og hvad Middel vi skulde gribe til, om det skulde behage Gud, at straffe os med Fædernelands Skibs Udeblivelse, og om de to Hollandske Skibe, imod Tilsagn, ikke heller skulde komme til os? Blev altsaa funden for raadeligt, at man, næst den ringe Proviant vi havde (som var tilsammen, med det vi fik af Hollænderne, ikkuns 3 Tønder Ærter, 3 Tønder Gryn, 1700 Brød, 11 Tønder Malt, som var gandske utilstrækkelig til 21 Menniskers Underholdning, som da var igien ved Colonien), ogsaa selv maatte giøre vor bæste, ikke alleneste med at fiske Lax (ved Skytteriet var intet at vente, saasom vort Krudt og Bly var sluppen op, og af Hollænderne kunde jeg intet faae); men endogsaa søge om hos Grønlænderne fiern og nær, for at faae kiøbt en Deel Sælhunde-Kiød til en Medhielp til Vinter-Provision. Hvor slet vore Vilkor ville blive, kunde vi forud let forestille os; thi vi manglede alt det, hvorved et Menneske udi paakommende Svaghed og Upasselighed (som ved slig usædvanlig Kost vilde nok indfundet sig), kunde styrkes og vederqvæges. Min egen Nød havde jeg lettelig kundet forglemme, og med Taalmodighed overbære; thi jeg havde, Gud være loved! med Apostelen lært at lade mig nøje, baade at være mæt, og at hungre, baade at have Overflødighed, og at lide Mangel; men den Elændighed jeg maatte have seet paa min stakkels Hustru og Børn, skulle have gaaet mig mest til Hierte; desligeste den Knurren og store Utaalmodighed jeg dagligen maatte høre af Folkene, hvilke ved gode Ord og Formaninger neppe var at stille tilfreds; thi deres hungrige Maver var dem en stedse Erinderer.

Den 4. Julii reisede jeg tillige med min Collega hen til de udi Nepiset-Sundet tilholdende Grønlænder, for at læse for dem, og saa med det samme at kiøbe os noget Sælhunde-Kiød, hvoraf vi fik lidt for denne gang.

Den 11. dito saae man en stor og skrekkelig Hob Jis uden for Vallen, som ved nogle Dagers syderlig Blæst var inddreven. Grønlænderne, som vare komne længst Sønden fra, bedrøvede os iligemaade med slette Tidender; thi de berettede, at den hele Søe, lige fra Hukken, laae fuld af Jis, og at et Skib iblant Jisen kom drivendes under Landet, og var færdig at synke, saa at Grønlænderne i deres smaa Baade kunde see lige ind paa Dekket til dem, hvorledes Folkene paa Skibet gik i Vandet indtil Knæerne, raabte og skreeg, og, som Grønlænderne sagde, spurde efter Præsten. Derefter tog Jisen dem med sig igien, og drev fra Landet, saa de saae dem ikke mere. Slig Beretning giorde os gandske frygtagtige og bedrøvede, at vi loed alt Haab fare, at vi derefter skulle seet Skib fra Fædernelandet.

Den 12. hujus sendte vi endeel af vore Folk ind til Præste-Fiorden paa

Lax-Fiskerie, andre udi Oerne, at samle Æg, og at sanke Brænde; saa vi vare tvungne til, at være om os paa alle Kanter, havde vi ellers ikkuns kunde bringet noget tilveje, som havde været tilstrækkeligt. Med Lax-Fiskerie var det ikkun slet, thi den vilde endnu ikke gaae ret til, og hos Grønlænderne kunde vore Folk neppe faae saa meget Sælhunde-Kiød, de kunde mætte sig med; men med det vi havde selv, maatte vi omgaaes saa sparsomligen, som mest muelig var; thi med een Mands Ranson af Brød maatte 8 Mand behielpe sig. Vore Gryn maatte vi veje paa en Sølv-Vægt, for at have nogle faa Lod til en Suppe af Sælhunde Kiød. I Stæden for Smør betiente vi os af den Thran som vi persede af Sperma Ceti, hvorudi vi steegte Sælhunde-Kiød. Hvilket alt var temmelig haard Kost, og vi umueligen kunde have opholdt os med, dersom den gode Gud ikke omsider havde sendt os Skib. Det loed sig ligeledes ansee, som at Hollændernes Tilsagn, med at komme til os, og giøre os Undsætning, ogsaa ville blive til intet; thi tre Uger var allereede forløben, siden de gik ud fra Syd-Bay, da de dog meente, inden 14 Dage at være hos os, saa dette ogsaa forøgede vor Frygt og Bekymring. Mens midt i denne vores Kummer-fulde og slette Tilstand tænkte Gud paa os; thi den 15. Julii kom Kiøbmanden, som gik over til Hollænderne udi Syd-Bay, gandske uformodentlig Norden fra med en Chaloupe. Man tænkte derfore i Førstningen, at han med de tvende Hollandske Skibe, som lovede, at løbe ind paa Colonien til os, som meldt er, var forfalden og indkommen Norden fore; men, Gud være loved! det faldt endda bedre ud for os; thi som han til ald god Lykke antræffede Compagniets Skib udi Søen, uden for Colonien, gik han fra Hollænderne igien over til vore egne. Men som de for Mængde af Jis, som laae uden for Landet, ikke kunde komme ind til Colonien, nøddes de til at løbe ind 8 à 10 Mile Norden fore, hvorfra han, Kiøbmanden med Skibs-Baaden, som meldt er, til Colonien ankom, og tilførdte os i vor store Nød og Bekymring een saa glædelig og behagelig Tidende. Alleene det giorde mig saare bedrøved, at jeg maatte fornemme, at et andet af Compagniets Skibe var udgaaen fra Bergen tilig i Foraaret, hvilket de dog slet intet havde fornummet til, og derfore var at befrygte, at være kommen til Ulykke, som man og siden fik at høre alt for sandt at være, og foraarsagede i Desseinets Fremgang en stor Forandring og Hæftelse, som herefter skal formeldes.

Den 16de fuldte jeg med Skibs-Baaden Nord efter igien til Skibet. Undervejs antræffede jeg to store Hollandske Skibe, beliggende udi en Havn, 7 Mile Norden for Colonien, for at giøre sig klar til Hiem-Reisen. Commandeurerne paa Skibene tog venligen imod mig, og beviiste mig megen Høflighed, tilbød mig ogsaa, om jeg manqverede noget, hvormed de kunde være mig til Tieneste, da vilde de gierne assistere mig dermed. Jeg takkede dem for deres gode Tilbud, at siden Gud havde sendt vort eget Skib til os, behøvede vi intet for denne gang. Efter faa Timers Discours reisede jeg igien fra dem, og kom til vore egne.

Den 18de fik man føjelig Vind, at komme der af Havnen, for at søge Colonien, men Jis-Skotserne laae allevegne i Løbet hvor vi skulde frem, saa

det var vanskeligt at komme igiennem, naaede dog, Gud skee Lov! Coloniens Havn den 19de dito.

Den 22de blev den mindste af de to smaa Grønlænder-Drenge, som var i Huset hos os, døbt, eftersom han i nogle Dage havde været meget upasselig, og var at befrygte, han neppe overstrøbede. Siden han havde saa megen Kundskab om Gud, og sin Salighed, som af ham var ventelig, syntes jeg, det var uforsvarligt, at lade hannem døe hen uden Daab, helst efterdi han selv, efter Tilspørsel, forlangede det. Ham blev i Daaben givet den Navn Peder.

Fra den Dag GUd sendte os Fædernelands Skib paa Havnen, blæste der continuerlig Sønden Vind, som satte Isen, som laae uden fore, ind paa Landet, saa man ikke kunde komme ud med en Chaloupe. Dette giorde Skipperen tvivlraadig om hans forehavende Hiem-Reise.

Næst ovenmeldte lille Grønlænder-Dreng, som blev døbt, syntes nogle Dage derefter at være i Forbedring, men ham paakom strax igien en hæftig Paroxismus, den 4. Augusti, som continuerede udi tvende Dage, hvorefter det Dag fra Dag blev bedre med ham.

Den 12. Augusti begyndte Isen, som ved syderlig Vind var dreven ind paa Landet, igien at drive ud ved østerlig Blæst, saa det gav os Haab, at Skibet skulde kunde begive sig igien paa sin Retour-Reise til Fædernelandet.

Den 13. dito udsendte man nogle Folk til Amaralik-Fiorden, for at slaae Høe til Creaturerne. Jeg loed ogsaa min ældste Søn reise med, for ved samme Leilighed at underviise de der inde boende Grønlænder.

Den 14de kom een af vore Folk, som man med de tvende Grønlænder-Drenge havde ladet fare ind til Lax-Elven, hiem med een Tønde Lax. I Præste-Fiorden, hvor man iligemaade havde Folk liggende paa Lax-Fiskerie, havde de ogsaa faaet halvanden Tønde Lax.

Saasom Skipperen, der førdte det ankomme Compagniets Skib, til denne Stund ej havde seet nogen Apparence til at komme fra Landet igien i denne Høst, erklærede han sig den 15de, at endskiønt han nu vel kunde komme ud til Søes, saa befandt han det dog ikke raadeligt, paa saa silde Aarsens Tid, helst nu megen Is var i Far-Vandet, at begive sig paa Hiem-Reisen. Jeg med de øvrige af Raadet stod ham vel imod der udi, vel vidende, at Desseinet der under vist kom til at lide, men han var ikke til at persvadere, for befrygtende mødende Farlighed udi Søen; Hvorfore han beredede sig til Vinter-Leje, hvormed vi andre maatte være fornøjed.

Den 16de reisede Kiøbmanden med trende Mand ind til Lax-Elven i Raals-Revier, for at fiske, og kom den 21de hiem igien derfra med trende Tønder Lax og et Rinsdyr. Den 22de foer de derhen igien, for at forsøge videre.

Den 24de kom de i Præste-Fiorden liggende Folk ligeledes hiem med 5 Tønder Lax.

Den 31de kom Kiøbmanden hiem med halvfemte Tønder Lax, og reisede den 4. September atter der ind, og kom hiem igien den 7. dito med trende Rinsdyr, men Lax fik de intet af for denne gang.

Assistenten, som for 14 Dage tilforne var reised Sønden efter paa

Handels-Tougt, kom den 16. September tilbage igien, med Fartøjet fuld af Spek.

Den 17de reiſede Kiøbmanden ind til Fiorden Ujaraksuak, 10 à 12 Mile ind udi Baals-Revier, hvor den bæſte ſlags Veik-Steen findes, for ſamme, efter Directeurernes Ordre, at efterſee, og en Deel deraf til Prøve at hiembringe. Min Collega følgte med, at han og ved ſamme Leilighed kunde undervise de under Vejs antræffende Grønlænder.

Den 25de ſkeede en ſtor Formørkelſe udi Solen, af hvilken mere end den halve Part var betagen og formørked, og varede fra Klokken 1. til 2. Grønlænderne bleve herover meget forſkrekkede; thi der jeg derefter kom til dem, ſpurdte de mig, hvad det ſkulde betyde? De vare ſaare bange, og tænkte, efter min Underviisning, at Himmelen ſkulde falde ned. Deres Angekuter havde af Forſkrekkelſe hexed for dem ſelv; thi udi ſtor Banghed og Forſkrekkelſe pleje de ſaa at giøre, menende, med ſlig Hexen og Mumlen at vende Skade og Ulykke fra ſig.

Den 2. October kom Assistenten tilbage fra Nord-Reiſen, med Baaden fuld af Spek og Skindvahrer.

Samme Dag kom Kiøbmanden ogſaa igien udaf Fiorden Ujaraksuak, og førdte med ſig en god Deel diverse Couleurer Veikſteen; af hvilket ſlags er nok at faae, ja hele Skibs-Ladninger. Saa havde de ogſaa ſkudt der et Rinsdyr og nogle Harer. De ved Lax-Elven liggende 2 Mand kom ligeledes hiem med 4 Rinsdyr.

Den 4. dito reiſede Kiøbmanden atter Sønder efter, for at handle.

Den 5te foer jeg hen over til Koek-Oerne, paa Embedets vegne; thi Grønlænderne vare der nylig ankomne udaf Fiorden, hvor de havde passered Sommeren med Rinsdyr-Jagd.

Den 6. October faldt den første Snee i dette Aar, efter at der paa 4 à 5 Ugers Tid havde været et meget mild og godt Væjr.

Den 17de gik min Collega hen til Naboerne paa vor Oe, ſom ogſaa nyeligen vare ankomne, og læſte for dem. Der vare nu ikkuns faa, imod de at regne, ſom boede der den forige Vinter; thi den ſtørſte Deel af dem var forflotted Nord til Pisubigme, 6 à 7 Mile Norden for Colonien. Desligeſte vare og udi Koek-Oerne ikkun faa, imod dem ſom der holdte til det forige Aar. Saadan deres Uſtadighed og Omflakken gav mig ſlet Haab, at Guds Ord, ſom forkyndtes dem, kunde frugte noget hos dem, til deres ønſkelige Forbedring; thi hvad de lærde een Vinter, det var igien forglemt den anden.

Den 22de kom Kiøbmanden hiem igien af Handels-Tougten, Sønden fra, hvormed og Handlingen var giordt for dette Aar.

Den 24de foer min Collega hen over til Grønlænderne udi Koek-Oerne, og læſte for dem, desligeſte ogſaa for Naboerne her paa Oen, og kom hiem igien den 26de.

Den 5. November reiſte jeg ogſaa paa Embedets vegne hen til nogle Grønlænder, ſom boede een Miil Øſten for os.

Den 14de reiſede Hr. Albert Top atter hen til Grønlænderne udi Koek-Oerne, og læſte for dem.

Den 25. og 26de var jeg atter hen hos de Øften for os boende Grønlænder, hvilke min Underviisning, som de sagde, vel behagede, og vilde beflitte sig paa, samme at efterleve; thi de troede hvad jeg sagde.

Den 10. og 11. December var Hr. Albert Top atter hos Grønlænderne, og catechiserede dem.

Den 17de gik jeg tillige med min Collega hen til vore Naboer, og repeterede med dem den sædvanlige Underviisning, hvormed vores Visiter til Grønlænderne blev slutted i dette Aar.

Anno 1727.

Dette Nye Aar begyndte med temmelig skarp Kulde, og stærk Blæst af Nord-Vest og Norden, med Snee-Driv.

Den 13. Januarii aflagde jeg den første Visite i dette Aar til Grønlænderne, og foer hen over til Koek-Øerne og forblev der udi tvende Dage. Og som Vejrliget imidlertid var slemt med Storm og Sneefog, da beholdte jeg dem alle paa Land, og fik Tid til at examinere enhver i Særdeleshed, hvor da en Deel kunde smukt svare, og giøre rede for hvad de havde hørdt, men mange af dem derimod vidste lidt eller intet at svare til det jeg spurdte dem om. Der jeg nu spurdte dem, hvoraf det kom, at de vidste intet af hvad jeg havde underviist dem om? svarede de, at de havde forglemt det. For nu at afskrekke dem fra saadan Skiødesløshed, lod jeg dem forstaae, at den store Herre i vores Land, om hvilken de havde hørdt Poek fortælle, han havde ladet mig vide, at hvilke iblant dem, som ikke vilde give Agt paa min Underviisning, og forholde sig derefter, dem vilde han lade hente med Skibene hen til vores Land, og der lade lære og undervise. Men som de til sligt ej havde synderlig Lyst, lovede de, herefter at ville give flittigere Agt paa. Hos de Unge havde vi bedre Indgang, og saae mere Frugt af vores Arbeide end hos de Gamle, hvilke, ihvorvel ingen af dem findes, som jo nok giver vores Lærdom Bifald, ere dog af saa stor Lunkenhed og Koldsindighed, saa de synes ikkun lidt at røres og beveges af den guddommelige Sandhed.

Den 22de lod jeg min Søn gaae hen til Naboerne, at læse for dem. Udi disse Dage var saa skarp Frost, at Isen lagde sig langt ud paa Søen, saa man ikke nogenstæds med vores Fartøje kunde komme ud.

Den 29de, efter at Isen igien af stormende Vind var opbrudt, reiste Hr. Albert Top hen til Grønlænderne Øften fore, og catechiserede med dem, kom saa hiem igien den 30de.

Den 4. Februarii reisede jeg hen over til Grønlænderne udi Koek-Øerne, paa Embedes vegne. Om Aftenen kom Grønlænderne hiem ud af Søen, og havde faaet en stor Hob Alker (som er et slags Søe-Fugle), af hvilke de ogsaa i denne Vinter tilforne havde faaet Mængde af. Jeg forestillede dem, om de vel vidste at erindre sig deres Pligt og Skyldighed imod Gud, for hans Gaver og Velsignelse? Hvortil de svarede, jo, de takkede Gud derfore, og jo mere de takkede Gud, jo mere fik de. Jeg foreholdte dem, at de ikke

skulle sige sligt, for at gjøre mig en Velgefall, men de maatte meene det af Alvor og Oprigtighed, ellers tog Gud sin Velsignelse igien fra dem.

Den 5. dito, efter at jeg om Morgenen havde læst for dem, foere de ud paa Søen igien, og jeg reisede over til Naboerne paa vores Øe, hvilke jeg med det samme underviiste, efter at de om Aftenen vare hiemkomme af Søen, og iligemaade havde faaet mange Alker. Her var en gammel Qvinde, som var meget svag, hende forestillede jeg, at hun snarlig maatte døe; nu havde hun hørdt af mig, at der var baade en Pines Stæd og en Glædes Stæd, hvor Menneskene efter Døden skulle samles og belønnes, enhver, ligesom de have fortient, spurdte hende derfore, hvor hun meente, at hun skulle komme hen? Hun svarede, hun vidste det ikke. Og som jeg sagde, hun havde jo hørdt af mig, at de som frygte og elske GUd, og troer paa hans Søn, skal komme til Glædens Stæd, fordi Guds Søn er død for dem, og saaledes frelst dem fra Diævelen og Helvede; Men de andre, som har foragted GUD, og ikke ville troe paa hans Søn, de skulle komme til Pinens Stæd, til Diævelen. Havde hun nu troed paa GUds Søn, og frygted og elsked GUD, saa havde hun Himmerig at vente, hvis ikke, saa hørde hun Diævelen til. Hun svarede, hun vilde ikke til Diævelen. Jeg sagde atter til hende: Vilde hun ikke til Diævelen, saa maatte hun bede Gud om sin Naade. Dette lovede hun vel at ville gjøre, men GUd bedre! efter udvortes Ansseende var hun ikke i Stand, at gjøre sligt. Hendes Søster, som var een af vores andægtigste Tilhørere, og syntes mere at være rørt, sagde, at ville erindre hende derom; Hun læste ogsaa for hende den lille Bøn og Suk til Gud, om hans Naade og et saligt Endeligt, som hun og læste efter hende.

Der havde nu i mere end 14 Dage været et overmaade deiligt Vinter-Vejr, klar, og dog gandske mild Luft.

Udi disse Dage havde der været saadan Mangfoldighed af Alker udi Søen, saa Grønlænderne har jaged dem udi Hobe-Tall for sig til Landet, og taget dem med Hænderne.

Den 6. Februarii reisede Kiøbmanden med tvende Chalouper Nord til Pisubigme, for at fornemme, om Grønlænderne der sammestæds havde noget at forhandle, og kom hiem igien den 10. dito, med begge Chalouperne fulde af Spek; thi Grønlænderne havde i denne Vinter havd god Lykke til Sæl-hunde-Fangst.

Den 14de besøgte Hr. Top atter Grønlænderne udi Koek-Øerne, og kom hiem igien den 16de, og havde ogsaa læst for Naboerne paa vores Øe.

Den 17de reisede Kiøbmandens Assistent med tvende Chalouper atter Nord efter, for at handle med Grønlænderne, og kom hiem igien den 23de, ligeledes med en god Ladning af Spek.

Formedelst at Alke-Fangsten gik saa extraordinaire vel til, saa kom ogsaa mange af Fiord-Folkene ud, for at ligge her paa Alke-Skytterie, saa at de her omkring boende Grønlænders Huse bleve saa opfyldte med Folk, at mange af dem vare foraarsagede at tage Logemente hos os, hvilket vi ikke heller kunde nægte dem, for at nyde samme Velvillighed af dem igien, naar vi vilde tage ind til dem.

Den 27de reiſede Assistenten atter Nord efter med Fartøjerne, at afhente mere Spek.

Den 6. Martii gik jeg tillige med min Collega hen til Naboerne, dem ſaavel ſom de ankomne Fremmede at underviſe, hvilke alle vare ſtikkelige og lærvillige nok.

Den 7. dito kom Assistenten hiem igien, Norden fra.

Den 10de giorde Poeks Kone Barſel, og fik en Søn, ſom blev døbt den 11. hujus, og kaldet Christian. Hendes Haardførhed og ſtærke Natur var at forundre ſig over, thi hun baade før og efter Fødſelen vidſte af ingen Smerte og Pine at ſige.

Den 12te tildrog ſig noget paa Colonien, ſom nær havde bragt baade mig ſelv og flere om Livet, hvilket jeg ikke kand forbigaae at anføre, efterſom Gud derved loed ſee ſin ſtore Godhed og naadige Omſorg for mig og mine, i det han een ſaa ſtor Ulykke fra os vendede, ſom min Uforſigtighed nær havde ſtyrtet mig udi; nemlig, jeg havde en Tidlang havd nogle Chymiſke Species ſtaaende i Digestion, hvilke ved en Forſeelſe af alt for ſtærk Varme, jeg agtede at være kommen af ſin rette Orden, og til det destinerede Brug utienlig, hvorfore jeg aabnede Glaſſet hvorudi det var, ej tænkende, at deraf ſkulle noget ondt foraarſages, ſom jeg og ikke heller kunde mærke, at derudaf gik nogen Stank eller giftig Damp; Men jeg maatte med Forundring fornemme, hvorledes tvende Hunde-Hvalpe, ſom mine Børn havde taget ind i Stuen, at lege med, bleve, i det de ſprang af og til paa Gulved, og leegde med hinanden, ligeſom af Gift opblæſte, tumlede omkring paa Gulved, og vriede ſig ſom Orme af ſtor Pine, ſaa de efter en halvfierdings Time vare gandſke døde. Og ſom jeg endda ikke kunde tænke, at det foraarſagedes af de giftige og ſær penetrante Dunſter af det ſom var i Glaſſet, loed jeg begge Hvalpene, af en Vildmands-Pige, ſom var hos os, aabne, for at efterſee, om de havde ædt eller faaet noget i ſig, ſom kunde giøre dem Skade, men man kunde ikke ſee det allerringeſte. Omſider begyndte jeg ſelv med min Huſtru og Børn, og ſaa mange ſom paa den Tid var i Stuen hos mig, hvor iblant vare tvende Grønlænder-Piger, at blive meget ilde tilpas af Hoved-Pine og Magtesløshed, og ſaa trangbryſtige, at vi neppe kunde tale, hvorover vi alle med hinanden bleve gandſke beſtyrdſede, og vidſte ikke, hvad os var vederfared. Jeg formærkte da ſtrax, hvoraf det monne komme, tog ind lidt Theriac, at fordrive Giften med, og gav ogſaa de andre deraf, hvormed vi continuerede, indtil den gode Gud, efter faa Dage, hialp os alle til vor forige Helbrede igien, undtagen den ene Vildmands-Pige, ſom fra den Dag ſiden var ikke vel, og nogen Tid derefter ogſaa døde. Jeg takkede Gud hierteligen, ſom opholdte og ſtyrkede os, at vi ikke ogſaa af diſſe giftige og dog u-empfindlige Dunſter creperede.

Og ſom jeg har ſat mig fore, oprigtig og omſtændelig at fortælle, alt hvad jeg, for det Grønlandſke Dessein at ſee befordred, mig havde foretaget, ſaa vil jeg og her melde Aarſagen, og hvad Øjemærket var med dette Chymiſke Arbeide, dog førſt udbede mig den Chriſtelige og vel-dømmende Læſeres Chriſtelige og retſindige Raisonnement, efterſom jeg vel veed,

at den Materie, hvorom skal formeldes, staaer ikke hos alle i lige god Credit.

Der jeg Anno 1718, som før er meldt, var kommen til Bergen, og søgte der Patroner til det Grønlandske Desseins Foretagelse, men fandt saa gandske faa, som til sligt vare villige, blev jeg derover gandske bekymred i mit Sind, ej seende, ved hvad Vej og Middel jeg til mit Forsæts Fuldbyrdelse skulle komme. Mig faldt derfore ind, hvad der tales og skrives om den saa kaldede Philosophiske Steen, og tænkte, hvo der var saa lykkelig, at han saadan Videnskab besad, han kunde nok udføre sligt et Verk. Og endskiønt jeg til den Tid endda ikke havde læst de Authores, som tracterer slig Materie, saa var jeg dog curieuse for at maatte see nogen som der om handled; og kom mig da først til Haande de saa kaldede Saxiske Manuscripta, desligeste Becheri Chymischer Rosen-Garten, hvilke, der jeg igiennem læste, syntes mig, at man efter de Processer, som der udi fandtes beskrevne, lettelig kunde komme til den Videnskab, at blive en Adeptus; alleene det kom mig mistænkelig for, at skiønt den Guldmager-Konst saa tydelig i slige Skrifter læres, saa vidste man dog ikkuns saa faa, ja snart ingen, som slig Konst besad. Ikke dismindre, saa fik jeg dog Lyst at forsøge endeel af de letteste og mindst bekostelige Processer, efterdi jeg havde ellers intet Embede at tage vare, som derover kunde blive forsømmed. Men som jeg var gandske uforfaren i Chymien, saavel som Smelte-Konsten, gik mange Glas af Uforsigtighed for mig i Løbet; hvorfore jeg giorde mig bekiendt med en vis Apotheker, for af ham at lære nogle Chymiske Haandgreb, menende, naar jeg kunde det, da skulle det øvrige lettelig lade sig giøre. Men min Forhaabning slog mig gandske feil, thi med alt det Sudlerie, som jeg næsten udi tvende Aar plagede mig med, profiterede jeg intet uden Møje og skidne Fingre, og dertil nogle Pengers Forliis, saa jeg omsider blev gandske kied deraf. Imidlertid var mig endeel andre Chymiske Authores komne til Hænde, saasom Sendivogii og Com. Bernhardi og fleres Skrifter, af hvilke jeg vel lærdte, som jeg ogsaa i Sandhed havde befundet, at all Process-Kræmmerie var lutter Bedragerie, men i det øvrige forstod ikke mere af deres Hieroglyphiske og forblummede Talemaader, end som jeg havde læst et ubekiendt Sprog; saae dog, at de Raisons som de forebragte, at bestyrke og tydelig giøre deres Philosophiske Konst med, vare meget rimelige, endskiønt jeg ingen Concordantz og Overeensstemmelse imellem dem selv indbyrdes kunde finde. Dette betog mig alt Haab, nogensinde at komme saa vidt, at jeg engang kunde forstaae deres Talemaader, end sige deres Mening og Hensigt, lagde dem derfore borte, og tænkte aldrig mere at bryde min Hierne med saa unyttig Studering, allerhelst, siden jeg hverken vidste nogen, der mig med sin Manuduction af disse Philosophiske Laborinther og Irrgange kunde og vilde udføre, ej heller vilde lade mig mærke, at jeg var begiærlig efter at vide sligt.

Efter at jeg var kommen til Grønland, stak mig atter Lysten at ville læse noget i forbemeldte Philosophiske Skrifter, og endskiønt jeg deraf ikke forstod mere end som tilforn, saa blev dog altid en Lyst tilovers, og en Begiærlighed, ofte at repetere, hvad som læst var, og befandt at være sandt, at

lectio lecta placet, decies repetita placebit. Dette opmuntrede mig, at lægge mig flere Chymiske Authores til af de bæste, fornemmelig de, som vores berømmelige Borrichius udi sit Conspectu Chemicorum recommenderer, saa jeg Tid efter anden forskaffede mig mere end 60 Chymiske Authores, hvilke alle jeg med største Flid og Eftertanke igiennem læste, med hinanden confererede, og ofte repeterede. Herved profiterede jeg da saa meget, at jeg ikke alleene lærdte nogenledes at forstaae deres Terminos og Talemaader, men mærkte ogsaa, hvorudi de i Almindelighed med hinanden concorderede og vare eenstemmige, hvortil D. Becheri Oedipus Chymicus meget contribuerede, og gav mig ikke et lidet Lys. Der jeg nu omsider, i mine Tanker, syntes at have faaet nogen Grund og Indsigt i oftbemeldte Philosophiske Skrifter, resolverede jeg, at ville føre min Theoriam til Praxin, og tog den Materie jeg holdt for at være den rette, og procederede dermed efter Philosophorum Præscription. Men om nu enten min Materia eller Modus procedendi har været rigtig, vil jeg ikke sige for vist; men efter det Tegn, som Philosophi Adepti forsikrer in Regimine Saturni plejer at aabenbares, og lader sig see, skulde jeg næsten slutte det; Thi min Materie, efter 50 Dages Forløb, begyndte at blive gandske sort, hvilket Philosophi kalde Signum exoptatissimum, operis initium, putrefactionis indicium certumq; commixtionis Principium & causa regenerationis. Nam unde fit corruptio inde fit vita ex regeneratio. Men videre var jeg ikke værdig at see; thi, som meldt er, ved Forseelse af en alt for stærk Varme, agtede jeg min Materie at være fordærved, hvorfore jeg tog den ud, og, til min Skade, for Tiden aabnede den, ej agtende Philosophorum Erindring og Advarsel: Vogte dig, at du ikke aabner eller beveger dit Glas, fra Verkets Begyndelse indtil Enden, det maatte ikke alleene bringe dig stor Skade, og du skal aldrig kunde fuldføre dit Verk, men det maatte og med sin Gift døde dig; thi dends Stank er som Stanken af de Dødes Graver, derfor vogte dig for dends subtile Gift. For den tilbørlig Kaagning er det den høieste Gift, men efter fuldkommen Kaagning den høieste Medicin.

Efter at jeg nu ved Uforsigtighed havde fordærved alt mit Arbeide, og taget det udaf Glasset, vilde jeg ved Smelten udaf den sorte Materie faae mit Guld igien, som jeg havde indsat, men imod all Tanke befandt jeg, at det var forandred til en blyagtig Materie, næsten ligesom Antimonium, og til sit forige Corpus ikke kunde reduceres. Her lader jeg een Forstandig dømme, om fiint og puurt Guld, som det i Begyndelsen var, uden en Philosophisk Operation og Proces, til en blyagtig Materie kand forandres, saaledes, at det ikke til sit forige Corpus kand reduceres? Saa vidt har jeg erfaret.

Endskiønt jeg nu havde giordt forgjæves Arbeide, som vel saare fortrød mig, saa gav det mig dog nogen Fortrøstning, at jeg havde seet de Tegn paa mit Arbeide, som lignede et Philosophisk Verk i Begyndelsen, hvoraf jeg sluttede, at havde været paa rette Vej, og forhaabede derfore, ved større Flid og Forsigtighed, en anden gang at skulle gaae lykkeligere af for mig. Men jeg formaaede aldrig mere at komme saa vidt, eller at see den Forandring i mit Verk, som jeg saae den første gang, skiønt ieg twende gange siden forsøgte der-

paa, og derudi brugte all optænkelig Flid og Forsigtighed; hvilket gav mig en stor Forundring, og kunde ej anderledes optage det, end at det ikke var Guds Villie, at jeg skulle komme til slig Videnskab.

Til Slutning paa denne Materie, vil jeg ydmygst have den veldømmende Læsere anmoded, at han ej forarger sig over dette mit frugtes-løse Arbeide, og ej regne mig iblant dem, som af Begiærlighed til stor Rigdom og Herlighed har indvikled sig udi slige daarlige Speculationer, og et saa vidt udseende Arbeide, hvorudi ingen, eller dog ikkuns gandske faa har naaed deres Øjemærke; Thi ligesom jeg i alt det øvrige jeg har foretaget mig, har alleene hensigted til Grønlands Opkomst, og de arme Hedningers Bæste, saa veed og Gud, at jeg i dette har ikke heller havd anden Hensigt. Jeg tænkte, var saadan en høj Videnskab, ved flittig Efterspgning, opnaaed af andre, hvem veed, om ikke ogsaa Gud kunde lade mig komme dertil, helst efterdi mit Øjemærke, sandelig, var ikke andet, end at befordre Guds Ære, og arme vankundige Menniskers Oplysning; men at sligt, efter den allvise Guds gode Raad og Velbehag, ikke har vildet lykkes for mig, bør jeg lade mig nøje med, da jeg dog ikke dismindre haaber, at den allmægtige Gud ved andre Midler veed at besørge og befordre sin Ære. Lige saa lidet som den ret-dømmende Læsere maa tillægge mig en utidig og til Rigdom henseende Konst-Begiærlighed, lige saa lidet vil jeg haabe, at han anseer denne min Relation for noget Storpralerie, hvormed jeg vil indbilde mig selv og andre, ved Hændelse at have træffed en Konst, som dog, efter mange fornuftige Folks Tanker, aldrig er in rerum natura; Thi jeg relaterer intet andet, end hvad mig i Sandhed er begegned, og for Resten lader det staae ved sit Værd, hvad enten det er saa eller saa med mit Philosophiske Verk. Men som jeg ikke tvivler paa, at der jo findes dem, som forstaae Philosophorum Chymicorum Skrifter, og deres Opera, da vil jeg ogsaa more Philosophico paraboliſk-viis fortælle, baade, hvorledes jeg har procedered, og hvad Materie jeg har udvaldt, at Forstandige deraf maa forstaae, om jeg har været paa rette Vej eller ikke.

Een Philosophisk Drøm og Parabel.

Der jeg en Tidlang havde plaged mig med Philosophiske Tanker og Speculationer, faldt jeg omsider i Søvn, og drømmede, hvorledes jeg saae en meget skiøn Fyrstelig Person, der af Stand, Rigdom og Herlighed blant sin Slægt ikke havde Lige; Men det var bedrøveligt at fornemme, at endskiønt samme skiønne og prægtige Herre nok var i Stand, at formere sin Slægt, saa fandtes der dog ingen iblant all hans Slægt af Qvindelig Kiøn, som han kunde faae til sin Gemahl, uden een eneste Jomfru, men den samme var ej alleene behæfted med en arvelig Ureenhed, men endogsaa derforuden ubeqvem til Ægteskab, og til at undfange og føde Børn af sig. Og som samme Fyrstelig Person havde ikke dismindre en synderlig naturlig Tilbøjelighed til denne Jomfru, og jeg, som Præst, havde gierne copulered dem tilsammen, for at see af dem en herlig Slægt og Afkom, da consulerede jeg flittig vel-forfarne Medicos, om ikke nogen Medicin kunde haves, hvorved denne deilige Jomfru

kunde blive helbred, og til Frugtbarhed beredes. De gav alle det Raad, at Jomfruen maatte sættes udi et Bad, for at svede og purgere, og indgives en kraftig Kiærligheds-Drik af Martis og Veneris hidsige Blod, hvorved hendes kolde og ufrugtbare Natur kunde opvarmes, og til Frugtbarhed beredes. Det blev sat i Verk, og Badet bereedt af en Saturniniske Brønd, og af Vulcano syv gang heedt giort. Det er ikke at sige, hvad Marter og Pine den deilige Jomfru, efter syvfold Baden, udstod, saa hvis hun ikke ved Lunæ kiølende Kraft var bleven vederqvæged, og saa flitteligen opvarted og tient af hendes Slægtninger, alle Saturni Børn, som ogsaa til Jomfruens Sundhed contribuerede, alt hvad de formaaede, da havde hun aldrig kunde udstaaet den haarde Cuur, og kommet til Helbred-Stand, for at blive saa prægtig en Fyrstes Gemahl. Der nu Jomfruen var opkommen af det hede og hidsige Bad, og fra sin arvelig Ureenhed entlediged, og til Ægteskab og Frugtbarhed, ved Martis og Veneris indgydende Kraft bereedt og skikked, maatte man forundre sig over hendes overmaade deilige Gestalt og Skikkelse. Den Fyrstelige Person, som ellers havde en naturlig Tilbøjelighed til Jomfruen, blev nu, der han saae sin allerskiønneste Dianam, saa indtaget af hendes Deilighed og Skionhed, samt venlige og med Blufærdighed tempererede Miner og Gebærder, saa han ikke længere kunde holde sig. Der blev derfore strax giort Anstalter til den Fyrstelige Bilager, og et herlig Christalliniske Brude-Kammer bereedt, hvorudi de begge gik ind, og med hinanden opsteeg i Kiærlighedens Ægte-Seng. Derpaa blev Døren vel tillukt, og Nøgelen overlevered Vulcano at forvare. Jeg saae dem omfavne hinanden med inderlig Begiærlighed, og efter at de noksommelig havde forlysted sig udi hinandens Kiærlighed, faldt de omsider begge af Afmægtighed ligesom udi en dyb Søvn, og daanede. Jeg ventede længe paa, at de igien skulle opvaagned, men uformodentlig blev vare, at der opstigede en mørk Taage udi Brude-Gemakket, ja det deilige Brude-Par begyndte at fortne, og see ud som et dødt og forfuled Aadsel. Jeg forskrekkedes saare for denne Syn, tog Nøgelen fra Vulcano, og ubetænksom aabnede Gemakket, hvoraf udgik saa gruesom og penetrant en Stank, dog uempfindlig, saa det nær havde kosted alle vores Liv, som der vare nærværendes. Jeg gik hen, og beklagede min Skiæbne for det Philosophiske Collegio, men de beskyldte mig for en Misgierning, og straffede mig haarde, at jeg ikke loed disse døde Corpora roelig hvile i deres Grav, til Opstandelsens besluttede Termin, da af deres Aske den forønskede prægtige Solens Søn visselig skulle have opstaaet. Jeg erkiendte min Daarlighed med Fortrydelse, og dermed opvaagnede af min Philosophiske Drøm.

Den 18. Martii blev imellem mig og min Collega, Herr Albert Top, beslutted, at han skulde reise hiem til Fædernelandet, med Skibet som her havde ligget Vinter-Leje, og nu lavede sig til Hiem-Reisen, for at giøre Desseinets itsige slette Tilstand Vedkommende underdanigst bekiendt, og efter Mueligheed drive paa de forlangende Anstalters i Verk-sættelse, eftersom sligt ved blotte Skrivelse ikke saa eftertrykkelig, som fornøden giordes, kunde skee.

Den 27de var Herr Albert Top hen hos Naboerne, og tog Afskeed med dem.

Den 28de reiſede Kiøbmandens Assistent med den ſtore Baad og een Chaloupe Sønder efter, for at handle.

Den 2. April gik Skibet, ſom til dets havde ligget Vinter-Leje, igien fra Landet, for at fortſætte Hiem-Reiſen. Med min Collega afgik ogſaa een af de Grønlænder, ſom jeg havde i Huſet hos mig, efterſom han ſelv forlangede at følge med, for at ſee vort Land, og fornemme, om det forholdt ſig ſaaledes, ſom Poek havde beretted. Men ſom de uformodentlig i Søen træffede en ſtor Hob Jis, hvor de ikke kunde komme igiennem, var Skipperen foraarſaged, at vende om igien, og kom den 6 dito igien tilbage til Colonien, og havde imidlertid udſtaaet et ſtormende Væjr, og havde været i ſtor Fare for Jiſen.

Den 7de nærmede ſig ogſaa Jiſen under Landet, ſaa man af Colonien kunde ſee den, og blev af ſyderlig Vind jo mere og mere ſadt ind paa Landet.

Samme Dag gik jeg hen til Naboerne paa Øen, og læſte for dem. Iblant andet jeg talde med dem til deres Oplysning, var ogſaa om Daaben, hvis Nødvendighed til Salighed, jeg efter Mueligheed betydede dem. Derpaa ſvarede de, og ſagde, at de gierne ville lade ſig døbe. Men jeg loed dem forſtaae, at efterſom jeg endnu ikke var forſikred paa, om de af Hiertet troede, frygtede og elſkede GUd, da turde jeg endda ikke fordriſte mig til at døbe; thi GUd vilde ikke, at nogen ſkal døbes, uden de ſom kiender deres Synder, og dem fortryde, beder GUd om Naade, og hierteligen troer og forlader ſig paa JEſum Chriſtum etc. De paaſtod alle, at de giorde det, og vilde ikke, at jeg i nogen Maade ſkulle tvivle paa deres Oprigtighed.

Den 8de kom Assistenten hiem igien af Handels-Tougten, Sønden fra, med Chaloupen, men den ſtore Baad havde han maatt ladet efter ſig i Koek-Øerne, ſaaſom de kunde ikke kommen igiennem Jiſen med den, ſom næſten havde tilſtopped alle Løb og Sunde.

Nu flottede Grønlænderne igien udaf deres Huſe, og med deres Telter begave ſig enhver til deres ſædvanlige Pladſer, for at ſøge deres Næring.

Den 20de om Morgenen tilig fik vi ſee et Skib uden for Landet, iblant Jiſen, hvilket, ſom vi kunde fornemme, gierne vilde komme til Landet, hvorfore man udſendte en Chaloupe til det. De bleve meget glade, at Folk kom ud til dem, ſom var bekiendt, og kunde lootſe dem ind udi en god Havn, hvor de med Skib og Gods kunde blive salverede; thi de havde tvende Dage tilforn været af Jiſen farlig beſkadiged, ſaa at, hvis de ikke havde kundet kommet udi en god Havn, de dog havde maatt forladt Skibet, og biærged ſig med Chalouperne, for at komme til Land, og opſøge Colonien, eller hvor de kunde træffed Skibe. Skibet var fra Amsterdam, en ſtor ny Fløjte, og ſkulle gaae paa Hvalfangſten. De kunde ikke nokſom fortælle, hvor ſtrekkelig en Hob Jis der allevegne drev udi Søen, og giorde Far-Vandet meget farlig for Skibene. Efter at de vare komne vel i Havn, og havde reparered deres Skib, gik de igien til Sejls den 23de, for at fortſætte deres Reiſe Nord efter til Hvalfangſten.

Den 28de reiſede Kiøbmandens Assistent atter Sønder efter, med tvende Chalouper, for at handle.

Den 29de drog iligemaade Kiøbmanden med den store Baad og een Chaloupe Nord efter.

Den 1. May, saae man atter Skibe uden for Vallen passere forbi, Nord efter.

Den 3. dito var jeg tillige med min Collega hos de udi Nepiset-Sundet forsamlede Grønlænder, og underviiste dem. Der sammestæds stod nu mere end 60 Telter her og der omkring. Vi stillede dem i Hobe paa Marken, saasom det var godt Vejr, og læste for dem.

Den 7de kom Assistenten tilbage igien, og havde for Is, hvoraf alle Bugter og Vige laae fuld, ikke kundet forsætte Reisen Sønder efter.

Den 9de saae man atter et Skib under Vallen.

Den 10de foer Assistenten Nord efter, for at handle.

Den 14de besøgte jeg, tillige med min Collega, Grønlænderne igien udi Nepiset-Sundet, paa Embedes vegne.

Den 16de kom en ung Grønlænder af Nepiset-Sundet til os, og forlangede, at han maatte blive hos os, saasom hans egne Folk hadede ham, fordi han saa ofte besøgte os, og holdte sig til os. Jeg tog ham ogsaa an, til Forsøg, om han fremdeles vilde forholde sig saaledes, som man hid indtil havde fornummet af ham; thi saasom han var en vakker og artig Dreng, gav det mig Haab, at der kunde blive noget godt af ham i Fremtiden.

Den 21de kom Kiøbmanden tilbage, Norden fra, med Fartøjerne fulde af Spek.

Den 23de loed man 3 Mand fare ind udi Amaralik-Fiorden paa Rinsdyr-Skytterie. Min Collega følgde ogsaa med, for lidt at underviise de derinde værende Grønlænder. Den største Deel af de i Nepiset Sundet tilholdende Grønlænder brød paa denne Tid igien op derfra, og begave sig ind til Fiordene, efter Sædvane, paa Lodde-Fangst og Rinsdyr-Jagd, hvormed de den meste Deel af Sommeren hendrive.

Den 26de arriverede Fædernelandets Skib til Colonien, efter een meget god og snar Over-Reise paa 4 à 5 Uger. Et andet var ogsaa forventendes. Med Skibets Ankomst fornam man, at en gandske uformodentlig Forandring var udi Desseinet foregaaet, formedelst at Compagniet udi Bergen havde gandske frasagd sig den Grønlandske Handel og Besejling, saasom de havde sat alt for meget derpaa, uden at vente nogen Erstatning derfore igien. For den Aarsag skyld var Deres Kongelige Majestet selv allernaadigst beveged, at fortsætte Verket, og til vores i Landet Værendes Subsistence udi dette Aar fra Bergen ladet udgaae tvende Skibe med Proviant og andet mere. Der overkom ogsaa med Skibet, efter Kongelig Ordre, en Commissionair, som skulde undersøge det Grønlandske Væsen, for allernaadigst at ville see, hvad der var ved at giøre, og om den Grønlandske Handel med nogen Fordeel herefter kunde fortsættes.

Den 30de kom Hr. Albert Top igien udaf Amaralik-Fiorden. Han bragte intet Vildt med sig, uden nogle faa Ryper. Han havde af Grønlænderne der inde faaet et Stykke Metall, som havde Ansеende som det var en Blanding af Sølv; det saae ogsaa ud, som det havde været et Stykke af en Klokke, som

uden Tvivl har været af een fordum Tids Kirke-Klokke der i Landet; thi Grønlænderne berettede, at de havde fundet det i Jorden.

Den 3. Junii kom Assistenten hiem igien Norden fra, men havde ikkun giordt slet Handel, saasom Grønlænderne var fløtted ind i Fiorden.

Den 10. dito begav det overvintrede Skib sig atter paa Hiem-Reisen. Med dette overgik ogsaa Hr. Albert Top, som havde været udi Landet i 4 Aar, som en Med-Arbeidere med mig, til Hedningenes Oplysning, og imidlertid forholdt sig som en flittig, troe og retsindig Guds Tiener, hvilket Skudsmaal jeg med Sandhed kand give ham. Hans svage Hilsen og kleinlige Legems-Constitution vilde ikke tillade ham, at forblive længere i dette Land.

Samme Dag bortgik ogsaa det ankomme Skib, for at begive sig Nord efter paa Handlingen.

Den 12te fik vi see en skrekkelig Hob Is uden for Vallen, som med næst forleden Dags stormende Væjr af Sønden var dreven under Landet, men Dagen efter ved en Nord-Ost Vind satte fra Landet igien.

Den 14de arriverede ogsaa til Colonien det andet forventede Skib, som blev liggendes paa Havnen indtil den 27de, da det igien begav sig paa Reisen.

Samme Dag reisede jeg op til Grønlænderne udi Nepiset-Sundet, for at underviise dem af Guds Ord. Udi disse Dage vare ogsaa ankomne en stor Deel fremmede Grønlænder længst Sønden fra, for efter Sædvane at besøge disse, og giøre sig lystige med dem.

Eftersom vi nu hver Dag havde Besøg af Grønlænderne, besynderlig de Fremmede, saa benyttede jeg mig ogsaa samme Leilighed, at underviise dem om Gud, hvorudi de loed sig forlyde at have god Behag.

Den 1. Julii blev den store Baad udsendt, Sønden efter, for at handle.

Den 8. dito reisede jeg i Følge med Commissionairen og Kiøbmanden, hen, at tage tvende Pladser udi Øjesyn, som jeg agtede begvem til at oprette os der en bestandig Colonie og Værelse. Den ene var 2 Mile Osten for os, og den anden 2 à 3 Mile Sønden fore, begge paa det faste Land. Den første angaaende, da var den et temmelig smuk Stæd, saavel at bygge paa, som og at føde der nogle Qvæg og Creature, saa ogsaa nær ved Stædet en god Havn, hvor Skibe kunde ligge, og ikke megen lang Indsejling. Ved det andet Stæd var ogsaa vel en god Skibs-Havn, dog Indløbet for Skibene længere og besværligere, men til Creature at holde og føde, var der slet ingen Leilighed til.

De fremmede Grønlænder, som vare ankomme udi Nepiset-Sundet, drog nu igien derfra, og begav sig paa Hiem-Reisen.

Den 12te, der jeg fik at høre, at tvende Grønlænder udi Nepiset Sundet laae syg, og een Dagen tilforne ogsaa ved Døden var afgangen, reisede jeg hen til dem, for med Guds Ord at underviise og giøre dem bereed til Døden, helst efterdi de baade af Naboerne, som i næst-forgangne Vinter havde boed nær ved os, og af den Underviisning jeg har kundet give dem, havde faaet nogenledes Begreb af Gud og himmelske Ting. Jeg fandt dem begge i slet Tilstand, dog kunde de tale og svare paa hvad jeg tilspurde dem, og med Andagt bad Gud om Hielp, og hvis de skulle døe, de dog maatte komme til hans

Herligheds Himmel, besynderlig den eene, som syntes at være rørdt af Guds Ord, takkede mig, at jeg vilde besøge og undervise ham i denne hans slette Tilstand. Der vare og endeel andre Syge, og mest alle incommodered af slem Hoste og Bryst-Svaghed, som er en sædvanlig Syge iblant dem, af hvilken og mange døe. Mesteren eller Feldskieren, som var med mig, gav dem vel nogen Lægedom, hvilken de dog i Forstningen nødigt ville tage ind. Efter at jeg havde undervist dem alle, reisede jeg hiem igien.

Den 13de kom den store Baad, som var Sønder efter, for at handle, hiem igien; thi for Is, som endnu allevegne der Sønder laae imellem Landet og Øerne, kunde de ikke komme fort, men maatte vende om igien.

Den 17de kom Skibet, som gik Nord efter, for at handle, igien tilbage, og havde, for silde Ankomst, giort slet Handel; thi Hollænderne havde allereede besøgt alle Havner og Pladser, saa intet eller lidet nu for dem var at bekomme.

De havde ellers recognoscered alle Pladser udi Disco-Bugt, og imellem 68 og 69 Grader befunden een meget smuk og bequem Plads, hvor en Loge kunde oprettes, baade for at være dis nærmere for Hvalfiskeriet, som ogsaa at benytte sig Handlingen paa samme Stæd, som er den fornemste. De bragte ogsaa med sig en Prøve af Steen-Kull, som findes paa Disco-Eyland.

Den 25de kom de to Mand hiem fra Lax-Elven, hvor de for 14 Dage siden vare indfarne, men havde ikkun faaet en halv Tønde Lax, saasom Elven, af continuerlig Regn, var bleven meget stor, og de besværlig kunde fange Laxen. Rinsdyr vare de ikke heller saa lykkelige at faae nogen af.

Den 27de reisede jeg med Skipperen, som var kommen tilbage Norden fra Handlingen, ind til forhen ommeldte Stæd, Osten for os, som jeg agtede bequem, at sætte Colonien paa, at han ogsaa kunde besee Leiligheden og Indsejlingen for Skibene, som der maatte indløbe. Stædet stod ham ogsaa meget vel an, og han agtede, ingen i Nærværelsen bedre og bequemmere kunde antræffes, hvor Colonien kunde henfløttes; thi foruden anden Bequemhed, fandtes der ogsaa skiøn Leer og Steene til Bygningen. Det usunde Stæd vi boede paa, nødde os til, at see os om efter en bedre Bygnings-Plads, hvor der baade var en sundere Luft end ude ved Hav-Siden, og bedre Leilighed, af Land og Vand at faae noget til Forfriskning.

Den 3. Augusti gik Skibet igien fra Landet, for at fortsætte Hiem-Reisen.

Samme Dag reisede 4 Mand ind til Amaralik-Fiorden, at slaae Høe til Creaturene.

Den 4. dito kom een af de tvende ved Lax-Elven liggende Mand hiem med trende Rinsdyr, som de der sammestæds havde skudt.

Den 5te reisede Kiøbmanden ogsaa der ind, og forblev der indtil den 14de, og kom saa tilbage med 2 Tønder Lax og et Rinsdyr.

Den 15de kom ogsaa de til Amaralik-Fiorden udsendte Folk hiem igien med den store Baad fuld af Høe.

Den 16de foer jeg hen over til Koek-Øerne, paa Embedets vegne, og forefandt der ikkuns 7 Vildmands-Telter, alle de andre opholdte sig endnu inde i Fiordene, hvorhen at fare, paa nærværende Tid mig ikke gaves

Leilighed, saasom uforbigiængelige Forretninger ved Colonien, for Folkene, det ingenlunde vilde tillade.

Den 30. hujus førdte vore Folk, som var inde ved Lax-Elven, at slaae Høe, hiem med sig trende Tønder Lax og tvende Rinsdyr fra de der inde værende 2 Mand.

Den 3. September besøgte jeg Grønlænderne, som holdte til i Nepiset-Sundet, hvor nu dog ikkuns vare 5 Telter eller Familier.

Den 8de blev en Vildmands-Pige hentet til Colonien, saasom een af vore Folk for nogen Tid tilforne havde fatted en synderlig Inclination til hende, og endelig vilde have hende til sin Kone, hvortil ogsaa Pigen ej heller var uvillig. Jeg havde vel giordt min Fliid, at føre ham af disse galne Griller, foreſtillende ham, hvor urimelig det var, at han, som en Christen, vilde gifte sig med en Hedning, men det kunde ikke hielpe, og man kunde umuelig persvadere ham til, at afstaae sit Forsæt, hvorfore jeg omsider maatte lade hendte hende til Colonien, og først undervise hende i Christelig Kundskab, førend sligt Giftermaal kunde tillades.

Den 9de kom en Grønlænder til mig, havende med sig et Stykke Metall, som han sagde han havde fundet i Jorden ved de fordum Kablunakkers Huse. Det var et lige saadant Stykke som det forrige, og var af den underste Kant af en Klokke, som uden Tvivl havde været en Kirke-Klokke, i de Christnes Tider der i Landet.

Den 10de blev den store Baad med en Chaloupe udskikked paa Handels-Tougt.

Den 15de kom nogle af vore sædvanlige Naboer hiem udaf Fiordene, og vilde nu tage ind i deres Vinter-Boeliger igien, thi det begyndte alt at see Vinter-agtigt ud, med urvelig Væjr og Snee-Slud, og havde ellers i den hele Sommer været et ustadigt og usund Væjrlig, hvorover Indbyggerne allevegne, Nord og Sønder, vare ilde plaged af Bryst-Svaghed og Høste, og mangfoldige bort døde. Vi vare ej heller frie for denne Plage, men mange af os ilde farne, dog, GUd skee Lov! igien restituerede.

Den 18de kom Chaloupen igien af Handels-Tougten Sønden fra.

Den 20de gik jeg hen til Naboerne her paa Øen, at læse for dem.

Den 22de loed jeg min ældste Søn fare hen til Grønlænderne i Koek-Øerne, paa samme Forretning.

Den 24de kom vores Skyttere hiem med tvende Rinsdyr.

Den 1. October kom ogsaa den store Baad hiem fra Handels-Tougten Sønden fra.

Den 2. dito foer Kiøbmanden atter ud, Nord efter, paa Handling. Om Aftenen blev et stormende Væjr af Sønden, med Regn, som igien borttog Sneen, som var falden for 14 Dage siden.

Den 7de besøgte jeg Naboerne paa vor Øe, paa Embedets vegne.

Den 20. og 21de var jeg ligeledes hen i Koek-Øerne paa samme Forretning. Ved Tilbagekomsten læste jeg ogsaa i Nabo-Husene paa vor Øe, som med de i Koek-Øerne boende giorde tilsammen 50 à 60 Familier.

Forige Dag kom Kiøbmanden hiem igien fra Handels-Tougten Norden

fra, med Handels-Fartøjerne fulde af Spek og Rinsdyr-Skind; havde og været mere at bekomme, hvis Fartøjerne havde kundet biærged det.

Den 27de reiſede han atter ud med Handels-Fartøjerne Sønder efter.

Den 13. November loed jeg min Søn reiſe hen til Grønlænderne, ſom boende een Miil Øſten for os, for at læſe for dem.

Den 14de kom vore Folk hiem igien Sønden fra, men havde været i ſtor Farlighed, formedelſt det ſtormende Væjrlig ſom idelig blæſte. Det ene Fartøj, fuld af Spek, blev forliiſt, dog Folkene, Gud ſkee Lov! biærged.

Den 20de blev atter een Chaloupe udſendt Nord efter til Pisubigme, for at fornemme, om der endda var noget Spek hos de der boende Grønlænder at bekomme.

Den 21de reiſede jeg hen over til Koek-Øerne, paa Embedets vegne. Der jeg Dagen derefter foer fra et Huus til det andet, for at læſe for dem, og det var ſtille, og Snee-tyk Luft, opreiſte ſig et forfærdelig ſtormende Væjr af Sønden, med Slud og Snee-Drev, ſaa vi kunde ikke ſee hinanden i Chaloupen. Vi havde nær maatt ſat til imellem Skiær og Klipper, eller dreven til Søes, hvis ikke Guds gode Forſyn havde hiulpet os under en liden Øe, hvor vi vel kom paa Land, men at biærge Fartøjet, var for os umuelig, thi ſom Væjret tog til, blev Søe-Diningen og Bølgerne alt ſtørre og ſtørre, og havde nær ſlaget Chaloupen i ſtykker for os mod Landet, vare derfore foraarſaged, at ſtige i Fartøjet igien, og holde os nær ved Landet, det meſte mueligt var. Og ſom den gode Gud giorde det ſaa, at Vinden juſt i det ſamme gav lidet efter, kom vi lykkelig over til den anden Øe, hvor Grønlændernes Huſe ſtode, og, lovet være Gud! bleve der biærgede. Vi vare ikke ſaa ſnart komne i Behold hos Grønlænderne, førend Væjret begyndte atter igien haardt at blæſe, ſaa at, om det havde kommet paa os, mens vi vare ude, vi visſeligen havde maatt undergaae. Om Natten ſprang Vinden om til Norden, og ſtilledes af, hvorfore vi om Morgenen derefter begav os paa Reiſen derfra hiem igien.

Den 29de kom den til Pisubigme udſendte Chaloupe hiem igien. Der var endda Spek nok at bekomme, men kunde ikke mere blive afhentet paa denne ſkarpe Aarſens Tid.

Den 3. December foer jeg hen til Grønlænderne, ſom boede 2 Mile omtrent Øſten for os, hvilke jeg, ſiden de komme udaf Fiordene, til denne Tid endda ikke havde beſøgt. Der paa Stædet vare tvende Huſe, hvorudi logerede 12 Familier tilſammen. Der jeg talede til dem om Bønnen, og ſagde, hvor ſtor en Kraft een troende Bøn havde, kom to af dem frem, og ſtadfæſtede hvad jeg ſagde, ſigende: At de havde fornummet, at det var ſanden; hvor da enhver berettede, hvad ham var vederfared. Den ene ſagde: At der han engang i næſt-afvigte Sommer roede for ſig ſelv i ſin lille Baad, ved en Øe, gik han paa Land, og loed Baaden efter ſig i Fieren. Men ſom han var gangen et Stykke op paa Øen, og Vandet imidlertid voxte, drev hans Baad fra Landet, hvorover han, der han kom ned til Stranden, og ſaa det, blev meget bange; thi der var ingen Folk i Nærværelſen, ſom han kunde vente ville komme der. Da tænkte han paa min Underviisning, at jeg havde ſagd, at naar man troer,

og beder Gud om noget, da skeer det. Hvorfore han ogsaa bad til Gud, at hans Baad maatte komme til Landet til ham igien, ellers maatte han døe af Hunger. Det skeede ogsaa, thi Baaden kom drivendes til Landet, et lidet Stykke derfra; hvorover han blev glad, og takkede Gud, og foer hiem. Den anden fortællede, hvorledes han engang var bestædt i stor Livs-Fare, i det en Sælhund nær havde forraskeb ham, ved det at Liinen, da han havde skudt Harpunen i Sælhunden, kom i ureede for ham, og blev fast i hans Baad, saa han, der Sælhunden løb hen med Liinen, kullede omkring; Da tænkte han ogsaa paa Gud, og Guds Søn, og bad ham hielpe sig. Gud hialp ham ogsaa; thi som Harpunen slap løs igien udaf Sælhunden, fik han reist sig selv op igien, og beholdt altsaa Livet. De forundrede sig alle over det som disse twende fortaldte, og sagde, at naar de kom i nogen Nød, da vilde de ogsaa paakalde Gud, som er mægtig at hielpe.

Den 5te gik jeg hen til Naboerne paa vor Øe, og læste for dem.

Den 16de besøgte jeg atter Naboerne paa Embedets vegne. Denne gang læste jeg dem noget for af Evangelierne, som jeg havde oversat, hvilket de med sømmelig Andagt paahørdte, allerhelst den HErres JEsu Christi Mirakler, hvorover de højligen forundrede sig. Jeg forblev hos dem om Natten, og om Morgenen gik hiem igien, hvormed min Visite til Grønlænderne blev endt for dette Aar.

Anno 1728.

Som det gamle Aar endtes med et meget ustadigt og slemt Vejr, saa begyndtes og det Nye ligeledes med ustadig og stormende Vejr og Sneefog, derhos ogsaa temmelig Frost, at endog Sundet uden for Colonien laae tilfrossen, saa man kunde ikke komme ud med noget Fartøj.

Den 14. Januarii, efter at Isen igien brød op, reiste jeg hen over til Grønlænderne udi Koek-Øerne paa Embedets vegne, og kom igien den 16. dito.

Samme Dag var Kiøbmanden gaaen hen til Naboerne, og besøgte dem; hvor da en gammel Skalk der sammestæds loed sig forlyde, at Kiøbmandens Besøg var dem meget behagelig, thi han kom ikke og brydde dem med den kiedsommelige Læsen, som Præsten giorde, af hvilket han sagde sig slet intet at troe. Men der Kiøbmanden gav hannem for saadan sin ugudelig og forargelig Tale et par Ørfigen, undskyldte han sig, og sagde, at det ikke var hans Alvor; hvilket neppe var at troe, thi han sagde nok hvad hans Hierte meente. Fra de andre hans Naboer fik man siden høre, at de var ikke vel tilfreds med ham, for den Tale skyld; Thi for Poek (som er den Grønlænder, der havde været her i Kiöbenhavn, og da var hos os), har de paa Søen ladet sig forlyde saaledes: At han talede som et Barn, og ikke som en gammel Mand, og Præsten skulle deraf tænke, at de alle vare ligesom han.

Den 18de, som var den anden Søndag efter Hellig Tre Kongers Dag, blev Poek med sin Kone, efter at de paa nogen Tid vare underviiste i den Christelige Lære, deelagtig giort i den hellige Daab, hvilken de med sømmelig

Andagt annammede, og aflagde selv deres Christelige Bekiendelse for vores lille Forsamling, og fornøjelig svarede til alle de Christelige Lærdoms Spørsmaal, som dem blev forelagd. Ham blev given det Navn Christian, og hende Christina. Jeg havde vel tilforne invitered Naboerne til at være overværendes ved denne Forretning, i Forhaabning, det maatte give dem nogen Impression, men som Vejrliget var slemt, kom ingen uden nogle smaa Drenge.

Den forhen ommeldte Person af vore Folk, som havde fatted Inclination for den Grønlænder-Pige, faldt i disse Dage udi stor Melancholie og Uroelighed over hans forhen ugudelig førdte Levnet, saa han var geraaden udi Samvittigheds Banghed og Bedrøvelse. Vildmands-Pigen, som over saadan hans usædvanlig Anstillelse og Raserie blev forfærded, begiærdte, at maatte faae Forlov at gaae hiem til sine Folk, hvilket jeg og tilstedde hende. Det bange og bedrøvede Menneske var en Tidlang bestedde i denne Elændighed, blev dog omsider ved GUds Ord og hans Naade trøsted, og, GUd skee Lov! nogenledes bragt til rette igien.

Den 27de gik jeg hen til Naboerne paa vor Ø, og læste for dem, hvor da den forommeldte gamle Skalk, som til Kiøbmanden havde sagt, at min Underviisning var dem kiedsommelig, kom nu, og undskyldte sig, og sagde, at det var ikkun talt af Lystighed, jeg skulde ikke være vred paa ham derfore. Jeg straffede baade ham og de andre, og bebreidede dem, hvorledes de udi min Nærværelse vel anstillede sig, som de troede og elskede GUd, men i min Fraværelse forholdede sig anderledes. De sagde alle ney dertil, og paastod, at de uden Skrømt troede og frygtede GUD.

Forrige Dag blev een af Vildmands-Drengene, som var til Huus hos os, og var faren hen over at besøge sine Venner udi Koek-Øerne, der sammesteds om Natten. Ved Tilbagekomsten fortalte han os en synderlig Passage, nemlig: Een Mands Qvinde fra vores Ø, som gav sig ud for at være en viis Qvinde, var og der, og med sin Konst curerede en Person som havde ondt i sin Foed, og kunde ikke gaae, paa denne Maade: Hun satte sig ned, mumlede og hexede over hans Been, og snede derpaa saa længe, indtil hun fik Hull derpaa, og uddrog af Beenet nogle Stykker Skind som Tarmer, og kom dog intet Blod eller Materie ud, men Foden var strax heel igien som tilforne, at man kunde intet see paa den. Dette, sagde han, forholdt sig saa i Sandhed; thi baade han og andre flere saae derpaa. Saadan Cuur, sagde de, deres Angekuter og Vise ofte forrette.

Paa en anden Tiid træffede bemeldte Hexe-Qvindes Mand een af vore Grønlænder ude paa Søen, og bad ham sige til mig, at jeg vilde være hannem behielpelig imod tvende Hexen-Mestere, som havde skudt Pile i hans Siæl, der de hexede, hvorover han frygtede, at han snart maatte døe. Hermed gaaer saaledes til, som de sige, at Hexe-Mesteren sidder i Mørket og hexer, og maner den Fraværendes Siel til sig, som han vil giøre ondt, som og skal komme tilstæde, og tydelig kiendes af andre paa sin Tale; hvor da Hexe-Mesteren skyder efter ham med sin Læntse, rammer han da Sielen, som de sige, da skal han ikke kunde trives derefter, men maa døe inden en kort Tid. Saadanne slemme og daarlige Indbildninger ere de arme Folk meget indtagne af, hvortil de

saa kaldede Angekuter allene ere Aarsage; thi de indbilde de andre megen Løgn, og drive adskillige Abespill for dem, hvorunder alt de have deres egen Interesse, saasom de alleene giøre sligt for at faae af de andre Betalning derfore. Siden jeg havde aabenbared deres Løgn og Bedragerie, og strengelig trued dem, da har de ikke saa aabenbarligen tord øved deres Narrerie som tilforne. Dertilmed saa kommer deres Konst jo meer og meer af Brug, efterdi de fleste nok forstaaer, at det er Løgn de farer med.

Den 3. Februarii reisede Kiøbmanden ind til Grønlænderne udi Baals-Revier, for at handle med dem. Jeg loed og min Søn reise med ham, for at læse lidt for de der sammestæds værende Folk.

Slutningen af Januarii Maaned, og Begyndelsen af Februario, var meget skiøn, med mild og klar Luft, saa der kunde ikke være mildere Luft om Foraarets Tider.

Den 11te vilde jeg have reist hen over til Grønlænderne udi Koek-Oerne, men maatte vende om igien, for paakommende stærk Blæst af Sønden. Læsede dog for Naboerne paa vor Oe. Eftersom den Hexe-Qvinde, som skulle have forretted den næstforommeldte underlige Cuur paa den Grønlænder udi Koek-Oerne, var udi et af disse Huse, søgte jeg, at persvadere hende, at hun og vilde komme til os, og curere een af vore Folk, som og havde ondt i sit Been, paa det jeg kunde forsøge hendes Konste og faae at vide, hvorledes hun bar sig ad, og hvad Abespill hun brugte, hvormed hun saa mesterlig kunde bedrage og fixere de andre. Hun vegrede sig i Forstningen ved at komme, thi hun frygtede, at det vilde vel ikke gaae lykkelig af for hende, men at hun skulle vederfares noget ondt af mig derfor, saasom jeg tilforne havde trued haardeligen at straffe dem som brugte saadanne Konster; Men der jeg tilsagde hende god Betalning for sin Umage, loed hun sig omsider overtale, og lovede at komme. Som hun og den 17de, i Følge af hendes Mand, og flere af Naboerne, kom til os. Jeg loed derfore Patienten komme frem, hvilken hun befalede at sætte sig ned paa Gulved; toeg derpaa fat paa hans Been, blæste paa det, mumlede og hexede derover, og brugte pudseerlige Gebærder, lagde sig Næs-grus over Foden, og suede paa den. Men som hun tilforne, det jeg nok mærkede, havde stopped nogle Stykker Seener udi sin Mund, hvilke hun vilde indbilde os (som hun tilforne havde giort ved de andre), at hun drog og suede det udaf Beenet, da holdt hun begge sine Hænder tilsammen over Beenet, hvor hun med sin Mund suede derpaa, paa det hun kunde skiule Seenerne, som hun havde i Munden, og vilde indbildt os, at hun trækkede og suede udaf Beenet; Men førend hun kom til Ende dermed, rev jeg hendes Hænder bort fra Beenet, hvorunder hun havde Seenerne skiult, og saaledes aabenbarede og overbeviiste hende hendes Løgn og Bedragerie, hvormed hun og hendes Lige i lang Tid havde fixered andre. Jeg truede hende, at hun maatte sige Sandhed, og for alle tilstaae, at hun lige saa havde baaret sig ad med den hun curerede udi Koek-Oerne. Den lovede Betalning fik hun paa sin Ryg, med hosføjede Trudsel og Advarsel, at hvis hun oftere øvede sligt Pus, skulde hun endda haardere blive straffed. De skammede sig alle over det, at hun blev saa aabenbared og beskiæmmed i sin Konst, og med hinanden gik hiem til deres eget

igien. Man kand heraf nok see, hvad Beskaffenhed det har med Grønlændernes Hexe-Konst, nemlig at den bestaaer i lutter bare Indbildning, uden paafølgende Frugt og Effect, og dog ere de dumme Folk saa læt-troende, at de ikke i ringeste examinere deres Angekuters bedragerske Konster, og dem eftertænke, skiønt intet i Gierningen paafølger.

Den 18de kom de i Baals-Revier indfarne hiem igien, efter at de næsten havde besøgt dem alle, og befandtes at være mere end 60 Familier.

Den 23. og 24de var jeg henover i Koek-Oerne, og læste for dem. I hvor jeg kom, da fortaldte jeg dem næst-forermeldte Passage, og hvorledes denne Hexe-Mesterindes løgnagtige Konst blev aabenbared, og bebreidede dem, at de havde været saa eenfoldige, og ikke kundet eftertænkt sligt tilforne. De forundrede sig alle derover, og maatte tilstaae, at de vare store Løgnere. Om mig, sagde de, at jeg var meget trædsk, og loed mig ikke lættelig binde noget paa Ærmene, som de giøre. Den Person, som hun havde curered, tilspurde jeg, om han da var bleven tilpas udi hans Foed, siden Kiærlingen var i fær med ham? han svarede nej, men at han var ligesom tilforne.

Den 2. Martii reisede Kiøbmanden med tvende Chalouper Nord efter til Pisubigme, for at handle.

Den 4de besøgte jeg Naboerne paa Oen paa Embedets vegne.

Den 10de kom Kiøbmanden tilbage, Norden fra, med begge Fartøjerne fulde af Spek.

Den 15de kom een til os fra Koek-Oerne, og berettede, at forige Dag var en liden Dreng hos dem bleven borte, da han var faren ud for Landet at fiske, saa de vidste ikke hvor han blev af, og kunde ikke finde hverken Baad eller andet efter ham, og som det var gandske stille og godt Vejr, troede de ikke, at han var bleven borte, og drukned i Søen, men sluttede, at Underjordiske, som de kalde Ignarsuit, havde taget ham ind; thi de plejede ofte at snappe Folk bort, saa man ikke veed, hvor de blive af. Der jeg bad hannem, at han vilde forklare mig, hvad de saa kaldede Ignarsuit vare for nogle, sagde han, at det var ikke den, hvilken jeg havde sagd skulle pine de Ugudelige i Helvede, men det vare nogle usynlige Folk i Jorden og Biergene, hvilke undertiden lade sig see, og kalde de dem Ignarsuit, fordi de ere at see til, som der var Ild, og alleene sees i Mørket. Saaledes findes og hos disse Folk den Mening, at der gives Underjordiske. Men jeg underviiste ham, at den Mening var falsk; thi hvad som saaledes undertiden lader sig see, ere ikke særdeles Folk under Jorden, men Diævle, som søge at forskrekke dem, for hvilke de dog ikke havde at befrygte sig, dersom de ikkun troe og frygte Gud, som lader sine Engle bevogte dem som troe paa sig etc.

Den 22de reisede Kiøbmandens Assistent med den store Baad og tvende Chalouper Sønder efter, for at handle, kom igien tilbage den 25de, eftersom Fartøyene befantes saa læk og brøstfældige, at de kunde fortsætte Reisen med dem denne gang.

Den 1. April besøgte jeg atter Grønlænderne paa vor Oe, paa Embedets vegne.

Næst-afvigde Maaned var saa streng med Kuld og uroeligt Vejr, som ikke havde været før i den hele Vinter.

Den 6. April, da der kom nogle Grønlænder til os fra Koek-Derne, berettede de allereede havde seet tvende Skibe passere forbi Nord efter.

Den 10de kom først vore Folk igien ud paa Handels-Tougten; thi fra den Tid de maatte vende, indtil nu, havde været et meget slemt og ustadigt Veyr.

Den 14de, eftersom Grønlænderne nu vare i Motion, at flytte udaf deres Vinter-Huse, af hvilke nogle fra Koek-Derne var komne, og havde sadt sig med deres Telter i Nærværelsen, foer jeg hen til dem, og læste for dem.

Iblant Grønlænderne, som boede i Koek-Derne, var een, saa at sige, velagtende og formuende Grønlænder, alvorlig, og dog derhos lystige af Humeur; den samme, eftersom han havde hørt, at udi vores Land var en stor Herre, som vi kaldte Konge, og regierede over andre, sagde han og sig at være Konge over de andre Grønlænder, eller ypper mere end de.

Saa ofte jeg var hos dem, og vilde undervise dem af Guds Ord, opmuntrede han andre til at give Agt paa min Undervisning, straffede og taldte dem til som vare skiødesløse, og vilde ikke give Agt paa; ja selv førdte Ordet, og svarede til alt hvad jeg tilspurde dem, og begiærede Underretning om det han ikke vidste og forstod. Denne samme Mand, som han for kort med flere andre af Bryst-Svaghed, som da overalt grasserede, var ved Døden afgangen, kom hans Daatter (som vi for Giækkerie kaldte Printzessen, og var hans eneste Barn), og begiærdte, at hun maatte blive hos os, saa havde hun Lyst, til Sommeren at reise hen over til vort Land, og see den Konge og Kongelige Børn, om hvilke de havde hørt fortælle saa meget Roes-værdigt. I Forhaabning, at det skulde blive det Høje Kongelige Herskab til allernaadigst Plaisir og Velgefall, om hun kom over med, tog jeg imod hende, og naar Leilighed gaves, flitteligere underviiste hende i den Christelige Lære, for at præparere hende til den hellige Daab, førend hun kunde oversendes.

Den 19de kom vore Folk igien tilbage, og maatte vende for Jis, som de 6 à 8 Mile Sønden fore i stor Mængde forefandt, og havde belagd alt Landet, saa de kunde ikke komme videre. Den nærmede sig og jo mere og mere til Colonien, og af jævnlig blæsende Sønden Vind blev sadt paa Landet.

Den 21de besøgte jeg Grønlænderne, som vare komne tilsammen udi Nepiset Sundet til Rognfisk-Fangsten. Af omkring boende Grønlænder vare der nu forsamled hen ved 100 Familier, som stode i Telter, hvilke jeg, efter Sædvane, stillede i visse Hobe, og læste for dem.

Den 22de reisede Kiøbmanden med den store Baad og tvende Chalouper Nord efter, for at handle, eftersom ikke var Apparence at komme Sønden efter for Jisen.

Den 30de kom de paa Handels-Tougt udfarne hiem igien, med Fartøjerne fulde af Spek.

Den 3. May var jeg atter op i Nepiset-Sundet hos de fremmede Grønlænder, og underviiste dennem, af hvilke dog nu en stor Deel igien vare bort-

farne derfra. Ret som jeg kom der, døde en Mands Kone efter sin Barselfærd, hvorover en stor Hylen og Graad foraarsagedes iblant Slægtningene. Efter at de havde holdt op at græde, tog Manden og svøbte hende ind udi et Rinsdyr-Skind, og maatte selv alleene tage hende paa Ryggen, og bære hende bort. Jeg sagde vel til Vennerne, at de skulde hielpe hannem at bære, men det vilde de ikke, foregivende, at de ikke maatte røre ved den Døde, uden han som hørte hende nærmest til, dog fuldte de med, og hialp ham at begrave hende, og lagde Steene paa hendes Grav.

Den 5. dito udsendte man atter Fartøjerne Nord efter, for at handle, men kom tilbage igien den 6te, saasom nu intet mere Spek var der at bekomme.

Den 8de sendte GUD os et af vore Fædernelands Skibe til, men var destinered at gaae paa Handlingen Nord efter. Et andet var endnu fra Bergen forventendes. Med ankomne blev mig communicered, at Hands Kongel. Majestet havde stor Naade for det Grønlandske Desseins Fortsættelse.

Den 20de, efter at Godset, som paa Colonien skulle affættes, var opbragt, gik Skipperen igien til Sejls, for at fortsætte Nord-Reisen.

Den 21de besøgte jeg atter Grønlænderne oppe i Nepiset-Sundet, hvor dog nu ikkun vare faa.

Den 31de loed jeg nogle af vore Folk fare indtil det Stæd, som jeg næstforgangen Aar havde udseet, og agtede bequem til en bestandig Colonies Oprettelse, for at bryde Steen til Bygningen.

Den 3. Junii arriverede det andet fra Fædernelandet forventendes Skib. Af medbragte Breve blev mig forstændiged, at Deres Kongel. Majestet, af særdeles Kongelig Naade og Iver for den Grønlandske Missions Fortsættelse, havde allernaadigst foranstaltet, at et armered Skib med en Gallioth skulle komme til Landet for at oprette en Loge igien ved Nepisene, som var afbrændt.

Den 9. dito foer jeg med den sidst ankomne Skipper hen indtil vores Arbeids-Folk, og gav dem en Grund-Ridsning til Huset som skulle oprettes af Steen og Leer, til 27 Alens Længde, og 16 Alens Brede.

Den 11te ankom en stor Deel Grønlænder længst Sønden fra, imellem 60 og 61 Grader, af hvilke nogle agtede at reise langt Nord, og der at forblive tilstundende Vinter. Disse fortaldte, at for to Aar siden havde der været Folk hos dem fra Øster-Side, og bragte med sig store Hvallfisk-Barder, som de byttede med dem imod andre Sager, som de igien af dennem forlangede. Vester-Byggerne pleje og, efter deres Sigende, stundom fare om paa den Østre Side; Videre vidste de ikke om Stædets eller Indbyggernes Beskaffenhed at fortælle. Betræffende Isen der Sønder under Landet, da berettede de, at tilig om Foraaret eller Vaaren, naar Isen løsner, kommer den sættendes forbi Hukken af Landet fra den Østre Side, og siden ved syderlig og vesterlig Vinde gemeenlig driver ind paa Landet, men driver igien bort fra Landet i Junio eller Julio omtrent, fra hvilken Tid Landet er gandske frit for Is paa den vestre Side, saasom Norden Vind paa de Tider mest continuerlig plejer at blæse.

Den 23de afgik sidst ankomne Skib, for at forføje sig hiem til Fædernelandet igien.

Samme Dag arriverede to af forventendes Skibe af Kongen udsendt, og om Aftenen ankom og en Chaloupe til Colonien fra Kongens Skib, kaldet Morianen, som holdt uden for Vallen, noget Sønden fore, og ventede at faae Vished tilbage med Chaloupen, hvor Colonien var.

Den 1. Julii ankom og det Kongel. armered Skib, førdt og commanderet af Capitain Mullenfort. Hvor stor Kongens Naade og Omhu var for Verkets Forfremmelse, var nok at see af de anseelige og kostbare Anstalter, som høyst-bemeldte Kongelige Majestet allernaadigst havde behaged for dette Aar at lade forfatte og i Verk sætte, nemlig, efter Kongelig Majestets allernaadigste Villie og Foranstaltning skulle der et Fort med behørige Guarnison, til Coloniernes Defension, der i Landet oprettes, hvorpaa respective Officerere skulle commandere, nemlig, Major Paars, som Gouverneur i Landet, Capitain Landorph, som Commendant, foruden flere andre Officianter og Betientere. Deres Kongel. Maiestet havde og allernaadigst ladet oversende nogle gifte Folk, til Deels frivillige, til deels udtagne af Castellet og Børne-Huset, som bleve tilsammen copulerede, i allernaadigste Hensigt, at Landet ved samme skulle blive populered, og Colonier anretted. Til Øster-Bygds Recognoscering til Vands var Galiothen allernaadigst destinered, men til Lands at recognoscere, blev Hester opsendt med et Skib, hvilket sidste dog var gandske impracticable.

Den 4. Julii, efter Ankomsten, foer Gouverneuren med Skibs-Capitainen og Commendanten Landorph, og flere af Officererne ind til den nye Bygnings-Plads, for at tage samme i Øjesyn.

Den 14de gik man med Skibet Morianen hen ind til den ny anlagde Colonie, for der sammestæds at losse. Loos-Galiothen blev og brugt til at transportere fra den gamle Colonie, hvad der fandtes, og burde overføres af Materialier og andet deslige.

Den 16de gjorde Christian Grønlænders Kone Barsel med en Daatter.

Samme Dag retournerede Skibet Cron-Printz Christian kaldet, Norden fra Handlingen, og havde giordt temmelig god Handel. De fortaldte, at Grønlænderne der Nord havde beklaged sig, at nogle fremmede Skibe, som vare der for at handle, havde røved trende Hvalfiske fra dem; Og som de havde hørdt, vores Konge var saa mægtig en Herre, og de Folk, som han havde udsendt, vare saa skikkelige Folk, og giorde dem ingen Overvold, da bad de, at han vilde forsvare dem for slige Menneskers Overlast, og forhindre, at de ikke skulle røve dem deres Gods fra, eller i andre Maader, som sædvanligt, giøre dem ondt. Hvorimod de vare villige, at lade Kongens Folk, som han udsendte, faae alt det Spek og andet, som de kunde miste.

Den 17de reisede jeg med Skipperen hen indtil den nye Colonie, for at bivære Raadet, og giøre en endelig Slutning, hvorledes det med hans Reises Fortsættelse skulle forholdes. Hvor da af samtlige Raadet blev beslutted, at som der saaes ikke Mueligheed, for Vinteren at kunde faae saa mange Huse i Stand, som fornøden giordes, baade til Folkenes og Proviantens Conservation,

Skibet da maatte blive beliggende Vinteren over, for at imodtage endeel Folk og Proviant, som ellers uden Huus og Lukkelse maatte fordærves og forkomme.

Den 19de blev Christian Grønlænders Barn døbt, og kaldet efter Hendes Majestet Dronningen Anna Sophia.

Den 24de reisede jeg atter ind til den nye Colonie, og forblev der til den 28de, for at bivære Raadet, til fornødne Tings Foranstaltning, hvor da iblant andet blev slutted, at den nye Colonie skulde beholde det Navn Haabet, efter den gamle Colonie, eftersom man endnu levede i det faste Haab til GUD, at hvad som nu ved Deres Kongel. Majestets høj-priselige Nidkiærhed var begyndt til GUDs Ære, og fremdeles skulle lykkes, til mange vankundige Menniskers Oplysning og Salighed.

Den 1. Augusti, som var en Søndag, blev tvende af de i Huset hos os værende Grønlænder, nemlig to Drenge og een Pige, deelagtig giordt i det højværdige Daabens Sacramente, hvilken de med sømmelig Devotion, til alle hosværende respective Venners Fornøjelse, annammede, efter at de først lydeligen i deres eget Sprog havde fremsagd deres Troes Bekiendelse. Den ældste Dreng blev kaldet Carl, til Hans Prindselig Højheds Prinds Carls Ihukommelse, den anden blev given det Navn Daniel, og Pigen blev kaldet Sophia Magdalena, efter vor allernaadigste da værende Kron-Prindses Gemahl.

Disse nye Christne, med Christian og hans Kone, blev af Raadet beslutted, at skulle oversendes med Capitain Mullenfort, eftersom Hands Kongel. Majestet ved velbemeldte Capitain Mullenfort havde selv allernaadigst været et par Grønlænder forlangendes. Herforuden saa havde de og selv Lyst at fare over med, for at besee vores Lands Leilighed. Med dennem fandt jeg tienligt, ogsaa at lade overgaae min ældste Søn, saavel i Henseende for at oprette sine hidindtil forsømmede Studeringer, som ogsaa for at gaae bemeldte oversendte Grønlænder tilhaande med nærmere Christelig Underviisning i GUDs og Salighedes Kundskab.

Den 7de gjorde jeg med min Hustru, vores Søn, og ovenmeldte Grønlænder, Geleide til Skibet Morianen, eftersom Capitainen var sejlfærdige; hvorefter de den 10de gik fra Landet igien, og jeg med min Hustru foer tilbage til vor gamle Colonie.

Den 12. dito reisede jeg atter ind til den nye Colonie, for at bivære Raadet, drog derfra den 15. dito igien, hvor jeg da med samme Leilighed læste lidt for undervejs betræffende Grønlænder.

Den 24de kom Gouverneuren ud til mig fra den nye Colonie, for at tale med mig om noget betræffende Coloniens Sager.

Den 25de foer jeg med ham tilbage, og forblev der ind til den 31. dito. Imidlertid afgik ved Døden een af Soldaterne, og blev begraven.

I denne Maaned var et meget ustadigt Vejr med Regn og Storm af Sønden, mest hver Dag, hvilket hindrede os meget udi vor Bygnings Fortsættelse.

Den 3. September gik jeg hen til Grønlænderne, vore Naboer paa Øen, i Følgeskab med begge Præsterne, Herr Ole Lange og Herr Miltzoug, som

i denne Sommer med de andre overkom, for, efter Kongelig allernaadigst Foranstaltning, at være mig assisterlig til Grønlændernes Underviisning.

Den 6. dito begyndte man at nedbryde vores gamle Vaan-Hus, for at transportere Materialierne over til den nye Bygning. Begge Præsterne fulgte ogsaa med.

Den 11te begav Kiøbmandens Assistent sig med den store nye Baad Søer efter paa Handlingen.

Den 15de fuldte jeg med mellem-gaaende Fartøjer hen over til den nye Colonie, for at see til med, hvor vidt var avancered med Bygningen, som endnu ikke var til Ende bragt, og giorde os meget frygtagtige, for Vinteren ej kunde blive saa vidt færdige, at vi kunde tage ind i den, helst efterdi det tegnede sig allereede til Vinter. Jeg med mine havde nu ingen anden Tilhold end en aaben Pak-Boe, som stod paa den gamle Colonie.

Den 21de foer jeg atter over til min Hustru og Børn igien.

Den 23de gik jeg hen til Naboerne paa Øen, og læste for dem, saasom de nyeligen vare udkomne af Fiorden.

Den 25de rejsede jeg atter hen over til den nye Colonie. Bygningen var nu saa vidt færdig, at der var kommen Tag paa, og man begyndte at lægge Loftet inde i Huset, og Skorstenene vare opførdte; hvorfore, som min Hustru og Børn ikke længere kunde staae det ud, at logere i det aabne Pak-Huus paa den gamle Colonie, hvor Regn og Vind slog ind paa os, vare vi foraarsaged, ogsaa at flytte ind til de andre, som og hidindtil havde holdt til udi Telter og smaa Hytter, endskiønt ved Indlogeringen i det nye Huus, som var opførdt af Leer og Steen, og var endnu gandske vaadt og raadt, var at befrygte ikke en mindre Incommodation, som vi og siden i Gierningen befandt. Foer derfor over igien, at afhente min Familie, med hvad vi havde, og forloed den gamle Colonies Plads øde den 30. September.

Den 6. October kom Kiøbmandens Assistent tilbage af Handels-Tougten Sønden fra, og havde faaet Baaden fuld af Spek.

Samme Dag gjorde een af Soldaternes Koner Barsel med en Daatter, som den 10de blev døbt.

Den 11. October blev Deres Kongel. Majestets Fødsels-Dag højtidelig celebreret af Gouverneuren, og Raadet med Præster og Betientere paa det bæste tractered. Om Aftenen blev og anretted et smukt Fyrværkerie, hvilket og nogle af Grønlænderne bivaanede, og med stor Forundring paa saae.

Den 13de gik Assistenten Nord efter igien med den store Baad, for at handle.

Den 6. November reisede jeg ud paa Embedets vegne til Grønlænderne paa den gamle Colonies Øe. Til denne Tiid havde jeg ikke havd Leilighed at besøge dem, saasom alle Folkene bleve brugte til uforbigængelig Arbeide ved Colonien. Der jeg anden Dagen derefter vilde fare over til Colonien igien, maatte vi for contrarie Vind lægge til en Øe, og holde der ud om Natten i Frost og Snee-Dref, og leed ikke ret godt, dog kom, Gud ske Lov! tredie Dag vel hiem.

Den 14de afgik ved Døden Gouverneurens Ingenieur, som længe havde

været syg og Senge-liggende. Mange af Folkene begyndte og allereede at blive syge; thi saavel den vaade Sommer, da de har maatt campere udi Telter, som ikke kunde holde ud for Regn og Væjr, som ogsaa det fugtige og usunde Huus de nu vare indlogerede udi, havde meget contribuered til de arme Folkes Svaghed, som Dag for Dag tiltog, saa disværre! næsten alle af Scorbut vare saare ilde plagede.

Den 15de døde atter en af næst ovenmeldte Senge-liggende Soldater, og om Aftenen iligemaade een.

Den 16de kom Bud fra Loos-Galiothen, at deres Skipper iligemaade om Natten var ved Døden afgangen.

Samme Dag kom Assistenten hjem af Handels-Tougten Norden fra, med Baaden fuld af Spek.

Den 18de atter udfaren paa Handels-Tougt til Pisubigme, saasom der sammestæds endda var mere Spek at bekomme.

Den 28de døde atter een af Soldaterne, desligeste hans lille Barn, som hans Kone gjorde Barsel med den 6. October.

Den 30de celebrerede Gouverneuren Hands Kongel. Højheds Cron-Prindsens Geburths-Dag, hvor han og da havde indbyded Raadet med de øvrige Coloniens Betientere.

Den 1. December loed jeg min Søn reise hen ud til Grønlænderne paa den gamle Colonies Oe, at læse for dem.

Natten til den 4. December døde een af Tømmermændene, som var den bæste og dueligste der kom til Landet. Samme Dag døde og een af Smedene, og disværre! saae slet ud med flere.

Den 3. December blev af Raadet beslutted at ophæve med Brygningen, saasom man begyndte at lide stor Mangel for Brænde, og neppe havde saa meget, som man kunde kaage Maden med. I Stæden for Ollet, som Folket i denne Mangel maatte miste, blev der tillagd en halv Pægel Brændeviin pro Persona hver Dag, for nogenledes at conservere deres Sundhed imod den megen Vand-Drikken.

Den 5. dito kom min Søn hiem igien fra Grønlænderne. De ankede meget paa, at vi vare komne saa langt fra dem, at de ikke nu, som de forige Aaringer, kunde komme til os, saa ofte som de vilde.

Den 7de kom vore paa Handels-Tougt udfarne Folk hiem igien, og som det var allereede saa silde paa Aaret, blev besluttet, for denne gang at ophøre med Handels-Tougterne.

Den 10de om Morgenen døde atter een af Smedene.

Den 13de reisede jeg, i Følge med Lieutnant Richard af Loos-Galiothen, og Proviants-Forvalteren hen ind til Grønlænderne, som boede en god Miil inden for os udi Baals-Revier, og forblev der et par Dager, for at underviise Grønlænderne og deres Børn. De andre diverterede sig imidlertid med at gaae paa Rype-Skytterie. Der vi kom der til Landet, begegnede os dette: Nemlig, een af Grønlændernes Qvinder kom ned til Stranden, og omfavnede først Lieutnanten, og løb nogle gange rundt om ham, derefter mig og nogle af de andre ligesaa. Jeg kunde vel forstaa, at hun havde en synderlig Me-

ning dermed, men vidſte endda ikke, hvorfor det ſkeede, og der jeg ſpurdte hende, hvorfor hun gjorde det? ſagde hun, at de vare bange. Men mig blev derefter fortaldt, at Aarſagen var denne: Nemlig, forige Vinter havde een Grønlænder paa dette Stæd attaquered en anden af ſine Naboer paa Søen, og efterdi han bar en hemmelig Vrede til ham, ſkiød ſin Læntſe efter ham, for dermed at ville dræbe ham, men han ramte ham ikkun yderſt i Siden, ſaa han fik ingen dødelig Skade. Den anden fattede Resolution, og ſøgte ham igien, efterdi han nu havde intet Gevær, og kullede hannem om med ſin Baad, ſaa hvis han ikke havde faaet Hielp af en anden, da havde han maatt bleven paa Stædet. Der ſiden den blesserede Mand kom til mig, og fortaldte mig det, og viſede mig ſin Blessur, loed jeg den anden ved andre ſige, at han viſt nok ſkulde blive ſtraffet for ſin Ondſkab. Og ſom han nu, ved vores Ankomſt, befrygtede, at jeg vilde taſte ham an, kom hans Qvinde, ſom meldt, og ſaaledes begegnede os, menende, dermed at forhexe os, at vi ikke ſkulle gjøre dem noget ondt; Thi de have den Superstition, at naar fremmede Folk eller Skibe kommer der til Landet, da plejer de roe dennem nogle Gange omkring med deres Baader, menende, dermed at betage de Fremmede Moed og Hierte at tilføje dem noget ondt.

Den 15de reiſede jeg hiem til Colonien igien; men Lieutenant Richard med min Søn og nogle flere bleve tilbage, for endda i nogle Dage at forſøge, om de kunde faa nogle Ryper.

Den 20de afgik ved Døden atter en af Tømmermændene.

Den 25de, førſte Jule-Dag, blev holdt Prædiken af mig, var et meget ſlemt Væjr og Sneefog.

Den 26de, anden Jule-Dag, prædikede Hr. Miltzoug.

Den 30de døde igien een af Soldaterne.

Saaledes endtes det gamle Aar med ſlet Tilſtand iblant os, formedelſt de mange Syge vi havde, og ſaae ikke anderledes ud, hvis med Sygdommen ſkulle continuered, end at den hele Colonie ville bleven ødelagd, helſt efterdi til Sygdommen og tilſloges os ſtor Mangel paa Brænde, ſaa de arme ſvage Menneſker, om ikke andet havde været, dog maatte af Kulde crepered. Man var og ulykkelig der udi, at Sygdommen greb os ſaa tilig an, da derimod i de forige Aaringer ingen af vore Folk af Scorbut bleve incommoderede, førend i Februario og Martio, da man kunde vente at faa noget Cochleare-Græs, ſom er en ſkiøn Præservativ imod Scorbut, og i Foraaret plejer at groe op under Sneen; Men nu paa denne Aarſens Tid var ſlet intet deraf at bekomme, til de arme ſvage Menneſkers Conservation. Over denne ſtore Sygdom iblant os, fornam man og at Grønlænderne giorde deres Remarque, og ſagde, at Aarſagen dertil var, at vi vare forhexede af en Angekok, ſom boede Norden fore ved Pisubigme, og hver Aften hexede over os, og havde ſagd, ved ſit Hexerie at ville dræbe alle vore Folk; Hvilket een der Norden fra kommen Grønlænder berettede mig. Og da han ſpurdte mig, hvor mange Syge og Døde vi havde? og jeg ſagde ham det, ſvarede: Ja, I døe nok alleſammen; thi den Angekok er ſaa ſtor i ſin Konſt, at alle de han har hexed paa, har maatt døe. Jeg loe ad ham, og bad hannem ſige til den gode

Angekok, at vi frygtede ikke for hans Hexerie, som ikke kunde skade os det allerringeste, men Aarsagen, at vore Folk døde, var, at de havde været svage Folk, som ikke kunde taale at leve i saadant koldt og haardt Land, som Grønland er, men jeg haabede, at mange af dem, som syge vare, næst Guds Hielp bleve karske igien.

Foruden den Elændighed jeg saae paa de arme svage Mennesker, som vel gik mig meget til Hierte, men kunde ikke hielpe dem udi, maatte jeg og med stor Fortrydelse og Mishag fornemme, at en stor Misforstand og Uforligelighed havde reist sig imellem visse Personer, som ikke burde været. Jeg vil ikke tale om den Ugudelighed, som øvedes af mange af de gemeene liderlige Folk, og ikke kunde ændres eller forebygges, hvilket alt chagrinerede mig paa det høieste.

Anno 1729.

Den 1. Januarii, Ny-Aars-Dag, holdt Prædiken af mig. Samme Dag copulerede Hr. Ole Lange een af Soldaterne med een af de afdøde Soldaters Enker.

Den 2. Januarii, som var Søndag, forrettede Hr. Ole Lange Prædike-Tieneſten; item, publice absolverede een af Coloniens Folk, for desperate Resolution, med at ville forgiøre og styrte sig selv i Havet, af Frygt for den Straff, som han, for et lidet begangen Tyverie, havde fortient.

Den 4de døde een af Qvinderne, hvis Mand og Barn den 28. November ved Døden afgik.

Samme Dag døde atter een af Soldaterne, desligeste Lieutnant Richards Styrmand; saa disværre! det nye Aar begyndtes, ligesom det gamle endtes.

Den 6te, hellig tre Kongers Dag, prædikede Hr. Miltzoug.

Den 7de var Raadet samled, for at examinere en Snak, som en Sergiant havde ført i manges Paahør, og havde Udseende til et hemmelig Mytterie iblant Soldaterne. Man havde vel tilforne hørt nogen Snak, som dog ikke var at reflectere paa, nemlig, at der skulle have været dem, som havde sagd om Gouverneuren og mig, at vi skulle være de første som de vilde giøre Ende paa; men man kunde ikke udfritte Sandheden derom, hverken af Sergianterne eller de andre, uden een eeneste Person, som havde staaet uden for Huset, hvor Soldaterne var inde, og hørte dem have slig Discours for sig. Aarsagen, hvorfore de vare mig saa ugunstige, skulle være denne, at de ansaae mig som en Hoved-Aarsag dertil, at de og flere vare komne der til Landet, hvor de dog havde vented sig bedre Accommodation og mindre Travallie, end som de siden ved Ankomsten forefandt. Allermest fornam man stor Malice af de overkomne Sclaver og fremmede Nations Folk, som oprørte de andre med sig, af hvilket slags Folk man ej heller andet kunde vente; og hvis den gode Gud ikke havde lagd de fleste af dem paa deres Syge-Seng, da havde de uden Tvivl fuldkommed deres onde Forsæt. Vi maatte derfore, til vores Præcaution og Sikkerhed, forsyne vores Logementer med Gevæhr, og var beklageligt,

at i den Stæd vi for vilde Folk og Hedninger, iblant hvilke vi boede, kunde lægge os ned, og sove tryggelig, end og, naar man reisede langt borte fra Colonien med faa Folk, men iblant vore egne, som ville kaldes Christne, kunde vi ikke være sikre paa vores Liv.

Den 9de, som var Søndag, prædikede jeg. Communicerede nogle af Galiothens Folk.

Den 10de var Raadet samled, hvor da atter næst forermeldte Sergiant blev forekaldet, at sige, hvad han vidste om Soldaternes Væsen, som kunde give Suspicion til ond Paafølge. Men han sagde sig intet at vide, uden at een af de afdøde Soldater, Mortens Aften, silde, kom ud til ham, og sagde, at Soldat Hagemand stod uden for, og ladde sit Gevær, og uden Tvivl havde ondt i Sinde; hvorpaa han strax gik ud, og fandt hannem staae, og havde Flinten for sig, hvilken han tog fra ham, og visiterede hans Lommer, men fandt hverken Krudt eller Bly hos ham, ikke heller Geværet ladt; hvorfore, saasom han var gandske drukken, og havde intet, som han kunde giøre Skade med, han ej heller ville tale derom. Men saasom een tilforne gandske hemmelig havde givet Gouverneuren tilkiende, at bemeldte Hagemand, som meldt, Mortens Aften var udi sin Kiste, og leedte efter Kugler, og loed sig forlyde, at han i denne Aften skulle giøre en Ulykke paa een, hvem han kunde træffe paa; sluttede man ikke uden Grund, at han havde ondt i Sinde, og visselig havde fuldkommed det, hvis ikke Sergianten havde hindred ham der udi. Hvilket kom overeens med det ene Vidnes Udsigende, som den 7de blev examinered, og havde hørt oft-ommeldte Hagemand true, at ombringe enten Gouverneuren eller mig; Hvorfore han og nu, efter Gouverneurens Ordre, blev fængslig arrestered.

Formedelst at vi da vare saa meget usikre paa vort Liv, blev af samtlig Raadet resolvered, at vi selv, med de øvrige Coloniens Betientere, skulle holde Vagt om Natten; thi man kunde herefter ikke troe Soldaterne til noget godt.

Den 12te afgik ved Døden atter een af Soldaterne. Nu var ikke mere end 6 eller 7 friske Mand tilovers af dem, alle de andre vare syge og Sengeliggende.

Den 14de var atter Raadet samled, for at fortfare med Vidnernes Afhørelse i den begyndte Sag om Soldaternes Mytterie, hvor da alle bekræftede de foriges Udsigende, betræffende Soldaternes slemme førdte Talemaader. I Særdeleshed vidnede de, at all deres Ondskab og onde Ønsker gik ud over mig, som de holdt for en Hoved-Aarsag dertil, at de vare komne der til Landet, hvor de i Stæden for gode og ledige Dage, som de havde vented, fandt Møje og Arbeide, som de ved Bygningen maatte udstaae. Havde og ellers ladet sig forlyde, at naar de et andet Aar kom Nord til Nepisene, hvor de vare destinerede at være, da vilde de see til at komme bort fra Landet igien med de fremmede Skibe.

Den 15de reisede jeg paa Embedes vegne ud til Grønlænderne paa den gamle Colonies Øe, og forblev der indtil den 19de, og imidlertid underviiste dem af Guds Ord. Udi et af Husene var jeg denne gang foraarsaged at forrette en liden Execution paa nogle, om hvilke jeg for kort tilforne havde hørt,

at de nyeligen havde havd en sædvanlig Hore-Leeg før dem, som er af denne Beskaffenhed: Mænd og gifte Qvinder samle sig tilsammen, som til et Assembleé, hvor da een af Mandfolkene gaaer frem paa Gulved, og tager en Tromme at slaae paa, og synger en Hore-Vise, og dermed inviterer een af Qvinderne til en Hore-Leeg med sig, hvorefter han legger Trommen ned paa Gulved, og gaaer bag et Skillerum, som de til det Brug har opslaget ved den ene Ende af Huset. Hvilken af Qvinderne, der nu haver Lyst at leege med ham, gaaer, uden Undseelse, bag efter, og naar de ere klar, træder strax en anden frem, og giør ligesaa, og saa fremdeles. Men til denne Hore-Leeg komme ikke de Unge og Ugifte, hos hvilke der er større Blufærdighed; Gifte Folk, mene de, staaer sligt vel an, uden at de blues derover. Der jeg nu kom til Huset, hvor de havde øved dette Spill, og tilspurdte dem derom, nægtede de det i Begyndelsen, men jeg overbeviiste dennem det ved andre, som havde været nærværende, skiældte dem ud for deres Utugt, og at de vilde indbilde mig, at de troede, og dog bleve fremturende udi deres forige onde Sædvane. Og paa det jeg kunde give min Straff og Trudsel dis bedre Eftertryk, loed jeg dem, ved een af mine Folk, katte paa deres bare Krop, hvilket de med Taalmodighed optog, og lovede, ikke at ville giøre det mere.

Udi min Bortværelse fra Colonien vare døde 5 Mand, af hvilke een blev aabned Brystet paa, for at see, hvad Fejl og indvortes Skade han havde, og befandt, at hans Lunge var gandske forraadned og fortæred; saa man deraf nok kunde see, at den Sygdom, hvoraf saa mange døde, var ikke alt Scorbut, men deres gamle gode Drik og Debaucher at tilskrive.

Den 23de, Søndag, prædikede Hr. Miltzoug for de Karske, og Hr. Ole Lange for de Svage. Communicered een af Galiothens Folk.

Den 26de var Raadet samled, i at fortfare med Vidners Afhørelse udi Soldaternes Sag.

Den 28de døde atter een af Soldaterne.

Samme Dag forlangede jeg af mine tvende Colleger, Hr. Ole Lange, og Hr. Hendrich Miltzoug, at de ville træde udi en Conference med mig, betræffende, hvorledes Christendommen paa en læt og lykkelig Maade kunde fortplantes iblant Grønlænderne; hvor da, efter Bøn og Guds Paakaldelse om den Hellig Aands Bistand og Raadførsel, jeg efterfølgende for dennem proponerede:

At man hid indtil med saa slet Frugt og Fremgang har arbeidet paa vore vanvittige Grønlænders Oplysning, har Mangel af tilstrækkelige Anstalter, hvorved de, næst Guds Ords Underviisning, kunde holdes under nogen Christelig Tugt og Disciplin, været Aarsage til; Er og ikke heller venteligt, efter menneskelig Udseende, i saadan Tilstand, noget frugtbarligt med dem at kunde udrette, uden saavidt man efterhaanden kand indbringe dem en blot historisk Kundskab om Gud, og dog ikke dismindre lade dem leve og raade sig selv som tilforne. Dette samme har bragt mig udi adskillige bekymmerlige Overvejelser, hvorledes dog disse arme Mennesker med Tiden kunde hielpes, og ikke all herpaa anvendt Arbeide

og Bekostning skal være forgiæves, og vi her skal slide vor Tid hen, uden at see ringeste Frugt til Guds Ære, og deres Saligheds Oplysning. Finder derfore, efter Bøn og Beraadelse med Gud, intet bædre Middel, end at man i Særdeleshed lader sig de Unge og Umyndige være angelegen, som Christus selv siger, Guds Rige at høre til, og befaler at føre til sig; som jeg og aller-ydmygeligst har foreslilled det høj-respective Missions-Collegio, udi seneste Missive. Men som jeg ikke uden Hiertens Medynk, maa, saa ofte som jeg paa Embedes vegne besøger de Vilde, see deres smaa Børn for Øine, hvilke jeg saa gierne undte Salighed, og det aandelige Igienfødelses Middel, og dog, disværre! mange uden Daab og Christendom bort døer, hvis Forældre dog efter Paamindelse og Underviisning om Daabens Fornødenhed og Værdighed, har erklæred sig gandske villige, ikke alleene at lade deres smaa Børn døbe, men endog selv at ville døbes; da kand jeg nu ikke længere føre det over mit Hierte, jeg jo ved noget Guds Middel maa see dem hiulpne af deres Elendighed og Fordærvelse. Dog hvad de Gamle ere angaaende, da kand man endnu ikke fordriste sig til, at spendere dette højværdige Saligheds-Middel paa dem, anseende, at, endskiønt de noksom bekiender sig at troe, elske og frygte Gud, og gierne vil blive salige, saa er det dog saa lunken og koldsinded, uden nogen ret Skiønsomhed om deres egen dybe Fordærvelse, og Guds Raades Ypperlighed udi Christo; Men hvad deres smaa Umyndige ere angaaende, da er det den Sag, hvorom jeg nu forlanger mine elskelige Collegers og Medbrødres deres gode Mening tillige med mig.

Og er da min Mening og Forsæt i HErren dette: At man deres smaa Børn, som boe stedse i Nærværelsen hos os, og ikke plejer at flytte fra deres sædvanlige Boe-Pladser, hvilke mand og idelig kand gaae til Haande med Guds Ords Underviisning, som og giver den sande Religion Bifald, ere lærvillige, og lever et udvortes skikkeligt Levnet, at man strax tager deres smaa Børn, saasnart de ere komne til Verden, eller ere endnu i deres uskiønsomme og uskyldige Aar, og giør dem deelagtige i den hellige Daab, og derefter, ved tiltagende Alder og Skiønsomhed, ligesom udi Christne Lande, ved bequemme Catecheter, som Colonien herefter tilstrekkelig vil forsynes med, under Missionariers Tilsyn, oplæres og opdrages udi Guds sande Frygt og Kundskab. Dette er det eneste Middel, hvorved jeg, næst den Allerhøjestes Bistand, og Velsignelse, seer, at Christendommen paa en læt og lykkelig Maade efterhaanden kand fortplandtes iblant dem, og Hedenskabet med de Gamle bort døe og forgaae.

Colonien Godt-Haab
den 28. Januarii 1729.

HANS EGEDE.

Mine Medbrødres Giensvar herpaa lydde som følger:

Det maa sandelig ikke lidet bekymre enhver retsindig Christen, og i sær en Christi Tienere, hvis Zele hensigter til at vinde Siæle, at Guds

Rige har saa seent og langsomt Løb iblant formørkede og forvildede Siæle, ihvorvel et saa højt Verk udfordrer Tid og Taalmodighed. Af deslige Bekymringer, fornemmer jeg, som altid, saa ogsaa ved sin sidste Proposition, højt-elskelig og ærede Collegæ Sind at være betagen; Og det var en uforsvarlig Synd, om man ikke vilde komme hans omhyggelige Sind med lige Iver til Hielp, helst da det gaaer ud paa, at opsøge de bæste Midler, til dette Lands Hedningers des tiligere Grøde, hvorom, efter Begiæring, følger her min i Eenfoldighed grundede Mening:

Da som hans Tanke og Forsæt i HErren er denne: At de stadig her om boende Grønlænder, som idelig underviises i Guds sande og saliggiørende Kundskab, hvortil de og lærvillige give deres Bifald, ikke uden at rette og rense deres Levnet fra deres Daarligheder og Superstitioner, at de smaa Børn i deres uskyldige Aar maatte antages til det hellige Igienfødelses Middels Deelagtighed, kand jeg ey andet, end efter andægtig Raadførelse med min GUd i Bønnen, og Sagens nøyagtige Overvejelse, i HErrens Frygt, applaudere hans Christ-sindede Forsæt, naarsomhelst jeg 1) betragter Pagtens nye Forjættelse, som ej alleene vedkommer og er tillagd dem med Børnene, som ere langt fra (det ere Hedningene, Ephes. 4.), hvilke som helst HErren vor GUD skal kalde dertil. Act. 2. = = 39. Saa skriver Augustinus tydelig nok i denne Sag, i sin Bog, de Grat. & Libr. Arbitr. c. 22. Aliqvando libeberis Infidelium hæc gratia præstatur, ut baptizentur, cum Occulta DEI Providentia in manus piorum pervenerint. Jeg maa og spørge: Om dem, som for deres usømmelig Forhold bliver excommunicerede (endskiønt jeg veed, at saadanne, ved denne Kirkens Disciplin, ey absolute ere udelukte fra Kirken), bleve fødde Børn, skulde da de Børn derfore miste dette Salighedz-Middel? Jeg meener nej, siden Sønnen skal ey bære Faderens Misgierning; og saa mindre saadannes Børn.

Endnu vil jeg spørge: Om de, som bleve under det gamle Testamentes Pædagogie avlede af Forældre med Forhud, bleve udelukte fra Omskiærelsens Sacramente? Jeg seer ikke, at Abia mistede Pagtens Ræt for hans Faders Jeroboams Afguderie, 1. Reg. 12 & 14. Men fra det Begyndelsens Sacramente under det gamle Testamente, til det i det nye Testamente, kand man med større Billighed argumentere. Overalt saa ligger Prophetien der om Christi Kirkes Udbredelse iblant Hedningene, samt deres smaa Børns Annammelse dertil, i Esai. 49-22. Saa sagde den HErre HErre: See, jeg vil opløfte min Haand til Hedningene, og opløfte mine Bannere til Folk, og de skal bære dine Sønner frem i Skiød, og dine Døttre skal bæres paa Skuldre. Hvilken Prophetie jeg seer at være opfyldt, da Christus antog de Børn, som førdtes til ham, og gav dem Lod i Guds Rige, Luc. 18, v. 15. 16. Men dette Christi Exempel af Propheten forud seet, bør jo efterfølges i Hensende til vore smaa og umyndige Grønlændere. Og dette saa meget mere, naar jeg for det andet anseer Forældrene, hvis Børn i dette Salighedz-Middel skal Lod-tages, efter de Characterer, som højt-elskelige Collega tillægger dem; Thi da

bliver de rette Catechumeni, hvilke, efter alle Orthodoxorum Samtykke, ere sande og levende Kirkens Lemmer, som ved Ordets Hørelse har fatted Troen, ved Troen ere blevne Guds Børn, derfore berettigede til Kirkens gode Ting og Privilegia, saasom de, der nu have Sanctitatem externam & Ecclesiasticam, og dersom Roden er hellig, da ere og Grenene, Rom. 11. 16. og 1 Cor. 7=14. Hvorfore jeg, efter min Skiønsomhed, finder nok, som beviser de Grønlandske Catechumeners Pædobaptismus at være billig, og ikke uden Samvittighed nægtelig, hvor og det er ej det ringeste, at de Børn, som ofteſt bortdøer i deres uskyldige Aar (men Uskyldighed er jo en kiær Ting for Gud), for den slette Tilsyn og Omhyggelighed, Forældrene i saa koldt og usselt Land kand give dem, endskiønt man og i den Fald maa befale dem Guds almindelige Barmhiertighed; men derimod intet som kuldkaster den, siden Forældrene selv ere saa egenvillige til at lægge dem i JEsu Arme, hvorudi de, næst Guds gode Forsyn over de Anstalter, som nødvendig maa skee til duelige Subjecta, enten at hidsende, eller af de her med Tiden oplærdte unge Mennesker at udvælge til Catechisation og Børne=Lærdommens Underviisning iblant dem at holde, kunde opdrages og bestandig blive.

Kunde man og derhos være saa lykkelig, at see Forældrene hiulpne og frelste ved dette Aandelige Igienfødelsens= og Fornyelsens=Bad, hvilket jeg mener efter Samvittighed vel kunde skee, naar man fornemmer dem at forstaae Daabens Lærdom, Ebr. 6. v. 2. Omvendelsens og Troens Beskaffenhed; alt efter Christi Befalning Matth. 28. v. 19. samt hans eget og Døberens Exempel Marc. 1. v. 14. 15. Luc. 3. v. 3. som og efter Praxis Apostolica Act. 2 v. 41. Cap. 8. v. 12. 37. Cap. 9. v. 17. Cap. 10. v. 44. Cap. 13. v. 38. Cap. 16. v. 30. seqq. Cap. 18. v. 8. Og naar man af deres udvortes skikkelige Levnets Forhold, og Befrielse fra deres gamle Skikke og Superstitioner, maa slutte den indvortes gode Tilstand hos dem, efterdi dog det ene kommer af det andet ved Ordets omvendende Kraft i Hiertet; da man og disforuden veed, at deres som voxne Folkes Daab, ved Guds Naade blev Troens Besegling, Bekræftelse og Forøgelse, da var det jo saa meget mere glædeligt, og, som, efter mine Tanker, skulde opmuntre dem, ej alleene til selv at voxe i vor HErres og Frelseres JEsu Christi Naade og Kundskab, men endog til at opdrage deres Børn i Tugt og HErrens Formanelse, efter den Lærdoms Form, som de ere tilgivne; begge Deele ved duelige Catecheters usvigelig Underviisning og gode Vandel, som og Missionairernes idelige Opsyn. Og saa blev Børne=Daaben ej længer en Casus dubius. Saa far da fort i HErren, højtelskelige Med=Brøder! og annam dem til Guds Rige, som Gud selv annammer; Mon nogen kand forbyde Vandet, at disse skulde ikke døbes?

Locô & die ut supra. OLE LANGE.

Som Hr. Hendrich Miltzoug og bifaldt denne Meening, saa blev, efter denne vor eenstemmig Slutning, grundet i GUds Ord, Apostlernes og den

første Kirkes Praxin, for godt befunden, i den HErres JEsu Navn, herefter i den hellige Daab at deelagtig giøre, 1) de næst omkring boende Grønlænders umyndige og nyfødde spæde Børn, hvis Forældre ikke alleene selv gave den Christelige Lære Bifald, men endog vare villige at opoffre den HErre JEsu deres smaa Børn. 2) De som vare noget ældre, kunde tale, og noget skiønne, saasnart de eenfoldelig havde fatted vores Christelige Troes fornemste Hoved-Stykker. Og 3) de Gamle selv, naar de, næst den Christelige Læres fornøden Fattelse og Forstand, kunde give noget Tegn fra sig til en ret Andagt og Alvorlighed i deres Saligheds Sag, og Begiærlighed til dette højværdige Saligheds-Middel. Hvilke Forehavende alle, næst guddommelig Bistand og Velsignelse, man fremdeles haabede ved Missionairers og nødtørftige Catecheters jævnlige Besøg og Underviisning fremdeles at fortsætte.

Fra det høj-respective Collegio de cursu Evangelio promovendo erholdte jeg og Deres meget gunstige Resolution paa min Forspørsel, denne Sag angaaende, af følgende Indhold:

1.) At der ere døbte 42 af Grønlændernes Børn, paa Forældrenes egen Begiæring, deri finder vi ikke, at I har giort andet, end hvad Ret og billigt er, og det samme vel oftere kand skee; Naar først Forældrene hverken dertil lokkes eller tvinges, men det er deres egen frie Villie og Samtykke; Naar dernæst ikke mærkes, at Forældrene begiærer saadant af en Superstition, at den Daabs-Ceremonie skulle hielpe Børnene noget paa deres Legemer, ligesom vi erindrer os, at de før har forlanget af Eder, at blæse paa deres Legemer, naar de vare syge; Naar 3die, Forældrene tillige forbinder sig, at være villige, naar paafødres, at lade disse døbte Børn i sin Tid komme til Christendoms Underviisning, og antager selv dennem deres Børns Daab, som en Forbindelse paa dem selv, at disse Børn skal være Christne, og skal oplæres i Eders Religion, da visselig denne Gierning kand være lovlig; Mens derved forbinder I Eder og tilligemed selv, med disse Børn at have nogen nøyere Tilsyn, end med andre Grønlænders Børn, og lader Eder immer give Underretning om, hvor disse Børn ere at finde, og hvor de kommer hen, paa det i fremtiden ikke skulde skee Vildfarelser, at de enten kunde døbes anden Gang igien, eller tvivles om, enten de ere døbte eller ikke. Derfor holder vi raadeligt, at der holdes à parte Bog over saadanne Børn, og Blader rene til hvert Barn i sær, at hvert Aar indføres, hvad om saadanne døbte Børn kand haves for Underretning.

2.) Hvad deslige Børns Forældre angaaer, hvilke (som sluttes baade af Eders egen og Hr: Ole Langes Skrivelse), ikke skulle være saa uvillige til at lade sig selv døbe, da er det en gandske anden Sag, og kand ikke skee (hvilket vi vel veed, at I selv desforuden forstaaer og tager i agt), førend de ere grundig underviiste om deres Saligheds nødvendigste Stykker, og mærkes hos dem nogenledes Begiærlighed efter Daabens salige Nytte og Kraft, saavidt menneskelig Forstand af det Udvortes kand mærke, og saavidt Nationens Stupidité og Koldsindighed kand give Haab om at

bringe dem til; Naar der er et enfoldig Begreb om Saligheds Ordning ved Chriſtum, og efter ſaadant Begreb mærkes, at Længſelen efter Daaben tager til, og at een kort Forhaling og Vegring ikke giør dem ſkiødesløſe, men meere begiærlig og bedrøved, ſaa ſeer vi ikke, at dem kand nægtes Daab.

Subscrips.

J. L. HOLSTEIN. J. G. HOLSTEIN,
J. STEENBUCH. J. W. SCHRÖDER.
P. HERSLEB.
S. MAHLING.

Kiøbenhavn, den 11. May.

Den 30. Januarii var Søndag, holdte jeg Prædiken.

Den 1. Februarii døde atter een af Soldaterne.

Den 2. dito, Kyndelmiſſe Dag, prædikede Herr Ole Lange.

Den 3. dito døde een af forige Colonies Folk, ſom havde været der i Landet paa 5te Aar, og imidlertid havde været ved god Hilſen, indtil nu, da han af de andre var bleven anſtukken, og en Tidlang Senge-liggende.

De Syge vare nu ſaa mange, at man havde ſtor Møye for at faa det daglige Huus-Arbeide beſtillt.

Den 5te afgik ved Døden atter een af Soldaterne. Deſligeſte ſamme Dag om Aftenen den arresterede Sergiant, ſom ogſaa paa nogen Tid havde været ſyg.

Den 6te, en Søndag, prædikede Hr. Hendrich Miltzoug. Om Aftenen døde een af Haandværkerne, ſaavelſom Gouverneurens Skytte.

De Hæſte, ſom og i næſt-afvigde Sommer bleve ſendte til Landet, vare alle til denne Tid creperede, og af ilde Tilſyn bortdøde.

Den 8de afgik ved Døden atter een af Haandværkerne.

Den 11te reiſede jeg ud paa Embedes vegne til Grønlænderne udi Koek-Oerne, ſom ligger 3 Mile Syd-Veſt fra Colonien, hvor vi i forige Aaringer og ſædvanligſt havde læſt. Her begyndte jeg da, i JEſu Navn, at ſette i Verk, hvad ſom jeg ſeeneſt med mine Colleger havde beſlutted, angaaende Børne-Daaben, hvortil Forælderne vare villige, og meget fornøjede med, begiærdte og ſelv at døbes, om jeg ſyntes, ſaaſom de ſagde ſig viſſeligen at troe alt hvad jeg havde underviiſt dem om. Jeg loed dem forſtaae, at de maatte førſt underviſes noget mere om GUd, førend jeg kunde døbe dem. Hvormed de og gave ſig tilfreds. I ſamme Koek-Oer opholdte ſig nu 34 Familier, af hvilke bleve døbte 16 umyndige ſmaa Børn, indtil 3 Aar gammel. Jeg lod Forældrene ſelv holde dem over Daaben, og ſvare paa deres Børns vegne, hvad dem blev tilſpurdt, og give dem Navn. Daabens Forretning blev ſlutted med en Formaning til Forældrene, at de maatte vel vogte ſig, at de ikke i nogen Maade forargede deres Børn, eller forførdte dem til noget ondt, ſom ſtridde imod det hvad de nu havde loved og tilſagd udi Daaben, men langt mere underviſe dem om GUd, og ſelv lægge vind paa, at frygte og elſke GUd, at de og med førſte kunde døbes til Saligheds Forſikring og Erlangelſe; Hvilket de alle lovede at ville befliitte ſig paa.

Den 15de foer jeg igien fra Koek-Oerne, og begav mig hen til de saa kaldede Ravn-Oer, som ligger een Miil fra Colonien, hvor de 15 Familier boede, hvilke alle med lige saadan Velvilligheed loed deres smaa Børn døbe. Der vare 6 Smaa, som i den hellige Daab bleve deelagtig giorde.

Den 16de, efter at jeg havde underviist dem alle, reiste jeg hiem til Colonien igien.

Udi næst-afvigde Dage var atter igien een af Soldaterne døed, saavelsom een af Soldaternes Qvinder, med et lille nyfød Barn, som een af de forhen afdøde Soldaters Koner havde født til Verden.

Den 20de døde end een af de fra Kiöbenhavn ankomne Folk, saa der vare nu ikke mere end 4 af dem karske og over Sengen. Iblant Matroserne og forige Colonies Folk vare vel og Syge, men ikke saa mange; thi som de altid vare i Motion, og havde at bestille, kunde ikke Sygdommen saa haardt angribe dem, end som dem der elskede Mageligheed, og gad ikke movered sig, hvilket er en stor Fordærvelse i Grønland.

Den 22de reisede Lieutnant Richard af Loos-Galiothen med Assistenten ind udi Baals-Revier; Jeg loed og min Søn reise med, for lidt at underviise forefindende Grønlænder.

Den 27de var Søndag, prædikede Hr. Miltzoug. Hr. Ole Lange communicerede tvende af de Senge-liggende Soldater.

Udi denne Maaned havde været temmelig godt Vejr, ikke dismindre tog det dog til med Folkets Svaghed, saa blev det jo længer jo værre. Coloniens Feldskierer begyndte og paa denne Tid at blive syg.

Den 2. Martii holdte Hr. Ole Lange Passions-Prædiken.

Den 3. dito døde den forhen befkyldte og arresterede Soldat Hagemand, efter at han en kort Tid havde været svag, dog tilforne entlediged af sin Arrest.

Den 6te, var en Søndag, prædikede jeg; ellers intet extra forrætted.

Den 8de kom Lieutenant Richard med sit Sælskab igien ud af Baals-Revier, hvor de havde skudt nogle Harer og Ryper, og faaet en god Deel Rødfiske hos Grønlænderne.

Den 9de holdte jeg Passions-Prædiken. Om Morgenen døde den sidste af de fra Kiøbenhavn ankomne Haandværker, nemlig Muurmesteren; desligeste Gouverneurens Haandskriver.

Den 10de kom det Fartøj hiem, som man for 14 Dage siden var foraarsaged at sende ud til de øde Vildmands-Huse, efter Brænde, saasom vi havde stor Mangel derfor, saa vi hverken kunde brygge eller bage.

Den 12te afgik ved Døden Under-Fyrværkeren, som længe havde været syg og Senge-liggende.

Den 13de, en Søndag, prædikede Hr. Ole Lange.

Den 16de holdt Hr. Ole Lange ogsaa Passions-Prædiken.

Den 19de døde atter een af Soldaterne. Af de andre Syge vare tre blevne restituerede.

Den 20de, en Søndag, prædikede Hr. Hendrich Miltzoug. Communicerede tvende af Coloniens Folk.

Efter Prædiken reiſede jeg over til den gamle Colonies Øe, for efter Sædvane at underviſe Grønlænderne. Capitain Landorph og Lieutnant Münje giorde mig og Geleide. Vi forblev der indtil den 22de, og jeg døbte nogle af mine jævnlige Catechumenorum Børn. Nogle af de gamle ſpurdte mig, hvorfore jeg ikke ogſaa vilde døbe dem med det ſamme, og om jeg ikke vilde, at de ſkulle blive ſalige? Men der jeg ſvarede, at jeg endnu ikke var forſikred om deres Rætſindighed og Alvorlighed for Gud, i den Sag, da protesterede de derimod, og ſagde, at jeg vidſte nok ſelv, at det fejlede dem intet derpaa. For derfor at ſtille dem tilfreds, bad jeg dem have Taalmodighed, indtil de havde fatted alle de Stykker, ſom et voxen Menneſke burde at vide til ſin Salighed, hvilket de fleſte af dem til Grunde endnu ikke havde fatted. Paa den gamle Colonies Øe vare 5 Huſe, i hvilke opholdte ſig 30 Familier, og bleve døbte 21 Børn, af hvilke nogle vare ſaa ſtore, at de ſelv vidſte at ſvare til, hvad dem blev tilſpurdt, deres Daab og Chriſtendom betræffende.

For 14 Dage ſiden havde vi ladet overføre nogle af de Syge, og indlogered dem hos Grønlænderne i diſſe Huſe, for at de af Grønlænderne kunde blive forſynede med lidt Cochleare eller Scorbuts-Græs, ſom paa diſſe Tider ved Grønlændernes Huſe plejede at udſpire. De ſamme førdte vi nu hiem med os til Colonien, ſaaſom de vare allereede blevne meget vel tilpas.

Den 23de blev holded Paſſions-Prædiken af Herr Miltzoug.

Den 24de udfoer Kiøbmandens Assistent paa Handels-Tougt Søer efter.

Samme Dag affendte man nogle af vore Syge hen til nærmeſte Vildmands-Huſe, for der ſammeſtæds at ſamle ſig nogen Cochleare til Forfriſkning og deres Sundheds Igien-Erlangelſe.

Den 25de, Mariæ Bebudelſes Dag, prædikede jeg.

Den 27de, en Søndag, prædikede Hr. Ole Lange.

Den 30de holdte Hr. Ole Lange og Paſſions-Prædiken.

Den 2. April døde atter een af Soldaterne; de andre vare blevne nogenledes restituerede, ſiden de fik af det fortræffelige Scorbuts-Græs, ſaa vi havde nu, Gud ſkee Lov! ikke mere end 4 Syge, ſom vare Senge-liggende.

Den 3. dito, en Søndag, holdtes Prædiken af Hr. Miltzoug. Efter Prædiken udſendtes een af de ſtore Baader til de øde Grønlænder-Huſe, at afhente mere Brænde.

Samme Dag om Aftenen hiemkom Assistenten af Handels-Tougten Sønden fra, med Baaden fuld af Spek, og var endnu meer at bekomme.

Den 4de loed Gouverneuren Raadet ſamle, for at deliberere med dem om et og andet, betræffende Coloniens Sager; deſligeſte om, hvorledes den allernaadigſt anbefalede Recognoscerings-Reiſe over Jis-Fieldet til Oſterbygd, kunde og ſkulde foretages. Deſligeſte om den foreſatte Reiſe og Forflotning Nord til Nepisene, for der en Loge at oprætte.

Den 6te døde een af de gifte Soldaters Qvinder, af hvilke trende tilforne ved Døden vare afgangne.

Samme Dag kom de 8 Mand hiem fra Grønlænderne, ſom den 24. Martii næſt forhen didhen blev førdte, hvoriblant var een Mand, ſom var ſaa ſvag, at man maatte bære ham med Seng og alt i Baaden, men var nu i ſaa kort

J. B. Duckes Kort over Nipisat og Omgivelser 1730.

en Tid, formedelst det skiønne Cochleare-Græsses Brug tillige med de andre, til sin forige Sundhed og Helbred fuldkommen restitueret.

Den 9de reisede Kiøbmanden med den store Baad Nord efter til Pisubigme, for at handle.

Den 10de, en Søndag, prædikede Hr. Ole Lange.

Den 14de var Skiær-Torsdag, prædikede jeg. Communicerede 5 Mand af Coloniens Folk.

Den 15de, Langfredag, prædikede Hr. Hendrich Miltzoug.

Den 16de celebrerede Gouverneuren Hendes Majestets Dronningens Geburths-Dag.

Den 17de, første Paaske-Dag, prædikede Hr. Ole Lange.

Den 18de, anden Paaske-Dag, prædikede jeg. Vare 10 Communicantere ved HErrens Bord.

Den 19de, tredie Paaske Dag, prædikede Hr. Miltzoug. Communicerede tvende.

Samme Dag døde atter een af Soldaternes Qvinder, som i lang Tid havde været meget svag. I alt døde 40 Mennesker.

Den 20de var atter Raadet samled, hvor da blev foranstalted, at en Chaloupe med Folk skulle strax expederes og forstikkes Nord til Nepisene, for i Tide at være der, imod de der til Stædet fra Fædernelandet forventendes Skibe, saasom den hele Flotning ikke kunde skee førend Gouverneurens Tilbagekomst fra Recognosceringen paa Is-Fiældet.

Den 22de kom Kiøbmanden tilbage Norden fra Pisubigme, med Baaden fuld af Brænde, af de der staaende gamle Vildmands-Huse, saasom Spek var nu der ikke at bekomme.

Samme Dag reisede Fyrværkeren, efter Raadets Foranstaltning, Nord efter til Pisubigme, havende med sig 5 Mand, for at bringe til Bygningen, hvad som tienligt kunde forefindes.

Den 24de, en Søndag, prædikede Hr. Ole Lange. Communicerede jeg selv med min Hustru og Børn, desligeste Hr. Miltzoug og trende andre af Coloniens Folk.

Den 25de foretog Gouverneuren med Lieutnant Richard og Kiøbmandens Assistent med 5 Mand den foresatte Recognoscering paa Is-Fiældet, og til den Ende reiste ind til Amaralik-Fiorden, 6 à 7 Mile fra Colonien, hvor nærmeste Leilighed var, at komme op til Is-Fiældet.

Den 26de blev den store Baad affendt Søer efter paa Handels-Tougt.

Den 27de udsendte man en Joulle hen ud til Koek-Oerne, for der samme-stæds at have Udkik efter forventendes Fædernelands Skibe.

Den 30de saae man af Colonien et Skib passere forbi Nord efter. Var ellers af Grønlænderne berætted, at i forige Dage vare mange Skibe passered forbi.

Den 1. May prædikede Hr. Miltzoug. Communicerede Hr. Ole Lange med nogle flere af Coloniens Folk.

Samme Dag komme nogle Grønlænder til os af Nepiset-Sundet, hvor de nylig vare ankomne til den sædvanlige Rognfiske-Fangst. Efter at jeg havde underviist dem noget af GUds Ord, foer de deres Vej igien.

Den 7de dito kom Gouverneuren med sit Følge igien tilbage fra Recognosceringen paa Is-Fiældet, og fandt det ligesom Grønlænderne tilforne havde berætted; Det hele Land op til Fiælds gandske overdækt med Is, og udi Isen store Ræver og Sprækker, hvor igiennem Vandet, som af Sneen optøer, med en skrekkelig Susen rinder og løber. Isen var saa haal og ujævn, saa de neppe kunde sætte en Foed derpaa; saa derfore Recognosceringen over Land til Osterbygd, er gandske umuelig og impracticable.

Den 8de, en Søndag, prædikede jeg. Communicerede to.

Den 10de kom de udi Koek-Oerne paa Brand-Vagt og Udkik liggende 4 Mand hiem igien. De havde vel seet Skibe passere forbi, men for stærk Blæst ikke havde kundet komme nogen om Borde.

Den 11te kom de efter Brænde udsendte hiem igien, med Baaden fuld af Brænde, som man i Mangel af andet, paa disse Tider var nødt til at tage af Grønlændernes Huse.

Den 13de var den almindelig forordned Bede-Dag. Prædike-Tienesten blev forrætted af Hr. Ole Lange.

Den 15de, en Søndag, prædikede Hr. Miltzoug. Communicerede 13 Mennesker.

Samme Dag troelovede Hr. Ole Lange een af Sergianterne med een af de afdøde Soldaters Enker; desligeste ogsaa Kiøbmandens Assistent med een af samme Enker. Det var beklageligt, at de stakkels Mand-Folk loed sig af disse liderlige Qvinder saa bedaare.

Den 16de kom de paa Handlingen udfarne hiem igien, med Baaden vel ladt af Spek. De havde træffed en Hollandsk Handlere der Søer hvor de var, som berættede dem een gandske bedrøvelige Tidende fra Kiöbenhavn, at samme Stad ved en meget ulykkelig Ildebrand var mesten Deelen lagd i Asken, hvilket siden disværre! befandtes alt for sandt at være.

Den 21de gik Lieutnant Richard med Loots-Galiothen fra Colonien, for, efter seneste Slutning i Raadet, at transportere eendeel Sager til Nepisene, hvor den nye Loge skulde oprættes. Capitainen med Assistenten og flere fuldte og med.

Den 22de, en Søndag, prædikede Hr. Miltzoug.

Den 24de gik jeg med Gouverneuren, og nogle af det øvrige Mandskab, (som var destinered at gaae Nord til den Nordre Loge), paa den store Baad, og een Chaloupe, i Forsæt, at ville reise Nord efter med til bemeldte Stæd; men da vi kom til den gamle Colonies Oe, forefandt vi et af Fædernelandets Skibe liggende, hvorfore vi vendte tilbage igien til Colonien, i Følge med den ankomne Skipper, for først at efterse, hvad medbragte Breve førdte med sig, førend den forehavende Nord-Reise kunde fortsættes. Hvor da de u-angenemme Tidender vi før havde erholded om Kiöbenhavns Ildebrand, bleve, disværre! confirmered; Men derhos ogsaa ikke dismindre fornam, at Deres Kongel. Majestets store Naade og Nidkiærhed endnu continuerede for det Grønlandske Desseins Fortsættelse, og til den Ende havde allernaadigst ladet oversende dette Skib og flere, med fornødne Materialier og andet mere til den nye Colonies Oprættelse.

Den 26de var Christi-Himmelfarts Dag. Prædikede Hr. Ole Lange.

Den 28de fuldte jeg med Gouverneuren og Capitainen hen over igien til Skibet, saasom de havde resolvered, med det at fortsætte Nord-Reisen.

Den 30de dito foer jeg hiem til Colonien igien.

Den 1. Junii giorde Gouverneurens Hunsholderske Barsel med et Pige-Barn, som samme Aften blev døbt, og kaldet Kirstina.

Efterfom Lieutnant Richard med ankomne Skib havde faaet Ordre, at begive sig paa Hiem-Reisen, og med samme og at giøre sin Flid at søge Landet paa den Øster Side, blev han hindred udi den foresatte Nord-Reise, hvorfore han, efter bekommed allernaadigst Ordre, med sit førende Skib, Loots-Galiothen, den 3. Junii gik fra Colonien, og begav sig paa Hiem-Reisen igien.

Den 5. Junii var første Pintse-Dag. Prædikede jeg.

Den 6te, anden Pintse-Dag, prædikede Hr. Ole Lange.

Den 7de, tredie Pintse-Dag, prædikede Hr. Miltzoug.

Den 12te, en Søndag, holdte jeg atter Prædiken.

Den 15de gik man med det næst-forgangen Sommer efterliggende Skib og fra Colonien, for ogsaa at begive sig Nord til Nepisene, hvor den nye Loge skulle opsættes, havende med sig alle de Sager, Folk og Proviant, med videre, som det ankomne Skib ej kunde indtage. Og som og med Skibet fra Bergen ankom Folk, og var giort Anstalter til Hvalfiskeriet for tilkommende, udi bemeldte Nepisene, afgik og de samme med dette Skib.

Den 16de besøgte os en stor Deel Grønlænder, som vare komne Sønden fra, hvilke alle jeg af Guds Ord underviiste.

Den 19de, en Søndag, prædikede Hr. Miltzoug. Hr. Ole Lange gik med de andre med sidste Skib til Nepisene, saasom allernaadigst bestikked Præst og Missionair paa det Stæd.

Den 20de besøgte os atter en stor Deel fremmede Grønlænder, Sønden fra, hvilke jeg og underviiste.

Den 21de reisede jeg paa Embedes vegne hen over til Grønlænderne udi Nepiset-Sundet, efterfom der sammestæds nu en stor Deel af de fremmede Grønlænder opholdte sig. Efter at jeg havde underviist dem alle, foer jeg hiem igien den 22. dito.

Den 24. dito St. Hans Dag, holdte jeg Prædiken.

Den 26de, en Søndag, prædikede Hr. Miltzoug.

Samme Dag havde vi og Besøg af en stor Deel fremmede Grønlænder, dem jeg og af Guds Ord underviiste, hvilket de med Agtsomhed paahørdte.

Den 27de reisede jeg tillige med min Collega, Hr. Miltzoug, hen, at besøge nogle Grønlænder, som med deres Telter stode een Miil omtrent Østen for Colonien. De samme fortaldte mig, at tvende Mile der Østen fore, ind udi en Fiord, var en meget smuk Plads, med Græs og smaa Skov, hvor Kablunakkerne, det er, de Norske, fordum havde boed; hvor der og var en skion Lax-Elv, saavel som ogsaa Rinsdyr-Jagd.

Den 2. Julii, Mariæ Besøgelses Dag, prædikede jeg. Samme Dag vare atter nogle Grønlænder hos os, som og af Guds Ord bleve underviiste.

Den 3. dito, en Søndag, prædikede Hr. Miltzoug. Communicerede tvende.

Den 5te kom endeel Grønlænder fra Koek-Oerne (som vare vores sædvanlige Catechumeni), til os, og besøgte os. Der de reiste bort igien, loed jeg den Ældste af de to Grønlænder-Drenge, som vare hos mig, følge med dem, for paa nogen Tid at være hos dem, og undervise og lære deres Børn, hvad han selv havde lærdt, saasom for mig selv ikke var Leilighed at komme til dem.

Den 12te reisede jeg med min Collega, Kiøbmanden, Mesteren, og min Søn, paa en liden Joulle hen ind til den næst forommeldte Fiord, for at besee Leiligheden der, efter det, som Grønlænderne havde sagd for mig, og befandt Stædet at være meget smukt med Græs og Buskasier. Fornemmelig havde den en stor Herlighed ved tvende skiønne Lax-Elve, som der vare, og derforuden ude paa Dybet stod adskillig smaa Fisk, desligeste Lodder i Overflødighed, af hvilke Grønlænderne om Sommeren tage en stor Mængde, og tørre dem paa Klipperne, til Vinter-Provision. Vi forefandt der 4 Familier staaende med sine Telter, hvilke nylig havde faaet tvende Rinsdyr, hvoraf vi og fik noget lidt. De fuldte os og Dagen efter op i Marken, at søge efter Dyr, men fik ingen at see. Nogle faa Ryper, og 50 Stykker Maager skiød vi der, hvilke sidste havde deres Reeder udi en høj og steil Klippe, hvor vi for Farlighed ikke kunde klavre op, og tage deres Æg. De øde Tompter, hvor de Norskes Huse havde staaet, kunde vi kiendeligen see. Udi Elven fangede vi en 30 à 40 Stykker smaa Lax, med et Garn, som vi havde taget med; kunde vel have faaet flere, hvis ikke Elven, af overflødig Regn, var bleven saa stor, og rundet saa stridt, saa man lidt kunde betiene sig af Garnet. Forefindende Grønlænder undervisede jeg lidt om Gud, og derefter den 14de om Aftenen reisede hiem til Colonien igien.

Min lille Grønlænder-Dreng, Friderich Christian, som jeg den 5te loed fare med Grønlænderne i Koek-Oerne, for at undervise deres Børn, kom næstafvigde Dag tilbage igien, og fortaldte, at Grønlænderne vare meget villige til at lade deres Børn undervise af ham, sad og selv med Agtsomhed og hørdte paa ham, ja spurdte ham om meget, hvorpaa han ikke vidste at give dem Giensvar og Underretning. De mindte ham paa, baade Aften og Morgen, at han skulde læse for de Smaa.

Den 16de loed Gud lykkeligen arrivere til Colonien det sidste forventendes Skib, som havde inde de Ting, hvormed Colonien skulle forsynes. Med dette saavel som forige fik jeg at høre, at de næst-afvigde Sommer til Kiöbenhavn overkomne Grønlænder vare ved Døden afgangne, og det af en Sygdom, som Doctorerne ikke ret kunde beskrive, hvad den har været. Saa man her udaf nok kand see, hvad Luften og Climaternes Forandring kand foraarsage hos et Menneske. Man giør derfor det arme Grønland uret, at man udraaber det for saa slemt og usundt Land, hvor Folk ikke kand leve, da dog ogsaa andre Lande, og en anden Clima, ja endog de bæste, kand incommodere en fremmed Natur. Gud til Ære og Lov kand jeg sige, at Grønland for mig og mine har været et sundt Land, og en god Clima (under den Højde af 64 Grader), men længere under Nord fornemmes er haardere at leve.

Den 17de, en Søndag, Prædike-Tieneste holdt af Hr. Miltzoug.

Den 25de om Natten døde een af Soldaternes Qvinder, som blev efter paa Colonien, der de andre foer Nord efter, efterſom hun var meget ſvag, og dertil Senge-liggendes.

Samme Dag, da her komme nogle af Naboerne til os af Nepiset-Sundet, overtaldte jeg tvende ſmaa Fader- og Moder-løſe Drenge, at blive hos mig, for at oplære dem i Guds og Chriſti Kundſkab til Saliggiørelſe.

Den 31de prædikede Hr. Miltzoug. Communicerede trende.

Den 2. Augusti loed jeg atter lille Friderich fare hen over til Grønlænderne i Nepiset-Sundet, for at læſe for deres Børn.

Den 11te gik det ſidſt til Colonien ankomne Skib bort igien, for at fortſætte Hiem-Reiſen.

Den 14de var Søndag, prædikede Hr. Miltzoug.

Den 15de udſendte man Folk med begge de ſtore Baader hen ind til Amaralik-Fiorden, for at ſlaae Høe til Creaturene, ſom vare paa Colonien.

Samme Dag foer Kiøbmanden og Meſteren tillige med min Søn ind til Lax-Elven i Caneisune, hvor og er god Rinsdyr-Jagd, i Forhaabning, at faae noget udaf ſamme.

Den 20de gik jeg hen til nogle Grønlænder, ſom komme Norden fra Nepisene, og havde ſadt ſig med deres Telter et lidet Stykke fra Colonien. De ſamme fortaldte, at de havde været hos vore Folk paa bemeldte Nepisene, ſom alle levede vel, og arbeidede ſtærk paa deres Huſe. Jeg underviiſte dem noget om Gud, og Verdens Skabelſe etc. hvorom de tilforne ikke havde hørdt, og derefter gik hiem igien.

Den 21de, en Søndag, blev læſt af Poſtillen, ſaaſom alle vore Folk, ſaa nær ſom to Mand, vare ude paa Tougt.

Den 23de kom de til Lax-Elven Indfarne hiem igien, og bragte med ſig tvende Rinsdyr, og en halv Tønde Lax, ſom de der ſammeſteds havde faaet.

Den 26de foer atter ind til Lax-Elven.

Den 28de kom de til Amaralik-Fiorden udſendte hiem igien, med begge Baade fuld af Høe.

Samme Dag kom ud fra Lax-Elven igien, havde faaet et Rinsdyr, men ingen Lax.

Den 2. September foer jeg ind til Grønlænderne paa den gamle Colonies Øe, ſom nyligen vare komne udaf Fiorden.

Den 3. dito kom Gouverneuren med Kiøbmanden Norden fra Nepisene, efterſom de ikke havde kundet bringe ſaa mange Huſe i Stand, hvorudi de alle forſvarlig kunde blive herbergered Vinteren, resolverte Gouverneuren, at overvintre ved Godt-Haab.

Den 11te var en Søndag, prædikede jeg.

Den 17de reiſede Kiøbmanden igien tilbage Nord efter. Deſligeſte Kiøbmanden ved Godt-Haab med den anden ſtore Baad, for at handle med Grønlænderne.

Den 29de, St. Michels Dag, prædikede Hr. Miltzoug.

Den 2. October var Søndag, holdte jeg atter Prædiken. Communicerede Gouverneuren.

Den 9de, Søndag, prædikede Hr. Miltzoug. Communicerede jeg ſelv med min Huſtru og Søn.

Vinteren begyndte allereede med skarp Frost at tage til.

Den 11te blev Kongens Fødsels-Dag igien celebrered.

Den 16de, Søndag, holdt Prædiken af mig.

Samme Dag kom Kiøbmanden igien tilbage Norden fra den Nordre Colonie, havde undervejs handled Fartøjet fuld af Spek og Skindvahrer.

Den 23de, Søndag, prædikede Hr. Miltzoug. Communicerede 4.

Den 27de loed jeg min Søn atter reise ind til Grønlænderne paa den gamle Colonies Øe, for lidt at undervise dem.

Den 28de foer Assistenten Søer efter, paa den store Baad, at handle.

Den 29de prædikede jeg. Communicerede Hr. Miltzoug og Kiøbmanden med Hustruen.

Den 1. November, Alle Helgens Dag, Prædiken holdt af Hr. Miltzoug.

Den 2. dito loed jeg Friderich Christian (som var den Ældste af de Grønlænder-Drenge som vare paa Colonien hos os), i Følge med en anden til os kommende Grønlænder, fare hen ud til Ravn-Øerne, som er en god Miil fra Colonien, for at catechisere med Grønlændernes Børn der sammesteds; Thi jeg selv, for Mangel af Folk, som nu alle vare ude paa Handels-Tougt, kunde ingensteds komme, hvilket saare fortrød mig, at Tiden for mig skulle saaledes unyttig bortgaae, da dog Desseinets hele Øjemærke var disse arme Menneskers Christelige Oplysning. Colonien bestod nu ikke mere end af 9 gemene Mand, hvilke alle, saa nær som een, bleve brugte til Handels-Tougterne, langt fra Colonien. Mens Sommeren var, tog jeg ofte den lille Joulle, med min Søn og den Ældste af mine Grønlænder-Drenge, og foer hen til næst-omkring-boende Grønlænder, men nu vilde Vejrets og Vinterens Beskaffenhed det ikke tillade.

Den 6te, var Søndag, holdte jeg Prædiken.

Den 9de kom en gammel Grønlænder til os fra forige Colonies Øe, og forblev hos os om Natten. Den samme, efterdom han var de tvende smaa Drenge, som sidst kom til mig, noget anrørende, fornam man om Morgenen, da man opstod, at han gandske tilig havde sneged sig bort, og taget dem med sig; thi han vilde ikke, at de skulle være hos os, endskiønt de havde Lyst til at blive.

Den 13de var Søndag, prædikede Hr. Miltzoug.

Den 16de kom Assistenten tilbage Sønden fra, og havde faaet Baaden fuld af Spek.

Udi disse Dage bleve tvende Grønlænder af Naboerne borte til Søes, at man ikke vidste, hvor de vare afblevne, men formodentlig maatte være forraskede af Sælhundene; thi Vejret var godt.

Den 20de var Søndag, holdte jeg Prædiken.

Den 24de, efter at vore Folk vare hiemkomne af Handels-Tougten, foer jeg ud paa Embedes vegne til Grønlænderne, og tog først til Ravn-Øerne, een Miil omtrent Sønden fra Colonien, hvor der vare tvende store Huse. Der sammesteds-døbte jeg et lidet Barn.

Den 25de reisede jeg derfra, og sadte ud til Koek-Øerne, tvende Mile der fra. Der sammesteds vare nu ikke mere end trende Vildmands-Boeliger,

da der dog i det næst-forbigangne Aar vare 5; thi nogle Familier vare fløtte langt Nord efter til Hvalfiske-Bugten, som kaldes Disco, for at faae sig der nogle Hvalfiske-Barder, som de bruge til Fiske-Redskab. Udi Koek-Øerne forblev jeg indtil den 28de, og imidlertid døbte der 4 smaa Børn, af hvilke to nylig samme Dag bleve fødde til Verden. Her tilspurdte atter de Gamle mig, hvorfore jeg ikke ogsaa ville døbe dem, da de dog troede, alt hvad jeg lærde dem? Jeg gav dem til Giensvar, som tilforne, at saa snart de havde fatted de fornødenste Stykker af vor Christelige Lære, og jeg saae, at de skikkede og forholdt sig derefter, da skulle jeg døbe dem; thi Christus, Guds Søn, havde befaled, at de Gamle skal først læres, førend de kand døbes; men de Unge og Umyndige, vil han, skal døbes, uden nogen foregaaende Underviisning etc. Med hvilket Svar de og loed sig nøje, og lovede, at ville beflitte sig paa at lære.

Den 28de foer jeg over til den gamle Colonies Øe, hvor i alt vare 5 Huse. Udi et af disse Huse vare de to smaa Drenge, som den næst-foromtaldte gamle Mand lokkede med sig fra Colonien. Der jeg taldte ham til derfore, hvorfore han, mig unavidende, havde taget Drengene med sig, svarede han, at det var deres egen Villie; men de nægtede det, og sagde, at de nok ville blevet, men det var den Gamles Forlangende, at de skulle fare med ham. Og som jeg loed ham forstaae, at han havde fortient Hug, gav han gode Ord, og afbad sin Forseelse, og sagde, jeg kunde tage dem hiem med mig igien.

Udi disse Huse vare 6 smaa Børn, som udi den hellige Daab bleve deelagtig giorde. Af de udi forige Vinter døbte Børn, vare allereede 6 igien ved Døden afgangen, og som den første Grøde i Guds Rige indkommet.

Den 1. December reisede jeg derfra, tagende med mig de to bortløbne Drenge, og foer hen til en Vildmands-Boelig, en god Miil Osten fore. Udi dette Huus vare 5 Familier, mest unge Folk, og Fremmede, og havde i forige Vinter boed inde i Fiordene. De samme teede sig ikke saa lærvillige og begiærlige, at høre Guds Ord, som de andre, men een af dem loed sig forlyde, at min Underviisning var dem kiedsommelig at høre; thi jeg havde i tvende Dage været hos dem, og imidlertid læst for dem tre gange om Dagen, nemlig Morgen og Aften, som sædvanligt, for dem alle, men midt paa Dagen for Børnene; hvilket syntes dem at være for meget. Den 3. December reisede jeg fra dem, og kom hiem om Aftenen.

Gouverneuren havde i disse Dage taget en Fader- og Moder-løs Dreng til sig, som han havde persvadered at blive hos sig, og var en vakker Dreng; Nu bragte jeg ham og en Vildmands-Pige til, efter Forlangende. Af hvilket sidste Slag var nok at bekomme, men Drenge kunde man neppe og gandske besværlig faae, i hvor meget godt de end saae, at dem af os bleve beviiste, det voldte, de selv behøvede dem til Nærings Brug og Forskaffelse.

Jeg fik denne gang hos Grønlænderne en Prøve af et slags rød Farve, og findes paa visse Stæder inde udi Fiordene i stor Mængde, og er af en smuk fiin brunn-rød Coleur. Jeg bekom og af dem et Stykke af det saa kaldede Asbest eller Steen-Flachs, hvor af der skrives, at en u-forbrændeligt Linnet kand forarbeides. Af dette findes og hele Bierge udi Grønland.

Den 4de, Søndag, prædikede Hr. Miltzoug.

Den 8de giorde Hr. Miltzoug sin første Udreise til Grønlænderne, paa Embedes vegne. Jeg loed og min Søn reise med ham, om han i noget, betræffende Sproget og Talen, kunde være ham assisteerlig.

Den 10de kom Kiøbmandens Assistent tilbage Norden fra Pisubigme, og fik der Baaden fuld af Spek, men de havde havd en haard og besværlig Reise, og af Frost og Jis været meget incommodered, ja ligged 3 Nætter under aaben Himmel.

Den 11te, Søndag, prædikede jeg.

Den 15de kom min Collega, Hr. Miltzoug, igien tilbage fra Grønlænderne, og havde besøgt tvende Vildmands-Huse.

Den 18de, var Søndag, prædikede Hr. Miltzoug.

Den 25de, første Jule-Dag, prædikede jeg.

Den 26de, anden Jule-Dag, prædikede Hr. Miltzoug.

Den 27de, tredie Jule-Dag, holdte jeg atter Prædiken.

Samme Dag kom endeel Grønlænder til os med Qvinder og Børn, og maatte forblive hos os udi tvende Nætter, for paakommende slemt Væjr og Sneefog; imidlertid bleve de af GUds Ord underviiste.

Denne Maaned var temmelig haardt med Frost og Kulde, og dermed endtes det gamle Aar.

Anno 1730.

Den 1. Januarii, Ny-Aars-Dag, prædikede Hr. Miltzoug.

Den 6. dito, hellig tre Kongers Dag, prædikede jeg. Communicerede Gouverneuren, og tvende andre af Coloniens Folk.

Udi disse Dage var een saa extraordinaire skarp Frost, saa at Fransk Brændeviin frøs udi en Flaske, som stod udi et Huus, hvor ingen Varme var; hvilket endda ikke var skeed, saa længe vi havde været udi Grønland.

Den 9de, Søndag, prædikede Hr. Miltzoug. Communicerede tvende af Coloniens Folk.

Den 10de reisede jeg ud paa Embedes vegne til Grønlænderne, og besøgte de os næst-boende udi Baals-Revier, kom om Aftenen til et Vildmands-Huus, halvanden Mile omtrent fra Colonien, der sammestæds boede 8 Familier tilsammen, af hvis Børn trende bleve udi den hellige Daab deelagtig giorde.

Den 11te reisede derfra til et Huus, een halv Mile der neden fore. Udi samme Huus vare og 8 Familier, og der var en temmelig Hob Ungdom, af hvilke 6 Børn bleve døbte.

Den 13de drog derfra til det tredie Huus paa en Ø, en fierding Miil nærmere Colonien, hvor 5 Familier boede; der bleve døbte tvende Børn.

Den 15de begav mig derfra til det fierde Huus, een Miil fra Colonien, hvor der vare tvende Huse, og i samme 14 Familier, af deres Børn bleve 5 døbte. Her forblev jeg indtil den 17de, og efter at jeg havde underviist dem alle, reiste hiem igien. Der vare ellers længere ind udi Fiorden 6 Huse, hvorhen jeg denne gang ikke kunde komme.

Den 22de holdte Hr. Miltzoug Prædiken.

Den 2. Februarii, Mariæ Renselses Dag, holdt Prædike-Tieneste af mig.

Den 5. dito, Søndag, prædikede Hr. Miltzoug.

Den 7de foer Hr. Miltzoug ud at undervise Grønlænderne, som boede Vesten for os udi Ravn-Oerne, Koek-Oerne, og paa den gamle Colonies Oe. For haardt og stormende Vejr hver Dag, havde vi ikke kundet komme fra Colonien førend nu; Saa havde man heller ikke et Fartøj, hvormed man kunde fare ud paa denne Aarsens Tid; thi de vare alle meget brøstfældige, og havdes ikke, hvormed de kunde repareres.

Tvende af vore Folk vare i disse Dage blevne svage og Sengeliggende.

Den 12te, Søndag, prædikede jeg.

Den 18de, mod Aftenen, kom Hr. Miltzoug hiem igien fra Grønlænderne. Blev atter een af vore Folk syg og Senge-liggende.

Til denne Tid havde været en meget skarp Frost og Kulde, men formildtes nu igien, og blev Opslag med Tøe og smaat Regn, som var usædvanligt paa disse Tider.

Den 19de, Prædike-Tieneste igien af mig forrætted.

Den 25de førdte vi tvende Mand af vore Syge hen ud til nærmeste Vildmands-Huse, i Forhaabning, der sammestæds at faae nogen Cochleare-Græs til deres Sundheds Erlangelse, saasom de vare meget ilde incommoderede af Scorbut.

Den 26de, Søndag, prædikede Hr. Miltzoug. Communicerede jeg med min Hustru og Børn.

Coloniens Mester eller Chyrurgus begyndte og nu at blive meget svag, og maatte gaae til Engs for Scorbut.

Den 28de reisede Gouverneuren et par Miils Vej hen ind udi Baals-Revier, for de der boende Grønlænder at besøge. Jeg loed min Søn reise med, for Grønlænderne af Guds Ord at undervise.

Den 3. Martii giorde Kiøbmandens Kiæreste Barsel med en Daatter.

Den 5te, Søndag, prædikede jeg. Efter Prædiken kom Gouverneuren hiem igien fra Grønlænderne.

Den 7de døbte Kiøbmandens Barn, som blev kalded Anna Magdalena.

Den 12te, Søndag, prædikede Hr. Miltzoug. Efter Prædiken sendte man Joullen hen ud til Ravn-Oerne, for at afhente de næst forhen udsendte tvende syge Mænd, efterson de vare nu i Forbedring. Gouverneuren reisede og med dem, desligeste min Søn, for Grønlænderne der sammestæds at undervise.

Den 13de kom ovenmeldte hiem igien.

Den 19de, Søndag, communicerede Gouverneuren, desligeste ogsaa de andre Coloniens Folk. Samme Dag bleve den Grønlænder-Dreng og Pige døbte, som Gouverneuren havde taget til sig, og blev Drengen givet det Navn Friderich Carl, og Pigen Anna Sophia Magdalena. Bemeldte havde i den korte Tid ikke alleene smukt fatted de fornødentligste Christelige Lærdoms Hoved-Stykker, saa de fornøjelig svardte til alle Spørsmaal, men endog under Daabens Forretning udviiste stor Andagt, besynderlig Drengen, som med mange Taarer gav sin Boedfærdighed tilkiende.

Den 20de loed Gouverneuren Raadet ſamle, for at afgiøre og overlægge med dem, hvad ſom for hans foreſatte Reiſe Nord til Nepisene igien, ſkulde foranſtaltes.

Den 25de, Mariæ Bebudelſes Dag, prædikede Hr. Miltzoug. Om Morgenen for Prædiken gav Gouverneuren ſig paa Reiſen Nord efter, og tog med ſig næſt ovenmeldte døbte Grønlænder-Dreng og Pige.

Den 26de holdte jeg Prædiken.

Den 31de blev Coloniens Chyrurgus betient med det højværdige Nadverens Sacramente, ſom han udi ſin Sygdom forlangede; thi han var elændig af Scorbut angreben.

Den 2. April, Søndag, prædikede Hr. Miltzoug. Communicerede tvende af Coloniens Folk.

Den 6te var Skiær-Torsdag, prædikede jeg.

Den 7de, Langfredag, atter Hr. Miltzoug.

Efter Prædiken kom en Grønlænder fra den gamle Colonies Øe, og berættede os, at en Hollandſk Handlere for tvende Dage ſiden var der indkommen, hvorfore Kiøbmanden foer derhen til ham, for at fornemme, om han vidſte noget fra vores Fæderneland at fortælle; kom igien den 8de, og havde fundet mange af vore omkring boende Grønlænder hos Hollænderen, for at handle, hvilke, der han kom, foer bort, og turde ikke handle med de Fremmede, ſaa længe han var der.

Den 9de, førſte Paaſke-Dag, holdte jeg Prædiken.

Den 10de, anden Paaſke-Dag, prædikede Hr. Miltzoug.

Den 11te, tredie Paaſke-Dag, læſt af Poſtillen. Efter Bøn og Guds-Tieneſte gik jeg med min Collega hen til nogle Grønlænder, ſom med deres Telter ſtod et lidet Stykke fra Colonien, og discourerede med dem noget af Gluds Ord, hvorom de tilforne intet havde hørdt.

Den 14de fornam man, at Hollænderen endda laae derudi Havnen, og handlede med Grønlænderne, ſom hver Dag kom til ham, og bragte til ham, hvad de havde, da de dog derimod vare ſaa trædſke, at de ikke har vildet handle med os; hvilket kom alt deraf, at Hollænderen gav dem ſaa godt Kiøb, hvilket var os umuelig at giøre, hvorfore de og giemte det Bæſte de havde, til Hollændernes Ankomſt.

Den 16de, Søndag, prædikede Hr. Miltzoug.

Den 18de kom Assistenten tilbage med den ſtore Baad Norden fra, ſom ſkulle have bragt Gouverneuren til Nepisene; men ſom Baaden var meget læk, turde han ikke fortſætte Reiſen dermed, men ſteeg ind paa en Hollandſk Handlere, ſom han forefandt 10 Mile omtrent Norden for Colonien, med hvilken han accorderede, at ſætte ſig af ved bemeldte Nepisene.

Den 19de foer jeg hen over i Nepiset-Sundet til Grønlænderne, ſom nu der vare komne tilſammen paa den ſaa kaldede Rognfiſke-Fangſt. Der vare allereede 40 Telter, og alle udkomne af Fiorden. Jeg forblev hos dem den Dag over, og gik til et hvert Telt i ſær, og underviiſte dem af Gluds Ord, hvorefter jeg den 20de foer over til Colonien igien.

Den 23de, Søndag, holdte jeg Prædiken. Communicerede Hr. Miltzoug, desligeste Kiøbmanden med sin Kiæreste.

Den 25de reisede Kiøbmanden Søer efter paa Handels-Tougt.

Denne Maaned havde været usædvanlig kold og stræng hidtil.

Den 30de, Søndag, læste for os af Postillen, saasom næsten alle Folkene vare ude fra Colonien.

Den 5. May, almindelig Bede-Dag, læste og for os af Postillen.

Samme Dag kom Kiøbmanden hiem igien fra Handels-Tougten Sønden fra, med Baaden fuld af Spek.

Eftersom vore hiemkomne Folk havde seet et Skib udenfor Vallen, sendte man den 7. May Assistenten med to Mand paa een Joulle ud til Koek-Oerne, at ligge, for at passe paa vores forventende Fædernelands Skib. Min Collega fuldte og med dem, for at undervise de der værende Grønlænder.

Den 10de kom de hiem igien, og for ondt Vejr og Snee-Kave ikke har kundet seet langt fra Landet; Saa havde og Grønlænderne ikke heller fornummet til noget Skib paa længe.

Den 14de, Søndag, prædikede jeg.

Den 18de, som var Christi Himmelfarts-Dag, tilsloges os en stor Ulykke og Skade, ved een Chaloups Forliis, fuld af Proviant, hvormed Assistenten, tillige med den store Baad, den 16de var faren hen over til den gamle Colonies Oe, for at afhente en Deel Proviants-Sorter, som udi et der sammestæds efterstaaende Proviants-Huus var forvared, og nu igien kom over med, og var ikkun en fierdings Miil fra Colonien, da Chaloupen, af en hastig og uforvarendes Rosse eller Byje af Landet, blev om kast, og een af de 3 Mand, som var i Chaloupen, drukned og omkommen; De 2 fik man dog, Guld skee Lov! biærged, ihvorvel nær døde, saasom de ofte havde været i Vandet, i det Fartøjet kantrede om fra een Side til den anden. Saa snart vore Folk vare komne til Lands med de 2 Mand, foer de atter ud, i Tanke, og at ville biærge Chaloupen, som paa Fiorden imidlertid laae og drev; Men som et skrekkeligt Guds Vejr af Sønden begyndte at blæse, maatte de ikke alleene lade Chaloupen fare, men endog selv lade sig føre og drive, hvor Vejret og Vinden ville have dem, og kom omsider, ikke uden største Livs-Farlighed, til Land, iblant en stor Hob Driv-Is, hvor Joullen af Vindens og Bølgernes Magt blev sønderslagen, og de arme Menneskер iblant Isen ilde skamferede, og dog, ved den almægtige Guds Forsyn, bevarede, og paa Landet blant Isen opslagne. Den gode Gud føjede det og saa vel for dem, at der strax i Nærværelsen stod nogle Grønlænders Telter, hvorhen de forføjede sig, og af Grønlænderne bleve imodtagne, og, saavidt Leiligheden tilloed, vederqvægede, de havde ellers af Kulde og Hunger maatt elændeligen crepered. Vor store Baad, som dismidlertid laae neden for Landet af Colonien, vare vi og i stor Fare for, nær at have mist, med all den Proviant der var i; thi som Vejret var haardt, og der gik store Bølger og Diininger, som slog over Baaden, var den Mand, som blev efter paa Fartøjet, da de andre foer ud, at ville biærged Chaloupen, for at conservere sit eget Liv og Baaden, foraarsaged, at kaste

udi Søen, hvad han kunde, og at giøre Fartøjet læt, hvor vi da atter forliiste en stor Deel Proviant; thi Tønder og Fustagier, som bleve kast i Søen, sloges i stykker imod Landet, og hvad der var udi, spildt. For vore Folk, som med Assistenten vare 5 Mand, levede vi i stor Frygt og Angest, indtil den 20de om Morgenen, da Grønlænderne, hvor de vare, efter Forlangende, førdte dem hiem til os til Colonien. Vi begavede Grønlænderne for den Velgierning de havde beviist vore Folk, hvorefter de fore til deres hiem igien.

Den 28de var første Pintse-Dag, holdte jeg Prædiken.

Den 29de, anden Pintse-Dag, prædikede Hr. Miltzoug.

Den 30de, tredie Pintse-Dag, læste for os af Postillen.

Samme Dag gik jeg med min Collega hen til nogle Grønlænder, som nylig vare ankomne, og havde sadt sig med deres Telter en fierdings Miil fra Colonien, med hvilke vi holdte en kort Samtale om Gud og gudelige Ting, hvilket, de sagde, var dem meget kiært at høre.

Den 2. Junii giorde vi Forsøg, at saae en Deel Hauge-Frøe, som os forige Sommer fra Kiöbenhavn blev tilsendt, saasom Kaal, Roer og deslige.

Den 4. dito, Søndag, holdte Hr. Miltzoug Prædiken.

Den 11. dito, og Søndag, prædikede jeg.

Den 12te besøgte jeg med min Collega atter Grønlænderne, og underviiste dem noget om Guds Ord.

Den 13de besøgte os nogle Grønlænder paa Colonien, hvilke jeg talde noget for om Gud og alle Tings Skabelse.

Den 15de reisede Hr. Miltzoug over til Grønlænderne udi Nepiset-Sundet, paa Embedes vegne.

Den 16de besøgte os atter en stor Deel fremmede ankomne Grønlænder, hvilke jeg og af Guds Ord underviiste, hvorefter de igien foer deres Vej.

Den 17de komme nogle af Naboerne til os, hvor iblant var et par Ægtefolk, hvis tvende Børn forige Vinter bleve døbte. Og som Qvinden atter havde faaet et Barn, kom hun nu, og begiærdte, at jeg og vilde døbe det, sigende: Hun vilde og, at det tillige med de andre skulle komme til Guds Rige. Efter Paamindelse, til at have en retsindig Intention med hendes Barns Daab, blev det og døbt i den Hellige Trefoldigheds Navn.

Den 18de, Søndag, prædikede Hr. Miltzoug.

Grønlænderne, som i nogle Dage havde opholdt sig her i Nærværelsen, brød nu op her fra igien, og begav sig henover i Nepiset-Sundet til de andre Grønlænder, som vare komne Sønden fra, for, efter gammel Viis, at giøre sig lystige med dem.

Den 19de foer jeg hen over til Grønlænderne udi Nepiset-Sundet, hvor da vare forsamled af Fremmede og Indbyggere over 50 Telter, hvilke alle jeg af Guds Ord underviiste, foer hiem igien den 20de om Aftenen.

Den 23de, iblant fremmede Grønlænder Sønden fra, som kom og besøgte os, var en ung Person, som bad, at han maatte blive hos os. Eftersom vi var slet forsynede med Folk, tog jeg ham an, for at forsøge hannem, om han duede til at arbeide, eller kunde vendes dertil. Udi næst-afvigde Dage vare

meer end 40 store Baader, Sønden fra ankomne, og agtede, at fortsætte Reisen Nord efter til Disco-Bugt.

Den 24de, St. Hans Baptistæ Dag, holdte jeg Prædiken.

Den 25de, Søndag, prædikede Hr. Miltzoug.

Den 26de kom atter en stor Deel fremmede Grønlænder til os, og besøgte os, havende med sig lidt Spek og nogle faa Skindvahrer at forhandle. Førend de reisede bort igien, underviiste jeg dem af Guds Ord, hvorom, de sagde sig, tilforne ikke at have hørdt.

Den 28de foer Hr. Miltzoug hen over til Grønlænderne i Nepiset-Sundet, for at læse for dem, kom hiem igien den 30de om Aften.

Den 29. og 30de var et meget slemt Vejr med Regn og Sneeslud, som bedækkede Jorden gandske overalt. Saa ustadig og slem Sommer-Vejr havde vi endda ikke havd siden vor Ankomst til Landet.

Den 2. Julii, Mariæ Bebudelses Dag, prædikede jeg.

Den 6te reisede jeg længst ind udi Baals-Revier, for at eftersee den brunrøde Farve, som efter Grønlændernes Beretning, der skulle findes, og kom paa tredie Dag der ind, ungefehr 9 à 10 Mile fra Colonien. Jeg fik en Grønlænder, at vise mig Stædet, hvor Farven var, men befandt den ikke af den Bonitét, som den Grønlænderne der bragte mig, dog var der en stor Mængde deraf, og eendeel var Brand-gule. Udi denne Fiord, hist og her, haver de gamle Norske fordum boed, som af de øde Huus-Tompter og Rudera noksom var at see. Landet stod nu meget deilig der inde med Græs og Løv, ihvor koldt og slemt Vejr det end havde været ude ved Hav-Siden. Jeg træffede mange Grønlænder der inde af Naboerne, som nylig vare indkomne til Rins-Fagden. Iblant dem var og een, som havde taget sig en Kone til sin forige; hannem talde jeg til, og straffede ham for han havde giordt sligt, som han dog vidste var imod Guds Bud og Villie, og hvad han havde hørdt af mig, og haver dog ikke dismindre vildet indbilde mig, at han troede etc. Men som han ikke kunde nægte eller undskylde hvad han havde giordt, bad han mig med en arrig og ond Mine, at jeg vilde slaae ham. Jeg forstod nok, at han derved ville søge Leilighed at overfalde mig; thi der vare tilsammen over 20 Telter, men jeg ikkun selv fierde. Hvorfore jeg svarede ham, at jeg ikke vilde slaae ham, men naar vore Skibe kom, da vilde jeg lade binde ham, og føre hannem i Skibet, og sende ham til vort Land, hvor han skulde blive straffed. Denne Trudsel giorde ham noget frygtagtige, saa han gav gode Ord, og lovede, at skille sig af med hende igien.

Den 9de, efter at jeg havde underviist de der sammestæds forefindende Grønlænder af Guds Ord, begav jeg mig igien paa Reisen udaf Fiorden. Efter 3 à 4 Miles Reise kom vi til en Grønlænders Telt, hvor vi gik paa Land, og fandt de der inde værende Folk meget sorrigfulde og bedrøvede. Jeg spurdte dem derfore, hvi de vare saa sorrigfulde? Manden svarede, at han forige Dag havde mist sin yngste Søn, som af en stor Sælhund blev forraskeb og druknet. Jeg havde gierne trøsted den stakkels bedrøvede Fader, dersom Sønnen havde været saa lykkelig, at døe i den Tilstand, saa den sørgende

Igienlevende kunde sikkerlig trøstes ved hans Opstandelse til Livet. Ikke desmindre siger jeg til ham, og spurdte ham, om han ikke havde hørdt om den som kand opvække de Døde? Han svarede nej, han havde ikke hørdt om sligt; thi han var en Fremmed Sønden fra, og havde endda ikke hørdt noget om Gud. Hvorfore jeg kortelig fortaldte om Gud, og alle Tings Skabelse, om Synde-Faldet, om Opreisningen og Forløsningen ved Christum, Guds Søn, som skal giøre alle Døde levende, skal og opvække hans Søn, saa han skal see ham igien, han skulle derfor ikke sørge, som han aldrig skulle see ham mere etc. Denne Trøst oprættede den stakkels Mand saa meget, saa at der jeg nu igien vilde reise min Vej, bad han mig, at jeg vilde bie lidet, hans ældste Søn var gaaen op i Marken, hannem vilde han og, at jeg skulle fortælle, hvad jeg hannem selv har fortaldt. Og som han strax loed hente ham, tøvede jeg, indtil han kom, og gav hannem den Trøst og Underviisning, som jeg havde givet Faderen. Jeg kand ikke melde, hvor glade og fornøjede de stakkels Mennesker bleve, og sagde, at det var behagelige Ord som jeg sagde dem, hvilke de ikke skulde glemme. Man kand heraf see, hvorledes Guds Ord, som gemeenligst i Menneskens Velmagts-Tid med stor Koldsindighed bliver hørdt, udi et bedrøved Hierte og Gemyt, og naar Modgang trykker og trænger, først giør sin ønskelig og glædelig Virkning. Jeg forloed Grønlænderne i denne Tilstand, og kom den 11te hiem til Colonien igien.

Den 16de, Søndag, prædikede Hr. Miltzoug.

Fædrenelands Skibs længe og usædvanlige Udeblivelse begyndte nu at sætte os udi stor Frygt og Bekymring, allerheldst siden vi ikkun havde liden Proviant i Forraad, saasom vi ved seneste ulykkelige Hændelse havde forliist meget af det vi havde.

Den 24de loed jeg min Grønlands-Dreng Friderich Christian, med sin Kajat fare hen over til Grønlænderne udi Koek-Derne, for at læse for deres Børn, saasom ikke gaves Leilighed, at jeg selv kunde nu komme der, thi alle Folkene vare ude med Fartøjene, at sanke Brænde.

Den 30de foer jeg, tillige med min Collega, og Søn, paa en gammel og meget brøstfældig Joulle ind til nærmeste Fiord ved Colonien, for at efterse, om af den smaa Skov og Kratt, som der fandtes, kunde bringes noget hiem til Colonien, til Ildebrand; Men vi befandt, at den var ikke af den Beskaffenhed, at den kunde føres i Baader, saasom den var kort, og meget kroged. Der vi anden Dagen derefter foer udaf Fiorden igien, fik vi see tvende Rinsdyr gaae ved Siden af Fiældet, hvilke min Søn gik op, og stillede efter, og var saa lykkelig, og fik dem begge.

Den 3. Augusti kom Kiøbmandens Assistent af Nepisene, Norden fra, og bragte de ubehagelige Tidender, at hos dem var og ikke heller noget Skib fra Fæderne-Landet ankommen; hvorfore Raadet havde resolvered, at lade det der overvintrende Skib, med Hvalfangerne (som disværre! slet intet med Hvalfiskeriet havde udretted), gaae hiem, og medtage, hvad ellers der saavel som ved denne Colonie kunde være indbragt, og var derfor hver Dag til os forventendes Norden fra.

Den 6de, Søndag, prædikede Hr. Miltzoug.

Den 13de, Søndag, prædikede jeg. Communicerede og med min Hustrue og Søn, desligeste Hr. Miltzoug.

Efter Prædiken loed jeg Friderich Christian fare hen over til Grønlænderne udi Nepiset-Sundet, at læse for deres Ungdom.

Den 15de tilsloges os atter en Malheur med vores store Baad, som laae neden for Colonien paa Søen, og af et stormende Vejr om Natten blev omkast, og af Grunden og Stenene ilde beskadiged.

Den 17de reisede Kiøbmandens Assistent fra Nepisene igien tilbage. Og eftersom Hr. Ole Lange havde tilskrevet mig, at han gierne saae, at Hr. Hendrich Miltzoug kunde komme der Nord til ham, og være ham behielpelig, saasom han alleene kunde besværlig besørge baade Coloniens Folk og Grønlænderne, da kunde jeg ikke heller med Billighed vegre ham hans Begiæring, helst efterdi jeg den Hielp, som jeg i dette Fald savnede udi Hr. Miltzoug, igien nogenledes kunde finde udi min Søn, og den ældste Grønlænder-Dreng Friderich Christian, som jeg undertiden kunde sende ud at læse for Grønlændernes Børn; Og som Hr. Miltzoug selv samtykte i dette Forslag, fuldte han og med Assistenten Nord efter.

Den 18de udsendte vi nogle af vore Folk hen ind til Amaralik-Fiorden, at slaae Høe til vore Creatur.

Den 20de, Søndag, prædikede jeg. Communicerede Mesteren paa Colonien.

Den 24de, efter at man havde reparered den store Baad, foer man og med den ind til Fiorden Amaralik, for at afhente Høet, som der kunde være slaget.

Den 26de ankom gandske uformodentlig en Chaloupe til Colonien, udsendt fra Capitain Mohrsön, som førdte Kongens Skib Morianen, og holdt uden for Vallen, og forlangede en Loots, at lootse ham ind til Colonien; Men som alle vore Folk vare ude, desligeste ogsaa Kiøbmanden, som med min Søn og Mesteren vare farne ind til Lax-Elven, thi vi ventede nu ikke mere Skib denne Sommer, da maatte de udsendte Folk med uforretted Sag vende om igien til Skibet.

Den 30de kom Kiøbmanden hiem af Lax-Elven igien, desligeste Joullen fra Amaralik-Fiorden, hvorfore Kiøbmanden strax tog ud til den gamle Colonies Øe, i Forhaabning, at naar det klarede op med Taagen og Regnen, han skulde faae Skibet at see, og komme ud til det.

Den 1. September kom man og hiem med den store Baad fra Amaralik-Fiorden, fuld af Høe.

Den 2. dito fik vi af Colonien see Skibet komme sejlendes ind fra Havet, men formedelst Vinden var knap, kunde ikke komme op til Colonien, hvorfore de maatte kaste Anker ude ved Øerne, en halv Miil fra Colonien.

Den 3die, Søndag, foer jeg ud til Skibet, tilig om Morgenen, og holdte der Prædiken, og takkede GUD, som saa vel og lykkeligen havde sendt os Skib, da vi ikke ventede det.

Den 4de fik man føjelig Vind, at komme ind paa Havnen med. Endskiønt Capitainen var beordret, ogsaa at forføje sig Nord efter til den Nordre Colonie

ved Nepisene, saa var han dog foraarsaged, at blive her beliggendes Vinteren over, formedelst silde Ankomst. Deres Kongel. Majestets glorieuse Nidkiærhed for det Grønlandske Dessein, var endnu, som tilforn, noksom at see der udaf, at der blev allernaadigst oversendt med Skibet en stor Deel Træ-Materialier, hvoraf Huse for Bebyggere af Island, som næst-kommende Aar skulle oversendes, var allernaadigst foranstalted at oprette paa de øde Pladser, hvor vore gamle Norske fordum have boed.

Den 6te kom Hr. Ole Lange med Kiøbmanden Norden fra Nepisene her til Colonien, tillige med en Chaloupe og 4 Mand, hvormed Colonien her skulle assisteres, eftersom den manglede behørige Folk og Fartøjer.

Den 17de prædikede Hr. Ole Lange. Communicerede 5 Mand af Coloniens Folk.

Den 20de reisede Capitain Mohrsön hen ind udi Baals-Revier, for at besee Leiligheden der sammestæds, og at afhente noget af den der sammestæds befindende røde Farve, og Veiksteen, hvoraf Grønlænderne giøre sig selv Kiedler og Lamper. Jeg loed min Søn reise med, for ved samme Leilighed at undervise forefindende Grønlænder.

Den 23de begav Hr. Ole Lange og Kiøbmanden fra Nepisene sig igien paa Hiem-Reisen.

Den 14de, Søndag, holdt Prædiken.

Den 26de loed jeg Friderich Christian med sin Baad fare hen over til den gamle Colonies Øe, at læse for Grønlændernes Børn der sammestæds.

Den 28de kom Capitain Mohrsön igien udaf Fiorden.

Den 29de, St. Michels Fæst, holdt Prædiken.

Udi denne Maaned har været et meget godt Væjr, bedre end som tilforne i Sommer, men nu begyndte Vinteren at indfinde sig med Snee og Frost.

Den 1. October, Søndag, holdt Prædiken.

Den 7. dito foer Kiøbmanden Søer efter paa Handels-Tougt.

Den 8de, Søndag, holdt Prædiken paa Skibet Morianen, hvor da Capitainen med sine Folk communicerede.

Fra den 9de indtil den 15de var jeg paa Embedes vegne ude hos Grønlænderne, som boe i Ravn-Oerne, Koek-Oerne, og paa den gamle Colonies Øe, hvor da bleve døbte 9 smaa Børn af vore sædvanlige Catechumenorum deres. Af forige Døbte vare 12 ved Døden afgangne. Et af Husene fandt jeg udi sørgelig Tilstand, formedelst een Mands hastig Borteblivelse til Søes, hvorover Qvinden og Paarørende, og alle Naboer, vare meget sorrigfulde, hylede og grædte. Men som jeg giorde min Flid, at trøste dem, saa meget jeg kunde, gave de sig nogenledes tilfreds, og bekiendte, at det Haab og Fortrøstning de havde om de Dødes Opstandelse, og at de engang skal faae at see deres Venner igien, som de her ved Døden have mist, giorde, at de ikke kunde sørge saa meget. De vidste vel, at de her ikke fik dem mere igien, hvor meget de end sørgede, men haabede, efter min Trøst og Underviisning, at det skulle skee i Himmelen.

Iblant Grønlænderne udi Koek-Oerne var en Mand, som nylig var kommen Norden fra, og i forige Vinter havde opholdt sig udi Disco-Bugt,

den samme fortaldte mig, at Grønlænderne der Nord bar en stor Forlængsel efter, at jeg og skulle komme der Nord til dem, og undervise dem noget om Guð og Guðs Søn; thi de havde bedet ham sige saaledes til mig: Siig til Taleren, (saa kaldte de mig:), at han kommer Nord til os at boe; thi her er et bedre Land, og flere Folk, end der Søer, hvor han er. Han skal faae hos os, alt hvad de andre Skibe plejer at faae; thi de kand ikke sige os noget som er af Betydende, ej heller taler om andet end Spek. Vi ville og gierne grundelig undervises om den store Skabere, om hvilken de have fortaldt os, som have taldt med ham etc.

Hvem vilde ikke af saadan mærkværdig Tale og Sende-Bud lade sig bevæge, i et Frugt-bringende Haab, at giøre Gud og Skaberen bekiendt paa det Stæd; hvilket at giøre, jeg ikke da var i Stand, men ønskede og haabede i fremtiden ved andre at maatte skee; Som og dette mit Ønske allereede er nogenledes bleven opfyldt, i det min Søn, som nu fornemmes, ej uden Frugt taler Guðs Ord til dem, hvortil den almægtige gode Guð fremdeles give Lykke, for sit hellige Navn skyld!

Den 22de, Søndag, holdte Prædiken.

Den 26de kom Kiøbmanden hiem igien af Handels-Tougten Sønden fra. Efter min giordte Forestillelse til Grønlænderne, at de skulle udvise deres Taknemmelighed imod Kongen, for den Naade og Omhu han bær for dem, til deres Oplysning og Saligheds Erlangelse efter dette Liv, havde ikke alleene Naboerne omkring os, men endogsaa de langt fra boende, ladet sig bevege, at offerere ham lidet Spek, saasom de sagde, ej andet at have, som nu og de Sønden for Colonien boende havde af Kiøbmanden imodtaget 10 tomme Fade, at fylde med Spek, og at give Kongen i Skatt. De udi Koek-Øerne boende imodtog 6 Fader, at fylde.

Den 27de loed jeg min Søn reise et Stykke ind i Baals-Revier, at læse for Grønlænderne.

Den 29de, Søndag, Prædiken holdet. Communicered 10 Mand af Skibets Mandskab.

Den 31de kom min Søn hiem igien fra Grønlænderne.

Den 1. November, Alle Helgens Dag, holdt Prædiken.

Den 2. dito udfoer Assistenten paa Handels-Tougt Nord efter.

Den 5te, Søndag, holdt Prædiken. Communicerede tvende af Coloniens Folk.

Den 6te loed jeg Friderich Christian fare hen, at læse for Grønlændernes Børn udi Ravn-Øerne, Koek-Øerne, og paa den gamle Colonies Øe. Kom hiem igien den 10. dito. Han berettede, at mange af Grønlænderne der sammestæds nylig vare døde, og det af den her i Landet grasserende Brystsvaghed og Hoste, hvilken er saa smitsom, at den ene faaer den af den anden. Vi havde og været incommodered deraf, men den har ikke Magt at angribe os saa haardt som Grønlænderne.

Den 12te, Søndag, Prædiken holdet.

Den 15de reisede jeg paa Embedes vegne hen til Grønlænderne ind udi Baals-Revier, hvor jeg besøgte 6 Vildmands-Boeliger, og i samme døbte 20 smaa Børn, efter Forældrenes Begiæring og Forlangende.

Angaaende den Maade og Methode jeg brugte, betræffende Grønlændernes Underviisning, da bestod den der udi, nemlig: Som jeg var en Nat udi et hvert Huus, saa tog jeg først Børnene for mig, og catechiserede med dem, derefter ogsaa de Gamle og Voxne. Samme Underviisning repeterede jeg igien om Morgenen, førend jeg reisede derfra til et andet Huus, og altid begyndte og endte med Børnenes Underviisning.

Grønlænderne her inde udi Fiorden vare og ilde plagede af Hoste og Bryst-Svaghed.

Den 26de, Søndag, holdt Prædiken. Communicerede een af Morianens Mandskab.

Den 3. December atter Søndag, og holdt Prædiken.

Den 4de loed jeg min Søn fare ud til Grønlænderne udi Koek-Oerne og paa den gamle Colonies Oe, at undervise dem.

Den 7de ankom tvende Grønlænder Norden fra Pisubigme, som er 8 Mile omtrent Norden for Colonien, og vare udsendte af vore Folk, som vare udfarne paa Handel, og kunde ej komme tilbage for contrarie Vind, at de skulle hente dem nogen Mad, hvorpaa de leed Nød, og havde nu intet at spise, uden hvad de af Grønlænderne kunde faae. Og efter at man havde givet dem med, hvad de forlangede, og kunde biærge i deres smaa Baader, fore de den 8de tilbage igien.

Udi tvende Dage havde der været Toe med Regn og Storm af Sønden, som var usædvanligt paa disse Tider.

Den 10de, Søndag, holdt Prædiken. Kom min Søn hiem igien fra Grønlænderne. Der vare atter døde nogle der ude i Oerne, og mange vare endnu svage, ja saa vidt man kunde spørge, var der en miserabel Tilstand iblant disse stakkels Mennesker.

Den 15de kom vore paa Handels-Tougt udsendte Folk først hiem igien, efter at de i 6 paa 7de Uge havde været ude, og imidlertid liidt baade Hunger og Kuld. Grønlænderne der Norden fore imodtog ogsaa to Tønder Fade, at fylde med Spek, og forære Kongen. Saa man saae, at disse stakkels eenfoldige Mennesker loed sig i alle Ting bringe til Raison og Billighed.

Den 17de, Søndag, holdt Prædiken.

Den 23de betient een af vore Folk med Sacramentet, som var meget syg.

Den 25de, første Jule-Dag, holdt Prædiken.

Den anden og tredie Jule-Dag ligesaa.

Den 31de, Søndag, communicered trende af Coloniens Folk.

Og hermed endtes, GUd skee Lov! det gamle Aar vel og lykkeligen for os.

Anno 1731.

Nye-Aars Dag, holdt Prædiken.

Den 4. dito bleve tvende syge Mand fra Skibet opførdte til Colonien, saasom de for Kuld og anden Ulejlighed ikke kunde faae den tilbørlig Rygt

og Plejen, som et sygt Menneske behøvede. Der begyndte og flere af Skibs-Folkene at blive syge, og af Scorbut angreben, saa det saae slet ud med dem.

Den 6te, hellig tre Kongers Dag, holdt Prædiken.

Den 7de, Søndag, ligesaa. Communicered Skipperen af Morianen.

Den 14de iligemaade Søndag, holdt Prædiken, og communicerede Coloniens Chyrurgus eller Mester.

Den 16de loed jeg min Friderich Christian fare hen, at læse for Grønlændernes Børn udi Derne. Jeg havde vel selv sadt mig fore denne gang at ville besøgt Grønlænderne, men som Joullen, som jeg plejede at fare ud med, af stormende Vejr blev sønderslagen, og ej andet Fartøj havdes, som nu var bequem at fare med, maatte jeg denne gang lade det beroe. Samme Dag blev jeg hendt til Skibet, for at betiene Underskriveren med Sacramentet, som var dødelig syg.

Den 17de reisede Capitain Mohrsön til nærmeste Grønlænders Huse, en halv Mile omtrent fra Colonien, havende med sig trende af hans syge Folk, som han der vilde lade blive efter sig paa nogen Tid, i Forhaabning, at de ved Cochleare-Græs, om noget under Sneen kunde opgraves, og den jævnlig Varme, som vare udi Grønlændernes Huse, igien skulle blive restituerede.

Styrmanden var med tvende andre beliggende paa Colonien meget svage og skrøbelige.

Den 21de, Søndag, holdt Prædiken.

Kom Capitainen hiem igien fra Grønlænderne.

Den 22de kom Friderich Christian tilbage fra Grønlænderne.

Den 24de, efter at man havde faaet en Chaloupe færdig giordt, loed jeg min Søn reise ind udi Baals-Revier, for at catechisere for de der boende Grønlænder.

Den 25de afgik ved Døden een af de to paa Colonien liggende svage Mænd fra Skibet.

Den 26de afgik ved Døden Under-Skriveren paa Morianen, som længe havde været syg.

Den 31de blev jeg fordret til Skibet, for at betiene Mesteren, som var meget svag.

Den 2. Februarii, Mariæ Renselses Dag, holdt Prædiken.

Den 3. dito kom min Søn hiem igien fra Grønlænderne, havende med sig en Enke-Qvinde af Grønlænderne, og hendes trende Sønner, hvilke, jeg gav hannem Befalning, at tage med; Thi samme Enke havde en Mand, som havde een Kone tilforne, taget til sig, og vilde beholdt hende til sin Med-Hustru; hvilket, som jeg tilforne havde straffed hannem for, foreholdende ham, at sligt var imod Guds Villie og Ordning, og derfore skulle skille sig af med hende igien, med hosføjede Trudsel, at hvis det ikke skeede, da skulle jeg tage og lade binde hannem, og sende ham bort med Skibet. For denne Aarsag skyld torde han nu ikke længere beholde hende, men loed hende følge med, for at fare til hendes Venner igien, som boede i Ravn-Derne.

Den 4de, Søndag, holdt Prædiken.

Den 8de afgik ved Døden Mesteren paa Morianen.

Efterſom jeg ikke ſaa ofte ſom jeg gierne havde vildet, kunde komme til Grønlænderne, hvorover deres Børn og Ungdom ikke nød den tilbørlig Underviisning, resolverede jeg, at faae Forældrene persvadered, paa egen Bekoſtning, at lade deres Børn, een efter anden, komme paa Colonien til mig, og der paa nogen Tid forblive, indtil de havde fatted de fornemſte Chriſtelige Lærdoms Hoved-Stykker; Hvorfore jeg giorde Begyndelſe med een af næſt forermeldte Enkes Sønner, og beholdt ham hos mig; Men Moderen vilde i førſtningen ikke tillade det, befrygtende, at jeg ſtedſe vilde beholde ham, tilloed det dog omſider, efter mange Forſikringer, at han efter een Maaneds Tid ſkulle komme til hende igien.

Den 9de communicerede jeg ſelv med min Huſtru og Børn.

Den 11de, Søndag, holdt Prædiken. Communicerede Kiøbmanden med ſin Kiæreſte.

Samme Dag kom tvende Grønlænder fra Ravn-Oerne, og berettede, at den ſidſte ſyge Mand, ſom blev førdt til dem, var næſtleden Nat ved Døden afgangen, hvorfore de forlangede, at vi ville komme, og tage hannem bort, og begrave ham. De andre vare noget i Forbedring; Styrmanden paa Morianen var og igien restituered, men Coloniens Meſter blev Dag for Dag ſlettere.

Den 13de foer jeg ud paa Embedes vegne til Grønlænderne, og forblev hos dem indtil den 19de, og imidlertid underviiſte dem af Guds Ord, og døbte tvende af deres ſmaa Børn. Hvor jeg kom, befandt jeg, at de havde ſtukket deres ſmaa Drenge af Veyen, af Frygt, at jeg ſkulde vilde tage nogen af dem hiem med mig til Colonien, hvortil de nødigt vilde lade ſig bequemme. Ihvorvel jeg ſtraffede deres Uforſtand, og foreſtillede dem, at jeg giorde det ikke for at beholde dem ſtedſe, men ikkun for en kort Tid, at jeg disbedre kunde underviſe dem, ſaaſom de for den ſielden Beſøg, jeg kunde giøre dem, vilde langſom fatte den fornødne Lærdom, ſaa forblev de dog ved det ſamme, ſigende, at den Kiærlighed de havde til deres Børn, vilde ikke tilſtæde, at lade dem komme fra ſig, men vi ſkulle oftere komme til dem, og underviſe dem. Jeg ſvarede: Vores Leilighed var ikke, oftere at kunde komme til dem, ſaaſom de vare mange, og vi ikkun faa, ſom ſkulle underviſe dem. Ja, ſvarede de, ſaa ſiig da til Kongen, at han ſender os flere Præſter etc. Enken, hvis Søn jeg beholdte næſt-leden, paaſtod og endelig, til belovede Tid at maatte faae ham igien, ellers, ſagde hun, døer jeg af Sorg.

Den 19de kom hiem igien fra Grønlænderne.

Den 20de betient med Sacramentet een af vore Folk, ſom var meget ſvag.

Den 25de, Søndag, holdt Prædiken. Communicerede 5 af Coloniens Folk.

Den 28de ſendte vi nogle af vore Folk, ſom begyndte at blive ſvage, og af Scorbut angrebne, ud til Grønlænderne paa den gamle Colonies Oe, i Forhaabning, at faae der noget Cochleare-Græs til deres Forfriſkning.

Den 3. Martii afgik ved Døden en gammel Mand paa Colonien, ſom længe havde været ſvag.

Den 4. dito, Søndag, holdt Prædiken.

Den 9de ſendte man Chaloupen ud igien, at hiemhente vore ſyge Folk

fra Grønlænderne. Jeg loed Friderich Christian reise med, at han ved samme Leilighed kunde læse for Grønlændernes Børn.

Den 11te, Søndag, holdt Prædiken. Om Aftenen kom vore Folk hiem igien fra Grønlænderne, men de Syge havde ikke faaet stor Forbedring, saasom de intet eller lidet Cochleare-Græs har kundet bekomme, thi Jorden var allevegne overdækked med tyk Snee. Ja i denne Vinter var saa mægtig Sneefald, som ikke i forige Aaringer havde været, saa Dyr og Fugle paa Landet, af Mangel paa Føde, har maatt crepered, og mange Ryper i Flugten af Mattighed faldte død ned paa Søen.

Den 13de loed jeg min Søn reise ind udi Baals-Revier, at læse for dem.

Samme Dag kom Enken, hvis Søn blev efter paa Colonien, og hentede ham igien, eftersom den Maaneds Tid var alt til Ende, i hvilken jeg lovede at han skulde komme til hende igien.

Den 17de, Mariæ Bebudelses Dag, holdt Prædiken.

Den 18de, Søndag, ligesaa Prædike-Tieneſten.

Den 19de kom min Søn hiem igien fra Grønlænderne.

Den 22de, Skiær-Torsdag, holdt Prædiken.

Den 23de, Langfredag, Passions-Prædiken holdet.

Den 25, 26 og 27de, første, anden og tredie Paaske-Dag, holdt Prædiken.

Denne Maaned næsten til Ende var extraordinair skarp og kold, men nu begyndte Luften at blive mildere.

Vore Syge, baade i Landet og paa Skibet, vare endnu i slet Tilstand.

Den 29de var Raadet samled, Coloniens Sager vedkommende, og Auction holded over de afdøde Folks efterladte Klæder og Ejendeeler.

Den 30de betient nogle af de Syge, efter hiertelig Forlangende, med det højværdige Nadverens Sacramente.

Den 1. April, Søndag, holdt Prædiken. Communicerede 4 af Coloniens Folk.

Den 5. April foer Assistenten ud paa Handels-Tougt med den store Baad og tvende Chalouper. Jeg loed min Søn reise med dem, for at undervise forefindende Grønlænder.

Den 7de kom nogle Grønlænder ude fra Øerne, og berettede os, at de allereede havde seet Skibe passere forbi Nord efter.

Den 8de, Søndag, holdt Prædiken.

Den 11te var jeg om Borde paa Morianen, og berettede en Syg.

Den 14de afgik ved Døden een af Coloniens Folk.

Den 15de, Søndag, holdt Prædiken.

Samme Dag døde ogsaa een af de Syge paa Skibet, saae og heel slet ud med mange af de andre. Det elændigste var, at paa denne Tid, for overmaade Snee, ingen Cochleare var at bekomme, hvormed de ellers, næst Guds Hielp, inden kort Tid kunde have bleven restituerede.

Den 16de kom een af de udsendte Chalouper fra Handels-Tougten Sønden fra, og havde været 10 à 12 Mile henne, men lidet Spek bekommet; thi Grønlænderne allevegne havde været syge i denne Vinter. Min Søn kom og

med dem tilbage, men Assistenten med den store Baad og ene Chaloupe foer længere hen, for at handle.

Den 20de, almindelig Bede-Dag, holdt Prædiken.

Den 21de loed jeg Friderich Christian Grønlænder fare hen over til den gamle Colonies Øe, Koek-Oerne og Ravn-Oerne, for at underviſe Grønlændernes Børn der ſammeſtæds.

Den 22de, holdt Prædiken. Communicerede to af Coloniens Folk.

Den 26de kom Assistenten hiem af Handels-Tougten Sønden fra, og havde bekommed den store Baad og Chaloupen fuld af Spek; thi de vare 18 à 20 Mile henne.

Den 29de, Søndag, holdt Prædiken. Efter Prædiken døbt en Grønlænder-Dreng, ſom havde været halvanden Aar paa Colonien hos mig, deſligeſte to Grønlandſke Piger, een mig tilhørende, og een Kiøbmanden tilhørende. Drengen blev givet det Navn Paul, og Pigerne Sara og Sophia. Alle tre udviiſte, GUD ſkee Ære! ſtor Andagt under Daabens Forretning.

Slutningen af April Maaned var meget ſkiøn, med deilig varmt Soelſkin og godt Væjr.

Den 1. May var Raadet ſamled, hvor da iblant andet blev foranſtalted, at Assistenten ſkulle igien give ſig paa Handels-Tougt Nord efter, og med ſamme fortſætte Reiſen Nord efter til den Nordre Loge ved Nepisene, for at fornemme Tilſtanden der.

Den 3. dito, Chriſti Himmelfarts Dag, holdt Prædiken.

Den 4de var jeg hen over udi Nepiset-Sundet hos Grønlænderne, ſom der vare komne tilſammen, og læſte for dem.

Samme Dag begav Assistenten ſig paa Handels-Tougten Nord efter.

Den 6te, Søndag, holdt Prædiken.

Den 7de giorde Kiøbmandens Kiæreſte Barſel med en Søn.

Den 8de var Raadet ſamled, for at afgiøre de Ting, ſom for Capitain Mohrsöns Afreiſe Nord efter til Nepisene burde foranſtaltes, og høje Vedkommende underdanigſt at foreſtille, betræffende Handelens Fortſættelſe, og viſſe Coloniers Indrættelſe.

Den 9de loed jeg min Søn ſaavel ſom Friderich Christian reiſe over til Grønlænderne i Nepiset-Sundet, og catechisere for deres Ungdom. Kom hiem igien den 10de.

Den 13de, førſte Pintſe-Dag, holdt Prædiken.

Den 14de, anden Pintſe-Dag, ligeſaa, hvor da Capitainen med ſine Folk communicerede.

Den 15de, tredie Pintſe-Dag, døbt Kiøbmandens Barn, ſom blev kaldet Lars.

Efter Prædiken reiſede jeg, i følge med Capitainen og flere andre, ind til nærmeſte Fiord ved Colonien, kaldet Kokome, hvor og vore gamle Norſke fordum have boed, for der at giøre Forſøg med at ſaae lidt Hauge-Frøe og Korn. Jorden fandt vi nogenledes bequem dertil, men fattedes alleene at giødmes og dyrkes. Sneen var meſtendeel afgaaen der inde, da dog derimod ude ved Hav-Siden laae overalt overtakt med Snee. Efterſom Capitainen haſtede med ſin Afreiſe, foer vi den 18de udaf Fiorden igien, og kom hiem.

Den 19de begav Capitain Mohrsön sig igien fra Colonien Godt-Haab, for at fortsætte Reisen til den Nordre-Colonie ved Nepisene, og, efter allernaadigst Ordre, at afhente og fra Landet med sig hiemføre Gouverneuren, Capitainen, med den der værende Guarnison, saasom der var intet for dem at udrette. Og som jeg fandt fornøden, for deres Afreise at conferere med dem om et og andet Desseinet betræffende, resolverede jeg, at følge med Capitainen didhen. Vi træffede et meget contraire og haardt Væjr, saa vi først efter 3 Uger arriverede til Nepisene.

Efter Ankomsten der, fornam vi af Hollænderne den meget sørgelig Tidende, at vor allernaadigste og fromme Konge, Kong Friderich den Fierde, var ved Døden afgangen, som gik mig saare til Hierte. Den høj-salige Herre, som han havde ført et høj-lovligt og ret exemplarisk Regimente, da vil hans Ihukommelse iblant os og blive som Josiæ Amindelse, udødelig og vellugtendes til mange Slægter.

Imens jeg endnu var paa Nepisene, arriverede Lieutenant Gerner med Skibet Charitas, den 10. Junii, som ikke alleene confirmerede forige sørgelige Tidende om Kongens dødelige Frafald, men endog derhos forkyndte os, at det var vor itsige allernaadigste Konges Villie og Befalning, at alle Folkene fra Grønland skulle hiemkaldes, og Colonierne ophæves, for de store Dependser skyld, som hidindtil syntes forgiæves at være anvendt paa Grønland. Dette var mig en saare bedrøvelig Tidende, og gik mig saa højt til Hierte, som ikke nogen Ting i Verden, anseende ald anvendte Fliid og Møje, paa de arme vankundige Menneskers Oplysning, at være spildt og forgiæves. Og endskiønt høysts-bemeldte Kongel. Majestet beviiste mig den Naade, at det maatte staae til mig selv, om jeg vilde følge med, eller i Grønland efterblive; desligeste allernaadigst tilloed, at nogle af Coloniens Folk maatte blive hos mig, om de vilde, saa vare dog Conditionerne saaledes, at ingen Fornuftig sig dertil kunde resolvere; thi os var ikkun et Aars Proviant allernaadigst forundt, og derhos bethded, at ingen Assistence mere af Kongen var at forvente. Sligt satte mit Sind i allerstørste Confusion, allerhelst siden jeg maatte fornemme, at ingen af alle Folken stod til at persvadere, at blive hos mig. Ugierne vilde jeg forlade Grønland; thi de arme Grønlænder, besynderlig de Smaa, som vare døbte (hvilke vare ungefær 150 Stykker), laae mig saa nær paa Hierte, som nogensinde Børn kunde ligge en kiær Moder paa Hierte. Og hver retsindig Christen Menneske maa tænke, jeg havde høysst Aarsage dertil, men jeg saae den pure Umuelighed for Øjne, hvis mig ikke blev accordered Folk og tilstrækkelig Proviant, og givet Forsikring om fremdeles allernaadigst Assistence og Forsorg.

I slig Bekymring og Sindets Forstyrrelse forloed jeg Nepisene, og med den fra Godt-Haab ankomne store Baad gav mig paa Hiem-Reisen igien den 20. Junii, og kom den 27. dito hiem til Colonien igien.

Ved Hiemkomsten befandt jeg, at min kiære Hustru havde i min Bortværelse været heel upasselig, og i den Stæd jeg havde vented, at hun skulle bleven tilfreds dermed, at hun igien maatte kommet fra det haarde Land, fornam jeg, at det gik hende lige saa nær til Hiærte som mig, at vi skulle for-

lade Grønland, og gierne med mig ville efterblive, om ellers muelige Vilkor blev os accorderede. Hvad var nu for mig at giøre? uden at befale Sagen udi den almægtige Guds Haand, og i Troen bede, at han af sin Naade og Barmhiertighed vilde lave og føje alting saaledes for mig og det ulykkalige Grønland, saa hans allerhelligste Navns Ære dog maatte befordres.

Den 30de begraved Kiøbmandens Barn, som kort tilforne var ved Døden afgangen.

Den 1. Julii, Søndag, holdt Prædiken.

Den 2. dito Mariæ Besøgelses Dag, ligesaa.

Den 3die kom min Søn hiem udaf nærmeste Fiord, hvor han et par Dage havde været, og imidlertid skudt 4 Rinsdyr.

Den 5te, da der kom nogle Grønlænder til os, og besøgte os, spurdte de mig, om det var sandt, at vi ville reise fra dem? Jeg svarede Ja, at det var saa Kongens Villie. De spurdte atter: hvorfore Kongen ikke vilde, at vi skulle blive der i Landet hos dem? Jeg svarede: fordi han havde hørdt, at de lidt forbedres og forfremmes af all den Underviisning, de havde nydt af mig, og ej skiøttede meget om Gud, men levede efter deres gamle Viis. Herpaa svarede de mig igien: At de som havde sagd sligt for Kongen, vare store Løgnere; men du, sagde de til mig, veed jo selv, at vi flittelig have givet Agt paa din Underviisning etc. Bad mig dernæst, at jeg ikke vilde forlade dem, men lade Kongen vide, hvor skikkelige Folk de vare, og at de holdte meget af Kongen etc.

Den 8de, Søndag, holdt Prædiken.

Den 9de arriverede begge Skibene, saavel Capitain Mohrsön som Lieutnant Gerner Norden fra Nepisene, og havde medtaget Folk og alle de Effecter som fandtes der paa Colonien, og kom ind paa den gamle Colonies Havn.

Den 11te ankom Lieutnant Gerner med sit Skib indtil Colonien Godt-Haab, for at indtage, hvad som af Raadet kunde blive beslutted, derfra, efter allernaadigst Ordre, at hiembringes, hvormed Gouverneuren og de øvrige af Raadet og loed sig indfinde.

Den 12te dito var Raadet samled, hvor da Lieutnant Gerner først producerede sin Ordre, om fra Landet at medtage Coloniens Mandskab og andre Sager, som Raadet fandt fornøden, efter Kongelig allernaadigste Villie, ej i Landet maatte forblive. Og var Ordren, dette vedkommende, af følgende Indhold, og findes indført udi Coloniens Protocoll, pag. 276.

Som Hands Kongel. Majestet da ligeledes allernaadigst har resolvered og tilladt, i fald Præsten Hr. Hans Egede, eller andre, maatte blive findet, der at forblive, da at dennem maatte efterlades saa megen Provision, eller andre slags, som de kunde behøve, dog saaledes, at de Retournerende først og fremmerst, og for alting, undervejs med fornøden Provision bliver forsynede; Saa haver han dennem, i fald nogen der saaledes ville forblive, Proviant for et Aar, om fra Skibets Retour-Reise saa meget kand undværes, og andre fornødne samt forlangende Sager til Huus-Bygning, og i andre

A. Gerners Kort over Indløbet til Baals Revier 1731

Maader at efterlade, men dennem derhos betyde, at de ingen videre Assistence fra Hands Majestet har at forvente.

Herpaa indgav jeg til Raadet min skriftlig Proposition af følgende Indhold:

Vel-ædle og Velbyrdige, Vel-ærværdige og Vel-fornemme!
Samtlige allernaadigst forordned Raad udi Grønland!

Endog ingen ønskeligere Leilighed kunde være for mig, naar jeg alleene vilde hensee til min og mines timelige Fornøjelse og Velgaaende, at komme fra denne Orken, hvor noksom er bekiendt, idel haarde Vilkor, og liden Fornøjelse gives, end nu, da det har allernaadigst behaged Deres Kongel. Majestet, at ophæve Colonierne, og igien at hiem kalde Folkene her fra; Saa dog, efterdi jeg med god Samvittighed ikke vel kand forlade disse arme Mennesker, som allereede haver faaet Smag paa Gulds søde og salige Ord, og ere blevne deelagtige udi Naadens og Saligheds Midler, da haver jeg i den HErres JEsu Navn resolvered, at blive, helst efterdi Deres Kongel. Majestet selv er saa naadig, og har sadt sligt udi mit eget Vall og Vilkor; desligeste allernaadigst tilladt, at nogle, om de ville, maa forblive her hos mig. Men som ingen af alle ere saa gandske villige dertil, at de jo heller begiærer, nu at komme hiem til Fædernelandet, end her forblive, er jeg og tvungen til at gaae med; thi enhver veed, jeg ikke kand være ene udi et saadant Land som dette, men maa have saa mange Folk hos mig, at jeg med dem, og de med mig, kand være conserverede. Seer derfor ikke, at Deres Kongel. Majestet kand unaadigt optage, det Raadet anordner, 8 à 10 Personer tillige at forblive her hos mig denne Vinter over; hvilket saa meget mere maa skee, eftersom saavel Proviant som andre Sager findes her ved Colonien, hvoraf Skibene nu intet kand medtage. Vil man nu ikke give alt dette til Priis iblant Grønlænderne eller fremmede Skibs-Folk, som tilig om Foraaret her plejer at ankomme, da følger af Fornødenhed, at nogle Folk derved maa forblive, u-melded Husene, som højstbemeldte Deres Kongel. Majestet kunde nyde sin Betalning for, af dem, som forhaabentlig igien kunde paatage sig Desseinets Fortsættelse, dersom de ikke, som dog er at befrygte, om Folk ej bliver derved, af misundelige Mennesker, som før er skeed, bliver ruinerede og fordærvede. Men at Coloniens Besætning for tilkommende Aar ikke skal komme Deres Kongel. Majestet til nogen Bekostning, saa forpligter jeg mig aller-underdanigst, naar mig bliver forundt endeel Cargeson tilbage, ved Handelen saa meget at faae indsamled, som samme kand betale; Desligeste, om imod Forhaabning, Deres Kongel. Majestet ikke allernaadigst skulde vilde sende Skibe mere hid, for sligt at indhente, jeg da selv vil lade giøre Anstalter dertil. Formoder derfore ydmygst, at det respective Raad ikke frafalder denne min til Gulds ÆEre giorde Proposition, hvilket jeg underdanigst tør forsikre, med større Naade bliver af Deres Kongel. Majestet optaget, end om jeg, ved dessens Vegrelse,

ogsaa skal være twungen til at forlade Landet, og derover det højværdige Daabens Sacramente paa de mange umyndige Smaa, som ere døbte, blive vanhelliged, hvilket jeg visselig troer, Deres Kongel. Majestet allernaadigst ugierne skulde vilde høre og fornemme. Jeg forbliver hernæst med megen Respect, samtlige Raadets

Colonien Godt-Haab
den 12. Julii 1731.

ÆErbødigste og ydmygste Tienere
HANS EGEDE.

Raadets herpaa givne Resolution lyder som følger:

Saa gode Motiver ere givne af Vel-ÆErværdig Herr Egede, til at see baade saa gudeligt et Verk i sin begyndte Drift opholdt, saa og Hands Kongel. Majestets Skade ved de herefter nødvendig efterblivende Sager forekommet, at Raadet maatte gratificere den gode Mand i sin Begiæring, om at lade Folk tilbage blive hos ham, saasom Hands Majestet allernaadigst har foresat ham for dette Aar en fri Vilkor, at blive her, for at befordre sin Guds ÆEre, og tillige overladt det til de andre her i Landet værende Folk deres egen gode Villie, ogsaa for et Aar at forblive hos ham, ja ogsaa, som det første, Hr. Egedes Forblivelse, ej kand skee uden det sidste, nemlig, at eendeel ham tienlige og fornødne Folk hos ham tilbage maatte restere, altsaa vilde Raadet paatage sig, paa beste Maader at persvadere, og duelige Folk foreholde, om deres Velvilligheed til det samme, af Aarsage, at de hverken kunde overtale sig til at see et saa Christeligt Verk forladt, eller Hands Majestets Interesse at skee Skade, ved at efterlade sig importante, Hands Majestet tilhørende Sager; Men efterdi de Bergenske Søe-Folk, som deres Tid her haver udtiendt, ej ere saa mange, at ved dem alleene een tilstrækkelig Forsynelse kand skee, saa kunde Raadet ej andet, end søge at persvadere, foruden dem, nogle af Hands Majestets Søe-Folk, saasom de for hannem tienligste af de forhaanden værende Folk, om Hr. Egede ville staae inde for at contentere Cheferne, under hvis Compagnier de staaer, i fald de formedelst Døds-Fald eller anden Hændelse inden Aar skulle udeblive. Derhos bedende Hr. Capitain Mohrsön, om han paa samme Vilkor vilde stræbe for at formaae nogle af hans Folk til Velvilligheed. Hvilken Raadets velmeente Intention, til at observere Hands Majestets Interesse og allernaadigste Villie, med den allernaadigst givne Condition, hvorved den gode Guds Mand i sine Bekymringer maatte blive soulagered, de aller-underdanigst forhaaber, med større Naade skal blive approbered, end om man saa gandske skulde forlade saa mange Hands Majestet tilhørende Effecter, som i Henseende udi begge Skibene lidet mere kand rømmes, vilde blive meget mere, om Hr. Hans Egede resolverede, at med gaae, men nu sees, efter ermeldte Hr. Egedes Forestilling, Hands Majestet uden nogen videre Bekostning i fremtiden at kand bringe til Nytte.

Hvorfore de, i god Forhaabning om at reussere, fremkaldte de af Folkene, som de befandt at være de dueligste.

Der imod var Lieutnant Gerners Betænkende som følger:

Endskiønt han gierne ønskede, at kunde bifalde Hr. Hanses meget Christelige og gode Proposition, maa han dog følge de høje Herrers Brev fra General-Commissariatet, som befaler absolut, at ingen af Søe-Folkene maa blive her udi Landet, langt mindre nogen twinges dertil, imod deres egen Villie. Jeg tilstaaer, det er en Umueligheed for Hr. Hans Egede, at blive her gandske alleene, og da, om nogen skulde blive her udi Landet, efterson her vil efterlades en stor Deel, som ej udi Skibene til Fædernelandet kand rømmes, er min Tanke, at det bør skee af de fra Bergen hidsendte Folk, og af de Soldater, som ere komme her udi Landet 1728, og ingen af Kongens Søe-Folk.

Herpaa fuldte mit Giensvar saaledes:

Det er det samtlige Raad nokssom bekiendt, at jeg med ingen andre Folk her i Landet kand være tient end Søe-Folk; Nu veed jeg ikke, om de faa fra Bergen ankomme, hvis Tid alt er expirered, og for længe har begiærdt deres Dimission, paa ny vil lade sig accordere, og om de end ville, saa var det dog ikke giørlig, med saa faa Folk alleene at være hiulpen, men maa med flere assisteres, hvortil jeg ingenlunde finder Soldaterne bequem, saasom de, hvilke jeg ej alleene ikke tør betroe mig, efterdi ingen Commando over dem nu haves, men endog er vitterlig, jeg ej heller kand være tient med; Formoder derfore underdanigst, at de høje Herrer udi Søe-Etatens General-Commissariat ikke ugunstig optager, om, saavidt deres respective Ordre ej kand følges, at nogle af Deres Kongel. Majestets Søe-Folk, til de efterladte importante Sagers Bevaring og Conservering og maa forblive, og formoder, at blive naadigst fornøjed dermed, at jeg mig obligerer at contentere Cheferne, under hvis Compagnie enhver staar, om nogen formedelst Dods-Fald eller anden Hændelse skulle udeblive. Kand mig sligt ej accorderes, da seer jeg mig twungen, ogsaa at begive mig her fra Landet.

Herpaa blev da Raadets endelige Slutning denne (efter at 10 af Matroserne godvillig loed sig persvadere at forblive hos mig), at alle de af mig reqvirerede Sager, som Proviant og andet mere, mig skulle overlades, hvilken Slutning af dem alle blev underskreven.

C. E. Paars. I. Landorph. Mohrsön. A. Gerner. Ole Lange.
H. B. Miltzoug. Iacob Gelmeyden.

Saaledes blev jeg da, Gud være loved! i min Bekymring soulagered, hvilket jeg, næst Gud, havde de gode Mænd at takke for, som mig i alle Ting med Raad og Daad troelig assisterede.

Den 15de, Søndag, prædikede Hr. Ole Lange. Communicerede Gouverneuren og tvende andre af Coloniens Folk.

Den 19de, efter at de meſte Sager var afgiordt, reiſede jeg med ſamtlig Raadet hen over til Skibet Morianen, ſom var beliggende paa den gamle Colonies Havn, for der at afgiøre, hvad ſom endnu resterede, ſaaſom Capitainen haſtede med ſin Afreiſe.

Den 22de, Søndag, efter Guds-Tieneſtes Forretning paa Morianen, reiſede jeg, i Følge med Lieutnant Gerner og Kiøbmanden tilbage til Colonien igien.

Den 24de fik Capitain Mohrsön føjelig Væjr, og gik fra Landet; Hannem fuldte Gouverneuren, Capitain Landorph, Hr. Ole Lange, og flere.

Den 26de maatte jeg med ſtor Fortrydelſe fornemme, at en ung Grønlænder ved Navn Christian, ſom paa nogen Tid havde været hos Hr. Ole Lange, og af hannem var døbt (men nu, da han gik fra Landet, loed ham hos mig efterblive, for nærmere udi ſin Chriſtendom at blive underretted), at han gandſke hemmelig havde ſtaalet ſig bort, og fuldt nogle fremmede Grønlænder Sønden fra, Nord efter, ſaa jeg, disværre! ſaae, at den Underviisning han havde nydt, havde lidet frugted hos ham, og at det højværdige Daabens Sacramente paa ham vilde være ſpildt og vanhelliged, ſom var at beklage.

Den 29de, Søndag, prædikede Hr. Hendrich Miltzoug. Communicerede tvende af Coloniens Folk.

Den 31de gik og Lieutnant Gerner til Sejls med Skibet Charitas. Hannem fuldte Hr. Hendrich Miltzoug, begge Kiøbmændene af Godt-Haab og Nepisene, og tvende Grønlænder Børn, foruden 4 ſom vare Gouverneuren og Capitainen følgagtige.

Den 5. Augusti, Søndag, holdt Prædiken. Communicerede jeg med min Huſtru og Børn.

Den 6. dito blev 6 Mand med begge de ſtore Baader udſendt til Amaralik-Fiorden, at ſlaae Høe til Qvæget.

Samme Dag reiſede min Søn med to Mand indtil Lax-Elven udi Caneisune.

Den 12te, Søndag, læſt for os af Poſtillen, ſom hiemme vare.

Den 15de kom min Søn hiem igien fra Caneisune, og havde faaet en Tønde ſmaa Lax, men Rinsdyr fik han denne gang ingen.

Den 19de ſendte jeg Friderich Christian hen at læſe for Grønlændernes Børn udi Nepiset-Sundet.

Den 22de kom min Søn hiem fra Caneisune med tvende Rinsdyr.

Samme Dag kom og Høe-Baadene hiem fra Amaralik-Fiorden.

Den 23de blev os af nogle Grønlænder, ſom kom Norden fra Nepisene, beretted, at ſiden vore Folk brød op derfra, kom nogle fremmede Skibe der ind paa Havnen, hvor da Skibs-Folkene foer i Land, og ſatte Ild paa Huſene, hvilket de der boende Grønlænder ved diſſe loed mig vide, derhos ſigende, at de og vare af dem berøvede, ſaa vi giorde ilde, at vi reiſede fra dem. Man kan af ſlig ond Gierning, nu tvende Gange forøved, nokſom ſee og fornemme de Folkes Affection imod dette Verk, ſom dog langt mere alle Chriſtne

burde glæde sig ved, og til dets Fremgang contribuere, end af egen Interesse hindre og skade det.

Den 25de udsendt begge de store Baader, een efter Brænde, og den anden efter Høe.

Den 30de kom Brænde-Baaden hiem igien.

Den 31de iligemaade den Baad som var efter Høe.

Den 2. September, Søndag, holdt Prædiken. Communicerede 6 Mand af Coloniens Folk.

Den 7de udfoer min Søn med begge Handels-Baade paa Handels-Tougt Søer efter, saasom han, i Mangel af andre (efterdi forige Kiøbmand, som meldt, fra Landet var hiemkaldet), maatte paatage sig og at giøre Kiøbmands-Tieneste, da jeg hid indtil har brugt ham som Catecheta og Med-Hielp til Grønlændernes Underviisning, hvormed jeg og siden loed hannem continuere, saasom han bequemmelig med een Leilighed kunde forrette begge Deele.

Den 13de besøgte os nogle Grønlænder, som kom udaf Fiordene, og flottede nu igien ud til deres Vinter-Boeliger, efterssom det allereede tegnede sig til Vinteren med Snee-byet Luft og kold Blæst af Norden.

Den 15de sendt Fridrich Christian ud at læse for Grønlændernes Børn, i Nærværelsen boende, omtrent een Miil fra Colonien.

Den 17de udsendt ham med en anden Grønlænder hen ind til nærmeste Fiord, Kokome, hvor jeg med Capitain Mohrsön var inde i Foraaret, og saaede endeel Hauge-Frøe, for nu igien at afhente, hvad som kunde være opvoxed, hvor de da kom tilbage med endeel Roer, som vare skiønne og gode, og temmelig store, Kaalen var og temmelig, dog ikke over en halv Alen høje, men Kornet var ikke kommen til Fuldkommenhed, thi der var ikkun gandske liden Kierne der udi. Hvad vi saaede paa Colonien hos os, var næsten af samme Beskaffenhed, dog bleve Roerne ikke saa store, ikke heller Kaalen; Timianen voxte gandske smaa og kort, og var mærkeligt, at, der Natte-Kulden kom paa, miste den baade sin Smag og sin Lugt; Saasom Sommeren det Aar ikke var paa det Bæste, saa var det ikke at undre, at hvad som saaed var, ikke kom til større Fuldkommenhed.

Den 20de kom endeel fremmede Grønlænder Sønden fra til os, havende med sig nogle faa Rævskind at forhandle. Een iblant dem havde for 5 Aar siden været hos os, og som han samme Tid med andre blev underviist noget om Gud, bad han mig, at jeg nu ville undervise ham ydermere derom; thi han havde oft tænkt paa det, allermest, som han sagde, paa den ubehagelig og forskrekkelig Pinens Stæd, hvorhen han ikke havde Lyst at komme. Efter at jeg underviiste dem alle, fore de deres Vej igien.

Den 21de besøgte os atter nogle Grønlænder, hvilke jeg og underviiste af Guds Ord.

Den 24de besøgte os nogle af Naboerne paa Salen, hvilke sagde, at de kom for at undervises af mig, efterssom jeg nu ikke kunde komme til dem.

Den 31de sendt Friderich Christian ud at læse for Grønlændernes Børn udi Koek-Øerne, Ravn-Øerne, og paa den gamle Colonies Øe.

Den 4. October kom min Søn hiem igien fra Handels-Tougten Sønden

fra, med begge Fartøje fuld af Spek. Grønlænderne der Søer behagede det meget vel, at han kunde sige dem noget om Gud, hvilket de andre Kiøbmand for ham ikke havde giordt.

Den 7de, Søndag, holdt Prædiken.

Den 8de kom Friderich Christian hiem igien fra Grønlænderne.

Den 9de udgik man igien med begge Baader paa Handels-Tougt Nord efter.

Den 12te besøgte os nogle Grønlænder med nogen smaa Handel, ved hvilken Leilighed jeg underviiste dem af Guds Ord.

Den 14de kom atter nogle Grønlænder til os, med Qvinder og Børn, og forblev om Natten hos os.

Den 16de atter besøgte os en stor Hob Grønlænder, Mænd og Qvinder, og bleve underviiste.

Den 30de kom atter en Kone-Baad til os, fuld af Folk, havende med sig lidt Spek at forhandle.

I denne hele Maaned har været et meget godt Væjr, saa at endog Sneen, som faldt ultimo September, tøede bort af Jorden igien, og var endnu bar for Snee.

Den 3. November besøgte os nogle Grønlænder af Koek-Oerne, og forblev om Natten hos os, for hvilke jeg catechiserede, førend de igien bortfoer.

Den 4. dito blev en Grønlænder-Dreng af den gamle Colonies Øe borte til Søes, hvorfore Forældrene og Naboerne meget sørgede. Der bliver aarlig mange af disse stakkels Mennesker borte til Søes, fordi deres smaa Baader ere saa farlige og ranke, at de lættelig kand komme til Ulykke dermed, om de ikke ere dis forsigtigere.

November Maaned begyndte med skarp Frost og stærk Blæst af Nord-Øst, som længe continuerede.

Den 14de kom vore Folk hiem af Nord-Tougten, og havde faaet saa meget Spek som i Fartøjerne kunde biærges, men af Skindvahrer havde de ikke faaet ret meget, saasom de for contrarie og idelig blæsende Norden Vind kunde ikke komme saa langt Nord, hvor den bæste Rinsdyr-Skind-Handel falder.

Den 18de, Søndag, holdt Prædiken.

Den 19de, om Natten træffede os den Malheur, at begge vores Handels-Baader, formedelst et forskrekkelig stormende Væjr af Sønden, drev løs, og mod Landet sloges i stykker. Den ene blev gandske slaget i stykker, men den anden stod dog til Reparation, dog var gandske Flakket knused paa. Skaden var saa meget dis større, efterdi de om Morgenen skulle igien have givet sig paa Handels-Tougt, saa ikke alleene det Spek gik fra os, som nu var at bekomme, men endog til Foraaret igien, for Fartøjets silde Reparation, syntes ogsaa at vilde gaae os fra; Hvilket giorde mig saare ondt, helst i den Tilstand jeg da var.

Den 25de, Søndag, holdt Prædiken.

Den 26de reisede jeg ud paa Embedes vegne til Grønlænderne, boende i Koek-Oerne, den gamle Colonies Øe, og i Ravn-Oerne. Grønlænderne vare

nu meget glade derover, at jeg ville komme til dem igien; thi de havde hørdt, at jeg i Sommer vilde have reist fra dem, hvorover, de sagde, at de vare meget sorrigfulde. Jeg svarede dem, at det var mod min Villie, om det havde skeed; Men som den store Herre eller Konge i vores Land har behaged at kalde os alle der fra Landet, fordi det kostede saa meget, at holde saa mange Folk der i Landet, og at sende Skibe derhen, hvilket det Spek og hvad andet som blev førdt fra dem, ikke kunde stoppe eller vederlægge. De svarede: Vi meente, at den store Herre var saa riig, og havde saa mangfoldige Folk og Skibe, og der var saa meget Mad i hans Land; og nu kand han ikke underholde dig og dine Folk og sende et Skib hid. Efterfom nu Grønlænderne ikke tog den Raison for gyldig, og det sømmede mig ikke heller, at forringe vores Konge, eller at tage mine Ord tilbage igien, da erklærede jeg mig saaledes for dem, nemlig: At Kongen vel havde mange Folk og Skibe, men han brugte og sendte dem til andre Lande; Dertilmed saa havde han hørdt om dem, at de skiøttede ikke meget om Gud, og ej lagde mine Ord og Underviisning paa Hiertet, men levede paa deres gamle Maneer, hvorfore han ikke heller vilde, at jeg længere skulde være der hos dem. De svarede: At de, som havde beretted Kongen sligt, vare store Løgnere; Jeg skulde derfor lade Kongen vide, hvor skikkelige Folk de vare, og at de elskede ham meget, og havde allereede givet ham mange Tønder Spek. At du holder af os, sagde de, kand vi vel skiønne, ellers havde du i Sommer og vel reist bort fra os, ligesom de andre.

Den 3. December kom jeg hiem igien fra Grønlænderne.

Den 9. dito, Søndag, holdt Prædiken.

Den 19. skiød min Søn et Rinsdyr gandske nær ved Colonien.

Den 25, 26 og 27de var første, anden og tredie Jule-Dag, holdt Prædiken.

Til denne Tid vare vi alle ved god Helsen og Helbred, saa nær som en liden Grønlænder-Dreng, ved Navn Peder, som paa lang Tid havde været syg og Senge-liggendes. Og hermed endtes det gamle Aar.

Anno 1732.

Den 1. Januarii, Ny-Aars-Dag, holdt Prædiken.

Samme Dag døde næst ommeldte lille Grønlænder-Dreng, hvis Frafald gik mig meget til Hierte, saasom jeg ventede herefter ogsaa at have stor Nytte af ham, til hans Landsmænds Underviisning. Han havde nu i 7 Aar været paa Colonien hos os, og imidlertid ikke alleene lært smukt at læse og skrive, men endog at forstaae vores Sprog, og kunde tale temmelig godt Dansk eller Norsk, og var ellers en Dreng af en god Art og Naturel, ja frygtede Gud, som i hans Yderste fornemmelig loed sig tilsyne, i det han idelig paakaldte Gud om en salig Forløsning; hvorudi Gud og bønhørdte ham, og gav ham et saligt evig-varende Ny-Aar.

Den 6te, hellig tre Kongers Dag, holdt Prædiken. Communicerede jeg selv med min Hustru og Børn.

Den 8de reisede jeg ud paa Embedes vegne iblant Grønlænderne, boende i Baals-Revier, som jeg sædvanligst plejede at besøge. Hos disse saavel som hos de udi Koek-Oerne og paa den gamle Colonies Oe boende, befandtes atter nogle smaa Børn, som for kort Tid vare fødde og komne til Verden, hvilke Forældrene begiærede at jeg vilde døbe; Men siden Desseinet var i saa desperat Tilstand, torde jeg ikke fordriste mig til at døbe flere end som døbte vare. Jeg kunde ikke uden stor Medynk og Rørelse høre, hvorledes de stakkels Mennesker allevegne besværgede sig derover, at der skulle være sagd til Kongen (saasom jeg veedste ikke andet at give til Paaskyldning, hvorfore Kongen har villet kalde os fra Landet), at de ikke havde villet give Agt paa min Underviisning, og hvorfore jeg ikke har beretted Kongen anderledes, efterdi jeg selv vidste, at de troede, og gav flittig Agt paa min Underviisning. I Særdeleshed fremstillede een af dem to af sine smaa Børn, som jeg havde døbt, og sagde: Disse ville ingenlunde, at jeg skulle reise bort. Og som jeg svarede, at det var imod min Villie, om saa skeede; thi jeg kunde ikke blive der i Landet hos dem, naar ingen Skibe kom til mig, og undsætted mig med Folk og Proviant; gave de i deres Eenfoldighed til Giensvar: At der vare jo Rinsdyr, Sælhunde, Fugle og Fiske nok, hvoraf jeg kunde leve ligesom de etc. Det var derfore i mine Tanker en uforsvarlig Synd, om Guds Ord og Saligheds Midler blev dem igien fra taget, som allereede var komne til den Skiønsomhed, og hos hvilke var giordt saa stor en Begyndelse.

Den 15de kom hiem igien fra Grønlænderne.

Den 20de, Søndag, holdt Prædiken. Communicerede 4 af Coloniens Folk.

Den 23de sendt min Søn ud til Grønlænderne (boende paa Oerne, Vesten fra Colonien), paa mine vegne at underviise dem og deres Børn.

Den 25de afgik ved Døden een af Tømmermændene, som næst-afvigde Søndag blev hastig syg. Een af de andre mine Folk blev og syg ved denne Tid, men af Scorbut.

Den 30de kom min Søn hiem igien fra Grønlænderne. Jeg maa herhos anføre en mærkværdig og skarp Execution, som Grønlænderne, ved Pisubigme boende, efter deres Beretning, som han nu var hos, havde øved paa en Hexe-Kiærling der sammestæds, fordi at hun, efter deres Indbildning, og egen Tilstaaelse, skulde have forgiort og med sit Hexerie dræbt nogle, som vare døde, nemlig, de bar sig saaledes ad med hende: Efter at de havde stukket hende ihiel, skar de hende op, tog Hiertet af Livet paa hende, og kaste det udi Søen, og derefter parterede Legemet Leed for Leed, og kaste det og udi Søen. Saadant havde og de nær ved Colonien boende for faa Aar siden giordt med en Hexe-Kiærling, som de og havde mistænkt, at skulle have dræbt og forhexed en ung Person; men de vare fornøjede med, alleene at skille hende ved Livet. Og der jeg talde dem til, og straffede dem for saadan slem Gierning, gave de til Giensvar, at det var ret, at rødde dem af Vejen, som tilføjede andre Ondt og Skade; Havde jeg dog selv sagd, at vi giorde ligesaa med Misdædere

udi vores Land. Jeg svarede dem, at det var ikkun en blot og falsk Indbildning med saadanne Hexe-Kiærlingers Konst; thi de formaaede slet intet, og med blotte Ord aldrig kunde skade nogen, endskiønt de berømmede sig deraf. Havde deres Hexen-Mestere og Hexe-Qvinder formaaed at giøre noget, da havde de længe siden forgiordt og dræbt os, efterdi de, efter deres egen Tilstaaelse, i Begyndelsen hexede ideligen paa os, at vi skulle døe og forkomme. Ja, svarede de, du allene er visere end alle de andre, derfor haver de ikke heller kundet giordt dig noget ondt, men vi, sagde de om sig selv, kand ikke beskytte os for deres dræbende Tunger. Jeg loed dem forstaae, at dersom de troede paa GUd, og elskede og frygtede ham, da kunde hverken Diævelen eller onde Mennesker skade dem. Ja, det troer vi vel, sagde de, thi GUd er stærkere end Diævelen, som du siger etc.

Udi denne Maaned havde der været et saa extraordinaire godt Væjr, som ikke nogenstæds i de Nordiske Lande paa disse Tider bedre kunde være; thi skiønt Luften var gandske klar, var den dog saa mild og lind, som det kunde have været om Foraaret.

Den 2. Februarii, Mariæ Renselses Dag, holdt Prædiken.

Den 3. dito, Søndag, holdt Prædiken. Communicerede 5 Mand af Coloniens Folk.

Den 4de udsendt 5 Mand paa en Chaloupe ind i Fiorden, for at afhente noget Spek, som sidste gang, da jeg var der inde, blev kiøbt af Grønlænderne.

Den 7de kom hiem igien, og var endnu meer at bekomme.

Den 10de, Søndag, holdt Prædiken.

Den 11te loed jeg min Søn reise ind til Naboerne udi Baals-Revier, for at repetere med dem den sædvanlige Underviisning, desligeste og for at handle med dem.

Den 17de kom han hiem igien fra Grønlænderne, og havde faaet Chaloupen fuld af Spek.

Den 21de, da jeg var henne hos nærmeste Naboer, at læse for dem, persvaderede jeg en liden Fader- og Moder-løs Dreng, at følge mig hiem, og at forblive hos mig paa nogen Tid, forhaabende, at han skulde finde sig fornøjed at blive stedse hos mig.

Den 24de, Søndag, holdt Prædiken.

Den 26de, reiste min Søn længer ind udi Baals-Revier end han var sidste gang.

Denne Maaned var og meget god ,foruden de sidste Dage, da Snee med skarp Frost igien loed sig indfinde.

Denne 2. Martii, Søndag, læst af Postillen.

Den 11. dito kom min Søn hiem igien udaf Baals Revier, og havde faaet saa meget Spek i Chaloupen, som kunde føres, desligeste endeel Rævskind; havde og bekommet hos Grønlænderne endeel Rødfiske, som udi Norge kaldes Auer.

Den 16de, Søndag, holdt Prædiken.

Samme Dag kom en Grønlænder til os ude fra Øerne og berettede, at have seet trende Skibe passere forbi Nord efter hvilket var usædvanligt; thi man plejede først udi tilstundende Maaned at see Skibe.

Den 17de loed jeg Friderich Christian fare ud paa den gamle Colonies Øe, at læse for Grønlændernes Børn, og kom hiem igien den 19de.

Den 23de, Søndag, holdt Prædiken.

Den 24de udsendt 4 Mand paa den store Joulle Nord til Pisubigme, for at handle Spek af Grønlænderne.

Den 25de, Mariæ Bebudelses Dag, læst af Postillen.

Den 29de kom de udsendte Folk hiem igien, og maatte vende for Jis, som forhindrede dem at komme fort; thi udi næst-afvigde Dage havde været en meget skarp Kulde.

Den 30de, Søndag, holdt Prædiken.

Den 1. April udsendt nogle af vore Folk Søer efter, for at handle.

Den 6. dito besøgte os en stor Hob Grønlænder, efterson de nu begyndte at flytte udaf deres Vinter-Huse. Nogle af dem reisede bort igien, men nogle sloge deres Telter op i Nærværelsen hos os, for paa nogen Tid, som de sagde, at nyde vores Omgiængelse, og at høre Guds Ord af mig.

Den 7de sendte jeg min Friderich Christian hen ud, at læse for Grønlændernes Børn udi Koek-Oerne.

Den 9de besøgte os atter mange Grønlænder, havende noget lidt med sig at forhandle, og efter at jeg havde underviist dem af Guds Ord, fore de igien deres Vej.

Den 10de, Skiær-Torsdag, læst af Postillen.

Samme Dag kom vore udsendte Folk hiem igien, men for Jis kunde ikke heller komme længere end til de trende Grønlænders Huse, hvor de fik hvad Spek de havde. Med dennem kom trende Kone-Baader, eller Familier, som opslog deres Telter paa Colonien hos os.

Den 11te, Langfredag, læst for os af Postillen.

Den 13, 14 og 15de, første, anden og tredie Paaske-Dag, holdt Prædiken.

Den 17de sendt vore Folk Søer efter igien, for at afhente mere Spek.

Den 18de brød Grønlænderne op igien fra Colonien, og begav sig med flere hen over udi Nepiset-Sundet, til den sædvanlige Rognfiske-Fangst.

Den 20de, Søndag, communicerede jeg selv med min Hustru og Børn.

Den 24de fik vi vor store Handels-Baad, efter lang og megen Reparation, igien færdig og udsadt paa Vandet.

Den 25de begav min Søn sig med samme Baad Nord efter, for at handle, og havde saa ikkun een Mand hiemme ved Colonien.

Den 28de kom vore Folk Sønden fra med den store Joulle fuld af Spek.

Den 30de sendt dem atter Søer efter, efter mere Spek.

Udi denne Maaned havde været et extraordinaire godt Foraars-Vejr, saa Sneen var allereede tved bort af Jorden.

Den 10. May sendt Friderich Christian hen over i Nepiset-Sundet, at læse for Grønlænderne; thi jeg selv kunde nu ikke komme fra Colonien.

Den 12te kom en Kone-Baad Sønden fra, havende noget Spek at forhandle.

Den 14de saaede vi lidt Urter-Frøe udi vores Hauge.

Den 15de besøgte os atter nogle Søer-Lændinger med lidt Handling.

Den 16de kom vore Folk hiem igien Sønden fra, men havde gandske lidet Spek bekommet, saasom en Hollandsk Handlere for kort tilforne havde været der inde, og faaet alt hvad de havde.

Den 21de loed jeg Friderich Christian fare hen over til Grønlænderne udi Koek-Øerne, at læse for deres Børn.

Den 30de kom og min Søn hiem igien af Handels-Tougten Norden fra, og havde giordt god Handel, og efterloed 12 Fader Spek, som ikke i Baaden kunde rommes.

Den 1, 2. 3. Junii, første, anden og tredie Pintse-Dag, holdt Prædiken, communicerede alle Coloniens Folk.

Den 6te sendt atter den store Baad Nord efter, at afhente det Spek, som ved seneste Tougt blev efterlagd.

Samme Dag foer jeg og hen over i Nepiset-Sundet til de der forsamlede Grønlænder, som foruden Hiem-Folkene vare over 50 Telter af Fremmede længst Sønden fra, hvilke agtede at begive sig Nord efter til Disco-Bugt, og der at overvintre.

Den 8de, Søndag, læst for os af Postillen.

Den 10de sendt 4 Mand længst hen ind i Baals-Revier, saasom man fornam, at hos de der sammestæds til Lodde-Fangsten forsamlede Grønlænder var Spek nok at bekomme.

Den 17de kom de hiem igien, som vare udsendte, at afhendte det efterlagde Spek udi Pisubigme, og havde kiøbt mere til, saa de fik Baaden fuld.

Den 21de glædede os GUd med Fædernelands Skibs lykkelige Ankomst til Colonien. Og endskiønt jeg for denne gang icke fik saa fornøyelige Tidender om Missionens Fortsættelse, som jeg ønskede, saa havde jeg dog Aarsag, allerunderdanigst at takke og velsigne Kongen, som loed sig min allerunderdanigste Klage og Forestillelse allernaadigst gaae til Hierte, og forsynede os med Skib og Proviant ogsaa dette Aar, og indtil videre allernaadigst Gotfindende, underholdte Missionen, saa jeg dog ikke blev aldeeles uden Haab om Bestandighed og en god Success.

Med Skibet ankom og en Mand, ved Navn Matthias Jochumsen, med sin Broder og Søn, som var allernaadigst udsendt, at skulle recognoscere Farten til Øster-Bygd, om det var mueligt; desligest ogsaa at eftersee, om der kunde findes nogen slags Mineralier der udi Landet, som han prætenderede at have Forstand paa; hvorom mig og var givet Ordre fra Søe-Etatens General-Commissariat, at være ham behielpelig udi saa vidt jeg kunde.

Den 22de, Søndag, men for Bryst-Svaghed og Hoste, hvormed jeg i langsommelig Tid havde været ilde incommodered, formaaede ikke at prædike, men blev læst af Postillen af en anden.

Den 24de, St. Hans Baptistæ Dag, ligesaa ej god for at prædike, og befandt mig ret meget svag, og paa Helbred og Kræfter dette Aar, frem for tilforne, meget svækked, hvortil bekymmerlige Tanker, over det arme Grønlands slette Skiebne, var en stor Aarsag.

Den 29de, Søndag, kunde jeg ikke heller holde Prædiken.

Samme Dag kom de udi Baals-Revier indfarne hiem igien, og havde faaet Baaden fuld af Spek.

Reisede og den for-ernævnte med Skibet ankomne Mand Matthias Jochumsen ind til nærmeste Fiord, for at efterse, om der fandtes nogen slags Mineral, men kom igien den 1. Julii, og havde intet seet eller fundet.

Den 2. Julii, Mariæ Besøgelses Dag, holdt jeg en kort Prædiken, men med stor Besværlighed.

Den 3. dito besøgte os en Hollandsk Handlere, som med sit Skib laae 2 Mile omtrent Sønden for Colonien, og handlede med Grønlænderne.

Den 6te, Søndag, holdt Prædiken, og var, Gud skee Lov! bleven noget bedre.

Den 13de, Søndag, ligesaa holdt Prædiken.

Den 14de gik ankomne Skib igien fra Colonien, havende en temmelig god Ladning inde af Spek; thi det var det beste Aar, og det meste, som nogensinde fra Grønland er bleven hiemførdt. Havde vi ikke været saa ulykkelig, og mist vore Handels-Fartøjer, da havde vi, næst Guds Hielp, vel havd mere; thi ved Handels-Fartøjenes Forliis blev trende Handels-Tougter forsømmede.

Den 16de udsendt tvende Chalouper, for at sanke Brænde; hvormed blev continuered den hele Sommer.

Den 20de, Søndag, holdt Prædiken. Communicerede een.

Den 21de foer min Søn med Hiort (som var een med Skibet ankommen, og af Søe-Etatens General-Commissariat udsendt Person, at forestaae Handelen), saavel som Matthias Jochumsen og hans Broder og Søn, indtil Lax-Elven udi Caneisune.

Den 23de kom nogle af dem hiem igien, og havde fanged i Elven tvende Tønder Lax, og reisede strax derind igien.

Den 27de holdt Prædiken.

Den 28de kom atter hiem af Caneisune med tvende Tønder Lax. Rinsdyr havde de vel seet, men ingen faaet.

Den 29de udsendt den store Baad og Joullen ind til Amaralik-Fiorden efter Høe til Creaturene. Mons. Matthias Jochumsen med sin Broder og Søn foer og der ind, for at erkyndige sig om Mineralier.

Den 6. Augusti kom Mons. Jochumsen hiem igien udaf Fiorden.

Den 10de, Søndag, holdt Prædiken.

Den 15de kom de til Amaralik-Fiorden udsendte, at slaae Høe, hiem igien, men, disværre! i en slet Tilstand; thi de havde forige Dag, da de ikkun var en halv Miil fra Colonien, udi et stormende Væjr sat den store Baad til, i det den af Væjr og Vind blev dreven paa Land, og gandske sønderslagen, dog bleve, Gud skee Lov! alle Folkene biærged. Os træffede ellers, ved denne Baads Forliis, en Capital Skade; thi der vare ikke flere Fartøjer igien ved Colonien, end en stor Joulle og een Chaloupe, hvor udi hver ikkun 5 à 6 Fader Spek kunde føres, saa man i saa fald var gandske ulykkelig.

Den 17de, Søndag, holdt Prædiken.

Den 20de udsendt 4 Mand paa Chaloupen, at slaae Høe, saasom det udaf Amaralik-Fiorden medbragte blev forliist med Baaden.

Den 22de communicerede Monsr. Jochumsen, med sin Søn, saavel som Hiort, og nogle af de andre Coloniens Folk.

Og efterſom vi, ſom meldt, var saa ulykkelig, og havde miſt vor ſtørſte Handels-Baad, fandt man for raadeligt, for denne Poſt igien at ſee forſynet, at reiſe Nord efter til den Nordre Colonie ved Nepisene; thi ſom der ſammeſtæds forige Sommer, førend vore Folk brød op derfra, var begyndt at bygges paa en ſtor Handels-Baad, ſom med andet mere blev efterladt, i Tanke, hvis Colonien ikke, ſom ellers spargered var, var opbrændt, at finde ſamme paa arbeidede Baad, og fuldføre den med de Materialier, ſom der fandtes. Hvorfore Hiort, ſom Kiøbmand, med Tømmermanden, og 5 andre Mand, begav ſig paa Reiſen didhen; Jochumsen med ſin Søn reiſede og derhen, for ſit Dessein at beobagte.

Den 26de ſkiød min Søn tvende Rinsdyr.

Den 31de, Søndag, holdt Prædiken. Communicerede 4 af Coloniens Folk.

Den 1. September fuldte min Søn med Folkene, ſom var udſendt at ſlaae Høe, hen over i Nepiset-Sundet, at underviſe de Grønlænder ſom der nu vare.

Den 9de ſkiød min Søn atter et Rinsdyr hen over paa den anden Side i Nepiset-Sundet.

Den 13de beſøgte os endeel Grønlænder med Qvinder og Børn, hvilke jeg med ſamme Leilighed underviiſte af Guds Ord.

Den 19de kom Kiøbmanden med ſit Følge igien tilbage Norden fra Nepisene, men med uforretted Sag, thi de fandt ikke Stik eller Stage af Huſe og alt hvad der var, ſaaſom nogle liderlige Skibs-Folk, efter Grønlændernes Beretning, havde nu i denne Sommer igien afbrændt og ødelagd alt hvad de levnede næſt forgangen Sommer, ja de havde ikke ſkaaned tvende der i Nærværelſen ſtaaende Grønlænder-Huſe, men endog opbrændt dem. Saa af ſlig Avinds-fuld og U-chriſtelig Gierning nokſom kand ſees, hvor vel de ere intentionerede imod dette Dessein.

Den 21de, Søndag, holdt Prædiken. Communicerede 6 af Coloniens Folk.

Den 25de udfoer Kiøbmanden paa Handels-Tougt Søer efter, med Chaloupen og den ſtore Joulle.

Den 26de reiſede og Jochumsen ind udi Baals-Revier.

Den 28de communicerede jeg ſelv med min Huſtru og Børn.

Den 30de begyndte Vinteren at indfinde ſig med Snee og ruſked Væjr; havde ellers til denne Tid været ſkiønt Høſt-Væjr.

Den 5. October kom Matthias Jochumsen igien udaf Fiorden; for contrarie Vind og ſlemt Væjr kom han ikke ret langt ind. Havde ellers hverken paa denne eller forrige Reiſe antreffed noget Remarquabelt, enten af Mineralier eller andet.

Den 7de kom Kiøbmanden hiem af Handels-Tougten Sønden fra.

Den 12de, Søndag, holdt Prædiken.

Den 13de begav Kiøbmanden ſig igien paa Handels-Tougten Nord efter.

Den 22de kom hiem igien Norden fra, og havde ikke været længere end til Pisubigme, hvor Spek nok var at bekomme.

Den 26de, Søndag, holdt Prædiken.

Den 29de sendt Friderich Christian hen, at læse for Grønlændernes Børn udi Koek-Derne og Ravn-Derne.

Den 1. November, Alle Helgens-Dag, holdt Prædiken. Begav Kiøbmanden sig igien paa Handels-Tougt Søer efter.

Den 3. dito sendte jeg min Søn med de hiemme værende to Mand paa en Joulle, hen ind udi Baals-Revier, for at underviise Grønlænderne, og kom den 9de hiem igien.

Den 15de kom Kiøbmanden hiem igien af Handels-Tougten Sønden fra, men havde neppe faaet begge Fartøyene fuld; thi han kom ikke ret langt Søer.

Den 16de, Søndag, holdt Prædiken.

Den 23de, ligesaa Søndag, holdt Prædiken.

Den 25de reisede jeg ud paa Embedes vegne til Grønlænderne, som boede Vesten for udi Derne, hvilke jeg paa lang Tid ikke har kundet besøge førend nu, hvor jeg da befandt, at mange Familier af de som ellers sædvanlig plejede at boe der sammesteds, vare flotte Nord til Nepisene, som var 8 à 10 Mile omtrent Norden fore, hvor iblant og vare nogle, hvis Børn jeg tilforn havde døbt. De havde vel ladet mig sige, at de næst-kommende Vinter vilde komme tilbage igien, men jeg saae dog ikke dismindre, at deres Omstrippen og ustadige Levemaade ville giøre stor Sinkelse og Ophold udi Christendommens Fortplantelse iblant dem; hvilket ikke kand raades Boed paa, førend Landet allevegne med Lærere og Catecheter bliver besat, som kand gaae dem til Haande med Lærdom og Underviisning, ihvorsomhelst de skulle komme.

Til 3 à 4 Mile Sønden fore blev mig af Grønlænderne viist et Sted, hvor et slags Ertz var at finde, som havde Udseende ligesom Bly-Ertz. At der og maatte være anden slags Metall der iblant, var at slutte deraf, at der saaes grønt og blaat her og der i Biærget. Dog var Stedet ikke af synderlig Begreb og Vide. Jern-Ertz er der i Landet allevegne nok at see.

Den 7. December holdt Prædiken.

Den 8. dito sendt Friderich Christian hen ind udi Baals-Revier, at læse for Grønlændernes Børn.

Den 9de foer Kiøbmanden hen over til Koek-Derne, for at handle med Grønlænderne, og kom igien den 11te med en Chaloupe Spek.

Den 14de, Søndag, holdt Prædiken.

Den 18de træffede mig den Malheur, at een af de hos mig værende Grønlænder-Drenge, der han samme Dag, med nogle af de andre Folk paa Colonien, gik ud, at skyde Ryper, blev af en hastig og uformodentlig Død overfalden; thi som han var gaaen fra dem i Marken, og kom ikke til dem igien, tænkte de, at han var gaaen hiem, hvorfore de og forføjede sig til Huus. Efter at man længe havde ventet paa ham, at han og skulle kommet hiem, men dog ikke kom, loed jeg Folk gaae ud, at søge efter ham, men forgiæves; thi ihvorvel de højt raabte og skreeg allevegne hvor de gik, saa fik de dog intet

Gienſvar, hvorfore, ſom Natten og Mørket kom paa, med ſlem Snee-Dreſ, vare de foraarſaged, at vende om til Huus igien.

Den 19de, om Morgenen tilig, loed jeg atter Folk gaae ud at ſøge, hvor de da omſider fandt hannem, men, disværre! liggende død paa Marken. Denne ulykkelige Hændelſe gik mig meget til Hiertet, baade fordi han var et godt Barn, ſom ogſaa, at han allereede var ſaa vidt forfremmed i Chriſtelig Kundſkab, ſaa jeg havde ſadt mig fore, med førſte at giøre ham udi den hellige Daab deelagtig, hvilken ham dog nu ved denne overfaldendes Ulykke blev berøved; ſom alt maa overlades Guds ſkiulte Raad og Domme.

Den 25., 26. og 27de var førſte, anden og tredie Jule-Dag, holdt Prædiken.

Den 28de, Søndag, læſt af Poſtillen.

Udi diſſe tvende næſt-afvigde Maaneder var et meget extraordinaire godt Væjr; thi Marken havde til denne Tid ikke alleene været bar for Snee, men Luften var og ſaa mild og lind, ſom ofte ikke havde været bedre i Majo. Hvormed og det gamle Aar endtes.

Anno 1733.

Den 1. Januarii, Ny-Aars Dag, holdt Prædiken.

Den 4. dito, Søndag, læſt af Poſtillen.

Den 6te, hellig tre Kongers Dag, holdt Prædiken.

Den 7de loed jeg min Søn fare ud til Grønlænderne, at læſe for dem.

Den 11te beſøgte os en Kone-Baad fuld af Folk, Qvinder og Børn, tillige med nogle af Mand-Folkene udi deres ſmaa Baader, hvilke alle forblev hos os om Natten, og efter at de vare underviiſte af Guds Ord, igien reiſede deres Vej.

Den 15de kom min Søn hiem igien fra Grønlænderne.

Den 18de, Søndag, holdt Prædiken.

Den 19de reiſede jeg ud paa Embedes vegne til Grønlænderne udi Baals-Revier.

Den 24de kom hiem igien.

Den 25de, Søndag, læſt Evangelii Forklaring af Poſtillen.

Saa godt Væjr ſom det gamle Aar endtes med, ſaa begyndtes og det nye, hvormed continuerede indtil den 18. hujus. Men fra den Tid ſatte ſaa ſkarp til med Froſten, at endog Beſterne i Fæe-Stalden ville crepere af Froſt, og en næſten et Aars gammel Kalv, den 21. hujus, blev om Morgenen funden død i Baaſen.

Den 1. Februarii, Søndag, communicerede jeg ſelv med min Huſtru og Børn.

Den 2. dito, Mariæ Renſelſes Dag, holdt Prædiken.

Den 3die foer Kiøbmanden ind udi Baals-Revier, for at ville handled med Grønlænderne, men kom den 9de hiem igien, og maatte vende for Jis.

Den 15de, Søndag, holdt Prædiken. Communicerede Coloniens Mandskab.

Den 22de, Søndag, holdt Prædiken.

Den 23de foer jeg atter ud paa Embedes vegne til Grønlænderne udi Ravn-Oerne og Koek-Oerne etc.

Den 28de kom hiem igien fra Grønlænderne.

Udi denne Maaned var temmelig godt Vejr og maadelig Frost.

Den 1. Martii, Søndag, læst af Postillen.

Den 2. dito udsendt 5 Mand til Koek-Oerne, at afhente det Spek, som der var at bekomme.

Den 8de, Søndag, holdt Prædiken.

Den 9de loed jeg min Søn fare ind til vore Catechumener udi Baals-Revier.

Den 10de foer Kiøbmanden ud paa Handels-Tougt Søer efter.

Den 14de kom min Søn hiem igien fra Grønlænderne.

Den 15de, Søndag, læst for os af Postillen.

Den 18de kom Kiøbmanden hiem igien Sønden fra.

Den 22de, holdt Prædiken.

Den 24de foer Kiøbmanden atter ud paa Tougt Søer efter.

Den 25de, Mariæ Bebudelses Dag, læst af Postillen.

Den 27de besøgte os endeel Grønlænder med Qvinder og Børn, og blev Natten over paa Colonien.

Den 30de skiød min Søn et Rinsdyr hen over i Nepiset-Sundet.

Martii Maaned baade begyndtes og endtes med et meget deiligt og skiønt Vejr, foruden medio Martio, da var rusked Vejr med Slud og Regn; saa den forbigangne Vinter havde været extraordinaire god. Dette gode Vejr foraarsagede og, at Fisken for sædvanlig Tid kom under Landet, og loed sig fange, saasom Qveter, i. e. Helle-Flynder, og den saa kaldede Nepiset- og Rogn-Fisk.

Den 2. April, Skiær-Torsdag, læst Evangelii Forklaring af Postillen.

Den 3. dito, Langfredag, ligesaa.

Den 5, 6. og 7de, første, anden og tredie Paaske-Dag, holdt Prædiken.

Den 8de besøgte os endeel Grønlænder Norden fra, og sagde, at være komne alleene for, at de maatte høre noget om Gud, hvorom jeg vel for nogle Aar tilforne havde underviist dem noget, men nu havde forglemt det igien, hvorfore de ville gierne høre derom paa ny. Jeg fornøjede deres Forlangende, hvorefter de igien reisede deres Vej.

Den 9de kom vore Folk hiem af Handels-Tougten Sønden fra, og havde seet trende Skibe passere forbi Nord efter.

Den 12te Søndag, holdt Prædiken.

Ved denne Tid fløttede Grønlænderne igien udaf deres Huse, hvor da nogle af dem opslog deres Telter paa Colonien hos os, for en Tidlang, som de sagde, at nyde vores Nærværelse, og blive underviist af Guds Ord, forend de begave sig længere hen.

Den 19de, Søndag, holdt Prædiken.

Den 20de begav Mons. Jochumsen sig med Kiøbmanden (i Anledning af Kongel. allernaadigst Villie, om Forsøg paa en Recognoscerings-Reise til Øster-Bygd) paa Reisen Søer efter, med den store Joulle og Chaloupen, selv 10de Mand.

Den 23de blev og en Chaloupe med 4 Mand udsendt Nord efter, at handle. Var saa ikke mere end een Mand hiemme ved Colonien hos os.

Samme Dag udsendt Friderich Christian hen over til Koek-Øerne, at læse for Grønlændernes Børn.

Den 24de brød Grønlænderne igien op fra Colonien, og foer hen over i Nepiset-Sundet. Imidlertid havde vi været meget incommodered af dem, for deres daglig Tiggen skyld, efter Mad, saasom de for skarp Kulde og stormende Vejr, som næsten den hele Maaned havde continuered, ikke har kundet komme ud, at søge deres Næring.

Den 3. May læst Evangelii Forklaring af Postillen.

Den 4. dito sendt Friderich Christian over til Grønlænderne i Nepiset-Sundet, at undervise deres Børn; thi jeg selv, for Mangel af Folk, kunde nu ingensteds komme.

Den 8de saaede vi lidt Urter-Frøe udi vores Hauge.

Den 9de kom de Folk hiem igien, som vare udsendte Nord efter, og faaet saa meget Spek, som Chaloupen kunde føre.

Den 11te atter udsendt dem Nord efter, saasom mere Spek var der at bekomme.

Den 13de var Formørkelse udi Solen, og trende Deele af den bedækt, hvilket varede fra Klokken halvgaaen To indtil over Tre. Imidlertid kunde jeg med en stor Kikert see Maanens hele Corpus for Solen, og havde en Kaaber-agtig Couleur.

Den 18de loed atter Friderich Christian fare hen over til Grønlænderne i Nepiset-Sundet, at læse for deres Børn.

Den 20de ankom Fædernelands Skib til Colonien, gandske uformodentlig, da man endda ikke havde vented det, hvormed jeg og tillige blev glæded med de meget behagelige og kiærkomne Tidender, at det Grønlandske Dessein, som nu udi tvende Aar har ligget ligesom in agone, ved Guds Naade, og Deres Kongel. Majestets høj-priselige Forsorg, begyndte nu igien at reise sig, og tage til Live. Ja Deres Kongelige Majestet selv ved egen allernaadigst Skrivelse allernaadigst forsikrede mig, at den Grønlandske Handel herefter med større Kraft skulle blive foretaget, end som tilforne; og til Missionens Befordrelse i Særdeleshed da allernaadigst havde skiænket og destinered 2000 Rixdaler aarligen. Jeg kand ikke sige, hvor stor min Glæde blev over saa behagelige Tidender; thi jeg fik her højeste Aarsage, i dybeste Andagt at venerere den guddommelige Forsyn, som, naar alting synes at være ude, da først viser sin Magtes og Herligheds overvættes Rigdom, og under Skrøbelighed og svare Prøver, forunderlig udfører den Gierning som han vil have frem.

Eftersom de for 2 Aar siden med Skibene overbragte Grønlænder mesten alle vare døde i Børne-Pokkerne, behagede Deres Kongelige Majestet allernaa-

digst at lade retournere de to igien levende, nemlig een Dreng og en Pige, saasom de selv saa indstændig forlangede det. Men undervejs døde og Pigen, saasom hun var endda gandske svag, da hun gik fra Kiøbenhavn, saa Drengen alleene kom tilbage, men disværre! sine stakkels Landsmænd til liden Profit og Baade, som herefter skal formeldes.

Den 29de kom de Folk, som vare udsendte Nord efter, hiem igien med en Chaloupe Spek.

Samme Dag skiød min Søn et Rinsdyr over paa den anden Side af Fiorden, og tog og dens Kalv levende.

Den 6. Junii kom Matthias Jochumsen med sit Følge tilbage Sønden, men med uforrettet Sag; thi de kom ikke længere end 61 Grader omtrent, hvor de maatte vende for Jis.

Den 7de holdt Prædiken.

Den 9de tog Jochumsen ind til Baals-Revier, for at faae noget af den røde Farve der fandtes, som han meente skulde være noget godt udi.

Den 13de kom han igien tilbage udaf Fiorden.

Den 14de holdt Prædiken.

Den 16de gik Skipperen til Sejls igien, for at fortsætte Hiem-Reisen. Med hannem overgik og Matthias Jochumsen, efterson intet for hannem der i Landet var at udrette.

Den 19de besøgte jeg paa Embedes vegne Grønlænderne udi Nepiset-Sundet. De fleste vare allereede farne længst ind i Fiorden paa Rins-Jagd.

Den i Sommer fra Kiøbenhavn tilbage komne Grønlænder-Dreng Carl begyndte ved disse Tider ikke alleene selv at blive syg igien, men havde og inficered de andre paa Colonien værende Grønlænder-Drenge og Piger med en forgiftig slem Skab og Klode.

Den 21de, Søndag, holdt Prædiken. Communicerede nogle af Coloniens Folk.

Den 22de giorde jeg igien en Begyndelse med Børne-Daaben, som nu udi tvende Aar havde hvilet, formedelst Desseinet var udi saa dubieus Tilstand, forhaabende, at det herefter ved Guds Naade med Bestandighed skulle bleven fortsat, hvor da 4 af Naboernes Børn bleve døbte, af hvilke den Aldste veedste selv at give Giensvar paa de til ham giorde Spørsmaal.

Den 24de, St. Hans Dag, holdt Prædiken.

Den 28de, Søndag, ligesaa. Communicerede jeg selv med min Hustru og Børn.

Den 29de besøgte os eendeel fremmede Grønlænder, som vare komne længst Sønden fra, hvilke og strax, efter at de en liden Stund havde været hos os, og vare underviiste af Guds Ord, reisede deres Vej igien, og begav sig ind i Fiordene.

Efterson Jochumsen og Kiøbmanden Hiort, siden de kom tilbage Sønden fra Recognoscerings-Reisen, loed sig forlyde, at de, efter Grønlændernes Underviisning og Beretning, havde fundet det saa kaldede Forbissers Straet, men for Jis, som ligger der i Mangfoldighed, var impassabel, da udfrittede jeg af næst-ovenmeldte Grønlænder, som og boede ved de Stæder, dets Be-

skaffenhed, men de svarede, at der var ingen Giennemfart, havde ikke heller hørdt af nogen, at der fordum skulle have været nogen Giennemfart til den Østre Side, men alle som ville derhen, maatte fare uden om Hukken af Landet. Der gik vel ellers en stor Fiord ind i Landet, hvoraf aarlig uddrev en skrekkelig Haab Is, som brækkede og faldt ud af Is-Fiældet, som i alle dybe Fiorder befindes at strække lige til Søen, og deraf store Stykker at briste ud, og drive bort med Vinden og Strømmen til Havs. Jeg giorde mig og selv, da jeg 1723 recognoscerede der Søer efter, i Begyndelsen den Tanke, for den Mængde Is der laae, at det omskrevne Forbissers Straet der maatte være, men blev siden af Grønlænderne derom anderledes underretted.

Den 1. Julii, Mariæ Besøgelses Dag, holdt Prædiken.

Den 3. dito besøgte os atter eendel fremmede Grønlænder, Sønden fra, hvilke jeg og af Guds Ord underviiste.

Den 5te, Søndag, holdt Prædiken. Communicerede nogle af Coloniens Folk.

Den 9de loed jeg min Søn fare hen at læse for Grønlænderne udi Nepiset-Sundet. Kom hiem igien den 11te, og bragte med sig tvende Rinsdyr, som han der havde skudt.

Den 12de, Søndag, holdt Prædiken. Communicerede een.

Fra Skibets Afgaaende indtil den 22. Julii havde Folket paa Colonien at bestille med at reparere Husene.

Den 22de udsendt 4 Mand paa en Chaloupe, at slaae Høe til Creaturene. De øvrige sat i Arbeide med at opbygge et Pak-Huus udi Skibs-Havnen.

Den 23de ankom Monsr. Jacob Severins Skipper og Kiøbmand til Colonien Norden fra Disco-Bugt, hvor de sagde at have giordt en god og profitabel Handel med Grønlænderne.

Den 26de, Søndag, holdt Prædiken.

Den 28de begav næst ovenmeldte Skipper og Kiøbmand sig igien til deres Skib, efter at de havde forsyned sig med lidt Øll til deres forehavende Hiem-Reise.

Den 29de, der nogle fremmede Grønlænder Sønden fra komme og besøgte os, og jeg spurdte dem om et og andet, betræffende Landets Beskaffenhed Sønden fore, og omkring Hukken, blev mig af en gammel Qvinde givet een saa udførlig Beretning om Beskaffenheden paa den Østre Side, som jeg tilforne ikke havde havd, nemlig: Hun, med flere, havde for nogen Tid været saa langt omkring Hukken paa den Østre Side, som næsten fra Colonien og til Hukken paa den Vestre Side; og berettede hun, at der var Folk nok at finde allevegne. De som boe paa den Vestre Side af Hukken, sagde hun, plejede ofte at besøge dem som boe paa den Østre Side, desligeste ogsaa de som boe paa Østre Siden dem som boe paa Vestre Siden, for at tuske med hinanden; thi som ingen Skibe, for Is, som ligger der uden for Landet, kand komme ind paa Østre Siden, da behøver de Folk, som der boe, adskillig smaa Jern-Kram, saasom Sye-Naaler og Knive, hvilke de tuske til sig af Vester-Lændingene, imod Rævskind og saadant mere, som de igien sælge til Skibene, naar de kommer til deres Grændser. Isen angaaende, da sagde hun, at end-

skiønt den i skrekkelig Mængde aarlig kommer drivende langs Landet Norden fra, saa er der dog visse Tider, at der er frit for Is, saa de med deres Kone-Baader kand komme frem hvor de ville; og skeer det end, at de undervejs af Is kand blive belagd, saa bliver den dog ikke liggendes, men ved Land-Vind driver bort igien til Søes. Ellers vidste hun ikke at sige mig, at have seet slige murede Huse eller Stæder, hvor Kablunakkerne havde boet, som paa den Vestre Side; thi deres Reise faldt ikkun ved Hav-Siden, men vore gamle Norske Folkes forfaldne Huse ere alleene at træffe inde i Fiordene.

Den 2. Augusti, Søndag, holdt Prædiken.

Den 3. dito foer Kiøbmanden med min Søn ind til Lax-Elven i Caneisune. Kom hiem igien den 11te, og havde faaet halvanden Tønde Lax, og 4 Rinsdyr.

Den 16de, Søndag, holdt Prædiken.

Den 19de skiød min Søn tvende Rinsdyr.

Den 23de, Søndag, holdt Prædiken.

Den 27de afgik ved Døden een paa Colonien værende Grønlands-Pige, ved Navn Sara, efter 3 Dages Sygdom og Senge-liggende. Man vidste i Begyndelsen ikke hendes Sygdoms Aarsag og Beskaffenhed, men da de andre paa Colonien værende Grønlænder og begyndte at blive syge, og døe, saae vi strax, at den fra Kiøbenhavn tilbage komne Carl havde ført dem den Sygdom og Ulykke paa Halsen.

Den 28de udsendte tvende Chalouper at sanke Brænde sammen ude ved Hav-Skierrene.

Den 29de besøgte os endeel Grønlænder, med hvilke jeg holdt en Samtale af Gulds Ord.

Den 30de, Søndag, holdt Prædiken.

Den 31de, da der komme nogle Grønlænder til os, overtaldte jeg en liden Dreng, til at blive hos os paa nogen Tid, forhaabende, at han med Tiden skulle være at persvadere, stedse at forblive hos os.

Den 4 September afgik ved Døden forermeldte fra Kiøbenhavn tilbage komne Grønlænder, hvilken siden Ankomsten til Landet igien, blev Dag for Dag værre og værre, saa han paa Sidstningen var ligere et Sceleton end et levende Menneske. Som der var ikke meget godt ved ham, saa stod og ikke heller meget godt af ham; thi han, efter Gulds skiulte Raad og Domme, giorde mange ulykkelige med sig, i det han, forend han døde, hist og her, hvor han havde været, havde befængt mange, som paa Sidstningen bedrøveligen yttrede sig.

Den 5te kom min Søn med Hiort atter hiem med trende Rinsdyr.

Den 6te, Søndag, holdt Prædiken.

Den 8de blev min beste og nytteligste Grønlænder-Dreng Friderich Christian ogsaa heftig syg og Senge-liggende, efter at han i lang Tid havde været plaged af en ulidelig Skab og Kløde, som oft-ermeldte Carl havde paaført ham, og nu omsider havde inficered hans Blod.

Den 11te foer Kiøbmanden med trende smaa Fartøjer ud paa Handels-Tougt Søer efter.

Den 14de maatte og Friderich Christian lukke Øjene til; men hans Død gik mig saare til Hiertet, for den Nytte jeg havde af ham; thi jeg havde i lang Tid brugt hannem som Catecheta for Grønlændernes Børn. Han havde ved 9 à 10 Aars Omgiængelse med os, da han stedse havde været paa Colonien, mesten deelen fatted vores Sprog, og kunde baade tale, læse og synge af vore Danske Bøger. Han var af et godt Judicio og Næmme, kunde hastelig begribe en Ting, hvorfor han og af Begyndelsen giorde os stor Tieneste med Grønlændernes Sprog at betydelig giøre; thi ved hans og min ældste Søns Hiælp, som mest lærdte Sproget af ham, blev sammenskrevet baade een liden Grammatica, saa og de aarlige Søndags Evangelier oversatte. Kortelig, jeg havde allereede stor Nytte af ham, og haabede fremdeles endda at kunde faaet større Nytte af ham, om GUD havde forundt hannem Livet; hvorfore hans Frafald saa meget dismere krænkede mig. Udi hans Sygdom var han meget taalmodig, og inderlig og u-afladelig paakaldte GUD om sin Hielp og Naade. Dog tænkte jeg ikke, at hans Sygdom havde været til Døden, saasom jeg endda ikke veedste og kunde troe, at det var en fremmed og usædvanlig Sygdom han var geraaden udi.

Den 15de kom et af udsendte Fartøjer hiem igien, eftersom de hos næstboende Grønlænder havde faaet dem fuld af Spek.

Den 20de, Søndag, læst for os af Postillen.

Samme Dag blev og den anden Grønlænder-Dreng, ved Navn Poul, syg og Senge-liggende af samme Svaghed som den næst-afgangne.

Den 21de kom den fremmede Grønlænder-Drengs Venner, og fordrede Drengen tilbage; thi de befrygtede, at han skulle blive syg, og døe, som de andre, hvorfore jeg og loed hannem følge hiem med dem.

Den 22de kom Kiøbmanden hiem igien fra Handels-Tougten Sønden fra, men havde ikkun giordt slet Handel, eftersom de fleeste af Grønlænderne ej endnu vare komne udaf Fiorden fra Rins-Jagdten.

Den 24de foer atter Kiøbmanden ud paa Handels-Tougt Nord efter.

Nu begyndte det kiendelig at lade sig see, af hvad slags Sygdom mine Grønlænder vare døde af; thi Børne-Pokkerne sloge i Hobetall ud paa næstovenmeldte Dreng Poul, hvilket ikke skeede med de andre, men bleve staaende i Huden paa dem, hvorfore de og maatte elændeligen crepere af stor Brynde og Hidsighed, som fuldte med denne Sygdom.

Den 26de blev mig af en Grønlænder, som kom til os uden fra Øerne, beretted, at tvende Grønlænder, som nyligen tilforne havde været hos os, og om Natten ligged hos vore Drenge, efter at de vare komne tilbage, vare blevne hastig syge, og vare døde. Hvilken Beretning giorde mig meget bange, saasom det betydde mig intet godt.

Den 27de, Søndag, holdt Prædiken.

Den 29de, St. Michels Fest, læst af Postillen.

Den 30de faldt den første Snee, som et Forbud for Vinteren.

Nu begyndte Poul Grønlænder igien at restitueres af Børne-Pokkerne.

Den 5. October tog jeg ud til Grønlænderne, som nyligen vare komne udaf Fiorden. Efter at jeg havde besøgt dem alle udi Navn-

Øerne, Koek-Øerne, og paa den gamle Colonies Øe, kom jeg hiem igien den 10de dito.

Ved denne min Visite befandt jeg en stor Deel smaa Børn at være fødde siden 1731, da jeg med Børne-Daaben opholdte, for den uformodentlig Forandring Desseinet da kom udi, hvilke jeg vel denne gang havde sat mig fore i den hellige Daab at giøre deelagtige, efter forhen godt befundne og af det Høj-respective Missions-Collegio approberede Foretagende; men siden mig her udi møtte een saa betydelig Casus, som jeg ikke saa hastig, uden først tilbørlig at raadføre mig med GUd, kunde resolvere udi, satte jeg det og op denne gang. Aarsagen var denne: Nemlig, jeg befandt eendeel af de Familier, hvis Børn i de forige Aar vare døbte, nu at have begivet sig andensteds langt hen at boe, af hvilke endeel havde været borte udi 2 Aar, og vare nu komne tilbage igien, andre vare atter reiseð hen; saa mit GUd velmeente Forehavende med Grønlændernes smaa Børns Daab, ved denne deres Ustadighed lidde et stort Anstød; thi jeg kunde ikke paa den Maade præstere min Skyldighed til deres tilbørlig Opdragelse og Underviisning i Christi Kundskab.

Hertil tilsloges mig og den Modgang og Malheur med de nys-antændte Børne-Pokker; thi efter at den lille Dreng, som i faa Uger havde været paa Colonien hos os, efter hans Venners indstændig Forlangende, var kommen tilbage til dem igien, blev han ikke alleene selv syg, og fik Børne-Pokkerne, men befængde og de andre i Huset dermed; og endskiønt han kom op igien, og blev restituered af Børne-Pokkerne, saa vare dog 3 andre der sammesteds allereede døde, og flere syge. Jeg begyndte svarligen at grue og græmmes over den elændige Tilstand, som jeg allereede saae ville blive iblant disse arme Mennesker.

Den 11te kom Kiøbmanden hiem af Handels-Tougten Norden fra, og havde faaet sine Fartøjer fulde.

Den 17de kom en Mand og tvende Qvindes-Personer med et lidet Barn fra det Huus, hvor Børne-Pokkerne havde begyndt at grassere, og hvor 5 Mennesker i denne Uge vare bort døde, og indstændig begiærte, at de maatte blive hos os; thi de arme Mennesker veedste ikke hvor de vilde blive. Fire andre, nemlig en Mand og trende Qvindfolk med to smaa Børn, af samme Hus, foer en anden Steds hen. Og var dette det bedrøveligste, at de med saadan deres Flogten giorde andre ulykkalige med sig, hvor de kom hen; hvilket jeg gierne havde hindred, men kunde ikke.

Den 18de, Søndag, holdt Prædiken.

Samme Dag kom tvende Grønlænder fra Ravn-Øerne, med ligesaa bedrøvelige Tidender, nemlig, at trende Personer og hos dem vare døde, og endnu flere syge, for hvilke de bad om noget som kunde hielpe dem, og giøre dem helbred igien. At forundre var det, at de saa lang en Tid (nemlig fra medio Julii, da oft-ermeldte Carl, som førdte Sygdommen med sig til Landet, var hos dem, og laae hos dem) havde været befængt, men yttrede sig ikke førend nu.

Den 21de kom atter fra Ravn-Øerne med bedrøvelige Tidender 2 Mand-Folk og 2 Qvind-Folk; hvoriblant den ene var dødelig syg, og Pokkerne alt

vare udslagne paa, bad, at de maatte blive hos os, klagede og, at 6 Mennesker atter vare døde hos dem, hvorfore de øvrige af Forskrekkelse fløttede udaf Huset, og foer en anden Stæds hen, og satte sig med deres Telter. De ankomne maatte jeg annamme, endskiønt jeg havde knap Leilighed for dem. I denne Elændighed og Forstyrrelse begik en Mand der paa Stædet en skrekkelig Gierning, nemlig: Der hans Daatter og ældste Søn, som han meget elskede, vare døde, løb han hen, og myrdte sin Qvindes Søster, hvilken han holdte for en Hexe, og indbildte sig, at hun med sit Hexerie havde dræbt dem; og endskiønt hun erbarmeligen bad for sig, og undskyldte sig, ej at have giordt sligt, kunde det dog ikke hielpe, men han slog en Kniv i hende, og kaste hende ud paa Søen. Denne daarlige Indbildning og Tanke om hende havde just Sønnen selv, før han døde, givet hannem Anledning til at fatte; thi som han udi Sygdommen laae og raisede, sagde han, at han saae sin Moster staae for Sengen, og hexede over sig, hvilket, der Faderen hørdte, sprang han strax hen, der Sønnen havde opgivet Aanden, og giorde denne grumme Gierning.

Den 22de døde den i gaar ankomne svage Mand, og hans Kone begyndte og samme Dag at blive syg.

Begav Kiøbmanden sig paa Handels-Tougt Søer efter.

Samme Dag loed jeg og min Søn reise ud til den gamle Colonies Oe, for at fornemme de der boende Grønlænders Tilstand, siden de svage Folk vare komne der til dem; kom igien den 23de, og berettede, at de havde indrømmed dem et lidet Hull for sig selv at være udi; men siden Manden var død, og Qvinden var ogsaa syg, tog min Søn hende med hendes lille Barn, saavel som hendes Mands Søster, og den Dreng, som tilforne var hos os, og var bleven befængt af vore andre Drenge, men nu igien opkommen, og frelst fra Børne-Pokkerne, og førdte dem med sig over til Colonien, at de ikke skulle befænge og anstikke dem, hos hvilke de nu vare. Men den stakkels Qvinde døde undervejs, og efterloed sig det lille spæde Barn, som var ikke mere end et fierding Aar gammel, hvilket dog Moderen, før hun døde, befalede min Søn, og bad, at vi ville tage det til os, og opfostre det, saa veedste hun, at det ikke foer ilde. Iblant de andre Folk der ude var en stor Frygt og Forskrekkelse, thi de veedste ikke, hvad Ulykke dem var overkommen.

Den 24de nød næst-ovenmeldte lille Fader- og Moder-løse Barn, den Velgierning, at det i Stæden for sine jordiske Forældre, ved den hellige Daabes Deelagtighed, blev optagen til Guds Børns Udkaarelse i sin Frelsere Christo, og den Christen Kirke indlemmed.

Den 25de bleve og nogle af dem syge, som den 17de kom til os.

Samme Dag blev efter hiertelig Forlangende den Qvinde døbt, hvis Mand døde paa Colonien den 21. hujus. Efterfom samme Qvinde var af dem der fra Begyndelsen havde nydt vores Underviisning, da vi opholdte os paa den gamle Colonies Oe, og ikke alleene havde een nogenledes Christelig Kundskab, men endog, saa vidt jeg kunde fornemme, frygtede Gud, da kunde jeg ikke med god Samvittighed forholde hende det Saligheds Middel, nu i hendes Yderste. Kort efter at hun var døbt, skildtes hun og herfra. Jeg kand ikke forbigaae her at anføre den mærkværdige Drøm, som denne Qvinde for-

taldte os at have havd for nogen Tid tilforne, førend de begyndte at blive syge, nemlig: Hun syntes, der kom een til hende, og sagde: At den fra Kiöbenhavn tilbage komne Carl, som var hendes Slægt, skulle dræbe alle sine Landsmænd. Udtydningen saae hun nu for Øjnene; Den første som døde, var hendes Mands Broder; thi han døde samme Morgen, som hun om Natten drømte dette.

Den 26de døde atter een Qvindes-Person af dem som først kom til os, desligeste ogsaa en Enkes Barn af samme Huus, hvilket Barn var døbt 1730, og derfore saa meget mere lykkeligere end de andre, paa Siælens vegne.

Den 29de om Natten døde og Moderen til dette Barn. Og var nu saaledes ikke mere tilovers af de Familier som vare i det Huus, end een Mands-Person, og det lille Fader- og Moder-løse Barn, som vi havde taget til os, og Barnets Faster. Vi havde vel ald den Tilsyn og Omhyggelighed for dem, som vi kunde, men det hialp slet intet, og fordi Børne-Pokkerne ikke kunde slaae ud paa dem, bleve deres Legemer baade brune og blaa, hovnede op, og af Næse, Mund og Ørne udflød Blod og megen Uhumskhed, som gav en ulidelig slem Stank fra sig, at ingen kunde være dem nær. I denne Elendighed kunde de ikke længere holde ud end paa tredie Dag, hvorefter de døde.

Den overblevne ene Mand, af det første Syge-Huus, foer samme Dag ud til Ravn-Øerne, for at fornemme, hvorledes tilstod med dem som vare efterblevne, og kom om Aftenen hiem igien, og berettede, at næsten alle vare døde, og eendeel af de overblevne vare farne Søer efter, for at komme i Huus hos andre; thi de meente, naar de flottede fra Stædet de var paa, skulle de undflye Sygdommen, men disværre! de giorde ikkun andre ulykkelige med sig; saa det loed sig ansee, at Gud havde beslutted, at ødelægge dem alle.

Den 30de foer næst-ovenmeldte Grønlænder ud at fiske, men i den Stæd, at han skulde kommet hiem til os om Aftenen igien, foer han hen til nogle af vore Naboer Osten for os, hvor Sygdommen endda ikke var kommen, og forblev hos dem imod min Villie og Afvidende.

Samme Dag blev og det lille Barn sygt, som vi havde taget til os, og begyndte Pokkerne strax at slaae ud paa det.

October-Maaned var temmelig skarp og kold.

Den 1. November, Alle Helgens Dag, communicerede een.

Den 2. dito blev den Mands Søster, som sidst kom til os, syg.

Fik man og Kundskab fra Koek-Øerne, at Sygdommen og der tog Overhaand, saa Folkene udi et af Husene der sammestæds vare alle bort døde.

Samme Dag om Aftenen døde og oft-meldte lille Fader- og Moder-løse Barn.

Den 3die døde næst ovenmeldte Qvindes-Person.

Det lille Barns Faster begyndte og ved denne Tid at blive syg. Denne samme, førend hun blev syg, havde eengang sagd til mine Børn: Jeg seer nok, at Rejen vil og snart komme til mig, at jeg maa herfra med de andre, siig mig da, hvad Beskaffenhed det har sig med Guds Rige, hvorom Eders Fader altid haver underviist os, men jeg haver ikke synderlig givet agt paa? Hvad skal de Troendes Forretning være, naar de kommer der? og hvad skal

de æde og drikke? Mine Børn svarede og underviiste hende, og sagde: At naar Siælen faer ud af Legemet, saa faer den op til Gud, og skal være hos Gud i megen Glæde og Herlighed, indtil den yderste Dag, da Guds Søn skal komme igien, at opvække de Døde, da skal Siælen igien komme til sit Legeme, og det troende Menneske med Legem og Siæl indtages i Guds Rige, og der leve evindelig i usigelig Glæde og Herlighed. Imidlertid, som Siælen er en Aand, saa behøver den ikke heller nogen Mad; desligeste, naar Siælen igien kommer til Legemet, da behøver Legemet ikke heller nogen Spise, som det behøver i dette Liv; thi det skal da mættes af Guds Ansigtes Beskuelse. Angaaende deres Forretning, da bestaaer den derudi, at de skal glæde og fryde sig, og love og takke Gud til evig Tid. Det er et herligt Levnet, sagde hun, dersom det ikke giorde saa ondt, at døe; dog, det er snart overstaaen, sagde hun.

Den 4de sendte jeg min Søn hen ud til Grønlænderne udi Koek-Øerne og den gamle Colonies Øe, for eendeel at læse for dem, eendeel ogsaa, at fornemme deres Tilstand, og at give dem Underretning, hvorledes de i den grasserende Syge skulle forholde sig, at de som endnu vare karske, ikke af de Syge skulle blive anstukne, nemlig, at de skulle skye deres Omgiængelse, og ikke lade dem komme til sig.

Den 7de, om Morgenen tilig, afgik ved Døden den eneste igien værende Mand af de 10 Familier som boede i Ravn-Øerne. Fik man og høre, at han, som drog fra os til Naboerne Østen fore, var og død. Een mærkværdig og underlig Ting fortaldte os Manden af dette Huus, nemlig: To Dage tilforne var han alleene faren med sin Baad en halv Miil Vej omtrent, inden for hans Huus, at fiske, og der han sad uden for Landet og fiskede, hørdte han Folk tale oppe paa Landet, som græde og klagede sig, da der dog ikke var et Menneske paa det Stæd. Iblant dem hørdte han een, som et Fruentimmer, græde og klage sig, sigende: Ej! nu bar de min Broder ud. Dette fortaldte han os, førend de begyndte at døe af det Huus.

Den 8de, Søndag, læst for os af Postillen.

Samme Dag døde det lille Barns Faster af det første Syge-Huus. Det var at forundre, at af alle de som hidindtil vare blevne syge, ingen, uden den lille Dreng, som var den første, der fik Børne-Pokkerne af det første Huus, og den Dreng, som endnu er paa Colonien, bleve restituerede, men alle elændigen bort døde. Iblant dem vare de de lykkeligste som døde hos os paa Colonien; thi de bleve i deres bedrøvelige Tilstand af Guds Ord trøstede og underviiste, hvilket jeg vist vil forhaabe, ved Guds Naade at have frugted til deres Siæles evige Velgaaende. Det glædde mig, at høre dem troelig at paakalde Gud om sin Barmhiertighed, og at de maatte blive salige. I Særdeleshed fornam jeg hos denne Qvinde een stor Frimodighed i hendes Døds Stund; thi hun sagde sig slet intet at frygte for Døden, naar hun ikkun maatte komme til Guds Rige. Bad os derfore, at naar hun ikke kunde tale mere, og Siælen ville skilles fra hende, vi da flitteligen ville bede Gud for hende, at han da vilde annamme hendes Siæl til sig etc.

Kom Kiøbmanden hiem af Handels-Tougten Sønden fra, og berettede, at de overblevne af Ravn-Øerne (som vare flygtede Søer efter, og vare komne i

Huus hos nogle andre, som boede omtrent 3 Mile Sønden fore), vare og næsten bort døde, og saaledes ogsaa førdte dem Ulykken paa Halsen, som de komme til.

Den 9de kom min Søn hiem fra Koek-Oerne, og kunde ikke nokſom fortælle den elændige Tilſtand der var; thi trende Huſe vare næſten ud døde, og laae der mange døde Kroppe, ſmaa og ſtore, ude paa Marken, ſaaſom den ene har ikke kundet begrave den anden. Allermeſt var Ynk at høre, hvorledes de u-afladelig bad Gud om Hielp, og klagede: Hvorfore Gud dog ikke vilde bønhøre dem, da de dog havde hørdt af mig, at naar de i Nøden troeligen paakaldte Gud, ſaa vilde han hielpe dem. Hvorpaa min Søn gav dem til Gienſvar: At efterdi det ikke var Guds Villie, at hielpe dem igien til deres Helbred i dette Liv, ſaa ſkulde de ikkun bede Gud om ſin Naade, og at han for ſin Søns Chriſti ſkyld vilde give dem det evige Liv; hvilket, han ſagde, de og giorde, og i Tilliid paa Guds Søn, ventede det evige Liv.

Den 15de, Søndag, holdt Prædiken.

Den 16de loed jeg min Søn reiſe ind til Baals-Revier, for paa mine vegne at underviſe de der boende Grønlænder.

Den 18de foer Kiøbmanden ud til Ravn-Oerne og Koek-Oerne, hvor Grønlænderne vare ud døde, for at ſammen ſanke det Spek og andet mere, ſom de havde efterladt ſig, og ingen af de Igien-levende vilde befatte ſig med.

Den 22de kom min Søn hiem igien fra Grønlænderne; der inde i Fiorden vare de endnu alle friſke.

Kom og Kiøbmanden hiem uden fra Oerne, og berettede, Tilſtanden var der endnu ſom tilforne meget ſlet, og at der daglig døde af dem, ſom vare anſtukne.

Den 23de kom een fra nærmeſte Huus Oſten for os, og klagelig berettede, at Sygdommen var og tændt hos dem; thi forige Dag døde een af dem, og atter en anden var bleven ſyg. At de toge ind til ſig den Mand ſom kom fra os, var Aarſag til deres Ulykke; thi de Stakle tilhobe meente, at naar de ſyntes at være karſke de kom til dem, havde det ingen Fare, men til deres Skade befandt de, at de havde giordt daarlig, i det de ikke efterlevede min Advarſel, ikke at tage nogen ind til ſig af de Syge-Huſe.

Den 25de foer jeg hen til næſt-ovenmeldte Syge-Huus, hvor da en Mand med een af ſine Sønner nyligen var død, de andre vare vel endnu karſke, men ſørgede ſvarlig, og befrygtede, at det ſamme vilde gaae dem over. De havde ſat ſig fore, at ville flotte derfra, hvilket jeg dog fraraadde dem, foreſtillende dem, at hvor de flottede hen, maatte de dog døe, derſom Gud vilde; de ſkulle derfor blive, og bede Gud om ſin Naade, og at han, for ſin Søns JEſu Chriſti ſkyld, efter Døden, vilde give dem den evige Salighed. Efter at jeg havde troſted og underviiſt dem, reiſede jeg hiem igien.

Den 29de, Søndag, holdt Prædiken. Communicerede jeg ſelv med min Huſtru og Børn, deſligeſte Kiøbmanden.

I denne Maaned var en extraordinaire ſkarp Kulde.

Den 1. December reiſede jeg ud til Grønlænderne udi Koek-Oerne og paa den gamle Colonies Oe. Tilſtanden udi Koek-Oerne var gandſke mise-

rabel, de arme Mennesker vare af Frygt og Forskrekkelse blevne gandske mismodige, af det de dagligen maatte see een efter anden iblant dem elændeligen bleve henrevne, saa man saae døde Mennesker ligge allevegne, nogle inde udi Husene, hvor de havde ligged, nogle slængt ude paa Marken for Hunde og Ravne. Udi tvende Huse vare Folkene endda karske. Jeg formanede dem alle til en alvorlig Poenitentse, forestillende dem, at Guds Vrede var kommen over dem, fordi de ikke med tilbørlig Andagt hidindtil har hørdt Guds Ord, og beflitted sig paa at giøre derefter. Hvilken Forestillelse og syntes at gaae dem noget til Hierte, efterdi de vare meget begiærlige efter at blive underviist, hvorledes de skulle bede Gud om sin Naade, og at de maatte blive salige, om de endelig skulle døe. Paa den gamle Colonies Øe vare de endnu alle karske.

Den 5te kom jeg hiem igien fra Grønlænderne.

Udi min Bortværelse havde Kiøbmanden og min Søn været henne hos Naboerne Østen fore, som vare blevne syge, for at fornemme deres Tilstand siden jeg var der hos dem, men befandt, at de, imod min Advarsel, vare alt fløtted udaf deres Huus, og sadt sig med deres Telter paa et andet Stæd. Een Mand med sin Familie var faren længere ind i Fiorden til sine der værende Slægtninge; saa atter en Ulykke var bereedt for dem, som vel kunde have blevet frie, dersom ingen anstukken var kommen der til dem. De andre tilbage blivende, som var 11 Mennesker, hvor iblant og var nogle Syge, førdte de hiem med sig til Colonien, efterdi de saa indstændig bad derom, forhaabendes, vi dennem nogen Hielp og Redning kunde giøre; men Natten efter at de vare komne til os, døde een Mand med sin Kone, og et lidet Barn.

Den 6te, Søndag, læst for os af Postillen.

Den 7de blev Qvinden af næst ovenmeldte Huus, som tilforne havde mist sin Mand og trende Sønner, ogsaa selv syg, med een af sine tvende endnu levende Sønner, desligeste een Qvindes-Person af samme Følge.

Samme Dag mod Aftenen døde een af de to sidst ankomne Qvindes-Personer. En anden var Pokkerne i Hobetall udslagne paa.

Den 8de sendte jeg Folk ind i Fiorden, for at advare de der boende Grønlænder, at de ingenlunde maatte tage imod nogen, til at herberge dem som vare komne fra de Syge-Huse, hvis de ellers vilde beholde Livet; men der de komme did, var Manden, som med sin Familie fløttede der ind, alt død, og Qvinden med tvende Børn havde de taget ind i Huset til sig, og havde ligget der een Nat. Men der de hørdte, hvad Fare der var ved, viiste de hende ud fra sig igien, udi sit Telt at ligge, men alt for silde; thi den ene Nattes Logiamente bekom dem ikke ret vel derefter.

Den 10de døde oven-bemeldte paa Colonien værende Enkes fierde Søn, og en liden Pige, hende tilhørende, saa nu Moderen alleene med hendes sidste og mindste Søn var til Rest, dog begge svage. Hvilke 6 smaa Børn, eftersom de forhen vare ved den hellige Daab optagne i Guds Naade-Pagt, saa var ikke at tvivle paa, at jo Guds Rige, efter Frelserens Forjættelse, var deres. Den Ældste, som han udi Christelig Kundskab, efter Alders Capacitet, var temmelig avancered, saa taldte han og i sin Sygdom mærkværdige Ting; thi der Moderen skikkede sig meget utaalmodig, og knurrede imod Gud, og sagde:

At hun befandt nu, at det var ikke sandt, som jeg havde sagd dem om GUD og GUDS Søn, at han baade var mægtig, og kunde, saa ogsaa barmhiertig og god, og vilde hielpe alle dem som ere i Nød, og paakalde ham; da sagde han til hende: At det jo var langt bedre, at være hos GUDS Søn i hans Rige, end at leve her paa denne lumpne Jord; han var slet ikke bange for at døe; thi han veedste, at han kom til GUDS Rige, efterdi han var døbt, og var bleven et GUDS Barn. Derimod var Moderen neppe at stille tilfreds; hun bad længe til GUD, og sagde: O GUD! jeg vil ikke døe, alleene naar jeg bliver gammel, saa vil jeg først døe. Og der hun saae, at hun ikke blev bønhørdt, vilde hun ikke mere bede; thi der jeg paamindte hende, at hun idelig skulde paakalde GUD om sin Naade, sagde hun: at hun ikke vilde have mere med GUD at bestille; med flere haarde Ord, som hun af Utaalmodighed talede. Men der jeg straffed hende for hendes ugudelig Tale, og sagde, at hun hørde Diævelen til, og skulle henkastes i Helvedes Ild (hvor der var større Pine end den hun nu leed, efterdi hun saa foragtede GUD, og ikke vilde bede ham om sin Naade), og derpaa ville gaaet ud fra hende, fattede hun mig ved min Kiortel, og bad mig blive hos sig, og lære hende, hvad hun skulde sige, hvilket jeg og giorde, og hun med Stillhed paahørdte. For Moderen døde ogsaa den yngste og sidste Søn, som var ikke mere end et Aar gammel, hvilket der Moderen saae, sagde hun: Nu vil jeg ikke heller mere leve, efterdi alle mine ere døde. Hvorefter ikke længe hun og opgav Aanden, og fik Ende paa sin timelig Elændighed.

Den første syge Qvindes-Person af dette Huus, paa hvilken Børne-Pokkerne vare udslagne, begyndte nu igien at restitueres. Var saa ellers ingen af alle de som hidindtil havde faaet Børne-Pokkerne, som kom derfra med Livet, uden denne, og tvende Drenge, som vare paa Colonien. Jeg havde vel giordt min yderste Fliid med at conservere disse stakkels Mennesker, som i deres Nød og Elændighed tog deres Tilflugt til mig, saa jeg havde de fleste af dem liggende i min egen Stue, i Mangel af anden Leilighed, men alt forgiæves. Der kunde mueligens vel flere have blevet reddede, hvis de udi deres Sygdom havde veedst ret at forholde sig, men ved det, at de ofte blottede sig, og ikke kunde taale Klæder paa, ja ofte drak Is-kold Vand, naar de det kunde bekomme, for at lædske den store Hidsighed og Brynde, hvormed de vare betagne, da befordrede de selv dis snarere deres Død og Undergang, hvilket ikke kunde forebygges.

Den 11te kom en Grønlænder til os fra Koek-Derne, og berettede det, jeg før frygtede fore, at de og i de tvende overblevne Huse der sammestæds vare blevne syge, og af en Qvinde, som de af forige Syge-Huse havde taget ind til sig, vare blevne anstukne. Og eftersom nogle af dem allereede begyndte at døe, flottede alle de andre udaf Husene, og hver begav sig udi sit Telt, at boe for sig selv, hvorudi de giorde klogelig, thi nogle, som endda ikke vare anstukne, bleve derved conserverede.

Samme Grønlænder berettede mig og, at som han undervejs, der han foer forbi Ravn-Derne, fik see et Telt staae paa en Ø, lagde han der til Landet, for at fornemme, om der vare levende Mennesker udi, eller ej, hvor

han da fandt en halv-voxen Pige, og trende smaa Børn, fra hvilke Forældrene og de øvrige vare bort døde. De samme bade, at jeg vilde lade dennem hente til Colonien, eftersom de vare nu gandske forladte, og ellers maatte forkomme. Siden tvende af disse Børn tilforne vare døbte af mig, var jeg saa meget mere pligtig til at antage mig dennem udi denne deres elændige Tilstand. Sendte derfore den 12te en Chaloupe ud til Ravn-Oerne, at afhente dem, men de kom hiem igien om Aftenen, og kunde ikke finde dem; hvorfore Kiøbmanden den 13de gandske tilig foer ud med nogle Folk, at søge efter dem, og fandt dem ogsaa. Den ene lille Pige var Pokkerne gandske udslagne paa, og begyndte igien at falde, men de andre vare endda karske. Han tog dem alle med sig i Baaden, og svøbte den Syge vel ind udi Rinsdyr-Skind, og førdte dem hiem til Colonien. Deres Fader var, som de sagde, nogle Dage tilforne død, hvilken, der han fornam, at han maatte døe, tog han sit mindste Barn, som var lidt over et fierding Aar gammel, og ogsaa var bleven sygt, med sig, og gik ud, og lagde sig med Barnet i en Hule, for der at døe, befalende den ældste Pige, at overdække hannem vel med Skind, at ikke Ravne og Ræver skulde æde ham op, derhos sigende: At inden 3 faaer fortæred de tvende Sælhunde, og de Lodder, som ere i Behold, saa kommer vel Præsten til eder, og henter eder hiem til sig; thi han elsker eder, og skal vel sørge for eder etc.

Den 17de blev den lille syge Piges Broder, som var 4 Aar gammel, ogsaa syg.

Om Aftenen kom fra Koek-Oerne en halv-voxen Dreng, hvilken længe havde været syg, men af anden Svaghed, og var derfore gandske afmægtig og Kraftes-løs, der han kom til os; men han var dertil højlig foraarsaged, thi alle Folkene var ud døde i det Huus, han var udi, saa han laae imellem idel Døde, hvorfore han maatte forføje sig derfra, i hvor svag han var. Men at han hidindtil var bleven u-anstukket af Børne-Pokkerne, hvor udi alle de andre der i Huset vare døde, var Aarsage, at han udi sin ene Side havde en aaben Skade, hvoraf udflød megen Ureenhed, saa den smitsomme Syge ikke har kundet hæfte ved ham. Men saasnart han af vores Mester var bleven curered, og Skaden lægt, blev han og strax befængt med Børne-Pokkerne, og døde.

Den 20de, Søndag, holdt Prædiken.

Blev den ældste Dreng saavel som ældste Pige af sidst til Colonien ankomne, ogsaa syge.

Den 22de, eftersom der ikke var Haab til Livet for dem, bleve de, efter egen hiertelig Forlangende, udi den hellige Daab deelagtig giorde, og saaledes om Saligheds Erlangelse dis fastere forsikred, hvorefter de hierteligen forlængtes.

Den 23de kom en Familie paa en Kone-Baad til Colonien, Sønden fra, og opsloge deres Telt paa Colonien hos os. Der sammestæds, hvor de komme ifra, var og et heelt Huus næsten gandske ud død; thi siden de Folk fra Ravn-Oerne, hvor Sygdommen først tændtes, kom der Søer til dem, bleve de og syge, og een efter anden bort død, saa nær som disse, og et par andre, som bleve efter i Huset.

Den 24de afgik ved Døden næst-ovenmeldte Dreng og Pige. De tvende mindste, nemlig den lille Pige, som kom syg til os, og hendes lille Broder, havde man Haab om, skulle stride over, eftersom Pokkerne vare allereede faldne paa dem.

Den 25de, første Jule-Dag, holdt Prædiken.

Den 26de, anden Jule-Dag, ligesaa.

Den 27de, tredie Jule-Dag, læst for os af Postillen.

Den 28de foer Kiøbmanden ud til Koek-Oerne, at afhente det Spek og andet mere, som de afdøde Grønlænder havde efterladt sig. Jeg loed min Søn reise med, for at trøste og underviise de endnu Igien-levende.

Man fik og i disse Dage Tidender inde fra Fiorden, at det Huus, hvor den syge Qvinde, fra Naboerne ved Colonien, var indkommen, havde alt anstukket nogle derinde, og begyndte at døe. De øvrige vare fløtted længere ind i Fiorden, hvor de, disværre! giorde dem deelagtig i Ulykken med sig.

Den 31de kom Kiøbmanden og min Søn hiem igien fra Koek-Oerne, som nu var gandske øde for Folk; thi en par Familier, som endnu vare i Live, vare fløtte over til den gamle Colonies Oe, og havde sadt sig med deres Telter paa en Plads for dem selv. Af disse vare trende, nemlig een Dreng, og tvende Qvindes-Personer, af Pokkerne igien blevne restituerede; var saa ellers ingen flere af 40 Familier, som boede i Koek-Oerne, overblevne.

Hidindtil havde det med de paa den gamle Colonies Oe boende været vel, men siden en Dreng der af Huset var faren hen over til Koek-Oerne, til nogle af sine Slægtninge, at besøge dem, og var igien kommen syg tilbage, døde han strax derefter. Foruden hannem vare og trende andre der i Huset bort døde. Saa det, disværre! var og ude med dem.

Disse Menneskers store Sikkerhed og ubeskrivelige Koldsindighed i denne deres store Nød og Elændighed, var højligen at forundre sig over; thi endskiønt de saae Ulykken og Fordærvelsen for Øjne, saa hverken toge de sig selv tilbørligen i agt, for ikke at blive besmitted af andre (endskiønt jeg noksom loed dem advare derfore, og af all Evne søgte at hindre og afvende denne dem overhængende Ulykke), ikke heller besørgede og beklagede de deres Venners og Paarørendes hastige Bortrykkelse, saaledes som de ellers sædvanligst plejede, langt mindre betænkte den Fare de stod udi, og deres egen foreståaende Elændighed, men meente, det havde ingen Fare med dem, førend i det aller-yderste Aandedræt.

Men saa meget føles-løse de selv vare i denne deres Elændighed, saa meget mere Medlidenhed, Bekymring og Sindets Forstyrrelse fandtes der hos mig, i det min skrøbelige Fornuft ikke kunde udfinde, hvorfore saadant vederfores dennem. At saadant skeede ongefær, og af en Hændelse, var ikke Christelig at tænke; thi er, efter Frelserens Ord, ikke en Spurre glemt for Gud, hvor meget mindre et Menneske, end sige saa mange Mennesker. At Gud har villet straffe og hiemsøge dem, fordi de ikke retteligen havde taget sig hans Ord og tilbudne Naade til Hierte, nu udi 12 Aar jeg havde været hos dem, og dem om Gud underviist, syntes jeg være Guds store Langmodighed og Barmhiertighed ugemæs, helst hos dem en større naturlig Vanvittighed, Dumhed og

Koldsindighed findes, end hos nogen anden Nation, og derfore saa meget dismere ubeqvemme, uden Guds synderlig Oplysnings Naade at eftertænke, begribe og fatte guddommelige Ting. At Gud gior intet uden Aarsag, veed jeg, men Aarsagen er ham alleene bekiendt. Ofte faldt mig ind med stor Fortrydelse, at jeg ikke tillige med andre, da vi bleve hiemkaldte fra Landet, ogsaa begav mig derfra, da havde disse arme Mennesker ikke geraadet i saadan Ulykke, men nu var min Bliven, og de fra Landet henførdte Mennesker og deres Oversendelse igien, en Aarsag dertill. Og da jeg tænkte at være kommen der til Landet til dem, til deres Frelse og Salighed, er det just udfaldet til deres Undergang og Fordærvelse. Men HErren er retfærdig, og alle hans Domme ere rette, tienende til min Prøve og Ydmygelse, og en Revselse til Saliggiørelse for mange af dem, som jeg visselig haaber.

I denne bedrøvelige Tilstand endtes da det gamle Aar for os.

Anno 1734.

Den 1. Januarii, Ny-Aars Dag, holdt Prædiken.

Den 6. dito, hellig tre Kongers Dag, holdt Prædiken.

Den 10de, Søndag, ligesaa.

Om Aftenen kom en Mand ind til os af den gamle Colonies Øe, var syg, men haabede, hos os at faae noget til Helbreds Erlangelse. Begge hans Børn vare døde, med nogle flere andre paa samme Stæd. De øvrige vare eendeel farne ind i Fiorden til andre Grønlænder, og eendeel Nord efter til Pisubigme. Saa der hialp ingen Hinder eller given Advarsel, men Ulykken, som det syntes, ville gaae over dem alle.

Den 11te reisede jeg ind til Grønlænderne udi Baals-Revier. Der vi kom til nærmeste Huus, vare nogle fra den gamle Colonies Øe der ankomne, hvor iblant vare twende Syge, hvorfore de der boende, af Frygt for at blive befængt af dem, strax fløttede udaf deres Huus, og foer længere ind i Fiorden. De Syge døde og om Morgenen derefter. Man fik og Tidender, at længst hen ind i Fiorden, hvor Folk af forhen ommeldte Syge-Huus vare indkomne, begyndte de og at blive syge og døe.

Den 16de, efter at jeg havde besøgt dem alle, kom jeg hiem til Colonien igien.

Udi min Bortværelse vare og ankomne til Colonien en Familie af de overblevne udi Koek-Derne.

Den 22de foer Kiøbmanden ud til den gamle Colonies Øe, for at efterse, om de derfra bortfarne Grønlænder havde efterladt sig noget Spek.

Den 23de kom hiem igien, og førdte med en syg Qvinde og et vanfør Barn, som Manden og de øvrige vare døde fra.

Den 24de, Søndag, holdt Prædiken.

Den 26de døde næst-ovenmeldte Qvinde; hendes vanføre Barn tog en

anden af de paa Colonien værende Grønlænder til sig, efterſom Moderen var dem beſlægtiget.

Samme Dag døde ogſaa tvende Qvindes-Perſoner og en Dreng paa Colonien, ſaa vi havde ſtor Nød for at faae alle diſſe døde Mennesker begravne. Dette var iblant andet hos diſſe ſtakkels Mennesker at berømme, at de bar Omſorg for, at de maatte vel begraves, hvorfore de giorde Anſtalt, at de vilde indſvøbes og henlægges i de bæſte Rinsdyrs-Skind ſom de havde, og begiærdte, at jeg ſelv vilde være hos, og ſee til, at de bleve vel begravne, og at ikke Matroserne ſkulde borttage de Skind ſom de bleve lagde udi, ſom eengang var passered. Mange af dem, naar de fornam, at de vilde blive ſyge, da loed de ſig giøre nye Klæder, og iførdte ſig, alt i den eenfoldige Tanke og Indbildning, at komme reen og vel prydede ind i det andet Liv.

Den 20de, Søndag, holdt Prædiken.

Den 2. Februarii, Mariæ Renſelſes Dag, holdt Prædiken.

Den 3. dito døbt et af de paa Colonien ankomne Grønlænders Barn, ſom var bleven ſygt.

Den 4de foer Kiøbmanden længſt ind i Baals-Revier, for at fornemme, om de der boende Grønlænder havde noget at forhandle. Jeg loed min Søn reiſe med, for ved ſamme Leilighed ogſaa at underviſe Grønlænderne.

Den 5te døde atter een af ankomne Grønlænders Drenge.

Den 9de ligeſaa døde tvende Qvindes-Perſoner; deſligeſte det lille ſvage og vanføre Pige-Barn, hvis Moder den 26. Januarii ved Døden afgik.

Den 13de døde atter een af herværende Grønlænder, og efterloed ſig et lidet Moder-løs Barn, et fierding Aar gammel, ſom vi tog til os, og blev døbt.

Den 14de fik vi Tidender fra vore nærmeſte Naboer paa Salen (hvor de til denne Tid havde været karſke), at de og vare blevne ſyge, og to af dem i forige Uge døde. Sygdommen tændtes der, ſom de ſelv berettede, ved et eget Tilfald, nemlig: Een Mand der fra Huſet foer en Dag hen over til Colonien til os, og ſom han kom paa Landet, ſyntes ham, at han fik ſee ſin Søſter, ſom tilforne, iblant andre, var død paa Colonien, hvorover han blev meget bange, og foer hiem igien. Der han var kommen hiem, fortaldte han ſin Qvinde, hvad han havde ſeet, og blev ſtrax derefter ſyg, og døde.

Den 16de kom Kiøbmanden hiem udaf Fiorden, og berettede, at der næſten allevegne var en bedrøvelig Tilſtand, i det de arme Mennesker ſaa elendeligen bleve henrevne.

Den 21de, Søndag, holdt Prædiken.

Den 23de foer jeg paa Embedes vegne hen ind til Grønlænderne udi Baals-Revier. Paa tvende Stæder vare de endnu karſke; men udi det tredie Huus, ſom var os nærmeſt, hvor de den 14. hujus allereede begyndte at døe, var atter trende døde, og iblant dem en Enkes Daatter, hvilken, efter Moderens Sigelſe, havde taldt om at ville været døbt, men døde næſt-forbigangne Dag. Samme Pige var meget godt hos; thi hun altid med ſtor Andagt hørdte paa min Underviisning, og ofte ſtraffede ſin Moder, fordi hun ſaa lidet agtede paa de Ting, ſom havde ſaa meget at betyde. Tvende døde imens jeg var

der; døde atter to, af hvilke den ene, som var en Pige, glædde mig storlig med sin besynderlig Frimodighed udi Døden, og Forlængsel, at see sin Forløsere Christum, og at komme udi hans Herligheds Rige. Der hun endnu levede, og var syg, og hørdte, at jeg talde til de andre, at de maatte skye de Syges Omgiængelse, og ikke have dem inde hos sig, tog hun selv strax sine Klæder, og gik ud, og lagde sig udi en liden Hytte, hvor hun til om Morgenen, med idelig og u-afladelig Paakaldelse til Guds Søn, om hans Naade, blev liggende, og døde, førend jeg foer der fra Landet.

Den 2. Martii døde atter een af de paa Colonien værende Grønlænder, og efterloed sig Qvinden med et lidet Barn. Samme Mand var ellers i hans Velmagts-Tid og karske Dage ikke med de bæste; thi han skiøttede ikke meget om min Underviisning, men ofte railleerte dermed. Men af den Omhu jeg bar for de Syge, blev han beveged, med andre at komme til Colonien, i Forhaabning, at finde nogen Hielp hos os. Endelig paa det sidste slog han udi sig selv, erkiendte, at han hidindtil havde været daarlig, og ikke kunde betænke, hvor vel jeg vilde baade ham og andre. Du, sagde han, har giordt det imod os, som ikke vore egne skulle have giordt; thi du haver baade underholdt os med Føde, naar vi ikke har havd noget at æde, saa ogsaa vel begraved de Døde, som ellers, om du ikke havde været her, havde maatt ligged for Hunde, Ræver og Ravne. I Særdeleshed har du underviist os om Gud, hvorledes vi skal blive salige, saa vi nu glædelig kand døe, og vente et bedre Liv efter dette. I denne Samtale med mig, opgav han Aanden, og døde.

Kom atter Bud fra Naboerne paa Salen, og berettede, at Sygdommen hos dem tog jo mere og mere til. Nogle af dem havde forladt deres Huus, og sadt sig med deres Telter ikke langt fra Colonien.

Den 3. Martii kom næst-ovenmeldte til os, og indstændig bade, at vi ville tage dem ind til os; thi Kulden var saa stor, at de Syge kunde ikke udstaae at ligge udi Teltet. Eftersom nu disse Folk vare de skikkeligste af alle vore Naboer, besynderlig den Gamle, som nylig tilforne havde mist sin Kone, tvende Søstre, og een Søn, og selv ogsaa nu var meget syg, da kunde jeg ikke afslaae deres Begiæring, men tog den gamle syge Mand ind i min Stue, og lagde ham; thi der var ellers ingen anden Leilighed.

Den 4de døde denne gamle Mand, hvor han da først kaldte sine Børn for sig, som vare trende Sønner og een Daatter, og alle voxne, og sagde til dem, at han nu ogsaa maatte skilles fra dem; og der Børnene begyndte at græde, trøstede han dem, og sagde: At de skulle ikkun give sig tilfreds, de kom snart efter, hvor de, efter Præstens Underviisning, igien skulle samles i Herlighedsens Stæd.

Den 6te døde forhen ommeldte lille Fader- og Moder-løse Barn.

Den 7de holdt Prædiken, thi det var Søndag.

Den 11. Martii foer Kiøbmanden med tvende Fartøjer ud paa Handels-Tougt Søer efter.

Den 14de døde atter een af sidst ankomne Qvindes-Personer.

Den 15de atter døde tvende af for-ernævnte.

Den 17de døde og Qvinden til den Mand som døde den 2. Martii; og hendes Barn døde Dagen tilforne.

Den 18de loed jeg min Søn fare hen over til de overblevne Familier paa den gamle Colonies Øe, at læse for dem.

Den 19de atter død een paa Colonien.

Den 20de afgik ved Døden en liden Dreng, som var døbt 1729, og var nu omtrent 8 Aar gammel. Hos hannem var kiendelig at see den hellige Aands Virkning og Naade, som trøsteligen yttrede sig udi hans faste Troe, og store Frimodighed, at imodtage Døden; thi han sagde, han havde vel meget ondt, men han fandt intet dertil, thi han tænkte ikkun paa Guds Søn, og den Herlighed og Glæde han nu skulle komme til. Hvilken Tale var sandelig at forundre sig over hos et Barn af den Alder.

Samme Dag døde og en Qvindes-Person, hvilken iligemaade i Troen og Guds Paakaldelse, efter megen udstanden Smerte og Døds-Arbeide, hensov.

Kom min Søn hiem igien fra Grønlænderne ude ved den gamle Colonies Øe, hvilke endnu levede vel, uden at de leed stor Hunger.

Den 24de døde atter en liden Grønlands Pige i Troen til Christum, og i et glædeligt Opstandelses Haab.

Den 25de, Mariæ Bebudelses Dag, læst Evangelii Forklaring af Postillen.

Den 28de, Søndag, ligesaa.

Den 29de, bleve de trende Sødskende, som var den gamle Mands Børn, som døde paa Colonien den 4. Martii, ogsaa syge.

Den 31de kom een af udsendte Fartøjer hiem af Handels-Reisen. Kiøbmanden med det andet foer længere Søer, eftersom paa det Stæd ikke var mere Spek at bekomme. De havde havd en skarp og contraire Tougt; thi det sidste af denne Maaned var extraordinaire skarp og kold.

Den grasserende Syge havde og, disværre! naaed did hen, saa 6 à 8 Mile Sønden fore vare Grønlænderne paa fire Stæder alle ud døde.

Den 1. April kom og Kiøbmanden hiem med det andet Fartøy af Handels-Tougten.

Den 2. dito døde en Mand med sin Qvinde; desligeste den ældste Broder af for-omrørdte gamle Mands Børn, som var et stille og meget skikkeligt Menneske.

Den 3die om Natten døde ogsaa den anden Broder; desligeste hans Søster, som var Enke, og efterloed sig en liden Daatter. Disse Folk vare ikke alleene meget skikkelige og fromme Folk, men endogsaa frygtede Gud, saavidt jeg kunde skionne, besynderlig deres Søster som var Enke, og havde 3 Aar tilforn mist sin Mand paa Søen, hvorfore hun, af stor Sorrig og Kiærlighed til ham, ikke heller havde vildet gifte sig igien.

Hun hørdte altiid med stor Andagt paa min Underviisning, havde og lærdt sin lille Daatter, som var 4 Aar gammel, det hun selv havde lærdt, og vidste, og udi hendes Yderste maatte jeg stedse sidde hos hende, og tale til hende om Gud og Himmerige. Jeg turde dog ikke dismindre ikke fordriste mig til at døbe dem, saasom de ikkun en kort Tid havde nydt vores Underviisning, og derfore endnu manglede den Kundskab, som til Daabens Erlangelse fornøden giordes. Hvilket dog siden fortrød mig; thi jeg finder ikke, at

Christi Apostle havde forholdt dem Daaben, som gav den Christelige Lære Bifald, og i Enfoldighed forlangede den. Men det trøstede mig, at det heder: Ikke Daabens Mistelse, men dens Foragt, fordømmer; thi Troen af Ordets Hørelse er og bliver dog, paa Menneskens Side, Saligheds fornemste Middel og Aarsage.

Den 4de, Søndag, holdt Prædiken.

Den 6te døde ogsaa næst-ovenmeldtes Stief-Søskende, som var en ung Person og en Pige, hvis Afskeed, jeg iligemaade vil haabe, var i Fred, saasom de i deres Sygdom til sit Yderste inderligen paakalde Gud om sin Naade.

Ere saa allesammen døde, som i deres Nød og Elændighed fløgtede til Colonien, foruden sidst-afgangne Enkes lille Daatter, og en liden Dreng, som havde været nu hos een, nu hos en anden, som alle vare bort døde, men han dog alligevel bleven fri, og ikke af Børne-Pokkerne anstukket. Hvad Elændighed vi i ald den Tid saae paa disse arme Mennesker, er ikke at beskrive, desligeste den Møje og store Incommoditet vi af saa mange syge Mennesker havde. De fleste af dem laae syg udi min egen Stue, og blev af mig selv og mine i deres Sygdom opvartede; thi end ikke eengang vore Folk og Matroser vilde lide den Stank og Incommodation, som den ureene Sygdom førdte med sig, hvorfore jeg selv maatte tage imod dem; thi jeg kunde ej føre det over mit Hierte, at de i Kulden skulde elændeligen crepere og omkomme. Kortelig, vi havde den hele Vinter igiennem ikke havd Roelighed for dem, hverken Nat eller Dag, ja mangen gang, naar de om Natten døde, maatte jeg, for ikke at blive forgifted af slem Lugt og Stank, staae op af min Seng, og selv slæbe den Døde udaf Stuen, og lægge ham i Forstuen, indtil om Morgenen, at han af Folkene kunde blive bort baaren og begraven. Men ikke alleene jeg, men og min kiære Hustrue, fandt omsider herover ikke en ringe Afbræk paa Helsen og Helbred, ja fra den Dag var hun ikke frisk, indtil Gud ved Døden henkaldte hende.

Af mere end 200 Familier, som i Circumferencen af Colonien, sc. 2 à 3 Mile Sønden og Vesten for, havde deres sædvanlig Ophold, vare nu neppe 30 Familier i alt overblevne; saa denne Colonie blev saa godt som øde for omkring boende Grønlænder. Paa Colonien hos os døde mere med 50 Mennesker.

Hvor bedrøved og nedslagen dette giorde mig, kand jeg ikke beskrive; thi det syntes for mig, at al Møje, Fliid og Bekostning var forgiæves anvendt, og at det hele Verk, som dog i Hensigt af Guds Ære var begyndt, maatte nu igien, imod al Forhaabning, falde, og blive til intet, allerhelst siden jeg fornam, at Sygdommen ogsaa grasserede Norden og Sønden fore, og ej anderledes saae ud, end at det hele Land ville blive øde. Jeg tilstaaer, at denne sørgelig Forandring giorde og en stor Forandring udi mit Gemytte, og først var Aarsage til, at jeg forandrede min Resolution med at blive i Grønland, og længere at fortære min Kraft forgiæves og forfængeligen. Thi naar Folkene (eller i det ringeste de som boede nærmest Colonien, og jeg havde underviist, og fremdeles kunde undervise) vare ud døde, hvortil var da min Bliven nyttig? Kortelig, med saa stor Lyst og Begiærlighed jeg tilforne foer til Grønland, saa stor var nu min Lyst og Attraa til at komme derfra igien.

Den 8de kom een af overblevne Grønlænder fra den gamle Colonies Øe, og bragte de u-angenemme Tidender, at udi Pisubigme (som er 8 à 10 Mile Norden for Colonien), vare og mesten alle Folkene uddøde. Aarsagen og Anledningen, at og Sygdommen var kommen der, var, at en Kone-Baad fra samme Stæd, der den kom paa Besøg til Koek-Øerne, hvor de alt begyndte at døe, havde taget een med sig Nord efter, af de Huse, som vare anstukne; hvor da samme Menneske, strax efter det var kommen der, blev syg og døde, og saaledes paaførdte alle de andre Sygdommen. Denne Stæd var en skiøn Folke riig Stæd, hvorfra vi aarlig førdte meget Spek, og havde een vis og god Handel.

Den 9de udfoer Kiøbmanden paa Handels-Tougten Nord efter.

Den 17de døde den liden Pige, som var den Enkes Daatter, som ved Døden afgik den 3. April. Dette Barn, saavidt Alderen tilloed, kunde smukt læse, og i sin Sygdom troeligen paakaldte Gud, efter min Underviisning. Kort før hun døde, spurdte hun, hvem der skulde bære hende til Himmelen, naar hun nu var død? Og der jeg gav hende til Giensvar, at Guds Engle, som ere i Himmelen, skulle komme og bære hende did, spurdte hun fremdeles: Om hun og skulle finde sin Moder der? Jeg svarede, ja; hvorefter hun læste en liden kort Bøn, som jeg forelæste hende, og derpaa hensov. Samme lille Pige var døbt 1729, og født samme Aar.

Den 20de loed jeg min Søn fare ud til de overblevne Grønlænder paa den gamle Colonies Øe, og som nu vare komne udi Nepiset-Sundet til den sædvanlige Rognfiske-Fangst.

Den 22de, Skiær-Torsdag, læst for os af Postillen.

Om Aftenen kom det ene Handels-Fartøj hiem Norden fra, og berettede, at alle de udi Pisubigme boende, og 3 à 4 Mile Norden fore, tilsammen 8 store Huse, vare alle uddøde, saa nær som 2 Familier. Det var Ynk at høre, hvorledes mange af de Syge der sammestæds af Utaalmodighed og stor Pine havde stukket sig selv ihiel, for dis snarere at blive entlediged af deres Elendighed.

De havde i næst-forbigangne Dage seet endeel Skibe passere forbi Nord efter.

Den 23de, Langfredag, læst for os af Postillen. Kom og min Søn hiem igien fra Grønlænderne.

Den 25de, første Paaske-Dag, holdt Prædiken.

Den 26de, anden Paaske-Dag, ligesaa.

Den 27de, tredie Paaske-Dag; communicerede jeg selv med min Hustrue og Børn.

Foer vore Folk igien Nord efter, at afhente mere Spek.

Vinteren holdt endda ved med skarp Frost og extraordinair Sneefog.

Den 2. May, Søndag, læst for os af Postillen.

Den 11. dito kom Kiøbmanden hiem af Handels-Tougten Norden fra, berettede, at Sygdommen, disværre! holdt endnu ved, og borttog mange.

Den 12te foer jeg hen over i Nepiset-Sundet, at læse for de overblevne Grønlænder.

Den 16de, Søndag, holdt Prædiken.

Den 17de sendt atter et af Fartøjerne Nord efter, for at handle.

Den 22de loed jeg min Søn fare hen over til Grønlænderne udi Nepiset-Sundet, at læse for dennem, saasom de agtede nu at flytte derfra igien, og begive sig ind i Fiordene.

Den 23de, Søndag, holdt Prædiken.

Den 25de udsendte man et Fartøj hen ud til Koek-Oerne, for at i Hobe samke, hvad Borde, Lægter og andet mere, som de afdøde Grønlænder havde efterladt sig, og kunde være af nogen Værdi.

Den 30de, Søndag, holdt Prædiken.

Den 2. Junii, sendte man nogle Folk ud til Koek-Oerne, at ligge paa Brand-Vagt, og at passe paa forventendes Fædernelands Skibes Ankomst.

Den 5. dito kom hiem igien, og havde for tyk Taage ikke kunde seet ret langt ud i Søen.

Den 6te, Søndag, holdt Prædiken.

Den 7de kom vore Folk hiem igien Norden fra, og havde været 20 à 30 Mile henne, førend de kunde faae Baaden fuld af Spek. Tilstanden der Nord var paa endeel Stæder endnu meget slet, saa der daglig døde Folk i Hobetall.

Den 10de sendte man atter Folk ud til Koek-Oerne, at ligge paa Brand-Vagt.

Den 12te kom hiem igien, og var endda ikke Skib at see.

Den 13de, første Pintse-Dag, holdt Prædiken.

Den 14de, anden Pintse-Dag, ligesaa.

Den 15de, tredie Pintse-Dag, læst af Postillen.

Glædde os Gud med Fædernelands Skibs lykkelige Ankomst; desligeste Kongel. Majestets allernaadigste ved varende Iver for det Grønlandske Desseins Fortsættelse, hvormed mit bedrøvede og nedslagne Sind syntes nogenledes igien at blive lætted og opretted. Men ihvor naadig Kongens Intention end havde været for Verkets Befordrelse og Vedligeholdelse, saa fornam jeg dog, at den ikke havde havd den Fremgang, som man vel ønskede; thi ingen af alle Negotiantere udi Kiøbenhavn vilde entreprenere den Grønlandske Handel og Besejling, skiønt Kongel. Majestet allernaadigst har vildet assistere dem med sin Octroye og andet mere, uden velfornemme Mand Monsr. Jacob Severin, som af berømmelig Intention for Guds Æres Udbredelse, paa visse Aar, med Kongelig allernaadigste Assistence, til en Forsøg, sig det havde paataget, og til den Ende dette Aar en Loge udi Disco-Bugt, paa 69 Grader beliggende, havde foranstaltet at oprette. Men som sligt et Verk, i mine Tanker, vilde falde een eneste Mand, som herforuden haver meget andet at tage vare, alt for vidtloftig og svart at drive, kunde jeg ikkun giøre mig slet Forhaabning om Verkets Bestandighed og frugtbarlig Udførelse, som jeg af Erfaring lættelig kunde præsumere; thi det er jo Handelen som skal understøtte alt dette? men nu var Colonien næsten bleven øde for omkring boende Grønlænder, og de nærmeste og bæste Handels-Pladser ødelagde. Vel kunde man giøre sig større Haab om Handelen udi bemeldte Disco-Bugt, men her var og visse Om-

ſtændigheder ved, ſom ikke ſpaaede mig alt det bæſte. Og ſaa var det og beſkaffet med flere Stæder, om nogen Handels-Loger der ſkulle oprettes, nemlig, at ved Handelen alleene var neppe at haabe ſaa meget ſkulle kunde indbringes, ſom Bekoſtningerne kunde ſtoppe og erſtatte. Som Beſkaffenheden var i det Verdſlige, ſaa var den og i det Aandelige, nemlig Hedningenes Omvendelſes Verk. Efterdi Grønland er et ſtort og vidtløftigt Land, hvor Indbyggerne boe vidt adſpridde fra hinanden, hvor var det da at vente, at 3 à 4 Missionarier, ſom til Hedningenes Omvendelſe at beſørge, nu vare overkomme, tilſtrekkelig ſkulle kunde udrette ſligt, allerhelſt naar de, gandſke ukyndige udi Sproget, ankom, og ikke i lang Tid kunde komme i Stand at giøre nogen Tieneſte til de arme Folkes Oplysning. Naar jeg hos mig ſelv betragtede alt dette, da kunde jeg ikke andet end fatte ſlet Haab om dette Desseins ønſkelige Success; hvilket giorde mig gandſke confus i mine Tanker, og foraarſagede hos mig liden Lyſt at arbeide paa et Verk, hvoraf liden Nytte kunde ventes. Jeg ſaae vel Veje og Middel, hvormed ſlig Mangel, næſt GUds Biſtand, kunde hielpes og remederes, nemlig, baade at Landet kunde komme til forige Floer og Velſtand, ſaaog Missionen kunde faae en lykkeligere Fremgang end ſom den hid til havde havd; men jeg ſaae og derhos, at jeg ved mine Forſlag, i Grønland, lidet udrettede. Jeg overlagde ſligt i GUdsfrygt med mig ſelv; thi at forblive i Grønland, med ſlet Haab om Missionens ønſkelige Fortgang, var ikkun, at giøre mig ſelv et kiedſommeligt og fortrydeligt Levnet, da jeg desforuden allereede ſaa meget var ſvækked baade paa Sindets og Legemets Kræfter, ſaa jeg liden Nytte mere kunde ſkaffe i Grønland, ej heller længe holde det ud; dog fandt jeg mig ikke dismindre for GUd forpligted, ſaa længe han forundte mig Livet, i mueligſte Maader at beſørge dette Verkes Fortgang, og at give de Forſlag dertil, ſom ſamme kunde befordre. Men ſom ſligt ikke kunde ſkee med nogen Eftertryk eller forhaabende Nytte, med mindre jeg ſelv loed mig indfinde, og gav al den Oplysning og Forſlag hertil, ſom jeg vidſte, og af mig kunde forlanges; da jeg resolverede, i den HErres JEſu Navn, med hiemgaaende Skibe aller-underdanigſt at give min Mening tilkiende, og at begiære allernaadigſt Permission, fra Grønland igien at maatte hiemkomme, i Tanke og Forhaabning, ved Hiemkomſten mere at ſkulle kunde contribuere til Verkets Nytte, end om jeg i Grønland ſkulde forblive.

Den 20de, Søndag, holdt Prædiken. Communicerede een.

Den 21de gik det fra Fædernelandet ankomne Skib fra Colonien igien, for at begive ſig Nord til Disco-Bugt, for at handle.

Den 24de, St. Hans Dag, holdt Prædiken. Oplæſt den ny ankomne Missionarii Herr Martin Ohnsorgs allernaadigſt givne Kalds-Brev.

Den 29de foer jeg hen over til Grønlænderne udi Nepiset-Sundet, at underviſe dem, hvor der dog nu ikkun vare trende Telter, de andre vare alle farne længſt ind i Fiorden paa Rinsdyrs-Jagd.

Udi denne Maaned var et meget dejlig Sommer-Væjr, og mægtig Hede.

Den 2. Julii, Mariæ Beſøgelſes Dag, prædikede jeg.

Den 4. dito, Søndag, prædikede Hr. Ohnsorg.

Den 5te udsendt tvende Chalouper efter at sanke Brænde.

Den 11te, Søndag, læst Evangelii Forklaring af Postillen.

Den 18de, iligemaade Søndag, prædikede jeg.

Den 19de udsendt nogle Folk til at slaae Høe til Creaturene.

Den 25de, Søndag, prædikede Hr. Ohnsorg. Communicerede nogle af Coloniens Folk.

Den 26de foer min Søn med nogle andre ind til Lax-Elven.

Den 31de kom hiem igien derfra, og havde faaet 5 Tønder Lax, og skudt trende Rinsdyr.

Den 1. Augusti, Søndag, holdte jeg Prædiken.

Den 8de retournerede Skibet igien Norden fra Disco-Bugt, hvor da den gode GUd glædde mig og min kiære Hustrue med vor Søns Poul Egedes Tilbagekomst fra Kiöbenhavn, med det der Nord ankomne Skib, efter at han nu udi 6 Aar havde været udi bemeldte Kiöbenhavn, for sine Studeringer at fortsætte, men nu som en Præste-vied Missionair, med tvende andre, til Grønlændernes Underviisning var opkommen.

Den 15de, Søndag, prædikede Hr. Ohnsorg.

Den 18de gik Skipperen fra Landet igien, for at fortsætte sin Hiem-Reise.

Den 22de, Søndag, prædikede jeg.

Den 23de atter udsendt Folkene, nogle efter Brænde, og nogle at slaae Høe til Creaturene.

Den 29de, Søndag, prædikede Hr. Poul Egede.

Den 12. September, Søndag, prædikede Hr. Ohnsorg. Communicerede 4 af Coloniens Folk.

Den 13. og 14. dito var slemt Vejr med Storm og Sneeslud; har dog hidindtil været et meget godt Sommer-Vejr.

Den 18de begav Assistenten sig paa Handels-Tougt Søer efter med tvende Chalouper.

Den 22de besøgte os nogle Grønlænder af Naboerne, som nyligen vare komne udaf Fiorden. Efter at jeg havde underviist dem af GUds Ord, reisede de deres Vej igien, for at forføje sig til deres Vinter-Værelser.

Den 3. October, Søndag, communicerede jeg selv med min Hustru og Børn.

Den 5. dito kom Assistenten hiem igien Sønden fra, med begge Chalouperne fulde af Spek.

Den 11te begav min Søn Niels Egede (som af Mons. Severin var antagen til Kiøbmanden paa Colonien Godt-Haab, efter at forige Kiøbmand efter Ordre havde forføjed sig til den Nordre Colonie) sig paa Handels-Tougt Nord efter. Ved hvilken Leilighed han og paa mine vegne, som tilforne, skulde undervise forefindende Grønlænder.

Den 17de, Søndag, saasom alle Folkene vare ude, læst af Postillen for os hiemme værende.

Den 18de reisede jeg ud til Grønlænderne, som boede eendeel paa den gamle Cölonies Øe, og eendeel 2 à 3 Mile inde udi Baals-Revier, tilsammen 17 Familier, de andre boede længst inde udi Baals-Revier, hvor jeg denne

gang ikke kunde komme, efterdi jeg havde nu hverken Baad eller Folk til saa lang en Reise at giøre.

Den 22de kom hiem igien fra Grønlænderne.

Den 1. November, Alle Helgens Dag, læst for os af Postillen.

Den 7. dito kom Niels Egede hiem igien Norden fra, og havde været til 30 Mile henne, førend han kunde faae begge Fartøjene fulde, saa paa 15 Mile nær vare ingen Folk at finde, siden alle i den Distance, af de skadelige Børne-Pokker, som grasserede næst-forbigangne Vinter, vare udrøddede.

Den 12te foer atter Assistenten paa Handels-Tougt Søer efter.

Den 27de kom han hiem igien Sønden fra, men havde ikkun bekommet gandske lidet Spek.

Den 29de besøgte os nogle Grønlænder med Qvinder og Børn fra den gamle Colonies Øe, og forblev hos os om Natten. De beklagede, at det var nu saa langsomt for dem, siden af deres Naboer vare saa mange bort døde. Efter at de vare af Guds Ord underviist, foer de om Morgenen hiem igien til deres Huus.

Den 5. December, Søndag, prædikede Hr. Poul Egede.

Den 6. dito foer Hr. Poul Egede ud til Grønlænderne, for at underviise dennem.

Den 11te kom hiem igien fra Grønlænderne.

Den 12te, Søndag, prædikede Hr. Ohnsorg.

Den 25de, første Jule-Dag, prædikede jeg.

Den 26de, anden Jule-Dag, prædikede Hr. Poul Egede.

Den 27de, tredie Jule-Dag, læst af Postillen.

Vinteren havde til denne Tid været temmelig skarp og kold.

Anno 1735.

Den 1. Januarii, Ny-Aars Dag, prædikede Hr. Ohnsorg.

Den 6. dito, hellig tre Kongers Dag, Prædiken holdt af mig.

Den 9de, Søndag, Prædiken holdt af Hr. Poul Egede.

Fra den 10de indtil den 15de, var jeg ude hos Grønlænderne paa Embedes vegne.

Den 16de, Søndag, prædikede Hr. Ohnsorg. Communicerede Coloniens Mandskab.

Den 18de var man foraarsaged, at udsende en Chaloupe til den gamle Colonies Øe, for at afhente et der staaende øde Vildmands-Huus, saasom vi leed Mangel for Brænde.

Den 20de kom tilbage igien med en Chaloupe Brænde af samme Huus.

Den 23de, Søndag, holdte jeg Prædiken. Communicerede Hr. Ohnsorg med Kiæresten.

Den 24de atter udsendt Chaloupen efter mere Brænde.

Den 30de, Søndag, prædikede Hr. Poul Egede.

Januarii Maaned endtes med ſtærk Blæſt, Snee og ſkarp Kulde.

Den 2. Februarii prædikede Hr. Ohnsorg. Communicerede jeg ſelv med min Huſtru og Børn.

Den 13de, Søndag, holdte jeg Prædiken.

Den 15de udſendt tvende Chalouper til Koek-Derne, efter Brænde, af de afdøde Grønlænders Huſe.

Den 17de blev Hr. Ohnsorgs Kiæreſte forløſt med en Søn.

Den 20de, Søndag, prædikede Hr. Poul Egede. Døbt Hr. Ohnsorgs lille Søn, ſom blev kaldet Morten.

Den 22de udſendt atter Folkene til Koek-Derne, efter Brænde.

Den 27de, Søndag, læſt af Poſtillen.

Den 1. Martii atter udſendt begge Chalouperne efter Brænde.

Den 6. dito, Søndag, prædikede jeg.

Den 7de foer Hr. Poul Egede ud til Grønlænderne, at læſe for dem, og kom hiem igien den 11te.

Den 13de, Søndag, prædikede Hr. Ohnsorg.

Udi næſt-afvigde Dage passerede dette udi nærmeſte Grønlænders Huſe, at en Grønlænder, om hvilken jeg havde en god Tanke, at han frem for mange andre havde taget ſig vor Underviisning til Hierte, loed ſig af de andre forføre til at lade en Angekok eller Hexe-Meſtere mumle over ſig, efterſom han var meget ſyg, og de indbildte ham, ikke at kunde blive helbred, uden det ſkeede. Dette fik vi hemmelig Kundſkab om, hvorfore, der han ſiden var bleven tilpas, og kom til os, taldte vi hannem til derfore, og ſtraffede ham. Han kunde vel ikke nægte det, efterſom han fornam, at vi ſaa omſtændeligen havde faaet alting at vide, men undſkyldte ſig, og ſagde: at det ſkeede imod hans Villie, men de andre, ſom vare i Huus med ham, havde ladet det giøre for ham. Efterdi han for ſin hidtil udvortes ſkikkelig Anſtillelſe havde nydt meget godt hos os, og var yndet af os, men nu, over denne ſin forøvede Daarlighed, fornam, at være falden i vor Ugunſt, foer han bedrøved bort; allermeſt, efterdi min Søn (til hvilken han fra Begyndelſen, da de begge vare Børn, førend han reiſede fra Landet, havde baaret een ſærdeles Affection, og altid havde ønſked hans Tilbagekomſt, og nu meget glædde ſig, der han var kommen tilbage igien, og ſiden Ankomſten altid holdt ſig til ham, og bleven flittig underviiſt af ham) opſagde ham al Huldſkab og Venſkab, og at han ikke mere vilde vide af ham at ſige, drog han denne gang meget bedrøvet bort. Denne Passage gik mig ſaare til Hierte, og gav mig ſlet Haab om Grønlændernes alvorlig Omvendelſe; thi efterſom ſligt begikkes af een ſom længſt havde været underviiſt af os, og ogſaa efter Anſeende ſyntes at være rørt, og af den guddommelige Sandhed overbeviiſt, hvad kunde da af Reſten være at vente, ſom man ikke havde fundet ſaa meget godt hos.

Den 18de kom næſt-ovenmeldte Grønlænder til os igien, klagede, at han for bekymmerlige Tanker ikke har kundet ſove eller have Roelighed, ſiden han, efter den ham givne Paamindelſe, har eftertænkt, hvor ilde han havde giordt, i det han loed ſig forføre til at bruge og troe paa deres forige Superſti-

tioner. Vi svarede ham: at det var vel godt han fortrød sin Daarlighed, naar det skeede af et retskaffen Hierte, og ikke for den skyld, at vi vare blevne ham vrede, men at han havde fortørned Gud, og fortient hans Vrede. Han svarede: at det var sandelig Guds Vrede han frygtede fore, men han troede dog, at naar han bad Gud troelig om Forladelse, at og Gud denne gang skulle være hannem naadig, han vilde aldrig giøre saadant mere. Efter at vi havde givet ham beste Formaning til Bestandighed udi det Gode, foer han glad bort igien.

Den 19de besøgte os nogle Grønlænder med Qvinder og Børn, hvilke vi underviiste af Guds Ord.

Den 20de, Søndag, prædikede Hr. Poul Egede. Communicerede to.

Den 21de udgik vore Folk med tvende Fartøjer paa Handels-Tougt Søer efter.

Den 27de, Søndag, læst for os af Postillen.

Den 3. April besøgte os en stor Deel Grønlænder med Qvinder og Børn, og forblev om Natten hos os, og bleve af Guds Ord underviiste.

Den 7de og 8de, Skiær-Torsdag og Langfredag, læst for os af Postillen.

Den 9de besøgte os atter nogle fremmede Grønlænder Sønden fra, og havende med sig Spek og nogle Skindvahrer at forhandle. De samme sagde, fornemmelig at være komne, for at ville høre noget om Gud.

Den 10de, første Paaske-Dag, læst af Postillen.

Om Aftenen kom vore paa Handels-Tougt udfarne Folk hiem igien, men havde ikkun giordt en slet Reise, eftersom hos Grønlænderne der Søer var lidet at bekomme.

For faa Dage tilforne havde de seet nogle Skibe passere forbi Nord efter.

Den 11te, anden Paaske-Dag, prædikede Hr. Ohnsorg.

Den 12te, tredie Paaske-Dag, prædikede jeg selv.

Den 15de begav Niels Egede sig paa Handels-Tougten Nord efter.

Den 18de foer Hr. Poul Egede hen over i Nepiset-Sundet til Grønlænderne, som nu vare der forsamlede, og af Fiordene udkomne til den sædvanlige Rognfiske-Fangst.

April-Maaned endtes med slem Blæst og Snee.

Den 1. May besøgte os nogle fremmede Grønlænder, som vare komne Sønden fra, og efter at jeg havde taldt noget for dem om Gud, reisede de hen over i Nepiset-Sundet til de andre der værende Grønlænder.

Den 4de besøgte os atter en stor Hob fremmede Grønlænder, med Qvinder og Børn. Een iblant dem, der jeg underviiste dem noget af Guds Ord, kom frem med en Løgn-Historie, som han sagde sig at have hørdt af en anden, der tilforne havde været hos os, at jeg skulde have fortaldt ham og flere, hvorledes Maanens Hunde havde slaaes og strided med Torden, og overvundet den; Siden den Tid, sagde han, havde de og ikke heller hørdt, at det tordnede. Jeg svarede ham, at den Beretning var falsk; men jeg havde vel sagd, at Guds Søn har strided med Diævelen, og overvundet hannem, saa han ikke mere kand skade dem som holde sig til Gud, og troer paa ham. Disse syntes med stor Lyst og Attention at høre paa det jeg sagde dem, eftersom de fleste af dem havde ikke tilforne hørdt sligt.

Den 5te besøgte os atter en stor Deel fremmede Grønlænder, og agtede at begive sig ind i Fiordene, og der opholde sig, mens Sommeren varede.

Den 6te kom vore Folk hiem af Handels-Tougten, Norden fra, men havde ikkun giordt slet Handel; thi den største Deel af Folkene vare, for Mangel af Føde, tilig udi Foraaret bort sløtte, længst Nord efter, og hos de Tilbageværende var ikke heller ret meget at bekomme.

Den 8de, Søndag, holdte jeg Prædiken.

Den 12te, 13de og 14de var jeg ude hos Grønlænderne, som nu opholdte sig endeel udi Koek-Derne, og endeel udi Nepiset-Sundet. De foreholdte mig, at de havde hørdt sige, at jeg i denne Sommer vilde igien reise fra dem, spurdte mig, om det var saa, og hvad Aarsagen var dertil? Jeg svarede dem, at Aarsagen var til Deels, at jeg nu giordes gammel og svag, og kunde nu ikke længere udstaae den megen Travallie i det haarde Land. Eendeel var Aarsagen deres Koldsindighed, og at de ikke med tilbørlig Andagt betænkte og lagde de Guds Ord paa Hiertet, som jeg lærdte dem; derfore var jeg nu bleven kied af at lære dem mere, saae jeg dog, at det lidet eller intet frugtede. De protesterede alle derimod, og sagde, at de foragtede ikke Guds Ord, men gav flittig Agt paa hvad jeg lærdte dem, derfore skulle jeg ikke reise fra dem etc. Jeg svarede dem, at omendskiønt jeg reisede fra dem, saa blev dog min Søn og andre flere igien, som skulle undervise dem, ville de ikkun ellers lægge det paa Hiertet, og forholde sig derefter, hvis ikke, saa reiste og de bort fra dem.

Den 15de, Søndag, prædikede Hr. Poul Egede.

Samme Dag om Aftenen arriverede Skib paa Colonien fra Fædernelandet, til vores Glæde og Fornøjelse. Med samme erholdte jeg og den næstforgangen Aar aller-underdanigst forlangede Dimission, med aller-naadigst Tilsagn, at deres Kongelige Majestet ville allernaadigst sørge for min og mines Sustentation ved Hiemkomsten.

Den 22de, Søndag, Prædiken holdt af Hr. Ohnsorg.

Den 29de, første Pintse-Dag, prædikede jeg. Communicerede to af Coloniens Folk.

Den 30de, anden Pintse-Dag, prædikede Herr Poul Egede.

Den 31de, tredie Pintse-Dag, læst af Postillen.

Til denne Stund havde næsten været Vinter, og den gandske Mark endnu overtakt med Snee.

Den 15. Junii gik det ankomne Skib igien til Sejls fra Colonien, for, efter Ordre, at forføje sig Nord til den ny anlagde Colonie Christians-Haab udi Disco-Bugt.

Den 12te, Søndag, prædikede Hr. Ohnsorg.

Den 20de tog jeg ind til Amaralik-Fiorden, i Tanke, at tage Afskeed med de der inde værende Grønlænder, og til Valet at giøre den sidste Formaning til dem, og kom der ind den 21de, hvor jeg da formanede dem, at de ingenlunde maatte forglemme, hvad de Tid efter anden havde hørdt af mig; foreholdende dem, at de hidindtil ikke med tilbørlig Andagt havde givet Agt paa min Undervisning, men holdt den at være af ringe Betydende, de skulle derfore herefter med større Begiærlighed høre Guds Ord af dem som blev efter

mig, hvis de ikke paa hin Dag ville finde det for sig, til deres evige Fordærvelse og Fordømmelse. De loed, som de vare ikke vel tilfreds med min Bort-Reise, vilde og ikke heller have Ord for, at de ikke med Andagt og Alvorlighed havde hørdt paa min Underviisning. Efter at jeg havde underviist og taldt med dem alle, foer jeg derfra igien, og kom den 25de hiem igien til Colonien.

Den 26de, Søndag, prædikede Hr. Poul Egede.

Den 30de foer Herr Poul Egede hen over, at læse for Grønlænderne udi Nepiset-Sundet, som nyligen vare udkomne af Fiorden, af Lodde-Fangsten, og vilde nu begive sig derind igien paa Rinsdyrs-Jagdten.

Den 2. Julii, Mariæ Besøgelses Dag, prædikede jeg.

Den 3. dito, Søndag, communicerede nogle af Coloniens Folk.

Den 5te besøgte os nogle Grønlænder med Qvinder og Børn, og forblev hos os udi tvende Dage, for paakommende slemt Vejr.

Den 9de besøgte os atter en stor Hob Grønlænder, komne længst Sønden fra, som efter Sædvane agtede at begive sig Nord efter til Disco-Bugt, hvor de Vinteren over vilde forblive.

Den 10de, Søndag, prædikede Hr. Ohnsorg. Communicerede jeg selv med Hustru og Børn.

Den 11te besøgte os atter nogle fremmede Grønlænder Sønden fra. Iblant disse var den Grønlænder, som 1723, da jeg recognoscerede under Syd, blev førdt blind til mig, og jeg da toede hans Øjne med Fransk Brændeviin (hvorom tilforne er meldt), men kom nu, og sagde, at han, efter min Bort-Reise, havde faaet sit Syn igien, fordi han troede, hvorfore han forlangede nu ydermere at blive underviist om GUd.

Den 12te udsendt tvende Chalouper Nord efter til Pisubigme, for at i Hobe sanke de Brædder og Lægter etc., som de der sammestæds afdøde Grønlænder havde efterladt sig.

Den 24de, Søndag, prædikede Hr. Poul Egede. Communicerede Hr. Ohnsorg med Kiæresten.

Den 25de udsendt en Chaloupe udi Øerne, til at holde Udkik efter forventendes Fædernelands Skibe.

Den 26de besøgte os endeel fremmede Grønlænder, som igien vare komne udaf Fiorden, hvor de havde hugged sig Veiksteen til at giøre sig Lamper og Kiedler af, og agtede nu at begive sig Søer efter igien. Efter at jeg havde underviist dem noget, fore de sin Vej igien.

Den 29de besøgte os atter endeel fremmede Grønlænder.

Den 31de, Søndag, prædikede jeg.

Udi Slutningen af denne Maaned havde først været godt Sommer-Vejr.

Den 2. Augusti udsendt begge Chalouperne til at sanke Brænde, og med samme at see ud efter Fædernelands Skib, som endnu var forventedes.

Den 6. dito besøgte os nogle Grønlænder, som vare komne Norden fra Disco-Bugt, hvor de havde opholdt sig udi næst-afvigde Vinter, hvilke kunde fortælle os, at alle vore der paa Colonien værende Folk levede vel. Iblant disse Norden fra ankomne Grønlænder var en Qvinde, som sagde sig at være besvangred af een af vore Folk ved den Nordre Colonie, og havde og giordt

Barsel, og kaldet Drengen, som hun havde faaet med ham, efter sin Fader. Der jeg sagde til hende, at han var galne, som havde giordt det, og hun ligesaa, svarede hun, nej! men han var klog, thi hun havde ingen Børn tilforne kunde faaet med sin Mand. Manden, som var nærværendes, stadfæstede det samme, og meente, at den Person, som havde besvangred hans Kone, havde giordt ham en stor Tieneste, hvorfore han holdte af ham. Grønlænderne holde det for en Roes-værdig Gierning, og en stor Velgierning, om nogen kand skaffe deres Koner Børn, naar de ikke selv kand faae nogen med dem. Allermest holder de det for en Ære, om det skeer af deres saa kaldede Angekoker eller Vise, og tænker, at saadant et Barn, som avles ved en Angekok, skal blive saa meget hurtigere og lykkeligere end andre. Eftersom de stakkels Qvinder, som ingen Børn kand faae, staaer i Fare, at blive forskudt og bortjaged af deres Mænd, tager de gierne til Hielp hvem de kand faae. Ja de ere ofte komne til mig, og viist mig deres bare Liv, og bedet mig blæse paa dem, meenende, som de og holdte mig for en Angekok, at de, alleene ved det at jeg blæste paa dem, skulle giøres bequem til at føde Børn.

Den 7de, Søndag, læst af Postillen.

Den 8de udsendt begge Chalouperne, een efter Brænde, og den anden, at slaae Høe til Creaturene.

Ved denne Tid begyndte min kiære Hustrue at blive jo svagere og svagere, og maatte ofte holde ved Sengen, som betydede mig et slet Udfald for hende.

Den 9de besøgte os atter nogle Grønlænder, som vare komne Norden fra Disco-Bugt, men vilde nu forføje sig Søer efter igien, hvor de havde hiemme.

Den 10de foer min Søn med Assistenten ind til Lax-Elven, for at fiske, og skyde Dyr.

Den 13de kom et af Fartøjene hiem, som havde været ude, for at see ud efter Fædernelands Skib, men havde endda ikke seet noget, hvilket satte os i stor Frygt for det, efterdi det saa længe forhaledes med dets Ankomst.

Den 21de, Søndag, prædikede Hr. Ohnsorg.

Den 23de kom Niels Egede med Assistenten hiem igien fra Lax-Elven, og for continuerlig Regn, som giorde Elven for stor og strid, havde ingen Lax kunde faaet; Sex smaae Rinsdyr havde de dog skudt derinde, og bragte hiem med sig.

Den 25de kom Assistenten med Præsten og hans Kiæreste og Søn, fra den Norder Colonie, gandske uformodentlig til os, og medbragte de ubehagelige Tidender, at Fædernelands Skib, som did var destinered, endda ikke der var ankommen, hvorfore de, for Mangel af Proviant og Opholds-Midler, var foraarsaged at søge til os, for at blive assisterede med hvad de behøvede.

Den 28de, Søndag, prædikede Hr. Poul Egede.

Den 30de begav Assistenten fra den Nordre Colonie sig igien paa Reisen Nord efter, efterladendes paa Colonien hos os Præsten Hr. Bing med hans Kiæreste og Søn, foregivende, at de, for Mangel af Proviant og Brænde der Nord ikke kunde forblive.

Den 1. September skiød min Søn et Rinsdyr med dens Kalv.

Den 4. dito prædikede jeg.

Den 7de foer Niels Egede med sin Broder og Assistenten hen ind i Fiorden paa Rins-Jagd.

Den 9de loed den almægtige gode GUd det saa længe forventendes Fædernelands-Skib dog omsider lykkeligen arrivere til os, efter at det havde været paa den Nordre Colonie, og fournered den med Proviant.

Endskiønt det var allereede saa meget silde paa Høsten, saa vilde dog Skipperen hazardere at fortsætte Hiem-Reisen, saasom han ikke var forsyned til at ligge Vinter-Leje.

Den 11te, Søndag, prædikede Hr. Ohnsorg. Communicerede tvende.

Den 18de ligesaa Søndag, prædikede Hr. Bing.

Vor Sommer havde hidindtil næsten været en halv Vinter; men nu begyndte dog Vinteren at indstille sig med Snee og Slud.

Den 24de, efter at Skipperen havde faaet sit Skib i god Stand, og alt Handels-Godset var indbragt, gik han igien til Sejls, og begav sig paa Hiem-Reisen.

Min foresatte og allernaadigst permitterede Afreise fra Grønland, maatte jeg denne gang, for min Hustrues continuerlig og daglig forøgende Svaghed, opsætte, og torde ikke i saadan Tilstand, og paa saa silde og skarp Aarsens Tid, tage ud med hende.

Den 25de, Søndag, prædikede jeg.

Den 30de udfoer min Søn Niels Egede med tvende Handels-Fartøjer paa Handels-Tougt Nord efter. Hans Broder, Hr. Poul Egede, reisede og med, for at underviise de langt fra Colonien boende, som lidt og intet vidste af GUd at sige.

Den 22. October kom de udfarne hiem igien af Handels-Tougten Norden fra, og havde faaet Spek og andre Skind-Vahrer nok, saa meget som i Fartøjene kunde bierges. Grønlænderne, der Norden for boende, vare ellers sær fornøjede over min Søns Besøg, og med stor Lyst og Begiærlighed hørdte paa hans Underviisning, bad og, at han oftere vilde komme til dem, og underviise dem om GUd og GUds Rige.

Den 23de, Søndag, prædikede Hr. Ohnsorg.

Den 28de blæste et forfærdeligt Væjr af Sønden, som giorde stor Skade paa vort iboende Huses Tag, idet det borttog Kiøllen af Taget, og en stor Deel af Tag-Stenene.

Den 30de, Søndag, prædikede Hr. Poul Egede. Communicerede jeg selv med min Hustru og Børn; men min stakkels svage Hustru blev betient paa Sengen, efterdi hun over 6 à 7 Uger stedse havde været Senge-liggende, og med indvortes og udvortes Verk og Pine svarligen betaget.

Den 1. November, alle Helgens Dag, prædikede Herr Bing.

Den 2. dito udfoer Assistenten paa Handels-Tougt Søer efter.

Den 15de kom et af udfarne Fartøjer hiem igien, men det andet foer længere hen, eftersom paa det Stæd ikke var mere Spek at faae.

Den 19de kom og det andet Fartøj hiem, vel ladt med Spek.

Den 20de, Søndag, prædikede Hr. Ohnsorg.

Den 21de reiste jeg ud paa Embedes vegne til de omkring boende Grønlænder, som paa lang Tid ikke havde kundet skee, formedelst Folkene til denne Tid havde været ude paa Handels-Tougterne. Denne gang forefandt jeg hos

Grønlænderne den største Andagt og Alvorlighed, som jeg nogen Tid før havde fundet hos dem. De gratulerede sig selv, i det de havde den Lykke, endnu at see mig hos dem, bad, at jeg vilde blive hos dem, og ej reise fra Landet igien, de vilde ellers blive meget bedrøvede, om det skeede. Jeg gav dem herpaa til Giensvar, som tilforne, at Aarsagen, hvorfore jeg nu ej længere ville blive hos dem, var, at de saa lidet skiønnede paa, hvorfore jeg var kommen der til dem, og lagde ikke meget paa Hiertet, hvad jeg havde underviist dem om Gud, til deres Salighed etc. Til denne Bestyldning svarede de, som sædvanligt, naar jeg havde straffed dem for deres Skiødesløshed og Koldsindighed: Jeg tænkte altid det værste om dem, da de dog gave flittig Agt paa min Underviisning. Saaledes ville de stakkels Folk altid have Ord for at være bedre end de vare, saasom de satte ald Sagen udi en udvortes Hørelse og Bifald, skiønt de i Hiertet fandt liden Rørelse og Bevægelse af Guds Ord, i Almindelighed at sige; Thi hos een og anden, som før er meldt, har dog Guds Aands og hans Naades Virkning ladet sig see og fornemme.

Den 25de kom jeg hiem til Colonien igien, og fandt min kiære Hustru, disværre! dødelig svag og skrøbelig, saa der var intet Haab til Forbedring.

Den 27de, Søndag, prædikede jeg.

Den 4. December, Søndag, prædikede Hr. Poul Egede.

Den 8. dito udfoer Hr. Poul Egede til Grønlænderne. De andre tvende Missionairer vare endnu ikke saavidt avancerede udi Sproget, at de kunde giøre nogen Tieneste til Grønlændernes Underviisning, dog arbeidede de dagligen paa, at komme til den Fuldkommenhed.

Den 11te, Søndag, Prædiken holdt af Hr. Bing. Communicerede Hr. Ohnsorg med Kiæresten.

Den 13de foer atter Hr. Poul Egede ud til Grønlænderne, boende paa den gamle Colonies Øe, og kom hiem igien den 15de.

Den 16de communicerede Hr. Bing med Kiæreste og Sønnen.

Den 18de, Søndag, prædikede Hr. Ohnsorg.

Den 21de behagede det den alvise gode Gud, til al anden mig tilslaaende Viderværdighed og Modgang i Grønland, ogsaa at bedrøve mig med min allerkiæreste Hustrues Henkaldelse ved Døden. Var ikke det trøstelige Haab om en glædelig Samling igien i Guds Herligheds Rige, jeg havde svarligen kunde bleven trøsted over saa from og dydig en Hustrues Forliis. Den Lov og Berømmelse jeg kand give hende, rækker ikke til den Høide, som hendes Gudsfrygt og Christelige Dyder fortiente. Jeg vil ikke melde om, hvor troe og kiær en Hustru hun var mig, ej heller, hvor from og omhyggelig en Moder for sine Børn; men alleene, hvor villig og hengiven hun var, at underkaste sig min Villie, der jeg havde fatted den Resolution i Gud, at forlade Folk og Fæderneland, og at begive mig til Grønland, for dets vanvittige Indbyggere i Christelig Lære at underviise; Thi ihvorvel Slægt og Venner laae hende haardt nok om Borde, og flitteligen tilskyndte hende, at hun for sin og min og vore smaa Børns timelige Velfærd skyld, skulle alvorligen imodstaae og hindre mig udi et saadant for menneskelige Øine daarlige og dumdristige Forehavende, saa loed hun sig dog, af Kiærlighed til Gud og mig, heller persuadere, udi mit

Forsæt at samtykke, og som en troe Sara gik med sin Abraham fra Slægt og Faders Huus, til et fremmed, ja haardt og hedensk Land. Hvor taalmodig og freidig hun siden den Tid med mig har udstaaet al den Travallie og Modgang, som den gode GUd loed møde os, er mange vitterlig; ja ofte trøsted og opmuntred mit Sind, naar det af saa mange Anstød var bleven kleinmodig og nedslagen. Allersidst nu, da jeg fandt det for raadeligt, igien at begive mig fra Grønland, var hun og dermed fornøjed, ihvorvel hun vist ventede, nu, ligesom tilforne paa Udreisen, at hun meget fik at lide, baade af Søe-Krankhed og anden Incommodation. Men den alleene vise GUd behagede nu, at forskaane hende for denne Møje, og i Stæden igien faderligen at hiemsøge hende med stor Svaghed, hvilken mere end Aar og Dag havde continuered, da hun stundum var oppe, og stundum Senge-liggende, indtil September-Maaneds Begyndelse, da hun for overmaade Smerte og Pine indvortes og og udvortes, blev nød, stedse at holde ved Sengen. Imidlertid bar hun, som et GUds Barn, med stor Taalmodighed det hende af GUd paalagde Kors; Og som hun fornam, at det ej andet tegnede sig til, end Døden, paakaldte hun GUd og sin Frelsere inderlig om en naadig og salig Forløsning af denne elændige Verden; hvorudi og den naadige og troefaste GUd bønhørdte hende, og, efter at hun havde taget en kiærlig Afskeed med mig og Børnene, ved en salig Død forløste hende af hendes store Elændighed. Saa smertelig denne Skilsmisse faldt mig, saa trøstelig er det Haab jeg haver til en glædelig Samling igien i Himmelen; Hvortil GUd af Naade gjøre os værdige, for sin Søns vor allerkiæreste Frelseres JEsu Christi dyre Værdskyld og Fortieneste, Amen.

Den 25de, første Jule-Dag, prædikede Hr. Bing.

Den 26de, anden Jule-Dag, prædikede Hr. Ohnsorg.

Den 27de, tredie Jule-Dag, læst af Postillen.

Den 30de loed jeg min salig Hustrues døde Legeme hensætte, indtil GUd sendte os Fædernelands Skib, da jeg agtede at føre hende med mig til Fædernelandet, for der sømmelig og Christelig at begrave hende; thi jeg kunde ikke føre det over mit Hierte, saa kiær og Dyde-fuld en Hustrues Liig at lade efter mig udi Grønland. Saaledes endtes det gamle Aar, efter den gode GUds Behag, vel med meget bedrøvelige Vilkor for mig, men for hende, paa Siælens vegne, med salige og glædelige Vilkor, i det GUd omvexlede al hendes timelige Elændighed og Bedrøvelse til en glædelig og evig Jule- og Jubel-Fæst udi Himmelen.

Anno 1736.

Første Januarii, Ny-Aars Dag, prædikede Hr. Bing.

Den 6. dito, hellig tre Kongers Dag, prædikede Hr. Ohnsorg.

Den 8de, Søndag, prædikede Hr. Poul Egede.

Den 10de foer min Søn hen til nærmeste Grønlænder, boende her Sønden føre, for at undervise dennem.

Den 14de kom hiem igien derfra.

Den 15de, Søndag, prædikede Hr. Bing. Communicerede to.

Den 22de, iligemaade Søndag, prædikede Hr. Ohnsorg.

Den 24de foer min Søn ud paa Embedes vegne til Grønlænderne paa den gamle Colonies Øe.

Jeg havde til nu, og al den Tid jeg havde været udi Grønland, været fri for Scorbut, men ved disse Tider begyndte jeg at blive meget ilde faren, saavel af Scorbut i Benene, som af Bryst-Svaghed. Eendeel af vore Folk begyndte og nu at blive upasselige.

Den 27de foer min Søn atter ud til nærmeste Grønlænder udi Baals-Revier, og kom hiem igien den 31de.

Den 2. Februarii, Mariæ Renselses Dag, prædikede Herr Poul Egede.

Den 5te dito, Søndag, holdte Hr. Anders Bing Prædiken.

Den 6te kom en ung Grønlænder med sin Familie til Colonien, og forlangede, at forblive hos os, indtil Foraaret. Aarsagen var denne: At som han havde jaged sin Hustru fra sig, for sin Arrighed skyld, og derimod overtaldt en anden Grønlands Pige, at blive hans Hustru, da var ikke alleene den Bortjagedes Venner bleven ham vred, men endogsaa hans nye Kiæreste Moder og Brødre (imod hvis Villie Pigen havde accordered med ham), ogsaa bleven ham vred, hvorfore han nu tog sin Tilflugt til os; thi han ellers altid tilforne havde holdt sig til os, og givet flittig Agt paa vores Underviisning. Han havde længe før havd i Sinde, at skille sig af med hende, men vi havde indtil nu forhindred ham der udi, med Forestilling, at sligt sømmede ham ej at giøre, efterdi han prætenderede at troe, og at være en Tilhængere af vor Christelige Lære, som sligt ikke tilloed. Og der vi nu foreholdt ham det samme, og sagde, at de andre Grønlænder vilde tale ilde om os, fordi vi, tvert imod hvad vi havde lærdt dem, holdte med ham i saadan ubillig Sag. Han svarede, at han kunde ikke længere overbære med hendes Arrighed, dertilmed saa var hun en Foragtere af GUds Ord, og meget hengiven til deres vanlige Superstitioner; har og vildet lade sig beligge af en Hexe-Mester, og bedet ham, han igien skulle ligge hos Hexe-Mesterens Kone, for at faae Lykke til gode og duelige Børn; Hvori alt han ikke havde vildet samtykke. Han sagde ydermere, at de andre Grønlænder havde givet ham et Øge-Navn, fordi han med Alvorlighed tog sig vores Underviisning til Hierte, og havde ofte taldt imod deres gamle Giækkerie, og bebreided dem deres Daarlighed og Uforstand; med mere som han foregav.

Den 10de besøgte os nogle Grønlænder af Naboerne, og bleve Natten over. Aarsagen til deres Besøg var denne: At som vore Folk næst-afvigde Dage havde fundet en død Hvidfisk, da komme de nu for at lade sig tractere; thi den slags Fisk (som ere smaa hvide Hvale) er en skion Lækker-Bidsken for Grønlænderne.

Den 14de udfoer Hr. Poul Egede paa Embedes vegne, til Grønlænderne paa den gamle Colonies Øe, i Følge med næst-ovenmeldte Grønlænder; men kort efter de vare bortfarne, paakom dem et haardt og slemt Vejr, som nødde dem til at lægge til Land, hvor de kunde, hvor de da maatte hvælle Baaden over sig, for at krybe i Skiul for Vejret. De smaa Grønlænder-Børn, som Forældrene havde taget med sig, havde nær crepered af Kulde og Snee-Dref;

Men om Morgenen stilledes Vinden af, saa de dog lykkelig og beholdne kom til deres Huse.

Den 17de kom igien tilbage fra Grønlænderne.

Den 19de, Søndag, prædikede Hr. Ohnsorg.

Til denne Stund havde jeg været meget slet, men siden jeg fik lidt Cochleare-Græs, som man ved Grønlændernes Huse, under Sneen opvoxende, fik samled, blev det efterhaanden, GUD ske Lov! noget bedre med mig; dog kunde jeg endda ikke vel gaae eller røre mit ene Been, for Stivhed og Ømhed. Bryst-Svagheden vilde ikke heller gandske forlade mig.

Den 26de, Søndag, prædikede Hr. Poul Egede.

Den 28de foer Hr. Poul Egede atter ud paa Embedes vegne til Grønlænderne, boende yderst i Baals-Revier.

Den 4. Martii kom han hiem igien.

Den 11. dito, Søndag, prædikede Hr. Bing.

NB. Denne Dag var mig en ret bedrøvelig og elændig Dag; thi som jeg paa nogen Tid havde været meget plaged af Melancholie og bekymmerlige Tanker, og samme, siden min salige Hustrues Frafald, daglig forøgedes, da overfaldt mig ovenmeldte Dato en haard og farlig Paroxysmus, nemlig: Jeg følede først i mit Hierte den Dag saadan Had til GUD, og Afskye og Leede, at høre hans Ord, saa jeg holdte mig derfra, og bragte den hele Dag for mig selv, uden at give min Tilstand tilkiende, ret bedrøvelig til Ende; og der jeg om Aftenen i samme Sinds Uroelighed og Forstyrrelse, vilde gaae til Sengs, kom der for mine Øren susende ligesom en Vind, hvilken foer mig lige for mit Hierte, og i alle mine Lemmer og Ledemoeder, paa saa piinlig en Maade, som jeg ikke kand udsige eller fortælle. Mit Legeme begyndte at skielve og beve, saa var jeg ej heller mægtig at røre min Tunge, eller kalde paa Børnene, som vare i Stuen næst ved. Imidlertid var det ej anderledes for mig, end som min Siæl var bestæd i Helvedes Angest, og af Dødsens Baand omspændt. Men der jeg kom nu lidt til mig selv igien, og kunde røre min Tunge, udbrød jeg med halv fortvivlende Ord, Ach og Vee-Klage, at GUD havde forladt mig. Dette foraarsagede, at mine Med-Brødre og kiære Børn gave sig til mig, og giorde sin Fliid, at trøste mig udaf GUDs Ord, men jeg usle Menneske var ikke i Stand, at antage nogen Trøst; thi min Samvittighed fordømte mig, at jeg tænkte, jeg havde ingen Hielp hos GUD mere, Psal. 3. Alt mit Blod og Aarer var oprørdt, mit Legeme og alle Lemmer skalv og bevede; Kortelig, jeg vidste for indvortes og udvortes Angest og Smerte ikke hvor jeg vilde hen. I saadan elændig Tilstand var jeg bestæd ungefær i to Timer. Men den gode GUD, som ikke bortkaster evindelig, som vel bedrøver, men forbarmer sig igien, efter sin store Miskundhed, og ikke plager Mennesken af Hiertet, Jer. 3, forbarmede sig og over mig, og hørdte min Formanelses Røst, der jeg raabte til ham, Ps. 31. Han førdte mig igien af Helvede, og gav mig Livet, 1. Sam. 2, hvorfore jeg vil prædike hans Navn for mine Brødre, og prise ham i Menigheden; thi han haver ikke forsmaaed den Fattiges Elændighed, og ikke skiult sit Ansigt for mig, Psal. 22, hvorfore jeg vil forkynde HErrens Gierninger, saa længe jeg lever. Psal. 118.

Den 12te udfoer Assistenten til nærmeſte Grønlænder, at handle med dem.

Den 13de mindte mig atter den paakomne Paroxysmus, men, Gud ſkee Ære! ſtrax igien ophørdte.

Den 18de, Søndag, prædikede Hr. Poul Egede.

Samme Dag beſøgte os nogle Grønlænder, med Qvinder og Børn, og forblev hos os om Natten.

Den 19de foer atter ud at handle, og kom den 20de hiem igien, med en Baad Spek.

Den 21de atter udfaren til den gamle Colonies Øe, efter mere Spek.

Den 23de begav Assistenten ſig paa Handels-Tougten Søer efter.

Den 26de beſøgte os nogle Grønlænder, ſom nu vare i Motion, igien at begive ſig udaf deres Vinter-Boeliger.

Den 27de foer atter ud til nærmeſte Grønlænder, efter mere Spek.

Den 29de, Skiær-Torsdag, læſt af Poſtillen.

Den 30de, Langfredag, læſt af Poſtillen.

Kom vore paa Handels-Tougt udfarne Folk hiem igien med Fartøjene fulde af Spek.

Denne Maaned endtes med meget ſkiønt Væjr.

Den 1. April, førſte Paaſke-Dag, holdte jeg Prædiken.

Til denne Stund havde jeg været i en meget ſlet Tilſtand, og næſten hver Dag af ſtor indvortes Angeſt og Hiertens Bedrøvelſe beklemt, men, loved være Gud! ſom ſtyrkede mig daglig, og ikke loed mig friſtes over min Formue. 1 Cor. 10.

Den 2. dito, anden Paaſke-Dag, prædikede Hr. Ohnsorg.

Den 3die, læſt af Poſtillen. Beſøgte os nogle Grønlænder af dem ſom nyligen vare komne udaf Fiorden, hvilke, efter en kort Underviisning, foer igien til deres Telter.

Den 8de, Søndag, prædikede Hr. Bing. Communicerede jeg ſelv med mine Børn.

Den 10de begav Assistenten ſig med et Fartøj paa Handels-Tougt Nord efter, og det alleene for Skindvahrer af Grønlænderne at faae indhandled; thi ſom ingen dygtige Fuſtagier vare ved Colonien, at komme Spekket paa, maatte man ophøre, at handle mere Spek.

Den 14de kom vore udfarne Folk hiem, og maatte vende for contraire Væjr.

Den 17de kom 5 ſtore Kone-Baader Norden fra til Colonien, og ſadte ſig der med deres Telter. De foregav, at de vare alleene komne, for endnu engang at ville ſee mig for min Afreiſe.

Den 19de komme og en ſtor Deel Grønlænder Sønden fra, ſom iligemaade ſagde, at være komne for at tale med mig, førend jeg reiſte fra dem. De ſamme berettede, at have ſeet mange Skibe passere forbi udi næſt-afvigde Dage.

Den 22de, Søndag, prædikede Hr. Poul Egede. Communicerede Coloniens Folk.

Begave de ſidſt-leden ankomne Grønlænder ſig fra Colonien igien, og fore nogle hen udi Koek-Øerne, paa Helle-Flynder-Fangſt, og nogle hen i Nepiset-Sundet, til den ordinaire Rognfiſk-Fangſt.

Den 24de foer Hr. Poul Egede hen ud til Oerne, saavel som i Nepiset-Sundet, for at underviſe de der sammeſtæds nu forſamlendes Grønlænder.

Den 25de beſøgte jeg nogle Grønlænder, ſom med deres Telter havde ſadt ſig en fierding Miil fra Colonien.

Den 27de komme atter nogle Grønlænder Norden fra til Colonien, for at ville tale med mig for min Afreiſe, og for at høre, ſom de ſagde, den ſidſte Underviisning af mig.

Den 28de kom Hr. Poul Egede hiem igien fra Grønlænderne.

Den 29de, Søndag, prædikede jeg. Communicerede Hr. Ohnsorg med Kiæreſten.

I denne Maaned har været et meget ſkiønt Foraars-Vejrlig.

Vi havde nu hver Dag Beſøg af Grønlænderne med Qvinder og Børn, hvilke vi alle underviiſte af GUds Ord, førend de foer fra os.

Den 6. May, Søndag, prædikede Hr. Ohnsorg.

Samme Dag kom over 20 Kone-Baader Sønden fra, og efter at de havde været en liden Stund hos os, og vare blevne underviiſte af GUds Ord, fore hen over i Nepiset-Sundet, til de andre der værende Grønlænder, af hvilke dog nogle vare igien bortfløtte derfra, og farne ind i Fiorden.

Den 7de reiſede Hr. Bing med Sønnen, Niels Egede og Assistenten med trende Mand ind til nærmeſte Fiord Kokome, for der sammeſtæds at gaae paa Skytterie, og at giøre ſit bæſte med at forſkaffe os noget til Forfriſkning i den knappe Tid: thi vi begyndte allereede at lide Mangel for Proviant og Levnets-Midler.

Den 8de beſøgte os atter nogle Grønlænder.

Den 9de ligeſaa havde Beſøg af Grønlænderne.

Den 10de kom vore Folk hiem igien udaf Fiorden, men havde intet faaet, uden en halv Snees Ryper.

Den 12te beſøgte os atter nogle Kone-Baader Sønden fra; efter ſkeede Underviisning til dem, ſom ſædvanligt, fore de igien bort om Aftenen.

Den 13de, Søndag, prædikede Hr. Bing.

Den 14de kom atter nogle Grønlænder Sønden fra.

Den 15de foer jeg hen over i Nepiset-Sundet, for at underviſe de fremmede Grønlænder, ſom der nu vare forſamlede.

Den 16de foer Niels Egede med tvende Mand ind til nærmeſte Fiord, for at forſøge, om der var noget Skytterie at bekomme, men kom igien den 19de, og havde intet faaet.

Den 20de, førſte Pintſe-Dag prædikede jeg.

Den 21de, anden Pintſe-Dag, prædikede Hr. Bing.

Den 22de, tredie Pintſe-Dag, læſt Evangelii Forklaring af Poſtillen.

Samme Dag ſendt en Chaloupe ud til Koek-Oerne, for at ligge der, og ſee ud efter forventendes Fædernelands Skib.

Den 26de kom hiem igien, men havde endda ingen ſeet.

Den 27de, Søndag, prædikede Hr. Ohnsorg. Communicerede Hr. Bing med Kiæreſte og Søn.

Samme Dag giorde Smedens Kone Barſel med en Søn.

Den 29de blev Smedens lille Søn døbt.

Den 31de var man foraarsaged, at affende Assistenten med 4 Mand, Nord efter, til den Nordre Colonie udi Disco-Bugt, for at fornemme, om Fædernelands Skib der maatte være ankommen, og der sammesteds at faae nogen Assistence af Levnets-Midler, siden Fædernelands Skib blev saa længe ude, og man befrygtede, det maatte være noget Ulykkeligt tilslaged. Vi havde nu varted til det Alleryderste; men eftersom vi ikke havde Levnets-Midler for 3 Uger engang, og samme bestoed ikkun udi halvanden Tønder Gryn (og det for 25 Mennesker), af hvilken Sort alleene vi udi langsommelig Tid har maatt leve, da alt andet var oppe, kunde vi umueligt holde det længere, men til vor Sikkerhed og Livs Ophold, maatte søge Assistence der Nord, hvor vi haabede, var Proviant, eller, i vidrig Fald, hos Hollænderne, som ved disse Tider opholdte sig der sammesteds.

Den 2. Junii skiød Niels Egede et Rinsdyr, inde i nærmeste Fiord, som, GUd ske Lov! kom os vel tilpas udi vor store Nødtørftighed.

Den 3. dito, Søndag, prædikede Hr. Poul Egede.

Den 4de udsendt vore hiemme værende Folk ind til Fiordene, hvor Grønlænderne nu opholdte sig, i Forhaabning, hos dem at faae kiøbt noget Sælhunde-Kiød til vor Underholdning.

Den 10de kom de hiem igien, men havde, disværre! intet hos Grønlænderne kundet bekomme, uden nogle faa Lodder, saasom de selv til denne Tid ikkun gandske faa Sælhunde havde bekommed og fanged.

Den 11te udsendt atter de Hiemkomne hen ud til Fugle-Derne, for at sanke Æg, som de vilde Fugle paa disse Tider plejede at lægge; desligeste, at holde Udkik efter det med Smerte forventendes Fædernelands Skib.

Den 13de opfyldte GUd vor smertelig Forlængsel, og sendte os Fædernelands Skib vel og lykkelig paa Havnen, hvorved mig atter blev givet den trøstelige Forhaabning om Verkets bestandige Fortsættelse. Dette Skib var beordred, efter at det havde lossed paa Colonien, at gaae paa Handel Nord efter, men det som jeg haabede, at komme hiem til Fædernelandet med, var endda forventendes. Nok et, som var destinered, at gaae til den Nordre Colonie.

Den 17de, prædikede jeg.

Den 21de begav den ankomne Skipper sig igien fra Colonien, for at fortsætte Reisen Nord efter. Min Søn, efter Ordre fra Vedkommende, fuldte og med, som Missionair ved den Norder Colonie at forblive. Han tog og een af de paa Colonien værende Grønlænder-Drenge med sig, for at gaae sig til Hande, og ellers i Tanke, at habilitere ham til Catecheta for tilkommende. De andre to igien værende Grønlænder-Drenge, nemlig den Ældste og Yngste, forblev paa Godt-Haab hos Hr. Bing og Hr. Ohnsorg, forhaabende, de og i fremtiden skulle kunde contribuere noget til deres Landsmænds Underviisning og Opbyggelse.

Den 24de ankom 12 Kone-Baader med andre flere smaa Baader Sønden fra; efter at de havde været en liden Stund hos os, og havde hørdt lidt paa min Underviisning, fore de igien deres Vej, saasom de agtede at fortsætte Reisen Nord efter til Disco-Bugt.

Den 26de sendte man Folk ud, at passe paa det andet forventendes Skib.

Den 27de skiød Poul Grønlænder et Rinsdyr.

Den 30de kom de udsendte Folk hiem igien, men fik intet Skib at see.

Den 1. Julii prædikede Hr. Bing.

Den 3. dito atter udsendt Folkene, at passe paa det forventendes Skib.

Den 7de arriverede Skibet til Colonien, hvormed jeg med min Familie til Fædernelandet agtede at overgaae.

Den 8de, Søndag, prædikede Hr. Ohnsorg.

Den 14de var den ny ankomne Skipper foraarsaged, at forføje sig i Land at ligge, saasom han var meget svag for sit Bryst, og fuld af Scorbut, og paa Skibet ikke kunde have den tilbørlig Agt og Pleje; Thi paa hans Helbreds-Stand var Skib og Folk meget angelegen.

Den 15de, Søndag, prædikede Hr. Bing.

Den 19de tog Niels Egede, med Hr. Bing og Hr. Ohnsorg ind til Lax-Elven udi Kaneisune.

Den 23de, Søndag, prædikede jeg.

Den 27de kom hiem igien fra Lax-Elven, og havde faaet halvanden Tønd Lax, mens ingen Rinsdyr, endskiønt de saae nok af dem, eftersom de af omkring liggende Grønlænder vare saa forjagede, og giordt skye, saa de ikke kunde komme dem i Skud.

Den 28de kom Assistenten hiem igien Norden fra Disco-Bugt, eller Christians-Haab. De tvende fra Kiöbenhavn didhen destinerede Skibe, vare for hans Ankomst der, alt ankomne; men det fra Godt-Haab afgaaende Skib, hvormed min Søn fuldte, var endda ikke ankommen. Alle de paa Colonien der værende Folk havde næst-afvigde Vinter været meget svage, og tvende ved Døden afgangne.

Den 29de, Søndag, prædikede jeg, og holdte min Afskeeds-Prædiken, udaf Es. 49. v. 4, dertil bevæged af mit GUd velmeente Forsæts slette Udfald, som havde giordt mig saa gandske nedslaget, og om en lykkeligere Success, efter da værende Conjuncturers Tilstand og Beskaffenhed, Haabes-løs; Dog forhaabendes, ved lykkelig Hiemkomst, til Desseinets Befordrelse mere at skulle kunde contribuere, end om jeg i Grønland ville forblive. At dette, og intet andet, var mit Øjemærke, er den alvidende GUd bekiendt, og ikke, enten at søge nogen slags Soulagement for udstanden Møje og Arbeide, eller Belønning derfore, som intet kand gavne mig; Thi som jeg ikke for timelig Fordeel og Nytte skyld er reist til Grønland, saa er jeg ligeledes ikke heller for timelig Fordeel og Nytte skyld igien reist derfra, men GUds Ære alleene, og disse arme vankundige Menneskers Oplysning, har, er og skal være mit eneste Øjemærke, ja Hiertets uafladelige Ønske indtil min Død. Jeg tilstaaer vel, at de stakkels Grønlænder vare ikke vel tilfreds med min Bort-Reise fra dem, hvorfore det og gik mig lige saa nær, og mere til Hierte, at forlade dem; Men som jeg saae, min Bliven kunde lidet gavne dem, efterdi jeg var saa meget svækked, baade paa Sindets og Legemets Kræfter, saa jeg ikke længe kunde holde det ud, fandt jeg mig dog pligtig, den Stund jeg levede, saa meget til mig stod, at besørge deres evige Velgaaende, og dertil give alle beforderlige

Forslag; For Resten overladende dennem Guds u-endelige Barmhiertighed og Naade, og tillige ønske, at han vil opvække retskafne Middel og Redskab til deres Saligheds Forarbeidelse, oplyse deres Blindhed, og fordrive af deres Sind Vanvittigheds Mørk, og med sin Naades Kraft omsider begave dem med Kundskab og Begiærlighed til Sandhed! Amen.

Samme Dag døbt en liden Grønlænder-Dreng, som havde været paa Colonien hos os udi 2 Aar, og imidlertid bleven underviist udi Christelig Lære. Han blev i Daaben givet det Navn Hans. Den almægtigste Gud, som ved det hellige Igienfødelses Bad har udøst sin hellig Aand over ham, og andre flere umyndige Smaae, som efter Børne-Pokkerne ere overblevne, han fremdeles forøge sin hellig Aands Gaver i og hos dem, til Troens Formerelse, og et ret Christeligt Liv og Levnets Fremdragelse, og omsider evige Salighed! Amen.

Den 3. Augusti blev Skibet gandske Sejl-færdig.

Den 5. dito, Søndag, prædikede Hr. Ohnsorg.

Den 9de gav Gud os føjelig Vind, hvor jeg da, i JESU Navn, med min ene Søn og tvende Døtter, gik om Borde, og tillige medtog min salige Hustrues døde Legeme, for i Fædernelandet at besørge hende en sømmelig Begravelse, og saaledes, efter 15 Aars møjsommelig Værende udi Grønland, forloed de arme Grønlænder, med Hiertens Ønske til Gud, for dem, om deres Omvendelse og Oplysning.

Vor Skipper, som kom om Borde i næsten lige saa slet Tilstand, som han foer i Land, blev derefter Dag for Dag slettere, saa han ej længere kunde holde det ud, end til den 15de, da han ved Døden afgik. Jeg vilde ikke, at man, efter Søe-Mands Maneer, naar nogen ved Døden, inden Skibs-Borde, afgaaer, skulde kaste ham i Søen, men loed Tømmermanden giøre en Kiste til ham, og beege den vel, for at føre ham over Søen, og ærlig at begrave ham.

Styrmanden maatte derefter alleene staa for Skibets Gubernation, hvis Conduite og Forsigtighed vi, næst Guddommelig Beskiærmelse og Leedsagelse, maatte betroe os.

Den 21de passeerte vi først Staten-Huk, eller Cap Cron-Printz Christian, og imidlertid havde variabel Vejr, nu Storm, og nu Stille, men mest blæsende af Sønden og Syd-Ost, indtil

Den 7. September, da vi fik Fær-De at see, som og siden continuerede med Storm af Sønden, mest hver Dag, indtil den 14de, og imidlertid var drevet tvende Grader Nordligere.

Fra den 14de blæste Vesterlig og Nordelig Vind, som befordrede Reisen og vor rette Cours, saa vi

Den 20de fik Norge at see, og var forfalden under Jedderen, i tyk og taaget Vejr, og dertilmed temmelig stærk Blæst af Syd-Vest, saa det saae ret farligt ud for os, at have bleven sadt ind paa Landet, hvilket vi uformodentlig, udi Taagen, vare komne alt for nær, og neppe havde kommet Hukken forover, hvis ikke den gode Gud havde føjed det saa vel for os, og ladet Vinden springe om til Nord-Vest, saa vi, ved Guds Barmhiertighed lykkelig undkom fra den Farlighed.

Efter en temmelig lang og møjsommelig Reise arriverede vi omsider den

24. September vel og lykkeligen til Kiöbenhavn. Hvorfore HErrens Navn være loved!

Den 5. October, efter Ankomsten til Kiöbenhavn, blev min salige Hustrues Liig, som jeg førdte med mig fra Grønland, nedsadt udi St. Nicolai Kirkes Urtegaard. GUd samle os igien, paa den almindelige Samlings-Dag, til de Første-fødtes Forsamling i Himmelen.

Og som jeg ved Hans Excellence Hr. Geheime-Raad von Holstein, havde aller-underdanigst givet min Ankomst tilkiende, blev mig allernaadigst befaled, at indstille mig for det Kongelige Herskab; hvorfore jeg

Den 8. dito reisede ud til Fredensborg, og forblev der indtil den 11te. Imidlertid havde den Naade, at tale med Kongen, og aller-underdanigst at betyde ham den Grønlandske Missions itsige Tilstand og Beskaffenhed.

Den 18de indgav jeg en aller-underdanigst Memorial, ved det høj-respective Missions-Collegium, til deres Kongelige Majestet, hvorudi jeg aller-underdanigst forestillede Missionens Tilstand og Fata fra Begyndelsen, og derhos gav min aller-underdanigste Mening og Forslag tilkiende, hvorledes den med nogen forhaabentlig Frugt og Fremgang herefter kunde fortsættes, nemlig, at næst andre fornødne Anstalters allernaadigst Indrettelse, ogsaa Grønlænderne allevegne maatte blive tilstrækkelig forsynede med dygtige Lærere og Catecheter, og at samme maatte lære Sproget, førend de til Landet blev oversendte, paa det de ved Ankomsten strax kunde giøre Tieneste til Grønlændernes Underviisning, saasom ellers Aarene, for Vankundighed udi Sproget, for dem unyttelig vilde bort gaae.

Samme mine aller-underdanigste Forslag fandt og allernaadigst Approbation, saa et Seminarium af Studentere, til Missionarier, og af Vaysen-Husets Ungdom, til Catecheter, efter Kongelig allernaadigste Resolution, blev anretted, hvilke alle af mig udi det Grønlandske Sprog skal informeres, førend de til Landet vorder hensendte. Til min Subsistence haver Deres Kongelige Majestet aller-naadigst pensioneret mig med 500 Rixdaler aarlig, og ellers allernaadigst forsikred om sin vedvarende Kongel. Naade og Omsorg for den Grønlandske Missions Forsættelse. GUd lade Kongen være velsigned for sit Ansigt evindelig, og krone Hans Høyst-Christelig Intention og Iver for GUds ÆEres Udbredelse, med megen Lykke, Fremgang og Velsignelse! for JEsu Navn skyld! Amen!

Til Slutning haver jeg at give tilkiende, at som det ikke har vildet skikke sig, i denne Relation fuldkommen og accurat at beskrive enten Landets Beskaffenhed, eller Indbyggernes Naturel, Væsen og Levemaade etc. uden saa vidt mine Reiser og Omgang med Grønlænderne, in stando og ex tempore, har givet mig Anledning til at annotere; Da agter jeg, næst GUds Bistand, udi een fuldkommen Grønlands Beskrivelse, at udføre, hvad som her mangler, og kand være forbi gaaet. Hvornæst jeg ønsker den vel-dømmende Christelige Læsere GUds Naade, med megen Velsignelse baade til Legem og Siæl.

E N D E.

Det gamle Grønlands Nye Perlustration
eller Naturel-Historie
1741.

Det gamle

Grønlands

Nye

PERLUSTRATION,

Eller

Naturel-Historie,

Og

Beskrivelse over det gamle Grønlands Situation, Luft, Temperament og Beskaffenhed;

De gamle Norske Coloniers Begyndelse og Undergang der Samme-Steds, de itzige Indbyggeres Oprindelse, Væsen, Lebe-Maade og Handtæringer, samt Hvad ellers Landet Yder og giver af sig, saasom Dyer, Fiske og Fugle &c. med hosføyet nyt Land-Caart og andre Kaaber-Stykker over Landets Naturalier og Indbyggernis Handtæringer,

Forfattet af

HANS EGEDE,

Forhen Misionair udi Grønland.

KJØBENHAVN, 1741.

Trykt hos Johan Christoph Groth, boende paa Ulfelds-plads.

IMPRIMATUR!

At denne Approbation saaledis findes i Facultatis Theologicæ Protocoll, vidner hermed som bemelte Facultæts Notarius

MARCUS WÖLDIKE.

Den

Høybaarne

Printz og Herre,

Printz

FRIDERICH

Arve Kron-Printz til Dannemark og Norge, de Venders og Gothers, Hertug i Slesvig, Holsteen, Stormarn og Dytmarsken, Græve udi Oldenborg og Delmenhorst.

Allernaadigſte Arve=Cron=Printz og Herre!

Ligeſom jeg i allerunderdanigſt Devotion underſtoed mig at dedicere Deres Kongelig Majeſtet ſelf, min Relation om den Grønlandſke Misſions Begyndelſe og Fortſættelſe, ſaaſom en allerunderdanigſt pligtig Underretning om den Misſions Beſkaffenhed, ſom Deres Kongelig Majeſtet med ſaa glorieux Iver fortſætter; ſaa fordriſter jeg mig til i liige aller=dybeſte Underdanighed at dedicere Deres Kongelig Høyhed denne nærværende Grønlands Naturlige Hiſtorie og Beſkrivelſe, og dermed tillige ogſaa i aller=dybeſte Underdanighed ſøger at inſinuere det Grønlandſke Deſſein udi Deres Kongelig Høyheds Naade og Protection; Saaſom ikke allene heele Danemark og Norge, men endog Grønland ved Deres Kongelig Høyheds Chriſtmildiſte Regiering i ſin Tid ogſaa haabes at glædes og blive lykkelig. Allernaadigſte Cron=Printz, optag derfor i Naade dette mit ringe Arbeide, ſom allene hensigter til Guds Æres Udbredelſe og det Kongelig Arve=Huuſes Høyheds Formeerelſe; thi det Sidſte følger nødvendig af det Førſte, ſaa at naar Grønlænderne have lært at kiende og ære Gud ſom deris Skabere og Forløſere, da lærer de og at kiende den Chriſtelig Øvrighed for deres Konge, ved hvis Middel og Chriſtelig Omhue de ere bragte til den Saliggiørende Kundſkab. Gud fremdeles lade ſit Rige voxe under det Danſke Kongelig Herſkab, og ſit Ord løbe haſteligen under des Scepter og udbrede ſig! hand giøre i Særdeleshed Deres Kongelig Høyhed et Navn ſom de Stores Navn paa Jorden og ſtadfæſte Deres arvelig Konge=Stoel, og ſætte dem til Velſignelſe for ſit Anſigt ævindelig! Det ønſker aller=underdanigſt troehiertig

Deres Kongelig Høyheds
Min Allernaadigſte Arve=
Cron=Printz og Herre

Kiøbenhavn
den 20. Julii 1741.

allerunderdanigſt troe Tienere
HANS EGEDE.

Fortale til Læseren.

En god Ven, som har været i Grønland, har for nogle Aar siden, mig u-afviidende, i Trykken ladet udkomme een liden Piece om Grønland, kaldet det **Gamle Grønlands Nye** Perlustration, som jeg kort efter Ankomsten der til Landet, efter den Oplysning, som jeg til den Tiid havde kundet forskaffe mig, nogle Velyndere til Tjeneste, sammenskrev. Men som man siden den Tid er kommen i Erfaring om mangt og meget, som man da ikke viidste, til deels ved egen Observation, og til deels ved min Søn PAUL EGEDE, som var Missionair paa den norderste Colonie udi Grønland udi 4. Aar, har jeg agtet fornøden, samme under sit forrige Navn at forbedre og vidtløftigere at udføre, og med Figurer og Billeder over Grønlændernes Handtæringer, samt visse Diur, Fiske og Fugle og andre Landets Naturalier, at ziire, og med et nyt Land-Caart forsiunet; alt til den Ende, at Læseren kand have des større Nytte og en fuldkomnere Begreeb paa hvad hand derudi læser og finder. Grønland er vel et stort Land, men giver dog ikkun ringe Materie og Anledning forhaanden, remarqvable Ting at annotere og beskrive; thi her er intet at melde, hverken om faste eller velbebygde Stæder og Byer, ej heller om en vel indrettet Politie, herlige Konster og Viidenskaber og saadant mere, men allene om nogle eenfoldige, fattige og vanvittige Hedninger, som lever som de kand, og giør sig Landet saa nyttig, som de allerbest veed og forstaar. Jeg tilstaar vel, at Grønland i nærværende Tilstand, imod andre Lande er et ringe og fattigt Land, men er dog ikke saa ringe, at det jo, ikke allene riigelig kand nære og forsiune sine Indbyggere, men end ogsaa meddeele andre af sin Skatt og Herligheder. Jeg vil ikke tale om Landet i sig self, som efterdi det ligger øde og udyrket, kand det ikke heller give nogen Frugt af sig; men at det i alle Maader er beqvem til adskillige Producter, vidner noksom de gamle Beskrivelser, og derfore ved nye Besættelse og Bebyggelse visselig kunde igien komme til sin forrige Floer og Herlighed. Men Vandet derimod er riigere af allehaande Søe-Dyr og Fiske end mange andre Lande, som giver dem store Profiter, som har lagt sig derefter; derom bær Vidnisbyrd de mange Nationers bekostelige Udreedninger til Hvalfiskeriet og Sælhund-Fangsten. Saa man kand ikke sige, at Grønland er et Land, som hverken er værd at eye, ey heller at

giore sig ydermere Umage for. Andre Tanker har seeniste høylovlige Konger udi Dannemark med flere ypperlige Herrer og fornemme Mænd været af, hvilke har skattet Grønland saa høyt, at de for samme igien at opsøge og opfinde, har ladet giore kostbare Skibsfarter, hvor om herefter skal formældes; dog fornemmelig til den Ende, at den forfaldne Christendom kunde igien der sammesteds blive opretted, og de arme Folk, nemlig, de gamle Nordske Christnes Afkom, om forhaabentlig end nu der skulde findes, som Undersaatter af Dannemark og Norge, kunde hielpes til Liv og Siæl. Og om endskiønt de høysalige Kongers høypriiselig og meget christelige Forehavende ikke fuldkommelig efter Ønske er udfaldet, saa har de dog derved bereed Veyen til hvad som i nyere Tider i denne Punkt er foretaget, og til deels, Gud skee Ære! lykkelig udfaldet, i det den vestre Siide af Grønland, eller den saa kaldede Vesterbygd, ikke allene er bleven funden, men end og nye Loges der oprettet, og Guds Ord for de der sammesteds, i de ødelagde og uddøde Christnes Sted, boende vankundige Hedninge, hid til ikke aldeles uden Frugt er bleven forkyndet. Alt sligt bør at encouragere os i det begynte at fortfare og anvende al Fliid, ogsaa Österbygd at faae opsøgt og opfunden, hvor den fornemste Colonie haver været, og forhaabentlig endnu er at finde vore gamle Norske og Islandske Folkes Afkom; hvilket ikke er aldeles umueligt, naar det paa den rette Maade bliver anfanget, som herefter skal viises.

Ach! hvilken høypriiselig Gierning var det, om der blev tenkt paa Middel sligt at sette i Verk, fornemmelig i Henseende til de ulyksalige Folk, der nu i 300 Aar og meere, efter Guds retfærdig Tilladelse har været berøvede christne Menniskers Samfund og Omgiengelse, hvilke at komme til Hielp, baade verdslig og christelig Pligt os forbinder. Vi maa derfore hiertelig paakalde Gud for dem, at hand vil vende sin Vrede fra dem, og viise vor allernaadigste Konge og andre retsindige Christne, som tager Part i dette Verk, den beste Vej og Maade til dette Steds Opfindelse og lykkelig Restitution. Og lad være, man ingen skulde finde af de der fordum værende Nordske Christnes Afkom, men at de alle ere udryddede og ødelagde ligesom i Vesterbygd, da var derfor ikke den Umage og Bekostning forgiæves anvendt, men kunde komme de andre vanvittige Hedninge, som der findes, til Nytte og Beste, hvis vor allernaadigste Konges høy-christelig Forsorg og maatte strekke til dem, ligesom de paa den vestre Siide boende, umeldet, at de gamle øde Platzer med nye Bebyggere, til Kongens og Landets store Nytte, igien kunde blive besatt og forsiunes. Dette mit Forslag vilde Gud af Naade fremme og lyksalig-giøre til sit allerhelligste Navns Ære og de arme vanvittige Menniskers Opliusning og Saliggiørelse. Som ønskes allertroehiertigst af

H. EGEDE.

Cap. I.

Grønlands Situation og Beskaffenhed.

Det Land Grønland ligger ikkun 40. Miile omtrent Vesten fra Island, og tager sin Begyndelse under 59. Gr. 50. Min. Poli Høyde. Dets Øster-Side strekker sig gandske hen under Nord til Spidz-Bergen, beliggende imellem 78. og 80. gr., som dog meenes er et Øe-Land og adskilt fra det faste Land Grønland. Den Vestre Side er bekiendt til nogle og 70. Gr. Om Grønland er et stort Øe-Land, eller under Nord grentzer til andre Lande, har man endnu ikke til visse kundet erfare; dog er det fast at slutte, at det maa grendze til America paa den Nordvest Side; thi imellem America og Grønland strekker sig det Fretum, eller rettere Indviig eller Bay, som udi Søe-Carterne kaldes Strat-David, efter en Engelsk Mand, som Ao. 1585 allerførst skal have fundet det Fretum, og endnu aarlig befares af dem og andre Nationer, for Hvalfiskeriets Skyld; men til Enden og Bonden er endnu ingen Skibe kommen. Efter den Forklaring, som Grønlænderne lengst under Nord kand giøre os, er der enten en gandske knap og snæver Pas imellem Grønland og America, eller vissere, fast grendzende med hin anden, (a) som kand sluttes der af, at jo lengere man kommer under Nord udi bemelte Strat, jo lavere bliver Landet, da der imod, hvor Søen og det store Hav støder an, der er Landet altid beskantzet med høye Klipper og Forbierge. Man haver for denne Tid været i Tanke, at Grønland paa den Nord-Ost Side ogsaa grentzer lige hen til Asien og Tartariet, ja lige til Rysland, i hvilken Meening man uden Tvil er bleven bestyrket af en Grønlands Fabel, om en ved Navn Harald Geed, som til Lands over Bierge og Klipper skal have reyst fra Grønland

Grønland grentzer uden Tvil til America, paa den Vester Side.

Om det grentzer til Asien og Tartariet paa den Nord-Ost Side, er uvist.

(a) Efter Grønlændernes Beretning og Formeening udi Disco-Bugt paa 69. Gr, skal Grønland være en Øe, hvilket de slutter af den sterke Strøm, som løber Norden fra og holder Isen aaben mit ud paa Havet. De forteller og, at de har talt med Folk fra den anden Side af Isen, og raabt til dem. Deres Sprog skulle været eet, men deres Lands Creatur ikke; saa et smalt Sund allene giør Skilsmisse imellem Grønland og America. Samme Sund skal ikke være breedere, end at de kand staa paa begge Sider, og simul & semel skyde i en Fisk. Det faste Land er lengst under Nord gandske overdekket med Is, saa intet uden Øerne ere tilbage, som er bart, og paa samme ere Rins-Dyr i Mængde, disligiste Gies, og Eeder-Fugle, etc., som med deres Mangfoldighed kand bedekke Øerne.

til Norge, førende med sig en Geed, af hvis Melk hand levede og opholte sig paa Reysen; hvorfore hand og siden blev kaldet Harald-Geed. Disligeste af det: at de gamle Christne Grønlænder fordum har berettet, at fremmede Reen-Dyr og Faar, enten med Merke paa Ørnene eller Baand paa Hornene ere komne til dem Norden fra, hvoraf de sluttet, at der og maatte boe Folk paa de Nordiske Platzer i Grønland, vid. Theodor: Torlaccium. Men nyere Erfaring ved skeede Skibsfarter og Seiglatzer om Norden af Hollænderne og andre, bevidner det som er contrair, vid. Zorgdrager, Grønlændische Fischerei 2ter Theil. Cap. 10.

Negtes gandske af Hollænderne.

Grønland er et høyt og klippigt Land, hvis høyeste Fielde med det heele Land (undtagen ved Søe-Kanten og inde i Fiordene) er gandske bedekket med Jis og Snee, som aldrig optøer. Biergenes Høyde kand eragtes af det, at endeel sees meere end 20. Miile udi Søen. Det heele Lands Cust er beskantzet med mange store og smaa Øer og Holmer. Der løber og Land-varts ind mange store Fiorder og Revierer, iblant hvilke Baals-Revier paa 64. Gr., hvor den første Danske Loge blev sat 1721, er det fornemste, og strekker sig vel 18. à 20. Miile ind i Landet. Det i alle Søe-Carter saa kaldede Forbissers-Strat, saa vel som Baer-Sund, som efter Carternes Anviisning skal giøre 2de store Øe-Lande, beliggende uden for det faste Land, holder jeg for er ikke in rerum natura, i ringeste findes de ikke ved Grønland: Thi paa min Recognoscerings-Reyse under Syd 1723. kunde jeg slet intet fornemme dertil, alligevel jeg var kommen hen imod 60. Gr. Men nu sætter de nye Carter det Nordiste Fretum paa 63. Gr. og det Syddersте paa 62. Gr. Men endeel af de Gamle, hvilke og Thormoder udi hans Historia Grönlandica følger, setter det imellem 61. og 60. Gr. Saa Carterne i denne Punct merkelig differerer. Herneſt findes i de gl. Grønlandske Historier og Beskrivelser ikke en eeniste Bogstav om disse tvende Strat og store Øe-Lande; thi der meldes allene, at der vore gamle Norske og Islandske Folk begynte at sætte sig ned paa den Øster Side af Grønland, lige tvert over fra Island, da har de siden faret fort med at bygge langs Landet, og inde i Fjordene, lige hen til den Vester-Side, og uden Tvil har endt udi Baals-Revier, hvor endnu er at see og finde Rudera efter de gl. Norskes Boeliger. Og efterdi jeg nu har fundet saa mange steenmurede Bygninger saa langt under Syd, slutter jeg, at det Land, hvorpaa de Huuse findes, ikke heller er noget particulair Øe-Land, men hænger ved det faste Land. Mand skulde ellers vel tænke, at efterdi alle Fiorder, saa vel som andre bebygde Øer, saa omstændelig af de Gamle ere blevne beskrevne, disse tvende store Øe-Lande, hvor paa saa store Bygninger fantes, ikke heller skulle bleven forbigangne. For derfor at viise, hvad Connexion der er imellem Øster-Bygd og Vester-Bygd, haver jeg hosføyet et nyt Cart og Delineation over Grønland, overeenstemmende med Thormoders og de andre nye Carter, i saa vit jeg finder, de ikke strider imod de Gamles Beskrivelser, og hvad jeg selv har erfaret og befunden.

Er et høyt og klippigt Land, gandske bedekket med Jis og Snee.

Forbissers-Strat er ikke at finde.

Findes og ikke heller noget der om i de gamle Grønl. Beskrivelser.

Cap. II.

Grønlands første Bebyggelse, samt Betænkning om den gl. Norske Colonies Undergang, og om der paa den Øster-Side endnu ikke skulde findes Reliqvier efter de gamle Norske, og om samme District ikke igien kand hittes.

Det er uden al Tvil, at de Gamle, ikke saa meget drevne af Tvang, som ellers til at fornøye deres medfødde Curieusitet, have foretaget sig hine avantyrlige Stykker, hvor iblant de mange nye og forhen ubebyggede Landers Bebyggelse og Beplantelse fornemmelig er at regne. Historierne giver allevegne nokſom tilkiende, ved hvad synderlig Casus saa mange Lande hidindtil ere blevne opdagede; thi GUd, som har skabt den viide Jordens Kredtz ikke til forgiæves, har ikke heller vildet, at nogen Provintz eller Land skulle være i ævig Forglemmelse uden Brug af Menniſker. Og at dette Land Grønland ved liige saadan Leylighed af vore gamle Norske og Islandske Folk er bleven opfunden og bebygd, formelder jo de Islandske Annales; thi den tappere Erich Raude o: den Røde, som var dette Lands første Opfindere, der han med nogle andre fleere af Island ved en Hendelse Anno Christi 982. fant Landet, og efter at han nogenledes havde forfaret dets Beskaffenhed, Anno 983, kom igien tilbage til Island, rosede Landet, kaldende det Grønland og overtalte mange af sine Landsmænd, at være did følgagtige for at opsøge sig der Boe-Pladser og bebygge Landet. (b) De vare ey saa snart komne i Landet, at jo Gud kom med dennem did, jeg meener den sande Guds Kundskab; thi bemelte Erich Raudes Søn Leif, efter at hand af Kong Oluf Tryggesön (som var den første Christelige Konge udi Norge) self var undervisst udi den Christelige Troe, da førte hand og med sig fra Norge hen op til Grønland en Præst, som lærdte og døbte alle Folkene i Landet. Saaledes er da Landet af Norske og Islandske først bleven besat, og siden med nye Colonier forøget, mange Kirker og Klostere opbygde og med Biscopper og Lærere forsiunet, saa længe Correspondencen og Seiglatzen continuerede imellem Norge og Grønland, som var til Anno 1406, da den sidste Biscop blev sendt til Grønland. Dog vare de Norske ikke de første og udsprungelige naturlige Indvaanere der i Landet; thi kort efter Ankomsten fant de vilde Folk for sig paa den Vestre Grønlands Side, hvilke uden Tvil have deres Udsprung fra de Americaner (som kand eragtes af det Folkes Beskaffenhed, Handtæring og Klæde-Dragt, som boe Norden for Hudsons-Bay, hvor i de kommer gandske over et med Grønlænderne), saasom de Norden fra (som nu kaldes Fretum Davids) avancerede jo lengere og lengere om Syd, og formeldes, havde ofte Krig med de Norske.

Erich Raude, Grønlands første Opfindere og Bebyggere. Anno 983.

Den Christne Troe bragt i Grønland.

Florerede der indtil Anno 1406.

I Grønland vare vilde Folk, førend de Norske kom der hen.

(b) Historie-Skriverne ere ikke eenstemmende angaaende Grønlands første Bebyggelses Tid. De Islandske, som melt, siger, at det er skeet 982. Men Pontanus udi sin Danske Historie, henfører det til det Aar 770. og grunder sin Meening paa den Bulle, som Pave Gregorius den IVde ved det Aar 835. oversendte til Biscop Ansgarium, hvor udi den Christelig Troes Fortplantelse bliver ham, som Erke-Biisp over de Nordiske Lande, og fornemmelig over Island og Grønland, anbefalet.

Aarsagen hvorfor Seiglatzen og Correspondencen ophørte imellem Grønland og Norge.

Men angaaende Aarsagen til den saa vel indrettede Norske Colonies Ruin og Undergang, da finder mand derom intet udtrykkeligt, eftersom meldt, siden Seiglatzen imellem Norge og Grønland ophørte, hvor til var Aarsage, endeel Regimentes Forandring og Forflotning udi Dronning Margretes Tid, og der efter continuerlige Krige imellem Dannemark og Sverrig, hvor over ingen Anstalter bleve giorte til Landets Beseigling; endeel Seiglatzens Farlighed og Besværlighed, kunde der og ikke heller derfra haves nogen Kundskab om Tilstanden. vid. Pontanum & Claud. Lyscandr.

Grønland deeles i tvende Districter eller Bygder.

Vester-Bygd af Schrellingerne ødelagt.

Der meldes i de gl. Historier og Beskrivelser om tvende Districter, nemlig, Øster-Bygd og Vester-Bygd. Hvad Grønlands Vester-Bygd er angaaende, hvor skal have været 4re Kirke-Sogner og der udi 100. Bønder-Byer, da har de Grønlandske Antiqvitæter der om allene efterlat os dette: nemlig, at den samme i det 14. Seculo af de vilde Skrellinger, som den Tid saa kaltes, skal være infestered, ja saa gandske ødelagt, at der de af Øster-Bygd komme did for at giøre Undsetning, og at uddrive Schrellingerne, som de Christne der sammesteds havde overfaldet, da finder de Provincen gandske øde af Folk; allene Qvæg, af Øxen og Faar, vare nok af til overs, og gik vilde udi Gresset og Engene, hvor af de og endeel slagtede og førde hiem med sig i deres Skibe. Saa her af sees, at de Norske Christne udi Vester-Bygd af de vilde Hedninger skal være ødelagde. De nu værende Grønlænder, som vel ere disse Schrellingers Efterkommere, veed og ingen vis Berætning at give os herom, skiønt de vel veed, at de overblevne gl. og forfuldne Boeliger og Jordeplatzer, som endnu ere her tilsiune, har fordum været beboede af et andet Slags Folk end som de self ere. Dog stadfeste de, hvad man haver i de gamle Historier herom, nemlig: at deres Fædre har ført Krig med dem og slaget dem ihiel. (c)

De nu værende Indbyggere veed og her om at sige.

Om Øster-Bygd haves endnu ingen Kundskab.

Men hvad Øster-Bygds idzige Tilstand og Beskaffenhed er angaaende, da haves derom slet ingen Kundskab, og det formedelst den Mængde af Driv-Is,

Grønl. latterlig Historie om vores Nations Oprindelse og deres Udryddelse.

(c) Grønlænderne fortelle en latterlig Historie, saa vel om vores (som de kalde Kablunæt) Oprindelse, som og hvorledes vore Lands-Mænd ere ødelagde af dem, nemlig: En Grønlands Qvinde fødde paa engang Kablunæt og Hunde-Hvalper, over hvilke Forældrene skammede sig, og derfore flottede fra de andre deres Lands-Mænd. Der nu denne urimelig Afkom blev stor, var deres Fader meget incommoderet af dem, og gad omsider ikke lidt den; drog derfore fra dem til et andet Sted. Imidlertid overlagde disse hundske Børn med hinanden, at de vilde æde deres Fader op, naar hand kom til dem; som og skeede kort Tid der efter, der hand kom for at besøge dem, med Foræring af et Stykke Sælhunde Kiød, efter Sædvane. Kablunæt gik da strax ned til ham, hvor han da gav dem det medtagne Stykke Sælhunde Kiød. Men saa snart hand kom paa Land, toeg Hundene fatt paa ham, aad ham op og derefter ogsaa Sælhunde-Kiødet. Imedens de boede paa denne Øe, kom en af Innuit ɔ: Menniſker (saa kalde de sig) roende, og underveys skiød eller kastede med sin Fugle-Piil, hvilket en af Kablunæt, staaende paa et Næs, saae paa. Men som ham syntes, at Piilen havde ingen Fart, ikke heller treffede det hand skiød efter, siger han af Spot til ham, leggende sig ned paa Stranden: Skyd mig! jeg vil være en Alke, see, om du kand treffe mig. Den anden foer strax til ham og skiød ham ihiel. Af dette Mord blev stedse Strid og Uenighed imellem Kablunæt og Innuit, hvilke sidste omsider fik Overhaand og ødelagde alle de andre.

som continuerlig kommer drivendes Norden fra Spidtzbergen, og har lagt sig digt ved Landet, og giør, at man med Skibe og andre smaa Fartøyer nu ikke kand komme der. Men af fornævnte Udtoeg fra Øster-Bygd imod Schrellingerne sees dog, at der Vester-Bygd alt var øde, var Øster-Bygd endda i Hevd. Men hvad Aar det skal være passeret, finder man ikke i den gl. Autore antegnet. Ellers af mange andre siden den Tid forekomne Indiciis og Kiendetegn skulle man næsten giøre sig den Slutning, at den gamle Grønlandske Colonie paa den Øster-Siide endnu ikke aldeles er ødelagt; hvor iblant Tormoder udi hans Historia Grönlandica anfører efter følgende.

Da Vester-Bygd var ødelagt, var Øster-Bygd endda ved Magt.

Reliqvier af de gl. Norske formeenes endnu der at findes.

Biscop Amund paa Skalholt udi Island (hvilken Anno 1522. var bleven viet til Biscop, men Anno 1540. sagde sig af sit Biscops-Embede igien), der han engang paa sin Tilbage Reyse fra Norge til Island af Storm-Vind blev dreven Vester hen udi Søen henunder Grønland, hvor hand nogen Stund seiglede langs Landet Nord efter, fik hand mod Aftenen Kiending af Herjolsnes, ja seiglede saa nær Landet, saa hand skinbarligen saae Folket drive deres Faar og Lam i Grindene. Men som hand strax derpaa fik god Vind, satte hand lige hen til Island, og Dagen derefter kom ind udi Patriks Fiord Vesten paa Island, og det tilig, der Qvæget malkedes. Biörn af Skardsaa (etiam allegante Tor. Torf.) fortæller dette: Udi vores Minde, siger hand, er det passeret, at en ved Navn Jon Gronlænder, som længe har tient Kiøbmændene udi Hamburg, med sit førende Skib af Storm-Vind er bleven dreven hen under de høye Grønlandske Klipper og var i stor Fare, at hand der skulle have liid Skibbrud; men kom dog omsider lykkelig ind udi en stor Bugt eller Viig, hvor der vare mange Oer. Hand loed derfore Anker falde under en ubygd Oe, men fornam strax, at der i Nærværelsen vare mange andre bebygde Oer, hvilke hand af Frygt for Indbyggerne ikke torde komme nær. Satte dog ikke dismindre omsider Skibsbaaden ud og forføyede sig hen til den nærmiste Bolig, som var gandske liden. Der sammesteds fant hand Baade-Redskab, Fiske-Hytter o: smaa Hytter af Steen til at tørre Fiske udi ligesom udi Island; der laae ogsaa et dødt Menniske næs-grues paa Jorden, som paa Hovedet havde en Hætte heel tilsammen syet; de andre hans Klæder vare endeel af grofft Klæde, endeel af Sælhunde Skind. Næst ved Siden af ham laae en gl. forbrugt Kniv, hvilken hand førte med sig til Island til et Tegn. Denne Skipper Jon skal 3de Gange med sine Folk være fordreven hen til Grønland, hvor over han og fik det Bie-Navn, Grønlænder.

Biskop Amund af Island, skal i det 16. Seculo have været der under Landet, og seet Folket drive deres Qvæg i Grindene.

En Skipper fra Hamburg dreven der til Land, og træffet Vestigia efter de gl. Indbyggere.

Denne Relation kand ikke være over et 100. Aar gammel, inq. Theodor. Torlacius, af den Aarsage, at disse Annales ere endnu ikke 30. Aar gammel, siden de bleve annoterede af Biörn paa Skardsaa.

Samme Autor beretter ydermere, at der ofte ved Hav-Siden udi Island er bleven funden gamle Støkker Bredder af Baader, hvilke, hvor Kanterne vare tilsammenføyede, vare en Haands-Breed tilklinede med Liim af Sæle-Hunde Spek. Men nu er det beviisligt, at saadan Slags Beeg var ingensteds brugelig

Ved Havsiden udi Island er funden gammel Støkker Bredder af Baader, som fordum brugtes i Grønl.

uden i Grønland. En ligesaadan Baad var det Aar 1625. opdrevet paa et Næs ved Reiche Strand, meget konstelig tilhobe føyet og med Nayler befested, og lignede den Baad, paa hvilken fordum Asmund Kastenrazius Anno 1189. med 12 Mand var kommen over til Island, og var sammen heftet med Træ-Nayler og Seener af Dyr. Og dette tillegger og Biscop Theodorus udi sin Bog, som han har skrevet de novitiis Grönlandorum indiciis: at for nogle Aar siden blev funden opdreven paa den Øster-Side af Island en Aare, hvorpaa var teignet med Runne Bogstaver: oft var ek dasudar ek dro dik ɔ: Ofte var jeg tret, da jeg drog dig. Hos en Tydsk Autorem ved Navn Dithmarum Blefkenium, finder jeg ellers en Beretning om en Munk, som skulle være fød i Grønland, og med Biscopen der sammesteds Anno 1645. skal være reyst til Norge, og levede siden udi Island 1546, hvor hand, efter hans Beretning, personlig skal have talt med ham. Denne samme Munk skal have fortalt forunderlige og mærkværdige Ting om et Dominicaner Closter udi Grønland, som kaldtes St. Thomas Closter, udi hvilket hand udi sin Barndom af sine Forældre var bleven hensatt for at vorde en Munk. Men som samme Blefkenius bliver i dette saa vel som andet, som hand ydermere udi sit Skrifft formelder om, af Arngrim udi hans Anatome Blefkeniana refuteret, kand man denne hans Relation ikke for troeværdig antage. Ikke dismindre bliver det dog af en og anden Autore stadfest, hvad som af oftmelte Blefkenio er anført. Erasmus Franciscus udi hans Ostindians og Vestindians Statz-Garten, melder en Steds, hvor hand iblant andet ogsaa handler om Grønland: at en Dansk Søe-Capitain, ved Navn Jacob Hal, skal af Kongl. Majestet engang være beordret at forrette en Skibsfart til Grønland, og kom først til Island, hvor hand af den der værende Kongelig Danske Statholder loed sig om et og andet, betreffend Grønlands Beskaffenhed, informere, hvor om hand tilforne intet vidste. Og for at faae dis nøyere Underretning om alle Ting, forestillede man ham en Munk, som skulde være fød i Grønland, om hvilken Jacob Hal self udi sin korte Grønlandske Beskrivelse (ex citato Autore) efterfølgende formelder: Udi Island har fordum været et Munke Kloster, kaldet Helgafield, udi hvilket, om endskiønt det da var øde og af Brug, dog endda opholdte sig en Munk, som var fød i Grønland og havde et breedt Ansigt og var bruun af Farbe. Denne Munk fordrede den Kongl: Stat-Holder for sig udi Jacob Hals Nærværelse, paa det han kunde fortælle ham noget om Grønlands Beskaffenhed. Der han nu var fremkommen, og havde fornummet, hvorfor man loed hannem hente, fortalte han, hvorledes han, da han endnu var gandske ung, blev af sine Forældre hensat udi Closteret, der efter han af Biscoppen udi Grønland, under hvilken han var bleven en Munk, affordret og reyste med ham til Norge, hvor han submitterede sig Biscoppen af Thrundhiem, under hvilken og alle Islandske Præster henhørte, og der de nu igien vare komne tilbage, har han atter begivet sig udi sit Closter. Saadant skal være passeret udi det Aar 1546. Der efter fortalte han, at udi St: Thomæ Kloster, hvorudi han havde været, var en Brønd med gloendes heet Vand, som ved Rør blev ledsaget igiennem alle Gemakkerne og giorde alle dem varme. Men om denne Relations Vished har man og Aarsag at tvile, siden man

Blefkenii Beretning om en Munk, som skulle være fød i Grønland.

Er refuteret af Arngrim.

Jacob Hals Relation om forbemelte Munk og andet mærkværdigt dets angaaende.

finder slet intet derom udi vore Danske Archiver og Annales. Ellers hvad St. Thomas Closter i Særdeleshed er angaaende, da har det nok sin Rigtighed, saasom det og findes udi de gl. Grønlandske Historier antegnet. Samme Dominicaner-Closter skal og fordum Nicolaus Zenetur, en Venetianer (som skal have været Kongen af Dannemarks Capitain til Søes) have beseet Ao 1380, der han ogsaa engang af Hændelse blev fordreven der til Landet. Hans Relation bliver af Kirkero anført og er af denne Indhold. Man seer og her et Dominicaner Kloster, som er St. Thomæ consecreret, og ikke langt derfra et Ild sprudende Bierg, under hvilket en gloende Brønd med heed Vand udvælder. Dette gloende Vand bliver ved Rør leedsaget ind udi Klostered, og ikke allene varmer alle Munkenes Cammere, ligesom hos os Stuer og Gemakker ved Ild blive giorde varme, men endogsaa Spisen, ja Brød bliver derved bagt. Dette Ild sprudende Bierg kaster fra sig megen Pimsteen, hvoraf det gandske Kloster er opbygt, disligeste er der vunderskiønne Hauer, som vandes med dette heede Vand, og bær adskillige Blomster og Frugter; men efter at det heede Vand er løbet igiennem Hauerne, falder det i næst-liggende Bay. Der af kommer det, at den aldrig fryser, saasom ogsaa for den Skyld utallige mange Fiske og Fugle sig derhen forsamle og giver Indbyggerne god Næring.

Denne Relation er ikke heller at forlade sig til.

Udi St. Thomæ Closter udi Grønl: er en gloende Brønd, hvoraf Vandet ved Rør bliver ledsaget igiennem alle Gemakker.

Af anførte Beretninger er meest tilforladelig Biörn af Skardsaa hans Relation om Biscop Amund af Skalholt, som drev hen over til Grønland. Hvoraf sees at Øster-Bygd haver været ved Magt hen ved 150 Aar efter at Seiglatzen og Correspondencen ophørte imellem Norge og Grønland, og derfor mueligen vel endnu kand ikke være aldeeles øde af de gl: Norske Bebyggere. Af itzige Grønlænder har man slet intet visse der om kundet udfritte, saasom de have ingen Correspondence med dem, endten fordi de for Jis ikke kand komme der hen, eller af Frygt for, at de af dem skulle blive ihielslagne og opædte; thi de beskriver dem for grumme og Barbariske Folk, der slaer Fremmede ihiel og æder dem op. Dog efter deres Beretning, som have været et got Stykke omkring paa den Øster-Siide, findes saa vit de have været, nu ingen anden Slags Folk, end som paa den Vester Siide. Men hvorledes det dog maa være tilgaaet, at Øster-Bygd, som har været saa sterk af Norske og Islandske Folk, som bestoed af 12 Kirke-Sogne og 190 Landsbyer, foruden Biscops Sædet, og 2de Closterе og til Aar 1540 omtrent har været i Hevd, saa omsider skal være ødelagt, kand man ikke udtænke og udfinde. At nogle meene, at den sorte Pest, som grasserede udi de Nordiske Lande 1348, ogsaa har udryddet Folket udi Grønland, har ingen Grund; thi til 1406 havde endda Farten og Seiglatzen continueret til Grønland, og til 1540 omtrent seer man og, at den har været ved Magt. Derfore skulle den nu være aldeles øde af de gamle Norske Folkes Afkom, da har det uden Tvil gaaet dem, som de andre i Vester-Bygd, der af Skrellingerne ere blevne ihielslagne.

Biörn af Skardsaa Relation om Biscop Amund af Skalholt er mest at fidere paa.

Idsige Grønlændere veed intet til visse om Østerbygd at berette.

Dersom Østerbygd er nu øde af de gl. Norske Folkes Afkom, da er det uden Tvil gaaet dem som de andre i Vesterbygd.

Man har derfore efter 100 Aars Forløb, fra den Tid, at Correspondencen imellem Grønland og Norge ophørte, været meget curieuse for at indhændte Kundskab om Østerbygds Tilstand og Beskaffendhed og samme at op-

Erke Biſpen af Thrundh. E. Walchendorphs Forſæt at ville opſøge Landet igien. Neſt ham K. Frid. den 1ſte men gik ey heller an.

K. Christian 3die udſente Skibe til Grønl. men kunde ikke finde Landet.

Mogens Heintz af Kong Friderich den anden udſent. Saae Landet, men kunde ikke komme der ind.

Foregav, at hans Skib ikke kunde komme fort for forborgne magnetiſke Klipper i Grunden.

Eller holdet af den Fiſk Remora.

ſøge og finde. Hvor da Erke-Biſpen af Thrundhiem, Erich Walckendorph, var den førſte, ſom tænkte paa Grønland, og paa egen Bekoſtning ville have ſendt Skibe til at opſøge Grønland; men blev udi ſit Forſætt hindret af Kong CHRISTIAN den 2den, i hvis U-gunſt han var falden. Neſt Erke-Biſpen ſkulle Kong FRIDERICH den 1ſte hafft i Sinde at ſende Skibe til Grønland, men kom ikke heller til nogen Effect og Fremgang. Men Kong CHRISTIAN den 3die, ſom Lyscander formelder, udſendte vel Skibe at opſøge Grønland, men med u-forrettet Sag kom tilbage og kunde ikke finde Landet. Kong FRIDERICH den 2den fuldte ſin Sal: Hr: Fader ſaa vel udi Regieringen, ſom i ſit Forehavende, og Ao: 1578. udſendte Mogens Heinsön, en berømmelig Søe-Helt udi de Tider, at ſøge efter Grønland. Den ſamme, efter megen udſtanden Fare og Beſværlighed af Jis og Stormvinde, fik vel Landet i Sigte, men kunde ikke komme der ind; hvorfore hand og med uforrettet Sag maatte vende hiem igien, og foregav, at han vel kunde have kommet ind i Landet, hvis hans Skib, ſom han ſluttet af forborgene Magnetiſke Klipper i Grunden, ikke havde bleven opholdet i ſit Løb, ſaa det i aaben Søe, uden at hindres af Jis, ſtod ſtille og kunde ikke komme fort, ſkiønt Vinden var ham til Villie, og det temmelig kuldede, der over hand blev forſkrekket og gik til Dannemark. Men de rette Magnet Klipper, ſom opholte den Mogens Heinsöns Skib, har uden Tvil været enten Frygt, med beholden Skib og Folk at kunde kommen igiennem den forſkrekkelige Hob Jis, hand fant for ſig, eller og contraire Strøm, ſom er befunden, ved Staten-Huk at gaae ſaa ſterk, at Skibene med ſine fulde Seil lit kand avancere imod den. Det ſom andre foregiver, at han af den Fiſk Remora (uden Tvil Kracken i Nordland) o: Skibs Holder, ſom der fabuleres, maa være opholdt i ſit Løb, er ligeſaa urimelig og utroeligt ſom det forrige, at Magneter i det dybe Havſens Grund ſkulde kunde holde et Skib udi ſit Løb oven paa Havet.

Martin Forbisser en Engels Mand af Dronning Elizabeth udſent at opſøge Grønland.

Kom til Landet og treffede vilde Folk.

Skal derfra have hiemført 300 Tønder Sølf-Sand

I hans Relation befindes megen Falſkhed og Urigtighed.

Samme Aar, ſom Mogens Heinsön blev udſent til Grønland, formelder Hiſtorierne, at en Engelſk Capitain, ved Navn Martin Forbisser, blev af Dronning Elizabeth udſent til at efterſøge dette Land. Hand ſaae og Landet, men kunde ikke komme der ind for Jis og tiltagende Vinter Dage, hvorfore hand vente hiem igien. Næſte Foraar der efter blev hand udſent med trende Skibe. Efter megen udſtanden Farlighed af Jis og Storm-Vinde kom hand dog omſider til Landet og treffede vilde Folk, hvilke, der de ſaae de Engelſke komme til ſig, bleve forſkrekkede, forlode deres Hytter og ſkiulte ſig hiſt og her. Nogle løbe høyt paa Klipperne og ſtyrte ſig i Havet. De Engelſke forføyede ſig til de Vildes Hytter, hvor de fant en gammel Kierling og en frugtſommelig Qvinde med et lidet Barn, ſom de bemægtigede ſig. Her ſammeſteds ſkal de have fundet en Slags Sand, ſom holte Sølf og Guld, hvor af de fylte 300. Tønder og førte hiem med ſig til Engeland. Men hvad denne Guld- og Sølf-Sand er angaaende, da tviler jeg gandſke paa, at de den haver fundet paa den Grønlandſke Siide, hvilket jeg faſt ſlutter af hvad bemelte Forbisser melder om de næſtgrentzende Folkes Civilité og Skikkelighed, om hvilke han ſkriver, at de havde en Fyrſte over ſig, ſom de kaldte Kakiunge, og af Under-

saatterne blev baaren paa Skuldrene, og skal have været herligen klæd og med Guld og dyrebare Steene beprydet, som aldeles ikke riimer sig med Grønland og des enfoldige Indbyggere; men har uden Tvil været det Sølf- og Guldrige Peru og Mexico udi America, hvorfra hand og uden Tvil har ført bemelte Sølf-holdende Sand.

Men vi lade denne uvisse Beretning fare, og allene see hvorledes det har lykkedes for de høylovlige KONGER udi Dannemark, med deres Omhue og Flittighed, at faae Grønland opsøgt. Og da finder vi, at efter Kong Friderich den anden, har Kong Christian den 4de, med stor Bekostning 4re Gange sendt Skibe til Grønland, endskiønt hans Fader og Far-Fader forgiæves havde forsøgt derpaa. Den første Skibsfart skeede under Godske Lindenov med 3de Skibe. Og skal efter Beretning, Lindenov selv med sit Skib være anlandet paa den Øster-Siide af Grønland (som jeg dog tviler paa), men fant ikke andre end Vilde og u-civiliserede Folk for sig, af samme Sæder og Beskaffenhed, som dem, Martin Forbisser havde antreffed. Hand blev der liggende udi trende Dage, hvor da imidlertid de vilde Grønlænder kom til ham, og imod adskillig smaa Kram, af Kniver, Naaler, Speiler etc. tilførte ham adskillig Slags Skindvahrer samt Stokker af kostbare Horn. Der hand lettede Anker og igien vilde begive sig derfra, førte hand 2. Mænd bort med sig, som bleve tilbage udi hans Skib, hvilke, som de giorde deres yderste Fliid at undflye og vilde støtet sig i Havet, da maatte de binde og forvare dem. De andre paa Landet staaende, der de saae hvorledes de toeg disse 2. deres Landsmænd fangne og vilde føre bort med sig, begynte skrekkelig at hyle, kaste med Stene og skiøde med deres Piile paa Skibs-Folket, hvorfore de med et Canon-Skud var foraarsaget at forskrekke og bortjage dem, og derpaa fortsatte deres Reyse. De andre 2 med Lindenov udgaaende Skibe søgte forbi Cap Farvel indtil Fretum Davids, hvor de fant mange skiønne Havne, lystige og grønne Enge, og der samme-steds vilde Folk, ligesom tilforne. De skal og ved de Grendtzer have treffet an nogle Stene, som holdte Sølf, hvilke de førte med sig, hvor af 100. Pund gav 26. Untzer Sølf (her er det atter uvist om det har været paa den Grønlandske Siide, eller lige tvert over paa America Siide). Disse toeg og 4re Vilde med sig og førte hiem til Kiøbenhavn.

Kong Christian den 4de udsent 4re Gange Skibe til Grønland.

Den første bragt med sig fra Landet 2de vilde M: ved Lindenov.

Paa de andre 2 medfølgende Skibe bragte de med sig nogle Metal Stene som holte Sølf. Nok 4re vilde Mænd.

Den anden Skibsfart loed denne høylovlige KONGE giøre Anno 1606. med 5. Skibe, ogsaa under Admiral Lindenovs Anføring og Commando, havende med sig de trende Vilde (den fierde døde under Veis), som de forrige Aar toeg med sig fra Landet. Denne Gang toeg hand sin Cours forbi Cap: Farvel hen indtil Fretum Davids, hvor hand besaae en og andre Platzer, og derefter forsøgede sig hiem igien.

I den 2den bleve de 4re Vilde igien overbragte, men den ene døde under Veis.

Den tredie og sidste Skibsfart foretoeg sig høyst bemelte Kongl. Majestæt med 2. Skibe under en Holsteinske Capitain Carsten Richartz Anførsel; men for megen forefindende Jis kunde hand ikke komme til Landet, hvis høye Klipper han ikkun saae langt borte, og maatte saa med u-forrettet Sag og denne Gang vende tilbage.

I den 3die saae de Landet langt borte, men kom ikke der ind.

Capitain Munches Skibsfart 1616.

Men den 4de Skibsfart, som Kong Christian den 4de foretoeg ved Capitain Jens Munch Anno 1616. henſigtet ikke til Grønland at opſøge, men at ſøge en nye Fart imellem Grønland og America til China, om hvis udſtanden Fatalitæter Capitain Jens Munches egen Relation er at læſe.

Et Compagnie udi Kiøbenhavn 1636 udgiør den 5te Skibsfart til Grønland.

Den 5te Skibsfart udi Kong Christian den Fierdes Tid blev foretaget af et Compagnie her i Kiøbenhavn 1636. For hvilket Compagnie Hoff-Mæſteren eller Cantzlern Christian Friis var Hovet og For-Mand, ſom Lyscander fortæller. Samme Compagnies Skibe, ſom vare tvende, forfaldt paa den Vestre Side af Grønland udi Strat David, hvor de drev en liden Handel med de Vilde; men det var dem ikke om den ringe Handel at giøre. Men Skipperen, ſom førte Skibet, vidſte en Sted ved den Custe, hvor der fantes en Sand, ſom af Farve og Vegt var ligeſom Guld. Af denne formeente koſtbare Sand fylte de begge Skibene og gik hiem igien. Men efter Hiemkomſten til Kiøbenhavn, blev denne Sand af Guld-Smedene proberet, og ſom de ikke vidſte at bruge noget der af, blev Sanden efter Hoff-Mæſterens Befalning udſtørt i Søen. Dog ſkal for Curieusitet Skyld en liden Deel der af været bleven conserveret, hvor af ſiden en til Kiøbenhavn ankommen Konſtner ſcheidede got Guld. Skipperen, ſom af god Meening havde været Aarſage til denne Skibsfart, og der over var falden i Unaade, døde kort der efter af Chagrin; og ſaaledes bleve de ſkilte, ſaa vel med den hiembragte Skat, ſom nærmere Kundſkab og Underretning om Stedet hvor den fantes, hvilken Skipperen hos ſig ſelf holdte forborgen.

Førte en gunſt Sand derfra, ſom ſkulde holdt Guld.

Anno 1654. under den høylovlige Konge, Kong Friderich den Tredies Regiering, blev af den ædele fornemme Mand Henrich Muller udſent et Skib til Grønland, under David de Nelles Anføring. Hand kom til Grønland og førte hiem med ſig trende Qvindes Perſoner, hvis Navne vare Kunelik, Kabelau og Sigokou. Diſſe Qvinder, efter Biſp Torlais Formeening (ſom havde beſeet Capitainens Journal), ſkal være tagne i Grentzerne ved Herjolsnes paa den Oſter-Siide, ſom Tormod: Torfæus beretter, men det er falſk; thi de vare tagne paa den Veſter Side ved Bals Revier, hvilket nogle endnu levende Grønlænder her ſammeſteds kunde mindes, og vidſte og at ſige os deres Navne, ligeſom i Hiſtorien antegnet er.

Anno 1654. under Kong Friderich d. tredies Regiering atter udſent Skib fra Kiøbenh. til Grønland; ſammebragte 3de Qvindes Perſoner med ſig derfra.

Anno 1670. ogſaa Kong Christian d. Femte udſent Skib til Grønland.

Den Sidſte ſom til Grønland at opſøge og recognoscere blev udſendt, melder Torfæus udi hans Historia Grönlandica at være Skibs-Capitain Otte Axelsön og det Anno 1670. af høylovlig Ihukommelſe Kong Christian den Femte. Hvordan denne Skibsfart har afløbet, og hvad Nyt den har medbragt, veed hand ikke at berette. Dog melder Arngrim Vidalin udi hans Grønlandſke Beſkrivelſe Msc: Part. 3. Cap. 1. at allerhøyſt-bemelte Kongl. Majeſtæt har udi ſin Regierings Tid med ſtore Privilegier invitered Commerce-Raad Georg Tormöhlen af Bergen, til oftmelte Grønlands Opſøgelſe, hvorpaa bemelte Sr. Tormöhlen 1674. ikke allene udruſtede Skibe, og antoeg Folk, ſom ſkulle blive i Landet, men endog forſiunet Skibe og alle Ting med tilſtrekkelig

Ogſaa 1674 ligeledes ved Sr. Tormöhlen udi Bergen, foranſtaltet en Colonie til Grønland at overføre.

Nødvendigheder, loed tillave Hunser af Træ, som blev bragte i Skibet, for igien efter Ankomsten, at opsætte i Landet, disligeste Skyt og anden Amunition, som til saadan Entreprise reqvireredes. Men til all Ulykke blev samme Skib med indehavende Ladning til Dynkerken opbragt, hvor over og dette vigtige Dessein blev til intet.

Men blev opbragt til Dynkerken, og det forhavende Dessein til intet giort.

Der blev derfor siden i lang Tid ikke meere tenkt paa Grønland, førend 1721, da efter mange forhen af mig velmente giorte Forslag og Opmuntringer et Grønlands Compagnie udi Bergen, med Kongl. Allernaadigst Octroyes Erholdelse af den høylovlige Sal. Konge, Kong Friderich den Fierde, resolverte, ikke allene at sende Skib til Grønland, men endog at oprette der en Colonie paa 64. Gr., hvor jeg da self med min heele Familie og overgik, og i fulde 15. Aar forblev der i Landet. Imidlertid erkyndte jeg mig om al Leyligheden baade til Land og Vand, treffede ogsaa paa de Platzer, hvor vore gl. Norske have boet, som er Vester-Bygd. Hvor om alt, saavelsom alle de Fataliteter, dette Dessein har udstaaet: paa et andet Sted tilforne omstændelig er formeldet, og giøres ikke fornøden her at igientage.

Anno 1721. af et Grønlands Compagnie udi Bergen overført en Colonie til Gr. hvormed Autor self med heele Familie overgit.

Men som det fra Begyndelsen altid har været os mest at giøre om Øster-Bygd, som den beste og fornemste Colonie udi Grønland, at faae opsøgt, saa loed det da værende Bergenske Grønlandske Compagnie Anno 1723 mig ved Skrivelse forstaa, at Hans Kongelig Majestæt allernaadigst gierne saae, at der og blev giort nogen Anstalt til Øster-Bygds Recognoscering. For derfore at see dette disbedre udrettet, resolverte jeg self at paatage mig den Reyse, og recognoscerte langs Landet Søer efter indtil Huken, saasom intet Forbissers Strat, som nærmiste Vey til Øster-Bygd, efter Søe-Carterne, var at finde. Men siden Aarets Leylighed ville ikke tillade mig at være længere ude, saasom September Maanet var næsten til Ende, da Vinteren med Storm-Veir loed sig indfinde, var jeg foraarsaget at vende tilbage igien.

Anno 1723. blev og giort Anstalt til Øster Bygds Recognoscering.

For indfaldende Vinter-Dage maatte vende om igien.

Anno 1724. udsendte Compagnies Directeurer udi Bergen, efter Kongelig allernaadigste Villie, et Skib til at recognoscere Øster-Bygd, og søgte den gamle Seiglatz lige tvert over fra Island, for at komme over til Grønland. Men den skrekkelig Mængde af Driv-Is, som laae der langs Landet, giorde det Forsætt til intet, saa man og da, ligesom i de forrige Tider, med u-forrettet Sag, efter lang udstanden Møye og Farlighed for Is og Storm-Vinde, maatte vende igien fra Landet. Og efterdi nu ingen Apparance var med Skib at komme til Øster-Bygd, resolverte allerhøyst bemelte Kongelig Majestæt 1728. iblant andre store Bekostninger, ogsaa at oversende Heste til Colonien, i Forhaabning, med dem at kunde komme over Land til oftmelte Øster-Bygd, men intet var meere ugiørligt end dette; thi foruden at Grønland var et meget høyt og klippigt Land, hvor man ikke kand komme frem, da er det ogsaa gandske betagt med Is og Snee, som aldrig optøer. Herforuden var og 1729, efter samme allernaadigst Foranstaltning, giort Forsøg til Søes ved Leutnant Richard, som med sit førende Skib havde ligget Vinterleye ved

Anno 1724. fra det Gr. Compagnie udi Bergen, udsent Skib at recognoscere Øster-Bygd.

Men kunde ikke komme i Landet for Is.

Anno 1728. oversendte Kong Fr. 4de Heste til Gr. i Forhaabn. til Lands at kunde komme til Øster-Bygd, men forgiæves.

Disligeste til Søes 1729. ved Leut. Richard, men ogsaa forgiæves.

Colonien udi Grønland, og paa Retour-Reyſen giorde nok ſit Beſte med at komme til Oſter-Bygd, lige tvert over fra Island, men forefant det lige ſom de andre for ham, for Jis og megen Farlighed utilgiengelig.

Et andet Forſlag og Middel for at komme til Oſter-Bygd.

Af ſaadanne Forhindringer er man bleven næſten Haabesløs om nogen Tid at finde eller komme til Oſter-Bygd meere, og i mine Tanker var ikke andet end at ſpilde Penger unyttig, om man ydermere paa denne Maade ville forſøge derpaa. Ikke dismindre, ſaa er her dog endnu en Vey og Middel til overs for at komme til det ſaa ofte forgiæves ſøgte Sted, ſom endnu er uforſøgt, eller ikke fuldkommen udført, nemlig, langs Landet fra Staten-Huk eller Cap Cron-Printz Christian, opefter. Den Underretning, ſom jeg haver her om af Grønlænderne, ſom ſkal have været et temmelig Stykke om paa den Oſter Siide af Landet, beſtyrker mig fuldkommelig i den Tanke; thi ſkiønt Iſen i forſkrekkelig Mængde aarlig kommer drivendes ud langs Landet oven fra Spidtz-Biergen eller Nye Grønland og forbie Staten-Huk, ſom disputerer al Mueligheed, at Skib kand komme ſaa høyt op, ſom Iſen ligger, hvor den fornemſte Part af den Norſke Colonie haver været; ſaa ſkal der dog være Aabninger nær under Landet, hvor man kand fare med ſmaa Fartøyer; thi efter Grønlændernes Sigelſe, og ſom med egen Erfaring og er overenſtemmende, ſætter Strømmen alt udaf Fiordene langs Landet Syd-Veſt hen, ſom giør, at ingen Jis kand blive faſt liggendes, men giør Aabning og holder Iſen et Stykke fra Landet, ſaa Grønlænderne paa viſſe Tider ubehindret med deres ſaa kaldede Kone-Baade ɔ: ſtore Baader, har kundet fare frem og tilbage, ſkiønt de vel ikke har været ſaa langt, at de har ſeet og fundet noget af de gl. Norſkes forfaldne Huuſe og Bygninger, ſom utvilagtig ogſaa i ringeſte er at finde Rudera af paa den Oſter-Siide. Men ikke dette allene, men det er mig og af Hollænderne, ſom fare paa Grønland, for viſt berettet, at nogle af deres Skibe har en og anden Tid fundet Landet paa den Oſter-Siide gandſke frie for Jis indtil 62. Gr. Skal og have ligget i de yderſte Hav-Skiær der under Landet og giort en anſeelig og profitable Handling med de Vilde. Saaledes befant jeg det og ſelf 1736, da jeg igien fra Grønland hiem gik, og vi passerte Staten-Huk og Cap Farvel, og laae gandſke nær under Landet, hvor da ſlet ingen Jis var at ſee og fornemme, hvilket ellers er uſædvanligt. Men efterſom ſligt hender ſaa ſielden, ſaa er det gandſke uviſt og uſikkert med Skib at komme ſaa høyt op under den Oſter-Siide; men, ſom før er meldt, langs Landet fra Huken med ſmaa Fartøyer, bequemmeligſt lade ſig giøre, allerhelſt naar førſt en Loge bliver ſat imellem 60. og 61. Gr. paa den Veſter Siide af Landet, og bedre, om man fornemmer, at det var giørligt, paa den Oſter-Siide af ſamme Høyde. Skal derfore, efter de Beretninger, ſom de Gamle har efterlat os om Grønland, ikkun være 12. Norſke Miile til Soes, ſom er ubygd, imellem Oſter-Bygd og Veſter-Bygd, vid: Ivar Beri Relation (eller ſom andre ſkriver, at udi 6. Dage kand fares paa en Baad). Og de forfaldne Bygninger, jeg har antreffet imellem 60. og 61. Gr. uden Tvil er de Sydderſte paa den Veſter Siide, da vil det følge af Fornødenhed, at man haver ikke ſaa meget vidt at reyſe, førend man kommer til den Sydderſte Del af Oſter-Bygd.

Med ſmaa Fartøyer meenes kand inden ſkiærs fares til Oſter-Bygd.

Saaſom er befundet at Landet paa den Oſtreſide undertiden har været frie for Jis.

Naar en Loge er ſat under Syd, kand Oſter-Bygd allerbeſt blive recognosceret.

Naar man nu befant, at det var giørligt paa visse Tider, med smaa Fartøyer langs Landet at kunde komme op til Øster-Bygd af den Høyde af 63. og 64. Gr., og smaa Loger eller Colonier bleve satte hist og her, saa kunde der altiid holdes Correspondence imellem Logerne, og den ene blive assistered af den anden, skiønt Skibe ikke aarlig kunde komme til enhver, men ikkun til de Syderste. Bliver saaledes i mine Tanker en gandske practicabel og muelig Ting, ikke allene for engang at komme til Øster-Bygd, men end og aarlig at giøre Colonierne Undsettning, som der kunde blive satte og overførte.

Smaa Loger at sette hist og her.

Bliver og mueligt, at der kand holdes Correspondence imellem Logerne.

Cap. III

Grønlands Frugtbarhed og Gevexter samt hvad Metalliske og Mineraliske Steene der findes.

Hvad Landets og Jordens Frugtbarhed i Særdeleshed er angaaende, da kand det nogenledes eragtes af de Gamles Beskrivelser, hvor i der meldes, at paa Colonierne fødtes og fantes allehaande Qvæg og Creaturer, hvor af de fik Melk, Smør, Ost etc. i saadan Abundance, saa at der af og en stor Deel blev ført over til Norge, og for sin synderlig Bonité blev lagt til Kongens Mensal eller Fad-Bord, som det kaltes, indtil Dronning Margretes Tid. Saa meldes der og, at der paa underskeedlige Stæder voxte den beste Hvede, som nogensteds kunde findes, og udi Dalerne voxte der Olden paa Træerne, store som Æbler og vare gode at æde. (d) Udi Skovene havdes der skiøn Jagt af Rins-Dyr, Harrer etc. Og af Havet allehaande Fiskerie, saavelsom Sæle og Hvale, hvoraf alt Indbyggerne havde god Næring. Og om endskiønt saadan Herlighed til Deels er der nu ikke at treffe, saasom de gamle Colonier ere øde af Folk og Qvæg, og Jorden ligger udyrket, saa er det dog gandske mueligt, at de gamle Jorde-Platzer, hvor de Norske fordum have boet, kand bringes igien til sin forrige Herlighed, hvis de igien bleve besatte med Folk og Qvæg, saasom der sammesteds er allevegne meget skiønt Gres, fornemmelig fra 60. indtil 65. Gr. Udi den store Fiord, som udi Søe-Carterne kaldes Baals-Revier, men nu Haabets Bay (efter den Danske Colonie, som ligger yderst i Gabet paa den), er paa begge Siider af Colonien mange skiønne Platzer, hvor meget Qvæg kand fødes, og derforuden god Næring af Land og Vand. Skove eller Træer haver jeg paa den Vester-Side vel ingen treffet af synderlig Consideration, dog voxer der inde i Fiorden allevegne smaa Kratt i Mængde af Birk, Elle og Wier, hvormed Colonierne nok kunde være tient til Brænde-

Grønlands Producter for sin synderlig Bonité i fordum Tid lagt til Kongens Bord.

Kand endnu bringes til forrige Herlighed.

Fra 60 à 65 Grad ere skiønne Gres Enge.

Men ingen Skov eller Træer uden Kratt.

(d) En Grønlænder længst Sønden fra Staten-Huk har fortalt for min Søn, i Anledning af det, hand saae nogle Citroner hos ham, at der voxte slige, dog ikkun en fierdendeel saa store, paa de Træer, som han havde seet der Søer. Det har uden Tvil været de ommelte, saa kallede Olden.

fang. Den beste Skov har jeg fundet imellem 60. og 61. Gr., hvor der er Birke-Træer, 2 à 3 Favne høye og noget tykkere end en Arm eller Been, smaa Enebær-Træer voxer her ogsaa i Mængde, hvor paa Bærene ere saa store som graa Erter. Den Urt Qvaun ɔ: Angelica voxer der ogsaa i Abundance. Disligeste vild Rosmarin, som har Lugt og Smag ligesom Terpentin, og ved Distillation giver en skion Ollie og Spiritus af sig, og ere begge befunden i Medicinen ypperlige. Det skionne Cochleare Gres, som er den ypperste Remedium for Scorbut, groer allevegne i Grønland ved Havsiden, er ikke saa bitter af Smag, som den der voxer hos os, men dens Brug har ofte, snart at sige, giort miraculeuse Virkninger paa de Syge. Der voxer og et Slags Gres med gule Blomster, hvor af Roeden om Foraaret lugter saa skion som en Roese, den samme spiise Grønlænderne og befinde sig vel der af. Vild Timian voxer inde i Fiordene allevegne ved Siden af Biergene, og giver en overmaade liflig Lugt af sig, naar Soelen er nedgangen. Den Urt Tormentille har jeg og seet der, med mangfoldige flere, som jeg nu ikke kand erindre mig, ey heller kiender og veed at give Navn. Deres Gestalt og Skikkelse kand sees af hosfoyede Figurer. De fleste Slags Bær, som der voxe, ere Blaa-Bær, Tytte-Bær og Krække-Bær. Multe-Bær voxer der vel og, men kommer sielden til Fuldkommenhed for Taagen Skyld, som ligger iidelig over Oerne paa de Tider de skal knoppes. Paa den Høyde af 60. til 64. Gr: seer Landet best ud og ere og de beste Platzer, og synes ogsaa at være bequem til allehaande Grøde at bære, ja ere endnu kiendelig at see Agerne, som fordum har været. Udi nærmiste Fiord ved Colonien jeg var, har jeg vel engang forsøgt at saae Byg, som skiød deylig op og stoed i sine fulde Ax ultimo July, men kom dog ikke til Fuldkommenhed for Natte-Kulden Skyld, som medio Augusti lader sig indfinde, fra hvilken Tid det stoed stille og fik ingen Forbedring indtil September. Dog eftersom det var Korn, som var voxet ved Bergen udi Norge, behøvede det vel en længere Sommer til sin Fuldkommenhed; men Korn, som var voxet i Nord-Landene, vilde uden Tvil i Grønland bedre arte sig, saasom Climaterne paa begge Stæder nogenledes kommer overeens. Roer og Kaal groer der meget vel, dog fornemmelig Roerne, som blive temmelig store og af en extraordinarie god og sød Smag. Hvad som nu er melt om Grønlands Frugtbarhed, skal forstaaes ved den Høyde af 60. til 65. Gr., men tager af efter Climaternes Diversitet; thi lengst under Nord voxer slet intet, saa der er et saa steil og ufrugtbar Land, at Grønlænderne, som der boe, ikke engang kand faae saa meget Gres, at de kand legge i deres Skoe (som skeer for at være varme paa Fødderne), men maa kiøbe det Sønden fra.

Adskillige Urter voxer ogsaa i Grønland.

En Slags Urt, hvis Roed lugter som en Roese.

Jorden synes og bequem til allehaande Grøde at bære.

Byg er saaet, men kom ikke til Fuldkommenhed.

Lengst under Nord voxer slet intet Gres.

Metaller og Mineralier angaaende, da har jeg seet gandske lidet til sligt udi Grønland. Et Par Miile Sønden for Colonien Got-Haab paa et Næs, er at see i Bierget hist og her noget grønt som Spanskgrøn, som giver tilkiende, at der er Kaaber. Mig er og af Grønlænderne tilbragt noget som havde Udseende ligesom Blye-Ertz. Disligeste findes der megen Svovel-Kiis, som seer ud ligesom pur Messing. Paa mine Recognoscerings-Tougter treffede jeg engang an, paa en Oe, en brand-gul Sand, hvor udi gik Sinober røde

Ertzer seer man lidet til i Grønland.

Jo. F.

Aarer, samme sendte jeg over til Compagnies Directeurer udi Bergen for at lade forsøge, om der var noget got der udi, hvor mig da igien blev tilskreven, at jeg maatte see til at faae bragt til Veye af samme Sand det meste mueligt var; men jeg var aldrig god for at finde Stedet igien, som den var paa, saasom samme lille Øe laae iblant mangfoldige andre, og det Tegn jeg satte derpaa, af Veyret var nedblæst. Ikke dismindre har man dog siden hist og her fundet nok af samme gule Farve, hvilken, naar den bliver brendt, faar en brun-rød Couleur, saasom den og af sig self med Tidens Længde bliver rød, og findes allevegne nok af udi Grønland. Om denne Sand er af det Slags, som Martin Forbisser fordum bragte fra Grønland og skulde holdet meget Sølf, og der efter ogsaa 1636. af et af det Grønlandske Compagnies Skibe i Kiøbenhavn af Strat-David blev hiembragt, hvilken sidste skal have haft en gul Farve (hvor om tilforne er melt), veed jeg ikke. Jeg haver vel efter den ringe Erfarenhed, jeg i Chymien haver, forsøgt ved Extraction og Præcipitation at bringe noget der af, men har intet fundet. Men anden Slags Guld eller Sølf holdende Sand er mig i Grønland ikke forekommet. Der findes ellers en Slags rød Bierge Cristal, ligesom der og er hvid Cristal, i den røde findes nogle Particulæ Solis, hvilke dog ikke uden ved en Spagyriske Konst kand til Veye bringes. Af det saa kallede Steenflachs eller Asbestus findes der heele Bierge. Af udvortes Ansеende er den ikke anderledes end som en Steen, men lader sig klyve og rive ligesom et Stokke Træe, og er indvendig fuld af lange Trefter eller Traaer ligesom Straae eller Høe, hvilket, naar Steen-Grusset bliver banket der fra og bortskyllet, lader sig twinde som en Traad. Samme, saa lenge det har Fedme som Ollie eller Thran hos sig, da brænder det og bliver dog ikke fortæret og til Aske. I Circumferentzen af Colonien Got-Haab paa 64. og 65. Gr. findes megen Veiksteen eller uegte Marmor af diverse Couleurer, blaa, grønne og røde, item gandske hvide, og hvide med sorte Spetter udi. Heraf giøre Grønlænderne sig self adskillig Slags Kar, saasom Lamper og Kiedler at kaage udi, og taaler den sterkeste Ild, saa at ogsaa Diegler at smelte Metal udi kand giøres der af. (e) Af denne Slags Marmor skal efter Petri Claudi Undalini Beretning udi hans Norges Beskrivelse fra Grønland være ført over til Thrundhiem Domkirkes Opbyggelse. (f)

Brand-gul og brun-rød Farve er der nok af.

Om den er det Slags Sand, som fordum skal være ført der fra, og holte Sølf og Guld, veed man ikke.

Grønlandske Cristal og Rubiner.

Asbestus.

Marmor eller Veiksteen

Taaler sterkeste Ild.

Af Gevexter i Havet ere, foruden adskillige Conchis og Muschlinger, ogsaa Coral-Træer, hvoraf jeg dog ikkun har seet et, og samme af en smuk Gestalt og Skikkelse.

(e) De Kedler og Lamper, som Grønlænderne under Syd giøre af denne Sten, holdes meget rar og dyre, saa at de, som boe under Nord (hvor slig Steen ikke findes), maa betale for en liden Keedel 8. à 10. Rins-Dyrs Skind, og for en Lampe 2. 3. a 4. Hvalfisk-Barder, eller ligesaa mange Rin-Skind.

(f) Under Syd, imellem 60. og 61. Grad, skal, efter Grønlændernes Beretning der Sønden fra, være et gloende heet Vand, af en Metalliske Art; saasom omkring des Bredde ligger noget som er grønt, ligesom Spansk-Grøn. Samme Vand skal og have den forunderlig Kraft og Egenskab, at det kand borttage Skab, naar man toer sig der udi, item: tager Raadenhed og sorte Pletter af gl. Skind, naar de legges der udi, saa de bliver nye igien.

Et Metalliske Vand af en forunderlig Krafft og Egenskab.

Cap. IV.

Om Himmelens og Luftens Constitution og Temperament.

Udi Grønland falder sielden Regn og stormende Veir (besynderlig udi Disco-Bugt paa 68. Gr., hvor der den heele Sommer er nesten alle tider got Veir og klar Soelskin), dog er det stormende Veir, der falder extraordinaire haardt, fornemmelig af Sønden; thi saa snart Vinden kommer til Syd-Ost, springer den strax om til Sønden og Sydvest, oftest med et forfærdelig og stormende Veir, da den løber gandske om til Vesten og Norden, og stilles af igien med smukt Veir. Var ikke den slemme Taage, hvor af dette Land, besynderlig ved Havsiden, jevnligen er plaget og infestered heele Sommeren, da var det et Veir got Land. Naar Luften er klar og ingen Taage er, som skeer, naar Vinden er Osterlig, da er der saa varmt som nogen Sted. Saa at endog den salte Søe, som ved høyt Vand er bleven staaende tilbage igien i Bierge-Hullerne, naar Vandet var udfalden, inden Aftenen er bleven coagulerit til deyligt hvidt Salt. Det har engang hendt sig, at der et heelt Fierdings Aar har været saadant deyligt varmt Soelskin hver Dag, og imidlertid ikke falden en Regn-Draabe. Dog er Sommeren ikke ret lang, thi fra ultimo May og til Medium Sept. kand det ikkun regnes for Sommer, det øvrige er altsammen Vinter. Vinteren angaaende, da er den paa den Høyde af 64. Gr. maadelig, men Norden fore, fornemmelig paa 68. Gr. og høyere, er Kulden extraordinaire skarp og haardt, saa at endog Fransk Brendeviin i Huus kand bond fryse. Over Mundingen af Skorsteenen, hvor Rogen gaar ud, legger sig Jis, og ofte fryser til. Ultimo Augusti begynder Jisen allerreede at legge sig der over Søen, og tør ikke igien førend i April og Majo, ja undertiden ikke førend sidst i Junio. Det er merkeligt, at det er befunden, at der er meget koldere om Vest end om Ost, skiønt Stæderne ligge under en Poli Høyde som for Exempel i Grønland frem for i Norge. Men endskiønt der i Grønland er meget kaldere end i Norge, saa falder der dog ikke saa meget Snee, som i Norge, besynderlig indtil Fiordene, hvor neppe nogen Steds er at finde, at Sneen ligger een halv Alen tyk over Jorden. Ikke dismindre er dog det heele Land op til Fields med Jis overdekket, som aldrig optør; saa intet af Landet er bart, uden hvad som er beliggende ved Søe-Kanten og inde i Fiordene, hvor fornemmelig er smukt grønt, efterdi Solens Straaler concentrerer sig der udi Dalerne og imellem de høye Klipper og foraarsager en meget sterk Heede om Sommeren, men saa snart Soelen er nedgangen, giør de kaalde Jisfielde strax sin Virkning, saa man vel kand taale Klæderne paa. Foruden den fæle Jis, hvormed Landet er bedekket op til Fiels, driver der og en forfærdelig Hob Jis udi Søen, baade flak Jis, eller Bay-Jis, saa velsom ogsaa Jisbierge, som stikker ligesaa dybt, og dybere under Vandet, end som over Vandet. Disse Jisbierge har sin Udspring af Jis-Fieldene til Lands; thi hvor Jis-Fieldet rekker ned til Søen, da brister saadanne store og forfærdelige Stykker der af og driver ud af Fiordene. Man maa forundre sig over de mange Slags Forme og Figurer, som saadanne Jisbierge præsentere; thi samme er at see ligesom store Kirker og Slott med Taarne paa, andre som

Grønland er et Veir got Land.

Søen bliver der ofte af Solens Heede coagulerit til Salt.

Kulden er extraordinarie haard, Norden for 68. Grad.

Er kaalder om Vest end om Ost.

Der falder ikke saamegen Snee, som i Norge.

Hvorfra de strekkelige store Jisbierge komme, som drive udi Søen.

Præsenterer adstillige forunderlige Figurer.

Skibe, der gaa med deres fulde Seigl; saa man ofte der med ere blevne fixerede, i det man har taget dem for virkelig Skibe, og giort sig Umage for at komme dem om Borde. Men ikke allene Skabelunen, men endogsaa de mange Slags Coleurer, som den haver, er at forundre sig over; thi somme ere blanke og hvide som den deyligste Cristal, andre blaa som Saphirer, andre grønne som Smaragder etc. Aarsagen til saadan diverse Coleur skulde man vel tenke, var noget metalliſk eller mineraliſk, efter Stedet, hvor den har ligget, eller Vandet, som den er frosset og coaguleret af; men Erfarenhed har givet tilkiende, at den blaa Jis genereres af ferſk Vand, og i Begyndelsen vel er hvid, men ved Tidens Længde indureres og bliver blaa. Den grønne Jis er af Salt Vand. Det er mærkværdig, at dersom man lader den blaa Jis i Varmen optøe og solveres til Vand, og derefter lader samme Vand igien fryse til Jis, da faar man ingen blaa Jis der af, som den var tilforn; men ikkun hviid. Hvoraf sees, at det volatiliſke Sulphur, som den af Luften har attraheret, ved des Resolution til Vand, igien exhalerer og forsvinder.

Haver og adſtillig Slags Coleurer.

Blaa Jis naar den solveris til Vand og igien coaculeret, bliver ikke blaa, men hviid.

Endskiønt der ofte om Sommeren er meget varmt udi Grønland, saa hører man dog sielden, at det tordner, eller seer at det liuner; hvortil uden Tvil maa være Aarsagen, at Heeden, som er om Dagen, bliver igien af Nattens Svalhed temperered, og de svovelagtige Dunster, som ellers Solen af Jorden opdrager, formedelst Nattens Kiølighed med den overflødige Dug igien nedfalder. Hvad ellers andre Meteora ere angaaende, saasom Regn-Buen, og det man kalder Dragen, Stierneskud og deslige, da forekomme de udi Grønland ligesaa ofte som i andre Lande. Fornemmelig sees det saa kaldede Nord-Lius, naar nye Maane er, alletider om Natten i klart Veir; og beveger sig hist og her over den heele Himmel med en utrolig Geſvindighed, og lyser saa klart, at man klarligen der ved kand læse udi en Bog.

Det tordner og liuner sielden i Grønland.

Nord-Liuſes hastige og forunderlig Bevegelse.

Der er ikke uangenemt om høyeste Sommer, efterdi der er da ingen Natt; men paa visse Steder skinner Soelen den gandske Nat igiennem. Derimod er der om Vinteren dis kortere Dag; dog er der ikke ret bellende mørk, men saa lyst, at man kand see at reyse hvor man vil, skiønt det hverken er Maaneskin eller stierneklar, hvortil uden Tvil Jisen er Aarsage, hvormed til deels Landet og til deels Vandet er bedekket, som giør en Klarhed i Luften, endskiønt Aarsagen kand og vel være denne, at Horizonten er nærmere Æqvator.

Solen gaar ikke under Horizonten høyeste Sommer.

Luftens Temperament er ellers ikke saa usund i dette Land; thi naar jeg undtager Scorbut og Brøst-Svaghed, som er Landets egentlig Svaghed, da veed man ikke af saa mange Slags Siugdomme, som man plages med i andre Lande; men denne Slags Sygdom foraarsages ikke saa meget af Kuldens Haardhed, som af det usunde taage-fulde Veir, som der jevnligen falder. Men at Grønland frem for andre Lande er saa megen Taage underkast, er uden Tvil den megen Jis, som baade ligger paa Landet og driver i Søen, Aarsage til. Fra April Maanets Begyndelse og indtil Julij Maanets Udgang, grasserer Taagen allermeest, men fra den Tid tager den jo meere og meere af.

Luftens Temperament er sund i Grønland.

Dog foraarsager Taagen Hoeste og Brøst-Svaghed.

Thi Frost-Røg og Damp er om Vinteren.

Men ligesom man om Sommeren er incommoderet af Taagen, saa er man om Vinteren, naar Kulden er skarpest, af Frost-Røg eller Damp, hvilken der ryger op af Søen som af en Skorsteen, og er saa tyk som den tykkeste Taage, allermest hvor der er en Fiord-Aabning. Det er forunderligt, at da der af slig Frost-Røg staaer saadan brendende Kulde, at den kand svie Huden af Ansigtet, naar man er uden for den, der dog, naar man kommer ind udi Frost-Dampen, bliver ligesom luunt, og svier ikke meere i Ansigtet eller paa Hænderne, endskiønt den ligesom Riim legger sig baade paa Haar og Klæder.

Forunderlig Harmonie imellem Kilderne paa Landet og den store Søe.

Her falder mig tillige ind at melde om den forunderlig Harmonie og Correspondence der i Grønland er observered at være i Veldekildene paa Landet og den store Søe eller Havet. Nemlig: at udi Springs-Tider o: nye og fuld Maane, da Søen er mest i Bevegelse og er størst Ebbe og Floed, da bryder og de dulte og forborgne Kilder paa Lande for en Dag; saa hvor man aldrig skulde tenke var Vand at finde, der sveller og velder det da ud, allermest om Vinteren, da Jorden er skiult med Is og Snee, skiønt man paa andre Tider ikke merker det allerringeste til Vand paa de Steder. Det kommer Physicis til at undersøge Aarsagen til slig Harmonie, og hvorfor Veldekilderne retter sig efter Ebbe og Flod, og Ebbe og Floed igien efter Maanen. Men det kand jeg ikke lade være usagt, at det er falsk, som nogle foregive, sc: at i Norge og i Grønland er ingen merkelig Ebbe og Floed at observere, vid. Wolfii vernunftige Gedancken von den Würckungen der Natur pag. 541. Thi der befindes den just at være allerstørst, saa Vandet i nye og fuld Maane, besynderlig om Vaaren og om Høsten, meere end 3. Favner høyt kand voxe og igien udfalde.

Udi Grønl. er extraordinarie Ebbe og Floed.

Cap. V.

Hvad Slags Diur og Fugle der findes paa Landet, og hvorledes Grønlænderne jage og skyde dem.

Grønlandhaver ingen skadelige Diur uden Hvid-Biørne.

Grønland haver ingen skadelige Diur eller Orme, undtagen Biørnen, endskiønt de samme holde sig mere paa Vandet end paa Landet, og det under Nord, hvor de mest idelig ligge paa Isen, og leve af Sælhunde og andre Fiske. Ved Colonien jeg var, kom de sielden tilsiune. De ere meget store og heslige af Gestalt, har hviide og lange Haar; ere meget begierlige efter Menniskens Blood. (g) Grønlænderne har ellers fortalt os om et andet Slags

Ere slemme oc søge efter Menniſker og Diur. Har deres Huuler i Sneen om Vinteren.

(g) Paa 76. Gr. omtrent skal i Synderlighed være saadan Mængde af Biørne, saa de ofte søge til Folkenes Huuse efter Rov; men da omkringsætte Hundene dem, hvor da de Vilde med deres Lentzer tillige falde an paa dem og dræbe dem. Angaaende Biørnens Leye om Vinteren, da ligesom de i Norge og andre Steder have Huuler i Jorden, hvori de ligge og forbierge sig, saa have de her udi Sneen. Og ere saadanne, efter Grønlændernes Sigelse, ligesom et Huus med Pillarer inden til. Om Foraaret komme de ud med deres Unger, uformelige og uanseelige, men i det de slikke dem, blive de velskikkede.

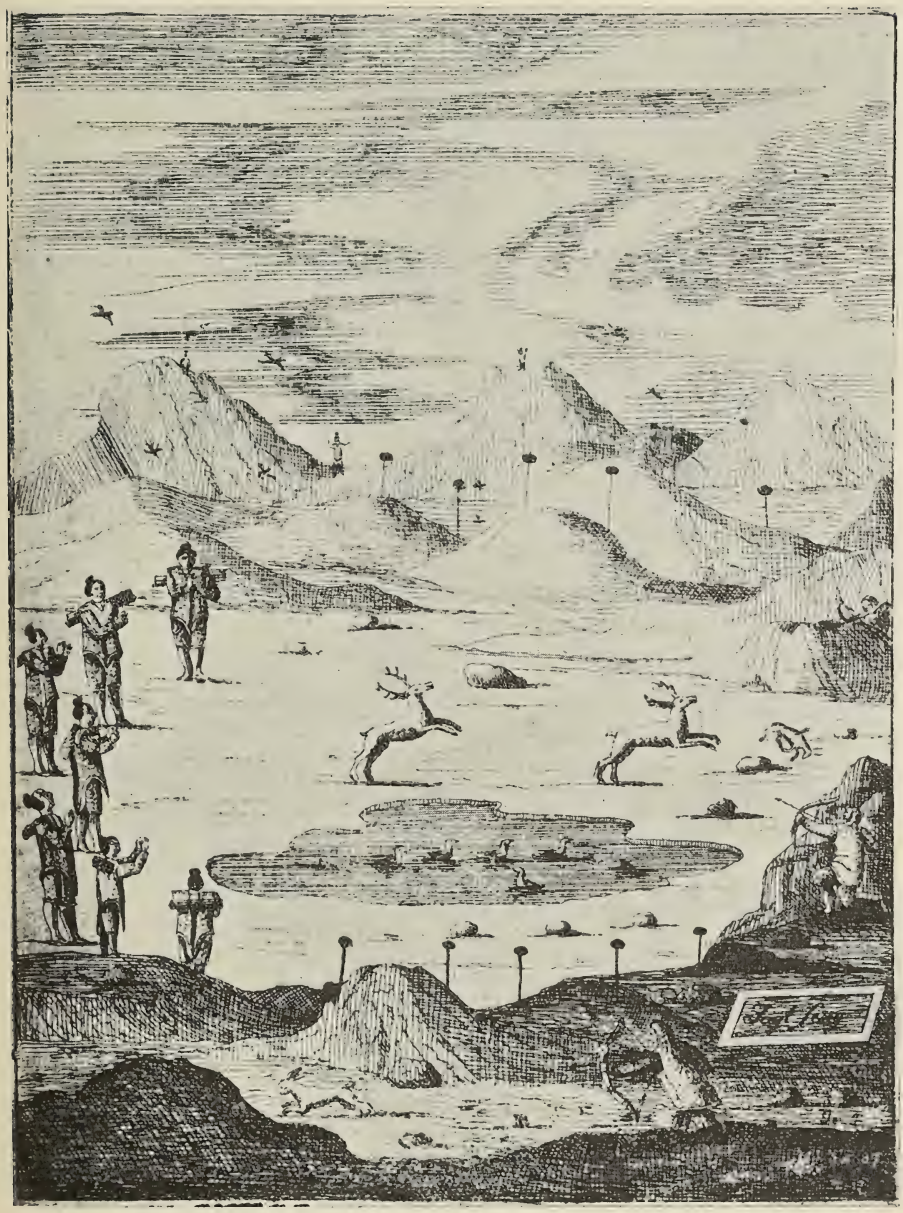

skadelige Dyr, som de kalde Amarok, og skal tragte baade efter Mennisker og Dyr; men som ingen har selv kundet sige mig at have seet det Dyr, men har ikkun haft det efter andres Beretning, disligeste, at fordi vore egne Folk, som vel har gaaet vitt nok omkring i Marken, ikke heller har seet sligt et Dyr, holder jeg det ikkun for en Fabel. Rins-Dyrene ere paa visse Steder saa mangfoldige, at de gaae i Flokke-Tal; (h) dog ere de slemmest at komme i Fær med, naar de gaa saa mange tilsammen. Den gandske Sommer anvende Grønlænderne paa at jage efter Rins-Dyrene, hvor da de fleste med Qvinder og Børn fare længst ind i Fiordene og der forblive indtil Høsten. Imidlertid følge de de arme Dyr saaledes, saa de paa ingen Sted kand gaa sikre; men hvor Grønlænderne viide, at de have deres meste Ophold, der anstille de en Klap-Jagt, og med Qvinder og Børn omkring sette dem og forjage dem hen til trange Stier og Passer, hvor Mandfolkene ligge paa Luur og passer dem op. Naar de nu ikke ere saa mange Folk, at de kand indsperre dem, saa betiene de sig af lange hvide Kieppe, med Stokker Torv stungne paa Enden og Spiidsen deraf, og setter dem i Veien for Dyrene, at de skal skye derfor og ikke undløbe. Harrer ere der og mangfoldige udi Grønland, og de samme ret skiønne og store. De ere hviide baade Vinter og Sommer. Rævene udi Grønland ere baade hviide og graa og blaagtige paa Haarene. De ere ikke saa store som de Norske og Danske Ræve, ey heller saa sterke paa Haarene, men dog smuker og fiine ligesom Maare. Grønlænderne fange dem levende udi Steen Fielder, giorte ligesom smaa Huus, hvor Maden bliver giort fast ved en Stille Pind, hvilken naar Ræven rører ved, da falder Dørren, som er en Storsteen-Helle, for ham, saa hand maa blive inde. De øvrige Dyr, som de gl. Historier ellers melder om, skulde findis i Grønland, saasom Sabler, Maar, Ulfve, Los, Fiel-Fres, Hermelin etc. ere os ikke paa den vester Side i Grønland forekommen, og er at undre, at om de have været i fordum Tider, dog nu ikke findes der. vid. Arngr. Jonæ Gronl., item Ivari Beri Relation apud Undalinum.

Grønlænderne anvende den hele Sommer paa Rinsdyrs Jagt.

Der er skiønne Harer.

Desligeste Ræve mangfoldige, som er hvide og graa.

Tamme Dyr ere ingen udi Grønland uden Hunde, hvormed Grønlænderne ere vel forsiunede, og end de samme meget store, mesten hvide paa Haa-

Af tamme Dyr er nu ingen i Grønland uden Hunde.

(h) Jo længere under Nord, jo mindre Rins-Dyr gives der, undtagen 3. a 4. Gr. Norden for Disco, hvor der er mangfoldige Rins-Dyr igien, sluttelig, fordi det enten er landfast med America, eller at Dyrene ere gangne over Isen for at søge deres Føde paa Øerne, eftersom det faste Land allermest ligger overdekket med Is og Snee. Hvorfor eftersom paa Disco-Eyland, der ligger paa 69. Gr., er saa stor Mængde af Rins Dyr, da indbilde Grønlænderne sig og sige: at en mægtig Grønlænder (eller Torngarsuk), som skal være Fader til den forfærdelig og heslig Qvinde, som boer nederst i Jorden og raader for Havets Dyr (hvor om herefter ydermere) skal med sin Kajat have buxeret den Sønden fra og ført den did. Siden nu at dette Eyland er et høyt og klippigt Land, betagt med Is og Snee oven paa, ligesom Landet under Syd, disligeste at der voxer den Urt Angelica i Mengde, da der dog paa andre Steder i Bugten voxer ingen, da tviler de ikke paa denne Histories Sandhed. Til dis ydermere Forsikring sige de, at Hullet, hvor udi hand har giort sit Slæbe-Tou fast, er endnu at see udi Øen.

Grønl. Fabel at Disco Eyland er buxeret Sønden fra.

rene, item, hviide og sorte med staaende Øren. Og ligesom Grønlænderne self ere et stupide og kaldsindet Folk, saa ere og deres Hunde ligesaa, stumme og giø ikke, men hyle og tude alleniste. Under Nord bruge de dem i Steden for Heste at slæbe deres Sæl-Hunde hiem over Isen. Hvor da 4. à 6. Hunde, ja 8. à 10. spendes for en Slæde, og kand drage 6. à store Sæl-Hunde, tillige med Grønlænderen self. Med dem kand de kiøre saa gesvind som ikke vi med vore Heste; thi de kand kiøre 15. Tydske Miile en Vinter Dag over Isen med dem. Endskiønt Grønlænderne have end saa stor Nytte af deres Hunde, saa holde de dem dog gandske slet; thi de arme Bæster maa som andre vilde Diur see sig self om Føden, i det de til Deels opsøge de Been, som deres Herrer kaste ud og have afgnavet, endeel ogsaa æde Muslinger ved Stranden, ja maa æde Kræke Bær eller Revlinger om Sommeren. Naar de have stor Forraad, saa giver de dem stundom kogt Sælhunde Blod med Tarmer og andet Snausserie.

De bruges istædenfor Heste.

Maa see sig self om Føde.

Fugle angaaende, da haver Grønland ingen anden Slags ædende Fugle end Ryper, af hvilke Slags, fornemmelig indtil Fiordene, ere mangfoldige, de samme ere hviide om Vinteren og graa om Sommeren; men Uhr-Høns findes ikke i Grønland. Ravne ere Grønlændernes Husfugle, thi de holde sig alt ved Grønlændernes Huuse, for det Aadsel og de døde Sælhunde Skyld, som ligger paa Marken. Krager og Skader gives ingen. Ørne ere nok af og de samme ret store, hvis udstrakte Vinger kand giøre mere end en Favn. Under Nord sees de dog meget sielden. Falker ere der, saa vel graa som hvidagtige og spraglede, disligiste store Ugler, spraglede som Falker. Af smaa Spurrer ere der adskillige, iblant hvilke og ere Irsker, og en anden Sort, og ere større, af Anseende ligesom Sne-Fugle, de siunger meget liflig, nesten ligesom Lerker.

Ryper ere nok af i Grønland.

Ørne og Falker.

Sangfugle.

Myggene grasserer slemt i Grønland.

Iblant Insecter ere Myg de fornemste og meste, hvilke udi Julio og Augusto, da Heeden er sterkist, incommoderer Folk paa det slemmiste, besynderlig indtil Fiordene, saa man udi stille Veir ikke kand bierge sig for dem, efterdi de stinge meget slemt, saa det bulner op efter. Disligiste ere der Eeder, Koppe, Humler og Fluer. Men af Snoger, Tudser, Frøer, Bremser, Bier, Myrer, gives ingen i Grønland, ikke heller Rotter og Muus og dislige.

Cap. VI.

Hvad Slags Diur, Fiske og Fugle den Grønlandske Søe giver af sig etc.

Den Grønlandske Søe giver af sig adskillig Slags Dyr, Fiske og Fugle. Iblant Søe-Dyrene ere Hvalfiskene de fornemmeste. Samme ere adskillige Sorter. Først ere der nogle, som kaldes Finne-Fisker, for den Finne, den haver paa Ryggen nest ved Sterten; men den samme haver ringe Spek, og bestaar nesten ikkun af Kiød, Seener og Been. Dens Gestalt er lang, rund og smal. Disse Slags Hvalfiske ere farlige at give sig i Fær med; thi den slaer forfærdelig

Hvalfiskene ere adskillige Sorter saasom Finnefiske.

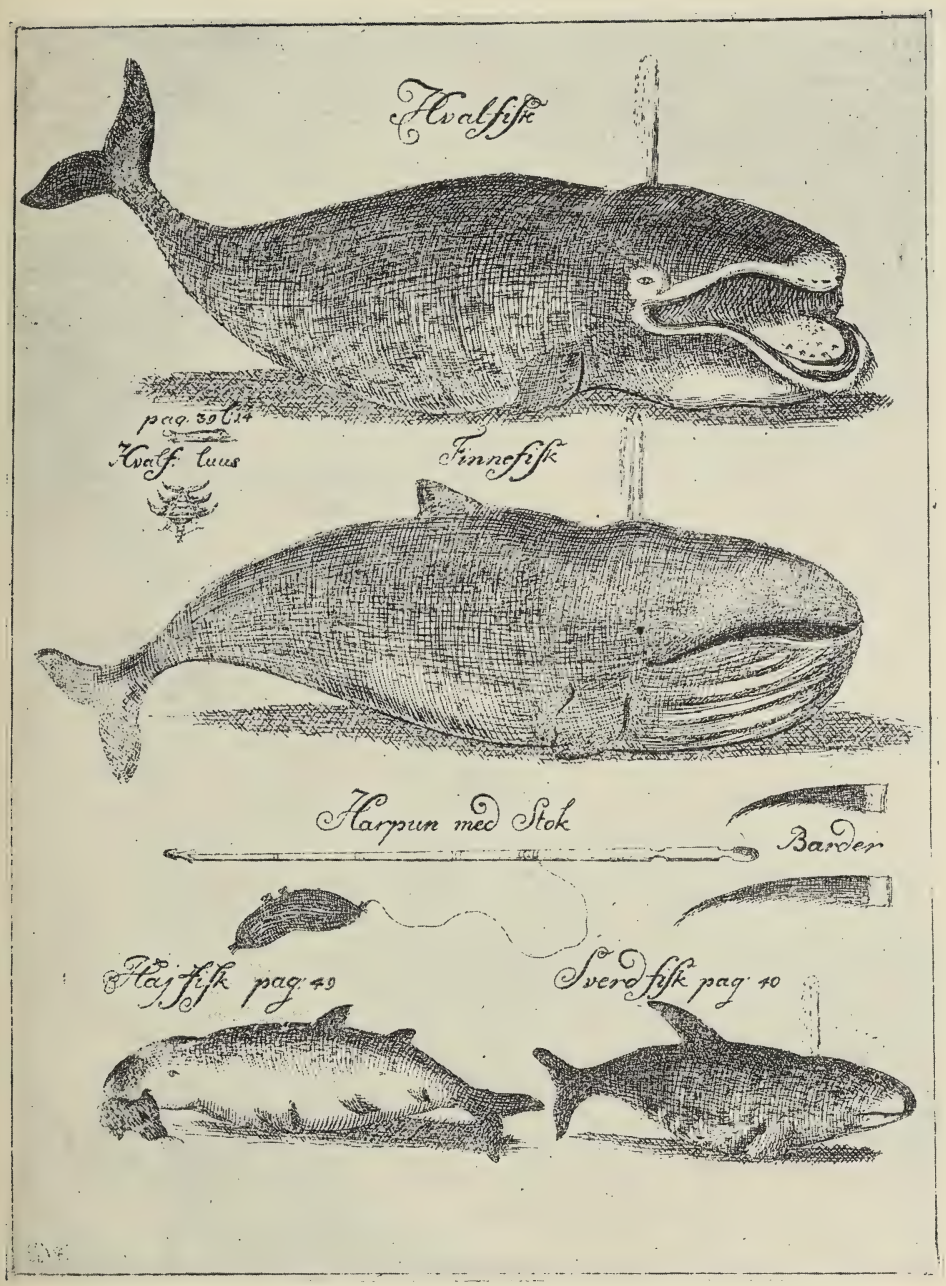
Hvalfiske
pag. 39 & 54
Hvalf. luus
Finnefisk
Harpun med Stok
Barder
Haj fisk pag. 49
Sverdfisk pag. 40

om sig med Sterten, saa Hvalfangerne ikke tør komme dem nær med Chaluperne; hvorfore de og ikke heller meget agtes eller eftertragtes. Men Grønlænderne legge sig mere efter den for Kiødet Skyld, som smager dem vel.

Fiske med Barder.

Den anden Sort ere gode Fiske og har skiøn Spek og Barder. De skillis og kiendes fra Finne Fiskene, idet de have ingen Finne paa Ryggen ved Sterten; men 2de Flos-Fiere eller Finner bag ved Øynene, og er overdragen med en tyk sort Hud og ligesom marmorerit med hviide Strege, disligeste ogsaa Sterten. Med disse 2 Flos-Fiere giver hand sig fort i Søen. Sterten er gemeenlig 3. à 4. Favne breed. Hovedet er saa stort, at den giør den 3die Deel paa ham. For an ved Kiæbene oven og unden sidde korte Haar. Øverst i Kiæften paa ham sidde Bardene ɔ: de saa kallede Fiske-Been, og ere ham i Steden for Tænder, som hand ikke har. De ere brune, sorte, ogsaa gule med buntede Strøge. Inden udi Munden er Bardene haaricht ligesom Hesteharr, fornemmelig paa begge Sider af Tungen. Nogle af Bardene ere krumme som en Sabel eller Sverd. De mindste Barder sidde for i Munden og bagerst ved Struben; men i Midden sidde de bredeste og lengste, og ere undertiden 2 Favner lang, hvoraf nok kand agtes dette Dyrs Storhed. Paa en hver Side sidder gemeenlig 250. og giør tilsammen 500 St. Disse Barder sidde i en breed Rad, som tynde Skiver tet ved hinanden, inden til noget krumme og ligesom en half Maane formerte. Øverst i Kiæben ved Ganen, hvor Roden er, som de sidde fast udi (som er en sej og hviid Materie og Brusk), der ere de allerbredist, men neden til ere de smale og spidze, og ogsaa haarikt eller lodne, paa det de ikke skal skade Tungen. Hvalfiskens underste Kindbakke er gemeenlig hviid, og Tungen ligger imellem Bardene, og henger fast ved den underste Kiæbe; den er meget stor, af en hvidagtig Couleur med sorte Flekker, og bestaar af en blød fed og svampig Materie. Oven paa Hvalfiskens Hoved er en Pukkel, den haver tvende Sprude eller Blæse-Hull, begge mod hinanden, ere krummede ligesom Hullet oven paa en Fiol. Af disse Hull udblæse Fisken sin Aande, tillige med Vand, som han trekker til sig, med en veldig Brusen, som kand høres vitt henne, nesten 1 Miil, naar man for tyk og taaget Lufft ellers ikke kand see Fisken; men allersterkest blæser hand Vandet ud, naar hand føler sig at være saaret, hvor han da giver saadan Liud fra sig, som Bølgernis Brusen i en svar Storm. Imellem Pukkelen og Flossene har Hvalfisken sine Øyne, som dog ikke ere større end en Øxes Øyne, og med Øyen-Bryner forseet.

Denne Fiskes Beskrivelse.

Hvorledes Bardene sidde i Kiæften paa ham.

Har sine Blæse Hul oven paa Hovedet.

Membra genitalia.

Hans Membrum virile bestaar af en sterk Seene, 7 à 8 ja 14. Fod lang, i Proportion af hans Storlighed. Dette Lem ligger i en Koger indsluttet, ligesom i en Skeede, hvor af mand fast intet seer, uden en gandske liden Del, men membrum muliebre er beskaffen ligesom hos andre fiirfødede Diur. Paa begge Sider har hun en Brøst eller Yver med Vorter, ligesom en Koe-Yver. Nogle skal have hviide Brøste, andre med sorte og blaa Flecker udi. Naar de have ingen Unger, da ere Brøsterne smaa paa dem. Naar de blande sig med hinanden, da stikke de Hovedet over Vandet; hvilket kommer vel overeens med deres Natur, eftersom de ikke lenge kand være under

Vandet, thi de maa hente Aande, fornemmelig naar de forhidser sig i Beblandelsen. Man holder for, at de ikke føder meere end en eller to Unger af Gangen. Hunnen haver vel 2de Vorter, hvor af Ungerne næres og sue Melk; saa lenge Hvalfiskens Sæd endnu er frisk, da er den sei og klebrig, saa man kand treke den i Traader ligesom Vox eller Beeg. Deraf parerer ikke det saa kallede Sperma Ceti, thi det forderves strax og bliver stinkende, og ikke ved noget Middel kand conserveres.

Føder ikkun en eller to Unger af Gangen.

Hvalfiskens Storlighed. NB. 40. Alen lang.

Disse Søe-Diur og Fiske ere af underskeedlig Storlighed, somme til 100. somme til 200. ja 300. Tønder Spek og meere, som kand flensæs af den. Og sidder Spekket imellem Hud og Kiød og er vel 6. ja 8. Tom. tyk, helst paa Ryggen og under Bugen. De tykkeste og sterkeste Seener ere udi Sterten; thi med den maa hand vende sig, ligesom et Skib vendes og regiæres med Roret. Flossene eller Findene tiene ham i Steden for Aarer, hvormed hand, efter Proportion af sin Storlighed, skyder hastig frem i Vandet, og lader en Streg eller Vey efter sig i Søen, ligesom et Skib, der seigler hastig fort.

Er frygtsom af Natur.

Saa store disse Søe-Dyr ere, saa frygtsomme ere de dog; thi saa snart de høre en Chalupe kommer roendes, og bliver Mennisker var, flye de og skyde under Vandet; men naar de befinde sig at være i Nød, da udviiser de deres overmaade store Styrke; thi de slaaer i Stokker alt hvad dem forekommer; saa at om de i det samme treffede en Chalupe, sloeg de den i mange Stokker. Efter Hvalfangernes Beretning løber de fort med en Linie paa nogle hundrede Favne lang, hastigere end et Skib for sine fulde Seigl. Nu skulde mand tenke, at saa stor en Krop maa nødvendig behøve mange andre Fiske og Søe-Dyr til sin Føde; men hans Spise er intet uden noget som kaldes Hvalfiske Aas, af Skikkelse og Størelse som i Figuren sees, det er brun af Farve, haver 2. smaa Flosser, hvormed det beveeger sig i Vandet, dog saa langsomt, at man kand øsse dem op af Vandet med Haanden, som med et Øsse-Kar. Dette Slags Aas er veigt, saa naar man river det imellem Fingrene, er det som Fet eller Thran. Deraf er i Overflodighed alleveigne i den Grønlandske Søe, hvorefter dette Slags Hvalfiske søge; thi som den haver gandske trang og snaver Strube, hvis Diameter er ikke over 4 Tom., og de smaa Barder ved Enden af Tungen synes at løbe gandske hen ned i Struben paa ham, og han har ikke heller Tænder at knuse med, da kand hand ikke svelge noget stort og hart livet Aadsel; men til dette er hand vel skikket, og hans overmaade store Flab kand imodtage og holde en stor Hob, naar han oplader den som en Runsse, og naar hand igien tillukker den, har Naturen føget Bardene i Kiæfften paa ham saa digt tilsammen, og Vandet allene kand strømme ud, som igiennem en Saae, men Aadset maae blive tilbage, saa vi her maa priise Skaberens forunderlige Viisdom og Forsiun, som har ordineret saa ringe Ting til saa stort et Creaturs Føde og Underholdning.

Hvalfiskens Føde.

Er noget smaat Aas hvormed Søen alle-vegne er opfyldt.

Nordkapper.

Nest disse er et andet Slags Hvale, som kaldes Nordkapper, af Stedet, nemlig Nordkappen i Norge, hvor de allermest opholde sig. I hvor vel de

ogsaa findes ved Island, Grønland og andre Steder, saasom de søge alt did, hvor Sild og anden smaa Fisk i Overflødighed findes. Det er befunden, at saadan Hvalfisk har haft meere end en Tønde Sild udi sin Mave. Dette Slags Fisk kommer overeens med Finne Fisken udi sin Natur og Beskaffenhed; thi som den er en gesvind Fisk, søger hand helst den viide Søe, ligesom befryg-tendes, at hand maatte blive sine Fiender til Bytte, om hand holt sig nær under Landet. Denne Fisk har et fastere og stivere Spek end den forrige, ikke heller ere dens Barder saa lange og gode, hvorfore den og sielden søges og eftertragtes.

Sverd-Fiske.

Den fierde Sort iblant Hvalen er Sverd-Fisken, saa kaldet for det lange og breede Been Skyld, som er voxet ham udaf Næsen, med Tænder paa begge Sider, og er at ligne som en Sav eller Kam. Paa Ryggen haver den 2. Flosser eller Finner, og under Bugen haver han 4, to paa hver Side, de paa Ryggen ere breedest og lengst, men de under Bugen korteste og smalere, og staae lige under de forriste Finner paa Ryggen. Sterten er unden breed og bag til spids, dog ikke kløvet eller skildt ad. Ved den bagerste Finne paa Ryggen bliver den smalere. Næse-Borrene ere lang-agtige. Øynene staae ham høyt i Hovedet, lige over Munden. Denne Fisk er af ulige Storlighed; thi man finder nogle paa 20. Food lang, mere og mindre. Den er de rette Hval-Fiskes største Fiende, og holder med dem en heftig Kamp. Og naar den haver overvundet og dræbt en, saa æder hand intet af dens Aadsel uden allene Tun-gen; det øvrige bliver Hayen, Walrossene og Rov-Fuglene til Deel.

Er de andre Hvalfiskes Fiende.

Cacheloter.

Cacheloter eller Pot-Fiske ere og et Slags Hvale, dens Gestalt er saa-ledes: Overdeelen af Hovedet er langt tykkere og større end Hovedet paa en anden Hvalfisk. Har sine Blæse-Hull for i Hovedet, da derimod Hvalfiskene har dem bag i Hovedet. I den underste Kiæbe sidde Tænderne, som ere korte og stumpede. Tungen er spidsig og tynd, gulagtig af Farve. Den har ikkun et Øye og sidder paa den ene Side, hvorfore og Grønlænderne kand magelig komme i Fær med ham, i det de søger ham paa den Side, hvor hand har intet Øye. Af dens Cranio bekommes det, saaledes af Vildfarelse kaldet, Sperma Ceti, og det mange Tønder fulde, sc: 20. à 24. Tønder. Kroppen ligner mere en Hvalfisk end som Hovedet, disligeste Sterten. Paa Ryggen er hand brun af Farve, men under Bugen hviid. Den er af underskeedlig Storlighed fra 50. til 70. Food lang.

Af denne Fiskes Cranio bereedes det saa kaldede Sperma Ceti

Hvid-Fiske.

Nest disse have vi Hviid-Fiske. De ere af Skikkelse nesten Hvalfisken liig, den har ingen Finne paa Ryggen, men under har den 2. store Finner. Sterten er ligesom Hvalfiskens, den har og et Blæse-Hul, hvor igiennem den drager Aanden og blæser Vandet fra sig, desligeste ogsaa en Pukkel ligesom Hval-fisken. Af Farve er den hvid-guul, den er gemeenlig 12. à 16. Food lang, og er meget feed. Har Spek, hvis Thran er som den klariste Ollie. Dens Kiød smager ikke ilde, som ogsaa Spekket, naar det er syltet med Ædike og Salt, er saa got smagendes som Sviinefleesk. Finnerne og Sterterne i ligemaade

Har velsma-gende Kiød og Spek.

ſmager ikke heller ilde, naar de blive ſyltede. Diſſe Fiſke er ikke ſkye: thi de løbe ofte i Flokke-Tal liige under Fartøyerne naar man farer paa Søen. Grønlænderne ſkyde mange af dem, og anvende dem til deres Nytte.

Butskopper.

Buts Kopper er et Slags ſmaa Hvale, ſaa kaldet, fordi Hovedet paa den gaar ſtumpf ned for an, og er liige tyk bag til. Har en Finne paa Ryggen neſt ved Sterten; fremmerſt ved Bugen har den 2. Finner. Sterten er ligeſom en Hvalfiſke Stert. Den har en Blæſe-Hull overſt i Nakken, hvor igiennem den drager Aande og blæſer Vandet ud; men den blæſer ikke med ſaadan Krafft ey heller ſaa høyt i Veiret ſom en Hvalfiſk. Denne Fiſkes Storlighed er fra 14. à 20. Food. De løbe gierne omkring ved Skibene naar de ſeigle og har god Vind, ret ligeſom de vilde løbe i Kap med dem, da derimod de andre Hvale ere ſkye for Skibene. Gemeenlig ſpringe de allermeſt imod ſtormende Veir, ſom og alle Søe-Dyr da helſt lader ſig ſee og extraordinaire bevege.

De løbe i Kap med Skibene naar de ſeigle.

Enhiørning.

Til Hvalfiſkene kand og regnes den ſaa kallede Enhiørning; thi den har et langt ſmalt Horn for i Snuden, dens rette Navn er Narhval, den er og en temmelig ſtor Fiſk 18 à 20. Food lang, og har got Spek. Huden paa den er glat og ſort uden Haar. Den har en Finne paa hver Side, fremmeſt under Bugen. Dens Hovet er ſpidtz, og for i Snuden ved den øverſte Kiæbe, paa den venſtre Siide, ſtaar Hornet, ſom er rundt og dreyet og ſpitz foran, det ſtørſte og længſte er 14 à 15 Food lang, og tyk ſom en Arm. Roeden deraf ſtaar langt ind i Hovedet paa ham, uden Tvivl til Styrke for Hovedet, at bære det ſvare Horn. Det er af en ſkiøn hviid og compact Materie og derfore meget tungt af Vext. Indentil er det gemeenligen 3die Deel huult fra Roeden af, men eendeel ere compact ved Roeden og Enden, men ſiden bliver det meere og meere huult. Paa den høyre Siide i Skolten eller Hovedet, ligger endnu et andet lidet Horn, ligeſom ogſaa med Roed paa Enden; men det voxer ikke ud igiennem Huden, ſom er at undre over og ikke kand begribes, hvorfor Skaberen har ſaa ordineret det. Ovenpaa Hovedet haver den ligeſom andre Hvalfiſke 2de Næſe-Hull, eller Blæſe-Hull; men i det yderſte bliver de til et Hul, der igiennem aander eller puſter hand, det førſte hand kommer op af Vandet (ɔ: det er ikke Vand, ſom ellers meenes, at Hvalfiſken ſpruder fra ſig, naar den kommer op af Søen, men det er ikkun dens Aande, og er at ſee ligeſom mand ſpruder Vand af en ſtor Sprude). I det øvrige ligner dens bagerſte Deel Hvalfiſkens.

Dens Horn.

Har inde i Hovedpanden et andet lidet Horn.

Hvad dette Diurs eller Fiſkes Horn (hvor om der tviſtes ſaa meget, hvad enten det ſkal være en Tand eller Horn) i Særdeleshed er anlangende, da maae jeg her viiſe de Autorers Vildfarelſe, ſom holder for og vil beviiſe, at det ikke er et Horn men en Tand, efterdi det ſtaar for i Siiden paa ham og ikke i Panden, ſom andre Diur have deres Horn, vid. Musæum Wormianum Lib. 3. Cap. 14. Men det er øyenſynligt, at det hverken haver en Tands Skikkelſe, ey heller er af den Art og Beſkaffenhed, ſom andre Søe-Dyrs Tænder. Her foruden ſaa har det ſin Roed ikke i Tandgiæren, hvor i de andre

Autorers Vildfarelſe, ſom vil have det til en Tand, viiſes.

Staa ikke faſt i Tandgiæren, men gaar langt ind i Hovedet.

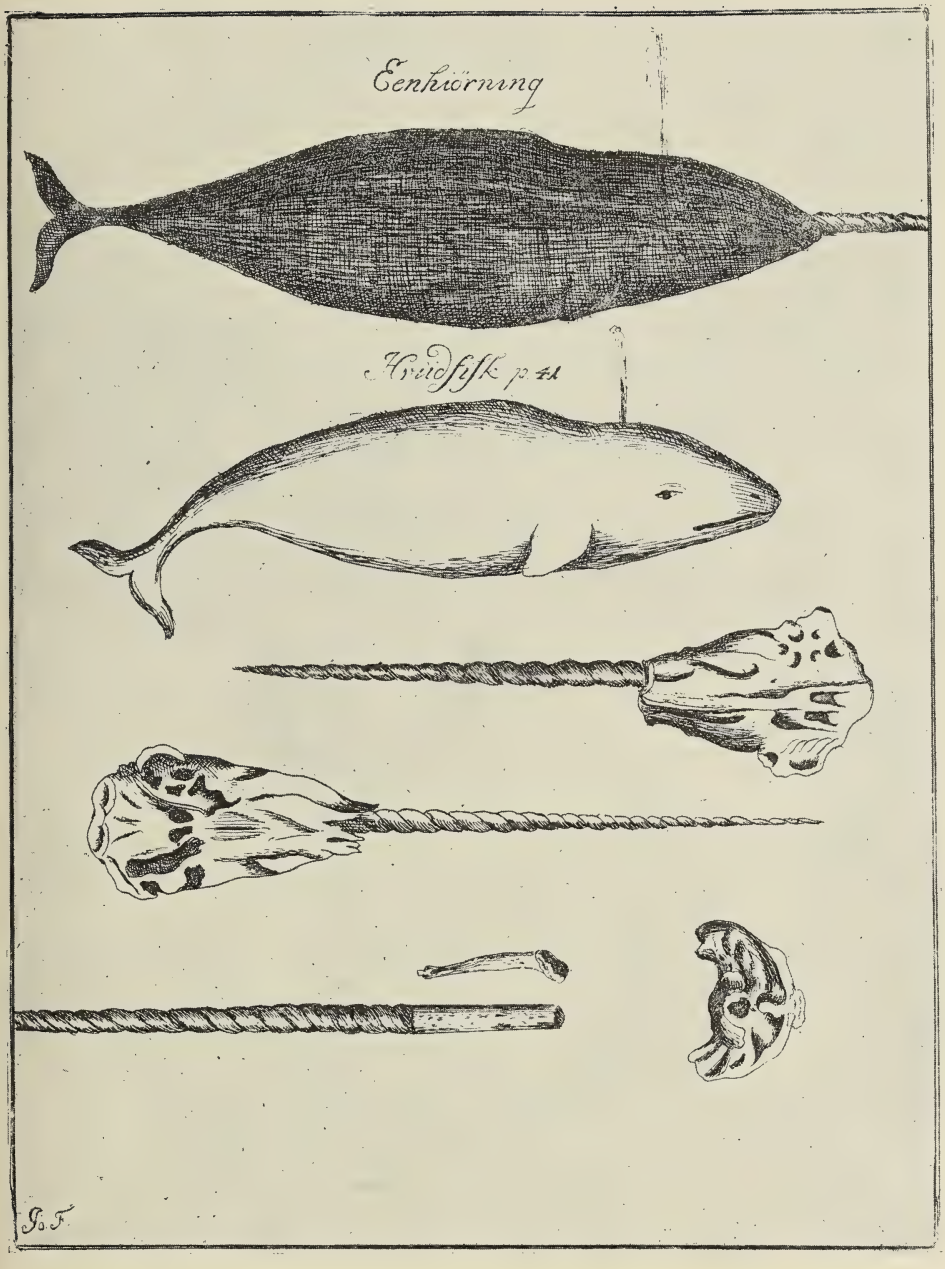
Eenhiörning
Hrüdfisk p. 41
Jo. F.

Tænder staar, men gaar ham langt ind i Hovedet, som af hosføyede Figur kand sees. I det øvrige er det jo ligesaa uriimeligt, at sige og meene, at Dyrene har Tænder paa Næsen som Horn. Mon nogen kand negte, at Puft-Hullene paa Hvalen ikke er Næse-Borrene, fordi de staae oven paa Hovedet? eller at Klap-Myssens (ɔ: et Slags store Sælhunde) Øyne ikke ere Øyne, fordi de staa næsten bag i Nakken? Eller monne den viise Gud og Skabere ikke lige derfore have forordnet ham Hornet at staa lige for ud, at det ikke skulde være ham til Hinder udi hans Løb og Fart i Søen, som det ellers vilde skee, om det stoed lige opragt? Her foruden saa tiener Hornet hannem, ikke allene til at støde sin Føde op af Grunden med, saasom hans Spiise skal være smaat Tang og dislige, men end ogsaa at støde Hul paa Iisen og holde den aaben, for at komme op og hente sin Aande. Den Instantz og Slutning, at fordi Fiskene og Dyrene i Søen have hverken Fødder eller Klauer, som Dyrene paa Landet, saa kand de ikke heller have Horn, er ikke heller af Betydende; thi det er ikke meere urimeligt, at de kand have noget tilfelles med Dyrene paa Landet i denne Punct, saasom at ellers mange til Deels have Felleshed med dem i Skabning og Skikkelse; saasom der ikke allene gives Søe-Kalve, Søe-Hunde og Søe-Ulve, men end og Søe-Mennisker ɔ: Hav-Mænd. Der gives jo Fiske med Vinger, Fiske med lange Nebbe som Fugle, og Fugle med fire Been, som Dyrene? Hvorfor ogsaa ikke da Søe-Enhiørninger ligesaa vel som Land-Enhiørninger, om de ellers ere in rerum natura; thi det er vanskeligt at determinere og sige, naar der tales i Skriften om Enhiørninger, som i Psal. 29. v. 6. og flere Steder, hvilken og hvordan et Diur der ved forstaaes. Om det er saadanne, som Plinius og endeel andre beskriver at have en Hestes Gestalt med et Hiorte Hovet og et Horn for i Panden, eller om det ikke snarere kand hentydes til de Diur, som kaldes Rhinoceros og have et Horn paa Næsen og findes i Africa. Naar man vil eftertenke, hvor aldeles uovereenstemmende de ere, som skrive derom, saa har man Aarsag at tvile, om saadan et Diur er nogen Steds at finde og treffe, ligesaa lidet som den Fugl Phœnix; thi somme beskrive den som et Amphibion, der lever baade paa Landet og i Vandet, andre som en Oxe og at have hviide Flekke paa Huden og Fødderne som Heste-Fødder. Andre som et 3 Aars gl. Føl med et Hiorte Hovet, og et Horn for i Panden 3. Alen lang. Andre som en Elephant med Svine-Hovet. Andre skrive, at den er liig en Søe-Hest, men haver adskilte Klauer og et Horn for i Panden. Nogle tillegge den et spidtz langt Horn 10. Foed lang, andre 6, andre ikkun 3. Finger lang. Nogle sige, det er sort, andre at det er hvidt, og saa fremdeles, vid. Plinium, Munster, Marc. Paulum, Philostratum, Heliodorum, og fleere andre, hvis Beretninger kommer mig fore, ligesom hvad Grønlænderne fortælle om et skrekkeligt rivende Diur, som de kalde Amarok, om hvilket alle veed at tale, men der er ingen som kand sige, self at have seet det.

Med sit Horn støder Hul paa Iisen og holder den aaben.

Der ere mange Diur i Søen, som ligner Dyrene og Creaturene paa Landet.

Det er at tvile paa, at der findes Enhiørninger paa Landet, efterdi Autores ere saa uovereenstemmende i dens Beskrivelse.

Niser eller Marsviin er og et Slag af smaa Hvalfiske, som over alt lader sig see udi Søen. Paa Hovedet er den mest liig Buts-Koppen. Munden er fuld af skarpe Tænder. Har Puster-Hul ligesom Hvalfisken. Den haver en

Niser eller Marsvin.

Finne mit paa Ryggen, hvilken nær ved Svantzen er udhulet som en half Maane. Under Bugen sidder 2. Finner med Kiød bevoxen og med en sort Hud beklædt. Sterten er breed, og af Skikkelse ligesom Hvalfiskens. Den har gandske smaa runde Øyne, paa Skindet eller Huden er den glantzende sort, men Bugen er hviid, den er 5 à 8. Foed lang i det høyeste. Den haver et skiønt Speck, og Kiødet er og en Lekker Bidsken for Grønlænderne.

Andre Søe-Diur.

Walrosser. Walrosser er et Slags Søe-Dyr, af Gestalt nesten ligesom Sælhundene; dog alligevel langt større og sterkere. Dens Laller ere forsiunede med 5. Kløer ligesom Sælhundene. Hovedet er og rundere og meget tykkere. Huden paa dette Diur, besynderlig Halsen, er en Tomme tyk og overalt skrumpen og runket.

Har 2de store krumme Tænder. Har tykke Haar og er brun af Farve. I den øverste Kindbakke sidde tvende krumme Tænder, som henger ham udaf Munden ned over den underste Kiæbe, er en half og vel en heel Alen lang og mere. Walros Tænder er af lige stor Værdi som Elephants Tænder, er inden til compact og fast, men ved Roeden huul. Dens Mund er som en Oxe Mund, oven og unden besat med stive Bøster, Halmstraae tykke, som er ham i Steden for Skiæg. Over Munden haver hand tvende Næse-Hull ligesom Sælhunden. Hans Øyne ere gandske gloende røde. Og som Halsen paa ham er meget tyk, da kand hand ikke vel see sig om; hvorfore hand og forkehrer Øynene i Hovedet, naar hand seer efter noget. Sterten eller Svantzen er kort ligesom paa Sælhunden. Spekket paa ham er ligesom Svine-Flesk. Disse Diur ligge gemeenligst paa Isen, kand og opholde sig lenge paa Landet, indtil Hungeren driver dem til igien at begive sig til Søes; saasom deres Føde ere Fiske og andet smaat Aas. Naar hand sover, da snorker hand høyt. Naar hand er vreed brøler hand som en Oxe. De ere behiertede Dyr og staae hinanden bie indtil Døden. De ligge altid til Felts med Hvide Biørnen, og med sine store og sterke Tænder giør ham det suurt nok, ja ofte overvinder ham, i ringeste holde de ud med ham indtil de ligge begge paa Stedet.

Holder sig baade paa Landet og i Vandet.

Ligger til Felts med Biørnen.

Sælhunde ere adskillige Sorter. Af Sælhunde ere der adskillige Sorter, store og smaae, endskiønt, hvad Skabningen er angaaende, ere næsten alle liige (foruden Klap-Mysen, saa kaldet, fordi hand har ligesom en Hette paa, hvilken hand kand skyde over Øynene, naar man vil slaae ham paa Hovedet), Sæl-Hundens Laller ere ligesom Gaase-Fødder, har paa hver 5. Kløer, som alle henger sammen med en sort Hud overtrekket. Paa Hovedet ligner hand en Kat eller en Hund med afskaarne Ørne. Dog har en et tykkere Hovet end en anden. Ved Snuden haver hand Skiæg, disligeste nogle Haar ved Næsen og over Øynene, haver store og klare Øyne. Paa Huden haver hand korte Haar af adskillig Farve og flekket. Nogle ere sorte og hvide, andre gulagtige, nogle graa, ja rødagtige. Hand haver skarpe Tænder. Endskiønt hand bag til synes at være lam, saa kand hand dog springe og klettre omkring paa Is-Klotzene, paa hvilke hand gierne ligge og varme sig i Soelen, ja undertiden ligge og sove. De største ere fra 5. à 8. Food

Er paa Huden diverse coleuret.

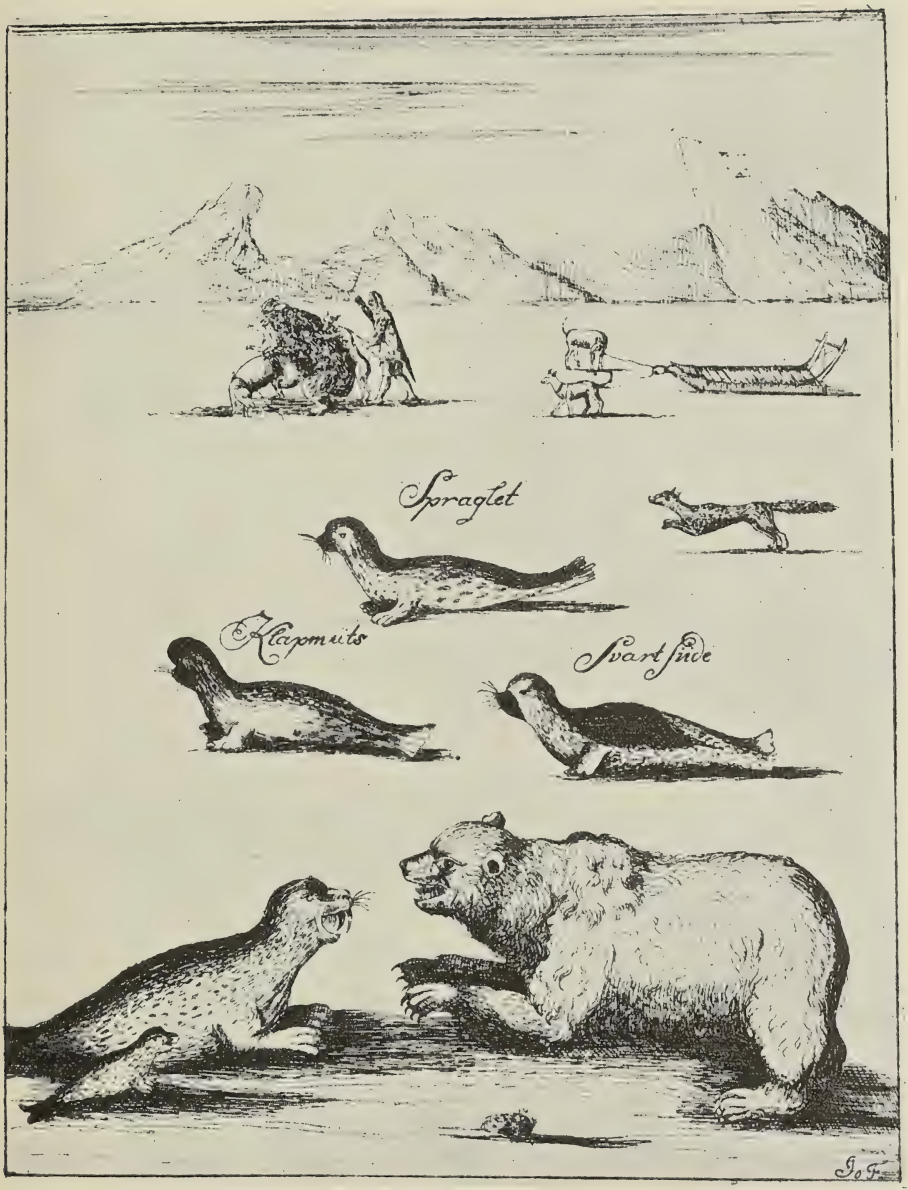
Spraglet
Klapmuts
Svart Sjöe
J. F.

lang. Haver skiønt Spek, som giver den beste Thran. Sælhundene ere de meste og almindeligste Søe-Dyr i den Grønlandske Søe, og af dem have Grønlænderne deres meste Underholdning; thi Kiødet anvende de til Spise og Skindene til Klæder, og at overtrekke deres Baader og Telter med. Og Spekket til at brende i deres Lamper og at kaage deres Mad med, i Steden for andet Brende.

contribuere mest til Grønlændernes Underholdning.

Hvad andre Søe-Vunder og Monstra er angaaende, da melder vel Tormoder udi hans Historia Grönlandica ex Speculo Regali Islandico om trende Slags, som skal være seet i den Grønlandske og Islandske Søe. (i) Men ingen af dem ere i vore Tider kommen os til Siune, uden allene et forfærdeligt stort Hav-Dyr, som 1734. blev seet i Søen uden for Colonien paa 64. Gr. og var af denne Gestalt og Skikkelse. Det var et saa overmaade stort Bæst, saa dets Hovet ragte sig lige jevnt ved Skibets Mers, der det kom op af Vandet, og Kroppen var nok saa tyk omkring som Skibet, og vel 3. à 4. Gange saa lang. Det havde en lang spidz Snude og blæste som en Hvalfisk, havde breede store Laller, og Kroppen syntes at være begroet med Skiæl, og var meget runken og ujevn paa Huden. Den var ellers skabt neden til som en Orm, og der det gik under Vandet, kastet det sig bag over, og reiste saa Stierten op af Vandet, en heel Skibs Længde fra Kroppen.

Hav-Monstra, i den Grønl. Søe.

Et forfærdeligt Hav-Dyr seet paa 64. Gr.

(i) Det første Monstrum kalder citatus Autor en Havstramb, og beskriver den at have været et Menniske liigt paa Hoved, Ansigt, Næse og Mund, uden allene, at Hovedet var meget høyt og spidz. Havde breede Skuldre, og ved dem ligesom 2de Arme, dog stump og uden Hænder. Neden fore var Legemet smalt og tyndt. Men hvorledes det var gestaltet fra Midden af, og der neden fore, havde man ikke kundet observere. Det 2det Monstrum kalder hand Margya. Var fra det øverste til Middien ligesom en Qvindes Person skikket. Havde et stort og forfærdeligt Ansigt, en spidz Pande, runken Kinder, en stor Mund, breede Øyne, et fort udruskket Haar, 2de store Brøste, hvilket gav tilkiende, at det var en Hun. Det havde lange Arme med Fingre tilsammen voxne ligesom Gaase Fødder. Neden for Middien var det ligesom en Fisk med Stert og Finner. Disse Monstra skal oftist have ladet sig tilsiune for Fiskerne imod stormende Veir. Det 3die Monstrum, kaldet Havgufa som det allerforunderligste, veed Autor ikke ret at beskrive; thi dens Gestalt, Længde og Storlighed synes at overgaa Maal og Maade; eftersom de, som have seet det, de havde syntes at det var ligere et Land- end en Fisk eller Søe Diur. Og som et eller to er ikkun bleven seet i den store viide Søe, sluttedes, at det ikke ved Beblandelse propageres, thi om det multiplicerede sig, da kunde andre Diur og Fiske i Havet ikke bestaa, for deres overmaade store Corpora Skyld, og Føde, som de behøvede. Naar det hungrer, skal det ved et fra sig udkastet Spye, give en meget liflig Lukt fra sig, som opfylder den gandske Søe, hvorefter Hvalfiske og andre Søe Dyr og Fiske i Hobetal søge, og løbe lige ind i det grumme og forfærdelig Bæstes Strube, ligesom udi en stor Hav-Svelg eller Søe, indtil saa lenge det havde fyldt sin Bug og var bleven met, hvor den da lukker sin Strube til, og forvarer denne umaadelige Dynge af Diur og Fiske i sig, og udi et heelt Aar har at fordøye og tære paa; thi oftere end en Gang, sigis der, at den ikke spiser. Dette, endskiønt det er en Fabel og urimelig Historie, saa kommer det dog over et med en ligesaa uriimelig Relation, som fortelles af Fiskerne udi mit Fødeland, sc. Nordlandene, om et stort og forfærdeligt Søe-Monstrum, som der i Søen skal findes og undertiden lader sig see, og af dennem kaldes Kraken, og er uden Tvil den self samme, som Islænderne kalde Havgufa; de beskriver dens Storlighed at besatte nogle Miile udi sig, og helst lader

Hav-Mand.

Hav-Qvinde.

En Fabel Havgufa, et forfærdeligt Søe Monstrum.

skal lokke alle Diur og Fiske i Havet til sig ved sit Spye.

Fabel om Kraken i Nordlandene

Andre Fiske.

Hvad ellers de Fiske ere angaaende, som i Særdeleshed bliver nævnt, med
Hayen. det Navn Fiske, og findes i den Grønlandske Søe, da haver vi først Hayen, hvis Kiød ligner Helle-Flyndrenes, hvorfor den og bliver skaaren i lange Strimler, og henges op og tørres i Soelen og Vinden, og spises i Nordlandene, men Grønlænderne skiøtte ikke meget om den; thi den falder meget grov i Kiødet frem for Helle-Flynderne. Denne Fisk har 2. Finner paa Ryggen. Under haver den 6, hvor af de 2. fremeste ere de lengste, og er skikket som en Tunge. De 2. middelste ere noget bredere, end de som staae hen imod Sterten. De 2. sidste, under ved Sterten, ere for og bag liige breede, og noget kortere end de middelste. Sterten er ligesom Sterten paa een Sverdfisk. Den gandske Fisk er lang, rund og smal, og ved Hovedet er den allertykkest. Den haver ingen Been udi sig, men Brusket alleene. Næsen er lang paa den, og Munden sidder under ligesom paa Sverdfiskene. Den er fuld af skarpe Tænder, nemlig 3 Rad under og 3 Rad oven, lige ved hinanden. Dens Huud er haard og skarp at føle paa, og er graa af Farve. Den voxer fra 2 à 3 Favne lang. Den haver een stor Lever, hvoraf man smelter Thran; af de allerstørste, som
Leveren af de store Hayen udgiøre 2. à 3. Læster. kaldes Brugden, kand Leveren giøre 2 à 3 Læster. Den er een fraadsig Fisk, og bider store Stykker af Hvalfisken, er og begiærlig efter Menniskens Kiød. For deres hvasse og skarpe Tænder Skyld, kand den ikke fanges og trækkes med Hampe-Snorer, thi den bider hun af, men med Jern-Lenker. Men de allerstørste maa man skyde med Harpuner ligesom Hvalfisken.

---

sig see i stille Veir, hvor den da kommer op over den heele Søe, ligesom med mange Hoveder og Kløer, og alt hvad den da finder for sig, saasom Fisker Baader, Diur og Fisker, over det slaaer det fine grumme og lange Kløer tilsammen og trekker det med sig
Fiskene i Havet staa over paa den. til Bunden. De fortelle og, at Fiskene i Hobetal samle sig over dette Bæst ligesom over en anden Fiske-Grund, og staa der paa, saa at nogle hundrede Fisker Baader kand sidde derover og fiske, ey formoedendes, at saadant et Monstrum er i Grunden, hvilket de først bliver vaer, naar de med deres Fiske Snører og Kroge kand komme fast i den; hvor den da sagtelig letter sig op af Søen, og, som meldt, tage dem alle med sig til Grunden, hvis de i Tide ikke bliver det vaer og forekommer deres Undergang, hvilket skeer, naar de nævner det ved Navn; thi da skal det strax sagtelig senke sig ned igien i Havet. De for-
Søe Drauen. tælle endnu om et andet Søe-Trold og Spøgelse, som de kalde Drauen, samme skal ingen vis Gestalt eller Skikkelse have; men lader sig see nu i en, nu i en anden Positur. Naar nogen Ulykke eller Skade til Søes forestaar, da hører man det ofte fælt og gresselig at
Dens Abespil i Fiskernes Baade. tude, ja undertiden formerer en menniskelig Stemme. Det huserer gemeenligst i Fiskernes Baader om Natten, naar de sove, og vender alting forkeert, Baade Aarer og andet, efterladendes en meget slem Stank, til Fiskerne kommer igien om Morgenen og vil fare ud paa Søen. Dette vil Fiskerne absolut ikke have holdet for nogen Fabel, men at det forholder sig saa i Sandhed. Men de supperstitieuse iblant dem vil endnu binde os noget meere paa Ærmene, nemlig: at et vist Spøgelse, af Skikkelse som et svøbt Barn,
Fabel om Marmelen, et Spøgelse i Søen. kaldet Marmelen skal undertiden være opdragen af Havet ved deres Kroge, naar de fiske, hvilket skal have en menniskelig Stemme. Samme fører de hiem, og om Natten setter ham i en Stoel i deres Nøst o: Huus, som de optrekker deres Baade udi; hvor de da om Morgenen, naar de farer ud paa Søen igien, tager Spøgelset med sig, og førend de sætter ham i Søen igien, tilspørge ham om alt, hvad de forlanger at viide, hvilket alt, naar hand har givet dem Beskeed paa, slipper de ham og lader hannem fare igien.

De øvrige Fiske, som den Grønlandske Søe giver af sig, ere: Helle-Flynder, Torsk, Rødfiske, smaa Lax eller Strand Ørter af adskillige Sorter (den rette Slags store Lax faaes ikkun paa faae Steder i Grønland) og ere meget skiønne og feede. Disse faaes i en hver Bugt eller Vig, hvor nogen Elv rinder. Ulker ere Grønlændernes daglig Kost, saa at naar alting slaaer feil, maa den holde her, og er og nok at faae af samme, baade Vinter og Sommer. Om Foraaret i April Maaned faaes et Slags Fisk som kaldes Rogn-Kaller eller Steenbider; disligeste i Majo en anden Slags smaa Fisk, som kaldes Lodde, o: Stint. Af begge disse Sorter er om Foraaret alle Bugter og Viger fuld af. Hysse eller Hvidlinger gives der og nok af; men af Sej og Sild faaes der intet; dog har jeg seet nogle faae Stykker af det Slag. Endnu gives der et Slags Fisk, mest under Syd, som hverken jeg eller nogen af mine Folk nogen Steds tilforn haver seet. Samme Fisk er liig en Brasme, men med hvasse Pike og Takker over alt paa Huden, med en smal Hale eller Rumpe, af samme ere baade store og smaa. Grønlænderne sige, at de smage vel.

De øvrige Fiske i den Grønlandske Søe.

En egen Sort af Fisk i Grønland, som anden Steds ikke er seet.

Af Skiel-Fisk ere Muslinger de fornemste, hvoraf ere nok allevegne og end brav store og ere gode at æde. Udi endeel Fiske-Vande har jeg og fundet store Muslinger, nemlig, saadanne, som man udi Norge finder Perler udi. Disse haver og vel Perler, men gandske smaa og ikke større end Knappe-Naals Hoveder. Andre Søe Insecter, saasom Ræger, Krabber etc., vil jeg i Særdeleshed ikke melde om, endskiønt der og findes nok af det Slag; dog hverken Hummer eller Krebs, ey heller Østers. Efter Grønlændernes Beretning og Beskrivelse skal der under Syd være Skildpadder; thi de fortæller, at de ere bedekket med en tyk Skalle og haver Kloer, og en smal Rumpe; disligiste og haver Eg udi sig ligesom Fuglene. De blive undertiden opdragne af Søen med deres Fiske Snorer.

Skiel-Fiske.

Skildpadder.

Adskillig Slags Søe Fugler.

Næst Fiskene kommer jeg at melde om hvad Slags Fugle udi den Grønlandske Søe svemme og opholde sig; da er Edder-Fugle og Ænder de meste og fornemste. Af det første Slag ere saa mangfoldige, at de paa visse Tider bedekke den heele Søe, hvor man skal frem, og naar de flyve op, kand man ikke see nogen Ende paa dem, besynderlig om Vinteren, da de i mange Tusinde Tal flyve Colonien forbie hver Aften og Morgen, nemlig om Aftenen ind i Fiorden og om Morgenen ud til Søes igien. De flyve saa nær Landet, saa man af Landet kand skyde saa mange man vil. Om Foraaret begive de sig ud til Havsiden, for paa Ud-Derne at legge deres Æg og udklekke deres Unger, som skeer i Junio og Julio.

Adskillig Slags Søe-Fugle.

Edder-Fugle mangfoldige i Grønland.

Samme Tiid passe Grønlænderne nøye paa, og berøve de arme Fugle deres Æg og Unger fra, saa mange som de kand finde. Dunen skiøtte de ikke meget om, men lader den ligge igien i Reeden.

Af Ænder er 3. Slags.

Af Ænder ere der 3 Slags, først ere der et Slags med breede Nebbe, vore tamme Ænder gandske liige, med smukke buntede Fiere. De samme legge deres Unger paa Øerne, ligesom Edderfuglene. Det andet Slags ere mindre, og har lange og spidse Nebbe, de samme opholde sig meest inde i Fiordene udi færske Vande, hvor de blant Sivet udlegge deres Æg og Unger. Det 3die Slags kaldes Stok-Ænder, ere de første Slags Ænder meget liige, dog noget større. Er fortagtig paa Brøstet, i det øvrige askegraa. Disse genereris ikke ved Parren imellem Han og Hun, som andre Fugle; men som er forunderligt, af en slimagtig Materie udi Havet, som præcipiterer sig ved hine gamle Stokker Træer, der længe driver udi Søen, hvoraf først genereres et Slags Muscler eller Skiel, og atter udi disse Skiel en liden Orm eller Madike, som med Tiiden faaer een Fugels Gestalt og kryber ud af Skallen, ligesom andre Fugle-Unger af Æggens (k).

Stok-Ænder genererer ikke som andre Fugle af i udklekkede Æg, men af Muslinger.

Alker store og smaa.

Næst fornævnte er der eet Slags Fugle, som i Norge kaldes Alker, hvoraf Grønlænderne om Vinteren og have deres meeste Underholdning. Somme Vintere ere de i saadan Mangfoldighed, saa Grønlænderne i Flokke-Tall kand jage dem til Landet og tage dem med Hænderne. Disse Fugle ere næsten saa store som Ænder, men ikke saa gode at spiise; thi de smage meere thranede

---

(k) Dette hvad mange troværdige Skribentere fortæller og for Sandhed bekræfter om Stok-Ænderne, har dog eendeel fornufftige Folk holdet for en Digt og Fabel, af Aarsag slig Generation synes at gaae uden for Naturens Orden. Andre, som i Respect af saa mange troeværdige Scribentere, der til deels selv bevidner øyensynlig og at have seet og betragtet denne underlige Slags Generation, har giort sig stor Møye physice og philosophice at viise Aarsagen her til; blant hvilke er den meget skarpsindige Philosophus, Pater KIRKERUS, som udi sin Mundo Subterraneo her om handler og siiger: at Sæden til slig extraordinarie Geburth kand hverken være i de gamle Stokker, som i Søen driver, ey heller i Muselen, eller Skiellen; thi Træer kand ingenlunde bringe af sig et fuldkommen Dyr for Dagen, efterdi sligt er over dets naturlig Kraft, langt mindre Slim og Skum af Havet, skiønt det setter sig paa de forraadnede Træer og bliver til Skiel eller Muschler. Derfore er Spørsmaalet: Hvad det da mon være for en Sæd, som kand bringe saadan underlig Frugt sc. en Fugel for Dagen? Formeener derfore, at saasom hand af Hollandske Reyse Beskrivelser, angaaende deres Skibsfart under Norden, har fornummet, at disse Slags Fugle underholde sig allermest under Norden og legge deres Æg paa Iisen, og naar Iisen af Soelens Heede optøer og brydes i Stokker, da bliver og denne grusomme Mængde Æg og sønderknuside, og af Bølgerne hist og her omdrevne; hvorsom helst da Sæden udi Æggene antreffer et Subjectum som loco matricis, formedelst Lufftens og Jordens Disponering, eller Havets Egenskab er bequem indvortes og udvortes at fomentere den, da bliver af denne Sæd med Tiden en fuldkommen Fugel. Dette er den gode og skarpsindige Pæters Kirkeri Meening om disse Fuglers Generation og Udspring. Men vil vi noye examinere denne hans Slutning, da befindes den ikke allene falsk, men end og uriimelig; thi først er det gandske falskt, at Fuglene legge deres Æg paa den bare Iis, men vel paa Øer og Holmer, som kand være omkring given med Iis, og følgelig, naar Iisen brydes i Stokker og driver bort fra Øen, bliver igien Æggene liggende ubeskadiget. Og saaledes har og Hollænderne befunden det ved Nova Zembla 1596. Men det var ikke det rette Slags Stok-Ænder, som Hollænderne antreffede der paa deres Æg; thi af dem findes og mange baade udi Norge, Island og Grønland, og ere de næst forom rørte Ænder. Men disse kaldes i Norge Gield-Ænder, efterdi de hverken parre sig

Pater Kirkeri Meening derom.

raisonerer om, hvad det monne være for en Sæd, hvoraf disse Fugle generer.

Kirkeri Meening findes baade falsk og uriimelig.

end de andre. Een anden mindre Sort, som kaldes smaa Alker, ere der nok af, og ere bedre end de forrige. Der er endnu een liden Søefugel, som Grønlænderne kalde Tornauviarsuk, hvilken for sine dejlige og smukke Fjere Skyld ikke maa forglemmes; samme er af Storlighed og Gestalt som en Lerke eller lige saadan Fugel.

Vild-Gies, eller Graa-Gies holder sig meest under Nord i Grønland, de ere af Skabelune som andre Gies, men ere mindre og graa paa Fierene. Disse Fugle komme hvert Foraar flyendes fra andre Lande og begiver sig under Nord, hvor de legger deres Æg og Unger; og efter at Ungerne ere blevne store og kand vel flyve, begiver de sig igien tilsammen under Syd, eller de sydderligere Lande, hvor ikke er saa kolt, og forbliver der Vinteren over.

Vild-Giæs, efter at de have udlagt deres Æg og Unger under Nord.

Begiver sig igien med Ungerne under Syd.

Kortelig udi Grønland har jeg seet alle de Søe-Fugle, som findes i Nordlandene, saasom alle Slags Maager store og smaa; af hvilke endeel giøre deres Reede i de høyeste og steileste Klipper, endeel ude paa smaa Øer eller Holme, saasom Terner og dislige, hvis Æg man iblant Stenene kand opsanke i mange Tusinde Tal. Lumme, Lunder, som ellers af Skibs-Folkene kaldes Grønlandske Papagoier, og er en deylig Fugel og haver en skion bred og buntet Neb; Hav-Emmer, som ere meget store Fugle, men have gandske smaa Vinger, og

Maager adskillige Sort.

Og andre Søefugle.

---

med hinanden og ey heller legger Æg og Unger ud som de hine. For det andet, saa er det gandske uriimeligt, ja umueligt, at Sæden udi Æggene, naar de ere sønderknuste og af Bølgerne adspridde, beholde saa megen Kraft hos dem, at de kand formere en Fugl. Bliver derfore Slutningen denne: at enten maa denne Beretning være falsk, eller denne Generation skrider uden for Naturens Orden. Det første angaaende, da kunde vel de gode Mænd, som have annotered dette, af den gemeene Mands falske Beretning være bedragne, hvis ikke endeel har testered selv øyensynlig at have betragtet det. Dertil med saa verificerer nyer Erfarenhed denne Sag; thi blant hver Mand i Nordlandene er det bekiendt og tviles aldrig om dets Vished. Hvad mig er angaaende, da haver jeg vel ikke self seet og erfaret det, men af mange troeværdige gl. Mænd og Fiskere i Nordland, hvor jeg er fød, omstændelig hørt det fortælle, og at de self have treffet slige gamle Drive-Træer i Søen, hvor paa udi Skiællene er funden baade fuldkomne og ufuldkomne Fugle-Unger; saa ingen Ting er mindre at tvile paa end des Vished. Følger derfore af Fornødenhed, at disse Slags Fugler af ingen anden Sæd blive genererede end af den Slimagtighed af Havet, som præcipiterer sig til Træet, som meldt er, og først setter en Skiæl, derefter en lille Orm udi Skiællen, hvoraf omsider en fuldkommen Fugel udkryber. Endskiønt dette synes at gaa uden for Naturens Orden, eller det ordentlige Løb, som Naturen holder i andre Fuglers Udklækelse, saa seer man dog, at mange forunderlige Ting, ja levende Dyr af Havet produceres, om hvilke man dog ikke just kand sige, at de fra Skabelsens første Tid have været, men i Kraft af den første Velsignelse, som Gud sagde over det, er endnu mægtig at producere usædvanlige Ting, saasom adskillige Søe-Insecter, Krabber, Korstrold, Sneker, Søe-Luus etc. Saa Havet eller Vandet maa med al Rette kaldes Pater & Mater rerum. Naturen driver allehaande Spil og underlige Formeringer, saa at hvor den finder noget, som er bequem til en Product, da bringer den det og strax for Dagen ofte paa den Sted og i det Subjecto, som man mindst skulle formode. Saaledes see vi og at udaf Dyrenes Mist og Excrementa adskillige Insecter formeres, hvor iblant nogle forandrer deres Gestalt, at ud af en lille Orm kand blive et flyvende Diur, saasom Fluer, Skarn-Bassер, og de saa kallede Sommer-Fugle, og flere.

Stok-Ænder parre sig ikke med hinanden, ej heller legger Æg og Unger ud.

Erfarenhed verificerer Stok-Ænd: forunderlige Generation.

Og at de produceres af Havets Slimagtighed, som præcipiter: paa gl: Stokke Træer, som længe driver i Søen.

kand derfor ikke flyve. Skarver, Teister, Angle-Tasker, Snepper og andre fleere, som her falder for vidtloftig at opregne, hvilke alle jeg ikke veed at give Navn, men Skikkelse paa endeel viiser hos sætte Figurer etc.

Cap. VII.

Om Grønlændernes Handtæringer, Nærings Brug og Redskab saa vel som Boeskab.

Grønlændernes Nærings Brug og Redskab er vel enfoldig men dog heel skikkelig og bequem.

Saasom enhver Nation haver sine visse Bruge, Handtæringer og Nærings Maade, indrettet efter deres egen Naturel og Phantasie og Landets Beskaffenhed de ere udi, saa have ogsaa Grønlænderne deres. Og ihvorvel deres Maneer til Deels synes for os daarlige og u-ansеelige, saa ere de dog heel skikkelige og bequemme, derved at af Sted komme og til Veye bringe, som vi maa see paa og lade blive. Deres Handtæringer bestaar da fornemmeligen til Lands i at jage efter Rinds-Dyrene, og til Vands at fange og skyde Hvalfiske, Sælhunde og andre Soe-Diur, saa velsom Fugle og Fiske. Hvorledes Grønlænderne jage efter Rinds-Dyrene og dennem skyde, er tilforne i det 5te Cap. om formeldet. Men angaaende deres Bue og Piile, hvormed de skyde Dyrene, da ere de nesten saadanne som andre bruge dem. Buen er en god Mands Favn lang af got seigt Fyrre-Træe, som paa Norsk kaldes Tenal; og paa det den kand være dis stivere, belegge de den bag paa med tyk fletted Seene-Traad, og en god sterk Snoer af Sælhunde-Skind, eller flettet Seener sammen lagde, som driver Piilen fort. Det fremmerste af Piilen bestaar enten af Jern eller Been, med et Hag eller fleere paa, at den ikke skal falde ud igien, naar den bliver skudt i Dyret. Fugle Piilene ere med 2. eller 3. stumpede Been paa Enden, for allene at døde Fugelen og ikke at skamfere Kiødet.

Grønlændernes Bue og Piiler til Lands at bruge.

Til Vands bruge de Kaste-Piile.

Fugle til Vands skyde de ikke med Buer og Piile, som til Lands, men med Kaste-Piile, med et hvas Been eller Jern paa Enden, hvilke de kaste paa frie Haand, og dermed paa et temmelig langt Stykke kand treffe saa nett, som vi med en Flint eller Bøsse. Deres meeste Handtæringer ere til Vands, og derudi overgaar de vores Nationer, thi Hvalfiske og store Sælhunde og andre Søe-Dyr fange og skyde de paa en meget behændig Maade.

Hvorledes Grønlænderne udruste sig til Hvalfangsten.

Til Hvalfiskeriet i Særdelished udruste de sig i deres største Stads ligesom til et Bryllup, ellers skal Hvalen skye for dem; thi han fordrager ikke U-reenlighed. Maaden er denne: En half hundrede Menniſker, meer eller mindre, Mænd- og Qvindes Personer, begive sig tilsammen udi en stor Kone-Baad, **hvor da Mandfolkene** (Qvindfolkene ere med i denne Fær, havende med sig Sye-naael og Traad, for at sye og lappe Mandfolkenes Springkiortle, om der skulle komme Hull paa dem, disligeste ogsaa Baaden, om den skulle blive beskadiget) fare hen at søge Hvalen, og naar de har treffet en, skyder eller støde

pag 35
Jo F.

de deris Harpun i ham, som hænger fast ved en Linie 2 à 3 Favne lang af Sælhunde Læder; ved Enden af samme Linie er bunden en heel Sælhunde Hud, som en Blære blæst fuld af Vind, paa det Hvalen, naar hand har faaet Harpunen i sig, kand løbe sig mat og tret, i det Blæren hindrer ham, at han ikke lenge kand holde sig under Vandet. Naar han nu er bleven gandske træt, begiver de sig atter hen til ham og stinger ham til døde med deres Lentzer; saa snart han er dræbt og er bleven død, isøre de sig deris Spring-kiortle af beridde Sælhunde Skind, og bestaar af et heelt Stykke med Støvle, Vanter og Hette, tet og net syede, og vel tilsnorede, saa intet Vand kand trænge sig derind. Udi disse Kiortle iførte springe de i Søen og begynde at flentze Spekket af Hvalen rundt omkring, ogsaa under Vandet; thi udi saadanne Kiortle kand de ikke sinke, efterdi de formedelst Bevægelsen ere stedse fulde af Vind, saa de ligesom Sælhunde kand staae over Ende i Søen. Ja de ere ofte saa forvovende, at de end ogsaa imens der endnu er Liv i Hvalen, begive sig oven paa Ryggen af ham, for at stinge ham til døde og at skiære Spekket og Kiødet af ham.

Og dræbe dem.

Grønlændernes Spring-Kiortle, som de isøre sig, naar de skal flentze Spekket af Hvalen under Vandet.

Sælhundene skyde de næsten paa selvsamme Maade som Hvalen, med en liden Harpun, hvorved en Rem eller Line af Sælhunde Skind, som er 6 a 7 Favner lang og hænger ved en Blære, som er Huden af en liden Sælhund, og er opblæst af Vind, paa det Sælhunden, naar han er skudt, ikke skal gaae under Vandet igien og blive borte for dem. Under Nord, hvor Søen ligger bedækt med Jis om Vinteren, fange Grønlænderne Sælhundene paa denne Maade: Efter at de paa Jisen have opsøgt et Hull, som Sælhundene selv giør med deres Kløer, for at aande igiennem, men er ikke større end en To-Skill: stor, ja ofte mindre, da sætter de sig ned ved samme Hull, paa en liden dertil giort Sæde eller Stoel, med en Skammel under Fødderne med 3 Been under, for Kulden Skyld som slaaer op af Jisen. Førend de sætter sig ned, skrabe de al Sneen af deres Støfler, paa det at det ikke skal knarke under Fødderne paa dem, og Sælhunden derover blive skye, naar han vil op at puste. Saa snart han nu sætter Snuden op i Hullet, støder de ham i Næsen med deres Harpun, hvorudi er en Rem een Favne lang, som de holde i den anden Haand. Naar han nu er fast, vender de Harpun-Stokken om, i hvis anden Ende er et tykt sterkt Been, hvormed de hugger Hullet saa stort, at de kand trekke ham der op igiennem, og saa snart de faae hans Hoved over Jisen, give de ham med knytte Næve et Drefigen, saa er han strax død.

Hvorledes de skyde Sælhundene.

En anden Maade.

De fange Sælhundene endnu paa en anden Maade saaledes: nemlig: de støder et stort Hul paa Jisen, eller og om Foraaret gaar til et Hul, som Sælhundene søger op igiennem for efter sin Sæd-Vane at legge sig paa Jisen og bade sig i Soelen. Ved saadant et Hul legge de sig da ned næsgrues paa en lang Lav-Skammel, og efter at de har giort et andet lidet Hul ved det store, da lader de en lang Stang paa 16 à 20 Alen med en Harpun og Rem udi, gaae sagte ned i samme Hul, hvor da dersom de ere to, som de og gemeenligst ere til denne Slags Fangst, den ene staar og holder Stangen, saa

Den 3die Maade at fange Sælhunde.

løselig i Haanden, men hand som ligger Næsgrus og kiger til, dirigerer den og advarer, naar hand seer en Sælhund og siger Kæ, hvor paa den anden strax støder til. Men er en allene, da holder hand self Stangen og støder og stikker til med den, naar Sælhunden, som søger til Hullet efter hans Floyten, kommer under Hullet.

Den 4de Maade.

Endnu skeer det paa den 4de Maade saaledes: Om Foraaret, naar Sælhundene ligge paa Isen ved Hullene, som de self have giort derpaa for at komme op og ned, da tage Grønlænderne deres laadne Sælhunds-Peltze paa, med en lang Stang udi Haanden, og kryber saa ligesom en anden Sælhund til ham, bukker med Hovedet op og ned, og smaa snurker og knarrer ligesom Sælhunde giøre, indtil de kommer ham saa nær, at de kand naae ham med Stangen og støde Harpunen i ham. Den 5te Maade er ligeledes om Foraaret, naar Strømmen æder store Huller paa Isen, da søger heele Flokker Sælhunde derhen, hvor da Grønlænderne kommer og staar og passer paa, og saa snart de kan komme beleyligt til dermed, kaster Harpunen i dem og trekker dem op paa Isen til sig.

Den 5te Maade.

Den 6te Maade.

Den 6te Maade er, naar Isen er gandske glat og blank, saa tager de enten Ræve- eller Hunde-Rumper eller et Stykke laaden Biørn-Skind og legger under Fødderne, og staar paa og hører efter, hvor Sælhundene puster, hvor hen de da sagteligen gaar og stikker ham.

Grønlændernes Fiske Snorer er af tynde Strimler skaarne Hvalfiske-Barder.

Til at fiske med bruge de Angler eller Kroge af Jern, ogsaa af Been (sc. Brøst Beenet af en Alke), i Mangel af rette Fiske-Kroge. Deres Fiske Snorer eller Linier ere af smale og i tynde Strimler skaarne Hvalfiske-Tougten, eller saa kallede Fiske-Been, som blive knytte tilsammen, og fiske dermed; med saadanne Fiske-Linier kand de fiske 100 for hver en vore Folk kand fiske med deres Hampe Snorer. Men til Helle-Flynder at fiske bruge de tykke Linier af Sælhunde Skind, desligeste og vore Hampe Snorer.

Hvorledes de fange Lax eller Strand-Orter.

Den smaa Lax eller Strand-Orter fange de paa denne Maade: ved udfalden Vand bygge de smaa Gierder eller opkaste af Steen ved Elv-Munden eller anden Sted, hvor Laxen har sit Løb, og naar nu Vandet igien voxer, søger Laxen til Elven og løber over Gierdet, hvor den bliver staaende indtil Vandet igien begynder at falde, da de søger at komme ud til Søen, men da ligger Grønlænderne uden for Gierdet med deres Baade og forhindre dem, at de ikke før løbe over, men maa blive inden for Gierdet. Der efter naar Vandet er gandske udfalden, bliver de liggendes tørre, saa de kand tage dem med Hænderne. Eller og hvor de bliver staaendes i Huuler, der stikke de dem med et Instrument, som dertil er giort; som er en lang Stang med to hvasse og hakkede Been paa Enden, eller og med en eller 2. Kroge paa Enden.

Rognkaller c: Steenbider.

De Slags Fiske som kaldes Rogn-kaller, for den megen Ravn den har i sig, og her kaldes Steen-bider, de samme, efterdi de staae paa grundt Vand,

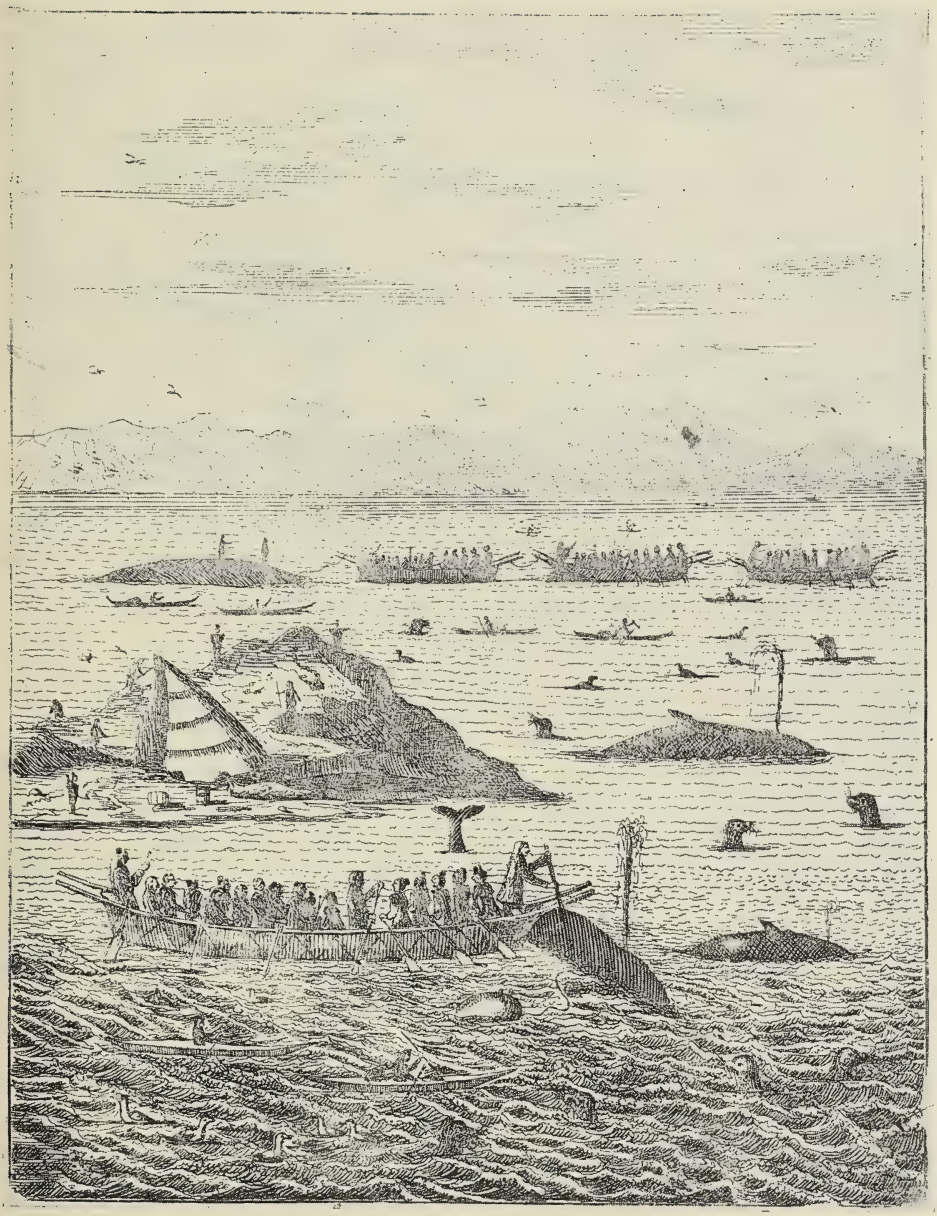

og ligge paa Sanden, da stikke de dem med et Instrument af Been, af Enden paa en lang Stang, ligesom Laxen. Af dette Slags Fiske ere saa mangfoldige, at de ikke kand fortære dem alle ferske, men tørre dem paa Klippen og forvare dem til Vinter Provision. Naar Rognfisk-Fangsten er ude, som skeer i Majo, da begive Grønlænderne sig indtil Fiordene, hvor Lodde-Fangsten gaar an (ɔ: Stint). Og efterdi den gandske Søe er fuld af dem og de staae nær ved Landet, kand de med en Hov paa et langt Skaft øses op af Søen; hvor da Grønlænderne sprede dem ud paa Bierget, for at tørres og til Vinterkost forvares. De ere ellers usunde og uangenemme at spise ferske; thi de give en slem Stank af sig, men tørrede kand de vel passere, og spises af Grønlænderne med en Bid ferst Spek til eller og dyppet i Tran. Kortelig af al Slags Fisk som de fange, hvad de ikke spise og fortære friske, dem tørre de paa Klippen i Soelen og i Vinden, og forvare dem til Vinterkost.

Og Lodder ɔ: Stint.

Angaaende Grønlændernes Baader, paa hvilke de fare til Søes og søge deres Næring og anden Udretning, da er de 2de Slags, nemlig et Slags som Mandfolkene allene bruge, hvilke er smale og lange og spidse til begge Ender. Lengden er til 3. Favner, men Breden 3. Qvart. i høyeste, med et rundt Hul mit paa, ikke større, end at et Menniske kand trenge sig ned i den og sidde; inden til ere de sammenbundne af tynde Legter eller Bredder i tynde og smale Strimler skaarne, og uden til overtrekket med Sæle-Hunde-Skind, som dertil er beridde og Haarene aftagne. Udi saadan en Baad sidder ikkun en Mand tildekket og vel tilsnøret, saa intet Vand kand komme der indtil ham. Med disse Fartøyer kand de gesvindt og udi en utroelig Hastighed komme fort, ja ere vel capable paa en Dag at roe 10 à 12 Miile; hvor til de betiener sig ikkun af en Aare, som haver Blad paa begge Ender, og er en god Favn lang. Med disse smaa Baade fare Mændene allene ud paa Sæle- og Fugle-Fangst, hvilke de ligesom stiælendes og letteligen skyde, da der imod vi med vore Baade sielden kand komme dem saa nær at de kand treffes. De frygte ikke at begive sig ud paa Søen med dem i den allersterkiste Storm; thi de ligesom Fugle letteligen flyde oven paa Bølgerne, saa at naar en stor Bølge reyser sig og vil slaae over dem, da legge de sig paa Siden mod Søen, og lader den slae over sig, uden Fare, af den at blive styrtet i Grund og omkomme. Og skiønt det kand hænde sig, at de blive slagne omkuld, saa kand de dog strax reyse sig op igien med deres Aare; men skeer det uforseendes, at de kuller om, som det og ofte skeer, og de ikke ere vel tilsnørede, da kand de letteligen komme til U-lykke og blive borte.

Grønlændernes Baader ere 2. Slags, Mandfolks Baader og Qvinde-Baader.

Mandfolk-Baadenes Gestalt og Beskaffenhed.

Det andet Slags Baade ere store aabne Baader, som en Chalupe, omtrent endeel til 20. Al. lang, de samme kalder man Kone-Baader, fordi de af Qvinderne roes; thi det holdes for en bar Skam, at en Mands Person skal roe paa saadan en Baad uden in casu necessitatis, og naar de fare paa Hvalfangsten, hvor da Mændene sidde og vende Ansigterne frem ad, og roer med en liden Aare, som de bruger til deres egne smaa Baader, men Qvinderne roe som sædvanligt. Disse Baade bestaar og af lidt tyndt Træværk indvendig,

Qvinde Baadernes Gestalt og Bestaffenhed.

og med tyk Sælhunde Skind overtrækket. Dennem bruge de at føre deres Husholdnings Bagage udi, saasom Telter og andet meere, hvorhen de agter at reise og sig nedsætte for Næringen at efterspge. Til disse Baade bruge de og Seigl, sammen-syede af Sælhunde Tarmer, og kand iligemaade dermed komme hastig fort. Masten staaer allerfremmerst ved Stavnen. Og som Seiglet er breedt oppe ved Ræen, og smalt neden til ved Skiødene, og derfor uden dertil bruges hverken Brasser, Bogliiner eller nogen saadan Ting, da kand de ikkun seigle liige under Vinden og ikke bi Vinden. De ere og meget ranke, saasom de ere gandske flake i Bunden.

Mandfolkene befatte sig ikke med Lands Arbeide, uden deres Redskab at forfærdige.

Mandfolkene befatte sig med ingen Slags Gierning til Lands, uden hvad som hører til deres Nærings Reedskab, at forarbeide og forfærdige, saasom Baader, Buer, Piile og andet saadant meere; alt andet kommer Qvinderne til at udrette, ogsaa Huuser at bygge og reparere. Saa behændige og velskikket nu Mandfolkene ere til deres Udrettninger og Handtæringer, saa behændige ere og Qvinderne til deres, saasom til Klæder og Skoe at sye og andet

Qvindfolkene maa gjøre Resten.

dislige, saa deres Arbeide for sin Nethed og Artighed efter deres Maade maa billigen roeses og admireres.

Cap. VIII.

Om Indbyggerne, og deris Tilhold i Landet saa vel som Boeliger.

Det er vist nok, at disse idtzige Indbyggere udi Grønland, hvad den Vester Side er angaaende, jo fornemmelig ere de gamle og fra første Tid Wilde, og saa kallede Schrellinger deres Afkom; men at jo mange af de Norske siden ved Tidens Længde med disse kand være blevne beblandede og naturaliserede, kand nogenledes, dog ikke til visse, sluttes af nogle faae iblant disse Folk endnu brugelige Norske Ord, overeenstemmende med det Norske baade af Benævnelse og Bemerkelse; saasom det ikke er utroeligt, at om endskiønt de Norske Colonier af de Wilde ere blevne ruinerede, der dog nogle ere blevne til overs, hvilke siden med hine ere forblandede og ere bleven til et Folk og Tungemaal. Af disse Folk ere det heele Land ved Søe-Siden og paa Øerne allevegne bebygde; dog sommesteds mere og sommesteds mindre. Under Syd og fornemmelig under Nord paa 68. og 69. Gr. opholde sig mange Folk; dog at ligne med andre Lande er Grønland ikke ret Folke-rigt. Oppe til Lands opholde sig ingen Folk, uden paa visse Tider om Sommeren, for at jage efter Rins-Dyrene, efterdi det heele Land op til Fields, som før er meldt, er bedeket med stedse varende Jis og Sne.

Indbyggerne i Grønl. ere de gl. Schrellingers Afkom.

Med dem kand vel nogle af de Norske være beblandede og naturaliserede.

Grønlændernes Vinter-Huuse.

Deres Huuse og Boeliger angaaende, da ere de 2 Slags. En anden som de betiene sig af om Vinteren, og en anden om Sommeren. Deres Vinter-Huuse ere bygde af Torv og Steen, ikke over 2 à 3 Alen høye, med et gandske

flak Tag. Paa den ene Siide have de deres Vinduer, hvilke ere tilsammen syede af beridde Sælhunds Tarmer, Helle-Flynder Maver og dislige, og ere gandske hvide og igiennem skinnende. Vinduer af Sælhunde Tarmer.

Paa den anden Siide have de deres Senge-Stæder, som ere Brixer af lange Bredder, lagde paa Stokke en halv Alen høy fra Jorden, hvor da Sælhunds og Rinsdyrs Skind tiener dem i Steden for Senge-Klæder. Brixer og Sengested.

En hver Familie haver sit Rum for sig afdeelt med en Støtte, ligesom en Stald, som staar frem for Brixen og understøtter Taget. Forved have de ligesom en lille Fyr-Sted, som er dog intet andet end en stor Lampe, som en Halv-Maane formered, staaende paa en trebeenet Stillatz eller Knak. Derover hænge de deres smaa Kiedle af Kaaber, Meßing eller Weiksteen, og derudi koge deres Mad. Over Lampen ligger en Grind, som ligner en Rist af smale Stoker, hvorpaa de legge deres Klæder for at tørres. Deres Fyr-Stæd ere Lamper.

For-Døren eller Indgangen til Huuset er lav ved Jorden, hvor igiennem man saa got som paa Hænder og Fødder maa krybe, naar man vil ind i Huuset, hvilket skeer for disbedre at conservere sig for Kulden og Vinden; thi de have ellers ingen anden Dør paa Huuset. Inden til betrekke de deres Huuse med gammel Skind, som de have taget af deres Baade. Eendeel af disse Huuse ere saa store, at 7 a 8 Familier kand boe derudi. Udi et Huus kand boe tilsammen 7 a 8 Familier.

Paa Brixen eller Senge-Stædet sidde gemeenligst Qvinderne, og forrette hvad de have at giøre med at sye og dislige. Mændene med deres Sønner, som sidde fremmerst paa Brixen, vender Qvinderne Ryggen; langs Veggen under Vinduerne ligge og Bredder som Bænke, hvorpaa de øvrige af Mandfolkene sidde.

Det er her hos mærkværdigt, at endskiønt der brænder 10 à 20 Thran-Lamper i saadant et Huus, saa er der dog neppe at fornemme til nogen Damp eller Røg der af, og det for den særdeeles Maneer de have at lave Ilden til paa deris Lamper, som er: de tage tørret Mooſe, og knugger den ganske smaa og fiin, og legger den gandske tynd langs den eene Side i Lampen, og tænder den an, saa brænder det saa viit Mooſen ligger, og giver slet ingen Røg fra sig, med mindre den kommer i alt for stærk Brand, hvilket de forekommer med en liden Kiep, med hvilken de trække Mooſen til Kantene af Lampen, og saaledes forhindre den at lue høyt. Den giver dog ikke dismindre saadan Varme fra sig, saa de ikke allene kaage deres Mad dermed, men end og giøre deres Huuſe varme, saa der om Vinteren kand være saa varmt inde som udi en Badstue; dog er der ikke ret synderlig god Lugt inde hos dem; thi saa vel de mange tændte Thran-Lamper, som anden Smutzighed af stinkende Kiød, Fisk og Spek, som de bær ind i deris Huuſe at fortære, men allermeſt deris Urin-Baller, foraarsager en u-liidelig slem Stank, saa man maa i Forstningen lide meget deraf, førend man bliver vandt derved. Maaden, paa hvilke Grønlænderne giøre Ild paa deres Lamper. Giver en sterk Heede fra sig.

Deres Sommer Boeliger ere Telter af Rinsdyrs Huder oc Sælhunde Skind.

Udi disse Huse flytte de ind strax efter Michaelis Tider, og flotte igien ud der af sidst i Martio, eller saa snart Vaaren tilstunder, hvor de da betiener sig saa længe Sommeren varer, af deris Sommer Boeliger, som ere Telter. Disse ere af den Beskaffenhed, nemlig: de reise nogle Stænger eller Legter tilsammen, og overklæde dem med et dobbelt Tekke. Det inderste er af Sælhunds eller Reensdyrs Skind (naar de ere formuende), og vende Haarene ind; men det yderste er af Sælhunde Skind, hvoraf Haarene ere aftagne, og med Spek besmurde, at Regnen og Vandet ikke skal trænge der igiennem.

Har et Gardin eller Forheng for Indgangen af Teltet.

Inden i Teltet have de en Brix af Bræder eller Deeler, hvorpaa de ligger, disligeste ogsaa deres Lamper at kaage ved; for Indgangen eller Dørren af Teltet have de et Gardin sammensyet af Sælhunde Tarmer, hvor igiennem og Dagen skinner ind til dem. Saadant et Telt haver en hver Huus-Fader for sig og sin Familie, tillige med en stor Kone-Baad for der med at flytte deres Telter og Eyendeeler, hvor hen de lyster og deres Nærings-Brug forbinder dem til.

Cap. IX.

Grønlændernes Gestalt og Skikkelse, saavelsom Complexion og Temperament.

Grønl. Gestalt.

Saavel Mænd som Qvinde Kiønnet ere vel skabte, proportionerede Mennisker, feede og fyldige paa Legemet, af en undersatzig Statur, allene de have breede Ansigter og tykke Læber, ere brak-næsede og af en brunagtig Coleur; dog ere endeel ret smukke og hviide. Have alle sort og slet Haar. De ere og sterke og føre paa Legemet. Man seer sielden nogen med en naturlig Brek og Sygdom behæftet, uden hvad Øynenes Svaghed er angaaende, som foraarsages af de skarpe Foraars Vinde, Sneen og Isen, som hæftig skiær i Øynene.

Plages af Dysenterie, Brøst-Svaghed &c. langt under Nord.

have ellers ingen smitsomme Syger

Udaf Børnepokker creperte mange 1734.

Mig er og forekommet nogle faa, som have været ligesom Spedalske; dog her hos merkeligt, at endskiønt de omgaaes med andre Karske, ja ligge hos dem, saa blive de dog ikke af dem befængde og anstukne. De som boe langt under Nord, ere og ofte elendelig plagede af Dysenterie, Blodgang, Brøst-Svaghed, Bylder, Epilepsie &c. Ingen anstikende Sygdom ellers, saasom Pest, Børne Pokker og dislige, har Grønlænderne ikke veedst at sige af, førend Anno 1734, da en af de fra Grønland medbragte, som her i Kiöbenhavn tillige med de andre hafde haft Børne Pokkerne, kom tilbage igien, og efter Ankomsten besmittede de andre, saa over en Par tusinde Mennisker omkring Colonien derudi elendelig creperte og bort døde; thi som de, ligesaa vel som de andre Chreature i Grønland, er af en heed og hidsig Natur, og kand ikke taale den indvortes Varme, kunde de langt mindre taale den indvortes, som foraar-

sagedes af den hidsige Singe, og giorde, at Blodet opsvællede i dem, saa de for Brynde og Hidsighed ikke kunde leskes. De ere meget blodrige, derfore bløde de oftist Næsebloed.

Faae af dem kommer til nogen høyere Alderdom end 50 à 60 Aar, men mange i deres beste Ungdoms Aar, allermest i den spæde Alder, bortdøe. Men som de have og bruge ingen Slags indvortes Medicin, ey heller have noget som kand støtke og recreere et sygt Menniske, saa er det ingen Under, at mange før Tiden bort døe. I Mangel derfor af Remedie for indvortes Sygdomme, lader de Angekuterne hexe og mumle over sig, saa troer de, at det bliver bedre med dem.

have intet Remedium for indvortes Sygdomme.

Men for udvortes Gebrekligheb bruge de nogle faa, saasom: aabne Skader og Saar af Kniv ꝛc. syes igien. Naar nogen faaer dumme Øyne, at der legger sig ligesom en Hviide derover, da giør de en liden Krog af en Synaal, og Krøger i den, og saa med en Kniv flaar Huden eller Hinden af, saa skal de blive gode igien. Naar Børnene plages af Orme, da stikker Moderen s. v. Tungen i Arsen paa dem, for at døde dem. Brændt Moose med Thran bruges til friske Saar, item: allene med et tyndt Støkke Næver ɔ: den tynde Hinde over Barken at bedekke Skaden, saa læges det af sig self.

synderlig Cuur for dumme Øyen.

I det øvrige, da er dette Folkes Hovet-Temperament phlegmatisk, hvorfore de og ere heel stupide, dumme og koldsindige af Naturel, og sielden lader see nogen Slags Affect og Passion hos sig, men snart at sige i al deres Adfær er af et føles-løs Sind. Dog holder jeg for, at det meget contribuerer til deres Stupidite og Koldsindighed, at dem mangler den Education og de Midler, hvorved deres Sind kand poleres og skiærpes; hvilket man nokſom har observered hos dem, som lenge har omgaaes med os, de Unge fornemmelig; thi man har fornummet, at de har kundet lære og fatte alt, hvad de har hørt og seet hos os, hvad enten det var got eller ondt. Har og befundet endeel af et treffeligt Ingenio.

Gr. af Temperament er stupides.

kunde vel blide skarpsinvige hvis deres Forstand blev poleret og øvet.

Cap. X.

Grønlændernes Naturel og Sæder.

Ihvorvel Grønlænderne ey have Øvrighed, ey Lov, ey Orden eller nogen Slags Disciplin, saa ere de dog ey aldeles uden Lov, jeg meener ryggesløsse; men deres gode Naturel er dem i Steden for en Lov, og af den leedes og føres de til nogenleedes udvortes Sædelighed og Skikkelighed. Det er at forundre over, hvor eenige og eendrægtige de leve med hinanden; thi Kiv og Striid, Had og Eftertragtelse fornemmer man sielden til hos dem. (l) Og om

have ingen Øvrighed og Lov, og leve dog skikkelig.

(l) Naar de har seet vore liiderlige Matrosser at kives og slaes, have de holt Sligt at være umenniskeligt og sagt: de holde hinanden ikke for Menniſker. Disligiste om en af Officererne har slaaet sine underhavende, heeder det strax: hand behandler sine Med-Menniſker som Hunde. ꝛc.

have stor Undseelse for hinanden.

endskiønt nogen kand have en ond Villie til en anden, saa lader hand sig dog ikke merke, men af stor Undseelse for hinanden understaae sig ikke offentlig at angribe ham med Skiælds Ord eller Slagsmaal, saasom de og ikke heller have nogen Slags Maade eller Ord at skiælde paa hinanden med. Vel er det en og anden Gang skeed, at et extreme malitieus Menniske, af et forborgen Had, har dræbt en anden, sligt anseer de andre med største Koldsindighed, uden at straffe eller tage sig det til Hierte. Allene den dræbtes næste Paarørende hevner det, om hand kand, og han seer sig Mand dertil.

Drab, om skeer, hevner den dræbtes næste Slegt.

de formente Hexe-Kierlinger bliver straffede paa Livet.

Anden Justiz viide de intet af. Men over de saa kallede Hexe-Kierlinger, eller de som indbilde sig, med deres Hexen, at kunde dræbe dem, de ere vrede paa, og udviise stor Iver og Hevngierrighed, ja uden Barmhiertighed myrde og masacrere dem, foregivende, Sligt skeer med rette, esterdi de ere ikke værdige at leve, som hemmelig skade andre og skaffe dem af Veyen. Tyverie fordrager de ikke heller indbyrdes iblant dem self, og sielden stiæle de fra hinanden, hvorfore de og ikke heller har behov at forvare deres Sager inden Laas og Lukkelser, men lader det ligge aaben for enhver, uden Frygt, at nogen skal stiæle eller tage det ringeste deraf.

De stiæle ikke fra hinanden men vel fra os.

Ja denne Udyd er saa afskyelig hos dem, at dersom en Pige stiæler, mister hun derover et got Giftermaal; men at stiæle fra os, som Fremmede, giøre de sig ingen Betenkning om; dog siden vi have boet saa lenge i Landet hos dem, og nu af dem ere ansеedte ligesom Landets Indbyggere, har de omkring boende Naboer undseet sig fra at stiæle fra os mere. Det 6te Buds Synder angaaende, da haver vi aldrig aabenbare seet eller fornummet nogen Utugt af dem at bedrives, enten med Ord, Geberder eller Gierninger, undtagen en iblant de Giffte brugelig Hoere Leeg, hvorom her efter skal tales.

de Unge leve meget tugtige og ærbare.

Hvad ellers anden udvortes Høflighed og Civileté er angaaende, da giøre Grønlænderne ikke saa synderlig Væsen deraf. De gaar og kommer uden at hilse hinanden. Dog ere de, ikke dismindre, ikke saa aldeles uartige og uhøflige imod hinanden; thi de giøre og Forskiel paa Personer, med at beviise een meere Ære end en anden, ligesom de ere hurtige og duelige til. De gaae aldrig ind i Huuset hvor de ere Fremmede, Ubudne, og naar de kommer ind, viiser den Mand som de kommer at besøge, dem Sted at sidde paa.

beviise hinanden Ære og Høflighed.

Saa snart en Fremmed er kommen ind i Huuset, fodrer de strax hans Klæder at tørre, og er det en Moede i Grønland, at den Ankomne skal sidde nogen ligesom de andre. Hand spiser ikke strax for ikke at kaldes slugagtig og forsulten. Alt Huus-Folket maa om Aftenen legge sig først, førend Giæsten tager sig et Sted at ligge paa, og det af bare Undseelse; thi hos dem lader det ilde at Giæsten skal legge sig før Verten. Hvor een kommer fremmed til et Huus, der skal hand aldrig bede om Mad, ihvor hungrig hand end er; det giøres og ikke heller behov, thi de ere i Almindelighed meget Kost giæve og velvillige til at tractere hinanden; og det som er saare berømmeligt, nesten have alting tilfelles; saa at om endskiønt der kan være nogle iblant, som intet

de ere meget hospitale og godgiørende.

har eller kand forhverve, saa lader de andre ham dog ikke sulte; men hand æder frit med dem, hvor i de beskæmmer os Christne, som lader saa mangen Fattige og Uformuende af Hunger crepere og forderves.

I det øvrige ere de i al deres Adfær grove og tølperske, toer sig sielden, (m) æde og vel af de Kar og Skaaler, som deres Hunde have ædt af, uden tilforne at toe dem reene; ja det som er værmeligt at see paa, æde Luus og Utøy af dem self og andre; de efterleve og nøye Ordsproget, at hvad der kommer af Næsen kand falde i Munden, paa det intet skal spildes. Sveeden skraber de af Ansigtet med en Kniv og slikke op. De undseer sig ikke for, udi andres Nærværelse og Paasyn, s. v. at giøre deres Nødtørft ꝛc. Enhver Familie haver en Balle staaendes frem for sit Rum, hvor udi de lader deres Vand, og samme, reverenter at melde, bliver staaende indtil det stinker, saasom de bruger det til at legge deres Skind udi, som skal bereedes, hvilket foraarsager en uliidelig slem Stank, det mindste man rører derved, umeldet hvad Stank, det raadne Kiød og Spek, som de kaste under deres Benke, giver fra sig, saa kræseligt Folk haver ikke ret synderlig got for at være hos dem; dog naar man omsider bliver vant derved, finder man endelig ikke saa stor Incommodation deraf.

Ere grove og tølperske i udvortes Comportement.

i deres Huuse er en slem Stank af adskillig Snauserie.

Men ihvor grove og tølperske de end ere i Comportement, saa er de dog heel goed-slige af Humeur og venlig i Omgiængelse. De fordrager gierne, at man paa en høflig og anstændig Maade giør sig lystige med dem. De have aldrig tentered at giøre nogen af vore Ont, med mindre de ere dertil blevne forcerede; bær ellers og stor Frygt for os, anseende os, saasom de, der ere dem i Magt og Moed overlegne.

de er fromme af Gemyt.

Cap. XI.

Om Grønlændernes Klæde-Dragt.

Deres Klæder bestaar mesten Deelen af Rins-Dyrs Huder, Sælhunde Skind, saavel som Fugle-Feller, meget nett beridde og forarbeidede. Og er Mandfolkenes Klædedragt af denne Model: Kiortelen er som en Koffte med Hette paa, som tiener dem i Steden for Hue. Den rekker dem nesten ned til Knæerne. Endeel har en Snip for og bag. Deres Buxer er gandske smaa og rekker ikke engang over Lænderne, hvilket skeer for at være dis beqvemmere til at komme af og i deres smaa Baader. Og som de næst Legemet have intet Linnet, saa vende de Haarene ind paa deres Kiortle, for at blive dis varmere.

Beskrivelse over Mandfolkenes Klædedragt.

(m) Mandfolkene toer sig ikke anderledes, end naar de kommer af Søen, da slikker de paa Fingrene som Katten, og stryger sig i Øynene dermed, for at faae Saltet af dem, som af Søen er stenket dem i Ansigtet. Qvindfolkene toer sig i deres Urin, paa det deres Haar kand voxe, og at det, efter deres Indbildning, kand lugte angenemmt; thi naar en Pige saaledes har toed sig, sige de: Niviarsiarsuarnerks ɔ: det er Lugt som af en Jomfrue. Naar de saaledes har toed deres Haar om Vinteren, da gaae de ud i den allersterkiste Frost og Kulde og lader det fryse stiff. Dette viiser nokſom, hvor sterke Hoveder de Folk maa have, og vilde ikke bekomme os andre vel, om vi giøre det.

Uden over Kiortelen have de andre særdeles Søe Kiortle, som er af Sælhunde Skind, som Haarene ere aftagne, og kand holde Vandet ude, naar de farer til Søes i deres smaa Baader.

Imellem Søe-Peltzen og den inderste Kiortel have de enten en Skiorte af Linnet, ellers i des Mangel af beridde Sælhunde Tarmer, som og hielper til at holde Vandet ude fra den inderste Peltz. De have ellers Kiortle eller Skiorter af stribet Tøy eller Lerret, saa velsom og af blaat eller rødt Klæde, dog giorde efter deres egen Facon, som de tilforhandle sig af Vore og Hollænderne, og prunke dermed, naar de ere paa Landet, disligeste Buxer af samme Sort. Deres Hoeser eller Strømper ere giorde af Rins-Dyrs eller Sælhund Skind, men bruge nu helst uldene Hoeser, hviide, blaa og røde, som de og tilforhandle sig af os. Skoe og Støvler have de af sort, gult eller rødt bereed og barket Sælhunde Skind, meget nette syede, dog uden Hæle, men rynket for og bag, og staae dem meget smukt paa Benene og Fødderne. (n) Qvindernes Klædedragt differerer fra Mændenes allene derudi, at de ere viide og høye paa Skuldrene, med store og høye Hetter.

Qvindernes Klædedragt.

De giffte Qvinder, som have Børn, deres Kiortle ere besynderlig viide og rumme, efterson de maa bære deres smaa Børn derudi paa Ryggen, og bruge ey anden Vugge eller Svøbet-Klæder til dem. De have 2 Par Buxer paa, sc. et Par inden til, som kun rekker til midt paa Laaret. Disse trekke de aldrig af, men ligge og med dem om Natten, men de yderste Buxer rekker til Knæene. Dennem bruge de ikke gierne om Sommeren, men allene om Vinteren, naar de ere ude, ellers ikke naar de ere inde i Huuset; thi de trekker dem af, saa snart de komme ind. De have dobbelte Peltze, en inden til nest Legemet, af Rinsdyrs Skind, som Haarene vende ind paa, og en anden uden over, som ogsaa er af tynd haared og smuk coleured Rins-Skind, eller, i dets Mangel, af Sælhunde-Skind, bebremmet og borderet med hvidt imellem Sømmene, som lader smukt. Deres Skoe ere ligesom Mandfolkenes, mens Støvlerne have viide Kraver, ligesom vore Mandfolk-Støvler, ellers i det øvrige ligesom Mændenes. Og som de have tykt og langt Haar paa Hovedet, saa binde de det op i en Dusk eller Top, som staaer dem kiønt nok; thi de gaa gemeenligst bar-hovet, enten de ere ude eller inde, og drage heller ikke Hetten over uden at det regner eller sneer. Deres Prydelse ellers er, at have diverse Coleurer Glas Perler eller Coraller hengendes i Orene og om Halsen og Armene. Have og Brasseleter af sort Skind, bestikkede med Perler, ja besye end og deres Klæder og Skoe dermed.

Det er og en Slags Zirath iblant det Grønlandske Qvinde Kiøn, at de imellem Øynene og paa Hagen, Arme og Hænder, ja Been og Laar, giøre sig sorte Strege i Huden med en Syenaal og sverted Traad. Og endskiønt samme synes os at være en heslig Prydelse, saa holde de dog for, at det er meget

(n) Om Sommeren bruge de halve Søe-Peltze, ligeledes om Vinteren i Fiordene, med en half hviid oven til, for Sælhundene ikke skal skye for dem.

galant; hvis Anſigt ey ſaaledes er borderet, dens Hovet, ſige de, bliver til en Thran Bøtte, ſom ſkal ſættes under Lampen, naar de kommer i Himmelen eller Siælens Land.

I Klæder holde de ſig temmelig reenlige; men i deres Spiiſe ſvinvuren.

Deres Klæder holde de temmelig reene, ſkiønt de i andre Maader, allermeſt i deres Spiiſe, ere ikke ſaa ſynderlig reenfærdige. De Qvinder beſynderlig ſom have Børn, holde ſig meget urene og ſkidne, thi de veed at de ikke blive bortkaſte og forſtødte; men de Stakle', ſom enten ere ufrugtſommelige eller hvis Børn ere bort døde, ſaaſom de altiid ſtaae paa ſvage Been, og veed ikke hvilken Time de ſkal tage deres Affkeed, maa holde ſig ſmuke reenfærdige, at de kand behage deres Mænd.

Cap. XII.

Om Grønlændernes Fortæring, ſamt Spiiſes Tilreedelſe.

Deres Fortæring er Kiød og Fiſk.

Deres Fortæring og Spiiſe er allene Kiød og Fiſk (thi anden Slags Koſt give ikke deres Land af ſig) nemlig Rinsdyr, Hvale, Sælhunde, Harrer og Ryper, ſaavelſom allehaande Slags Søe-Fugle. Kiød ſpiſe de, ſtundom raadt, ſtundom kogt, eller tørret i Vinden eller Soelen; men Fiſk kaager de alletiid vel, eller ogſaa tørre den i Soelen om Sommeren, ſaaſom Lax, Rogn-Kaller o: Steenbider, Helle-Flynder, eller den ſmaa Lodde eller Stint, ſom de i Majo og Junio tage i Mangfoldighed og forvare dem til Vinter-Koſt. Og efterſom der om Vinteren er heel rart for dem at faae Sælhunde (undtagen under Nord, hvor de ſkyde dem paa Iiſen), ſaa legge de flittig tilſammen om Høſten alle de Sælhunde ſom de kand faae og nedgrave dem i Sneen til Vinterprovision, da de tage en efter anden og ſpiſe dem ſaa raa og froſne ſom de ere. Deres Drank er det klare Vand, og ikke ſom nogle Scribentere falſkelig foregive og fortelle, at de drikke Thran; thi de ſpiſe ikke engang Speket, uden gandſke lidt til tørret Fiſk og Kræke-Bær, end ſige at de ſkulle drikke Thranen.

De Sælhunde, ſom fanges om Høſten, forvare de i Sneen til Vinter-Koſt.

drikke Iiskaaldt Vand.

Og paa det Vandet ſom de drikke kand være diſ koldere og ledſke dem diſbedre, da legger de heele Stokker Sne eller Iis derudi. I Almindelighed ere de meget ſvinagtige og ſkiden-vurne udi deres Spiiſen; toer aldrig de Kar og Kiedle, hvor i de kaage deres Mad, ja aldeles legge Maden paa Gulvet og Jorden de træder paa, hvilken er dem i Steden for Diſk eller Bord. Af det raadne og ſtinkende Sælhunde Kiød æde de med ſaa ſtor Appetit og Begierlighed, ſaa en anden der ſeer derpaa, kand derover vel miſte ſin. De holde ingen viſſe Maaltids Tider, men æde naar de lyſte og hungre; allene til Aften holde de et Hovet Maaltid, naar de ere komne hiem af Søen, hvor da den ſom førſt haver kogt, kalder de andre i Huuſet til ſig, for at ſpiiſe med ham, og ſiden hand igien med dem, og ſaa fremdeles.

Ere ſviinvurne i deres Spiiſen.

Bede hinanden til Giæſt.

Qvindfolkene ſpiſe for dem ſelf.

Qvindfolkene ſpiſe ikke med Mandfolkene, men æde for dem ſelf; og naar Mændene ere ude paa Søen, gasterere de gemeenligſt med hinanden. Og ſom

de kand braf spise, saa kand de og ugemeen hungre, naar det skal gielde paa, og de have intet at fortære. Man har med Forundring seet, hvorledes de i lang Tid, naar Mangel af Næring er dem tilslaget, har kundet opholde sig af gamle Stokker Skind, Tang ved Stranden og saadant meere; men Aarsagen, hvorfor de frem for os kand saa taale og udstaa Hunger, er uden Tvivl denne: At som de ere meget feede og fyldige Folk, saa have de nok at tære paa for en Tid hos dem self af deres overflødige Fedme, indtil den er udtæret.

Kand lenge udstaa Hunger.

Forunden forermelte æde de og et Slags rød Tang i Stranden, dog ikke for Hunger Skyld, men af Lyst, disligiste en Slags Roed af en Urt som de kalde Tugloronet, begge med Thran eller Spek confectered; Skarnet af Indvollen paa Rinsdyrene, Rype Tarmer, og dislige, som alt er dem en Delicatesse. De tilreede og en Slags Pande-Kage af det de skraber af Sælhund Skind paa Kiød Siden, naar de dennem bereede. Deres Mad kaage de om Sommeren med Træ eller Lyng ude paa Marken, men om Vinteren i deres Huuse over deres antendte Lamper udi smaa ovale Kiedle af Meßing og Kaaber eller Veikfteen, som de self forarbeide.

Grønlændernes Confecturen.

Til igien at faae Ild, naar den er udslukt, bruge de en Dril af et tørt Stokke Fyrretræ, som de med en Preen dreyer og arbeider med et andet Stokke Træ, af hvilken Beveegelse Træet antændes, og saaledes faa de Ild. Med vores Spise, hvor af de i Begyndelsen intet ville prøve, tager de nu vel til Takke, naar de kand faae noget deraf; allermest Smør og Brød, som smager dem got; men vores Drank er de ikke meget for; dog har nogle af dem, som en Tid lang har opholdt sig iblant os, lært at drikke Viin og Brendeviin got nok, og ikke forsmaaed det, naar det er bleven dennem tilbuden. Men Tobak fordrager de ingenlunde, ikke heller Røgen deraf.

Hvorledes de faae Ild.

Tage nok til Takke med vores Spise, men ikke med vor Drank.

Cap. XIII.

Om Grønlændernes Ægteskab og Børne-Optugtelse.

Polygami herfker ikke meget iblant Grønlænderne.

Den skiændelig Polygamie, som blant andre Hedninger gaar i Svang, ere Grønlænderne dog ikke saa synderlig geneegen til; thi gemenligst har en Mand ikkun en Kone; vel findes der nogle faae iblant, som haver 2. 3. à 4. Koner, men de samme holdes frem for andre for extraordinarie brave og duelige Mænd, efterdi de kand føde saa mange Qvinder med deres Børn. Og er det merkeligt, at iblant Qvinderne indtil vores Ankomst var der slet ingen Jalousie over sligt, men de forliigedes vel med hinanden, skiønt den første Qvinde agtes for den fornemste; men efter vor Ankomst, og siden vi af Guds Ord har betydet dem, at efter Skaberens Anordning og Villie maa en Mand ikke have mere end een Kone, da har man fornummet hos Qvinderne nogen Fortrydelse, naar deres Mænd har villet tage sig Med-Hustruer, saa de ofte ere komne til mig og bedet jeg sligt ville hindre; ja naar jeg har læst for

Qvinderne ere siden vor Ankomstblevne jaloux over deres Mænd, naar de ville have Med-Hustruer.

dem og underviist dem af Guds Ord, paamindet mig, ikke at glemme at skiærpe det 6te Bud for deres Mænd.

I lang Tid kunde vi ikke fornemme, at Mændene holte sig til andre Qvinder end deres egne, eller Qvinderne til andre Mænd; men omsider fornam vi dog, at de ikke regner det saa noye i saa Fald; hvilket af en iblant dem brugelig Hoere-Leeg nokſom kand eragtes. Samme er af denne Beskaffenhed: En heel Hob Mænd og Qvinder forsamle sig ligesom til et Assemble, hvor de da efter at de ere blevne vel tracterede med Mad, begynder at siunge og dantze, efter deres Maneer. Imidlertid gaar en efter anden med en andens Qvinde bag et Forheng, eller Skilrum af Skind, som er opslaget i den ene Ende af Huuset, paa Brixen hvor de ligger, for at caressere hinanden. (De holdes for Exempler af beste og ædelste Gemytter, som uden Fortrydelse laaner deres Koner bort til andre.)

De gifte leve ikke kydske.

Grønlændernes Hore-Leeg.

Men til denne skammelige Hoere-Leeg kommer ingen uden de Gifte, hvilke, som de meene, sligt alleene sømmer og anstaar. I Særdeleshed holde Qvinderne sig det for en Lykke og Ære af en Angekkok o: deres Propheter og høylærde Mænd, at blive beliggede; ja mange Mænd seer det self gierne og giver Angekkok en Betalning derfor, at de skal sove hos deris Koner, helst om de ikke selv kand faae Børn med dem; thi de meene, at det Barn, som en Angekkok har avled med deres Koner, skal blive duelig og lykkelig frem for andre. Jomfruer og Piger derimod ere blueærdige nok, saasom vi har aldrig seet, at de med unge Karle har haft nogen lætferdig Omgiængelse, eller givet ringeste Tegn fra sig til Sligt, enten med Ord eller Gierninger. Udi 15. Aar jeg var udi Grønland, veed jeg ikkun 2. eller 3. Piger, som uden Ægteskab ere blevne besvangrede, thi de holde Sligt for en stor Skam. Det er mærkværdig, at den naturlig Ærbarhed ogsaa observeres hos dem, i det de ikke lader sig i Ægteskab med deres Slegtninger, ja end ikke i 3die Leed; thi de holde Sligt usømmeligt og sige: sligt er ikke i Brug hos dem. Det holdes og for lastværdigt, om en Dreng og Pige, som hos en Mand ere opfødde tilsammen, vil have hinanden, thi de agtes da nesten ligesom Søskene.

Qvinderne holde det sig for en Ære, at lade en Angekok ligge hos sig.

Jomfruer ere meget blueærdige.

Slegtninge indlade sig ikke i Ægteskab med hinanden.

De Ceremonier de bruge i deres Ægteskabs Begyndelse og Indtrædelse, som er dem i Steden for Brudevielse og Bryllup, ere disse: Naar en ung Person har faaet Behag udi en Pige, da slaaer hand vel først sligt frem for sine Forældre og Venner, og naar de har givet deres Samtykke dertil, bestiller hand to eller flere gamle Kierlinger og Qvinder, som skal føre Bruden til ham (men en brav Karl trekker self af med sin Brud). De samme farer hen hvor Pigen er, tager hende med Magt og slæber hende med sig; thi endskiønt Pigen staar det foreslagne Gifter-Maal got nok an, maa hun dog af Blufærdighed anstille sig ligesom det skeede imod hendes Villie; thi hun bliver ellers beskyldt og ilde paatalt, som at hun er gifte-syg. Naar hun nu er kommen til Huuset, hvor Fæste-Manden er, holder hun sig for sig self en Tid lang og sidder henne i en Vraa paa Brixen med Haaret udslagen over Ansigtet af Skamfuldhed og Blufærdighed.

Ægteskabs Ceremonie.

En Pige maae ikke godvillig følge til en Mand.

Imidlertid giør Frieren sit beste at overtale hende til sin Villie, indtil hun omsider lader sig persvadere at legge sig ved hans Siide, og saa er Bryllupet giort; dog er kortiste Proces at gaae lige til Sengs, uden at melde sig hverken hos Pigen eller Forældrene. (o) Men deres Ægteskab er ikke af saa fast og uopløselig en Contract, at jo Mændene ofte skiller sig med deres Hustruer og jager dem fra sig, naar de ikke ere efter deres Humeur, eller de ikke kand faa Børn med dem (thi det holdes for en Skam). Og tager andre i Steden, men have de Børn med hinanden, saa overbær de meget med dem, og boe hos dem indtil deres Død; dog er det ikke saa rart, om de undertiden giver dem Hug og blaa Øyne for deres Stivhed og Egensindighed, og ere derefter lige gode Venner; thi det har ikke saa meget at betyde om en Kone faar Hug af sin Mand; men faar en Pige Prygl af hendes Husbonde, det lastes meget. Det lastes og, om en Moder slaer sine Børn; men slaer hun hendes Pige, saa heeder hun den slemmiste og arrigste, og bliver ilde paatalt. Naar nogen ved Døden afgaar, gifter den igien levende sig igien, hvad enten det er Mand eller Qvinde.

Grønlænderne stille sig ofte med deres Hustruer naar de ikke er efter deres Humeur.

Deres Qvinder ere meget haardføre og udviise en ungemeen Styrke i deres Børne Fødsel; thi strax efter Fødselen kand de sidde og giøre hvad de vil og haver at bestille; dog hender det endeel at de endog maa sætte Livet til derover. Dagen efter at de have giort Barsel, gaar de ud og forretter deres Gierninger, havende omkring sig et Belte af Skind 2 à 3 Tom: breedt, hvilket de og for Fødselen ere omspændte med. Saa snart Barnet er fød, dypper Moderen sin Finger i Vand, og stryger Barnet dermed om Læberne, eller og giver det et lidet Stykke Snee i Munden, og siger: Imekautit ɔ: du har drukket sterk; naar Moderen spiser, tager hun et lidet Stykke Fisk, holder det lidt for Barneds Mund, ryster Haanden og siger Aiparpotit ɔ: du har ædt og giort Selskab med; derefter giemmer hun det under Sengen. Naul-Strengen maa ei afskiæres med en Kniv, men med en Muschel-Skiæl, eller biides af. Naar den bliver tør, bruger nogle den til et Amuletum.

Qvinderne ere sterke og haardføre i Børne-Fødselen.

Ceremonien ved Fødselen.

En Natpotte holder de over den Fødendes Hovet, i den Indbildning, at hun skal blive dissnarere forløst. Naar Barnet er et Aar gammel, da slikker Moderen det fra Top til Taa, at det skal blive karsk og sund. Tvillinger fødes sielden, men Monstra ere ofte blevne fødde; thi 1737. fødde en Qvinde udi Disco-Bugt et synderligt Monstrum: Øynene sade paa Siden af Næsen, det havde en spidz Snude og ingen Øren; i Steden for Hænder og Fødder vare ikkun Laller og tykke Laar; over Panden var det begroet med Rinsdyrs Haar, og paa des Siide var det at see til ligesom et Stykke Hvid-Fiske-Skind. Disligiste

Synderlige Monstra fødde i Grønland.

En formuendes Grønlænder udviiser sig spandabel ved hans Søns Gifter-Maal.

(o) Naar en Mand lader hente en Brud til sin Søn, og hand er noget formuendes, da holder hand frit Giestebud, og kaster ud paa Marken til Priis adskilligt, saasom Legter, Been, Knive, og andet Saadant mere. Disligeste Dagen efter Brudgommen har sovet hos Bruden. Et heelt Aar maa gaae forbie, førend de, uden Blusel, kand have Børn, skeer det før, da blive de lignede ved Hunde. Disligiste om en Qvinde tit føder Børn. De nye-gifte ere og i Begyndelsen meget skamfulde, for at de af Jomfruer ere blevne til Koner.

samme Sted 1739. fød et Monstrum, uden Hovet, med fiire Ben, store Regler ligesom Kløer, Mund paa Brøstet og Kløer paa Ryggen.

Deres Børn have de ubeskrivelig kiære, og de smaa bær Møderne paa Ryggen, og det usvøbte, under deres Klæder, hvor de gaaer eller sidder eller hvad de haver at giøre; hvilket er dem i Steden for Vugge. De giver dem at die til de ere 3. à 4. og meere Aar gamle, og det mest fordi de udi den spæde Alder ikke kand spiise og fordøye den haarde Kost.

Møderne bære deres Børn paa Ryggen.

Børne Optugtelsen betreffende, da giøre de deraf ikke meget Væsen; thi man seer dem aldrig med Hug eller haarde Ord at straffe deres Børn, men lader dem have deres egen Villie. Ikke dismindre ere de dog, naar de blive voxne, ikke hengivne til nogen stor Udyd og Skalkhed, som er at forundre. De bære vel ikke synderlig Respect for deres Forældre, hvad den udvortes Ærbødighed er angaaende, saasom de ere ikke bedre oplærte og optugtede; men de udviise sig dog ikke modvillige i at giøre hvad de siger dem; beder dog undertiden Forældrene at giøre self, hvad de har befalet dem. De blive altid hos Forældrene, saavel Drenge som Piger, indtil de blive gifte; derefter sørge de for sig self. Dog forlade de hinanden ikke, men boe altid i Huus tilsammen; disligiste Søskene, Slegt og Svogerskab; og hvad de fanger og faar, er til felles Ophold.

Børne Optugtelsen giøre de ikke meget af.

Børnene blive stedse hos Forældrene indtil de blive gifte.

Cap. XIV.

Hvorledes Grønlænderne deres Døde begrave og besørge.

Naar nogen ved Døden afgaaer, da bliver hans Huus-Geraad, Kar, Klæder og andre Ting som hannem tilhører, strax kast ud paa Marken, paa det de ikke af den Dødes efterlatte Sager skal vorde ureene, og dem der over noget ulykkeligt tilslaaes, ja alle de som boe i samme Huus, maa bære deres Sager ud, sc: hvad som nyt er, men mod Aftenen tager det ind igien, saa er Døde-lugten deraf. Derpaa begynde de at beklage den Døde med stor Hylen og Graad, som næsten varer en heel Time, hvor de næste Slægtninger tage og bære ham bort og begrave ham udi en Grav, sammenkast af Steene; der under legger de ham, iført i sine beste Klæder og vel indsvøbt udi Rinsdyrs, eller Sælhunde Skind, med Hælene under hans Bag. Næst ved deres Grav legge de hans Nærings Reedskab, saasom: Baad, Buer, Piile og deslige; Fruentimmeret deres Synaale, Syeringe ꝛc., ikke fordi at de ere i den Formeening, at de behøve det i det andet Liv, eller Siælens Land, som de ere farne til, men for den Affkye de har dertil, og at det ikke skal give dem Anleedning at græde, naar de see noget af den Afdødes Sager, som de have elsket; thi græde de for meget over den Døde, saa troer de at hand fryser.

Den Dødes efterlatte Sager kastes ud paa Marken.

Begraves i sine Klæder udi en Grav af Steen.

Hans Nærings Redskab legges ved hans Grav.

De Sørgende holder sig en tidlang at være ureene, og

De holde sig og for ureene at være, om de røre ved noget af den Dødes tilhørende; saasom og den der har baaret den Døde bort og begravet ham, for den Skyld holder sig en tiidlang for ureen, og maa ikke giøre visse Ting,

maa holde sig fra visse Ting.

ja ikke alleene den Dødes Slegtninge selv, men end og alle de som have boet i Huus med ham, holde sig fra visse Spiise og Forretninger paa nogen Tid; alt efter deres Angekuters og Propheters Sigelser.

Qvinderne toer sig aldrig, saa længe Sorgen varer, ey heller holde de sig pyntelig i Klæder, eller binder deres Haar op, men lader det hænge dem over Ansigtet. Saa offte de gaar ud, maa de altiid have Huen paa, hvilket ellers ikke er brugeligt, paa det de, efter deres Indbildning, ikke skal døe.

Begræde deres Døde lenge.

De besørge og begræde deres Døde længe nok; thi saa offte nogen af deres Venner og Bekiendte fra andre Stæder kommer til dem, er det, det første de giør, naar de kommer ind i Huuset og have satt sig ned, at de begynde at hyle og græde med den Dødes efterladte Slegtninge og Paarørende, og derefter igien lader sig trøste med Mad og Tractamenter. Haver den Døde ingen Venner eller Slegtninge efter sig, da bliver hand vel liggende paa Steden hvor hand døer, enten det er i Huus eller paa Marken. Dersom nogen døer i Huus, da maa han ikke bæres ud af Gangen, hvor de sædvanlig gaae ud og ind, men tages ud af Vinduet; og døer han i Telt, da tages han bag ud.

Ceremonie ved den Dødes Udbærelse at begraves.

I det hand føres ud, tænder en Qvinde Ild i en Pind, og viffter med den frem og tilbage og siger: Pikserrukpok o: her er ikke meere at bekomme.

Naar smaa Børn døer, da legge de et Hunde Hoved ved deris Grav, i den Tanke, at som smaa Børn ere u-forstandige, Hunden da skal støve og viise dem Veyen til Siælens Land.

Cap. XV.

Om Grønlændernes Leege og Lystigheder, item: Poesie.

Grønlænderne have adskillige Leege og Lystigheder iblant dem, hvormed de passere Tiiden, naar de besøge hinanden, eller have intet at forrette; iblant hvilke fornemmelig ere disse: Naar de som meldt, komme tilsammen for at giøre sig lystige med hinanden, da gaaer det først ud paa en Gastereeren, eller snarere at sige Fraadserie (det er en stor Berømmelse for en Mand, at hans Giæster kand siige om ham, naar de kommer hiem, at deres Mave var for liden og den var færdig at sprekke), hvor de da blive tracterede med alle de Lekker-Bidskener, som deres Land giver af sig, nemlig: Rinsdyr og Sælhunde Kiød, tørket eller kaagt, item: Sterten af Hvalfiske, som de holde for en besynderlig Delicatesse, og andet saadant meere.

Grønlændernes Forsamling til Lystighed og Giæste-Bud.

Slaer paa Tromme og der hos sunge Viiser.

Derefter staae de op og leege og at være lystige, som skeer paa denne Maade: De have en liden Tromme, som er en Ring af Træ, eller et Stykke af et Hvalfiske Ribbeen, med Skafft paa, overtrækket med tynd Skind; paa den

pag. 79

ſlaaer en af dem med en Stok og ſiunger derhos nogle Viiſer, angaaende enten deris Handteringer i Almindelighed, eller hans egen i Særdeleshed; med ham iſtemmer det hele Chor, Mænd og Qvinder.

Hvo der nu kand anſtille ſig meſt puſſeerlig i Geberder, med at vraale, vrie og vende Hovedet og Lemmer hid og did, eller at hoppe frem og tilbage, han holdes for at være artigſt, ſaaſom hand med ſin Giøglen kand komme de andre til at lee.

De digte ſatyriſke Viiſer den ene om den anden i deres Forſamlinger.

I at digte Viiſer paa en satyriſk Maade, den eene om den anden, beſtaar deres ſtørſte Konſt, og hvem ſom kand overgaae ſin Contra-Part her udi, han admireres og roeſes af de andre. Naar en har fattet en lille Jalousie og Vrede til en anden for noget, ſtrax udfodrer han hannem til een Duel, og lader ham ſige: at han vil komme til den og den Forſamling, hvor han da vil ſiunge paa ham.

Den anden for at forſvare ſin Honeur, laver ſig og paa Viiſer, og lader ſig u-forbigængelig indfinde til at forſvare ſig, hvis han ellers driſter ſig til at give ſig i fær med ham. Naar de nu ere komne til Forſamlingen, og hver ſidder parat at høre hvordan det vil løbe af med dem, da træder Citanten ſørſt frem, og begynder at ſiunge, havende ſin Tromme i Haanden hvorpaa han og tillige ſlaer. Den anden ſtaar og ſtrax op imod ham og tier ſtille og hører paa, indtil hans Contrapart har udſiunget, og ſagt hvad han vilde.

Citanten begynder ørſt, og naar han har holdt op,

Herpaa begynder han igien med liige ſaadan Satyre at forſvare ſig, hvor ligeledes den anden tier ſtille, indtil hand har udſiunget, og ſaaledes continuere, ſaa længe de haver Viiſer at feye paa hin anden med. Hvilken der nu ørſt mangler paa Viiſer og maa holde op, han holdes for overvunden. I ſaadanne Viiſer forekaſter og bebreyder de hinanden hvad de veed, og paa denne Maade hevne ſig.

forſvarer Contra-Parten ſig paa iligemaade.

Stor Klygtighed og Artighed beſtaar vel ikke deres Poesie af, men der er dog nogen Naturel deri; ſynes ogſaa at riime ſig lidet og nogenledes at observere Cadencen. Til Exempel herpaa vil jeg her anføre een Grønlandſk Viiſe, componeret af en af forrige paa Colonien værende Grønlænder, ved Navn Friderich Christian over Hans Kongel. Høyheds, da værende Cron-Printz CHRISTIANS Fødſels-Dag den 30. Novembr. 1729. og lyder ſom følger:

Exempel af en Grønlandſk Compoſition.

Amna aja aja, aja aja &c.] Antree
Om Morgenen der jeg kom ud og ſaae
Annigama irsigeik, amna aja aja aja aja &c.
At man vimplet og flagede
Arvallirsullitlarmeta, amna aja aja aja &c.
Og man giorde ſig reede.
Opellungarsullarmeta, amna aja aja aja &c.

At ſkyde o: Canonere.
Erkaiseigamig og, amna, aja aja aja &c.
Da ſpørde jeg:
Tava orkarbigeik, amna, aja aja aja &c.
Hvorfore ſkal j ſkyde
Saag erkaisovise, amna aja aja aja.
Og mig blev ſvaret at fordi Kongens Søns
Tava akkyanga; assuog nellermago
Fødſels Dag var i Ordtale den,
Okiune annivine nellermago, amna aja &c.
Som efter ſin Fader Save Konge
Angune tokkopet Kongingoromagame amna aja aja aja &c.
Skal succedere
Kingorreis semmane amna aja aja aja &c.
Over dette, ſiger jeg til min Cammerad
Tava ikkingutiga, amna aja aja aja &c.
Lad os giøre en Viiſe
Pitsimik sennegiluk, amna aja aja aja &c.
Til Kongens Søn
Kongib imna Niarnganut, amna aja aja &c.
Thi han ſkal blive Konge
Kongingoromamet, amna aja aja aja &c.
Denne min lille Sang sc. den ſkal berømme ham
Pisingvoara auna, amna aja aja aja &c.
Der tales om ham at han er en brav Herre.
Okautigirsaræt sillakartok unnertlugo, amna aja aja aja &c.
Lader os derfore være glade!
Tipeitsutigeik, amna aja aja aja &c.
For han ſkal blive vor Konge
Kongingoromamet, amna aja aja aja &c.
Naar hans Fader døer.
Angune-og tokkopet, amna aja aja aja &c.
Vi glæder os ogſaa derover
Tipeitsokigogut, amna aja aja aja &c.
At hand elſke os ſom hans Fader
Attatatut asseigalloarpotit, amna aja aja &c.
Som ſendte Præſter hid til os
Pellesille tamaunga innekaukit, amna aja &c.
At underviiſe os om Gud.
Gudimik ajokarsokullugit, amna aja aja &c.
Paa det vi ikke ſkulle komme til Djevelen
Torngarsungmut makko innuille pekonnagit, amna aja aja aja &c.

Bliv du og saaledes, saa skal vi elske
Iblile tameitit neglitsomapaukit
Og holde af dig
Asseigomarpaukit, amna aja aja aja &c.
Og være dine Tienere
Kivgakomarpautigut, amna aja aja aja &c.
Vore Forfædre har og været dine Tienere.
Siurlit karalit kivgarimiaukit
Jo de,
Jvko, amna aja aja aja &c.
At du har tenkt paa os,
Isumatigautigut, amna aja aja aja &c.
Det veed vi meget vel. Du skionne Konges Søn
Nellungikalloarpogut, Kongib Niarnga ajungitsotit
Du bliver vel og saa.
Teimatog isumariotit, amna aja aja &c.
Fordi Kongen din Fader har eyet os tilforne
Kongib Angutit pekaramisigut
Naar du bliver Konge! du bliver god nok.
Iblile Kongingoruit namaksimopotit; amna aja aja aja &c.
Alt hvad vi eye
Tomasa pirsaugut, amna aja aja aja &c.
Det skal du faae altsammen
Piarmapotit makko, amna aja aja aja &c.
Naar Grønland har faaet Kundskab
Karalit illerpeta, amna aja aja aja &c.
Da skal de elske Gud og ære Kongen
Gud negligomaparput Kongible nalleklugo, amna aja aja aja &c.
Lader os glæde os!
Teipeitsukigisa, amna aja aja aja &c.
Og Kongens Søns
Kongiblo Niarnga, amna aja aja aja &c.
Skaal at drikke.
Skaalia immerlugo, amna aja aja aja &c.
Og sige: lev! CHRISTIAN!
Tave okarpogut: CHRISTIAN innuvit!
Og Din Hustrue
Nulliello, amna aja aja aja &c.
Gid Dine Aar bliv mange.
Okiutikit amarlesorsuangorlutik, amna aja aja aja &c.
(Det ønsker jeg) FRIDERICH CHRISTIAN og min Cammerad
FRIDERICH CHRISTIAN ikingutigalo.

Peder, som af Grønland ere de første Døbte.
Peder, karalinit koekkartoguk, amna aja &c.
Gid vore Lands-Mænd vare ligesaa
Kannoktok! Ekkarlivut tamakilit makko, amna
aja aja aja &c.
Amna, aja aja, aja aja, aja aja, hei!

En anden Slags sjungende Leeg, med Tusken og Handelen.

De har endnu en anden Slags Leeg med Sang, som forrettes med Tusken og Handlen med hinanden, sc. hand som er Tromme-Slager og Cantor, byder en Ting til Fals, og det eller det begierer hand derfor. Hvilken nu iblant Hoben, som det frembudne anstaar, hand giver sit Samtykke med et Slag paa hans Bag, som trommer og sjunger, og saa maa det staae fast og ikke rygges, hvad enten Tingen er det værd eller ey: de Unge har og dette til en Leeg og Tidsfordriv iblant dem om Aftenen, nemlig: de haver et lille Støkke Træ med et Hul i den ene Ende, til det samme binder de en lille Spitz-pind med en Traad og kaster dermed for at faa Træet paa Pinden eller treffe Hullet. Hvem der nu 20. Gange i Rad kan treffe Hullet og faae den paa Pinden, hand har vunden; men den som ikke 20. Gange i Rad kan treffe, hand faaer en sorte Streg i Ansigtet, for hver Gang hand slaaer feil. De have og her foruden en anden Leeg, som er næsten af den Beskaffenhed og Hensigt som Kort Spil og Terninge-Kast, nemlig de haver et lidet Støkke Træ, spidz til den ene Ende, med en Pind udi. Naar de nu have satt sig ned som ville spille, og en hver har sat op hvad hand tykkes, saa dreyer en det bemelte lille Træ engang om med Fingeren, og hvem den spidze Ende peeger paa, hand har vundet og trekker til sig alt hvad de andre har opsæt, hvormed de continuere saa lenge de lyster. At spille Bold er deres jevnligste Leeg, besynderlig i Maaneskin og haver 2. Maader at spille paa: Naar de have deelt sig i 2de Partier, saa kaster den ene Boldten til den anden, som er af hans eget Partie. De af det andet Partie skal stræbe efter at faae Bolden fra dem, og dette gaar saaledes vexelviis iblant dem. Den anden Maade at spille Bold paa er: at de setter 2de Maal 3 à 400 Skridt fra hinanden; hvor de da deeler sig ligesom tilforne, udi 2de Deele; men samles eller møde midt imellem disse Maal, hvor de da kaster Bolden ned, og spender den med Foeden hver til sit Maal; Den som nu er raskest til Beens og kand faae Bolden for sig, hand kommer snarist til Maalet og har vundet. Saaledes, sige de, er det og, at de dødes Siæle spille Bold paa Himmelen med et Hvalros Hovet, naar Veirlyset lader sig tilsiune, hvilket de holde for at være de afdødes Siæle.

Endnu en anden Leeg som de Unge bruge.

De spiller Bold paa 2de Slags Maneer.

De afdødes Siæle skal og spille Bold paa Himmelen.

Naar Fremmede fra andre Stæder kommer til dem, saa giøre de ikke andet Nat og Dag end dantze og sjunge. Og som de gierne vil have Priisen fra hver andre af Mandighed og Styrke, saa prøve de og hinandens Størke, til deels med at brydes, og til deels at trekke Krog med Armene og Fingrene, og hvem der da saaledes kand trette og trekke den anden ud, hand indbilder sig meget mandhaftig og kiæk at være. Qvinde-Kiønnet, nemlig Pigerne, have og for dem self en Leeg, som er mest liig en Dantz, hvor da den ene holder

De vorne og sterke Folkes Øvelser er at prøve hinandens Størke.

De unges Leeg.

Jo. F.

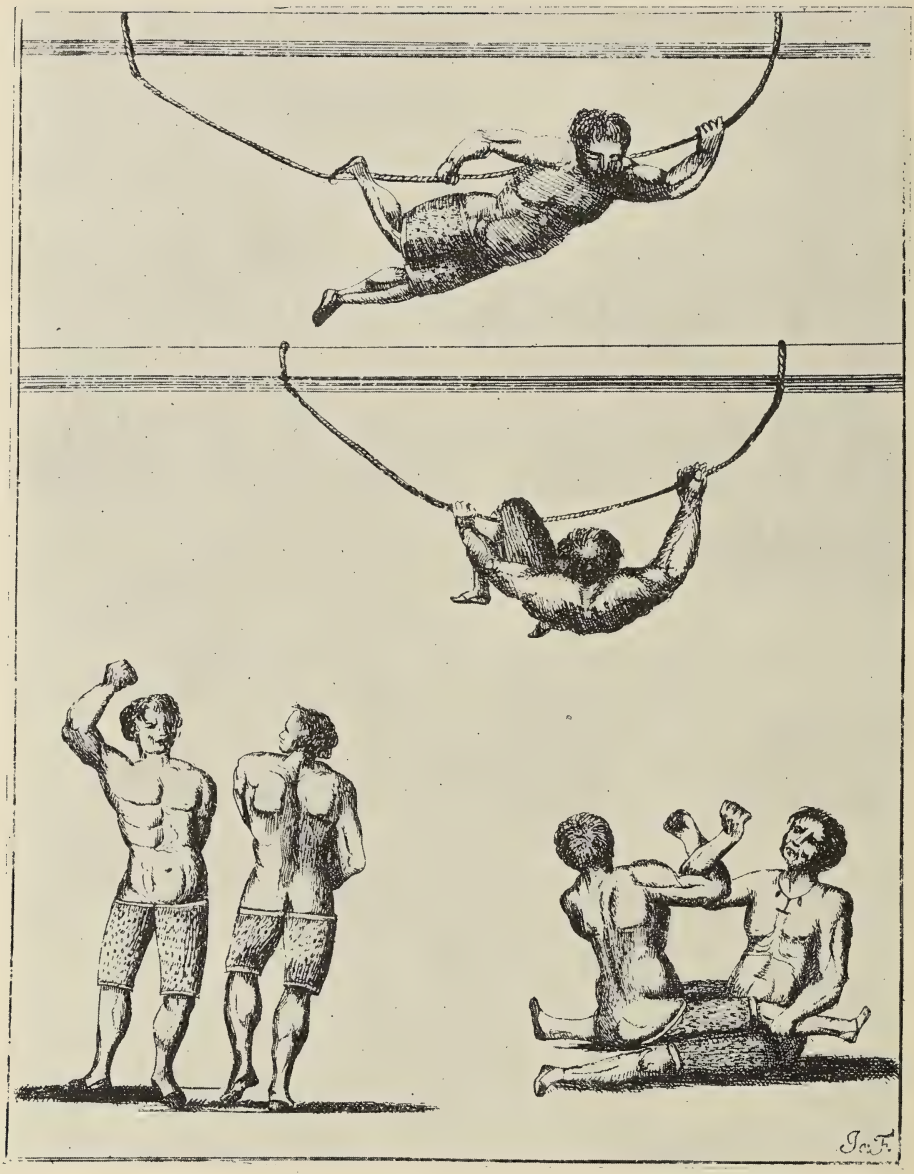
Ja. F.

den anden i Haanden, og slaer tilsammen en Kredtz, løber saa omkring frem og tilbage med hinanden, siunger Viiser og haver adskillige Motioner og Beveegelser.

Cap. XVII.

Grønlændernes Sprog og Tale.

Det Grønlandske Sprog og Tungemaal haver vel ingen Affinitet og Overeensstemmelse med andre Europæiske Sprog; dog ere der nogle faae Ord iblant, som synes at have en Affinitet til de Norskes Sprog, som i fordum Tid have boet der i Landet, efterdi samme Ord kommer over et med det Norske, baade i Benævnelse og Bemerkelse, saasom Kona en Qvindes Person (dog sielden brugeligt iblant Grønlænderne), nerriok æder, af Norske Nørrie. Den Urt Angelica, som i Norge kaldes Qvaun, kalde de ogsaa Qvaunnek. Det Søe-Dyr Marsvin, som i Norge kaldes Nise, kalde de og nise; Arkset Aske; Kollek en Lampe, som paa Norsk heeder en Kolle. Morse kalder Grønlænderne Morset. Nogle faa Ord have og en Liighed med Latinske, saasom Gutta, Grønlænderne Gutte eller Kutte; Ignis, Grønlænderne Ingnek. Af Grædsken og Hebraisken have de det Ord Appa, med hvilket Ord de smaa Børn nævner deres Fader ꝛc.

I det Grønlandske Sprog ere nogle faa Norske Ord.

Sproget er af en vanskelig Accent og Pronunciation; thi de formerer Ordene mesten ex gutture og in palato. De have nesten et Sprog over det heele Land, uden at der i Accenten og Pronunciationen differerer noget paa somme Steder, allermest under Syd, hvor de have endeel fremmede Ord, som ikke ere brugelige under Nord? Men Angekuterne har et særdeles Sprog for dem self naar de hexer; thi da betiene de sig mest af Metaphoriske Ord, ja Ord, som ere af en contrarie Bemerkelse. Qvindfolkene have og en særdeles Pronunciation for dem self, idet de af Kiælenhed udi Enden af Ordet, i Steden for en Littera aspera bruge en littera molli, ex. gr.: am pro ap, ɔ: Ja. Sauing pro Sauik ɔ: Kniv. Det Grønlandske Sprog haver ikke de Bogstaver c, d, f, q. x. I særdeles indløber der mange dobbelte og ubekiende Consonanter, som giør at samme Ord ikke vel kand skrives efter Grønlændernes Tunge Slag. Det er ellers i det øvrige gandske regulair og har heel naturlige og bequemme Expressiones, ja der udi er saa net og ziirlig en Construction, som man ikke skulde vente hos slige upolerede Folk. Det er meget rigt paa Ord og Forstand i somme Ting; saa mangt i Talen kand med Danske Ord ikke vel udsiges og exprimeres, men derimod i somme Ting er det meget fattig, allermest i de Ting, som ere dem fremmede og ubekiendte, og ikke kommer fore i deres Hantæringer. Der ere baade Monosyllaba og Polysyllaba, men allermest Polysyllaba. Deres Vocabula saavel Nomina som Verba flecterer de in fine uden Articlers til Hielp, ligesom de Latiner og Græcer. Adjectivum sættes altid udi efter Nomen Substantivum, men Pronomina Possessiva henge

Sproget har en vanskelig Accent.

Qvinde-Kiønnet have i Enden af Ordet en littera mollis for en lit. aspera.

Sin Flections Maade kommer det mest over eens med det Hebræiske.

de ved Nomina Substantiva ligesom Hebræernes Suffixa. Og ere der ikke allene Suffixa Nominum men end ogsaa Verborum. For at fornøye den gunstige Læseres Curieusitet vil jeg her anføre nogle faa Grønlandske Vocabula og udi et Compendio viise Sprogets Construction og Flexioner ex. gr.

Sing.	Dual.	Plural.
Innuk et Menniske.	Innuk.	Innuit.
Angut en Mand.	Angutik.	Angutit.
Arnak en Qvinde.	Arnek.	Arnet.
Niakok Hovet.	Niakuk.	Niakut.
Irse et Øye.	Irsik.	Irsit.
Kingak Næse.	Kingek.	Kinget.
Kinak Ansigt.	Kinek.	Kinet.
Kannek Mund.	Kannek.	Karngit.
Okak Tunge.	Okek.	Oket.
Kiut en Tand.	Kiutik.	Kiutit.
Kartlo Læbe.	Kartluk.	Kartluit.
Siut Øre.	Siutik.	Siutit.
Nyak Hovet Haar.	Nytkiek.	Nytkiet.
Sækik Bryst.	Sækkirsek.	Sækkirset.
Iviange Patte.	Iviangik.	Iviangit.
Tue Skulder.	Tubik.	Tubit.
Tellek Arm.	Tellik.	Tellit.
Ikusik Albue.	Ikivtik.	Ikivtit.
Arkseit Haand: Fingre est tantum Plural.		
Tikek Finger.	Tikik.	Tirkerit.
Kukik Nægel.	Kukik.	Kuket.
Nak Mave.	Nersek.	Nerset.
Innelo Tarm.	Inneluk.	Inneluit.
Okpet Laar.	Okpetik.	Okpetit.
Sibbiak Hoffte.	Sibbirsek.	Sibbirset.
Serkok Knæ.	Serkuk.	Serkuit.
Kannak Skinkel.	Kannek.	Kannerset.
Isiket Foed est tantum Plur.		
Kimik Hæl.	Kimik.	Kimit.

Constructionen med Pronominibus Possessivis skeer saaledes ex. gr. iglo et Huus.

Sing.	Dual.	Plural.
Iglo et Huus.	Igluk.	Iglut.
Mit Igluga.	Igluka.	Igluka.
Dit Iglut.	Iglukit.	Iglutit.
Hans Igloa.	Igluk.	Igloei.
Sit Iglune.	Iglugne.	Iglune.
Vores Iglout.	Igloglut.	Iglovut.

Sing.	Dual.	Plural.
Ebers Iglurse.	Iglursik.	Igluse.
Deres Igloæt.	Igloæk.	Igloeit.
Sine Iglurtik.	Iglutik.	Iglutik.

Med Suffixis Præpositionum, mik & nik, mit & nit fra mut & nut til me & ne, paa, og andre Particulis Encliticis, construeres atter dette Ord saaledes:

Sing.	Dual.	Plural.
til Huuset Iglomut.	Iglugnut.	Iglunut.
- mit H. Iglumnut.	idem.	idem.
- dit Inglungnut.	idem.	idem.
hans Igloanut.	Igloennut.	Igloeinut.
sit Iglominut.	Iglungminut.	Iglominut.
vores Iglutivnut.	Iglotivnut.	Iglotivnut.
ebers Iglusivnut.	idem.	idem.
deres Igloænut.	idem.	Igloeinut.
sine Iglomingnut.	idem.	idem.

Verba angaaende, da ere de Simplicia og Composita, og har 5 Conjugationes, hvortil og kommer den 6te, som er Flexio verbi Negativi, har 3 Tempora, sc. Præsens, Præteritum, og Futurum. Og 6 Modos, sc. Indicativus, Interrogativus, Imperativus, Permissivus, Conjunctivus og Infinitivus.

Exempla Verborum simplicium ere disse:

1ma Conjugatio desinit in Kpok, ut Ermikpok hand tver sig, Aglekpok hand skriver.

2da Conjugatio des. in Rpok, ut Mattarpok hand klæder sig af, Aularpok hand reyser bort, Ajokarsorpok hand underviiser.

3tia Conjugatio des. in Pok purum, ɔ: nulla præcedente Consonante, ut Egipok hand kaster bort, Ingipok hand setter sig ned, Akpapok hand løber.

4ta Conjugatio des. in Ok v. Vok, ut Pyok hand faar, bekommer, Assavok hand elsker, Aglyok hand voxer.

5ta Conjugatio des. Au, ut. Irsigau hand stirrer paa, Arsigau hand er liig, Angekau hand er stor.

6ta Conjugatio verba Negativi, des. in Ngilak, ut Ermingilak hand tver sig ikke, Maitengilak hand klæder sig ikke af, Pingilak hand faar ikke, Egingilak hand kaster ikke bort, Irsigingilak hand stirrer ikke paa.

Flexionen med suf. Pers. agentis skeer saaledes: in Præsenti Indicativo. 1mæ Conjugationis, sc. in kpok.

Sing.	Dual.	Plural
hand toer ſig.	de to toer ſig.	de toer ſig.
Ermikpok.	Ermikpuk.	Ermikput.
Jeg toer mig.	vi tu toer os.	vi toer os.
Ermikpunga.	Ermikpoguk.	Ermikpogut.
du toer dig.	J tu toer eder	J toer eder.
Ermikpotit.	Ermikpotik.	Ermikpose.

Med Suffixis Personæ patientis flecteres de ſaaledes:

Sing.	Dual.	Plur.
du toer mig.	J tu toer mig.	J toer mig.
Ermikparma.	Ermikpautinga.	- pausinga.
hand toer mig.	de tu toer mig.	de toer mig.
Ermikpanga.	Ermikpainga.	Ermikpanga.
Jeg toer ham.	vi tu toer ham.	vi toer ham.
Ermikpara.	Ermikparpuk.	Ermikparput.
hand toer ham.	J tu toer ham.	J toer ham.
Ermikpa.	Ermikpartik.	Ermikparse.
du toer ham.	de tu toer ham.	de toer ham.
Ermikpet.	Ermikpæk.	Ermikpæt.
Jeg toer dig.	vi tu toer dig.	vi toer dig.
Ermikpaukit.	Ermikpautikit.	- pautigit.
hand toer dig.	de tu toer dig.	vi toer dig.
Ermikpatit.	idem.	idem.
Du toer os.	J tu toer os.	J toer os.
Ermikpautigut.	- pautigut.	- pausigut.
hand toer os.	de toe toer os.	de toer os.
Ermikpatigut.	Ermikpatigut.	Ermikpatigut.
Jeg toer eder	vi tu toer eder.	vi toer eder.
Ermikpause.	idem.	idem.
hand toer eder.	de tu toer eder.	de toer eder.
Ermikpase.	idem.	idem.
Jeg toer dem.	vi tu toer dem.	vi toer dem.
Ermikpaka.	Ermikpavut.	idem.
hand toer dem.	J tu toer dem.	J toer dem.
Ermikpei.	Ermikpatik.	Ermikpase.
du toer dem.	de tu toer dem.	de toer dem.
Ermikpatit.	Ermikpakik.	Ermikpeit.

Verbum Negativum flecteres ſaaledes:

Sing.	Dual.	Plural.
han toer ſig ikke.	de tu toer ſig ikke.	de toer ſig ikke.
Ermingilak.	Ermingilek.	Ermingilet.
jeg toer mig ikke.	vi tu toer os ikke.	vi toer os ikke.
Ermingilanga.	Ermingilaguk.	- lagut.

Sing.	Dual.	Plural.
du toer dig ikke.	i tu toer eder ikke.	I toer eder ikke.
Ermingilatit.	Ermingilatik.	Ermingilase.

Med Suffixis Personæ patientis flecteres de ligesom Verba affirmativa, ex. gr.

Sing.	Dual.	Plural.
han toer mig ikke.	de tu toer mig ikke.	de - mig ikke.
Ermingilanga.	idem.	idem.
du toer mig ikke.	I tu toer mig ikke.	I - ikke.
Ermingilarma.	Ermingilautinga.	- lausinga.
	Sic cœtera omnia.	

Tempus Præteritum og Futurum har lige de self samme Suffixa, som Præsens.

Verba composita betreffende, da som de have ikkun faa Verba auxiliaria, saa betiener de sig af adskillige Partikler, som componeres eller annecteres med Verbis simplicibus, for at udføre en Mening; hvilke dog extra Compositionem med andre Ord, ere af ingen Bemerkelse. Og i det slig Composition skeer, da miste Verba simplicia deres egen Conjugation, ex. gr.

1) Naar Sensus er: Mand pleyer at giøre saa eller saa, da skeer Compositionen saaledes:

Af Ermikpok hand toer sig, sit, Ermigarau hand pleyer at toe sig, Kieavok hand græder, Kieeisarau pleyer at græde, Aularpok hand fare bort aulararau.

Item: Naar Sensus er: Kommer for at giøre, da heeder det saaledes:

Ermigiartorpok hand kommer for at toe sig, Aglegiartorpok hand kommer for at skrive; sic cœtera omnia, in omnibus loqvendi formulis.

Men der er ikke allene enkelte Compositiones, hvor ikkun en Partikel kommer til et Verbum, men end og dobbelte, hvor 2., 3. og flere Particulis kommer tilsammen for at exprimere en lang og vidløftig Meening, og for den Aarsage foregaar der og en stor Forandring i Ordene eller Partiklerne, idet visse Literæ essentiales ikkun beholdes, og de andre enten aldeles bortkastes eller forandres, ex. gr.

Naar Sensus er: hand skyndte sig og giorde det eller det, ut: Aulisariartorasuarpok, hand skyndte sig at fare ud at fiske. Her kommer tilsammen disse 3 Verba: Aulisarpok hand fisker, Piartorpok farer hen at giøre noget, Pinnesuarpok skynder sig at giøre.

Item: Aglekkinniarit, beflit dig paa at skrive bedre. Her kommer tilsammen: Aglekpok hand skriver, Pekipok giør paa nye, giør bedre. Pinniarpok beflitter sig paa, indè Aglikinniarpok, beflitter sig paa at skrive bedre. Sic cœtera plura.

Troens

og

HErrens-Bon

overſat i det Grønlandſke, lyder ſaaledes:

Art. I.

Operpunga Gud-mun Attatavnut, ajuakangitsomut, Killagmik nunamiglo Sennarsomut.

Art. II.

Operpunga IESUS CHRISTUSMUT Ernetuanut, Nallegauvtivnut, Annersamit helligmit pirsok. Niviarsiamit Mariamit erniursok; anniartok Pontius Pilatus-mit; Isektitaursok, tokkorsok, illirsorlo, allernun akkertok. Ullut pingajuane tokkorsonit makitok; Killangmut Kollartok; Angume Gub tellerpiet tungane ipsiarsok; tersanga amma tikiytsomaryok, umarsullo tokongarsullo auiksartitsartorlugit.

Art. III.

Operpunga Gub Annersanut, opertokartoniglo nuname; Innungnigllo helligniglo illegeinik, Synderronermiglo, Timiniglo umaromartonik, tokkorsublo Kingorna tokkoviungitsokartomik amen!

Nallekam Okausia ɔ:

HErrens-Bon.

Attatavut killangmepotit, akkit usorolirsuk, Nallegauet aggerle; pekorset Killangme nunametog tamaikile; tunnisigun ullume nekiksautivnik, pissarauneta aketsorauta, pisingilaguttog akeetsortivut; Ursennartomut pisitsaraunata, ajortomin annautigut; Nallegauet, Pirsarlo, usornartorlo pigangaukit isukangithomun, Amen!

Cap. XVIII.

Handelens Beskaffenhed udi Grønland, og om samme med nogen Fordeel kand drivis.

Hvor udi den Grønlandske Handel bestaar.

Grønlændernes Handels Vahrer bestaar allene udi Spek, Hvalfiske Barder, Enhiørnings Horn, Rinsdyrs-Huder, Sælhunde Skind og Revskind. Hvor imod de forlanger af os Kiortle eller Skiorter af hvidt, blaat, rødt og ternet Linnet, eller ulden; disligeste Buxer af samme Sort, uldene Strømper, hvide, røde og blaae. Kniver, Stik-Saver, Sye-naaler, Angler, Speyler, og allehaande anden smaa Kram; disligeste Bredder, Legter, Kister, Kiedler af Kaaber og Meßing item Blik, Tinfader og Skaaler og saadant mere; hvilket altsammen de vel betaler. I Begyndelsen var Handelen profitablere end nu; thi efterdi det aarligen har tiltaget med fremmede Handlere, har de fordervet Handelen for hver andre, i det den ene har søgt at give et bedre Kiøb end den anden, for at trekke Grønlænderne til sig, hvor over Grønlænderne, som ellers ikkun lidet behøver, faa nok af alle Ting, og giør sig her efter ikke saa megen Umage for at bringe noget tilstrekkeligt til Veye, som tilforne. Dog er det ikke at tvile paa, at hvis vore engang bleve Mestere over den Grønlandske Handel allene, som dem og med rette tilkommer efter den høye Rettighed, som Kongen af Dannemark ligesaa vel haver til Grønland, som andre sine Lande, Handelen jo skulle blive saa profitabel derfra, som nogen anden Steds, som vi og har seet Prøve af i de seeniste Aaringer, siden fremmede Handlere ere allernaadigst blevne forbudne paa en vis Distance at holde sig til Colonies Grentzer; thi kand nogle Skibs Ladninger med Fisk og Thran fra Findmarken, og med Fisk, Thran, Kiød og Smør fra Island og Ferøe indbringe anseelige Profiter, hvorfor da ikke med Spek, Hvalfiske Barder, Rinsdyrs-Huder, Revskind og Sælhunde Skind ꝛc. hvilket alt er ligesaa kostbar, som de Islandske og Findmarkiske Vahrer? Og haver ikke de Grønlandske Vahrer fordum været af den Importance og Bonité, at de ere blevne lagde til Kongens Bord? Hvorfor ikke ogsaa endnu, hvis Grønland bliver sat i forige Stand, som aldeles ikke er umueligt.

I Begyndelsen var Handelen profitablere.

De Grønlandske Vahrer ere ligesaa kostbare som de Islandske og Findmarkiske.

Blev ikkun først de gamle øde Jorde Platzer, hvor de gamle Norske fordum have boet, igien besatte med Folk og Qvæg, det skulde uden Tvil give det samme fra sig, som Island og Ferøe, saasom der gives ligesaa god Gresning, som paa de Steder. Torsk og Lax-Fiskeriet vil jeg ikke tale om, saasom samme paa den Vester Side, i nærværende Tid, ikke er af den Importance at dermed kand drives nogen Handel (Skiønt Grønlænderne berette at under Syd faaes megen stor og skiøn Hav Torsk). Der imod om der blev lagt Fliid paa Hvalfiskeriet under Nord og Sælhunde Fangsten under Syd, det skulde altid indbringe saa meget, og mere end som Torsk og Laxe-Fiskeriet paa andre Steder; fornemmelig Sæl-Hundefangsten, som med liden og saa got som ingen Bekostning kand fortsættes, allene med Garn, med hvilke i Grønland allevegne er Leylighed mange tusinde at fange og bekomme; men at ikke er skeed, er Efterladenhed og Anstalters Mangel allene at tilskrive. Kortelig, Grønland er be-

De gamle forfaldne Jorde-Platzer maa igien besettes med Folk og Qvæg.

Hvalfiskeriet og Sælhundefangsten kan indbringe store Profiter.

qvemmeliger til Næring end nogen troer, og Handelen kunde ved fuldkomne og tilstrekkelige Anstalter blive profitabler end man sig vel skulde indbilde; Men uden et sluttet Compagnie af resolverte brave Mænd, kand sligt ikke practiceres, saasom det er umueligt, at en privat Mand alleene alle disse Anstalter fuldkommelig kand bestriide.

Cap. XIX.

Om Grønlændernes Religion eller rettere Superstitioner.

Grønlænderne kand ansees som Naturalister.

Af Grønlændernes Vankundighed om en Skabere, skulde man fast komme paa de Tanker, at de vare Atheister, eller rettere at sige: Naturalister; thi naar man har spurt dem, hvoraf de meente at Himmel og Jord have sin Oprindelse? har de ikke andet vidst at give til Giensvar, end det er saaledes af sig self. Men naar man eftertenker, at de have en Meening om Siælens (*) Udødelighed, og at der er et andet og bedre Liv end dette; disligeste at de inclinere for mange Slags Superstitioner, ja ogsaa statuere et aandeligt Væsen, som de kalde Torngarsuk, hvilken de tillegge en overnaturlig Kraft og Virkning, skiønt ikke Skabelsen, eller Ehreaturenes Væsen, om hvis Oprindelses Aarsage de fortelle andre latterlige og uriimelige Historier; da præsuponerer os dette en Art af en Slags Guds dyrkelse, endskiønt de self ikke forstaae sligt, eller for fæiske Dumhed veed at anvende dette Naturens Lius eller overblevne Gnist af det medskabte Guds-Billede udi Siælen, til nærmere at betragte Guds usiunlige Væsen ud af hans Gierninger, som er Verdens Skabelse Rom. I. hvorfor allehaande Superstitioner bliver dem i Steden for en Religion og Guds dyrkelse.

Statuere dog Siælens Udødelighed og et Aandeligt Væsen.

Inclinere for mange Slags Superstitioner, som præsuponerer os en Art af en Slags Gudsdyrkelse.

Torngarsuks Beskrivelse, som er Grønlændernes Oracel.

Men endskiønt alle deres Superstitioner ligesom autoriseres ved den saa kallede Torngarsuk, hvilken deres løgnagtige Angekuter o: deres Propheter, have som et Oracel, som de i alle Tilfelde consulere og bespørge; saa veed dog de fleeste intet viidere af ham at sige, uden det blotte Navn. Ja Angekuterne self har uliige Meening om ham; thi somme sige: hand har ingen Gestalt, andre at han er som en Biørn. Andre, igien, at hand er stor og har ikkun en Arm. Andre, at han er liden som en Finger. Somme sige: han kand ikke døe. Andre at en F. s. v. kand dræbe hannem. De tilegner ham fornemmelig Platz nedre i Jorden, hvor der skal være deylig Soeleskin, got Vand, Dyr og Fugle i Mangfoldighed. I Vandet sige de ogsaa hand er; hvorfore, naar de kommer til et Vand, hvoraf de tilforne ikke have drukket, og der er en gammel i Følge med dem, da maa han først drikke deraf, for at skille det

Tilegnes Sted fornemmelig ned i Jorden, ogsaa i Vandet &c.

(*) Siælene beskriver Angekkuterne saaledes, at de ere gandske bløde at føle paa, ja neppe at kunde føles paa, ret ligesom de vare uden Seener og Been.

ved sin Torngarsuk ɔ: det onde som er i Vandet, hvoraf de unge maatte faa ont og døe. I Luften, sige de, er en Aand, som de kalde Innerterrirsok ɔ: en Forbydere, saasom han ved Angekuterne skal forbyde dem visse Ting ikke at maa giøre, om det skal gaa dem vel. De tale endnu om en anden Luftens Aand, som de kalde Erloersortok ɔ: en som river Indvolde ud, og skal føde sig af de Dødes Indvolde, som farer til Himmels. Hand skal see ud som et maver og udsulten Menniske, som Kinderne ere indfaldne paa.

Hvert Element haver efter Grønlændernes Formeening deres visse Innuæ ɔ: Besiddere eller Herrer (o) hvorfra Angekut faar deres Torngak ɔ: Spiritus familiaris: thi enhver Angekkok har sin Torngak, hvilken skal melde sig an hos ham, naar han 10. Gange har hexet i Mørke.

Hvert Element skal have sine Innuæ ɔ: Besiddere. Hvorfra Angekut have deres Torngak.

Endeel har deres egne afdøde Forældre til Torngak, ja endeel have deres Torngak af vores Nations Folk, om hvilke de sige, at de skyde med Flinter, naar de kommer til Indgangen, hvor Angekkok hexer inden fore. Om Torngak og Torngarsuk er et og det samme veed jeg ikke, i ringiste deriveres det ene af det andet. Men af Torngarsuk lærer Angekkut deres Hexe-Konst; og dermed gaar saaledes til, efter deres egen Digt og Beretning.

Den som vil blive Angekkok, skal gaa et langt Stykke bort i Marken, hvor ingen Menniſker er, der skal han opsøge sig en stor Steen og sætte sig ned ved den, og saa kalde paa Torngarsuk. Herpaa skal da Torngarsuk strax komme til ham, hvor han da i Begyndelsen vel bliver meget bange og forskrekket over hans Tilkomst, saa han faar ont, falder ned og døer og bliver liggendes død i 3. Dage, derefter bliver hand levende igien, og gaar hiem som Angekkok og en meget viis Mand. En Angekkoks Konst bestaar fornemmelig derudi 1) at han skal mumle over de Syge, paa det de skal blive karske igien. 2) taler hand med Torngarsuk og faar Information af ham, hvorledes de skal forholde sig, at de maa have Lykke i deres Næring. 3) faar han af ham at viide om nogen skal døe, og hvad Aarsagen monne være, naar indfalder en usædvanlig Død, eller noget andet ulykkeligt dem tilslaes. Og endskiønt disse Angekuter ere grove Løgnere, og Udfaldet ofte giver deres Afmægtighed

Hvorledes en kan komme til at blive Angekkok.

Hvorudi en Angekkoks Konst bestaar.

(o) Havets Innuæ og Besiddere (hvor ved de forstaa Hav-Folk eller Hav-Mænd) kalde de Kongeusetokit, om hvilke de siger: at de gierne spiser Reve-Rumper. Ingnersoit ere Søe-Trolde, eller de som boe i Stranden og i Skiærrene, hvilke siges, stiæle Grønlænderne bort, dog ikke for at giøre dem ont, men for at have dem til Cammerater. Tunnersoit ere Bierge-Trolde, ignersoit ɔ: Ild-Trolde, efterdi de synes at være gloende, skal boe ved Stranden i steile og bratte Bierge, det er dette Meteoron, som vi kalde Dragen. Innuarolit ere bitte smaa Folk, ligesom Pygmæer, og skal findes paa den Øster-Siide. Erkiglit skal der imod være et Slags grumme Folk, som skal have Snude ligesom Hunde; de skal og være paa den Øster-Siide af Grønland. Sillagiksortok er en som skaffer got Veir, og skal boe op paa Isfieldet. Nerrim Innua ɔ: Madens Herre, tillader aglertut ɔ: de som ere in statu abstinentiæ, hvad de maa æde. Luften tillegge de i Særdeleshed noget ligesom Guddommeligt, i det de ere bange for at giøre og begaa et og andet, paa det, som de sige, den ikke skal fortørnes over dem. Hvorfore de og ere bange at gaa ud i Mørke.

og Løgnagtighed aabenbarlig nok tilkiende, saa troer dog de andre dumme og taabelige Folk dem, og har stor Æstime for dem; tør ingenlunde overtræde deres Ord, i hvad som helst dem i Torngarsuks Navn bliver befalet, af Frygt at der skal vederfares dem noget Ont.

Indbilde de andre at de kand fare til Himmels og Helvede.

Blant anden grov Løgn Angekkuterne indbilde de andre dumme og letroende Stakle er og dette: at de, endskiønt man binder Hænder og Fødder paa dem, kand fare op til Himmelen, og fornemme hvordan der staar til, saa ogsaa til Helvede eller nedre i Jorden, hvor Torngarsuk har sin Boelig. En nye Angekkok maa giøre sin Reyse did hen om Høsten; saasom de foregiver, at den nederste Himmel, forstaa Regne Buen, er da nærmist Jorden.

Det forrette de saaledes: Efter at Tilskuerne have forsamlet sig udi et Huus om Aftenen, naar det er mørkt, og enhver har sat sig udi sin Sted, saa lader Angekkoken sig binde med en tykk Rem, Hovedet imellem Benene og Hænderne paa Ryggen, og en Tromme legges ved hans Side, her paa efter at Vinduerne ere tildekkede uden til, og Lyset er slukt, begynder de at siunge en Sang, som deres For-Fædre skal have digtet. Naar den er til Ende, fanger Angekkoken an at hexe, skraale og mumle og kalde paa Torngarsuk; hvor da Torngarsuk skal komme og tale med hannem, saa de andre hører derpaa (her veed han treffelig at forandre sit Mæle, saa de hos værende ikke andet veed end at det er Torngarsuk som taler med ham). Imidlertid arbeider han sig løs af sine Baand, og i deres Tanker farer op igiennem Taget, og derefter, igiennem Luften, indtil han kommer til den øverste Himmel, hvor Angekkut Poglit, ɔ: de fornemste Angekuter, deres Siæle ere forsamlede; hvor hand af dem skal faa Underretning om et og andet, som de forlanger at viide, og alt sligt skeer udi et Øyeblik.

Angekkut Poglit, hvo de ere og hvorledes en kand blive det.

Men angaaende Angekkut Poglit, da som de skal være ypperligere og klogere end de andre, saa maa de og udstaa mere end de andre, førend de kand komme til den Værdighed. Naar nu en gemeen og ordinair Angekkok vil være en Angekkok Poglik (thi ingen kand blive det, uden hand først har været en ret og slet Angekkok), da, efter at hand, som tilforne, er bleven bundet med Hænder og Fødder og Lyset er udslukt, saa det bliver gandske mørkt i Huuset, paa det ingen skal see, hvordan tilgaar og deres Løgn skal blive aabenbare, saa skal herpaa strax en hvid Biørn komme ind igiennem Indgangen, og biide Hexe Mæsteren udi hans store Taae, og slæbe ham til Søes og springe med ham i Vandet; hvor da en Hvalros strax er ferdig og griber ham ved hans Genitalia og æder ham op tillige med Hvid Biørnen. En liden Stund derefter skal hans Been et efter andet blive kast ind paa Gulvet, hvor hand havde hexet, og naar de ere der alle, skal hans Aande stige op af Jorden og samle sig igien med Benene, at hand igien bliver heel og levende, og da er hand en Angekkok Poglik.

Angekuterne, som meldt, holdes i Agt og Ære, og elskes som meget

viise og nyttige Folk, og belønnes ogsaa af dem, som forlanger deres Tieneste. Men derimod er et andet Slags Hexe-Mestere, besynderlig gamle Kierlinger, som de kalde Illiseetsut, hvilke indbilde sig selv og andre med deres Hexerie at kunde skade dem, de vilde ilde, paa Liv og Levnet. Een saadan een, eller saa snart de fatter en Mistanke til een om sligt, hades og forfølges af alle, og uden Barmhiertighed myrdes, som skadelige Mennisker, der i deres Tanker ere ikke værde at leve.

Et andet Slags Hexe-Mæstre, som skal kunde forgiøre andre, de hades og allevegne eftertragtes.

Angekuterne indbilde dem og, at de kand helbrede allehaande Sygdomme, endskiønt de applicere den Syge saadanne Midler, som ikke har ringeste Krafft til at helbrede, saasom, at mumle og blæse paa den Syge; hvorudi de gandske kommer over eet med de Slags Spaafolk, som Propheten Esaias om taler i det 8. Cap. v. 19.

Angekkut ere Medici, men bruge urimelige Midler.

Og om nogen af dem, som de saaledes haver mumlet over, ved en Hændelse kand blive helbred, strax tilskrive de det som een Krafft af deres Gøglerie. Undertiiden bruger de denne Maade at curere paa, nemlig: de legger den Syge paa Ryggen, og binder et Baand om hans Hovet, hvor da Angekkok med en liden Stok, som er gjort fast ved Enden af Baandet, løfte den Syges Hovet op og atter lader det falde ned, og imidlertid ved hvert hand løffter paa den Syges Hovet, taler hand med sin Torngak o: Geist, om Patientens Tilstand, hvad enten hand skal blive karsk eller ey. Er Hovedet tungt at løffte paa, da er det et Tegn til at den Syge skal døe, men er det let, da lever hand. (p) Alt dette uagtet troer jeg dog ikke at de haver nogen virkelig Commercium og Gemeenskab med Dievelen; thi af al deres Væsen og indbilte Konsters Art og Beskaffenhed, lader det sig ikke ansee, men er lutter Løgn og opdigtet Verk uden ringeste paafølgende Effect og Virkning, og øves allene af de bedragelige Angekkuter for Vindings Skyld, eftersom de derfore blive vel betalte. Ikke dismindre maa man dog tilstaae, at den onde Aand herfer i alle saadanne Superstitioner og betiener sig dem til at forføre de arme dumme Mennisker, og holde dem fra den sande Guds Kundskabs Eftertragtelse.

kand ikke merkes at de have nogen virkelig Commercium med Dievelen.

Angekuterne kand indbilde hvem de vil, at de have ingen Siæle, i Særdeleshed dersom de fattes noget paa deres Helbreed, og sige sig god for at skabe nye Siæle i dem naar de vil betale dem derfore, hvilket de og gierne giøre. De foreskrive og andre i adskillige Tilfælde visse Regler, hvor efter de maa forholde sig, saasom: Naar der er nogen død i Huuset, maa de paa en vis Tid ikke giøre al Slags Arbeide, den Dødes Slegtninger besynderlig, maa entholde sig en Tid lang ikke allene fra visse Arbeide, men end og Spise.

Angekkut foreskrive de andre visse Regler hvor efter de i særdeles Tilfelde maa rette sig.

Naar nogen er syg og hand er under Angekkokens Cuur, da maa hand ikke spise al Slags Mad, hvilket de saa noye tager i agt, saa at de end og,

(p) Naar Angekkut hexer, da maa ingen kløe sig i Hovedet, ikke heller sove, ey heller slippe en løs Bag til; thi af saadan en Piil, sige de, kand Hexe Mæsteren dræbes, ja Dievelen self. Naar en Angekkok haver hexet, da maa intet Arbeide giøres i 3 à 4 Dage.

hvorledes de maa forholde sig, naar Angekkut hexe.

Ordinance for Barsel-Qvinder.

naar vi har kundet hielpe dem med nogen Slags Medicament, har de strax spurt, hvad de imidlertid ikke maatte æde. For Barsel Qvinder er denne Ordinance, at de paa nogen Tid maa holde sig fra Arbeide og fra visse Slags Spise, saasom: Kiød (undtagen det deres egne Mænd fanger, dog maa Indvollen ikke være blesseret). Men Fisk maa de allene æde i de første Uger efter deres Barsel-Før, derefter og Kiød. Benene, som de imidlertid afpille, maa ikke bæres af Huuset. Det første Barsel en Qvinde giør, maa hun ikke spise Hovedet og Læveren. De maa hverken æde eller drikke under aaben Himmel. De have deres Vandspande for dem self, dersom en kommer uformodentlig og drikker af det Vand, som er i deres Spand, maa det strax udslaes. Deres Mænd maa ikke heller arbeide nogle Uger, ikke heller kiøbslae; ligeledes naar nogen er syg, vil de ikke heller gierne kiøbslae. Dennem er ikke tillat at æde eller drikke bar Hovede. Støvelen trekker de af det ene Been, og legger under den Skaal de spiser af, paa det Barnet, om det er en Søn, skal blive en god Sælhunde Fanger. Saa lenge Barnet er endnu spæd, maa der ikke kaages over deres Lampe, ikke heller maa nogen tænde Ild hos dem, med viidere. (q) Det er brugeligt hos endeel giffte Qvinder, at toe deres Legemer efter at de have haft deres Menstrua, paa det deres Mænd ikke skal døe. Ligeledes naar de have rørt ved nogen Død, bortkaster de Klæder som de have haft paa, hvorfor de ved den Dødes Begravelse har altid gamle Klæder paa; hvor i alt de kommer over et med Jøderne, saasom de og i flere andre Ting have Jødiske Skikke, saasom at begræde deres Jomfruedom, at teigne sig paa Huden, og at rundskiære deres Hovet Haar, som Herren forbyder Israels Børn Lev. 19. Naar jeg eftertenker sligt og andet meere, som synes Jødisk hos dem, bifalder jeg nesten en vis Autors ellers Scribents Tanker, da hand melder om Americanerne, at efterdi hand har fundet saa mange Jødiske Bruge hos dem, holder hand for, at de ere en Extraction af Jøder eller fornemmelig Israels Børn, som bleve bortførte til Assyrien og ere siden bortspridde i ubekiendte Lande. Conf. Esdras: L. 4.

have mange Jødiske Bruge.

behænger sig med Amuletis, og troe at det skal hielpe dem baade til Sundhed og lykkelig Næring.

Den Superstition med at behenge sig med Amuletis, som de kalde Arngvoak eller Arnurset, er almindelig, samme er dog intet andet end et lidet Stykke af et gammelt Træ, Steen eller Been, Fugle Nebber eller Kloer, eller hvad enhvers Phantasie udveller sig; hvilket de tillegger en overnaturlig Kraft, at det skal bevare dem, som bære Sligt om Hals og Hænder, fra Sygdom og anden ulykkelig Tilfald, og give dem god Lykke til Næring.

hvorved ufrugtsommelige Qvinder blive frugtsommelig.

At de ufrugtsommelige Qvinder maa blive frugtsommelige, tager de gamle Stykker af vore Skoe-Saaler og hænge paa dem; thi som de holde vores Nation for et frugtbar Folk, og at være af en sterk Natur og meget duelige, meene de, at og Krafften af dem gaar i deres Klæder, og skal tiene dem i lige Tilfalde.

(q) Argnak aglertok ɔ: En Qvinde som er under Afholds Lov, hun kand stille Veyret, hvilket skeer saaledes: hun gaaer ud og søber Vinden i sig, og gaar ind igien og blæser den ud, og saa skal det blive stille. Naar hun slikker Regnen op, saa skal det blive tørt Veyr, og andre saadanne Konster mere, som de tillegge Hende.

Hvad Skabelsen eller alletings Oprindelse er angaaende, da veed de vel alle i Almindelighed ikke andet at sige derom, end at det er saaledes af sig self. Ikke dismindre, saa have de dog en og anden Fabel derom at fortelle. Om Menniskens Skabelse sige de da: at i Begyndelsen er et Menniske o: Grønlænder, opvoxen af Jorden, som siden fik sig en Qvinde af en Tue. Og af dem ere siden alle de andre Grønlænder komne, hvilket vel kand passere for en Levning af den sande Tradition om Menniskens Oprindelse. Men om os, som de kalde Kablunæt, o: Fremmede, have de en latterlig Historie og sige: at vi ere komne af Hunde; thi en Grønlandsk Qvinde skal engang have fød Menniske og nogle Hunde Hvalpe; de sidste toeg hun og sætte paa en gammel Skoe og skiød dem ud paa Søen og sagde: Farer hen og bliver Kablunaker af eder. Deraf kommer det, sige de, at Kablunakerne leve stedse paa Søen, og Skibene ere ligesaa dannet, som Grønlandske Skoe, runde for og bag.

Fabel om Skabelsen og Menniskens Oprindelse.

Men Aarsagen at Menniskene døe, tillegge de en Qvinde, som skal have sagt saaledes: tokkosarlutik okko pillit, Sillarsoak tettulissauet, o: lad disse døe efter haanden, de saae ellers ikke Rum i Verden. Andre fortelle det paa denne Maade: 2de af de første Menniske trettede med hinanden: Den ene sagde: Kaut Sarlune Unnularlune Innuit tokkorsarlutik o: lad blive Dag og lad blive Nat og Menneskten at døe. Den anden sagde: Unnuinnarlune Kausunane Innuit tokkosinnatik o: lad allene blive Nat og ikke blive Dag og Menniskene at leve; efter lang Tretten forblev det efter den førstes Ord. Om Fiskenes og andre Søe-Dyrs Oprindelse, fortelle de i ligemaade en urimelig og latterlig Historie, nemlig: en gammel Mand stoed engang og hug Spaaner af et Træ, med disse Spaaner strøg han sig imellem Benene og kaste dem saa i Vandet, hvor paa de blive til Fiske. Men den Fisk som kaldes Hay, sige de saaledes at være kommen til, nemlig: En Qvinde toede engang sit Haar udi Urin, og der en Vind kom og toeg det Klæde bort, som hun tørrede sig med, blev det til en Hay, og derfore lugter den Fiskes Kiød ligesom af Urin. Om Hunde, sige de, at de ere fremkomne af Tuer.

hvorfor Menniskene døe.

Fiskenes og andre Søe-dyrs Oprindelse.

De veed ikke at der er nogen Forskiel paa Sielenes Tilstand efter Døden; men at alle efter Døden i Sielenes Land skal liide vel og bedre end her. Dog tilegner de Sielen 2. Stæder, hvor de komme efter Døden, nemlig: nogle kommer i Himmelen, andre nederst i Jorden: men det nederste Sted er det allerbeste; thi der skal være et deyligt Land med stedsevarende Soelskin, hvor de have Overflødighed af al Slags Næring. Men did henkommer allene de Qvinder, som døe paa Barsel-Seng, og de som drukne i Havet, og Hvalfisk Fangere, hvilket skal være ligesom en Belønning for det Onde, som de have udstaaet her i Verden; alle de andre komme til Himmelen.

veed ikke at der er nogen Forskiel paa Sielenes Tilstand efter Døden. Dog tilegnes dem 2de Steder, hvor de komme hen.

Nederst i Jorden, som det allerbeste Sted, residerer Torngarsuk self og hans Oldemoder, eller som andre sige: hans Daatter, en grum og forfærdelig Qvinde, om hvilken, skiønt tilforne er meldet udi Continuationen af de Grønlandske Relationer, saa vil jeg dog unde samme Historie eller Fabel ogsaa Sted

Torngarsuk og hans Olde Moder skal residere nederst i Jorden.

Hun raader for alle Havets Dyr.

i dette Skrift, nemlig: Hun skal boe nederst i Jorden under Havet, og raade for alle Havets Dyr, saasom Enhiørninger, Wal-rosser, Sælhunde og dislige. Det Kar som staaer under hendes Lampe, hvor udi Thranen, som løber over Lampen, dryppер udi, svemmer fuld af Søe-Fugle. Skilt Wachten for hendes Dør ere heele Flokker af Sælhunde, som staar reiste over Ende, og biider omkring sig efter enhver som vil ind. (r)

Angekkok besøger hende med sin Geist.

Ingen kand komme der ind uden Angekkut, og maa end da have deres Torngak, ɔ: Spiritus familiaris, med sig. Naar de farer derhen maa de først passere alle de Dødes Sicle forbi, hvilke skal see ud ligesom de levede her i Verden og liide meget vel. Naar de nu er kommen dem forbi, da kommer de til et breedt, langt og dybt Svelg, der skal de over, men er intet at gaa paa uden et stort Hiul, som er ligesom Jis, og driver iidelig og hastig omkring; herpaa maa Geisten leede Angekkoken. Derefter kommer de til een stor Keedel, hvorudi kaager levende Sælhunde, og allersidst kommer de til Fandens Olde Moders Residentz; hvor da Geisten atter tager Angekkoken ved Haanden og leeder hannem igiennem den stærke Sælhunde Vagt. Indgangen er breed nok, men Vejen er saa smal som en Snoer, og paa begge Sider intet at holde sig ved, men en heslig stor Afgrund og svælgende Dyb neden under. Her indenfore sidder den Helvedes Gudinde, seer bister og gandske forstyrret ud, har, mange Ophævelser, sveeder af lutter Vrede, og river Haaret af sig over saadanne Giæsters Besøg. Hun tager herpaa strax til en vaad Fugle Vinge, hvilken hun stikker Ild udi, og holder dem for Næsen, hvoraf de blive gandske afmægtige og ere hendes Fanger. Men Hexe-Mæsteren eller Angekkoken, som tilforne informered af sin Torngak, tager hende strax ved Haaret, og drages med hende, saa længe [til] hun bliver gandske afmægtig; og her udi er hans Geist hannem behielpelig.

Er vanskeligt at komme der.

Dievel-inden bliver fortørnet og ilde tilfreds over de fremmede Giæsters Besøg.

Naar Angekkok har berøvet hendes Aglerrutit maa hun lade alle Havets Dyr fare.

Om Dievel-indens Ansigt hænge Aglerrutit (ɔ: noget viidere Bemerkelse findis i min Søns Journaler) det samme rive de af hende eftersom det er Aarsag, at Havets Dyr forlader deres Land og gaar hiem til Dievel-inden. Ligesaa fort som de nu piller hende af, saa hastig fare og Hvalfiskene, Sælhundene og andre Søedyr og Fiske plaskendes igiennem Vandet, og søger de sædvanlige Pladser igien, hvor Grønlænderne fange dem. Naar alt dette er forrettet, saa begiver Hexemesteren med sin Torngak sig igien paa Hiemreisen, hvor han da finder den forige og farlige Vey gandske god og alting jevnt for sig.

Angaaende de Dødes Sicle som vil til dette skionne Land, da er der

(r) Andre sige: En stor Hund holder Vagt og giver Varsel, naar en stor Angekkok vil til hende, og forbyder ham at komme ind. Derfore, naar Hunden sover, som dog ikkun er et Øyeblik, maa Angekokken passe paa. Denne Tid veed Angekkut Poglit allene at treffe, men de andre gemeene Angekkuter ikke, og derfore maa blive uden fore, og med uforrettet Sag vende hiem igien. Denne grumme Qvinde skal have en Haand, saa stor som en Hvalfiske Stiert, rammer hun nogen med den, naar hun slaer efter ham, da er hand om en Hals; men kand Angekkoken overvinde hende, som skeer naar han faar berøvet hende hendes Aglerrutit, som hænger om hendes Ansigt, saa maa hun lade fare alle Havets Dyr, som hun har hafft i Arrest hos sig.

underveys en høy spitz Steen, hvorpaa Angekuterne siige, at de Døde maa gliide paa deres Bag, saasom der er ingen anden Vej at komme frem; hvorfore og Steenen er blodig; hvormed de arme Menniſker uden Tvil vil betegne, at ingen kand blive lyksalig, uden først maa igiennem megen Trængsel og Gienvordighed.

De dødes Siæl skal over en høye spidtz Steen glide paa deres Bag naar de vil til dette stiønne Land.

Cap. XX.

Grønlændernes Astronomie eller Meening om de Himmelske Lius og deres Oprindelse.

Om Soel og Maane med de øvrige Stjerner og Planeter, fabulere deris at de have deres Oprindelse af Grønlændernes Forfædre, og at de i Førstningen have været Menniſker og ved sønderlig Occasion ere blevne optagne til Himmelen.

Grønl. Fabel om de himmelske Lyses Oprindelse.

Deres Historier, eller rettere at siige Fabler, her om ere vel tilforne udi de Grønlandske Relationers Continuation handled om, men i Fald mueligen ikke begge kand haves, vil jeg og her anføre dem: Og skal da Soel og Maane have slig en Oprindelse: Maanen skal have været een Mands Person og heedte Anningait v. Anningasina; og Solen skal have været Maanens Søster og hedde Malina eller Ajut (af hvilket sidste Navn de nævner enhver smuk Kone, som de haver Æstime for, og kalde hende Ajuna). Men Aarsagen at disse 2de Søskende ere optagne til Himmelen og bleven himmelske Lius og Corpora, fortælle de skal være denne: Der leegte engang tilsammen udi et Huus af Snee (som er Ungdommens Leege-Huus om Vinteren) een heel Hob unge Karle og Piger; hvor da Maanen eller Anningait, eftersom han var forliebet udi sin Søster, som der vare tilstæde, havde den Vane, at slukke Lyset ud hver Aften, for at vilde caressere hende: Men som hun ikke vilde fordrage sligt, smurte hun engang sine Hænder over med Soed eller Sværte, for at sværte den i Ansigtet og paa Klæderne, som i Morke toeg fat paa hende, paa det hun kunde faae at viide hvem det var (heraf ere de Pletter, som sees udi Maanen; thi som han havde een skion hvid Riinsdyrs Peltz paa blev den ilde besmurt med Sværte). Malina, eller Solen løb herpaa ud og tændte Ild udi et Stykke Mosse, Anningait eller Maanen gjorde ligesaa; men hans blev igien strax udslukt; derfore seer den ud ligesom en Glod, og skinner ikke saa got som Solen. Maanen løb da efter Solen rundt omkring Huset for at faae fat paa hende; men hun for at blive ham qvit, foer op i Lufften, og Maanen som blev ved at forfølge hende, ligesaa, og løber endnu saaledes dagligen efter hinanden; dog Soelen høyere op end Maanen. (s)

Soel og Maane skal fordum have været Menniſker, og vare Søskende.

Anledning til deres Metamorphosen.

Aarsag hvorfor Maanen skinner ikke saa got som Soelen.

(s) De siiger Maanen boer i et Huus i den Vester Kant af Verden, hannem besøger Angekuterne offte; men Solen har sit Huus i den Øster Kant af Verden; men ind til hende kand de ikke komme for Heede Skyld, som stikker af hende, hvorfore hun er bedrøvet, at ingen af Angekkuterne kand komme til hende og berette hende, hvordan det staaer til paa Jorden ꝛc.

Maanen skal endnu have sin Næring af Havet.

Efter deres Sigelse og Meening er Maanen endnu foraarsaget at søge sin Næring paa Jorden og Havet med at fange Sælhunde, som een Kost han fra Begyndelsen var vandt ved, hvilket skeer paa de Tider, naar den ikke sees paa Himmelen; da de sige endydermeere, at han undertiden kommer ned og horer med deres Qvinder; hvorfor ingen tør ligge og sove paa Ryggen uden hun først spøtter paa Fingeren og strygger sig over sin Mave.

skal hoere med deres Qvinder.

Unge Piger tør og ikke heller staae længe at stirre paa Maanen, af Frygt at blive besvangrede af ham. Naar der er Formørkelse udi Soelen tør Mændene ikke gaae ud, og naar der er Formørkelse udi Maanen tør ikke heller Qvindfolkene gaae ud; efterdi de holde for, at begge hade den andens Kiøn. Soelen skal af Glæde tage sine Øren Gehæng paa, naar en Mands Person døer, for det Had Skyld, hun har til Maanen, hendes Broder, ligesom tvert imod de Grønlandske Qvinder tage deres Øren Gehæng paa, naar et Drenge-Barn er fød, af Glæde at saa nyttig een Skabning og Foester er kommen til Verden.

Soelen glæder sig over en Mands-Persons Død.

Stiernernes Oprindelse.

Stiernerne angaaende, da skal de tilforne til deels have været Mennesker, og til deels andre Diur og Fiske. Om de Stierner som ere blegere af Coleur, sige de, de ædе Myrer, men de som ere røde, ædе Lever. Ellers have de visse Navne paa endeel Stierner. Saasom de 3de Stierner udi Orions Belte kalde de Siektut ɔ: adspridde; thi de skal have været Grønlændere og ere blevne forvildede, da de engang vare farne ud paa Sælhunde Fangst, og der de ikke kunde finde Landet igien, bleve de optagne til Himmelen.

Ursa Major kalde Grønlænderne, som boe paa 64. Gr., Tugto ɔ: et Rinsdyr, men i Disco-Bugt paa 69. Gr. Asselluit (saa kaldes det Træ, som de skyde deres Linie paa, naar de skal skyde Sælhunde). Taurus kaldes Kellukturset ɔ: nogle Hunde, som synes at giøe paa een Biørn, som de har imellem sig, efter den samme regner de Tiden om Natten.

Iversuk ɔ: to som staar og sjunger paa hin anden efter Grønlændernes Maneer. Disse 2. ere in Tauro. Aldebaren kaldes Nennerroak ɔ: et Lyß, der lyser for de 2 som staar og sjunger paa hinanden. Canis Major kalder de Nelleraglek, hvilket er et Grønlandsk Nomen Proprium. Denne skal have en Rinsdyrs Pelt paa. Gemini, Auriga & Capella heede: Killaub Kuttuk ɔ: Himmelens Brøst-Beene. Naar 2de Stierner synes at mødes og komme tilsammen, da sige nogle at de ere paa Besøg hos hinanden, andre sige, at det er 2de Qvinder, som er Rivaler, der trekker hinanden efter Haaret. Om Torden fabulere de, at det er 2de Kierlinger, boende i et lidet Huus i Lufften, som slaes og trekkes om et tykt, stift og udspiilet Sælhunds Skind, efterhvad Torden er.som det nesten giver saadan Lyd fra sig. Over det de saaledes slaes med hinanden, falder Huset ned, og Støkkerne flye omkring, Lamperne i Støkker slages og Ilden den spredes hid og did i Luften, og det skal være Tordenslag og Lynild. Efter Grønlændernes Astronomie dreyes Himmelen omkring paa et høyt spids Bierg. Sneen holde nogle for, er de Dødes Blod, af Raison, at den bliver

ligesom rød, naar man holder den i Munden; men Regnen sige de, kommer fra en Demning oven i Himmelen; naar den løber over, da falder det ned paa Jorden. Grønlænderne bruge ingen Calender, ej heller regne Tiden, hverken efter Aar eller Uger, men alleene efter Maaneder, og det fra Solens Opgang om Vinteren, hvorefter de tæller alle Maaneder, for accurat at viide, hvad Slags Hav-Dyr, Fiske og Fugle søger Landet; og derefter indrette deres Næring.

Regnen hvorfra den er.

Grønlænderne regne Tiden efter Maaneder.

I hvor latterlig nu Grønlændernes for opregnede Meeninger ere om de himmelske Lius og deres Oprindelse; saa ere de dog ikke meget daarligere og latterligere end at den Ægyptiske Konge Ptolomæus loed sig af sine Astronomis indbilde, at hans Dronnings Berenice Hovet Haar blev optagen til Himmelen, og ere blevne til Stierner, hvilke Stierner og udi vores Astronomie endnu har Navn af Coma Berenices. Og som der skrives om dem i China og Ostindien derers Meening om Solens Formørkelse, nemlig: at een Trold skal opsluge den paa visse Tider, men derefter spye den ud igien.

Coma Berenices bleven til Stierner.

Cap. XXI.

Grønlændernes Capacitet og Tilbøyelighed, den sande Guds Kundskab og christelig Lære at fatte, og hvorledes de best kand giøres bequemme dertil.

Efterdom Grønlænderne af Naturel ere et meget dumt og koldsindig Folk, da ere de ogsaa meget mere uskikkede til at fatte og eftertenke en Ting, og følgelig ogsaa de Guddommelige Sandheder, som dem foreholdes, og lad være at de (de gamle at forstaae) synes, ja sige sig ogsaa at give den Guddommelig Lære Bifald, saa er det dog saa koldsindigt; thi de hverken kand sandse den Ælendighed de stikker udi, ikke heller veed at sette ret Priis og Værdi paa den Guds Naade, som dem og alle Mennisker i Christo ere beviiste, saaledes at de, nogle faa undtagne, derefter skulle bære nogen ret Attraa og Begierlighed. Saa vi i dem gandske klarlig og med Bedrøvelse seer og fornemmer at det naturlige Menniske fatter ikke de Ting, som høre Guds Aand til, de ere ham en Daarlighed og hand kand ikke kiende dem. 1 Cor. 2. Men som de i alle Ting ere meget lettroende, saa man kand indbilde dem hvad man vil, saa ere de og i dette. De troer vel alt hvad man siger dem om Gud og Christo, men uden viidere Eftertanke og Rørelse; hvorfore de og ikke heller skal disputere en imod; ja været ganske saa, der har brugt sin Fornufft saa viit, at de har villet raisonnere med os, eller givet os Objectioner og Instantzer. Og som de i saa Maade udviise sig ret barnagtige og taabelige, jeg vil ikke sige, fæiske dumme, saa har man og maat tracteret dem som Børn og paa det eenfoldigste søgt at inoculere dem den christelig Forstand; hvilket og, Gud skee Lov! ikke heller har været aldeles frugtesløs hos endeel, i det vi

I Almindelighed er Grønlænderne et dumt og koldsindet Folk.

Ere meget let troende.

Endeel befunden andægtige og begierlige efter Guds Ord.

har fornummet, at Guds Aands Virkning og Forarbeidelse har yttret sig hos dem med nogen Andagt og Begierlighed efter det Gode, skiønt alting skeer i Skrøbelighed og Ufuldkommenhed: hvor om med Fornøyelse kand læses udi sidste Aars Relationer.

Man maa i deres Underviisning giøre Begyndelse af jordiske Ting.

Det er uden al Modsigelse vist, at barbariske vilde Folk maa først giøres til fornuftige Mennisker førend man kand giøre dem til Christne Mennisker, og man maa altid giøre Begyndelse af jordiske Ting; thi saadan Læremaade har Frelseren Christus self commenderet os, i det hand foreställer Guds Riges Hemmeligheder i Lignelser. Først maa alle de Obstacula removeres, som enten hindrer deres Omvendelse, eller giør dem ubeqvæme til at modtage den Christelig Lære, førend noget til Frugt kand udrettes med dem.

Maa vennes til en stadigere Leve-maade.

Kunde Grønlænderne bringes til en stadigere Leve-Maade, deres iidelig Strippen og Omflaken betages dem, det vilde ikke lidet contribuere til deres Omvendelse; men sligt kand ikke skee, uden at Christne Folk bliver plantet iblant dem, forstaae paa de Platzer, hvor Jorden kand dyrkes og Qvæg og Creatur holdes, hvor da og tillige Grønlænderne kunde vennes til sligt, og saaledes efter haanden komme i Stand, deres Næring paa en stadige og roeligere Maade at søge og finde.

deres giekkelige Superstitiones betages dem.

De maatte og herneſt holdes under nogen Tugt og Disciplin, saaledes at deres giekkelige Superstitioner og deres løgnagtige Angekuters Indbilde-Konster, og de deraf flydende onde Følger, kunde dem forbydes og betages, saa de i alle Ting ikke maatte raade sig self. Dog er ikke min Meening, at de skal twinges til Religionen, men alleniste ved lempelige Midler dertil appliceres. Maa man dog give Magt, at Christelig Tugt og Disciplin, end og i Kirken self, er ikke et ringe Hielpe-Middel, at Guds Ords Lære vinder Fremgang og skaffer Frugt til Tilhørernes Forberedelse og Opbyggelse, hvormeget meere giøres det da her Behov, at det saa vitt mueligt er og kand tiene til Nytte og Opbyggelse, og her vorder practicered; thi ellers er det, som man vilde kaste Sæden udi en Steene og Torne fuld Jord, hvor den slet ingen Frugt kand bære.

den største Frugt er at vente hos den tilvoxende Ungdom.

Men som den fornemste Frugt er at vente hos Børn og den tilvoxende Ungdom, da maa saadanne Anstalter giøres, hvorved de fra Begyndelsen i Christelig Tugt og Lære kand blive opdragne, hvilket Middel Gud visseligen vil velsigne, helst efterdi de ere meget lærvillige, og findes ikke tilbøyelige til nogen Slags grove Stokker og Skalkhed. Dem fattes ikke heller nogen Naturens Gave, saasom jeg har befundet, at de ere ligesaa habile til at fatte hvad man lærer dem, som vore Børn.

Naar nu Naadens Gaver ved Ordets iidelig og eenfoldig Underviisning kom dertil, hvem ville da twile paa paafølgende Tilvext og Forfremmelse i Troen og Christelige Dyder hos dem til Saliggiørelse? Ach! hvor let kunde

dog disse eenfoldige og uskyldige Mennisker ved Guds Naade hielpes af deres Elendighed, dersom de, som Gud have velsignet med timelig Gotz og Midler, vare Christelig sindede, og loed sig deres Næstes Elendighed gaa til Hierte, og af deres Overflødighed ville contribuere noget til en Skoeles eller andre nødvendige Anstalters Indrettelse iblant dem.

kan lettelig hielpes af deres Elendighed og Vanvittighed.

Vel har Deres Kongelig Majestæt af Sin sædvanlig glorieuse Iver for Guds Kirkes Fremvext og Forfremmelse ogsaa hidtil besørget og endnu allernaadigst besørger den Grønlandske Mission, og til dens Fortsettelse aarlig en anseelig Capital anvender, hvorfore Kongen med gandske Kongelig Arve-Hunes være velsignet for Guds Ansigt ævindelig! Men som en stor Deel af den Kongelig Skienk maa anvendes til Handelens Fortsettelse (uden hvilken Missionen ikke heller kand ved ligeholdes) er det ikke meget som kand komme de Anstalter, som egentlig betreffer Missionen eller Hedningenes Omvendelse, til Nytte, og bestaar for nærværende Tid alleene udi 4re Missionariers og 4. Catecheters og nogle faa Grønlænder Børns Underholdning paa begge Colonier. Til denne Stund har man intet andet kundet udrette, end ved Leylighed, at enten Grønlænderne ere komme til os, eller vi ere komme til dem, har underviist dem og deres Børn af Guds Ord; men som sligt ikkun saa sielden har kundet skee, og man strax derpaa igien har maatt forlade dem, og lade dem raade sig self som tilforne, hvad er det da at undre, at vor Underviisning i alle de forbigangne Aar saa lidet har frugtet hos dem, nemlig: at ikkun 20 à 30 Voxne og til skionsom Alder kommende, foruden 100 og nogle Smaa og Umyndige ere blevne kiendt dygtige og værdige til den hellige Daabs Meddelelse. Var ikke Skoler og andre Christelige Anstalter hos os selv, hvad skulle da en Præst eller to udrette i et heelt Land, om de ikkun en og anden Gang skulle reyse igiennem Landet for at giøre en Stand-Prædiken? Vi finder at Christi Apostle loed det ikke blive derved, at de i alle Steder forkyndte Guds Ord; men at de end ogsaa ordinerede og beskikkede Lærer og Catecheter efter sig, hvor nogle enten have antaget Troen eller vare villige dertil. Naar sligt og tilstrekkelig skeer i Grønland, hvem vilde da tvile paa en lykkeligere Success og Fremgang.

Kongl. M. self anvender aarlig en anseelig Capital til den Grønl. Miss. Fortsettelse.

4re Missionarier og 4 Catecheter og nogle Grønlandske Børn underholdes nu paa begge Colonier.

Fra 1729. indtil nu ere blevne døbte 20 à 30 voxne, og 100 og nogle Smaae og Umyndige.

Jeg vil da ende denne min korte Beskrivelse over Grønland, saasom ikke Materie er for haanden, der om meere at skrive, overladendes til enhvers Judicio og Raisonnement, om Grønland er et got og nøttigt Land? eller om det er uduelig og unøttig? og om des Indbyggere ere lykkalige eller ulykkalige? Naar man nøye overveyer alle Ting, da kand derom i visse Hensigt siges begge Deele. Et usselt og ælendigt Land er Grønland, i Betragtning, at ikke allene den største Deel af Landet, som meldt, er betakt med stedze varende Jis og Sne som aldrig optøer, og derfor uden Brug, men endog det øvrige ved Søe-Kanten beliggende, udyrket og ubebygd, men skiønt det første er uforanderlig og uforbederlig, saa kand dog det sidste forandres og forbedres, og bringes til forrige Stand og Herlighed, saa det med al Rette kunde agtes for et got og nøttigt Land, hvis de gamle Platzer igien bleve besatte og bebygde.

Dertil med hvad Rigdom og Herlighed er der ikke skiult i den Grønlandske Søe, som aldrig kand udtømmes.

Fra Landet vil jeg gaa til Indbyggerne; dennem vil man vel holde for mere ulykkalige end lykkalige, saasom de ey have Guds Kundskab, og i det øvrige efter udvortes Ansеende leve armelig og foragtelig. Det første (nemlig, Guds Kundskab at have) er u-imodstridelig den største Lykkalighed et Land og Folk kand besidde; thi et Menniske uden Guds Kundskab er det elendigste Creatur; men end da ælendigere er den, som kiender Gud og dog ikke dismindre ikke dyrke og tiene ham rettelig efter hans hellige Ord og aabenbarede Villie. Naar man ligner Grønlændernes Levnet med de fleste saa kallede Christnes Levnet, saa vil hine visselig beskieme disse paa hin Dag; thi Grønlænderne, skiønt de ikke have nogen Lov, saa giøre de dog af Naturen nogle Lovens Gierninger Rom. 2. Hvad kand man af de fleeste Christnes herskende Begierligheder, store Hofmoed, prægtige, vellystige og overdaadige Levnet, Had og indbyrdes Eftertragtelse og andre utallige grove Laster dømme, end at de ere langt fra Livet som er Gud, og i saa Maader ere høyst ulykkalige, men tvertimod leve Grønlænderne udi en naturlig, saa at sige, Uskyldighed og Enfoldighed. Deres Begierlighed strekker sig ikke viidere end til nødtørftige Ting. Viide ikke af Pragt og Hofmoed, hade og fortrykke hinanden ikke, de ey heller vindicere sig nogen Magt og Herredømme over hinanden. Kortelig, de ere fornøyede med deres Stand og Vilkor, og plages ikke med unyttige Bekymringer. Er det ikke en stor Lykkalighed? O! I lykkalig Folk! hvad bedre kand man i udvortes og timelige Ting forønske eder, end som j allereede have og besidde. Have j ingen Rigdom? j trykkes ikke heller af Fattigdom. Have j ingen Overflodighed? j liide ikke heller Mangel og Fattelse. Er der ingen Pragt og Herlighed hos eder at see? der er ikke heller Foragtelse at finde. Er der ingen Herrestand? der er ikke heller nogen Slavestand. Hvad er sødere end Frihed? og hvad er lykkaliger end Røysomhed? men eder fattes endnu et, jeg meener Guds og hans Søns JEsu Christi Saliggiørende Kundskab, hvor i allene det ævige Liv og Salighed bestaar Joh. 17. Dette er det som vi i Evangelii Prædiken tilbyde eder.

Nu, Gud som bød Lyset skinne frem af Mørket, hand give et klart Skin udi eders Hierter til Guds Herligheds Kundskabs Oplysning i JEsu Christi Aasiun 2 Cor. 4. 6. Hand frie eders Siæle ud af Syndens og Sathans Slaverie, ligesom eders Legemer ere frie for det legomlig Slaverie, saa j altid maa være og blive HErrens Frigiorde baade paa Siæl og Legeme. Amen!

ENDE.

Kort over det gamle Grønland. Bilag til Perlustrationen.

ANMÆRKNINGER TIL TEXTEN

I. Anmærkninger til Relationerne.

Side **3**, Linje 10. Vogen: Under 25. April 1707 blev Egede af Biskop P. Krog beskikket til Præst i Thorsken og 25. Juni s. A. i Vaagen (O. A. Øverland, Fra Hans Egedes Ungdom, 1895, 16 f.). — 12. Norgis Beskrifvelse: Talen er om Peder Claussøns (Undalinus) Norriges Bescriffuelse 1632, S. 174. Hvorledes D. Thrap (Norsk hist. Tidsskr. 4, III, 180) kan henvise i denne Forbindelse til Jonas Rami Norges Beskrivelse, er uforstaaeligt. — 11. for mig selfv: herefter udstreget: paa Gulfvet. — 17. Niels Rask: Niels Rasch, f. o. 1677, nævnes 1709 som Borger og Indvaaner i Bergen, tog 1713 Borgerskab som Skipper † 1729 (Skifte holdt 4. Maj) i Bergen, var o. 1700 bleven gift med Birthe Andersdatter Schnel † 1722 i Bergen (Skifte holdt 1. Juli). Forældrene var *Niels Nielsen Rasch*, Gaardbruger paa Vebbestad i Kvæfjord og Lensmand † o. 1705, og *Nille Nielsdatter*. 1709, 6. Nov. holdtes Skifte efter ham, som ved Døden var afgangen paa 5. Aar. Enkens Laugværge var den konst. Foged Jakob Rosenvinge. Børnene var: *Maren Nielsdatter*, g. m. Thomas Mikkelsen Dyvigen; *Axel Nielsen* († 1718), Handelsmand paa Vebbestad og Lensmand, gift med Berete Louise Røst; *Gjertrud* Hr. *Hans Poulsen Egedes* samt ovennævnte *Niels Nielsen* og *Kirsten Nielsdatter*, 30 Aar, ugift. Boets Formue ansloges til 371 Rdlr., Gaarden Vebbestad til 70 Rdlr., Sølvet til 56 Rdlr. Egede var til Stervboet skyldig i vitterlig Gæld i rede Penge 21 Rdlr. Alle Børn blev gjort lige i Arv og Hjemfølge, Odelsjorden undtagen, som Sønnerne begærede, at Moderen maatte besidde uskiftet sin Levetid, dog svare Udgifter deraf. — Skifteprot. for Senjens Fogderi 1706—12, f. 120—25. Medd. af Hr. Arkivar W. Rasch. — 22. Grønland: Se herom bl. a. min Afhdl. Hollænderne paa Grønland (Atlanten 1915, 258).

4 17. Biscopperne: se Omstændelig Relation S. 2. — 24. Randulfv: Niels Enevoldsen Randulf, fra 1665 Biskop i Bergen † 14. Maj 1711. Efter dennes Død skrev Egede til Kongen et nyt Forslag til Grønlændernes Omvendelse, aftrykt LV, 32—44. — 25. Smed: Biskop i Bergen Niels Smed † 5. Jan. 1716. — 27. undersckiedlige: Tyskhed = unterschiedliche. — 28. Erfølg = Erfolg, Resultat (Tyskhed). — 39. Apollogie: If. Omstændelig Relation S. 11 lød Titlen: En Skrift- og Fornuft-grundet Resolution og Erklæring over de Objectioner og Forhindringer, angaaende det Forsæt til de Hedenske Grønlænders Omvendelse. Af Vogen d. 30. Januarii 1715. — Ordlyden er ikke bevaret, men de fem »Objectioner« er resumeret anf. Sted. — 45. Memorial. Thomas von Westen (1686—1727) fra Throndhjem, Præst i Romsdalen (1711), indkom umiddelbart efter den 10. Dec. 1714 stedfundne Oprettelse af Missionskollegiet, Collegium de cursu evangelii promovendo, med Forslag til samme om Finnernes kristelige Oplysning og udnævntes i Febr. 1716 til Lektor i Throndhjem med Forpligtelse til at virke for Missionen, rejste s. A. op til Finnerne og bragte

dem til at lade deres Afguderi fare, fik 1717 ved Throndhjem Skole dannet et Seminarium lapponicum og tiltraadte i Juni 1718 sin anden Rejse til Finmarken, hvor han fik oprettet Kirker, Skoler og Kapeller. Fra 1716 stod han i Brevveksling med Egede og afgav i Henhold til Paalæg fra Missionskollegiet til samme et, Rafnæs (ikke Refnæs) 21. Juni 1718 dateret, Responsum (trykt Medd. o. Grld. LV 45) om Egedes Missionsplaner (jvfr. H. M. Fenger, Hans Egede, S. 21).

5 20. min Moder: Kirsten Jensdatter Hind, f. Sept. 1656 † 1724 paa Bredstrand, bgr. 27. Febr., g. m. Povl Hansen Egede, f. 1648, døbt 10. Jan. i Vester Egede, 1679 Sorenskriver i Senjen Fogderi † 21. Apr. 1706 paa Harstad, Throndenes Sogn. — 26. et Forslag: dat. 26. Nov. 1718, aftrykt LV, 45—52. — 31. Kongen var rejst op til Norge 22. Juni. — 39. Hiemkomst: Kongen vendte tilbage 19. Aug. (Bussæus, Kong Fred. IVs Dag-Register 1770, 204, 213). — 40. Memorial: dat. 10. Sept., trykt LV, 52—54. Den blev behandlet i Konseillet 8. Nov. (ib. 55).

6 3. Befalning: dat. 17. Nov. (ib. 56). — 7. Forhøret paa Raadstuen 8. Febr. 1720 (ib.). — 13. Suppliqve: Købmændenes og Egedes Supplik af 4. Juni (ib.58 ff.). — 39. Haabet: 30. Jan. akkorderedes med Kapt. Robert Davidsen Faye om for 1550 Rdlr. at lade forhude Findnæsskuden og skaffe den klar af Bradbænken; ligeledes med Hans Forman om Hukkerten, som skulde føres af Lorenz Fæster, at forsyne den med Kordeler, Liner, Lendser, Harpuner, Harpunerer, ialt 21 Mand, Viktualier og 3 Chaluper; ligeledes med Bernt Hansen at føre Findnæsskuden, Styrmand Selgen Michaelsen, Hartvig Jentoft som Købmand, en Baadsmand, en Kok, 3 Matroser, en Koksmat og Barberen J. G. Bernhardt. Jvfr. O. Solberg, Det bergenske Handelskompagni av 1721 og Grønlands Kolonisation. (Bergens hist. Forenings Skrifter XXIII, 1921). P. R. Sollied, Hvalfangsten fra Bergen i ældre Tider. Samme, Hans Egede og de bergenske Grønlandskompanier (Naturen, Sept. 1921).

7 6. Missive fra Missions Collegio af 15. Marts findes nu ikke mere. — 9. Vocation, trykt LV S. 77. — 24. Berent Hansøn: Skipper Berendt Hansen Wegner, f. 1684 i Halland, tog 1705 Borgerskab som Styrmand i Bergen, Instruks som Skipper for »Haabet« dat. 30. April 1721 (se LV, 70), hjemgik 21. Juni 1722, opkom atter 1723, 30. Juli med »Fridericus qvartus«, overvintrede paany, var 1724, 24. April—21. Juni Nord paa, hjemgik 30. Juni, førte 1726 »Kronprins Christian« til Grønland, ankom 19. Juli, overvintrede »mod alle nærværendes Vilje og uden Ordre med Skib og Mandskab«. — 25. Jentofft: Hartvig Jentoft (Forældre: Sognepr. Hans Hansen J. og Ingeborg Hartvigsdatter), f. 1696 i Borge, Lofoten, Instruks som Bogholder og Købmand i Grønland dat. 30. April 1721 (trykt LV, 73), hjemgik 3. Aug. 1724, Købmand og Gæstgiver i Petviken, Lofoten † 28. Juli 1784 (jfr. W. Brandt, Slægten Benkestok, 1904, 96). — Dahl: Selgen Dahl, opgik som Styrmand, førte Snaven »Prins Friederich«, der afgik fra Bergen 13. Juni 1723 i Følge med Fridericus IV indtil 22. Juli ved Kap Farvel, da Snaven kom den af Syne og forliste »med Mand og alt«. (se S. 87, 103). — Seehusen: Cornelius Seehusen, Kvartermester eller Bottellier ombord paa »Haabet«, hjemgik med dette 1722; opgik 1723 med »Fridericus IV« som Understyrmand. Hans Journal 1724, 22. Febr.— 21. Marts fra Rejsen med Egede Nord paa i Ny kgl. Saml. 1294 b fol. — 29. Gelingelse, afledet af det tyske gelingen. — 31. Besætningen paa »Haabet« bestod if. Bergenskompagniets Gagebog (1721—25) af Skipper Bernt Hansen, Styrmand Selgen Dahl, Baadsmand Ole Berentsen, Tømmermand Torbiørn Knudsen († 2. Juli), Kokken Peder Rasmussen, Skibsfolkene Peder Nielsen

Thrundhiem, Hendrik Iversen (S. 15, 19; Tømmermand paa Hjemrejsen), Niels Gullachsen, Peder Thomassen, Knud Jacobsen, Svend Svendsen, Giert Kramer og Cornelius Seehusen (Kvartermester og Bottelerer); Landfolkene: Købmand og Bogholder Hartvig Jentoft, Kirurg Johan Georg Bernhardt, Jørgen Rasmussen, Erich Torbensen, Ole Olsen, Peder Joensen Wessel (hjemforlovet 13. Aug. 1722), Elling Nielsen, Aron Augustinussen (S. 12, 14—19, 26, 38 f.), Johan Wildenrath, Peder Iversen, Jochum Jochumsen, Ingebrigt Christensen, Envold Hansen, Bendix Kolbeinsøn, Johannes Pedersen, Hendrich Wilshusen (S. 14, 18), Torsten Knudsen (Smed), Gunder Olsen, Rasmus Holgersen, Søren Ellingsen, Joen Olsen († 12. Jan. 1722, S. 14, 37), Johan Jungblut, Kyper (»ej dygtig, gik 26. Aug. ombord til en Hollænder«), Birgitte Rasmusdatter (hjemforlovet 26. Okt. 1723), Anne Mogensdatter (S. 15, 19; begaaet Lejermaal, viet til Hendrik Iversen, hjemforlovet 12. Aug. 1722), Anne Stephensdatter, Bendix Kolbeinsens Kone † 13. Aug. 1724) — ialt 38 Personer, med Egede, Hustru og 4 Børn 44 Personer. — »Haabet« fulgtes paa Oprejsen af den fragtede Galliot »Anna Christina«, Skipper Jens Falch, Styrmand Peder Joensen, Matroserne Ole Andersen, Christian Pedersen og Rasmus Rasmussen, Skibsdrengen Chr. Clausen.

8 6. Skipperen: I Bergenskompagniets Regnskabsbog opføres Hollænderen Gillius Rinties med Gage fra 2. Juli til 18. Sept., da han vendte hjem med Jens Falck, ialt 30 Rdlr. Se 23, 42.

9 1. Haabets-Hafvn: Igdluerúnerit, se nærmere min Udg. af Thorhallesens Indberetninger, 19 f., og Grønland II, 183 f., 282 f. — 43. Qveite, Kveite, Helleflynder.

10 13. voris Mester: Johan Georg Daniel Bernhardt, afløstes 1723, 1. Aug. af den 8. Maj s. A. antagne Feltskær Johan Vilhelm Jordan; 1724, 2. April Bogholder i Jentofts Sted; 1725, 11. Juli afgaaet paa Grund af Knæskade (Grønl. Raads dagl. Journal 1724—28 ff. Regnskabssager m. fl. Dok. Grønland vedk. 1723—44; heri hans Rgskbr.). Han nævnes som Mester S. 49, 55, 63, 70; S. 147 som Bogholder og Mester, men S. 148 kun som Bogholder. — en Øe: Navsuitsúnguaĸ, se Thorhallesen S. 18; nævnes senere S. 11, L. 5, 25; S. 55, L. 34. — 16. Vinter Hafvn: Hollænderhavnen ved Godthaab. — 24. Noed: Drikkekar. — 33. Præste Fiord: se Thorhallesen S. 52 f. og Grønland II, S. 285 f. — 42. Mist: Taage.

11 32. Veideskab: Jagt, gl. nordisk veidiskapr.

12 10. Aroch: se S. 122. — Aron: Aron Augustinussen, se 39, 31. — 26. Biæring: Underhold.

13 21. Arnd: Johann Arnd (1555—1621), luthersk Theolog og opbyggelig Forf.; hans Vier (sechs) Bücher vom wahren Christenthum, Frankfurt 1605, udkom i utallige Udgaver, Eftertryk, Udtog og Oversættelser.

14 11 til moede: imod, til Mishag. — 13. Pelleste: palase = Præst. — 42. Wilshuusen: Hendrich Wilshusen, hjg. 1722, 22. Aug., atter opg. som Skibsmand og Styrer med »Fridericus IV«; ant. 1728, 11. April, som Lods i Grønland, opg. med »Morianen«, hjemgaaet med Hustru Ingeborg Knudsdatter 1729, 11. Aug., da Egede gav dem begge Vidnesbyrd om at have forholdt sig ærligen og vel i Landet, hvor hun havde gjort Husarbejde og haft flittig Tilsyn med Kvæget paa Kolonien, medens han ligeledes var vel anbefalet af Præsten O. Lange, Proviantsforvalter J. S. Fleischer og særlig af Skipper M. Jansen for med stor Dygtighed at have lodset hans Skib ud af Havnen. Hjemvendt ansøgte han 1729 (27. Okt.) som gammel og skrøbelig enten for sig og Hustru at faa Bolig i de Søfarendes fattige Huse i Bergen, eller at faa »beskikket en Plads paa Grøn-

land, som han med sin Hustru maatte gøre Anslag paa og selv rydde til Kongens Nytte efter hans Død og tillige tjene ved Ind- og Udlosning af Skibe i Baals Revier samt at føre Journal over Vejrets Beskaffenhed«. Kongen resolverede (5. Dec.), at begge skulde optages i Fattighuset i Bergen (Generalkommiss. kgl. Eksped. 1729, 299).

15 26. giort viis = weiss machen, bilde ind. — 44. Øerne Syd Vest: Satsigssuarak.

17 2. fixere = vexere, drille, spotte. — 7 gielde paa = gælde (Kalkar). — 41. Heyen af at heia, raabe Hej.

18 19. viise igien: at vise, hvor noget er bortkommet; se L. 35.

19 7. Hanche af Haank, Knippe.

20 3. Chlaus Top: Klaas Pietersz Thop (G. van Sante, Naam-Lyst van alle de Groenlandische en straat Davische Commandeurs, Harlem 1770, S. XLV). — 4. f. n. Placaet: se LV S. 58.

23 12. Styr Manden: Selgen Dahl. — 42. Gellis: se S. 7, 7.

24 9. befalt: af befale, passe. — 21. goedzlig = godsleg, koselig: behagelig, hyggelig. — 30. Rogn-Kall: Rundemave, Cyclopterus lumpus. — 39. Gest: Teunes Adriaansz Geest sejlede 1721—22 for Jan og Dirk Mol i Nieuwendam (Santes 273). — 40. Øerne: kákaliak, Ravnøerne. — 43. Cordeel = Quardeel, Tranbeholder, rummende 420 Potter dansk Maal.

26 3. Kafvring: Tvebak. — 41. for kort: vor kurzem. — 43. Haafver: af Haav, Fiskekurv.

27 45. Jens Andersen Falch, sikkert af den i Risør hjemmehørende Slægt, førte 1721 Gallioten »Anna Christina«, der skulde rekognoscere Landets Tilstand og bringe Bud tilbage om Egedes Landing, hjemkom 18. Sept., gik atter op 1722 som Styrmand under Ebbe Mitzel, anbefaledes 5. Juni s. A. af Hans Egede til Kompagniet »som dygtig og bekvem til dets Tjeneste og kontinuerlige Besejling frem for alle de andre som havende Kending til Landet og Stedet vi bor paa«, førte April 1723 »Kronprins Christian« til Landet, hjemgik 1. Aug. (S. 93), i April 1724 med samme Skib op, var i Delftshaven (S. 125), hjemgik 3. Aug. (S. 144), tredje Gang med »Kronprins Christian« op i April 1725, hjemgik 20. Juni (S. 169), sidst med Hukkerten »Egte Sophie«, der aldrig naaede op.

28 10. 2 Klipper: Sadelen og Hjortetakken. — 33. Bøn af Prædiche Stoelene: se LV, 81. — 40. Egedes Skrivelse af 15. Juli ib. 79.

29 13. J. G. Holsten: Johan Georg v. Holstein (1662—1730), Hofmester hos Kronprins Christian (VI), Statsminister, fra 1714 Præses i Missionskollegiet. — 14. J. W. Schrøder: Johan Wilhelm Schrøder (1669—1741), Lærer for Christian VI, Konferensraad, 1721 Medlem af Missionskollegiet. — J. Steenbuck: (1664—1740), Prof. theol., fra 1714 Medlem af Missionskollegiet. — S. Mahling: Seyer Mahling (ikke Malling), 1721 Sekretær i Missionskollegiet, Etatsraad, Stempelpapirsforvalter i Danmark († 1754).

30 14. Thormoder: Thormod Torfæus (Þormoður Torfasson), 1636—1719, kgl. norsk Historiograf, nærede stor Interesse for Grønlands Genopdagelse, indsendte 1683 Forslag herom til Kongen, ved at gaa fra Bredefjord over til Eriksfjord og bebygge Landet med Løsgængere fra Island, Danmark og Norge, der skulde opføre et Kastel vester paa Grønland og drive Handel mellem begge Lande (se LV, 22 ff.); indgav o. 1685 atter en Plan dertil, Anlæg af en Skanse paa det yderste Punkt af Landet ved Kap Farvel og med Heste og Baade fra Island at lade alt rekognoscere Norden for i Bygderne, for at finde en Aabning man kunde sejle igennem til Ostindien. I Breve til Arne Magnusson fra 1691

i Anledning af den kgl. Plakat om Grønlands Besejling udtaler han Haabet om at hans tidligere Forslag maa blive fulgt. Hans Skrift under Titlen: Gronlandia antiqva seu veteris Gronlandiæ descriptio ed. Th. Torfæus, udkom 1706, men var allerede færdigt 1700 i Mskr. (Kr. Kålund, Arne Magnusson, 1916, 136, 155, 325, 398 f. Samme, Arne Magnussons Embedsskrivelser 578. Nord. Tidsskr. f. Oldkyndighed III, 130 f.). Hans Omtale af Øster- og Vesterbygd ib. S. 36 ff. — 17. Forbissers Straet: se S. 103. — 30. Balls Revier = Balls River, saaledes kaldet af James Hall paa hans fjerde og sidste Rejse til Grønland, der financieredes blandt flere af den engelske Storkøbmand Richard Ball (Grønl. Selsk. Aarb. 1916, 83).

32 2. jødmet: gødet. — 25. Blochebær: Bøllebær. — 38. Disco Reede: Skansen paa Østsiden af Disko, se Grønl. Selsk. Aarsskrift 1915, 48 og Grønland I, 335.

33 8. Støer: afledet af at stø (sig), blive stadig; Stæde, Sø, særlig om en Fiskegaard i Havet (Nordl.).

36 38. Ignach = ingneĸ. — aksa = arssat. — 39. Pannien: pania hans Datter. — 40. Qvaun: Om mulige Laaneord fra Islandsk i det grønlandske Sprog, se Medd. o. Grønl. XXXIX, 710.

38 27. Ajune: se S. 51, 43. — Aningan: se S. 52, 20; 72, 1; 399, 21.

39 18. trende Qvind Folch: Paa sin 3. Rejse røvede Dannel en Grønlænder (Hiob, Juppaa), død i Bergen; Kvinderne Gunneling (Kuneling), 45 Aar, Moder til 2 Børn i Grønland, Kabelau, 25 Aar (Hiobs Datter) og Sigoko (Siogo), 13 Aar, alle afbildede paa det i Bergen 28. Sept. 1654 fuldendte Maleri, først i Kunstkammeret, nu i Ethnografisk Museum, afbildet i A. Olearius, Gottorfische Kunst-Kammer 1674, 4. Om deres Ophold paa Gottorp, hvorhen de paa Hertug Frederiks Ønske sendtes under Ledsagelse af Kirurg R. Horn, se Danske Mag. 6, II, 203. Ved Horns Hjælp samlede Olearius de omtalte 100 Gloser, trykte i hans Beschreibung der Reyse nach Muscow u. Persien, Schleswig 1663, S. 171; heri ogsaa Afsnittet: Von den Grunländern, S. 163 ff. — I 1656 rekvirerede Dannel et Aars Proviant »til de tvende Grønlænder og en Dreng, som altid hos dennem er, at antegne deris Vokabler«, 5 Pd. Malt, 20 Skp. Humle, 5 Td. Rug, 5 Td. Gryn, 3 Td. Ærter, $1^1/_2$ Td. Smør, 2 Td. Sild, 3 Td. Torsk, 2 Skipp. Flæsk, 2 Skipp. tør Fisk, 3 Td. Oksekød og 4 levende Svin. Desuden skulde de underholdes med Klæder og Linklæder og altid have fersk Spise, mindst 3 Gange om Dagen, Kød og fersk Fisk, samt Ildebrændsel paa Kammers om Vinteren (Indk. Breve til Dsk. Kanc. uden Aar og Dat. ved 1656). Arne Magnusson har optegnet følgende: de grønlandske qvindfolk, i det ringeste nogen der af levede til beleiringens tid eller der om trent og døde af sprinkler, lærdte braf Dansk og bleve skickelige. Amtmand Müllers relation. (Arne Magn. Saml. 228, 8vo.). — 20. Adam Olearius (1603—71), Bibliotekar hos Hertug Frederik III. af Gottorp, sendtes af denne til Moskwa og Persien (1633—39). — 21. Arndius Magnus: Arne Magnusson saa Dannels senere forsvundne Journaler hos Henrik Müllers Søn, Amtmand paa Island Christian Müller († 1688), gift med en Datter af Thomas Bartholin, der udgav Acta medica (1673—80). Jvfr. LV, 27 ff. — K. Kålund, Arne Magnusson, Brevvexling med Torfæus, 1916, 136, 398 f. Samme, Arne Magnussons Embedsskrivelser 1916, 578 ff. Nord. Tidsskr. f. Oldkyndighed III, 130. — 32. stripper: løber om.

47 12. Hartzen: Claus Hartz(en), opkom 1722, 8. Juni (S. 28), hjemgik 11. Juni, førte 1724 »Haabet« til Grønland med Instrux at søge over til Amerikasiden (Baffins Land), men blev hindret af Is (S. 127), anlagde Nipisat og overvintrede her, var i Okt. ved Narssarmiut (S. 148). — Mitzel: Ebbe Mitzel, med hvem Kompagniet akkorderede 1722, 12. Febr. om Fragt af hans Huggert »D'jonge

Maria« for 900 Rdlr., opkom o. 8. Juni, hjemg. 18. Juli; førte samme Skib atter op 1727, var i Juli i Diskobugten (hans Beretning trykt LV, 145 ff.).

48 33. Kalale: Om Oprindelsen og Betydningen af dette Ord se Will. Thalbitzer i Medd. o. Grld. XXXIX, 689, 709. — 41. Kocke: se 104, 40.

49 40. Mesteren: J. G. Bernhardt, se S. 144.

50 1. Mickekou: mikeĸaoĸ = er lille.

56 24. Et stort Huus: Ujaragssuaĸ, se 65, 3; 66, 42; 67, 40; 77, 18; 79, 5.

57 42. een Sted: betegnes som Capisinunana, kapisigdlit nunât: Atangmik.

59 29. Kusack: mon kugssak, Vipstjert.

60 16. Guneling—Sigiokou. Om Hypotesen, at disse Navne skulde stamme fra oldnordiske Egennavne Gunhild og Sigurd, se Medd. o. Grld. XXXIX, 708. Sigiokou synes mig rimeligst at kunne sættes i Forbindelse med sigguk (siggukoĸ): med fremstaaende Læbe; se S. 322. — 18. Kaluse: Kaluse, maaske af kalûvoĸ = er uforsigtig med noget. — 31. Tongarsuck = tôrnârssuk, se 151 f., 335, 392 f., 397 (jf. H. C. Glahns Dagb. 1763—68, ved H. Ostermann, 1921, 186 ff.).

63 26. Maanen: Om dette Sagn se Poul Egede, Efterr. o. Grønl. 53 f.

64 41. een Fiord: Godthaabsfjorden.

65 2. 3 store Fiorder: Godthaabsfjorden, Pisugfik og Kangersuneĸ. — 4 Huus: Ujaragssuaĸ. — 16. Schrellinger: Om Oprindelsen til dette Ord se W. Thalbitzer, Medd. o. Grl. XXXIX, 709.

66 15. de Folch: ved Kârusuk (jfr. Erssa, Giesecke 269). — 20. en Sted: Sardloĸ (med Rødfisk) eller Ũmánaĸ.

70 9. Tanget se 393, 10. Jvfr. H. C. Glahns Dagb., 1921, 189.

72 2. sakanach = seĸineĸ. — aninganek = aningâk, Maane. Ordet findes ikke mere i Vestgrønlandsk, nu anvendes ĸáumat. — 2. senoa = sanavai: det lavede, skabte. — 9. rare: Egede bruger for hellig det danske rar, omdannet til rare, nu anvendes herfor iluartok. — 10. ipsaliock: af ivsaĸ, forleden. Den udvidede Form kan sikkert oversættes ved fra gamle Dage = itsaĸ. — 11. pialorloa: pilerĸârnerane, i Begyndelsen. — 13. angutit = angut atauseĸ, Flertalsformen brugt for Enkelttal, og den første atter anvendt for Ejendomsformen angutip. — 15. ubbalu = uvfalo, og de er. — 21. sorloæ = sôrdlo. — 23. immapock nami — tokosock nami. Efter Oversættelsen er Ordene sat i omvendt Orden. Egede har ikke kunnet finde noget Ord for Skrøbelighed, men benytter et svævende og almindeligt Udtryk: imáipoĸ = er saadan noget, er saaledes. — 26. saaog = sôk, hvorfor. — 28. norria = nerivâ, spiser. — mamad, se 138, 17 og Noten hertil. — 29. tamaile pissengila svarer daarligt til det danske; tamai er vel taima, lad være, rør det ikke. — 31. ke = kâ: kom blot, værs'go. norria: her nerisiuk, spis det kun! — tokosangilak = toĸúsángilase, I skal ikke dø. Egede har endnu ikke faaet fat i Flertalsformen. — 32. opopok = ugperpoĸ, troede. — tynialo = tunivâlo, og gav ham. — 33. uvia = uvine tunivâ, gav sin Mand; et Bevis paa, at Egede paa den Tid endnu ikke var kommet efter Nuancerne i Sprogets grammatikalske Bygning; uvine er den saakaldte e-Form, som svarer til 3. Persons reciproke Pronomen. — norria: herefter Semikolon. — 35. ubla = ubbalu. — ignaeme = ingnerme. Helvede gengives her ved den evige Ild. — 36. petleka = pitdlakâ, straffer ham. — 45. umasaringila = ũmarsaríngilai, opliver han dem da ikke? (inuit er Flertal); r foran en Konsonant udelades ofte i det oprindelige bløde Sprog. Udtrykket bruges om den, som bringer en druknet (særlig i Kajak) til Live; denne Gerning er et Vidnesbyrd om stor Kærlighed og Medynk og er vel derfor brugt som Gengivelse for at ynkes. —

47. umasarpock = ũmarsarpai. — 48. nianga = ernera, hans Søn. Ordet bruges ikke mere. — killoomapoa = ĸilujumârpai, han skal drage dem op. — 49. appacissoa = arsãsavâ, skal tage dem fra ham. — 51. neglipa: if. Poul Egedes Dictionarium (S. 117) betyder neglipok ligefrem elsker; nu kendes Ordet ikke i denne Betydning; nagdligâ betyder: har Medlidenhed med ham. — 52. appa: der skulde staa: tôrnârssuk inungnik arsârdlugo.

73 1. Gudi = Gûtip. — 2. tongarsuck: der skal stâa perĸúngilâ tôrnârssup inuit pisagai (pisiah = pisagai, skal have, eje). — 3. innúchpok = inúngorpoĸ, skal fødes, bør hedde inúngorumôrpunga. Egede har endnu ikke opfanget 1. Persons Endelse, men anvender efter uvanga (jeg) 3. Persons Endelse. — innuit inna = inuit inãne, i Menneskenes Sted. — 4. tongarsuck innuit pisingila = tôrnârssûp inuit pisángilai (se ovfr.) staar ikke i den danske Tekst. — 6. agna = arnâ, hans Moder (r bortfalden foran Konsonant). — 11. sulluak = suvdluarpâ, blæste paa. — anernera = anersârtorfigâ. — 12. innuipok = inúngorame. — 13. su = suna, hvad. — 14. innuit immapock senoa tokosangilack: meget ubehændig Oversættelse; Mennesker, der var i saadan Tilstand (d. v. s. syge) gjorde han det for at de ikke døde. — 15. etissacipa = itersarpâ. — 22. manna = mãna, men nu. — 24. somiooch = saimavoĸ, er mild, naadig. — 26. ulla = uvdlut, Dage. — 35. nuna mave: skal vel være nuna mána, denne Jord. — tekissingilacka = tikísángilâ. Formen er mærkelig, idet der til 1. Person er knyttet 3. Persons Suffix, skønt det gælder 3. Person. — 36. tekissiomapoa, maa være tikiuterĸigkumârpoĸ. — 38. tekissiomapoa: Indikativ for Konjunktiv. — 40. perloomapoa = pêrumârpai. — 42. tomait etissamapei, skal være: tamaisa itersagssamârpai. — 43. tomait: skal være tamarmik; umapock = ũmarunik (Konj.). — Efter sumuth mangler Verbet pisápat. — 47. su: skal her være = kíkut: hvilke. — 49. Sætningerne trodser her alle grammatikalske Regler. Efter ipsaliock ikke Komma, heller ikke foran nami (Se 72, 10). Den rigtige Tegnsætning er vist tave ipsaliock tappetoch, imapock (skrøbelig, se 72, 23) nami, tokosoch nami.

74 1. Ordene er ligesom ovenfor kædede sammen uden mindste Hensyn til Syntax. — opepengila = ugperíngilâ, tror ikke paa. — 3. neglirgila: elsker ikke; nu bruges asavâ. — 4. samve: samunga, ned. — ovoch = ûvoĸ, brænder sig. — tave = tauva. — kiavocklo = kiagpordlo. — 43. forfaldne Huuser: i Fiskefjorden.

75 7. Amaralich: se Beskrivelsen af Ameralikfjorden hos Thorhallesen, S. 45—53 og Grønland II, 187. — 32. Steenbroe: Tungmeralik (Grønland II, 185). — 36. Pesicksiarbiame: Pisigarfik ib. og Thorhallesen 43 f.

76 43. 2de Viger: ĸasigiánguit og eĸaluit ilordlît (Grønland II, 249).

78 21. Veichsteen: se Omst. Rel. 92 f. Giesecke (Medd. om Grld. XXXV, 146) og B. Bøggild (ib. XXXII, 329). — 27. Iisbierg: Isbræen ved Ivisârtoĸ (Grønland II, 186).

79. 9. en Hafvn: Kitsigsut (ib. 181).

80 15. Nepiset Sundet: ib. 182 f.

81 12. Fiske Platz: Atangmik. — 40. Sydbaye: Hollændernes Zuydbay er Isortoĸ, se Thorhallesen 98.

82 11. en Vog: Angmagssivik, eĸaluit. — 38. Lands Odde: paa den østre Side Sarfarssuaĸ, den almindelige Rejserute nordpaa (Grønland II, 191). — 39. Hafvner: Sarfatsiak, Imarnit, Sangujait. — 40 Heye: Røse. — 42. Lax Elfv: Natsilik.

83 45. en ung Person: Jakob van der Wida Geelmuyden (Forældre: Købmand

Geert Geelmuyden og Johanne Margrethe van der Wida), f. 29. Juni 1704 i Bergen, blev 1723 (9. April) beskikket til Assistent hos Bogholder H. Jentoft; 1724 (29. Maj)—1725 (10. Juni) Bogholder og Købmand i Nipisat, atter 1729 (21. Maj) i samme Funktion beskikket af Søetatens Generalkommissariat) — 1731 (26. Sept.), da han hjemgik; 1733 Kontrollør ved Skibene som gaa til Norge, 1736 Købmand i Godthaab i Severins Tjeneste, entlediget 1743, derefter Købmand og Skibsreder i Grimstad, Mønsterskriver i Christianssands Stift, konst. Byfoged i Arendal og Risør † 1768 i Grimstad, bgr. der 31. Dec. Udgav den første Perlustration (Bergens Stadsports Arkiv: Breve grønl. Comp. vedr. III, 1731—34. Marinens Instruxbog V, 1722—36, 150. Rentekammerets Res. Prot. 1734, 16).

84 3. Privilegierne for Bergenskomp. af 5. Febr. 1723, trykt LV, 90 ff.

85 13. bedare: sagtnes, stilne (om Vejret).

86 25. forermeldte Fiskedam: Angmagssivik.

87 19. en af de Fiorder = Kapisilik.

88 4. Top: Albert Topp (Fader: Klokker Niels Albertsen), f. 4. Marts 1697 i Bergen, 1717 Student, Huslærer i Voss, 1722 cand. theol., blev i Henhold til Bergenskompagniets Ansøgning 1723 (16. April) af Kongen beskikket til Missionær i Grønland, med Forpligt at blive der i 4 Aar, virkede efter Rømningen af Nipisat 1725 paa Haabets Ø som Egedes Medhjælper og bistod ham i Studier over Sproget og Oversættelserne, affattede en 29. Juni 1725 dateret Beretning om sit Arbejde for at lære »det aandelige grønlandske Sprog«.

93 4. Erich Larsøn (Svoger til Jens Falch) gik op 1722 med Ebbe Midzel for i Sygdoms- og Dødstilfælde at kunne føre Skibet tilbage, 1723 Styrmand paa »Fridericus Qvintus« under B. Hansen, 1725 Styrmand paa »Egte Sophia«. Hans Journal i forsk. Afskrifter bl. a. Ny kgl. Saml. 4^0 1293, 1294, 1294 b, Kall 275 fol. (Se O. Solberg, Det bergenske handelskompani 1917, 43). — 11. paa en Øe: Narssaĸ eller Angissorssuaĸ. — 12. till Land: Buksefjorden, Mundingen af Ikátoĸ. — 13. et Wild-Mands Huus: muligvis ved Mundingen af Kangerdluarssorujuk (Syd for Skinderhvalen). — 17. smaae Øer: Nukarît Øerne. — 19. Sand Viig: Marraĸ. — 23. Høyden: formodentlig taget ved Middagstid. Egede er ud for Sermilik, men har altsaa endnu Tid til at sejle længere og har formodentlig naaet Aniggoĸ. — 36. Kiatachsuak: ĸeĸertarssuatsiaĸ, Fiskefjorden (med Nordbobygder og Torskefiskeri).

94 3. Havnene og Skibspladserne sammen med den lette Indsejling passer med Fiskenæsfjorden og dens Omgivelser. Den talrige Befolkning svarer ogsaa godt til Forholdene lige fra Grædefjorden til Kangârssuk Syd. Egede var da vel naaet til Mundingen af Bjørnesundet eller der omkring. — 9. Sand Land: Isblinken. Efter Vejangivelsen naaede de 3 Mil Syd for denne, vel til Kvaneøen. — 21. Grønlænderen har de maattet hente i ĸagssit. Efter 2 Miles Sejlads sydefter er de naaet til Storøen eller Frederikshaab. Her findes mange gamle store Bopladser, særlig paa Øerne. — 39. Egede er den Dag naaet til Narssalik. At de overalt træffer Folk stemmer med den tætte Bebyggelse. Isen, de mødte, er Kalvisen fra Narssaliks Isfjord. Der siges udtrykkelig, at Isen laa mellem Øerne og ind i Fjorden.

95 9. Den 16. stager Egede sig gennem Isen og over Sermiliks Mundingen og slipper Bræisen, da de er kommet over Fjorden og ser Cap Comfort, Tindingen. Videre 5 Mil bøjer han om S. Kangek ind i Tigssaluk Fjorden til Tigssaluk, hvor der findes gamle Bopladser og et smalt Sund, som man passerer paa Vej ind ad Fjorden, til hvis Bund han har søgt, da han ledte efter det formodede Strat. Her findes store gamle Husruiner. — 33. Vejen gik indenom Tôrnârssuk gennem

Issaløbet med Øer, Klipper paa højre Haand, det faste Land paa venstre; derefter indenom Ũmánaĸ og Stor Øen til Indre Kitsigsut, »hvor Folkenes Udtale saavelsom Sprog forandrer sig«. At E. er gaaet i alt Fald tilnærmelsesvis den angivne Vej, fremgaar dels af Bemærkningen om, at der længere inde under Landet oppe i Bugten mellem Øerne var bedre at fare ɔ: Vejen indenom ĸipissarĸo, dels af Angivelsen, at de sejlede skarpe Stykker (Kitsigsut-Holmene) forbi med Vind og Sø modsat og hul Sø, karakteristisk for Farvandet særlig udenom Sánerut og gennem Sundet mellem Kobberminebugten og Torssukátak, og at de mødte Is paa Grunden ud for Torssukátaĸs Munding. — 37. De 3 Vildmandstelte har rimeligvis staaet ved Havnen paa Torssukátaĸ-Mundingens Nordside.

96 1. E. fulgte Sundet, der 4 Mil længere frem, d. v. s. Syd for Kaligatuaĸ aabner sig mod det aabne Hav. Hvis Angivelsen er rigtig, er E. gaaet Sønden om denne Ø, og naar formodentlig Maageløbet, med mindre de angivne 5 Mil skal lægges til den angivne Afstand fra Torssukátaĸs Munding til hvor Sundet skærer sig ud til Havet, og han naaede Bredefjord. Regner man med de løseligt angivne 13 Mil, er E. den 19. Aften naaet til Hollænder Øen. Hermed stemmer, at han d. 20. kunde naa ned til og bøje »Øst ind ad en Fjord«, som kaldtes Aggelusuach = Agdluitsoĸ, med Skov (Krat) og Nordboruiner. — 18. Den kontrære Vind hindrede ham i at naa længere end 3 Mil til en Sandvig; uden for Fjorden, lyder mærkeligt, men maa vel forstaas saaledes, at de 3 Mil regnes ikke fra sidste Lejrplads (Hollænderøen), men fra Mundingen af Agdluitsoĸ. 3 Mil ind ad Fjorden er den smukke Sandvig, der danner en god Skibshavn (L. 23) og har ret betydelige Nordboruiner, Nipisat lige over for Angmagssivik og nær det Sted, hvor Fjorden deler sig i to Arme, Sioralik og Amitsuarssuk (Medd. o. Grld. XVI, 416). — 26. Naar E. her siger, at han 21. foer længst ind i Fjorden 2 Mil, passer dette med Fjordarmens Længde; og det viser, at Udtrykket udenfor gaar paa den inderste, selvstændige Fjordarm, Amitsuarssuk. Beskrivelsen af Skov og Huse passer nøjagtig; det samme gælder, at der længere inde findes større Skov, og at man kan fare derhen med Baad over det store Vand, d. v. s. Sioraĸ, hvad man gjorde i gamle Dage under Rensjagter. — 43. Øckel = Øksl, Udvækst.

97 3. E. stævnede ud fra Agdluitsoĸ Fjorden og naaede antagelig Igdlorpait (Akuliarusek). — 11. Fra Fjordmundingen, rimeligvis fra Sydsiden af Tugtutuarssuk inden om Sermersôĸ (Sarmisiach) til o. 1 Mil nord for Nanortalik (Grønland II, 551).

98 1. Atactét, i Styrmand E. Larsens Journal Aletech. Atatek er muligvis Atâ eller Atanek, Havn under Anikitsoĸ ved Ikeĸ. — 7. En anden Beretning om Søerlændingenes Vildskab findes hos P. O. Walløe i Samleren 1787, 188 f. — 29. den smukke flade Ø er vel Kanajormiut; hvis E. er gaaet udenskærs, er det ĸeĸertarssuatsiaĸ. — 39. Højden er angivet for sydlig, taget ved Solen. — 42. E. er maaske naaet til Ũmánarssuaĸ.

99 8. E. er fulgt den indenskærs Rute til ĸaĸortoĸ (Kakoetut). Om den herværende, berømte Kirkeruin, der af Europæere tidligst er set og beskrevet af E., se M. o. G. XLVII, 285 ff. og den der citerede Litteratur. — 43. Iggalick = Igaliko.

100 6. en Sted: Egnen om Julianehaab. — 8. Tunnuliabich = Tunugdliarfik. — 12. de røde Sten er Sandstenen ved Slibestensfjeldet o. fl. Steder. — 14. Laks og Torsk findes ved Narssaĸ og i Fjorden (ĸínguane). — 21. Det store Isbjerg er Isblinken, som man ser i stor Udstrækning indenfor Sermitsialik til begge Sider. E. sætter den rigtig i Forbindelse med Isbræen ved Ujaragssuaĸ. — 28.

E. er fra Bredefjord gaaet gennem Torssukátak til Mundingen. — 42. E. er d. 4. Sept. naaet omtrent en Mil Vest fra Torssukátakøerne til Ûmánarssuak, herfra til Tôrnârssuk er 7 Mil. — 43. Aabningen er Kobberminebugten, Angivelsen 61°4′ kunde tyde paa, at E. var naaet til Sánerut, men hertil er Afstanden fra Torssukátak 3 Mil.

101 5. De 3 store Øer: кекertarssuaк, Ûmánaк og Nunánguit. — 8. gamle Huuse: Nordbogaardene ved Ivigtût (Aarb. f. nord. Oldk. 1873, 85 fl.). — 21. Fra Tôrnârssuk rimeligvis kun lige over Fjorden, muligvis Bugten mellem N. og S. Kangeк. Højden 61°42′ er ganske forkert. — 31. E. passerer Sermiligârssuk og Kingigtoк uden om alle Øerne til Østsiden af Anarnê. — 44. Sandsynligvis indenom Igaussaк-Landet, passerer Kvanefjord med Nordboruiner og naar Pâmiut-Øerne (Frederikshaab), hvor der var tæt befolket.

102 5. E. fortsætter nordpaa til Sarкarigsoк, en Ø ved Sandlandet. Beskrivelsen heraf svarer fuldstændig til Forholdene ud for Isblinken. — 14. Højden passer nogenlunde paa Tuluartalik. — 3 Mil Nord for Isblinken svarer til Takissoк eller lidt nordligere. — 20. E. naaede denne Dag Mundingen af Fiskenæsfjorden. — 28. de høje Klipper: Sermilik. — 35. Farve: se S. 237, 15.

103 3. Forbissers Strat: se S. 30, 14. Thorlacius udarbejdede 1668—69 et stort Grønlandskort, gengivet i Medd. om Grønl. IX, efter Orig. paa det kgl. Bibl. og et mindre, først trykt i Torfæus' Gronlandia antiqva; han flyttede Østerbygden fra Grønlands Sydkyst om paa den sydøstlige Side og føjede to Øer til Syd for Landet efter Peyrères Kort (Relation du Groenland, Paris 1647) paa Grundlag af Zenikortet. Paa det mindre Kort er afsat et Stræde, der adskiller Grønlands Fastland fra den nordligste af de 2 Øer, hvori Landet endes mod Syd med Tilskriften: Fretum Forbisseri Anno 1577 a Martino Forbissero inventum. Egede berigtiger, som Texten viser, denne fejlagtige Antagelse. I 1786 oplæste P. Løvenørn i Videnskabernes Selskab (Ny Saml. af Skrifter III (1788), 220 ff. sin Afhandling om den fejlagtige Stedfæstelse af Frobisher Strait, som han henlagde til Hudsonstrædet, og allerede 1789 paaviste M. Dalrymple (A memoir of a map of the lands around the North-Pole, Lond. 1789) dets Identitet med et nordligere Indløb af Hudsonbugten, det i 1587 af Davis benævnte Lumleys Inlet (Grl. hist. Mindesm. III, 638 f.). Spørgsmaalet er senere behandlet af K. I. V. Steenstrup i Ymer 1886, 83 f.

104 40. Koeke: se S. 64, 12; 79, 18; 122, 4. — 25. Steenmur: sé 75, 32.

105 18 en liden Dreng = Pápa (113, 31), se S. 131, 35. — 32. Stedet betegnes i Omst. Rel. 121, 6 som Pisubik; jvfr. 114, 10.

106 42. Nepisene: Om Nipisat og de af mig her i 1912 foretagne Udgravninger af Guvernørens Hus og Proviantmagasin, se Grønl. Selskabs Aarb. 1915 83 ff.

108 27. en ung Person: Ole Johansen, gift med Marie Jonsdatter, se 130, 19, 147, 7. — 40. Poelch: kaldes ogsaa Poek, rejste 1724 til Danmark (S. 131) med en anden ung Grønlænder, Kiperok, begge afmalede paa B. Grodtschillings Maleri i Nationalmuseet, tilbage til Grønland i Maj 1725 (S. 165), blev gift kort efter (S. 169 f.), digtede Viser om sit Ophold i Danmark (S. 184), han og Hustru blev døbt 1728 under Navn Christian og Christina. 1724, 15. Nov., skriver Direktør J. A. Refdahl fra Kbhvn., at han er rede til at gaa tilbage med Skibet »Cron Printz Christian« til Bergen, »for at de med mig hidværende 2de Grønlændere ikke skulde sættes udi al for stor Hazard«, er jeg af Kongen beordret jo før jo heller at gaa herfra (Rentekammerets partik. Personalia).

113 31. Pápa: se Frederik Christian 163, 25.

114 8. Seehuusen: Styrmand Cornelius Seehusen, S. 7. — 21. Stedet: Nasaussaк (Grønland II, 107). — 45. Umánaк ved Sukkertoppen (ib. 170 f.).

115 3. dend Sted: Sã̃tormiut. — 15. E. var naaet til Kin of Sale, se 117, 40.

116 10. E. er gaaet Østen om Manîtsoĸ, langs denne gennem Tuno (Hamborger Sund), se S. 119, 30. — en Sted: Agpamiut.

117 8. det Skibs-Vrag: se 144, 21; 147, 2; 148, 45; 149, 1; 162, 25. Stedet er Narssamiut (Grønland II, 147 f.). — 39. Klipper: Ũmánat.

118 5. Tulluckune: Tulugalik ved Isortoĸ.

119 6. en Fiord: Kangerdlugssuatsiaĸ: Evighedsfjorden. — 11. Fiord-Botnen: Bræen ved Habakuks Boplads, Grønland II, 170 f. — 30. Sundet: Tuno, altsaa uden om Manîtsoĸ, men inden for Kin of Sale til Sã̃tormiut, hvor Navia boede (S. 115, 3).

120 31. Ekectomiut: Ikertôrmiut (Grønland II, 11). — Amarlomiut: Amerdlok. — Kippingarsumiut: ĸipingassoĸ.

122 4. de 2 Brødre: se 64, 12; 79, 45 og 104, 40.

124 20. Neppe Frøe: Roefrø.

130 32. Delfs-Havn: Om dets Beliggenhed se Grønland II, 108. Antagelig den Bugt, der paa Grønlandsk hedder Oĸúmiat.

131 40. en Cammerad. Herom indeholder Raadets Protokol følgende Enkeltheder: »1. Augusti foer Hr. Hans Egede hen til de saa kaldte Koech Øer, for deriblant de der boende Grønlænder at afhendte og faae en Cammerad til dend med Hartvig hiemgaaende Grønlænder, eftersom hand det forlangede og foregav, at hand uden Cammerad icke torde fordriste sig til allene at følge hiem til voris Land efter sin første Resolution. — 2. (Aug.). Da om Natten Præsten kom tilbage, førde hand med sig et Qvinde Menneske af de Wilde, thi som een Grønlænder, hvilcken hand hafde locket i Baaden til sig og vilde ført hannem herover, der hand forstoed, at der war u-Raad paafærde, practicered sig bort, lod hand perforce trecke dette Qvinde Menniske i Baaden, som siden blev sagt skulde være ofvenmelte Grønlænders Fæste Møe, i Tancke om han hafde hende kiær, skulde han vel komme efter hende, hvilcket han og giorde, og kom tillig om Morgenen hid, tilbød sig at wære Poeck følgagtig til voris Land med saa Skiel, at hun maatte blifve her tilbage, men det war icke hans Alwore, thi hand tenckte at see Leilighed i at echapere med hende, hvorfore og lod hende gaae bort i Weyen for sig. Imidlertiid ankom her een Kone Baad af Søerlænderne, hvor iblandt var et smuckt Qvinde Menniske, som Poeck fatted inclination til, og giorde Forslag at vi skulde tage hende fat til hans Kone, og lade hende blifve hannem følgagtig; da skiøtted hand icke om nogen anden Cammerad. Mand giorde vel sit beste hertil, og wilde locket bemelte Tøs paa Skibet af Koene Baaden, men som de ware underviiste om samme Anslag, holdt de sig til een Side og omsider foer bort. Og som da ingen Koene for Poeck var at bekomme maatte vi dog beholde oftmelte Grønlænder til Poecks Cammerad, paa det hand icke, naar hand allene kom paa fremmede Steder, skulde falde i Traurighed. Denne, ihvor vel hand i Førstningen teede sig gandske uvillig hertil, dog omsider, som hand saae, at hand intet kunde slippe, lod sig overtale. Derefter begiærede hand, at hand motte faae sin Fæste Møe til sig; hvilcken at afhente mand lod ham self med 5 Mand i Baad fare hen at opsøge hende, men hun war icke at finde, thi de andre Grønlænder hafde ført hende bort af Frygt, at mand ogsaa skulde tage hende bort med. Hand kierte sig dog icke synderlig derefter, men sang og med freydigt Mod resolverte sig til Reisen med den Fortrøstning at komme hid til Aaret igien.

132 10. kaumet: se ovfr. aninganek 72, 1. — 20. senatosorsuach: almægtig, altings Skabere, oversat i et Ord sanatôrssuaĸ, som er dygtig til at lave noget. — 21. helligsorsuach: Egede har nu optaget Ordet hellig, tidligere rare,

se 72, 9. — 29. sarnianguach: maaske sāgpoĸ, vender sig til. — 31. aliusatut = aliasugtut, de bedrøvede. — tappakoei = taparĸuvai, byder dem at danse, glæde sig. — 33. aitseit som Oversættelse af: i Begyndelsen, er uforstaaelig, nu siger man pilerĸarneránit. — 37. tauéo: mon táuko?

133 2. tókon = toĸuneĸ. — 9. piaringisut: bruges ikke i nuværende Vestgrønlandsk i Betydningen uden Sygdom. — 10. tokosoc kangisut = toĸussoĸángitsut. — 14. aseroctorsungapout: 3. for 1. Person, som skulde bruges efter tamauta (1. Pers.): aserortorssuángorpugut. — 20. uagut angejokait = uvagut angajorĸâvut. — 21. opingajatoch: skal være to Ord: orpik ajortoĸ, det onde Træ. — nórringmanic = neringmánik.Egede har nu faaet fat i Dualisformen, jvfr. norrinatic = ĸerinatik og tokokernnoatic = toĸoĸinavutik. — 26. opingmamad = orpiup mamatâ, Træets Frugt. — 29. ockoto = ockolo (ukulo). — 33. innuith tomarmic = inuit tamaisa. — 34. angechpá = angerpâ. — 36. umasarepeé = ũmarsarêrpai. — taukonut for taukunúnga. — 37. ockonut for ukunúnga. — 38. innuekuné = inúngorune. — 49. sarnianguach: se 132, 39.

134 3. iunungupoch, skulde være inúngorpa, idet Egede ikke har agtet paa Spørgeformen. — 12. innungumèt = inúngormat, skulde være inúngorame (e Form). — 23. pekongimatigut = perĸúngingmatigut. — 24. inerctigsaugmeta: maa være inertigssaúngingmata. — 26. Gudib: for første Gang Ejendomsformen, se dog 43 o. a. St. — 30. tokongip ettóg = toĸúngigpátaoĸ.

135 11. miseraingimetta: vel misigíngingmássuk, mærkede ham ikke, følte ham ikke. — 14. neglisoalloocposiugóg = nagdligísagaluarparsisigtaoĸ. — 18. syndippecmit: dannet af det danske Synd med Tilføjelse af -pak = Mængde og sluttelig tilføjet mit (af). — asseroctorsúngomettá = aserortorssuángormata. — 24. mave = máunga. — tekissiomachpá = tikiúkumarpâ(?). — Egede har her faaet rede paa Spørgeformens Endelse. — 29. tomarmic for tamaisa. — tokosimarut for toĸusimassut. — 31. umarnic for ũmarunik. — 35. kililiamapèt = ĸilaliarumârpat. — 39. pinguné = pingunik, nu pigunik. Subjektet er inuit, tappeisaput, se 132, 41. Stavelsen ng vidner om, at Talesproget paa Egedes Tid lignede den Dialekt, som nu tales i Nordgrønland, Frederiksdal og paa Østkysten. — 41. Engelit-sackanac: til begge Ordene skal tilføjes Endelsen tut (som, ligesom).

136 5. kiissaput = ĸiásáput, de skal græde. — 11. innepta pátigut = inátarpâtigut. — 18. ningekénnoach = níngagĸinavoĸ. — pekennoàtit = peĸinavâtit. — 24. iglissootit: er uforstaaeligt, maaske ivdliúsautit, skal du være dig selv, skal du leve. — 26. tokutsaugnago = toĸutdlariaunago. — 35. erliganic = erdligissânik; det, han sætter Pris paa.

137 5. killac nunalo senarsoc = ĸilangmik nunamigdlo sanassoĸ. — 7. kingagnakau = ĸíngarnaĸaoĸ. r'et, som beholdes, som ogsaa g, vidner om det bløde Sprog, som oprindelig taltes. — 42. oppecpiuc = ugperaiuk eller ugperfigaiuk.

138 13. pinneroc tomic = pínersumik (i ét Ord). — 17. mamanic: Egede benyttede tidligere det danske Ord Mad, nu det grønl. máma (nu kun brugt i Børnesproget). — 28. pissaput for písassut. — 32. tullimasorloo (i ét Ord) som et Ribben ɔ: hjerteligt. — 33. umatitigut for ûmartítigut. — 37. kyan: ĸujanaĸ.

139 1. tokongmagit = toĸungmátit: fordi de dræbte dig. — 16. sarniunga = sângniánga: vend dig til mig, bevar mig. — 17. amarlakaut = amerdlaĸaut. — 18. sarniolinga = sângniardlínga. — 26. amasórsuach = angmassorssuaĸ(?), aaben. — 31. ockagó = aĸago. — 37. ipsipsokoei, maaske Skrive-

fejl for misipsokoei, hvilket Ord kunde tænkes for at bede. — 39. attâta ut synes udfaldet et p, altsaa atâtarput.

140 10. velsigniuk: rettere velsigneruk — 24 tynissaraanâtigut = tunissarângavtigut.

145 28. Se 130, 17.

146 3. Nepe-Frøet: se 124, 20. — 41. Optegnelse i Raadets Journ. 28. Aug.: »Herhos maae og meldes noget om Grønlændernis Superstitioner, som haver ladet sig tee af een, som i Dag kom her, hafvende med sig en Alcke, hvilcken han solte til os, men efter han hafde solt den, begiærte hand at bryde den eene Vinge derpaa, og der hand nu blef tilspurdt, for hvad Aarsag hand det wilde giøre, swarede hand, at som hand hafde Ont i det eene Øre, var hand af hans Læge (de saa kaldte Angekuk) underwiiste at bruge denne remedie, nemblig at bryde Beenene paa alle de Fugle, hand fick, indtil hand blef tilpas igien, og da mand neckte hannem det og sagde, at hand ei skulde tro slige uriimelig Ting, gaf hand til Svar, at wi Christne forstod det ei bedre, blefv wred og foer bort sin Wey.« — Under 4. Sept. er smst. antegnet: Iblant nogle af de Wilde, som i Dag var hos os, var og en woxsen Dreng, hvilchen de andre bad, wi vilde tage til os, saasom hand var heel eenfoldig og unyttig blandt de andre, men som vi lod os forstaa, ei at kunde bruge hannem til noget, bade de, vi vilde tage hannem paa Forsøg til at blæse for Smedien, hvilcket og skeede.

147 7. Ole Smed: se 108, 130.

148 25. Ferslew: Mathias Fersleff (Forældre: Anders Jensen Fierreslev (Søn af Jens Andersen Fjerritslev † 1674 i Thisted og Karen Simonsdatter), f. 1658 i Thisted, boede 1684 i Søvig ved Alstahaug, 1687 Borger i Bergen † 1705 i Husby i Kvæfjord og Anne Marie (Forældre: Hr. Mikkel Andersen og Kirsten Nielsdatter, og Søster til Margrethe, Hr. Augustinus i Throndenæs), f. o. 1700 i Jylland, Skriver i Danske Assignationskontor under dettes Chef F. H. Boye, hvis Kone var hans Næstsøskendebarn; 1724, 2. April af Raadet i Godthaab beskikket til Assistent under Bernhardt, berejste s. A. og 1727 Diskobugten (LV, 142 ff.), hjemg. 3. Aug., atter opg. Marts 1728 (Købsvend), berejste atter Diskobugten (LV, 175), hjemg. s. A.; 1729, 19. Marts, besk. til Bogholder og Kbmd. ved Haabets Koloni og Proviantsforvalter, anbefalet af Egede (LV, 194), hjemg. 1731 (S. 229), opgik atter 1733 til Diskobugten for J. Severin (S. 267); Kbmd. i Christianshaab, hjemg. 1739; 1741 Borgmester i Helsingør † 25. Marts 1763 smst. G. 1° 30. Sept. 1728 i Bergen m. Anne Larsdatter Helle (Hiller) † 1740, med hvem han havde Børnene Andreas (f. 1728, Ass. i Christianshaab), Anna Malene (f. 3. Marts 1730 i Godthaab, se S. 233), Lars (f. 7. Maj 1731 i G., bgr. 30. Juni, se S. 246, 248), Thomas (f. 1734) og Adelus Kirstine; g. 2° 3. Maj 1741 i Kbh. (Hell. K.) m. Anna Kirstine Dalager (Forældre: Strandrider i Gaabense Jens Larsen Dalager og Anna Goe, og Søster til Kbmd. Lars Dalager og J. Severins Hustru), f. 1718 † 1790 (Persh. Tidsskr. 4 III, 182; IV, 217; 3 V, 300; P. Egedes Efterr. 204. Skifteprot. f. Senjens Provsti 1697—1761 f. 17: Skifte 1706, 7. Juli, eft. Kirsten Nielsdatter paa Husby. Medd. fra Hr. Prof., Dr. phil. P. Heegaard og Fru Anna Levin. Overformynderens Bog 1741. Marinens Instruxbog 5 b. f. 151).

149 15. I Raadets Journal hedder det under 19. Okt.: »Paa Stedet [Pissubigme] var vell 60 til 70 Familier forsamlet, af hvilcke endeel gifve sig og nu paa Hiem Reisen; de andre, som vare der Indbyggere, fløttet da i deris Huuse, eftersom Vinteren for Alvore ankommer«. — 27. Okt.: »Udi de forrige, af Directeurer[ne] til Raadet benefnede, men nu ved Colonien Nepisene værende, [er] i deris Sted et nyt Raad formeret her ved Colonien af Oberhofvedet Hr. Hans Egede,

og bestaar nest ham af Bogholder Johan Georg Daniel Bernhardt (blifver), Bogholderens Assistent Matthias Ferslef, Kyperen Daniel Baade og Tømmermanden Tollack Thomesen.« Hertil anføres Spisetaxt: Hver Dag spises saaledes Middag—Aften: Søndag: Ærter og Kød — Ærter og Kød. Mandag: Gryn, Grød og Sild — Melgrød. Tirsdag: Ærter og Laks — Ærter og Laks. Onsdag: Gryn, Grød og Sild. — Melgrød. Torsdag: Ærter og Tørfisk — Ærter og Tørfisk. Fredag: Gryn, Grød og Ost — Melgrød. Lørdag: Gryn, Grød og Sild — Melgrød. 3 brugelige Trækander med Øl om Dagen.

150 35. Angoach = årnuaĸ, se 155, 37.

152 43. Raadets Journ. 1. Dec.: »berettede Bogholderen, at hand i den saakaldede Pisiksarbime Fiorden antreffede en Dahl, hvilcken endnu var gandske grøn og uden Snee, saa at de Wilde endnu kunde sancke adskillige Slags Bær, som er staaende siden Høsten, hvilcket paa de andre Steder icke kand skee formedelst at Jorden er gandske overlagt med Snee; de der boende Wilde kommer icke ud til Hafs, men opholder sig af Hwalfisk, Kaaber og Vilt, som de der kand forhverfve«.

155 16. et Qvinde Menneske: Kirsten Johannesdatter.

157 21. en Dreng: benævnes i Raadets Journal Amingvoack = amínguaĸ, d. v. s. det lille Skind. — 44. en anden: Amech = ameĸ, d. v. s. Skindet.

158 38. Nordske Huuse: Mellem Sydbaj (Ukîvik) og Nipisat ligger (N.—S.) Fjordene Isortoĸ, Nordre og Søndre Kangerdluarssuk (Medd. o. Grld. LVII, 222).

160 7. Tømmer Mand: Thorlak Thomesen (se ovfr.) opkom 23. Maj 1724. Skifte efter ham i Raadets Journ. 20 ff. — 35. Tarre: Tang.

161 15. Qvinde: Gertrud Johansdatter.

162 36. Raadets Journ. 29. April: »saa vi een Seiler ud for Wallen og gjorde en Chaluppe ud ombord til hannem; hand var en Biskaier fra Baione. Skibets Nafn var Orsulai og var destineret ved Discho paa Hwall Fangst.

163 25. Fridrich Christian, se S. 255 (og Noten hertil) og 269.

164 9. Handelen forderfvet: jfr. Feykes Haans Bemærkninger i Grønl. Selsk. Aarsskr. 1914, 82. — 41. Assistent: M. Fersleff (S. 148), se S. 172, 23; 174, 7; 181, 44; 182, 45; 184, 4; 185, 37; 190, 16; 192, 35; 193, 1; 198, 1; 199, 12; 200,3.

165 9. 2 smaae Drenge: se S. 122, 4. — 23. 2 Skibe: »Cron Printz Christian«, Skipper J. Falch, og »Egte Sophia«, Skipper H. Fæster. — 25. dend Ene: den S. 108 nævnte Poek; hans Kammerat Kiperok døde undervejs. — 40. en Capital: Bevillingen paa et Lotteri til Fordel for Missionen og Handelen i Grønland af 16. Marts 1725, se LV, 123.

170 16. et Stæd: Angmagssivik, se nærmere min Fremstilling: Hans Egedes Kolonisationsforsøg, Grønl. Selsk. Aarsskr. 1915, 94 ff. samt ovfr. S. 81, 12.

172 5. Lax Elven: se 173, 40; 189, 36; 201, 20. — 37. Om Nipisats Ødelæggelse, Grønl. Selsk. Aarsskr. 1915, 85; LV, 131 f., 140.

173 11. Aminguak, se S. 157, 21.

174 8. Ujaraksuak, se S. 151. — 35. Stedet er Kitsigsuarssuit.

177 31. Arend: Johann Arnd, se S. 13.

178 32. en Vildmand: Journalen: »Kursak hafde hiemme nordenfore ved Kitiksuane«. — 45. der: Kitsigsuarssuit.

180 36. Stedet er Itivdlinguaĸ.

184 19. Bogholderen: Geelmuyden.

185 32. Maksel: Mønster, Snit.

187 8. Om Egedes vanskelige Stilling i Juli 1726, se LV, 136 f.

189 3. Grønlænderdrengen Peter Wilding, se 255, 28. — 12. Skipperen: B. Wegner, se S. 7.

190 29. min Collega: A. Topp.

194 12. Becher: Johan Joachim Becker (1635—82), Livlæge hos Kurfyrsten af Mainz. Om ham og hans Skrifter se Herm. Kopp, Die Alchemie in älterer u. neuerer Zeit, Heidelberg, 1886, 66 ff. — 28. Sendivogius: Michael Sendivogius, polsk Alkymist († 1636), udgav Lumen chymicum (1624), efterl. Skrifter Les œuvres de Cosmopolite (paa Tysk: Chymische Schriften), se ib. II, 7, 388. — Com. Bernhardi: Grev Bernhard af Trego († 1490); særlig kendt var hans De chemico miraculo (Basel 1583), ib. II, 223 f., II, 352.

195 3. Borrichius: Olaus Borrichius (Ole Borch), Conspectus chemicorum illustriorum libellus posthumus, Hafn. 1697.

199 38. en Commissionair: Med Hukkerten »De jonge Marie« ført af Ebbe Midtzel opgik Christopher Jessen Pettersøn, »en ærlig og fornuftig Mand«, for at afgive en Betænkning om, hvorvidt Handelen med nogen Fordel kunde drives videre, eller Kolonierne opgives. If. den ham meddelte Instrux, dat. 12. April 1727 skulde han afæske Folkene i Landet, særlig Egede og Geelmuyden, Beretninger om Forholdene og var med begge 8. Juli fra Haabets Ø inde ved Fastlandet for at tage Pladsen til en ny Koloni i Øjesyn. Han vendte 3. Aug. tilbage til Danmark. Resultaterne af hans Rejse findes i den af ham egenhændig førte Protokol: Om det Grøndlandske Wesen Anno 1727 28. April—30. Juli. — 44. Metall: se 202, 20.

200 27. tvende Pladser: Nûk og Ekaluit, se 201, 25; 202, 33.

202 8. Raadets Journal: Blev efter lang og indstændig Begiær af en af Folket ved Nafn Hemming Olsen, en Vildmands Tøs hentet hid til Colonien, som hand for nogen Tiid siden hafde fattet en sønderlig Inclination til og endelig vil have til Kone, hvortil og Tøsen ikke selv er utilbøyelig. Og endog mand forestillet ham at saadant Egteskab for betydelige Aarsager icke kunde skee uden Tilladelse fra vedkommende Stæder, saa var hand dog icke at faae aftalt, men sagde, at hand nock ville opbie den Tiid, hvis hun ickun imidlertid maatte her paa Colonien forblive og i Christendommen underviises med videre, som kunde være dem begge til Nytte, tilbød og, om det af vedkommende skulde forlanges, at betale hendis Kost, og om hand skulde komme i Ægteskab med hende, og det ej kunde blive tilladt, at være her paa Colonien med hende, da at ville sette sig ned paa en beqvem Platz her i Landet for sig selv. For at stille disse hands heftige fattede Giftegriller blev hun da som ofvenmelt, paa Colonien optagen. Se 205, 8. — 20. Klokkemalm: se 199, 44. Medd. o. Grld. XLVII 330.

205 8. den Grønlænder Pige: se S. 202, 8.

208 22. se 246, 14. — 35. Stedet, Egede besøgte, er kakuk. — 39. Kiøbmanden: Jørgen Kopper (Forældre: Kgl. Sværdfeger Hein Kopper, begr. 2. Nov. 1712 fra St. Petri Kirke og Anna Carstens † 1753), blev af Bergenskompagniet 1727, 29. Marts, beskikket til Bogholder og Købmand i Grønland, ankom 14. Juni, tjente som Assistent for 40 Rdlr. aarlig Løn med Løfte om at blive Bogholder, ansat som saadan i Fersleffs Sted 1728, 1. Aug., hjemgaaet 10. Aug. 1729 til Bergen; blev 1749, 5. Jan., udnævnt til Kontrollør ved Sands Toldsted samt Vejer og Maaler, levede 1753 (Bergens Stadsportsarkiv, Bergenskomp. III. Danske Kancelli, Henlagte Sager, 1730. Norske Rentekammers Res. Prot. 1749, 104. Skifte efter Moderen, Landsarkivet).

209 12. Skibe: Cron Printz Christian, Skipper Johan Andersen. — 23. det andet Skib: Jomfrue Marie, Skipper H. H. Lund.

210 3. To Skibe: Lodsgallioten »West Vlieland« (Ltnt. Reichard) og Fløjten »Fortuna« (Skipper C. Reinecke), der havde de L. 21 nævnte Heste ombord. — 7. det armerede Skib: Fregatten »Morianen«. — 14. Paars: Claus Enevold Paars,

den sidste mandlige Ætling af den gamle Adelsslægt Pors af Vamdrup, f. 1683 paa Ullerupgaard, 1702 Underofficer, 1709 Fændrik, 1710 Sekltnt., 1788 Kapt. i Aalborgske nat. Reg., 1728 Major og Guvernør over Grønland (Instrux: Medd. o. Grl. LV, 156), hjg. 1731 (ib. 195), 1762 Kommandant i Korsør, 1746 Oberstltnt., 1758 Oberst † 1762 i Korsør (Grønl. Selsk. Aarsskr. 1922—23, 38 ff.). — 15. Landorph: Jørgen Landorph (Forældre: Assessor Broder Landorph til Billesbølle og Anne Kirstine Viborg), f. 1699 i Fyen, tjente fra 1713 ved Søetaten, 1720 Søkadet, købte 1721 Premierltnt. H. J. v. Biesenroths Plads i fynske hvervede Inf.-Reg. og udnævntes til Premierltnt., 1728, 3. Maj, Kaptajn og beskikket til Kommandant paa det ved de grønlandske Kolonier anlæggende Fort (til 2. Sept. 1731) † 1741 før 14. Jan. (Krigskanc. Ref. Sager 1741, 16. Jan. Marinens Instruktionsbog 5. Persh. Tidsskr. 5 VI, 24). L. var gift med Elisabeth Elene Krag (Søster til Assessor Sven Krag), Enke efter Bolle Luxdorph Rose. Stifsønnen Ole Rose melder hans Død 26. Jan. 1741 (Dok. ved Overformynderne 1724—39, 1741).

211 22. Mullenfort: Dieterich Myhlenphort (Forældre: Christopher Myhlenphort og Elisabeth Munthe), f. 1693; 1709 Kadet, 1714 Sekondltnt., førte 1715 Krejerten Haabet, 1719 Kaptajnlieut., førte 1721 Vagtskibet i Sundet, 1723 Chef for Fregatten »Høyenhald«, 1726 for Fregatten »Phønix«, 1727 Kaptajn, fik 1728, 7. Maj, Instrux som Chef for »Morianen« at opføre Guvernør Paars og hans Folk til Grønland, 1729, 31. Jan. Medlem af Kommissionen til Reguleringen af det grønlandske Væsens Sager, 21. Okt. s. A. Guvernør for Dansborg og Trankebar, 1734 Kommandørkapt., 1744 Kommandør og Chef for 2. Division † 29. Nov. 1746. G. 14. Febr. 1738 (Gloslunde) m. Christiana Ulricca v. Lützow (Forældre: Frederik v. Lützow til Gammelgaard og Dorothea Magdalene v. Harstall), f. 1709 † 15. Sept. 1753 (g. 1° m. Kaptajn Niels Vind til Øllingsø † 24. Sept. 1733). M. gjorde 1746 Test. til Fordel for Søsteren Louise og en 14. Jan. 1725 født, naturlig, men i Kuld og Køn lyst Datter Diderica Maria, ligesom han betænkte Christianssand Fattigskole (Enkekasse Nr. 930, Sjæll. Reg. 1746, 156).

211 26. Ombord paa »Morianen« nedgik under Opsyn af Povl Egede Grønlænderen Christian (Poek) og hans Kone Christine (S. 204, 43), deres Barn og de 3 hernævnte. Om deres Ophold i Kbh., se Poul Egede, Efterr. 36 ff.; han fik fra 12. April 1729 2 Mk. ugentlig for at informere dem. Daniel var fra 4. Febr.—14. April i Vajsenhuset, fra 9. April til sin Død 14. Maj i Drejerlære hos Heinrich Grodt. I sin Sygdom havde han Vaagekone, hans Lig blev klædt i hvid Kattun og baaren til Graven af Studenter. Carl blev Løber (Part. Kasse Rgskab. 1729, 110—11). — 40. een af Soldaterne: frivillig Hans Andersen. — 45. Ole Lange: Søn af Provst Peder Willumsen Lange og Karen Olufsdatter Torm, f. 7. Jan. 1703 i Fredensborg, 1720 cand. theol., 1721—24 Huslærer i Vardal, fik 1728 Kaldsbrev som Præst ved Kolonien paa Grønland, havde først ladet sig antage paa tre Aar, »men siden paa Persvation af Oversekretær Møinichen« paa 6 Aar, hvilket Kongen ogsaa ønskede, hvis hans Helbred tillod det nogenledes; hans Løn blev fastsat til 200 Rdl. aarlig og givet ham Tilsagn om Forfremmelse til et andet gejstligt Embede efter hans Hjemkomst; først Præst ved Godthaab, 1729 ved Nipisat, hjemgaaet 1731; s. A. Præst i Urskoug, afg. 1750 † 14. Okt. 1766 i Sørum.

211 45. Miltzoug: Henrik Balthasar Miltzou (Forældre: Henrik Miltzou og Beate Larsdatter), f. 1699 i Frederikshald, 1718 Stud. i Viborg, »som Stud. med Laudabilem til Dimis og som altid havde haft et godt Lov for sin særdeles Skikkelighed Skyld og fremdragne stille Levnet«, beskikket 1728, 30. April, til Missio-

narius i Grønland med aarlig Løn af 200 Rdl. mod Forsikring af Kongens Naade til nærmere Forfremmelse i sin Tid, 1730 ved Nipisat, hjemgaaet 1731; 1732 res. Kapellan i Kragerø, 1738 Sognepræst † 11. Juni 1766 i Kragerø (Supplikprotokol 1732, I, Nr. 570).

212 6. Kiøbmandens Assistent: Jens Hiort, hjemmefødt paa Lolland, tjente først som simpel Arbejdskarl, opkom 1722, endnu i 1727 Matros ved Godthaab, 1728, Juli, Assistent, ledsagede Paars paa Expeditionen op paa Indlandsisen 1729, 24. April, blev 23. Juli s. A. paa Grund af sit Kendskab til Sproget og lange Ophold i Landet udnævnt til Overassistent paa Nipisat, og traadte for ham den til samme Charge destinerede Overassistent Johan Geelmuyden tilbage, hjemgik med Guvernøren fra Nipisat 1731, blev 1732, 28. Apr., beskikket til Assistent i Godthaab, ankom 21. Maj (S. 259), ledsagede Matthis Jochimsen i April 1733 paa Recognosceringsrejsen til Østerbygden (S. 265); 1734 Købmand i Christianshaab i Severins Tjeneste (opgik 21. Maj, se S. 287), hjemgik 1735. G. 15. Maj 1729 i Godthaab med Elisabeth Pedersdatter, Enke efter den 13. Febr. s. A. afdøde Soldat og frigivne Slave Christian Peine. (Prot. o. det grl. Wesen. Bog ang. det grl. Correspondences Decisioner og Approbationer 1729—44). — 30. een af Soldaterne: Allert Allersen, Skomager af Profession, se 213, 15. — 45. Gouverneurens Ingenieur: Gunder Lund.

213 7. Den 15. Nov. døde Konstabel Johan Mesong og Menig, Kastelsslave Christopher Heyns. — 9. Skipperen paa West Vlieland, Hans Andersen. — 22. Skibstømmermand Jakob Larsen døde den 3. og Bøssesmed Niels Simonsen den 4. — 37. een af Smedene: Grovsmed Daniel Hendriksen. — 38. Richard: Jesper Hansen Reichardt, underskriver sig J. Reichardt, f. 1704 i Skien, blev 1715 Volontær, 1720 Kadet, gjorde 1723 Togt til Guinea, 1725 til Vestindien, 1727 Sekondltnt., førte 1728 Gallioten »West Vlieland« og 1730 Skibet »St. Thomas« for Ostindisk Kompagni, 1731 atter til Ostindien, 1736 Kaptajnltnt., 1738 Vicekaptajn paa »Slesvig«, 1743 hjemkommen med Kinafareren »Cron Printzen af Danmark«, 1744 Kaptajn, førte 1749 »Neldebladet«, s. A. Kommandørkaptajn † 29. Sept. 1752 i Trankebar. G. 15. Aug. 1738 m. Margrethe Marie Berg, f. 20. Marts 1715 i Jylland † 26. Dec. 1781 i Præstø (Enkekasse Nr. 756. Trykt Bryllupsdigt). — 39. Proviants-Forvalteren: Johan Seckman Fleischer, se hans Beretning LV, 180 ff. — Grønlænderne: fra Iluileĸ, se 232, 33. — 42. Den 28. Nov. prædikede Egede i Kitsigsuarssuk.

214 22. Tømmermændene: Den 16. døde Skibstømrer Peder Olsen Høystad; d. 17. Jan. Skibstømrer Johan Emertsen; d. 20. Hustømrer Jens Pedersen, d. 29. frivillig Soldat Niels Povlsen Munch.

215 18. copulerede: Anna Cathrine, Enke efter ovennævnte C. Heyns, blev viet til Matthias Albrecht. — 24. een af Qvinderne: Anne Christine Allersens. — 26. een Soldat: Niels Olsen. — Styrmand Johan Hartmann.

216 11. Hagemand: se 223, 25. — 29. een af Soldaterne: Konstabel Johan Sodemann. I Dagene 14.—18. Jan. døde Menige Hans Hansen, Peder Olsen, Johannes Endersen, Hans Nielsen og Johan Larsen.

217 28. een af Soldaterne: Konstabel Jens Jespersen.

222 12. Den 1. Febr. døde Citadelsslave Johan Fyrst. — 15. Den 13. døde Michel Olsen Dingelandt, gift i Bergen. — 20. Den 5. døde Citadelsslave Peder Mogensen. — 21. Sergiant: Jens Pettersen. — 24. Den 5. døde Sejllægger Søren Sørensen og Skytte Hendrik Børgesen. — 27. Den 8. døde Bødker Gunder Michelsen ved Missionen.

223 7. Den 13. døde Citadelsslave Christian Peen og Barnet Johanne Johansdatter Fyrst. — 16. Febr. døde Anna Katrine Barbara Kørinsdatter. — 10. Skomager

Hans Thorstensen. — 25. Hagemand: Peter Hagemann. — 33. Murmester Søren Larsen. — 34. Haandskriver Jens Burchard Fogh. — 38. Underfyrværker Jørgen Fischer. — 42. Den 19. døde frivillig Brygger Niels Mortensen.

224 2. Munje: Paul Münie, Søn af Parykmager M., f. 17. Febr. 1701, blev 1712 Kadet, 1732 Sekondltnt., 1737 Premierltnt. 1740 Kaptajnltnt., 1746 Kaptajn, 1762 Kommandørkaptajn † 18. Marts 1772 (1. Dep. aabne Breve 1772, 165; Rigsark.). — 28. Den 2. April døde frivillig Jens Nielsen. — 41. Den 6. døde Sidsel Feilches fra Børnehuset.

225 16. Den 19. døde Kirstine Breites. — 26. Fyrværkeren: Hans Jørgen Bornholmb, f. o. 1688 paa Bornholm, tjente til Orlogs fra o. 1710 fra Matros og anvendtes snart som Løjtnant, snart som Kaptajnltnt., blev 1728, 3. Maj, beskikket som Fyrværker og Minør, hjemkom 1731, 22. Maj, blev 1735 Færgemand ved Koster paa Møen, afsk. eft. Ans. 1735. — 32. Om Guvernør Paars' Bestigning af Indlandsisen, se hans Beretning, LV, 180 ff.

227 5. Gouverneurens Husholderske: Anna Dorothea Titius, f. o. 1704, Datter af Bendix Habes Titius, der 1718 blev aftakket fra Dronningens Livregiment og blev Kaptajn ved 1. smaalandske nat. Infanterireg. og Chef for Spydebjergske Kompagni; hun fulgte med Paars som dennes Husjomfru; hun udlagde Landorph som Barnefader; Datteren fik Navnet Else. — 20. Bergen: Med det fragtede Skib »Fortuna«, Skipper Christian Smith, opgik 16. Marts den til Kommandør for Hvalfiskefangsten udi Grønland beskikkede Jonas Andersen sammen med de under s. D. antagne 8 Harpunere og Spæksnidere og en Murmester, se 238, 41. — 40. en Plads: kôrok, se 228, 10; 246, 40; 253, 21; 300, 20.

229 16. Caneisune: Kanísut, se 252, 30; 260, 28; 268, 10; 302, 15; — 34. Kiøbmanden: Hiort.

230 9. Assistenten: Peder Mikkelsen Klingenberg, f. 1708 i Norge, »af en smuk bergensk Familie«, opkom til Godthaab med »Morianen« 2. Aug. 1728, blev 1729, 14. Maj, anbefalet af Egede, beskikket til Assistent i Hiorts Sted.

231 26. en Vildmands-Boelig: paa Sadelens Vestside.

232 33. et Vildmands Huus: Iluilek. — 36. et Huus: Iluamiut (se Giesecke 139). — 39. en Øe: kekertak. — 42. tvende Huse: Sermitsiak (alle Navne efter Egede).

233 24. Coloniens Mester: Christian Kieding fra Jylland, var 1718 Feltskær i Norge, 1719 Garnisonskirurg i Bergen, antaget 1726, 20. April, som Kirurg i Godthaab, hjemgaaet 1730, opgik atter 1732, 30. April, med »Cornelia« (Bog ang. den grønl. Corresp. 1729—44). — 29. Kiøbmandens Kiæreste: Matthias Fersleffs Barn med Anna Hiller, siden gift med Borger i Helsingør Hans Freboe (Persh. Tidsskr. 4 IV, 217). — 40. Friederich Carl og Anna Sophia Magdalena, se S. 252.

237 15. Den brunrøde Farve: se Giesecke, S. 141 (jfr. S. 102, 35).

238 31. nærmeste Fiord: Kangerdluarssúnguak, Kobbefjorden, se 260, 4.

239 26. Mohrsøn: Christian Frederik Mohrsen, f. 1685; 1708 kar. og 1714 virk. Sekondltnt., 1725 kar. Kaptajnltnt., 1729 med »Morianen« til Grønland, atter opgaaet med samme Skib, hjemgik 1731, 25. Juni, 1732 Kaptajn, førte 1737 Vagtskibet i Sundet, 1744 Overlods søndenfjelds og kar. Kommandørkapt., 1751 kar. Kommandør † 19. Aug. 1756.

240 5. Bebyggere: Om dette Projekt, se Aktst. tr. LV, 195. — 27. Den 1. Okt. 1730 døde Landorphs Tjener Ernst Chr. Pens, f. i Jylland o. 1712 (Persh. Tidsskr. IV, 174).

241 44. Vildmands-Boeliger: Illulime og Okaitsok (Egede).

243 14. Huse: ĸasigiánguit, den Gang beboet, nu overskyllet. — 45. Mesteren: Christopher Laugesen, beskikket 8. Juni 1730 til Barber (Marinens Instruktionsbog Nr. 5).

244 42. en gammel Mand: Lenert Jochimsen fra Hamborg, f. 1675, opgik i April 1724, beskikket 1728, 2. Juli, til Kok.

246 14. Paul: se S. 269, 302. — Sara: »som siden 1728 har været her hos os og er blefven døbt; hendes Sygdom var en Blodgang (iblandt dem ellers usædvanlig), som udi 3de Dage havde continuerit«, se 208, 22.

247 15. Gerner: Andreas Gerner, Søn af Sognepræst Jens Gerner til Tjæreby, f. 30. Nov. 1698, deltog som Kadet i Rabens Bataille, 1717 Løjtnant under Tordenskjold for Elfsborg og Strømstad, 1720 Sekondltnt., 1727 Premierltnt., til Grønland, 1732 Kaptajnltnt., Skibskonstruktør, 1739 Kaptajn, 1746 Kammerherre † 8. April 1749. I Ægteskab med Sophie Gravesen (25. Febr. 1729) blev han Fader til Henrik Gerner (Giessings Jubellærere I, 333. M. Sundt, Stamt. o. Fam. Gerner, 1886).

248 6. Kiøbmandens Barn: Matthias Fersleffs Barn.

252 24. Med Skibet hjemgik Paars' Grønlændere: Frederik Carl og Anna Sophie Magdalene, antagne af ham i Dec. 1729 »til Opdragelse for det kgl. Herskab« og døbte af Egede 19. Marts Aaret efter (S. 233); Landorphs Grønlænderdreng, døbt Jørgen Brodersen, og Mohrsens Grønlænderpige Kojut. Med de to første blev der gjort megen Stads i Kbhvn. Fred. Carl fik en fin, rød Klædning til 57 Rdlr. samt en grøn Klædning med Sølvkanter, en sliden rød Kjole og Vest, forgyldte Knapper, en lys Pungparyk samt en daglig Paryk, en Hat med Sølvtredser, Lintøj og Natkjoler. Sophie Magdalene præsenterede sig for Majestæterne i Ponceau, Camelot og rød Kjole med Netteldugs Kniplinger; paa Dronningens Fødselsdag mødte hun i en broget Kjole, hvilket Udstyr tilsammen kostede 88 Rdl.; hun havde en Fløjls Modest, Silkelommetørklæder, 10 Natsærke, Contuse og Skørt, Handsker, Sølvermor til en Kaabe og Fiskebensskørt. Sophie afgik ved Døden undervejs hjem i Maj 1733. Carl kom alene tilbage, »ussel og elendig« og førte Koppesmitten til Landet (Chatolkassergsk. 1732, 93).

255 28. Peder: Af den 1726 døbte, S. 189 nævnte Grønlænderdreng Peder Wilding (f. o. 1712), og den ældre Friderich Christian, døbt 1725 (se 163, 25), der senest hjalp Egede ved Missionsgerningen i Godthaabsdistriktet og som var ham meget kær († 1733, se S. 269), er bevaret i Mskpt.: »En Grønlands Viise, paa Kronprins Christians Fødselsdag, som af Gouverneuren med samptlig Raadet paa Colonien Got Haab blev celebrerit d. 30. November 1729, enfoldigen componerit og siungit af tvende christne Grønlænder Friderick Christian og Peter Wilding, oversat og enfoldigen componerit af Hans Egede.«

259 32. Matthias Jochumsen: Matthis Jochimssøn, født i Frederikshald, lærte Købmandshandelen i Sverige, Tyskland, Holland og England, 1703 Købmand i Strømstad, fængslet 1710 med Faderen paa Akershus, sigtet for landsforræderisk Brevveksling med Sverige, frikendt Aaret efter ved Overrettens Dom, derefter Købmand i Frederikshald, 1718 Konsumtionsforpagter for Frederikshald, Frederiksstad og Moss, udgav 1723 et lille Skrift »De Longitudine« om at finde Længden, berejste 1729—31 Island først i privat Tjeneste, derefter i kongeligt Ærende i nationaløkonomisk Øjemed. I 1732 fremkom han med et Forslag til at »recognoscere« Grønland for at søge Metaller, Mineralier og andet nyttigt samt om muligt at genfinde Østerbygden, og 7. Maj s. A. udgik der kgl. Ordre til ham om at opgaa til Landet, ledsaget af sin Broder; foretog Aaret efter i Tiden 20. April—6. Juni et Togt sønderpaa langs Kysten indtil 61° (Sermiliarssuk), hvor Isen nødte ham til at vende om, hvorpaa han samme Sommer

hjemgik med Broder og Søn; han døde, uvist hvornaar, som Købmand i Frederikshald. Hans Rejseberetning er trykt i Udtog i Minerva 1788, III, 18—77. Nærmere om ham se min Afhandling i Det Grønlandske Selskabs Aarsskrift 1915, 50 ff. I Søkortarkivet findes et »Cart over det gamle Grønland« efter A. Bussæus, signeret Matthias Joachimi ejusqve filius Canutus Wagel. Om denne sidste vides intet. Den anden Søn, Joakim Vagel, blev gennem sin Søn Christian Vilhelm Vagel, der 1782 ophøjedes i Adelsstanden, Stamfader til den 1883 uddøde Slægt Vagel de Ulrichsdal. Matthis Jochimssens Broder Just Vagel levede 1728 i Kbhvn. som Skriver, blev 1732 beskikket til Assistent hos Købmand Hiort ved Godthaab ved Proviantens Uddeling med Løn fra 15. Juli at regne. I 1742 søgte han Kontrollørtjenesten ved Holmestrand og anfører, at hans Fader, Kommerceraad Vagel, har mistet over 80,000 Rdlr., og at han selv snart har gjort Tjeneste i Grønland i 6 Aar og if. H. Egedes og J. Severins Attester opført sig upaaklagelig. I 1744 var han Fuldmægtig paa Assistentshuset, da han 6. Nov. i Holmens Kirke holdt Bryllup med Johanne Marie Brochard. 1757 var han Porcellænshandler i Kbh. (Norske Rentek. Res. Prot. 1742, Nr. 33, Bil. 17).

261 23. Nepisene. Om dets anden Afbrænding af Hollænderne se Grønl. Selsk. Aarsskr. 1915, 89.

262 26. et Sted: karajat.

265 35. Skrivelse: Det kgl. Brev om Missionens Fortsættelse er aftrykt LV, 221. Det originale Kongebrev til H. Egede er bevaret i Privateje.

267 24. Kiøbmand: M. Fersleff.

271 24. den Dreng: »en lille Vildmands Dreng Pungiok, som tilforn var hos os, siden alle hans Venner i disse grasserende Børne Pocher ere bortdøde, er i Dag kommen her tilbage for stedze at forblive« (Hans Egedes egh. Regnskabsbilag af 23. Okt. 1733), se S. 270, 18. Han fulgte i Juni 1736 med Povl Egede til Christianshaab (2. Cont. 25), døbt Dec. s. A. (ib. 41) med Navnet Hans, afrejste Juli 1738 til Danmark (ib. S. 89), kom tilbage i Juni 1739 (ib. S. 113) og virkede som Kateket, angives af C. Alsbach 1743 at være 23 Aar og at føre et stille og skikkeligt Levnet (3. Cont. S. 129), se videre H. M. Fenger, S. 179.

284 41. Hans Egedes egh. Regnskabsbilag af 1. Maj 1734. »Af de paa Colonien i Vinter bortdøde Grønlandske Familier endnu allersidst en liden Dreng ved Navn Tukaja er overblefven, som er forladt og haver ingen Venner.«

285 34. Jakob Severin: (f. 1691 i Sæby), Købmand paa Nordlandene og paa Finmarken, indgav 1732 (11. Juni) en Betænkning til Søetatens Generalkommissariat om Missionens og Handelens Fortsættelse. I 1733 (4. April) tilkendegav Kongen Egede, at han vilde støtte Missionen i Grønland med et aarligt Bidrag af 2000 Rdlr. S. A. opsendte Severin et af sine Skibe med den tidligere Købmand Fersleff som stedkyndig for at rekognoscere op til 70° (se LV, 224 f.), og 1734, 15. Marts, udstedte Kongen Oktroi til Severin paa Besejlingen af Grønland (ib. 227 f.). — 37. en Loge: Severins Forslag om Anlæggelsen af en Loge i Diskobugten af 1734, 8. Febr., ib. 224 f.

286 38. Ohnsorg: Martin Ohnsorg, f. 1707 i Bjeverskov, 1729 Stud., 1732 Cand. theol., 1734—40 Missionær i Godthaab, 1741 Sognepræst paa Fæmø, 1742 i Strøby, 1749 i Magleby-Holtug † 1774; g. 1734 m. Margarethe Dorothea Heyde, f. 1711 † 1743 (H. M. Fenger, 146 ff.).

287 12. Poul Egede: Om hans Ankomst til Godthaab se hans Efterr. om Grønland 48. — 36. Niels Egede: Niels Rasch Egede, f. 1710 i Vaagen, døbt i Kabelvaag, antoges 1731 af Raadet som Assistent ved Godthaab, bistod fra 1728 Faderen som Kateket (LV, 218, 223), 1734 Købmand, hjemgik 1736 med ham,

1738 atter Købmand i Godthaab, 1740—43 i Christianshaab, 1745—57 Vejer, Vrager og Maaler i Aalborg, atter 1759 til Grønland, anlagde s. A. Gl. Egedesminde, 1762 i Holsteinborg, 1776 Insp. o. Hvalfangsten † 22. August 1782, Forf. af Tredie Continuation af Relationerne betreffende den Grønlandske Mission 1739—43 (se bl. a. A. Jantzen, Familien Jantzen 1911, 33). — 37. forige Kiøbmand: Jens Hiort. Jfr. Egedes Karakteristik af ham, LV, 223.

291 35. Om Anlæggelsen af Christianshaab se P. Egede, Efterr. 47 f.

293 24. Assistenten: Povl Egede siger (Cont. 14) Kiøbmanden. Præsten er Anders Bing, f. 1702 i Throndhjem, 1724 Stud., 1729 cand. theol., 1734 Miss. i Christianshaab, 1735 i Godthaab, hjemg. 1739, blev 1740 Præst i Frederikshald † 1760. G. m. Marie Steenberg, Enke efter ostindisk Skipper Welling. Hendes Søn Peder Welling var Missionær i Christianshaab 1743—48.

301 35. Med Povl Egede fulgte Grønlænderdrengen Pungiok (Hans), se S. 271, 24; 303, 6.

304 4. Gjertrud Rasks Lig førtes fra Skibet til Severins Hus i Nyhavn, hvorfra det blev jordet. — 15. Memorial: dat. 20. Okt., trykt LV, 239 ff.

II. Anmærkninger til Perlustrationen.

313 21. Harald Geed: Om den kun af Bjørn Jonsens grønl. Annaler (Arnemagnæanske Saml. 768 A. 4to) kendte, tabte islandske Saga Þáttr af Halli geit se Grønl. hist. Mindesm. III, 524 ff.

314 6. Thorlacius: Thorður Thorláksson (Thorlacius), 1637—97, fra 1674 Biskop paa Island, nærede levende Interesse for Grønlands Historie og dets Genopdagelse, forf. i Mskr. Grønlands Beskriffvelse, der findes i det Kgl. Bibliotek i flere Exemplarer, Gl. kgl. Saml. 4to, 2881 og 997 fol. (jvfr. Katalog over de oldnord. islandske Haandskrifter i Kgl. Bibl. og Univ. Bibl. 1900, Nr. 102 ff.). Egede har kendt Thorlacius' Arbejde. — 8. Zorgdrager: C. G. Zorgdrager; Bloyende Opkomst der Aloude en Heedendagsche Groenlandsche Visschery. Amsterdam 1720. — 18. Forbissers-Strat: se S. 130 og Noten hertil. — 25. Thormoder: Thormod Torfæus' Gronlandia antiqva.

315 30. Biscopper: Bisperækken findes i Arild Huitfeldts Bispekrønike (1604), der slutter med Andreas 1406, Fejl for 1460 (Grønl. hist. Mindesm. III 184 ff. Aarb. f. nord. Oldk. og Hist. 1888, 203). — Anm. Om den i Pave Gregor IV.s Stadfæstelsesbulle for Oprettelsen af Erkebispedømmet Hamborg fra 835 foretagne Interpolation se Grønl. hist. Mm. III, 66. A. Pontanus, Rer. dan. hist. IV, 97, Amsterdam 1631. Hist. Tidsskr. 9 II, 349. W. Peitz, Urkundenfälschungen des Mittelalters I, 1919.

317 8. Tormoder: Torfæus' Gronlandia. — 11. Amund: Om Biskop Ögmunds Rejse til Grønland, se Grønl. hist. Mm. III, 513. — 19. Biørn: Bjørn Jonsen har ved 1625 i sine Grønlandske Annaler (Arnemagn. Saml. 768) nedskrevet den saakaldte Jon Grønlænders Beretning (Egede efter Torfæus, S. 262), aftr. Grønl. hist. Mm. III, 513, som Pingel her sætter i Tiden o. 1540. Utvivlsomt har L. Brinner Ret i sin, Hansische Geschichtsblätter 1912, II, 356 fremsatte Antagelse, at Jon har været ombord paa de hamborgske Skibe, som i Aarene 1537, 1539 og 1542 fik Grønland i Sigte (J. M. Lappenberg, Hamb. Chroniken. 1861, 136, 169, 187); de to første var udrustet til Island, men blev forslaaet

til Grønland, som Skipperen i 1539 var saa nær, »dat he mit enem haken mochte up dat land gescaten hebben, averst van storm und unwedder doch dar nicht ankamen«, derimod var det tredje Skib udsendt direkte med Grønland som Maal. (»Int vorjar do wort erstmals ein kraffel gesent in Gronland, dat land uptosoken. Und de scipher hete Gert Mestermaker und fant dat land, averst he konde bi neen volk kamen, darum quam he sunder baten wedder to hus«). Sandsynligvis har Jon pyntet paa sine Oplevelser. Af Betydning er, at begge Kilder taler om tre Rejser.

318 3. Kastenrazius: Jvfr. nærmere Grønl. hist. Mm. III, 745, 762. — 8. Runne Bogstaver: Citat efter Torfæus, S. 264, dasadur ikke dasudar. — 17. Blefkenius: Dithmar Blefken, fulgte som Præst med 2 Skibe, der 1563 fra Hamborg sejlede til Island, hvorfra Skibsbefalingsmændene det følgende Aar planlagde et Opdagertogt til Grønland, naaede ikke derhen, men gik i Land, vistnok paa Novaja Zembla. Han blev til 1567 paa Island; var 5 Aar i Nordafrika, kom derefter til Wien, solgte 1582 i Køln til en Forlægger sin Islandsbeskrivelse, var 1588 i Bonn; 1607 udkom hans Bog i Leiden under Titlen »Islandia«, hvilken gav Anledning til et kraftigt Gensvar fra den paa sin Nations Vegne krænkede Islænder Arngrímur Jónsson, der udgav »Anatome Blefkeniana« (1612 og 1613), hvori han gendrev Blefkens Krøniker om Island, samt »Epistola pro patria defensoria« (Hamb. 1618). Stedet hos Blefken om Grønland er gengivet i Norsk hist. Tidsskr. 4 III, 182. Se Dansk biogr. Lex. VIII, 540. Grønl. hist. Mm. III, 507. — 21. Erasmus: Erasmus Francisci (von Finx), frugtbar Polyhistor, udgav Ost-West Indischer wie auch Siuerischer Lust und Staats-Gaarten, Nürnberg 1668, se her 34 f., 345, 348. — 23. Hal: Jvfr. min Afhandling Grønlands Genopdagelse og James Halls Rejser i Det Grønl. Selsk. Aarsskrift 1916. — Brev fra Philippus de Foss til ersamen vromen mester Yu. Hall, pillot general van den Coninck. majest. v. Denemark, 1609, 3. Sept., Holl. 1600—22 A. (R. A.). J. Olrik, Borgerlige Hjem i Helsingør 1903, 11, 13: Mester Hald, Engelskmand, 1611, 15. Maj i Ole Langes Hus paa Stengade. I Kamret i Gaarden 2 store og 6 smaa Landcarter.

319 4. Zenetur ɔ: Zenetus (Navnet saaledes i Egedes Kilde, A. Kircher). Venetianeren Niccolo Zeno udgav 1558 en Bog: »Viaggio di Caterino Zeno e dello scoprimento dell' isole Frislanda Engronelanda sotto il polo artico da' due fratelli Z.« omhandlende de Rejser, to Medlemmer af Udgiverens Slægt, Niccolo og Antonio Z. ved 1380 skal have gjort bl. a. til Frisland og Grønland. Det vedføjede, tilsyneladende meget tilforladelige Kort over Grønland hævdede længe sin Ry blandt arktiske Rejsende og senere Geografer, indtil Forskere i nyeste Tid har godtgjort, at Texten er idel Digt og Opspind, samt at Kortet i det væsentlige skyldes Fynboen Claudius Clavus (1388), og de derpaa anbragte Stednavne er ganske vilkaarligt opfundne for at udfylde tomme Pladser (A. A. Bjørnbo og Carl S. Petersen, Claudius Claussøn Swart, 1904). — 7. Kirkero: Athanasius Kircher (1602—80), Jesuit, tysk-romersk Polyhistor og Samler. Stedet om St. Thomas Klostret findes i hans Mundus subterraneus, Amsterdam 1664 I, 180.

320 1. Om Erik Walkendorfs Planer til at opsøge Grønland, se Grønl. hist. Mm. III, 382 ff. — 10. Heinsøn: Lyskanders Omtale af M. Heinesens Togt ib. 50 ff., se W. Brandt, Slægten Benkestok, 1904. — 30. Forbisser: se S. 103 og LV, 11—13, om hans Forbindelser med Danmark. — 45. Kakiunge: Egedes Kilde er Torfæus' Gronlandia, S. 31.

321 12. Lindenov: Hovedkilden til hans Grønlandsrejser er Lyskander. (Grønl. hist. Mm. III, 671 ff.). — 4. f. n. Richartz: Karsten Richardsen, Søn af Borg-

mester Richard (Beyer) Carstensen i Flensborg, i fremmed Krigstjeneste i Ungarn og Polen, fik 1601, 26. Aug. Bestalling som Skibshøvedsmand; 1606, 27. Maj, Chef for »Gilbert« til Grønland, 1607 (6. Maj) Chef for »Trost« ligeledes til Grønland, 1610 for »Den forlorne Søn« under Mogens Ulfeld, havde 1611 Penge til Gode hos Mogens Godske (Kanc. Brevb. 1596—1615, Reg. Persh. Tidsskr. 5, IV, 20).

322 2. Jens Munch: Hans Navigatio septentrionalis udkom 1624 (ny Udg. 1883 ved P. Lauridsen). — 7. et Compagnie: Fundats for samme LV 18. — Beretning om Kompagniets Togt i Slange, Christian den Fierdes Hist., 1749, 837. — 13. Sand: Muskovit eller Kaliglimmer, se Medd. om Grld. XXXII, 304. — 26. Muller: Generaltoldforvalter Henrik Müller fik 1652, 15. April, kgl. Bevilling paa 30 Aar for sig og Arvinger at lade opsøge og besejle Grønland (LV 19). Samme Dag udstedtes Pas for David Urbanus Danel eller da Nelle som Kommandør paa de af ham til Grønland udrustede Skibe. Dannel, f. o. 1605, uden Tvivl Hollænder af Fødsel, blev 1641 Skibskaptajn i den danske Flaade, førte under Pros Mund i Febr. 1644 Skibet »De to Løver«, deltog som hans Flagkaptajn i Slaget under Lolland, fangen, hjemkom i Okt. 1645 og havde 1646—47 atter Skib. Paa sin første Rejse til Grønland fik han Østkysten i Sigte og naaede omkring Sydhukken helt op til Fjorden Itivdleĸ (66°30′), hvor han paa sin 2. Rejse løb ind i Balls Revier og atter i Itivdleĸ; paa sin 3. Rejse til Grønland gik han en Mil ind i Balls River, hvor han røvede de nævnte 3 Grønlænderinder. 1655 var han atter til Søs og kaldes Admiralitetsraad, 1658 Flagkaptajn hos Admiral H. Bielke paa »Trefoldigheden« † 1661, bgr. i Holmens K. 4. Aug., 56 Aar. Thorlacius meddeler (Grønlands Beskriffuelse 1669, Gl. kgl. Saml. fol 997), at han under sit Ophold i Kbhvn. har benyttet Dannels Rejsebog (Torfæus Præf. 36). — Chr. Lunds Beretning om D.s Rejser, udg. af Louis Bobé: Dske. Mag. 6, II 1916). Arne Magnussen noterer følgende: Capitainens Journaler, som ere holdte paa disse Reiser, haver Amtmand Christian Müller og haver tilforne lovet mig Copie der af, saa vel som hvis der kunde findes nogen videre underretning om de medbragte Grønlændere, ibland sal. Rentemester Müllers efterladte Schartequer. De grønlandske reisers Journaler (Capitain David Denells) lieði [laante] Amtmand Müller Ahlefeld (som er President i Cammeret) til at láta þá transferera i þyska, hefur þo sialfur þá dönsku originalana. relatio ipsius (Arne Magn. Saml. 228, 8vo). — 28. Qvindes Personer: se S. 39, 18 og Noten hertil. — 37. Otte Axelsøn: var 1657 Maanedsløjtnant, 1667 Kaptajn, 1670 Kaptajn for Skibet »St. Peder« til Grønland. Det for hans Rhedere 21. April s. A. udstedte Privilegium trykt LV, 21. Han fik 1666, 7. Sept., Till. til Hjemmevielse m. Bold Pedersdatter (Persh. Tidsskr. 6 II, 270). Efter 1670 vides intet om ham. — 40. Arngrim Vidalin = Arngrim Jónsen Sæmundsson. — 43. Tormöhlen: Jørgen Tormöhlen, f. o. 1630 i Hamborg, var allerede før 1670 en fremstaaende Købmand i Bergen, indehavde i Byens Nærhed den af ham opdyrkede Ejendom Möhlenpriis, hvor han 1682 indrettede et priviligeret Sæbesyderi og Saltkogeri, som hans Hustru og Børn 1684 fik Privilegium paa at nyde efter hans Død, erholdt 1681 Bevilling paa at lade slaa Tovværk paa en Reberbane ved Byen, som er indrettet til Grønlandsfarten, s. A. Kommercedirektør i Norge, samt 1684 Privilegium paa at indrette et Uldmanufaktur, et Raskmageri, et Hattemageri, et Spilkemageri, et Farveri, et hollandsk Sejldugsvæveri, et Garveri og Feldberederi og en Krudtmølle, forpagtede af Vestindisk Komp. Handelen paa St. Thomas paa 10 Aar. † 25. Dec. 1708 i Kbh. i sit Logement hos en Brændevinsmand i Lille Kongensgade (urigtig i Dsk. biogr. Lex.). — Norske Reg. 1681, 10, 127;

1682, 121; 1684, 73, 100. Hof- og Borgrettens Skifter. C. W. Schnitler og A. M. Wiesener, Bergenske malte Portrætter, 1912, 65, Pl. I.

323 22. Skrivelse: dat. 29. April, trykt LV, 96. — 32. et Skib: Hukkerten »Egte Sophia«, ført af Hans Fæster, se O. Solberg, Det bergenske handelskomp. 35 ff. Instrux aftr. LV, 113 ff. — 45. Richard: se S. 213. Han lettede Anker fra Godthaab 4. Juni, pejlede Kap Farvel NO.t.O. (59°23′), Statenhuk paa 58°51′ i N.NO. sejlede derpaa østerhen 8 Mil, pejlede 30. Juni atter Statenhuk i N.t.VS., saa Land paa Østkysten 63°22′, hvilket han efter Højden holdt for at være det saakaldte Warwicks Point, vendte om 22. Juli paa 64°53′ da det var umuligt at komme gennem Isen, og ikke saa den noget Sted skyde saa meget som en Skodse ud fra sig, »men laa alt sammen saa tæt sammenskruet, at jeg ingen Steder haver kunnet se Søen i Isstrimmelen ejheller nogensteds overskue den, ejheller nogen Tid kunnet se ringeste Tegn til Land« (Journal for Lodsgallioten West Vlieland 1728, R. A.).

324 41. Ivar Beri: Ivar Baardsøn, hvis Grønlands Beskrivelse allerede er aftrykt i Peder Claussøn Undals Norriges Bescriffuelse 1632 og i Torfæus' Gronlandia, 40 (Grlds. hist. Mm. III, 248 ff).

325 23. Dronning Margrete: Herfra regnede Egede at Forbindelsen med Grønland ophørte (1406), se Noten til S. 314, 25.

326 1. Den beste Skov: Agdluitsoĸ Fjorden, se 96, 32. — 45. paa en Øe, se S 102, 5; 237, 15.

329 10. Forbisser: se S. 103. — 13. tilforne: se S. 322. — 18 spagyrisk Konst: Guldmageri. — 26. Veiksteen: se 78, 21. — 30. Marmor: Undals Norriges Bescriffuelse 1,184. — Note f. et Vand: De hede Kilder ved Ûnartoĸ.

332 22. Wolfii Gedancken: Den tyske Filosof og Matematiker Christian Wolff, Kansler og Prof. ved Universitetet i Halle, udgav 1723 »Vernunfftige Gedancken von den Würkungen der Natur«, der indeholder saavel en Naturfilosofi som en Kosmografi efter Datidens Viden.

335 1. Amaroĸ: Ulven. Se H. Rink, Eskimoiske Eventyr og Sagn, Suppl. 1871, 109, 190. — 28. Arngr. Jonæ: Arngrim Jónsen, se ovfr. S. 322. — Note h. Disco, se Rink S. 190.

336 20. Ørne: Havørne. — 22. Falker: Jagtfalken. — 23. Ugler: Sneuglen. — 24. Irsk: Graasisken. — 25. Sne-Fugle: Snespurven. — 42. Finne-Fisk: Balænoptera.

339 5. Fiske med Barder: Bardehvalen, Balæna mysticetus.

340 44. Nordkapper: vist Balæna australis (H. Winge, Medd. o. Gr. XXI, 479).

341 11. Sverd-Fisken: efter Beskrivelsen som hos Martens og Zorgdrager en Blanding af Pristis og Orca, men Billedet forestiller sidstnævnte. — 25. Cachelot: Physeter macrocephalus. — 38. Hviid-Fisk: Delphinapterus leucas.

342 5. Buts Kopper: vist Globiceps melas. — 16. Enhiørning: se Medd. o. Grld. XXI, 323 f. — 42. Lægen Ole Worms († 1654) Pragtværk Historia rerum rariorum Musei Wormiani, udgivet hos Elzevir i Leiden 1655 af Sønnen Willum Worm.

345 24. Plinius: se C. Plinii Secundi Hist. naturalis XI 255. — 37. Munster: Sebastian Münster (1489—1552), Prof. theol. og math. i Heidelberg og Basel. Forf. af det i mange Udgaver fremkomne Værk Cosmographia, Basileae 1572. Monoceros afbildet I, 1196, Rhinoceros 1146. — Marc. Paulus: den berømte Rejsende Marco Polo, se Chorographia Tartariæ, Leipz. 1611. Philostratus: Det vilde Æsel med Horn omtales i Philostrates Apollonius af Tyanes Liv III, 2. — 38. Heliodorus: Heliodori Aethiopicorum libri decem, udg. af Imm. Becker, Lpz. 1855. — 43. Nise: Phocena communis.

349 8. Vunder = Wunder. — 9. Tormoder: Thormod Torfæus: Gronlandia antiqva, 97. — 12. Hav-Dyr: beskrevet og afbildet i P. Egede, Efterretninger om Grønland 1788, 45. — Note i: Margya (Torfæus S. 97), mærgyggr, kvindelig Sørold. Flatøbogen II, 25 f. — Havgufa: Breve chronicon Norvegiæ III, 16.

350 Note 11. Drauen: Draug, et Spøgelse. — 20. Marmelen: Marmale, isl. marmennill, Havmand.

351 10. Sej: Fisk af Torskeslægten (Gadus virens). — 13. Brasme: holl. brasem, tysk brassen, Bogline (Bovline), Bras paa et Sejl.

352 1. Ænder med brede Nebbe: Stokand (Anas boscas). — 4. spidse Nebbe: Skallesluger (Mergus serrator). — 6. Stok-Ænder: Knortegaas (Anser torqvatus), se H. Winge M. o. G. XXI, 120. — 15. Alker: Lomvie (Uria arra). — Note k, 7. Kirkerus: Athanasius Kircher (se S. 319), Mundus subterraneus II, 346, anserum scoticarum origo. — 4 f. n. Nova Zembla: se Gerrit de Veer, Beschrijvinghe van drie seyglagen noorden Norweghen, Moscowia ende Tartaria, Weygats, Nova Sembla en van't Landt op de 80 graden, dat men acht Groenlandt te zijn, 1598.

353 1. smaa Alker: Søkonge (Mergulus alle). — 3. Tornauviarsuk: (tôrnaviarssuk) Strømand. — 18. Lumme: Islom, Ømmert (Colymbus glacialis). Lunde: ĸilángaĸ (Fratercula arctica). — 20. Hav Emmer: et Navn, der ellers bruges for Islom, men som Egede synes at bruge for Gejrfugl (Glahns Dagbog 203).

354 1. Skarv: Phalacrocorax carbo. — Teist: Cepphus grylle. — Angle-Taske: Havlit (Pagonetta glacialis). — Sneppe: sortgraa Ryle(?) (Tringa maritima). — 24. Tenal: Tinar, den Del af Træ, som har haardere Ved.

376 23. et Hunde Hoved: Om denne Skik, se P. Egede, Efterretninger om Grønland 1788, 109. Klopstock har enten ved Læsning af Perlustrationen (vel den tyske Udgave) eller gennem Samtale med P. Egede i Messiaden digterisk benyttet Tanken, at de tro Hunde »støve og vise Barnet til Sjælenes Land«.

385 28. Om Angákuts Sprog, se Efterr. 97. Cont. af Relationerne 53.

392 21. Torngarsuk: Om Tôrnârssuk jvfr. S. 60, 151 f., 335, 397. Cont. 26, 45; Efterr. 73, 197.

393 2. Innerterirsok = inerterissoĸ se Efterr. 110. — 5. Erloersortok = erdlavêrsortoĸ se Efterr. 134. — 10. Torngak = tôrnaĸ se Cont. 28, Efterr. 79, 92. — 39. Ingnersoit = ingnerssuit se S. 207; jvfr. Efterr. 149. — 41. Erkiglit = erĸigdlit se Efterr. 172. — 44. Nerrim innua, Cont. 126; Efterr. 72.

394 24. Angekkut Poglit = Angákut pûgdlit se Cont. 13.

395 3. Illiseetsut = ilisîtsut, se Cont. 141; Efterr. 182, 189, 195.

396 28. Esdras: se Esra, 4 Bog, 7. — 31. Amulet = ârnuaĸ. Cont. 33, 35.

397 16. tokkosarlutik etc. se Cont. 32; Efterr. 69. — 19. Kaut Sarlune etc. jfr. Efterr. 127. — 32. Liv efter Døden se Efterr. 149. — 44. Torngarsuk se Cont. 45; Efterr. 125 f.

399 21. Anningait (aningâĸ): Cont. 16 f.

400 17. Stiernerne: jvfr. Cont. 59; Efterr. 104 ff.

TEKSTAPPARAT

I. Relationerne 1725—36.

Afvigelser fra Teksten.

Side **171**, Linie 34. uformodentlig] uformodendlig. **172** 33. Kiøbmanden] Kiøbmændene. **179** 41. Grønlænderens] Grønlændernes. **180** 21. forestillede] forstillede. 28. sammestæds] sammenstads. **181** 30. Embedets] Æmbedes. 44. Bogholderens] Bogholdernes. **184** 40. kraftig] kræftig. **187** 18. sluppen op] sluppen. **188** 29. bedrøved] bedrøvede. **194** 1 at den] den at. **197** 5. Badet] badet. **200** 41. baade] vare. **202.** Familier] Familer. **204** 9. hialp] hielp. 15. Embedets] Embedes. 32. sammestæds] sammenstæds. 43. Embedets vegne] Æmbedes veyne. **213** 3. ogsaa det] ogsaa. **218** 43. Medbrødres] Medbrøders. **225** 11. prædikede] prædike. 26. Fyrværkeren] Fyrværkern. **226** 15. prædikede] prædike. **230** 45. vare] være. **234** 19. Hollænderen] Hollændern. 28. Hollænderen] Hollændern. 31. Hollænderen] Hollændern. **235** 36. og saa] ogsaa. **237** 19. Grønlænderne der] der Grønlænderne. 34. straffed] skraffed. **252** 43. berøvede] bebrøvede. **253** 3. 25de] 23de. **256** 12. villet] vildet. **261** 30. see] sees. **263** 5. Hændelse] Handelse. **269** 10. grammatica] Grammaticam **273** 20. boede] boende. 42. vilde] ville. **276** 19. Moderen] Moder. **285.** Disco] Diso. **286** 1. Og saa] ogsaa. 8. Hedningenes] Hendningenes. 10. ankom] omkom. 36. Disco] Diso. **287** 40. forefindende] forefundende. **293** 32. Rinsdyr] Rynsdyr. **295** 40. dets] des. **298** 42. prædikede] prædike. **302** 31. Dessinet] Disseiet. **311** 9. deels] deel. 13. Landets] Landes. 5. f. n. Vandet] Vandert. **312** 12. kaldede] kallede. 4. f. n. Landets] Landes. **313** 12. Hvalfiskeriets] Hvalfiskeriet. **314** 21. Recognoscerings] Recongnoscerings. 28. meldes] meltes. **315** 17. Erich Raude] Raude. 33. udsprungelige] udsprungelilige. **316** 4. Dronning Margretes] Dronnings Magretes se 323,23. 6. Landets] Landes. **317** 11. Skalholt] Skalbolt. 12. sit] mit sit. 15. seiglede] seglede. 27. Indbyggerne] Indbygerne. **318** 15. St.] Stæ. 27. Underretning] Undretning. **319** 7. anført] anførte. 13. Pimpsteen] Pimsteen. 29. Fremmede] Fremmed. 20. marg. Skardsaa] Skardsa. **320** 29. Heinsön] Heisön. **322** 22. Underretning] Undretning. 38. Axelsøn] Æxelsøn. **323** 27. Aarets] Aares. **325** 17. Landets] Landes. **326** 40. et Par] en Par. **330** 17. deyligt] deyligte. 23. Skorsteenen] Morsteenen. **331** 12. solveres] solverer. **332** 18. Veldekilderne] Vellekilderne. 23. von den] von dem. 1. f. n. velskikkede] velslikkede. **335** 9. indtil] intil. 13. Mandfolkene] Manfolkene. 20. Norske og Danske] Nordske og Dandske. 28. Arngr.] Amgr. Note 8. Havets] Haves. **332** 3. er om] om. **340** 11. Spekket] Speket. 18. frygtsomme] frygtsome. **342** 12. de vilde] de Vilde. 13. ere skye] skye. 27. Skolten I Universitetsbibliotekets Explr. staar i Noten S. 42 (336, 27) Hovedpanden, i andre Eksplr. Skolten. **345** 16. Punct] Pungt. 33. Fødderne] Føderne. **346** 13. Tomme] Tome. 41. marg. Er] Ey. hand] han. 44. hand] han. **350** Note 12. Skikkelse] Skribelse. 19. Skikkelse] Sikkelse. **351** 11. faae Støkker] Faae Støker. **352** 11. eller] elle. **354** 24. Mands] Mans. 32. hvilke] huike. 39. marg. udruste] udryste. **357** 10. marg. Hvalen] Hvallen. 30. Sælhunden] Sælhundene. 41. næsgrues] Næs grues (se 317, 31; 358,1). **358** 31. marg. fange] fangne. **359** 15. Grønlændernes] Grønlænderes. **361** 45. indvendig] invendig. **362** 5. staaer] staae. 17. Nethed] Rethed. 28. Norske] Nordske. **365** 5. Brædder] Breder. (se L. 27) 35. Lande] Land. **366** 36. anstukne] amstukne. 37. elendelig] ælendelig (se S. 43). **367** 10. marg. Sygdomme] sygdome. 17. bliver] blive. 2. f. n. marg. behandler] handler. **368** 11. de ere] de ere de. 29. Høflighed] Høfflighed. 39. spiser] spise. **369** 8. skraber] straber. 15. marg. Snauserie] Snuserie. **370** 21. Buxer] Puxer. 26. Rinsdyr] Rindsdyr. 30. Støvlerne] Støvlene. 22. rekker til midt] rekker mit. 11. Rins Dyrs] Rinds Dyrs]. 26. Rinsdyr] Rindsdyr. **372** 11. Tugloronet] Tugsoronet. 20. Preen]

reen. 44. een] en. **373** 24. marg. blueferdige] Bludferdige. 34. Indtrædelse] Intrædelse. **374** 38. et Støkke Hvid-Fiske Skind] et støkke hvid Fiske Skind. **375** 3. marg. Mødrene] Møderne. 11. dismindre] dimindre. 29. maa] man. **376** 43. marg. slaer] staer. 44. marg. der hos] der hes. **380** 9. i Ordtale den] i Ordtaleden. 25. auna] una. **381** 33. Kongens] Kongen. **385** 15. Grønlænderne] Grønlanderne. 26. Pronunciationen] Pronuntionen. 33. Bogstaver] Bogstaber. 42. Monosyllaba] Monysyllaba. 43. Polysyllaba] Polycyllaba. 44. Hebræiske] Hæbræiske. **386** 11. irsit] irfit. **387** 7. Encliticis] Eneliticis. 26. desinit] definit. 42. ikke] icke. **388** 11. ermikparma] emikporma. 21, 23, 25. tu] du. **389** 16. Partikler] partickler. **391** 7. rødt] røt. 28. haver ikke de] haver de. 28. Grønlandske] Grænlændske. 42. fornemmelig] fornemelig. **392** 17. vidst] vist. 23. præsuponerer] præsupponerer. 24. og 29. Guds dyrkelse] Guds dyrkkelse. 44. Angekkuterne] Angekurterne. **393** 24. forskrekket] forstrekket. **394** 19. Angekokken] Angekhoken. 44. Poglik] Polik. **395** 3. marg. Mestre] Mæstre. **396** 29. Esdras] Espras. **397** 5. Tue] tum (se L. 30). 6. komne] kom. 15. Menniskene] marg. Mennisken. 16. tetulissauet] rettulissauet. **398** 20. til freds] til reds. 26. længe til] længe. 30. marg. Aglerrutit] Aglerrutut. Note 3. f. n. Aglerrutit] Aglerrutut. 31. Havets] Haves. **399** 21. Sødskende] Søskene. 28. marg. Anledning] Anlegning. 34. Sværte] Svætte. 35. Anningait] Aningaet. 38. ved] veed. **400** 9. gaae] gaar. 16. Stiernerne] Stiernene. 19. sige de, de] sige de. 26. 69] 99. 28. giøe] giør. 40. et tykt, stift] et tykt Stift. **401** 10. daarligere] daarligen. 44. inoculere] inculcere. **402** 21. giekkelige] giekelige. 22. marg. betages] betage. **403** 2. Gotz] Gottz. 18. komne] komme. 37. unøttig] unøtttig.

REGISTRE

A. Sagregister.

(Forkortelser: C = Christianshaab E = Egedesminde F = Frederikshaab G = Godthaab Ghn. = Godhavn H = Holsteinsborg J = Julianehaab S = Sukkertoppen. — P = Perlustrationen)

Aandehulsfangst P 357.
Afdøde, Grønlændernes Tanker om 26 70.
Afholdenhedsregler P 393 395 f. — ved Dødsfald 375 f.
Aglerrutit (agdlerutit) 398.
Alker (Lomvier) P 352 f.
Alkefangst 191 f.
Amarok (Polarulven) P 335 345.
Amuletter 68. — P 374 396.
Angákoĸ'er 118 f. 123 148 152 156—58 173 183 190 205—07 214 f. 289 293. — P 367 373 376 392—95 398 f. 402. —, kvindelig A. 205. —, deres Oplæring P 393 f. —, deres Sprog P 385. — se Heksemestre.
Angákoĸkunster 18 57 63 70 107 110 112 118 173 205 f. 289. — P 394 f.
Angákut pûgdlit P 394.
Angoach (årnuaĸ) = Amulet 150 f. 155. — P 396.
Anningait (aningâĸ, Maanen) P 399.
Asbest 231. — P 329.
Astronomi, Grønlændernes P 399 se Stjerner.
Attentat af Grønlænder mod Grønlænder 214.

Baadforlis 176 179 235 239 254 260.
Barnefødsel P 374.
Barneudsættelse 182.
Barselskikke P 374 396.
Begravelser, Grønlændernes 55 62 209 280. — P 375 f. 431.
Biskopper i Nordbokolonierne P 315.
Blaabær P 326.
Blodhævn P 368.
Blyerts 262. — P 326.
Boldspil P 382.
Boliger, grønlandske P 326—66.
Bryllupsskikke P 373 f.
Brystsygdom bl. Grønlænderne 201 f. 248 — P 331.
Brændetogt 253 268 286 289 293.
Buer og Pile 34.
Buts Koppen P 342.
Bygningsplads, den første i Grønland 8.
Bærepose til Børn (amaut) 36. — P 370.
Børneopdragelse 37. — P 375.
Børnekopperne 265 f. 268—85 303. — P 366 f.

C se K.

Daab af Børn 110 163 189 193 211 221—24 231—33 240 f. 266 271 280 303. — af voksne og halvvoksne 204 f. 246 271 277.
Daabsprotokol 221.
Dans P 382 f.
Dedikation til Kongen 91 f. 143 f. — til Kronprinsen P 309 f.
Dialektforskel i grønl. Sprog 95.
Digtning, Grønlændernes, om Nordboernes Undergang 65.
Drivtræ 32.
Drøm, en filosofisk 196 f.
Døbtes Antal P 403.

Ederfugle P 351.
Edsfæstelse, Skibsmandskabets 7.
Enebærtræer P 326.
Enhjørningen se Narhvalen.
Erdlavêrsortoĸ = Indvoldsberøveren P 393.
(Erkiglit) erĸigdlit = Hundemennesker P 393.
Erloersortok se Erdlavêrsortoĸ.

Fadervor paa grønlandsk P 390.
Falke P 336.
Fangeblære 34.
Fangstmetoder P 332—6.
Finhvaler 25 105. — P 336 f.
Fiskearter P 350 f.
Fiskeredskaber 34. — P 358.
Fiskeriforsøg 15 127 f.
Fort, Oprettelse af et 210.
Fortale til Læseren P 311 f.
Fuglepil 34 — se Kastepile.
Fyrtøj, Grønlændernes P 372.

Generalkommissariatet 251 259 f.
Glatisfangst P 358.

Grædeceremonier 16 57 69 110 130 145 180 209 240. — P 376.
Grønlands-Hvalen P 339 f. — Landdyr P 332—36. — Sødyr P 336—49.
Grønlænderbesøg, ved Kolonien 127 169 209 290 299.
Grønlændere, af norsk Afstamning 4. — bosætter sig ved Kolonien Haabet 147 f. — i Diskobugten ønsker Hans Egede til sig 241. — deres Alder P 367. — Blufærdighed hos ugifte P 373. — Frygtagtighed 16. — Gæstfrihed P 368 f. — Haandteringer P 354—56. — Modtagelighed for Kristendommen P 401 f. — Naturel og Sæder 37 f. — P 367—69. — Religion 38—40. — P 392—99. — Sagtmodighed 17. — Sammenkomster 83 162 236. — Skikkelse (Statur) 36. — P 366 f. — Temperament P 367.
Gudstjeneste, den daglige 13.
Guldsand P 320 322.
Gæstebud P 376.

Haartop, Kvindernes 36.
Handel med Grønlænderne, Danskes 10 34 f. 149 169 173 f. 209 f. 267. — Hollændernes 20 23 f. 34 f. 49 53 153. — — paa Grønland 5 f. — opgives af det bergenske Kompagni 199. — overtages af Kongen 199.
Handelens Beskaffenhed P 391 f. — Genoptagelse 265.
Handlere, hollandske 8 23 25 49 93 120 129 162 163 f. 185 226 234 259 f.
Handelskompagni, det bergenske 6 f. 10 13 27 f. 35 54 61 83 ff. 92 106 114 125 143 163 165 188 199. — P 322 329. — det grønlandske i Kbhvn. (1636), P 322.
Handelsskibe, danske 28 85 87 125 130 165 188 199 f. 209 226 228 248 259 265 285 291 294 302.
Handelstogter til Grønlænderne 161 164 172 f. 181 f. 188 f. 192 f. 198 f. 200 202 f. 206—8 212 f. 224 f. 230 235 240 f. 245 253 f. 257 f. 261 264 268—70 280 f. 284 f. 287 f. 290 294 299.
Harer P 335.
Harpuner 34.
Havedyrkning 236 246 253 258 265. — P 326.
Havdyr, stort (Søslangen) P 349.
Havmand se Kongeusetokit.
Hajer P 350.
Heksedrab 256 f. 271. — P 395.
Heksemestre 57 60 70 107 183 205 297.
Helbredelse af en blind 292.
Helbredelsesmetoder P 367.
Helleflynderfangst 264 299. — P 351 se Kveite.
Heksekærlinger P 368. — se Illiseetsut.
Historia groenlandica (Torfæus) 103. — P 314 317 322 349.
Hollændere se Handel, Handlere, Hvalfangere, Plakat, Røveri, Skibsvrag, Trudsel, Voldshandlinger.
Horeleg 217. — P 373.
Hunde, Grønlændernes P 335 f. 431.
Hustrubortjagelse 297.
Hvalaadsel 86.
Hvalarter P 336—46.
Hvalfangere, hamborgske 79.
Hvalfangere, hollandske 9 19 23 48 71 77 81 120 122 124 127 129 161 184—86 188 198 f. 208 225 f. 245 247 257 264 284 290 298.
Hvalfangst, Grønlændernes 80 106 120 185. — P 354 f.
Hvalfangstforsøg (B. H. Wegners:) 24 f. 92 104 122 127 149 (ved Nipisat:) 227 238.
Hvalribbén, anvendt til Støtter i Grønlænderhuse 159.
Hvalrossen P 346.
Hvalstængefangst paa Isen (savssat) 159
Hvidfisk 297. — P 341 f.
Høslet 145 173 189 201 229 239 252 f. 260 f. 267 287 293.

Ignarsuit (ingnerssuit) 207. — P 393 431. — se underjordiske.
Ildebrand, Københavns 1728, 226.
Illiseetsut (ilisîtsut) = Hekse P 395 431.
Indbyggernes Tilhold 33. — Væsen og Haandteringer 33 f.
Indlandsisen 78 100 102 104 119 146 151 224 f. 267. — P 313 f. 323 330 403.
Innerterrirsok (inerterissoĸ) = Forbyderen P 393.
Innuarolit (inuerutdlit) = Dværge P 393.
Isbjørne P 332 f.
Isfjelde, Beskrivelse af P 330 f.

Jernerts 262.

Kablunaker (Nordboer) 268.
Kablunæt (de danske, Evropæerne), deres Oprindelse, Fabel om P 316 397.
Kajaker 34. — P 361.
Kajakulykker 69 129 153 230 237 240 254.
Kamikker 36. — P 370.
Kaskelotter 145 185. — P 341.
Kastepile P 354. — se Fuglepil.
Kastespil P 382.
Kateketelever, Forsøg med Oplæring af 58—60 71 79 105 122 165 173 199 229 257 268.
Kateketer 218 221 262 269 301 304. — P 403.
Katekumener 110 264.
Kiggefangst P 357 f.
Kirker i Nordbokolonierne P 315.
Klammeri med Grønlænderne 16 f. 121 155 170 f. 173 182 f.
Klokkemetal 199 202.
Klostre i Nordkolonierne P 315 318 f.

Klædedragt, grønlandsk 35 f. — P 369 —71.
Kobbefangst 53 121.
Kobbegarn 33 78 85 f.
Kokleare (Skorbutgræs) 32 54 214 224 f. 233 243 ff. 298. — P 326.
Kollekt til Fordel for Missionen 163.
Kolonianlæg, nyt 114 129. — i Diskobugt 285. — nyt, Forsøg paa 170 ff.
Koloniernes Ophævelse, Ordre til 247.
Koloniraadet paa Haabets Ø og i Godthaab 18 25 27 49 87 113 186 210 f. 215 ff. 224 f. 234 246 248 ff. — ved Nepesine 163.
Kolonisationens Fortsættelse (1732) 259.
Kommissionær, udsendt for at undersøge Forholdene 199 ff.
Konebaade 34. — P 361 f.
Konference om Missionen (Daab af Hedningenes Børn) 217—20.
Kongeusetokit = Havmænd P 393.
Kopper se Børnekopper (Pokker).
Korndyrkningsforsøg 124 126 128 131 145 f. 246. — P 326.
Kreaturhold 105 142 200. — P 325.
Krybefangst P 358.
Krystal P 326.
Krækkebær P 326.
Kvan (Angelica) 32 36. — P 326.
Kvejter (Helleflynder) 33 49 121 128 144 264.
Kæntring i Kajak, Øvelser i 97.

Laksefiskeri 10 33 48 f. 82 85 87 103 115 121 144 146 170 172 188 f. 201 f. 229 252 260 268 287 293 302. — P 351 358.
Lakselyster P 358.
Lege, Grønlændernes 160 184. — P 376 —85.
Legestue, grønlandsk 160 184.
Lettroenhed hos Grønlænderne P 401.
Livet efter Døden, Grønl. Tanker om P 397.
Lodder (Loddefangst) angmagssat 16 82 165 170 185 259 292. — P 351 361.
Lotteri, priv., til Grønlands Bedste 92 115.
Love, Mangel paa, i Grønland 37.

Maanedyrkelse 52 63. — P 400.
Maanens Hunde 290.
Malina (Solen) P 399.
Marmor 174. — P 329. — se Vegsten.
Marsvin P 345 f.
Menneskenes Død, Fabler om Aarsag til P 397.
Menneskenes Tilblivelse, Fabel om P 397.
Metalbjerg i Godthaabsfjorden 128.
Metaller P 326 f.
Mineralier P 326 f.
Missionens Befordrelse, Kongens Bidrag til 265.
Missionskollegiet 5 f. 28 62 84 92 221 270 304. — se Missive.
Missionærer 218 221 286 304.— P 403.
Missive fra Missionskollegiet 28 f. 84 f.
Multebær P 326.
Musæum Wormianum P 342 430.
Myg P 336.
Mytteri, Kolonimandskabets 215 ff.

Narhvalen P 342.
Navneord, grønl. P 386 f.
Nerrim Innua (nerrup inua) = Madens Herre P 393.
Nipisatfangst 79 161 264.
Niser se Marsvin.
Nordbokoloniernes Undergang 65. — P 315 ff.
Nordboruiner 56 64—66 74 f. 77 f. 93 f. 96 99—101 104 107 118 124 158 228 237.
Nordkapere P 340 f.
Nordlys, Grønlændernes Tro om 63. — P 382.
Norske Ord i det grønl. Sprog P 385.

Oldemoder, Tôrnârssuks P 397 f.
Omgængelse, Grønlændernes indbyrdes 17.
Operation 180 f.
Oversættelser 71—73 132—40 177 269. — P 379—82 390.

Pakhus opføres i Godthaabs Skibshavn 267.
Papegøjer se Søpapegøjer.
Plakat, hollandsk, om Forholdet til Grønlænderne 20—22.
Poesi, Grønlændernes P 379—82.
Polygami 52 237 243 297. — P 372 374.
Profeter P 376 392.
Proviantmangel 301.

Qvete se Kvejte (Helleflynder).

Ravne P 336.
Redskaber, grønlandske P 354 ff.
Rekognoscering efter Østerbygden, Plan om 210 259.
Rekognosceringsrejse til Østerbygden 93—102 227 265. — P 323. — over Indlandsisen 224 ff. — P 323.
Rensjagt 26 48 53 103 f. 128 148 171 f. 190 199 201 f. 248 261 266 268 286 f. 292 f. 301. — Beskrivelse af P 335.
Rejser, Grønlændernes 19.
Rognkaller (Stenbider), Fangst af 79 161 165 225 234 264 284 290 299. — P 351 358 f. — se nipisat.
Rosmarin P 326.
Ryper P 336.
Rævefangst P 335.
Rødfiskefangst 16 19 33 66 f. 121 181. — P 351.
Røverier, Hollændernes fra Grønlænderne 210.

Skrællingerne 37 65. — P 316 f. 319 362.
Seminarium, grønl., i Kbh. 304.
Sillagiksortok (silagigsortoĸ) = Godtvejrsvolderen P 393.
Sinober P 326.
Sjæledrab 205.
Skabelsen, Fabel om P 397.
Skat til Kongen, Grønlændernes 341 f.
Skibe, danske, armerede 209 f. — »Charitas«, armeret Skib 247 252. — »Haabet« 6 f. 47. — »Morianen«, armeret 239 f. 242 f. 245 252. — »Kronprins Christian«, Handelsskib 210.
Skibsforlis 103 188. — formodet 185 187.
Skibsovervintring 189.
Skibsudeblivelse 25 f. 238 301. — ved Christianshaab 293.
Skibsvrag, hollandske 97 117 144 (ved Nagtoralik) 147—49 162 (ved Narssarmiut) 185.
Skilsmisse P 374.
Skole, Oprettelse af, P 403.
Skovvækst 51 93 96 100 f. — P 325 f.
Skørbug (Skorbut) 14 18 32 113 160 163 213 f. 217 233 f. 243 f. 256 297 302. — P 326 331. — hos Grønlænderne 155 331.
Snefald, ualmindeligt 245.
Sol og Maane Søskende P 399.
Solformørkelse 190 265. — Grønlændernes Skikke ved P 400.
Sommerboliger 33.
Spermacet P 340 f.
Spiritus familiaris se Tôrnaĸ.
Spise og Madlavning 35. — P 371 f. 385—90.
Sprog, grønlandsk 36 f. 269. — se Udsagnsord.
Spørgsmaal og Svar paa grønlandsk over den kristelige Lærdoms Hovedstykker 71—73 132—40.
Stenkul 32 35 201.
Stjerner, Grønl. Navne paa 63. — P 400.
Storisen 169 185 187 198 208 f. — P 323 f. 330.
Straf, korporlig overfor modvillige Grønlændere 155 170 204 217. — overfor angâkut 157 173 183 206.
Stridssange P 379.
Svovlkis P 326.
Sværdfiske P 341.
Sygdom bl. Kolonisterne 212—17 222—25 243 ff. — Grønlændernes P 366 f. — se Brystsygdom, Børnekopper.
Sælfangst i Strømhuller P 358.
Sælfangst paa Isen 121.
Sælhunde P 346 f.
Sælhundefangstmetoder P 357 f.
Sæltræk 26.
Sødyrenes Oprindelse, Fabel om 397.
Søfugle P 351—54.
Sølvsand P 320 f.
Søpapegøje (Lunde) P 353 f

Tatovering P 370 f.
Telte P 366.
Teltpladser 11 98 201 236 259.
Timian, vild P 326.
Tôrnârssuk (Tongarsuch) 60 151 f. — P 335 392 f. 397 431.
Tornauviarsuk (tôrnaviârssuk) = Strømand P 353.
Torngak (tôrnaĸ) P 393 395 398.
Tormentille, Urt P 326.
Torskefiskeri 16 19 33 66 85 f. 122 170. — P 351.
Tran, drikkes ikke P 371.
Trolovelse bl. Kolonisterne 108.
Trommesang 17 57 107 113 184 217. — P 376 f. 382.
Trosartiklerne paa grønl. P 390.
Trusler, Hollændernes 153 f.
Tugthusslaver som Kolonister 215.
Tunerssuit (Tunnersoit) = Indlandsboere P 393.
Tyttebær P 326.
Tyveri 37.

Udsagnsord, grønl. P 387 ff.
Udvidelsesforslag 91 125 165.
Udødelighed, Grønlændernes Mening om 70. — P 392.
Ugler P 336.
Ugudelighed, danske Mandskabs 215.
Ulken P 351.
Underjordiske 207. — se Ignarsuit.
Undervisning af Grønlænderne, Missionærernes 78 83 123 147—52 155—58 160 173—75 177 f. 185 190 f. 222 f. 231 233 240 f. 246 254 256 261 f. 264 f. 269 f. 281 284 287 f. 291 294 f. 300. — ved indfødt Kateket 228—30 238 240 245 f. 252 f. 258 f. 262.
Uvejr, ualmindelig stærkt 294 297.

Varder 119.
Varm Kilde P 329.
Vegetabilier, Grønlændernes P 372.
Vegsten 32 78 146 f. 174 190 240. — P 329.
Vejrlig, Journal over 41—44.
Vildgæs P 353.
Vinterhus 33. — P 362 ff.
Viser, grønl. 107 184. — P 379 f.
Voldshandlinger, Hollændernes 154 172 252 261.

Ægteskab, blandet, Plan om 202 205.
Ægteskabelige Forhold P 372—75.
Ænder P 352.

Ørne P 336.
Øvrighed, Mangel paa 37.

B. Stedregister.

1. Stednavne paa Grønland.

Agdluitsoĸ Fjord (J) 96 100 415 430.
Aggelusuack se Agdluitsoĸ.
Agpamiut (S).
Amarlomiut se Amerdlok.
Ameralik Fjord (G) 75 77 82 85 104 123 f. 128 145 f. 159 f. 172 189 199 201 225 229 239 252 260 291 413.
Amerdlok Fjord (H) 120.
Amitsuarsuk Fjord (J) 415.
Angmagssivik (S) 413 f. 420.
Atactet(?) 98.
Atangmik (S) 413.
Balls Revier (G) 30 51 67 81 103 f. 111 151 f. 154 161 174 176 180 f. 189 f. 213 223 232 237 240 f. 243 245 256 f. 259—61 263 f. 266 274 279 f. 287 297 f. — P 314 322 325.
Caneisune se Kanisut.
Capisinunana = Kapisigdlît nunât = Atangmik (S) 57 412.
Christianshaab = Nordre Koloni (C) 287 292—94 301 f. — P 311.
Davis Stræde = Strat David = Straet Davis 186 315 321. — se Grønland.
Delftshaven (G) 130 f. 417. — se Pisugfik og Oĸúmiat.
Diskobugt = Hvalfiskebugten (Ghn) 201 231 237 240 259 267 285—87 291 f. 301 f. — P 313 330 374 400.
Disko Ø 335.
Disko Rhed = Skansen (Ghn) 32 35.
Ekectomiut se Ikertôrmiut.
Fretum Davids se Davis Stræde.
Frobisher-Strædet se Stednavne udenfor Grønland.
Gamle Kolonis Ø (G) 216 224 229 f. 235 240—42 244 f. 253 f. 256 258 269 f. 273 ff. 278 f. 282 284 287 f. 295 297 299.
Godthaab (G) 218 229 248 250 252 287 302. — P 326 329.
Grønland = Grønland 3 6—8 10 28 f. 92 103. — P 310—403. — = Straet Davis 3 6 8 21 30. — P 313 322 329. — Beliggenhed 30 f. — P 313 f. — en Ø, Beretning herom af Grldere. P 313. — Bebyggelse, første, P 315. — Beskrivelse af, Plan dertil 304. — Frugtbarhed til Lands og til Vands 31—33. — P 325—29. — Relation om 30—40. — Vejrlig 31. — P 330—32. — se Spitsbergen.
Haabets Bay = Igdluerúnerit (G) 9.
Haabets Havn = Balls Revier P 325.
Herjulfsnæs (nu identif. m. Ikigait) (J) 317.
Hukken = Statenhuk (J) 267.
Hvalfiske Bugt se Disko Bugt.
Igaliko = Iggalick (J) 99.
Ikertôrmiut = Ikertôk (H) 120 417.
Iluilek (G) 423 f.
Isblinken (F) 415 f.
Imarnit (G) 413.
Itivdlínguaĸ (G) 420.
ĸáĸaliaĸ Ø (G) 410.
ĸaĸortoĸ = ĸaĸortut (Kakoetut) (J) 99 415.
ĸaĸuk (G) 421.
ĸârusuk (G) 66 412.
ĸasigiánguit (G) 413 425.
ĸeĸertarssuatsiaĸ (Kiatagssuaĸ) Fiskefjorden 193 414.
ĸeĸertaĸ Ø (G) 232 424.
ĸipingassoĸ (E) 120.
Kaneísune se Kanísut.
Kanísut (G) 229 252 260 268 302.
Kap Kronprins Christian 303. — P 324
Kap Comfort (Consort) (F) 95 414.
Kap Farvel P 321 324.
Kapisilik (G) 414.
Kiatagssuaĸ se ĸeĸertarssuatsiaĸ.
Kippingasormiut se ĸipingassoĸ.
Kitsigsuarssuit (S) 420.
Kitsigsuarssuk (G) 423.
Kitsigsut Øer (J) 413.
Koek Øerne (G) 150 153 155 160 f. 173 f. 180 f. 190—92 198 201—7 222 f. 225 f. 228 230 f. 233 235 238 240—42 246 253 f. 256 258 f. 262 264 f. 269 272 ff. 276 ff. 285 289 291 299 f. 417.
Kokome (kôroĸ) Fjord (G) 228 246 253 300 424.
Nagssugtôĸ = Nordre Strømfjord 121
Narssalik (F) 414.
Narssamiut (S) 147 f. 162 411 417.
Nasaussaĸ (S) 416.
Natsilik (G) 413.
Nepisene = Nipisat (H) 106 113 116 118 120 f. 127—29 131 144 146 149 153 158 161—63 172 184 f. 209 216 224 226 f. 229 234 238 ff. 246—48 252 261 f.
Nepisæt Sund (G) 80 83 85 108 123 127 161 165 172 176 184 f. 187 199 202 208 f. 225 227 229 234 236 f. 239 246 258 f. 261 264—67 284—86 290 292 299 f. 423 426.
Nordre Koloni se Christianshaab.
Nukarît (G) 414.
Nunánguit 416.
Oĸaitsoĸ (G) 424.
Oĸúmiat (S) 417.
Pâmiut Øerne (F) 416.
Pisugfik = Pissugbime (G) 113 f. 120 130 149 162 164 182 190 192 203 207 213 f. 225 232 242 256 258 f. 262 279 292. — se Delfshaven.
Pisigsarfik (G) 75 77 420.
Prins Christians Sund (J) 97 f.
Præstefjorden (G) 10 47—55 76 86 f. 103 124 126 131 144 146 187.

Ravn Øer (G) 223 233 240 f. 243 f. 246 253 f. 262 264 269 272 ff. 276 f.
Rens Øen (G) 11 55 60 105.
aadelbjerget = Sermitsiaĸ (G) 117 119 253 280 f.
Sandlandet = Frederikshaab Isblink (F) 102.
Sangujait (G) 413.
Sarfatsiaĸ (G) 413.
Sarfarssuaĸ (G) 413.
Sarĸarigsoĸ (F) 416.
Sätormiut (S) 115 416.
St. Thomas, Nordbokloster i Grønland 318 f.
Sermitsiaĸ (G) 97 424. — se Sadelbjerget.
Statenhuk (J) 81 87 97 124 f. 187 303. — P 320 324 f.
Sydbay = Ukîvik (H) 81 106 118 120 f. 158 186.
Tongarsuck se Tôrnârssuk.
Tôrnârssuk Sund (F) 101.
Tulluckune se Tulugalik.
Tulugalik ved Isortoĸ 118 120 f.
Tungmeralik (Stenbro) (G) 75 413.
Tuno = Hamborg Sund (S) 416 f.
Tunugdliarfik Fjord (J) 100.
Ujaragssuaĸ Fjord (G) 56 65 ff. 77 ff. 104 146 f. 151 174 190.
Ûnartoĸ (J) 329 430.
Warwicks Point, Østgrld. 430.
Vesterbygden = Vestgrønland 30 f. 56 65 87 94 103. — P 312 314 316 f. 319 323 f.
Østerbygd = Østgrønland 30 65 87 92 95 97 103 210 226. — P 312 314 316 f. 319 323—25.
Østgrønland 30—32. — P 321. — Folkemængde 267.

2. Stednavne udenfor Grønland.

Afrika P 345.
Amerika 30 32 103 129 151. — P 313 321 f. 335.
Amsterdam 20 186 198.
Asien P 313.
Baer Sund P 314.
Bergen 3—5 7 20 23 163 165 171 188 194 199 209 227 251. — P 322 f. 326 329.
Danmark P 316 391.
Dynkercken P 322.
Finmarken P 391.
Frobisher Strædet 30 95 97 f. 103 266 f. — P 314 323 416.
Fredensborg 304.
Fugle Øerne (Fowl Eyes) 301.
Færøer 303. — P 391.
Gelmevog ved Bergen 7.
Haag 23.
Hamborg 6. — P 317.
Helgafjeld P 318.
Holland 20 23 f.
Hudsons Bay P 315.
Island 3 30 103 240. — P 313—15 317 f. 323 f. 341 352 391.
Jæderen 303.
Kina P 322 401.
København 5 f. 29 39 162 163 165 204 223 226 228 236 266 268 272 285 287 302 304. — P 321 f. 329 366.
Mexiko P 321.
Nederlandene 21.
Nordlandene 3 12 15 31 f. 51. — P 320 326 350.
Norge 4 f. 16 32 f. 79 302. — P 315—17 319 326 330 332 340 352.
Nova Zembla P 352.
Nye Damen = Nieuwedam, Holland 24.
Ny Grønland se Spitsbergen.
Ostindien P 401.
Patricks Fjord P 317.
Peru P 321.
Reiche Strand = Rejkjavig P 318.
Rusland P 313.
Skalholt P 317 319.
Spitsbergen = Grønland = Ny Grønland 3. — P 313 317 324.
Sverrig P 316.
Tartariet P 313.
Trondhjem 4 f. — P 320 329.
Vaagen = Vogen, Nordland 3 5.

C. Personnavne.

Ahlefeldt, Joakim, Geheimeraad 429.
Andersen, Joh., Skipper 421. Jonas, Hvalfanger 424.
Amáke, Grønlænder 51.
Amech, Grønlænder 420.
Amingvoak = Amínguaĸ, Grønlænder 157 173 420.
Amund, Biskop P 317 319 427.
Anna Magdalena, dansk Barn, se Fersleff.
Anna Sophia, grønl. Barn 211.
Anna Sophia Magdalena, grønl. Barn 233 425.
Ansgar P 315.
Arnd, Johan, Theolog 177 409.
Aroch, Grønlænder 12 122 409.
Asmund Kastenrazius P 318 428.
Augustinus, Præst 419.
Augustinussen, Aron, Kolonist 12 14—19 26 38 f. 409.
Axelsøn, Otto, Kaptajn P 322 429.
Baade, Dan., Ass. 420.
Baardsen, Ivar, Foged P 324 335 430.
Ball, Rich., Kbmd. 411.
Bartholin, Casper, Læge 39. Thomas 411.
Becher, Joh. Joak, alkymist. Forf. 194 421.
Bere se Baardsen.
Berenice, Dronning P 401.

Berg, Marg. Marie, g. m. J. H. Reichardt 423.
Bernhard, Greve af Treviso, alkym. Forf. 194 421.
Bernhardt, Johan Georg, Bogholder 144 f. 147—49 152 159 161 408 f. 420.
Bing, Andr., Missionær 293—302 427. — se Steenberg.
Bjørn (Jonsen) af Skardsà P 317 319 427.
Blefken, Ditmar, Forf. P 318 428.
Borch, Ole 195 421.
Bornholm, Fyrværker 225 424.
Brochard, Johanne Marie, g. m. J. Vagel 426.
Brodersen, Jørgen, Grønlænder 425.
Carl, grønl. Dreng 211 266 268 270 272 425.
Carstens, Anna, g. m. H. Kopper 421.
Christian II, Konge P 320.
Christian III, Konge P 320.
Christian IV, Konge P 321 f.
Christian V, Konge P 321.
Christian VI, Konge P 319 381.
Christian, grønl. Drengebarn 193 252.
Christian, Grønlænder se Poek.
Christina, g. m. Poek, Grønlænderinde se Poek.
Christophersen, Christopher, Kolonist 155.
Clavus, Claudius 428.
Dahl, Selgen, Styrmand 7 87 103 408 410.
Dalager, Anna Kirstine, g. m. M. Fersleff 419. Jens L., Strandrider 419. Lars, Kbmd. 419. — se Goe.
Dannel, David, Kapt. P 322 411 429.
Daniel, grønl. Dreng 211 422.
Dingelandt, Mich. Olsen 423.
Dyvigen, Th. M. 407.
Egede, Gjertrud, født Rasch 283 293 f. (Sygdom), 295 (†), 296 (Hensættelse), 304 (Jordefærd), 408 (Slægt).
Hans. I Norge: I Vaagen 3 407; Rejse til Bergen 5. — Apologi for Grønlændernes Omvendelse 4. — Raadførsel med Biskopperne 4. — Rejse til Kbhvn. 5. — Supplik til Kongen 6. — Afrejse fra Bergen til Grønland 7. — Vokation som Missionær 7. I Grønland: Ankomst 8. — Alkymistiske Forsøg 193 ff. — Angâkoĸ, antages for 13 24 48 f. 55 f. 86 95 99 293. — Flytning til den ny Koloni (Godthaab) 212. — Missionspraksis 242. — Missionsrejser 11 13 16 50 109 123 150 203 291. — Modstand mod hans Forkyndelse 112 123 125 f. — Paroxysme 299 f. — Rejse til Nepisene 146 162—64 247. — Rejse til Sydbaj 186 f. — Undersøgelsesrejse efter bedre Byggeplads 10 50 200 f. 210; efter Hvalfangst 23 105 201; efter Nordboruiner 66 f. 75—79 228 237; nordpaa 80 f. 82 f. 113—20 131 200 f. — Sprogstudier 56 58 177 269. — Plan om at forblive i Grønland 249 ff. — Hjemrejse, Beslutning om 283 286; Tilladelse til samme 291; Udsættelse 294. — Afskedsprædiken 302 f. — Afrejse 305. — Pensionering 304. — se iøvrigt Sagregistret
Niels, Købmand 287 288 290 293 f. 300 f. 302 426 f.
Povl Hansen, Sorenskriver 408.
Povl, Missionær 145 158—60, 211 (til Danmark), 287 (atter til Grønland), 288—300 301 (ans. ved Christianshaab). — se Hind.
Elisabeth, Dronning P 320.
Erik Røde P 315.
Falch, Jens, Skipper 27 f. 85 f. 92 125 130 f. 144 166 410 414.
Faye, Robert, Kaptajn 408.
Fersleff, Adelus Christine 419. Andr. 419. Anna Magdalene, g. m. Hans Freboe 233 419 424. Lars 246. Matth., Assistent (Borgmester) 148 419 f. Thomas 419. — se Dalager, Fierreslev, Hiller.
Fierreslev (Ferritslef), Anders J. 419. Jens A. 419.
Fischer, Jørgen, Fyrværker 424.
Fleischer, Joh. Seckman Fleischer, Proviantsforv. 213 423.
Fogh, Jørgen Burch., Skriver 223 424.
Forman, Hans 408
Franciscus, Erasmus, Forf. P 318 428.
Frederik I, Konge P 320.
Frederik II, Konge P 320 f.
Frederik III, Konge 39 360. — P 322 f.
Frederik IV, Konge P 323. Død 247.
Frederik Carl, grønl. Dreng 233 425.
Frederik Christian, Grønlænder (Pâpa) 113 131 163 173 228—30 238—41 243 245 f. 252 ff. 258 f. 262 265 268 269 (†) 416 420 425. — P 379.
Friis, Christian, Kansler P 322.
Frobisher, Martin, Søfarer 103. — P 320 f. 329 416.
Fæster, Lor., Skipper 408.
Geelmuyden, Jak., Købmand 111 f. 146 162 184 251 413 f. 420. Joh., Ass. 423.
Geest, Teunis Adrianszen, holl. Skipper 24 410.
Gerner, Andr., Løjtnant 247 f. 251 425.
Gillius se Rinties.
Goe, Anna, g. m. J. L. Dalager 419.
Gregorius IV, Pave P 315.
Gullachsen, Niels, Kolonist 408.
Guneling se Kunelik.
Hagemand, Peter, Soldat 216 223.
Hall, James, Søfarer P 318 411 428.
Hans, grønl. Dreng 271 303.
Hansen, Bernt se Wegner.
Harald Ged, Norgesfarer P 313 f.
v. Harstall, Dor. Magd., g. m. F. v. Lützow 422.
Hartz(en), Claus, Skipper 47 f. 125 127 —30 144 148 411.

Heinesøn, Mogens, Søfarer P 320 428.
Heliodorus 345 430.
Hersleb, Peter, Biskop 222.
Heyde, Marg. Dor., g. m. M. Ohnsorg 426.
Hiller, Anna, g. m. M. Fersleff 233 246.
Hind, Kirsten, g. m. P. H. Egede 407.
Hiob, Grønlænder 411.
Hiort, Jens, Købmand 260 f. 266 268 423. Elisab. Pedersdatter, hans Hustru 423.
v. Holstein, Joh. Georg, Geheimeraad 29 85 222 304. Joh. Ludv., Greve, Statsmin. 222.
Horn, Reinh., Kirurg 411.
Iversøn, Hendrik, Kolonist 15 19 408 f.
Jansen, Peter, Harpunerer 93 101 408.
Jentoft, Hartvig, Købmand 7 15 25 53 131 408 f
Jochimssen, Lenert, Kok 244 425. Matth., Mineralog 259—61 265 f. — se Vagel.
Joensen se Sandal.
Johansen, Anders, Kolonist 161 416. Ole, Smed 108 130 147 416.
Jøn Grønlænder, hamb. Skipper P 317 427.
Jonsen se Bjørn.
Jordan, Joh. Vilh., Feltskær 409.
Jungblut, Joh., Kyper 409.
Kabelau, Grønlænderinde 60. — P 322.
Kakiunge, grønl. Fyrste(?) P 320 f. 428.
Kaluse, holl. Skipper 60.
Kastenrazius se Asmund.
Kieding, Chr., Barber 424.
Kinacke (c: ham med det lille Ansigt), holl. Skipper 153 f.
Kiperok, Grønlænder 165 416 420.
Kircher, Athan., Forf. P 319 352 428 431.
Klingenberg, Peder M., Ass. 424.
Koek (Kocke), Grønlænder 48 104.
Kojuch, Grønlænder 58—60.
Kojut, Grønlænderinde 425.
Kolbeinsen, Bender, Kolonist 409.
Kopper, Hein, Sværdfeger 421. Jørgen Kbmd. 208 421. — se Carstens.
Kosich, Grønlænder 79 122 f.
Krog 129, Elisab. Elene, g. 1. m. B. L. Rose, 2. m. J. Landorph 422. Sven, Assessor 422
Kunelik, Grønlænderinde 60. — P 322 411 f.
Kusack, Grønlænder 59 62 79 85 94 420.
Landorph, Broder, Assessor 422. Jørgen, Kapt. 210 224 251 f. 422 424. — se Krag, Viborg.
Lange, Ole, Missionær 211 215 217 220 —26 227 (afg. til Nepisene) 239 f. 251 f. 422. Peder Willumsen, Provst 422. — se Torm.
Lars, dansk Barn, se Fersleff.
Larsen, Erik, Styrmand 93 414.
Laugesen, Christopher, Barber 425.
Leif Erikssøn P 315.
Lindenov, Godske, Admiral P 321 429.
Lund, Gund., Ingeniør 212 f. 423. H. H., Skipper 421.
Lyskander, Claus Christoffersen, Forf. P 316 320 322.
v. Lützow, Christiane Ulricca, g. 1. m. N. Vind, 2. m. D. Myhlenphort 422. Fred. 422. — se v. Harstall.
Magnussen, Arne, Prof. 39 411.
Mahling, Sejer, Sekr. i Missionskoll. 29 85 222.
Margrethe, Dronning P 316 325.
Miltzou, Henr. Balth., Missionær 211 214 f. 217 220 222—30 232—38 (afg. til Nepisene 239) 422 f.
Mitzel, Ebbe, Skipper 47 f. 411.
Mohrsen, Chr. Fred., Kapt. 239 f. 243 246—48 250 f. 253 424.
Mogensdatter, Ane, Kolonist 15 19.
Munch, Jens, Søfarer P 322 429.
Munthe, Elisab., g. m. C. Myhlenphort 422.
Myhlenphort, Christopher 422. Didrik, Kapt. 210 f. 422. Louise 422. Maria 422. se Lützow, Munthe.
Müller, Chr., Amtmand 411 429. Henrik, Rentemester P 322 411 429.
Münster, Seb. 345 430.
Münje, Paul, Løjtnant 224 424.
Navia, Grønlænder 62 77 115 120 417.
de Nelle se Dannel.
Ohnsorg, Martin, Missionær 286—303 426. Morten, Barn 289. se Heyde.
Olearius, Adam, Bibliotekar, Forf. 39 411.
Ole Johannesen se Johansen
Olsen, Hemming, Kolonist 202 421. Joen, Kolonist 14 409.
Olaf Tryggvason, Konge P 315.
Paars (Pors), Claus Enevold, Guvernør, Major 210 225 229 231 234 251 421 f.
Pápa, Grønlænderdreng, se Frederik Christian.
Peder (Wilding), grønl. Dreng 189 255. 425.
Pens, Ernst Chr., Tjener 240 424.
Peter, Harpuner, se Jansen.
Pettersøn, Christopher J. 421.
Philostratus 345 430.
Poek (Poelch), Grønlænder, døbt Christian 108 122 131 165 169 f. 174 178 180 184 191 193 198 204 f. 210 416 f. 422. — han og Hustru døbes Christina 204 f. 416 f. 420 422.
Plinius 345 430.
Polo, Marco 345 430.
Pontanus, Joh. Isaksen, Historiker P 315 f.
Povl, grønl. Dreng 246 269 302 425 f.
Ptolemæus, Konge P 401.
Pungiok, Hans, Grønlænder 270 f. 426
Randulf, Niels, Biskop 4 407.
Rasch, Axel, Handelsmand 407. Kirsten 407. Maren, g. m. Th. M. Dyvigen 407.

Niels, Handelsmand 407. Niels, Styrmand 3 407. Nille 407. — se Egede, Røst.
Reichart, Jesper, Løjtnant 213—15 223 225—27. — P 323 423. — se Berg.
Reinecke, C., Skipper 421.
Richardsøn, Carsten, Kapt. P 321 429.
Rinties, Gellies, Hollænder 7 23 409.
Rose, Bolle Luxdorph 422. Ole 422.
Rosenvinge, Jak., Foged 407.
Røst, Berete Louise, g. m. A. N. Rasch 407.
Sara, Grønlænderinde 208 246 268 425.
Schmidt se Smed.
Schrøder, Joh. Wilh., Konferensraad 29 85 222.
Seehusen, Cornelius, Styrmand 7 114 408 f. 416.
Sendivogius, Mich., alkym. Forf. 194 421.
Severin, Jak., Købmand 267 287 426 f.
Sigiakou (Sigokou), Grønlænderinde 60. — P 322 411 f.
Smed, Niels, Biskop 4 28 407.
Sophie, grønl. Pige 246.
Sophie Magdalene, grønl. Barn 211.
Steenberg, Marie, g. 1. Welling, 2. A. Bing 427.
Steenbuck, Hans, Theolog 29 85 222.
Sundal, Jakob Joensen, Snedker 108.
Tave (David), holl. Skipper 153.
Thomesen, Thorlak, Tømmermand 160 420.
Thop, Klaas, holl. Skipper 20 410.
Thorlåksson (Thorlacius), Thórdur, Biskop P 314 317 f. 322 427 429.
Thormoder se Torfæus.
Thormöhlen, Jørgen, Handelsmand P 322 429 f.
Torfæus, Thormod, Historiker 30 103.
Torfæus, P 314 317 322 349 410 f.
Torlacius se Thórlaksson.
Titius, Anna Dorothea (Guvernørens Husholderske) 227 424. Bendix, Kapt. 424.
Topp, Alb., Missionær 88 109 f. 121 127 129 131 148 163 171 173—75 178 181 184 f. 190—92 197 199 200 (afg. fra Grønland) 414 421.
Torm, Karen Olufsdatter, g. m. P. W. Lange 422.
Tukaja, Grønlænder 426.
Undal, Peter Clausøn, Præst, Forf. P 329 335 407.
Vagel, Chr. Vilh. 426. Just, Assistent 259 f. 426. Knud 259—61 426. — se Brochard.
Valkendorf, Erik, Erkebiskop P 320 428.
Wegner, Berendt Hansen, Skipper 7 24 47 49 51 87 f. 92 103 f. 122 127—29 408.
Welling, Peder, Miss. 427. Skipper 427.
Wessel, Peder Joensen 409.
von Westen, Thomas, Lektor 5 407 f.
Viborg, Anne Kirstine, g. m. B. Landorph 242.
Vidalin, Arngrímur Jónsson, Præst, Forf. P 318 322 335.
Wildenrath, Joh., Kolonist 409.
Wilshuusen, Henrik, Lods 14 18 409 f.
Wolff, Chr., Forf. P 332 430.
Zeni (Zenetus), Nik., Søfarer P 319 428.
Zorgdrager, C. G., Forf. P 314 427.

Rettelser.

S. 39 L. 40 Impresssion læs Impression
- 72 Randtal 52 læs 22
- 81 - 33 20 læs 26
- 144 - 1 1725 læs 1724
- 155 - 14 fra udgaar
- 189 - 37 Raals læs Baals

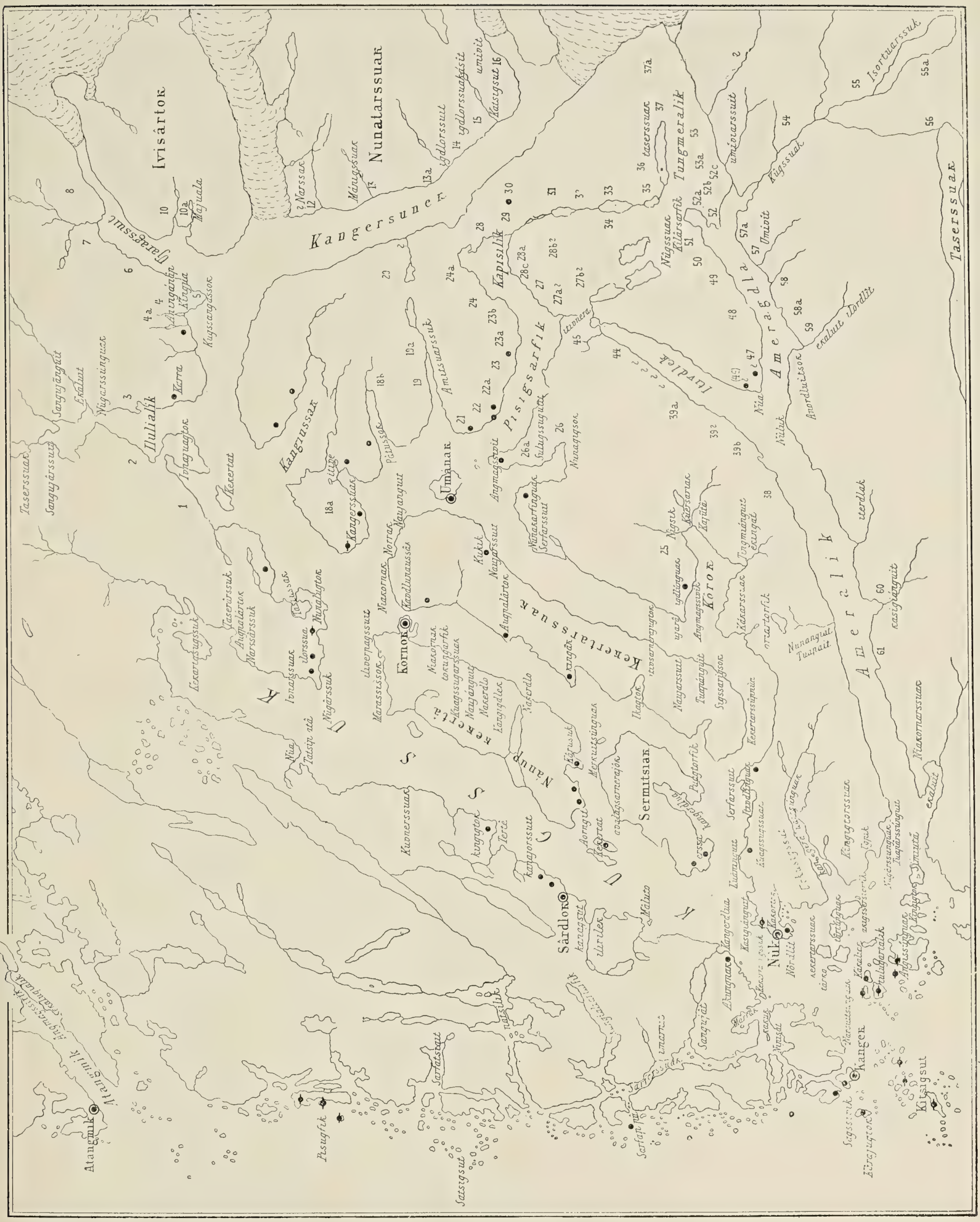

Kort over Godthaabsfjorden.

FORTEGNELSE

over de af

KOMMISSIONEN FOR
LEDELSEN AF DE GEOLOGISKE OG GEOGRAFISKE
UNDERSØGELSER I GRØNLAND

udgivne

MEDDELELSER OM GRØNLAND

udkommer som Regel 1 Gang aarlig og faas

portofrit tilsendt ved Henvendelse til Hovedkommissionæren

C. A. Reitzel, Boghandel,
Løvstræde 7,
København K.

SMITHSONIAN INSTITUTION LIBRARIES
3 9088 01368 0368